This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

LANE MEDICAL LIBRARY STANFORD
2 45 0380 3468

LANE

MEDICAL

LIBRARY

Seidel Collection

HISTORY OF MEDICINE
AND NATURAL SCIENCES

AMERICAN BANK NOTE CO. LITHO

NASCEREA

LA

ROMÂNI

STUDIŬ ETNOGRAFICŬ

DE

S. FL. MARIANŬ

MEMBRU ALŬ ACADEMIEI ROMÂNE.

EDIȚIUNEA ACADEMIEĬ ROMÂNE.

BUCURESCI

LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, STRADA DÓMNEĬ, 16

1892.

LANE LIBRARY

M 83
1892

PRECUVÎNTARE.

Cele mai însemnate momente din viața omului sunt nascerea, nunta și înmormîntarea.

Multe și frumóse sunt datinele și credințele Românilorŭ usitate în aceste momente.

De multŭ am doritŭ a scóte la lumină măcar o parte din acestŭ tesaurŭ neprețuitŭ.

Timpulŭ de multŭ așteptatŭ a sositŭ și dorința mi s'a împlinitŭ.

«Nunta» am publicat'o în anulŭ 1890, «Înmormîntarea» înainte de-o lună, iar astăți presentezŭ On. publicŭ cetitorŭ «Nascerea».

Însă cu aceste treĭ opurĭ lanțulŭ de datine și credințe, carĭ înferică viéța Românuluĭ dela nascere până la mórte, nu e completŭ.

Spre completarea luĭ ne-ar fi mai rĕmasŭ încă de descrisŭ și „Junețea la Românĭ.“

Cu ajutorulŭ luĭ Dumnedeŭ și a ómenilorŭ bunĭ, carĭ sciŭ să prețuiască munca celorŭ ce se ocupă cu astŭ-felŭ de lucrărĭ, sperŭ că în scurtŭ timpŭ voiŭ scóte și „Junețea“ la lumină.

Până atuncĭ primésc toțĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ mĭ-aŭ statŭ mână de ajutorŭ la alcătuirea și publicarea acestuĭ studiŭ, mulțămirile mele cele mai profunde.

AUTORULŬ.

Sucéva, în 18/30 Novembre, 1892.

7 5126

I.

DORULŬ ROMÂNCEI.

Unŭ proverbŭ străvechiŭ ḑice: «*mulţimea copiilorŭ, bucuria Românului*» saŭ «*mulţimea copiilorŭ, averea Românului.*» Decĭ una dintre dorinţele cele d'intâĭ ale noilorŭ însurăţeĭ, şi cu deosebire ale tinereĭ neveste e şi aceea ca prea bunulŭ şi prea puterniculŭ Dumneḑeŭ să-ĭ binecuvinteze cu nascere de fiĭ şi fiice saŭ, cum se maĭ ḑice, cu *glótă*.

Câtŭ de mare şi ferbinte e însă dorinţa nevesteĭ romănce de a avé şi ea, dacă nu maĭ mulţĭ, măcarŭ *unŭ singurŭ copilaşŭ*, credŭ că nime n'ar puté-o esprima maĭ bine şi maĭ potrivitŭ, de cum a cântat'o ilustrulŭ şi nemuritorulŭ nostru poetŭ V. Alecsandri, în poesia întitulată «*Dorulŭ Românceĭ*», care urméză aicĭ:

De-ar vré bunulŭ Dumneḑeŭ
Să-mĭ asculte dorulŭ meŭ!
De-aşĭ avé unŭ copilaşĭ,
Dragulŭ mameĭ îngeraşĭ!

Câtŭ e ḑiua, câtŭ e nópte,
I-aşĭ şopti cu blânde şópte,
Câtŭ e nópte, câtŭ e ḑi,
Totŭ la sînu-mĭ l'aşĭ păzi!

L'aşĭ păzi, l'aşĭ desmerdà,
Mĭĭ de sărutărĭ ĭ-aşĭ dà,
Şi ĭ-aşĭ ḑice 'ncetişorŭ:
Nani, nani, puişorŭ!

De-ar fi cerulŭ cu priinţă
Să 'mplinésc' a mea dorinţă.
De mĭ-ar dà unŭ băieţelŭ,
Dragulŭ mameĭ voinicelŭ!

N'ar fi pruncŭ maĭ fericitŭ
Şi pe lume maĭ iubitŭ!
Altŭ copilŭ n'arŭ fi ca elŭ
Mititelŭ şi frumuşelŭ!

Obrăjelu-ĭ ca de spumo
N'ar avé séměnŭ pe lume!
N'ar fi ochiĭ niměruĭ
Dulcĭ ca ochişoriĭ luĭ!

Iar eŭ mândra măiculiţă
Pe-aĭ sĕĭ ochĭ, pe-a sa guriţă
No 'ncetatŭ l'aşĭ sărutà,
Săruta şi ĭ-aşĭ cântà.

Şi ĭ-aşĭ face-o descântare
Să ajung'unŭ vitézŭ mare,
Unŭ vitézŭ ce-ar străluci,
Cum n'a fostŭ, nicĭ n'ar maĭ fi!

Şi l'aşĭ pune să se culco
Pe alŭ meŭ sînŭ, légănŭ dulce,
Şi ĭ-aşĭ ḑice 'ncetişorŭ:
Nani, nani, puişorŭ!

Acésta e dorinţa romăncelĭ!

Şi daca nu se vede curêndŭ *în stare binecuvîntată,* dacă dorinţa eĭ nu se împlinesce în primiĭ aniĭ aĭ căsătorieĭ sale,

atunci, temêndu-se ca nu cumva să rêmâe lungŭ timpŭ saŭ chiar pentru totŭ-d'a-una *stêrpă*, şi bărbatulŭ eĭ să nu prindă maĭ de grabă aŭ maĭ târdiŭ a se plânge şi a se căină pe dînsa, a se supĕrà şi-a o mustrà, numind-o *stêrpitură*, caută tóte chipurile şi mijlócele încuviinţate, cum ar puté maĭ de grabă *purcede grea*. Incepe maĭ întâĭ şi întâĭ a se rugà din tótă inima luĭ Dumneḑeŭ, a umblà pe la mănăstirĭ şi bisericĭ ca să i se cetéscă, *a face luminĭ câtŭ statulŭ eĭ de lungĭ* şi a le aprinde, ca să ardă la icóna Maicel Domnuluĭ, apoĭ atâtŭ ea câtŭ şi bărbatulŭ eĭ a plăti *sărindare*, *acatiste* şi liturghiĭ, *a încunjurà biserica* şi *a îngenunchià sub darurĭ* (1), şi în fine a ţiné posturile, cu deosebire însă *postulŭ Vinerii marĭ* (2) şi *Lunile* (3).

---

(1) «*Ce-ţi-e scrisŭ, în frunte-ţi-e pusŭ*" poveste publ. în «Ţéra nouă.» Tom. III. Bucurescĭ 1887. p. 444.

«Unŭ negutătorŭ fórte bogatŭ era însuratŭ de vr'o ḑece anĭ şi nu avea nicĭ unŭ copilŭ. *totŭ se ruga luĭ Dumneḑeŭ să le dea şi lorŭ unŭ copilŭ.* Ba *ce acatiste! ce liturghiĭ! ce sărindare! nu le maĭ rĕmâsese biserică la care să nu se fi dusŭ;* şi în sfirşitŭ dete Dumneḑeŭ de li se împlinì pofta . . . Dumneḑeŭ le ascultase rugăciunea şi făcuse să aibă şi eĭ unŭ copilŭ.»

Ioanŭ Kövary, *Stati-Cotŭ*, poveste, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ »an. LII, Braşovŭ 1889. No. 259: «Stati-Cotŭ avea de tóte cu prisosinţă, dar pentru aceea elŭ numaĭ fericitŭ nu era, căcĭ îĭ lipsia fericirea sĕraculuĭ, averea Românuluĭ, — îĭ lipsiaŭ copiiĭ. Elŭ n'avea copiĭ, şi acestŭ lucru îlŭ punea pe gânduri. *Făcut'a rugăciuni, ţinut'a posturile, dat'a sărindare, cunjurata biserica, înghenunchiat'a sub darurĭ* . . În zadarŭ, luĭ Dumneḑeŭ nu i se făcŭ milă de elŭ.»

(2) Sub «*Postulŭ Vinerii marĭ,*» se înţelege *o sĕptĕmână întrĕgă*, în care nevasta, ce s'a prinsŭ să postéscă, nu mănâncă numaĭ o dată pe ḑi *de secŭ* şi anume după asfinţitulŭ sóreluĭ, iar în Duminéca ce urmézĕ, plătesce o slujbă.

Vinerile în genere se ţinŭ şi pentru furtune, apoĭ ca să capete fetele norocŭ şi să le ajute *S-ta Vineri* ca să se pótă câtŭ maĭ curîndŭ mărità.

(3) E o credinţă veche şi fórte lăţită la Românii din Bucovina, *că celŭ ce se apucă să postéscă Lunia*, aceluia în multe privinţe îĭ merge bine. Aşa nevestele, carĭ n'aŭ copiĭ şi doresc să aibă, dacă postescŭ douĕ-spre-ḑece Lunĭ după o laltă, credŭ că vorŭ nasce copiĭ. Asemenea mulţĭ şi dintr'aceia, carĭ căpĕta dureri crincene de ochĭ, că maĭ nu potŭ vedé nimica, încă se apucă a postì maĭ multe Lunĭ, unĭĭ chiar şi tótă viéţa. Alţiĭ iarăşi se prindŭ a

Dacă rugăciunile și închinările pe la mănăstiri și biserici, precum și plătirea de liturghii și sărindare n'aŭ ajutatŭ nimicŭ, atunci nevasta își iea refugiulŭ la alte mijlóce, prin cari speréză ea că-și va ajunge scopulŭ, și anume la prepararea și bĕutura unorŭ sucuri de plante. Cele mai usitate plante, cari le întrebuințéză ea spre scopulŭ acesta, sunt: unele dintre orchidee, apoi trandafirŭ albŭ, liliacŭ albŭ, rujă etc. Pe tóte acestea le pune și ferbe în miere saŭ vinŭ și sucŭlŭ ce ese dintr'însele îlŭ bea.

Neajutându-i bĕutura acésta, iea nouĕ fire de usturoiŭ, le pune pre tóte în jumĕtate litru de rachiŭ, în care le lasă să stee nouĕ dile pe hornŭ, iar după a noua di începe a bea din rachiŭ de acesta câte atâta câtŭ cugetă ea că-i va ajunge pentru nouĕ dile ce urméză.

Afară de acésta mai bea ea încă și sĕmînță de epure și epuróică, iea adecă bóșele unui epure și matca unei epuróice, le usucă bine, după ce s'aŭ uscatŭ de ajunsŭ le piséză până ce se facŭ ca pulberea; le pune apoi, fie-care deosebitŭ, în câte unŭ șipușorŭ cu rachiŭ, iar șipușórele bine astupate le pune într'o cahlă, unde nu se face focŭ, și acolo le lasă nouĕ dile. După a noua di, luându-le din cahlă, bărbatulŭ bea sĕmînța cea de epure, iar nevasta cea de epuróică.

---

posti Lunia, din causă că li se bolnăvescŭ și pierŭ vitele. Mai pe scurtŭ fie-care pentru ce voesce și pentru ce-lŭ dóre inima, și dicŭ că de când *s'aŭ apucatŭ a postì Lunia*, de-atunci și-aŭ ajunsŭ scopulŭ doritŭ. E de 'nsemnatŭ și aceea, că ceĭ ce s'aŭ apucatŭ să postéscă tótă viața lorŭ, postescŭ chiar și'n Lunia Pascilorŭ, iară ceĭa-lalțĭ, carĭ se prindŭ a posti numai unŭ numĕrŭ anumitŭ de Lunĭ, nu mănâncă de felŭ până în diua următóre. Și dacă, *fiindŭ apucatŭ, se 'nfruptă* în vre-una din aceste dile, atunci, spunŭ ei, că *că nu li se arată*, adică le merge rĕŭ. De aceea fie-care apucatŭ observă cea mai mare stricteță în postirea acestorŭ dile. De-aicĭ apoi, dela acésta datină străveche, s'a născutŭ dicala «*postesce Lunile,*» și se aplică mai cu sémă acelora, ce orĭ că nu aŭ sĕrmanii de multe orĭ nimica ce mânca și postescŭ de nevoe, orĭ că nu aŭ *de fruptŭ* saŭ, în limbagiulŭ Transilvănenilorŭ, *de dulce*.

In fine se scaldă într'o apă, în care aŭ fostŭ fierte: *hemeiŭ, capusnicŭ* (crepusnicŭ) și flóre de romăniță (1).

După ce s'a scăldatŭ își cumpĕră o cordică roșiă de mĕtasă așa de lungă ca să se pótă încinge cu dînsa, o duce la biserică, o dă pălimarĭuluĭ ca acesta s'o puie sub cămeșa meseĭ celeĭ sfinte de altarŭ, unde o lasă să stee până ce se împlinescŭ 12 liturghiĭ, și la fie-care din aceste 12 liturghiĭ plătesce preotuluĭ câte o liturghie, adecă câte 10—12 cr., după cum se plătesce de obiceiŭ, anume ca să fie amintită totŭ-deauna în decursulŭ serviciuluĭ dumnedeescŭ. După acésta își iea nevasta cordica acasă și, încigêndu-se cu dînsa pe sub cămeșă, o pórtă unŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ (2).

Ne ajutându-i nicĭ acestea nimicŭ și temêndu-se ca nu cum-va să rĕmâe pentru totŭ-deauna stérpă, și din causa acésta apoĭ să fie nu numaĭ certată și asuprită de bărbatulŭ sĕŭ, ci chiar și bătută, pentru că nu e în stare să nască copiĭ, umblă sate întregĭ de-a lungulŭ și de-a latulŭ, ca dóră dóră ar da peste vre-unŭ lécŭ. Ba cele maĭ multe dintre nevestele sterpe, în desperarea lorŭ că tótă viața vorŭ rĕmâné astŭ-felŭ, nu se mulțămescŭ numaĭ cu atâta, ci-și iaŭ în urma urmelorŭ refugiŭ la descântătorĭ și descântătóre, vrăjitorĭ și vrăjitóre, carĭ după credința lorŭ, știŭ tóte tainele până chiar și cele maĭ ascunse, și ca atarĭ trebue numaĭ decât să le ajute și lorŭ, ca să facă și să aibă copiĭ (3), carĭ să le fie urmașĭ, să aibă cuĭ încredința averea, ca

(1) Com. de d-lŭ Pancrațiŭ Prelipcénŭ, învĕțătoriŭ superiorŭ în Șcheia, comună aprópe de Sucéva.

(2) Com. de d-lŭ Vasile Turturénŭ, preotŭ în Vicovulŭ-de-sus, comună în districtulŭ Rădăuțuluĭ.

(3) P. Ispirescu, Legende saŭ basmele Românilorŭ, Bucurescĭ 1882, p. 243: «A fost odată unŭ împĕratŭ și-o împĕrătésă. Amêndoĭ eraŭ ómenĭ de trĕbă și frumoșĭ. Eĭ se iubiaŭ, nevoe mare. Dar eraŭ totŭ mâhniți și amăriți, că nu făceaŭ copiĭ. Tóte lécurile ce luase împĕrătésa de pe la *vracĭ* și *vrăjitóre* nu-i folosise întru nimicŭ.»

acéstă să nu se iroséscă și pustiéscă; iar după mórte să aibă cine-ĭ comânda și pomeni (1).

Maĭ pe scurtŭ se pune luntre și punte și nu se lasă până ce nu-șĭ vede dorința înplinită! (2).

Multe femeĭ sunt de părere, că ele ar fi avêndŭ unŭ felŭ de morbŭ lăuntricŭ, numitŭ *matriciŭ, matrice* saŭ *mătrice*, și din causa acestuia nu potŭ să nască copiĭ.

Decĭ unulŭ dintre descânteoele cele maĭ usitate, carĭ le întrebuințéză ele spre ajungerea scopuluĭ doritŭ e și celŭ de *matriciŭ* saŭ *matrice*, care sună precum urméză:

Stăĭ matriciŭ!
Nu huì,
Nu pocnì,
Prin óse nu te pornì!
Matriciŭ prin sete,
Matriciŭ prin fóme,
Matriciŭ prin deochiŭ,
Matriciŭ prin ostenélă,
Matriciŭ prin fierbințélă
Matriciŭ prin spaimă,
Matriciŭ prin neodihnă.
Matriciŭ de 99 de feliurĭ,

(1) N. D. Popescu, Carte de basme. Culegere de basme și legende populare. Vol. I, Ed. II. Bucurescĭ 1892, p. 73:

«A fost odată unŭ împĕratŭ și o împĕrătésă, cărora le dăruise Dumneḑeŭ treĭ fete totŭ una și una de frumóse, care cu câtŭ cresceaŭ, cu atât innebunea lumea de frumusețea lorŭ.

«Părințiĭ lorŭ nu eraŭ de locŭ mulțumițĭ de astŭ întreitŭ darŭ, fiindŭ că eĭ dorĭaŭ din inimă *unŭ coconașŭ, care să le moștenéscă tronulŭ și averea*. Eĭ în totŭ-deauna se rugaŭ luĭ Dumneḑeŭ să le dăruéscă unŭ băiatŭ, și *alergaŭ și pe la vrăjitorĭ și descântătorĭ, ca să li se împlinéscă dorulŭ*.

«Dumneḑeŭ le îmdeplini cererea, le dărui unŭ coconașŭ, dar nu lăsă să trécă nepedepsită cârtirea lorŭ împrotiva șartuluĭ dumneḑeescŭ, și maĭ cu samă pentru că alergase la lucrurĭ necurate, ca să siluéscă mila sa.»

(2) Femeile, cărora *cerulŭ nu le-a fostŭ cu priință*, carĭ aŭ perdutŭ tótă speranța că vorŭ maĭ avé când-va copiĭ propriĭ, voindŭ cu tóte acestea a avé în casa lorŭ unŭ copilŭ, ca să aibă pe cine desmierda și cu cine se mângâià, se punŭ în cale cu bărbațiĭ lorŭ și *iaŭ unŭ copilŭ de sufletŭ*, de regulă dela unŭ frate saŭ dela o soră, care e împovărată cu multă glótă, saŭ, cum maĭ ḑice Românulŭ, care *are casă grea*. Uniĭ Românĭ insă, carĭ nu aŭ copiĭ, adese-orĭ iaŭ de sufletŭ și pe unŭ *copilŭ țipatŭ, lepĕdatŭ* și apoĭ *aflatŭ*, creḑêndŭ că e fórte bine a ocroti unŭ ast-felŭ de copilŭ găsitŭ și nevinovatŭ, care de altmintrelea arŭ puté să fie espusŭ celeĭ maĭ marĭ miseriĭ.

Matriciŭ de 99 de soiurĭ,
Ieşĭ de unde eştĭ:
Din pieptŭ,
De sub pieptŭ,
Din inimă,
De sub inimă,
Din şéle,
De sub şéle,
Din braţe,
Şi din maţe,
Din tóte încheeturele
Şi din tóte ciolanele!
Că tu de nu mi-ĭ eşĭ,
Cu 99 de cóse te-oiŭ cosĭ,
Din trupŭ şi din tóte ósele
Te-oiŭ pornĭ.
Cu 99 de secerĭ te-oiŭ secerà,
Din trupŭ şi din tóte încheeturile
Te-oiŭ luà
Şi'n Marea-négră te-oiŭ mânà
Şi acolo te-oiŭ aşezà,
Acolo-ĭ sta,
Acolo-ĭ bea,
Acolo-ĭ mâncà,
Şi pe N. în pace îĭ lăsà.
N. să rĕmâe curată
Şi luminată
Ca Dumneḑeŭ, când a făcut'o,
Ca maică-sa, când a născut'o,
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Cum e de Dumneḑeŭ lăsatŭ,
Ca sórele pe seninŭ,
In veciĭ vecilorŭ, aminŭ!

Descânteculŭ acesta, după cum mi-a spusŭ Gafiţa a luĭ Iacobŭ a Luchi din comuna Mălinĭ, judeţulŭ Sucéva, plaiulŭ Muntele, în *Moldova*, care mi l'a dictatŭ, se descântă numaĭ Lunĭ diminéţa, până a nu rĕsări sórele, în rachiŭ, vinŭ saŭ borşŭ próspĕtŭ împlutŭ, din care nu s'a gustatŭ de felŭ, rostindu-i-se versurile de treĭ orĭ după olaltă. Din rachiulŭ, vinulŭ saŭ borşulŭ astŭ-felŭ descântatŭ se dă apoĭ femeeĭ de treĭ orĭ de gustatŭ şi anume pe nemâncate.

Poporulŭ românŭ din ţinutulŭ Chioruluĭ, comitatulŭ Satmarŭ, în *Ungaria*, numesce «*matriciŭ*» morbulŭ numitŭ altcum «*sgârcurĭ*» saŭ «*cârceĭ*».

Dacă vre-o femee e atacată orĭ pătimesce chiar de morbulŭ acesta, chémă pre atare descântătorŭ saŭ descântătóre, ca să-ĭ *cóte* — descânte — de *mătriciŭ*.

Acésta *cotare* — descântare — se face aşa, că se ia untură râncedă, veche de maĭ mulţĭ anĭ, şi aceea se pune într'unŭ vasŭ. Apoĭ cu unŭ cuţitŭ de şatră, închegătorŭ şi

baremŭ cu două tăișurĭ (custurĭ), la care cuțitŭ e de lipsă să fie ceva parte făcută din aramă, ținêndu-lŭ în mâna dréptă și atingêndŭ continuŭ cu elŭ untura cea râncedă, dice următorulŭ dĕscântecŭ :

Mĕ luaĭ,
Mĕ duseĭ
Dela casa mea,
Dela masa mea
Pe cale,
Pe cărărare.
Când fuseĭ la mijlocŭ de cale,
La mijlocŭ de cărare,
Mătricele mĕ 'ntîmpinară,
Mătricele cu frecatulŭ celŭ mare,
Mătricele de 99 de feliurĭ,
Mătricele de 99 de némurĭ.
Pe gură mi s'o băgatŭ,
Prin óse mi s'o 'nșiratŭ.
Io prinseĭ a mĕ cânta,
Prinseĭ a mĕ văeta.
Nime'n lume nu mĕ vede,
Nime'n lume nu m'aude,
Numaĭ singurŭ Maica sîntă
De-asupra pămîntuluĭ,
Din naltulŭ ceruluĭ,
Din pórta raiuluĭ.
Maica sîntă mĕ întrébă:
—Ce te cânțĭ,
Ce te vaețĭ ?
—Da cum nu m'oiŭ cântà,
Cum nu m'oiŭ văetà.
Mĕ luaĭ de la casa mea,
Dela masa mea,
Pe cale, pe cărare.
Când fuseĭ la mijlocŭ de calc,
La mijlocŭ de cărare,
Matricele mĕ 'ntîmpinară,
Matricele cu lucru rĕŭ,
Matricele cu rêndulŭ lorŭ,
Matricele cu frecatulŭ celŭ mare,
Matricele de 99 de feliurĭ,
Matricele de 99 de némurĭ,
Pe gură mi s'o băgatŭ
Prin óse mi s'o 'nșiratŭ.
— Oh! fiica mea!
Nu te cântà,
Nu te văetà,
Nu gândi nemică,
Nu ți-a fi nemică.
Cuțitŭ de șatră
In mâna dréptă
Lua-oiŭ,
In untură râncedă cota-ți-oiŭ
La Marea-roșie duce-le-oiŭ.
Acolo să peie,
Să respeie
Ca spuma de mare,
Ca scopitulŭ sub picióre,
Tu sănĕtósă să rĕmâĭ.

Aicĭ atâtŭ femeea morbósă câtŭ și descântătorulŭ saŭ descântătórea *scopescŭ* de treĭ orĭ și *scopitulŭ* îlŭ frécă bine cu piciorulŭ.

Cu untura descântată se unge femeea morbósă pe unde

o dóre, iar descântarea numaĭ Marția și Sâmbăta séra se póte face ca să aibă folosŭ (1).

Femeea, căreia i s'a descântatŭ descânteculŭ acesta, crede că trebue numaĭ decât să aibă copiĭ.

Femeea, care nu are copiĭ, se ḑice că nu e bună la Dumneḑeŭ, și din causa aceea nu póte avé (2); iar aceea, care anume face ca să nu aibă e, după părerea poporuluĭ, *drăcóie* și în cea-laltă lume o sugŭ *gândacĭi*, adecă șerpiĭ, de ţîţe, iar fĕtulŭ eĭ, ce ar fi avutŭ să-lŭ nască viŭ, e pierdutŭ (3).

(1) Acestŭ descàntecŭ, dict. de economulŭ Ioanŭ Botŭ din Vălenii Șomcuteĭmarĭ, se află publ. de d-lŭ Elia Popŭ în «Gutinulŭ» an. I. No. 30, Baia-mare 1889.

(2) Cred. Rom. din Mahala, districtulŭ Cernăuţuluĭ, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.

(3) Cred. Rom. din Șomcuta-mare (Chiorŭ) și împrejurime, com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ.

II.

IN ALTĂ STARE.

Pe câtŭ de mare i-a fostŭ maĭ nainte tinereĭ neveste téma că nu va binecuvînta-o Dumneḑeŭ cu glótă, pe atâtŭ de mare îĭ este eĭ grija, după ce *a purcesŭ acuma grea* (1), ca *să nu piérdă fĕtulŭ*, pentru că în genere tóte nevestele, carĭ se află *în altă stare*, fiindŭ fórte gingaşe şi simţitóre maĭ pentru tótă nimica, sunt maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ espuse de-a nu puté purta copilulŭ totŭ timpulŭ câtŭ se cere ca să-lŭ pórte. Dreptŭ aceea fie-care nevastă caută acum a se ferì de tóte acelea, carĭ arŭ puté să-ĭ fie atâtŭ eĭ câtŭ şi copiluluĭ, ce-lŭ pórtă, spre óre-şĭ care scădere saŭ daună, şi acésta ferire, împreunată cu diferite datine şi credinţe

(1) Femeea, care se află în stare bine-cuvîntată, se numesce în limba poporuluĭ din Bucovina *grea, îngreunată, îngrecată, însărcinată, încărcată, împovărată, grósă, în altă stare, neslobodă*, iar în ţinutulŭ Năsĕudului din Transilvania, pe lângă uniĭ din termeniĭ înşiraţĭ maĭ sus, se maĭ întrebuinţézĕ încă şi aceştia : *tărósă* şi *în starea darului*.

O fată mare însă, care se află în asemenea împrejurărĭ, se ḑice că e *burduhósă, burduhănósă, cu pântecele până la gură, cu ciolane în pântece*, iar, după ce-a născutŭ, se numesce în cele maĭ multe părţĭ din Bucovina, cu deosebire însă la munte, *vĕdană*.

apucate din moşĭ strămoşĭ, duréză totŭ timpulŭ de când a simţitŭ că a purcesŭ grea şi până după nascere, atâtŭ în decursulŭ ocupaţiunilorŭ sale de tóte ḑilele, câtŭ şi în timpulŭ mâncăriĭ şi a bĕutuluĭ; atâtŭ în decursulŭ gătiriĭ, preumblăriĭ şi petreceriĭ, câtŭ şi în celŭ alŭ odihneĭ, maĭ pe scurtŭ la orĭ şi care ocasiune.

Aşa din momentulŭ când a simţitŭ că e în altă stare, se încinge necontenitŭ peste totŭ timpulŭ îngreunăriĭ. De lucratŭ nu-ĭ vorba că se apucă ea singură la lucru, atâtŭ prin casă câtŭ şi pe-afară, unde şi când cere trebuinţa, dar în totŭ timpulŭ însărcinăriĭ se feresce de a se osteni din cale afară, prea bine sciindŭ că ostenéla cea mare precum şi rădicăturile fórte lesne potŭ să-ĭ strice.

Cele maĭ usitate datine şi credinţe în timpulŭ lucrăriĭ sunt deciĭ următórele:

Ca o femee însărcinată să facă lesne, de câte orĭ mătură şi iea gunoiulŭ în pólă, aruncându-lŭ, să ḑică: «cum aruncŭ gunoiulŭ acesta de iute, aşa să şi facŭ de lesne!»

Femeea însărcinată, care va culege surcele în pólă, copilulŭ ce-lŭ va face va avé pe corpŭ nisce pete de diferite mărimĭ; iar aceea, care va culege în pólă surcele eşite din rîndea, va face copilulŭ cu pĕrulŭ creţŭ (1).

Să nu pună vre-o legătură după capŭ ca s'o depene, că apoĭ are să fie copilulŭ cu buriculŭ pe după capŭ (2); iar dacă trece cine-va peste o femee îngreunată şi nu-şĭ aduce de grabă aminte, atunciĭ copiluluĭ i se învîrte buriculŭ pe după grumazŭ (3).

Să nu desculţe pe nime, niciĭ să nu tragă ciórecilĭ cuĭ-va,

(1) G. S. Ioneănŭ, Mica colecţiune de superstiţiile, pop. rom. Buzeŭ 1888, p. 6.
(2) Com. de d-lŭ Romulŭ Simu, învĕţătorŭ din Orlatŭ în Transilvania.
(3) Dict. de Mariuca Nistorŭ, Româncă din comuna Mălinii, jud. Sucéva, pl. Muntele în Moldova.

că apoĭ nu póte nasce până ce acela, pe care l'a desculțatŭ s'aŭ desbrăcatŭ, nu-ĭ va da apă din opincă saŭ cismă, etc.

Să nu dee niměruĭ apă în timpulŭ stăriĭ bine-cuvîntate, căcĭ apoĭ nu póte nasce până ce acela, căruia i-a datŭ ea apă, nu-ĭ va da apă de bĕutŭ din pumnĭ.

Să nu sufle în coptorulŭ cu pâne, că face copilulŭ cu limba prinsă (1).

Prin rĕsboiulŭ de 'nvĕlitŭ pânza să nu trécă nicĭ o femee, pentru că nasce *copiĭ gemenĭ* (2).

Când gată femeea pânza de țesutŭ trimete pe unŭ copilŭ alŭ eĭ afară călare pe fușteiĭ rĕsboiuluĭ cu ochiĭ închișĭ. In drumŭ îĭ deschide și ce vede întâĭ, bărbatŭ orĭ femee, de acelŭ sexŭ are să fie celŭ maĭ de aprópe născutŭ alŭ femeiĭ (3).

In timpulŭ mâncariĭ și alŭ bĕutuluĭ:

O femee grea nu se prea lasă a se duce într'o casă, unde se mănâncă, ca nu cum-va să râvnéscă și ea, cu tóte că o astŭ-felŭ de femee, orĭ-unde s'ar duce și ar afla ómenĭ mâncândŭ și bêndŭ, ómeniĭ respectivĭ nu mănâncă nicĭ nu beŭ nimicŭ până ce n'o îmbie și pre dînsa, dându-ĭ în acelașĭ timpŭ din fie-care specie de mâncare și bĕutură să guste și ea măcarŭ câtŭ de puținŭ, ca să nu i se întîmple vre unŭ rĕŭ, sciindŭ fie care prea bine că tóte femeile îngreunate fără deosebire, capĕtă felurite gusturĭ de mâncare și bĕutură (4), și dacă nu li s'ar da de gustatŭ, fórte lesne ar puté să pérdă.

---

(1) Com. de d-lŭ R. Simu.

(2) «*Luminătoriulŭ*,» an. X. Timișóra 1889. No. 27. în «Foișóră.»

(3) Călindarulŭ poporuluĭ pe anulŭ com. 1889. an. IV. Sibiiŭ, p. 73.

(4) S'a observatŭ adeseorĭ că o sémă de femeĭ îngreunate, carĭ avêndŭ pe de-o parte mare *jigŭ* pe de altă parte însă căpĕtândŭ felurite gusturĭ, unele maĭ ciudate decât altele, mâncaŭ, dar maĭ multŭ pe ascunsŭ, *cridă, bucățĭ de sare, varŭ, cărbunĭ, humă, cărămidă, lutŭ dela gura cuptoruluĭ*, etc.

Şi femeea, de ar fi câtu de sfiiciósă şi ruşinósă, nu se opune, sciindu ea prea bine că, dacă n'ar gusta, lesne ar puté mai pe urmă să-i fie réu (1).

Dacă o femee îngreunată *poftesce* dela cine-va vre-unu felu de mâncare saŭ bĕutură şi acela nu-i dă, atunci spunu Românii din *Bucovina* că e pĕcatulu celui ce nu i-a datu, şi cu câtu e femeea mai *pofticiósă*, cu atâta şi pĕcatulu respectivului e mai mare.

Românii din *Moldova* credu şi spunu că dacă ţi-a cere ceva o femee însărcinată şi nu i-i da, aŭ să-ţi ródă şorecii lucruri din casă (2).

Dela credinţa cea fórte réspândită în tóte părţile locuite de Români, că adecă e pĕcatu a nu da femeii îngreunate ceea ce poftesce, vine apoi şi datina că ceі mai mulţi, când vĕdu pre vre-o femeie îngreunată şi credu că i-ar fi din ceva réu, îndată îi daŭ de gustare.

Adese-ori însă se 'ntémplă că unele femei îngreunate, fără să vadă pre cine-va mâncându saŭ bêndu, capĕtă poftă ca

---

(1) Pretutindene în Bucovina, apoi în Transilvania com. de d-nii R. Simu şi I. Georgescu. — In Moldova dict. de M. Nistoru: «femeea îngreunată să nu poftéscă nimicu, iar dacă poftesce să i se dea ori ce ar fi, că de nu perde.» — «Şeḑĕtórea», directoru Arturu Goroveі, an. I. Fălticeni 1892. p. 52: «Femeea îngreunată trebue să guste din totu ce vede, să-şi aducă aminte că-i îngreunată la vederea tuturoru lucruriloru urite, şi să nu ţie mânile în crucişu pe pântece.»

In Banatu, com. de d-lu Ioanu Popoviciu, învĕţătoru în Opatiţa: «Sunt unele femei greóie, cărora vĕḑêndu ceva bunu şi gustosu de mâncare, îndată *li se lasă* (poftescu) a mânca. Deci femeile cele sciute şi păţite în d'ale de astea, îndată daŭ din cele ce aŭ femeii celei *îngreunate*, ḑicêndu: «na, că sciu ca ţi s'a lăsa, şi să nu lepeḑi băiatulu.» Iar cele nepractice şi nepăţite nu-i daŭ şi apoi femeea, ce a vĕḑutu şi n'a căpĕtatu să guste, fiindu-i gândulu totu acolo, şi dacă-i este ruşine şi nu cere, nu multu după aceea lapĕdă băiatulu.» — In Ungaria, com. de d-lu Elia Popu, învĕţătoru în Şomcuta-mare: «Femeea îngreunată, dacă intră în cutare-va casă şi vede atare mâncare prin care i s'ar căşuna ceva, trebue să-i daі să mănânce saŭ celu puţinu să guste.»

(2) El. Sevastos, Călĕtorii prin Ţéra-românéscă, Iaşi 1888, p. 48.

din seninŭ te mirĭ de ce lucru. Atuncĭ bărbaţiĭ lorŭ se facŭ luntre şi punte ca să le aducă lucrulŭ poftitŭ (1).

Neputêndŭ însă bărbaţiĭ a le aduce şi a le da la timpŭ cele poftite şi vĕdêndŭ că începe a li se face rĕŭ, alérgă de grabă la móşă saŭ la o babă sciutóre, care se pricepe în ale lécurilorŭ, şi o chiamă ca să vie să le facă ceva, dóră nu pĭerdŭ.

Móşa saŭ baba sositĕ iea de grabă 8—9 *sîmburĭ de pepene* şi vr'o douĕ rămurele de *cimbru bunŭ*, adecă *cimbru de grădină;* pisézĕ bine atâtŭ sîmburiĭ câtŭ şi rămurelele şi puindu-le apoĭ în rachiŭ saŭ şi apă, dă femeiĭ bolnave rachiŭ de acesta să bee. După ce a bĕutŭ, pune vr'o câte-va cojĭ de cépă într'unŭ hârbŭ cu cărbunĭ şi o afumă cu fumulŭ ce iese din cojĭ. Bĕutura şi afumatulŭ acesta se repeţescŭ maĭ adese-orĭ.

Făcêndu-se acésta se ḑice că femeiĭ i se face bine, *nu pierde*, şi dacă copilulŭ e viŭ, îlŭ *pórtă* maĭ departe, până ce-ĭ sosesce timpulŭ ca să nască (2).

Alte femeĭ din contră, vĕdêndŭ pre una îngreunată că *e fără vreme pălită* şi că se află în periculŭ de a perde, o afumă cu *nasŭ (nărĭ) de vulpe.* Făcêndŭ acésta, femeea, dacă nu i-a fostŭ sositŭ timpulŭ, nu perde, iar dacă e cu vreme, nasce cum se cade, fără să i-se întêmple ceva din causă că a afumat'o.

Cu nărĭ de vulpe se afumă nu numaĭ acele femeĭ, cărora li s'a făcutŭ rĕŭ din causă că aŭ fostŭ poftitŭ ceva şi nu li s'a datŭ la timpŭ, ci şi cele ce s'aŭ spăriatŭ de ceva (3).

In *Moldova* unele femeĭ, carĭ sunt în periculŭ de-a perde,

(1) Com. de d-lŭ Ioanŭ Berariŭ, parochŭ în Stroescĭ.

(2) Dict. de Catrina Racolţa din Calanfindescĭ.

(3) Dict. de Paraschiva Lehaciŭ-Leuşténŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, districtulŭ Câmpulungulŭĭ.

caută de grabă *cruce de nucă* (1) și sĕmînță de *pepinĭ* (crastaveți), le râșnescŭ saŭ piséză binișorŭ la unŭ locŭ, le amestecă cu rachiŭ, vinŭ, apă, adecă cu ce le vine mai de grabă din demână, și apoĭ le beŭ. Altele ardŭ bumbĭ de sumanŭ de orĭ și ce colóre, punŭ scrumulŭ ce se face dintr'înșiĭ în apă, și apă de aceea beŭ în treĭ restimpurĭ. Și iarăș altele, avêndŭ *cóadă de păunŭ* (2) strînsă, o usucă, o rîșnescŭ bine, și apoĭ, amestecându-o cu apă, iarăș o beŭ.

Dacă e chemată móșa saŭ o altă babă sciutóre, aceea, pe lângă întrebuințarea mijlócelorŭ maĭ sus arătate, maĭ încălțesce încă și o cărămidă, o aruncă într'o strachină cu rachiŭ, și apoĭ cu aburulŭ ce iese dintr'acesta aburesce de jos în sus corpulŭ femeiĭ, ce e în periculŭ de a perde. Dacă nu-ĭ ajută acésta, spală icóna Maicĭĭ Domnuluĭ și-ĭ dă apă de aceea de bĕutŭ; saŭ iea o cósă, deschide o feréstră, prinde cósa de măsea, o plécă puținŭ cu vîrvulŭ în jos pe feréstră afară, tórnă apă de treĭ orĭ pe pânza cóseĭ, astŭ-felŭ ca să se scurgă pe lângă vargă într'unŭ vasŭ și apoĭ din apă de acésta dă femeiĭ de treĭ orĭ de bĕutŭ, iar cu restulŭ o spală maĭ întâĭ pe capŭ, apoĭ pe totŭ corpulŭ.

După tóte acestea, care trebue să se facă câtŭ se póte de iute, iea *tortă de învĕțătură*, adecă de acela la care s'aŭ învĕțatŭ întâia óră copilele a tórce, îlŭ deșiră, îlŭ udă puținŭ, și apoĭ o légă cu dînsulŭ peste pântece, și astŭ-felŭ legată trebue să umble treĭ dile, adică până ce a trecutŭ tótă primejdia (3).

O femee îngreunată trebue maĭ departe să se ferésca fórte tare de-a mânca fie ce, pentru că și acésta încă póte fórte lesne să-ĭ strice.

---

(1) Sîmbure de nucă, pentru că acesta e cu cruce.

(2) *Códa de păunŭ* — unŭ felŭ de floricică.

(3) Com. de maĭ multe romănce din Bucovina și Moldova.

Aşa nu e bine să mănânce două póme, carĭ sunt crescute şi lipite una de alta, saŭ, după cum spunŭ Bucovineniĭ şi Moldovenii, să nu mănânce nicĭ unŭ felŭ *de póme îngemănate*, căcĭ *va face copiĭ gemenĭ* (1).

Nu e bine să mănânce din *mĕrŭ ruptŭ*, începutŭ, adecă netăiatŭ, *că face copilŭ cu semnŭ, ca şi când ar fi muşcatŭ de-unŭ câne* (2).

Să se feréscă, în timpulŭ cât e grea, de mâncarea *pómelorŭ crude*, dar avêndŭ poftă să i se împlinéscă, căci la din contră nasce fără timpŭ, şi neîmplinitoruluĭ i se imputéză acésta ca unŭ-păcatŭ din cele maĭ marĭ (3).

Asemenea nu e bine să mănânce Duminica *fructe păstăióse*, căcĭ copilulŭ se face *bolândŭ* şi tîmpŭ la minte, şi tótă viaţa luĭ comite numaĭ fapte rele. «*Dacă Dumneḑeŭ vrea să te batĕ, îţĭ ĭea mintea,*» ḑice proverbulŭ, dreptŭ aceea se cuvine ca prin postŭ să se depărteze acéstă nenorocire dela copilŭ (4).

Să nu mănânce carne netăiată din frigare că face copilulŭ cu limba prinsă (5).

Să nu mănânce borşŭ umplutŭ în ḑi de secŭ, căcĭ copilulŭ va avé unŭ felŭ de bubuşóre numite *focurĭ* (6).

Să nu mănânce nicĭ când, câtŭ timpŭ e îngreunată, aripĭ de găină, raţă, gâscă, saŭ şi de altă pasĕre, căcĭ copilulŭ, după ce-lŭ nasce, capĕtă morbulŭ numitŭ *aripĭ* (7).

---

(1) In Bucovina şi dict. de M. Nistorŭ. Veḑĭ G. S. Ionenŭ, op. cit. p. 5.— «Şeḑĕtórea», dir. Arturŭ Goroveĭ, an. I, p. 127: «Lucrurĭ îngeměnate să nu mănâncĭ, că facĭ copiĭ gemenĭ.»

(2) Com. de d-lŭ R. Simu.

(3) Aurelŭ Jana: «Credinţele la nascerĭ. din părţile Oraviţeĭ,» publ. în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1880, N-ro 41, p. 483.

(4) Dr. Heinrich v. Wlislocki, Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen. Hamburg 1889, p. 6.

(5) Com. de d-lŭ R. Simu.

(6) El. Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 69.

(7) Dict. de maĭ multe romănce din Bucovina.

In fine, în totŭ timpulŭ îngreunăriĭ, trebue să se ferésca ca să nu fure nimicŭ de ale mâncăriĭ, pentru că fiindŭ prinsă, în rușinea eĭ, lesne arŭ puté să se prindă cu mânile de obrazŭ, și prinḑêndu-se, copilulŭ ce-lŭ nasce se ivesce cu semnulŭ lucruluĭ furatŭ pe trupŭ (1).

De-aceea în *Ţéra-Românéscă* se recomadă mamelorŭ, carĭ puftescŭ la ceva și carĭ dorescŭ mai cu sémă póme, pe carĭ nu le potŭ avé îndată, de a nu pune mâna pe corpulŭ lorŭ, de témă ca copilulŭ să nu pórte aidoma însemnatŭ în acelŭ locŭ obiectulŭ ce ele aŭ voitŭ să aibă

Credința acésta se găsesce și în *Francia, Lotaringia,* și la multe alte popóre, deși sciința modernă o respinge ca ne întemeiată, cu tótă autoritatea contrarie a luĭ Hippocratŭ, Galienŭ, Aristotŭ și Voltaire (2).

In timpulŭ gătiriĭ:

Să nu-și înnóde pletele, că face copilulŭ cu limba împiedecată.

Să nu-și pue flóre la brâŭ, că face copilulŭ cu semnŭ (3).

In timpulŭ *preumblăriĭ.*

Femeea îngreunată, când va fi cu o lună înaintea vremiĭ nascerii, să umble multŭ, și să bea mintă fiértă cu vinŭ saŭ limbricariță albă (4).

Femeiĭ împovĕrate să nu-ĭ trécă nimenĭ pe dinainte totŭ timpulŭ câtŭ se află în acéstă stare, căcĭ acela în ceea-laltă lume o pórtă în spinare. Asemenea să nu svîrle cu vr'o flóre într'însa, că copilulŭ se face cu semnŭ (5).

Femeea îngreunată, atâtŭ după credința Românilorŭ din

---

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕțătorŭ în Valea-Puntelŭ.

(2) T. G. Djuvara. Superstițiuni populare la Românĭ și la diferite popóre, publ. în «Ţéra nouă» an. II. Bucurescĭ 1885, p. 248.

(3) Com. de d-lŭ R. Simu.

(4) Lupașcu. Medicina babelorŭ. p. 62.

(5) Com. de d-lŭ R. Simu.

Bucovina câtŭ și a celorŭ din *Transilvania*, să nu se uite nicĭ când lungŭ și cu prea mare pasiune la lucrurĭ și ómenĭ sluțĭ, urîțĭ, ologĭ, schiopĭ, orbĭ, maĭ pe scurtŭ să nu se uite, cum se spune, uitându-se la ceva, fie omŭ, animalŭ defectuosŭ, însemnatŭ, ci îndată cum a vĕdutŭ ceva să-și aducă aminte că e în stare bine-cuvîntată și că, prin urmare, nu e bine a se uita multŭ și lungŭ la nimică, că atunci copilulŭ se nasce după cum a arătatŭ lucrulŭ saŭ omulŭ ce l'a vĕdutŭ.

In părțile *Oraviței* din contră e datină că, vĕdêndŭ femeea în restimpulŭ stării bine-cuvîntate ceva urîtŭ (omŭ șchiopŭ, orbŭ, saŭ altŭ lucru), spre a nu fi noŭ-născêndulŭ asemenea, ḑice: «nu vĕdŭ unulŭ, ci vĕdŭ doĭ.» Asemenea nu este iertatŭ să fure în acestŭ restimpŭ ceva și de se va întîmpla unŭ astŭ-felŭ de casŭ, apoĭ să nu ducă mâna la față, în credință ca nu cum-va acelŭ obiectŭ să se facă la celŭ noŭ-născêndŭ, și să ḑică: «nu ieaŭ unulŭ, ci ieaŭ doĭ» (1).

In alte părțĭ ale *Banatului* se ḑice că muierea *greóne*, sub totŭ decursulŭ însărcinăriĭ, nu e bine să iasă din casă și să mérgă în locurĭ de acelea, unde ar avé prilejŭ să vaḑă lucrurĭ stră-ordinare, prin carĭ i s'ar puté apoĭ atrage și însușĭ fĕtuluĭ, ce-lŭ pórtă, nisce aseměnărĭ și mișcărĭ de ale acelorŭ lucrurĭ, persóne saŭ animale, ce le-ar vedé.

Dacă însă o muere prin vedere și mirare a atrasŭ deḑà fĕtuluĭ sĕŭ unele însușirĭ nefirescĭ, carĭ după nascere și până într'o lună de ḑile se cunoscŭ fórte bine, atunci trebue să urmeze astŭ-felŭ:

Să iea într'o *Duminică tînĕra* (2), pe timpulŭ acela când

---

(1) Aurelŭ Iana, Credințe la nașcerĭ, publ. în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 41, p. 483.

(2) Sub *„Duminica tînĕră“* se înțelege duminica dintâĭ după lună nouă.

se află ómenii în biserică, și anume cam pe la mijlocul liturghiei, pe copilulŭ celŭ cu semnŭ în brațe, să se așeze cu dînsulŭ pe pragulŭ *sobei* (a chiliei), unde locuesce și, ținêndu-lŭ în póle, să-i dee țîță, aducêndu-și în același timpŭ aminte și gândindŭ la aceea ce a vĕdutŭ și s'a miratŭ, să se róge în gândulŭ sĕŭ luĭ Dumnedĕŭ ca acesta să depărteze tóte însușirile nefirescĭ și neomenescĭ dela fiulŭ saŭ fiica eĭ. Cam la vr'o două minute după acésta să se scóle de acolo și să se punĕ să șédă pe pragulŭ dela cuină (culină) în mijloculŭ ușeĭ și iarăși să-i dea țîță. Apoĭ și de aci să se scóle și, puindu se pe pragulŭ dela coridorŭ, să șédă, ținêndŭ piciórele pe pămîntŭ, chiar unde picură apa din streșină caseĭ, asemenea să-i dea țîță gândindŭ la celea ce le-a vĕdutŭ, rugându-se la Dumnedĕŭ și dicêndŭ:

«Dómne, Dumnedeule, a-totŭ-puternice, care aĭ făcutŭ pe omŭ după chipulŭ și asemĕnarea ta, îndepărtéză dela fiulŭ (fiica) meŭ N.

Tóte apucăturile
Și tóte 'nsușirile
Cele nefirescĭ
Și neomenescĭ.
N. să rĕmână.
Curatŭ
Și luminatŭ
Ca aurulŭ strecuratŭ,
Ca sfânta Maică Marie,
Ce l'a lăsatŭ,
Ca róua 'n câmpŭ,
Ca stéoa 'n cerŭ!
Aminŭ!

Acéstă procedură să se repetéscă de treĭ orĭ, adecă în treĭ Dumineci tinere, în timpŭ de treĭ luni, și după ce va

fi făcută acésta, se crede că tóte semnele și însușirile cele neomenescĭ și nefirescĭ trebue să dispară de la copilŭ (1).

In *Transilvania*, dacă copilulŭ are semne pe față orĭ pe trupŭ, mama sa se pune și séde în timpulŭ acela, câtŭ stă în casă, pe pragulŭ caseĭ în șése Vineri și totŭ-deauna scuipesce pe copilŭ. Iar dacă nu-ĭ trece în restimpulŭ acesta, face și de altă dată orĭ și când póte umbla prin casă (2).

In *Bucovina* și 'n unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* se crede că dacă femeea îngreunată va fura ceva, copilulŭ ce-lŭ va nasce, va fi hoțŭ (3).

Dacă va vedé vre-unŭ focŭ mare, vre-una saŭ maĭ multe case arzêndŭ, să nu pue de felŭ mâna la față, nicĭ să nu se mire, căcĭ noulŭ născutŭ va avé pete roșiĭ pe obrazŭ, și maĭ alesŭ acolo, unde a pusŭ maĭ întâĭ mâna (4).

Vĕzêndŭ unŭ mortŭ, spre a nu fi colórea noŭ-născutuluĭ palidă, rostesce cuvintele, ce le rostesce când vede pe vre-unŭ omŭ diformŭ, adecă: «nu vĕdŭ unulŭ, ci vĕdŭ doĭ (5).»

Maĭ departe femeea îngreunată să nu dee cu piciorulŭ în vre-unŭ câne, căcĭ copilulŭ ce-lŭ va face, va fi cânosŭ la inimă (6), saŭ după cum spunŭ și credŭ Româniĭ din *Transilvania*, copilulŭ femeiĭ ce va da cu piciorulŭ în vre-unŭ câne saŭ mîță, va fi flocosŭ și pĕrosŭ ca animalulŭ, pre care l'a lovitŭ (7).

Dacă vre-o femee în stare bine-cuvîntată prinde vre-unŭ porcŭ de pĕrŭ, saŭ umblă și cu perĭ de porcŭ în mână,

---

(1) Com. de d-lŭ I Popovicĭ, învĕțătorŭ
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.
(3) Com. de d-lŭ R. Simu.
(4) Pretutindene în Bucovina.
(5) Aurelŭ Iana, op. cit. N. 41, p. 483.
(6) G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 5.
(7) Com. de d-lŭ R. Simu.

atunci copilulŭ, după ce-lŭ nasce, capĕtă morbulŭ numitŭ: *pĕrulă porculuĭ* (1).

I omâniĭ slavisaţi din *Moravia* spunŭ că uneĭ femeĭ îngreunate nu-ĭ este iertatŭ să umble cu capulŭ golŭ, niciĭ să lovéscă vre-unŭ câne saŭ mâţă cu piciorulŭ, pentru că în casulŭ acesta va nasce prea de grabă. Iar despre caiĭ, pe carĭ căiăresce o femee îngreunată, se crede că asudă tare (2).

Femeea însĕrcinată care va călca cu piciorulŭ pe vre-unŭ toporŭ, va face copilulŭ cu nisce semne pe pieptŭ ca crestăturile de toporŭ; iar care va călca cu piciorulŭ pe focŭ, va eşi pe copilulŭ ce-lŭ va nasce unŭ feliŭ de focŭ numitŭ «*focŭ viŭ*» (3).

Femeea însărcinată să nu stea jos pe vre-unŭ pragŭ, căci póte veni în urmă-ĭ vre-unŭ vrăjmaşŭ să dea cu toporulŭ în pragulŭ pe care a statŭ, şi atunci face copilulŭ cu o buză crăpată ca o tăietură.

Femeea îngreunată să nu trécă peste o funie, că face copilulŭ cu buriculŭ încurcatŭ pe după gâtŭ; niciĭ nu trebue să stea pe vre-unŭ sacŭ, că va nasce greŭ.

Femeea însărcinată, care va şedé pe treptelele uneĭ scăriĭ dela casă, va face copilulŭ anevoe, iar aceea, care va şedé pe vr'o alvie, va nasce fată.

Femeea însărcinată, care cunună, lĭ va muri prunculŭ; iar aceea care se scie că este însărcinată şi nu spune când este întrebată, va nasce copilulŭ mutŭ.

Femeea îngreunată, care pórtă maĭ greŭ, va nasce băiatŭ, dacă pórtă maĭ uşorŭ, va nasce fată (4).

---

(1) Cred. Rom. din Ilişeşcĭ, comună în district. Sucevĭĭ.

(2) I. Nep. Enders, Der Molkencurort Rožnau in Mähren und seine Umgebungen. Wien 1872. p. 39.

(3) G. S. Ionénu, op cit. p. 6.

(4) Com. de Ionică alŭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ în Mahala, districtulŭ Cernăuţuluĭ.

Dreptŭ aceea tóte femeile însărcinate, carî sciŭ ciș ceva carte, să citéscă în fie care ḍi Visulŭ Maiciĭ Domnuluĭ, căcĭ atuncĭ vorŭ nasce ușorŭ și le va trăi prunculŭ (1).

In fine o cimilitură din Bucovina descrie pre femeea îngreunată ast-felŭ:

Merge duda pe cărare,
Patru ochĭ, patru picióre,
Patru-ḍecĭ de unghișóre.

Iar o chiuitură din ținutulŭ Sălișteĭ, în *Transilvania*, adresată uneĭ femeĭ îngreunate, care uită că în scurtŭ timpŭ *are să se rĕstórne carulŭ*, sună precum urméză (2):

Lasă-țĭ, mândră, dragostea
Și-țĭ caută fașia;
Lasă-țĭ, mândră, urîtu
Și-țĭ caută scutecu;
Peste-o lună, peste douĕ
Iți trebue trócă nouă,
Trócă nouă de lemnŭ verde,
Că prunculețulŭ ți se vede!

(1) G. S. Ionéscu, op, cit. p. 5 și 6.
(2) Com. de d-lŭ B. B. Iosofŭ.

III.

SBURĂTORIULŬ.

De multe orĭ femeile îngreunate sunt espuse a perde copiiĭ, după credința poporuluĭ, nu numaĭ din causa celorŭ arătate în capitolulŭ premergătorŭ, ci și din causa unorŭ spirete rele.

Unulŭ dintre acele spirite e și *Sburătoriulŭ*.

Sburătoriulŭ, după credința poporuluĭ din *Țéra-Românéscă*, e unŭ spiritŭ rĕŭ, ca unŭ *Smeŭ*, care întră nóptea pe coșŭ saŭ hornŭ în casele ómenilorŭ, sub formă de șérpe și cu aparență de flacără, și care chinuesce tótă nóptea pre femeea, ce are *lipitură*, adecă pre aceea, care se scólă deminéța fără puterĭ, sdrobită de ostenélă și cu vinețèle pe corpŭ.

Femeea, care e cuprinsă de acéstă ființă rea, simte pe totŭ corpulŭ eĭ o mare greutate, mușcăturĭ, ciupelĭ și gâdălĭturĭ, și din causă acésta apoĭ, dacă se află în stare binecuvîntată, nasce copilulŭ mortŭ.

Decĭ fie-care femee îngreunată, care a avutŭ nenorocirea să fie visitată de *Sburătoriŭ*, voindŭ a scăpa câtŭ maĭ de grabă de *lipitură*, adecă de bóla căusată de acestŭ spiritŭ,

chiamă într'o Marți saŭ Vineri pre móșă saŭ și pre o altă babă sciutóre, ca să-i descânte și s'o vindece.

Móșa saŭ baba chemată aduce apă ne'ncepută și o tórnă într'o căldare. Iea apoi nouĕ feluri de plante și, punêndu-le și pre acestea pre rîndŭ în căldare, ḑice:

Avrămésă,
Cristinésă,
Leușténŭ,
Și odolénŭ,
Mătrăgună,
Sânge de nouĕ frați,
Iarba ciutei,
Și mama pădurii (1).
Cum se sparge târgulŭ,
(Cum se sparge oborulŭ),
Așa să se spargă faptulŭ
Și lipitura
Și sburătoriulŭ
Cum se rĕspândescŭ respântiile,
Așa să se spargă farmecele
Și lipitura
Și sburătoriulŭ.
Cum se respândescŭ respântiile,
Așa să se răsipéscă vrăjile
Și lipitura
Și sburătoriulŭ!

După acésta pune căldarea la focŭ ca să fiarbă dimpreună cu cele nouĕ feluri de plante.

După ce a fiertŭ de ajunsŭ și anume pe timpulŭ când «*se sparge târgulŭ*» (în Bucurescĭ «*oborulŭ*»), bolnava se scaldă în scăldătórea într'acestŭ chipŭ preparată.

Gătindu-se de scăldatŭ, móșa, saŭ cine este, iea scăldătura

(1) Aceste plante și rădĕcinĭ sunt adunate de babe saŭ țigance în luna luĭ Maiŭ de prin păduri și de pe câmpurĭ.

și o aruncă la rĕspântiĭ c'o mare ólă nouă, în treĭ ḑile pronunțându versurile de maĭ sus dela 1—13.

Afară de scăldătórea și descânteculŭ acesta se maĭ facŭ contra lipitureĭ și a Sburătoriuluĭ încă și hapurĭ cu lucrurĭ ḑise «*sfinte*», adecă cu tămâe, smirnă, mirŭ mare, târnosélă, prafŭ de foĭ sfințite, carĭ se punŭ la icóne pe timpulŭ câtŭ femeea e însărcinată, iar când nasce și până ce «*iese la molifta*», peste 40 de ḑile, ia câte douĕ hapurĭ de acestea, după ce se închină și face câte 15 mătăniĭ (1).

(1) G. Dem. Teodorescu. Poesiĭ populare române. Bucurescĭ 1885. p. 379—380.

IV.

SAMCA SAU AVESTIŢA.

Unŭ altŭ spiritŭ necuratŭ, cu multŭ mai înfiorătorŭ şi pericolosŭ decât *Sburătoriulŭ*, este *Samca*, numită altmintrelea în Bucovina şi *Spurcata*, iar în Ţéra-Românéscă *Avestiţa, aripa Sataneĭ*.

Acestŭ spiritŭ rĕŭ, care după credinţa Românilorŭ şi cu deosebire a celorŭ din *Bucovina*, e celŭ mai viclénŭ şi mai pericolosŭ dintre tóte spiritele necurate, şi care după uniĭ are 19, iar după alţĭ până la 24 numirĭ şi totŭ pe atâtea rĕutăţĭ în sine, se arată femeilorŭ îngreunate mai alesŭ când acestea se află în patulŭ nascerii şi nu numai că le înspăimîntă, ci totŭ-odată le şi frămîntă, le torturéză şi le smintesce, aşa că cele mai multe dintre dînsele saŭ morŭ îndată, mai înainte de ce ar fi apucatŭ a nasce, saŭ rĕmânŭ pentru totŭdeauna schimosite şi neputincióse.

Totŭ aşa face elŭ şi cu pruncii noŭ născuţĭ, de cum-va aceştia nu morŭ mai nainte de a se nasce, adecă pe când aŭ fostŭ mamele lorŭ maltratate de dînsulŭ. Pe aceştia încă

îi turturéză și schimosesce în totŭ chipulŭ; așa că partea cea mai mare dintre dînșii trebue numai decât să móră, iar cei ce mai rĕmânŭ în viață capĕtă bóla numită, pe lângă *Samcă,* încă și *Rĕulŭ* saŭ *Rĕutatea copiilorŭ* și *Spasmă,* care asemenea îi muncesce și schimosesce în totŭ chipulŭ, și din causa căreia, dacă nu se caută din bună vreme, încă morŭ.

Samca se arată femeilorŭ îngreunate și pruncilnrŭ atâtŭ ḑiua câtŭ și nóptea în diferite chipurĭ, precum: ca muscă, cărăbușŭ, pasĕre, mâță, câne, păingenŭ, găină, capră, porcŭ, cióră, bróscă, precum și ca multe alte animale și insecte, numai ca óie, viţelŭ și porumbelŭ nu se póte arăta, fiindŭ că acestea representă nevinovăția și curățenia, și din causa acésta apoi nu se póte nicĭ când preface în chipulŭ lorŭ. De casa saŭ persóna aceea însă, la care se află tóte numirile sale scrise, nu se póte nicĭ de cum apropia, de óre-ce ea pe când avea să nască prea-curata fecióră Maria pre Domnulŭ nostru Isus Christosŭ, voindŭ a merge ca s'o smintéscă și pre dînsa, fiindŭ întîmpinată de *Arhanghelulŭ Mihailŭ* și aflândŭ acesta din propria eĭ mărturisire ce are de gândŭ să facă, atâta ce mi-o bătŭ cu unŭ biciŭ de focŭ, până ce-ĭ promise că nu se va apropia nicĭ decum de casa saŭ persóna la care se vorŭ aflà numirile eĭ scrise (1).

Dreptŭ aceea mai fie-care femee îngreunată și mai alesŭ acelea, carĭ aŭ fostŭ, încă pe când eraŭ micĭ, atacate de acestŭ spiritŭ rĕŭ, temêndu-se ca nu cum-va să fie cuprinse și maltratate de dînsulŭ și în timpulŭ nascerĭ, punŭ ca să li se scrie în formă de cărticică unŭ felŭ de rugăciune, numită în unele părți ale Bucovineĭ «*rugăciunea sf. Arhangelŭ Mihailŭ,*» care nu numai că cuprinde în sine tóte numirile sale, ci e totŭ-odată și îndreptată în contra luĭ, și pre care

(1) Com de d-lŭ G. Tomoiagă, cant. bis. Dar să se vaḑă și rugăciunea ce o reproducemŭ mai la vale.

femeile o pórtă apoĭ ca amuletŭ la sine, de cum s'aŭ simțitŭ că aŭ purcesŭ îngreunate și până după nascere, unele chiar și tótă viața.

Se caută însă totŭ-deauna ca să li-o scrie unŭ moșnégŭ bětrânŭ și neputinciosŭ, care, cum se dice, «și-a trăitŭ traiulŭ și și-a mâncatŭ mălaiulŭ;» nicĭ când însă unŭ feciorŭ saŭ o fată mare, unŭ bărbatŭ saŭ o nevastă, pentru că *Samca* se légă apoĭ de celŭ ce a scris'o, pe când de moșnegĭ nu se légă așa de ușorŭ, și chiar dacă se și légă, nu le póte nimicŭ alta strica decât dórá numaĭ că-ĭ face să crisce nóptea prin somnŭ din dinți și din măsele, maĭ multŭ nimicŭ.

Celŭ ce se prinde că va scrie-o, și care dreptŭ rĕsplată pentru întreprinderea și munca sa capětă de multe orĭ și până la 4 fl. v. a, o scrie totŭ-deauna pe numele femeiĭ ce are *Samcă* saŭ se teme că va căpěta-o, și care apoĭ trebue să o pórte la sine, dacă voesce să nu se lege Samca de dînsa.

Scriitorulŭ, dacă e deprinsŭ, desémnă maĭ întâiŭ chipulŭ Samceĭ și alŭ Arh. Michailŭ, bătêndu-o cu unŭ biciŭ de focŭ saŭ străpungêndu-o cu o sabie, și apoĭ îĭ scrie tóte numele și rugăciunea îndreptată contra eĭ (1).

Mulți inși îndătinézá de-a scrie cele 19—24 numirĭ ale Samceĭ și pe unulŭ dintre părețiĭ caseĭ saŭ și în altŭ locŭ din casă, credêndŭ că de nimenĭ apoĭ din casa, unde-ĭ sunt scrise numele și-ĭ e desemnatŭ chipulŭ cum o bate Arh. Michailŭ, nu se póte apropia; iar dacă cine-va din casă a fostŭ atăcatŭ de dînsa, îlŭ părăsesce și nu se apropie maĭ multŭ de dînsulŭ.

Iată acuma și rugăciunea, despre care ne-a fostŭ maĭ sus vorba:

---

(1) Dict. de Paraschiva Lehacĭu-Leușténŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, comună în distr. Câmpulungului.

«In numele Tatălui, și alŭ Fiului și alŭ sîntului Duhŭ, Amin. S. S. S. D. S.

«Eŭ sîntulŭ Arhanghelulŭ Mihailŭ voevodulŭ oștilorŭ cerescĭ, pogorându-mĕ în munții Eleonului, întîmpinaĭ pe *Avizuha, aripa satanei*, și era fórte gróznică: pĕrulŭ capului eĭ era până în călcâĭ, și mânile eĭ eraŭ de fierŭ și unghiile la mânĭ și la picióre ca la secere; ochiĭ eraŭ ca stelele. Și o întrebară Arhanghelulŭ Mihailŭ: «de unde viĭ tu, duhŭ «necuratŭ, și în cotro mergĭ, și cum îți este numele tĕŭ?» Iar ea a dișŭ: «Eŭ sunt *vașcă-Avizuha*, aripa sataneĭ, și mĕ «ducŭ în Vefleemulŭ Iudeeĭ, c'am auditŭ că vrea să nască pe «Isusŭ Chr. din Maica fecióră Maria; și mergŭ să o smintescŭ «pe ea.» Atunci o luă Arhang. Mihailŭ de pĕrulŭ capului eĭ, și o băgară în lanțŭ de fierŭ și i-a pusŭ palașulŭ în cóstele eĭ și o bătură fórte tare, ca să-ĭ spună tóte meșteșugurile eĭ. Iar ea a dișŭ: «Eŭ mĕ facŭ ogarŭ, și «bróscă, și cióră, și porumbŭ (1), și muscă, și păiajenŭ, și să-«gétă gróznică; și așa întru în casele ómenilorŭ și le smin-«tescŭ bărbații și le bolnăvescŭ femeile și pruncii, și omorŭ «în pripă și dobitócele lorŭ. Și am 19 nume: 1 mĕ chiamă «*Vestița*, alŭ 2-lea *Navodaria*, alŭ 3-lea *Solnomia*, alŭ 4-lea «*Silina*, alŭ 5-lea *Linicoida*, alŭ 6-lea *Avizuha*, alŭ 7-lea «*Scarmila*, alŭ 8-lea *Miha*, alŭ 9-lea *Lepiha*, alŭ 10-lea *Gripa*, «alŭ 11-lea *Stana*, alŭ 12-lea *Naconta*, alŭ 13-lea *Atana*, alŭ «14-lea *Hubiba*, alŭ 15-lea *Huba*, alŭ 16-lea *Giona*, alŭ 17-lea «*Glubina*, alŭ 18-lea *Isprava*, alŭ 19-lea *Tihana*; și unde «sunt aceste nume ale mele scrise și chipulŭ meŭ, eŭ de «acea casă nu mĕ potŭ apropia atâtŭ câtŭ de 70 hotare de «locŭ.» Atunci i-aŭ dișŭ eĭ Arhangelulŭ Mihailŭ: «Iată îți «spuiŭ și-ți dicŭ ție și te legŭ cu numele Domnului nostru

(1) Póte că aice ar trebui să stee *cióră porumbă*, căci în porumbŭ, după cum s'a arătatŭ mai sus, nu se póte preface.

«de fiica Dumnedeŭ să n'ai putere a te apropia de casele «robului lui Dumnedeŭ N. N., şi de fiii lorŭ N. N., nici de «dobitócele lorŭ, nici de câştigulŭ lorŭ, darŭ Dumnedeŭ dice «să te duci în munţii pustii unde omulŭ nu locuesce şi co-«coşulŭ nu cântă, în pietre seci, acolo să-ţi fie locuinţa ta în «vecĭ, ... că eŭ te jurŭ cu numele Domnului nostru Is. Hrist. «cu prea curata lui maică pururea fecióră Maria, şi cu «Ioanŭ Botezătorulŭ, şi cu cei 12 prooroci, şi cu cei trei Ierarhi «Vasilie celŭ mare, Grigorie bogoslovulŭ, şi cu Ioanŭ Zlataustŭ, «cu Mateiŭ, Luca, Ioanŭ şi Marcu, cu cei 4 evangheliştĭ, cu cei 318 «părinţi de la Nichea, cu sfîntulŭ m. m. Gheorghe, şi sfîntului «Dumitru, şi Ierarhulŭ Nicolae, Teodorŭ Stratilatŭ, şi cu «Ioanŭ celŭ nou dela Sucéva, şi cu toţi sfinţii cuvioşi şi cuvió-«sele mucenice, şi cu toţi sfinţii acum şi pururea şi în vecii «vecilorŭ aminŭ (1).»

O variantă a acestei rugăciuni, scrisă pe-o jumătate de *cólă* de hârtie, care mi-a comunicat-o d-lŭ C. Sorocénŭ, cantorŭ la biserica sfîntului Nicolae din Sucéva, şi care la rîndulŭ séŭ a căpĕtat-o, după cum mi-a spusŭ, de la unŭ călugărŭ din mănăstirea Dragomirna, sună precum urméză:

«In numele Tatălui, şi alŭ fiului şi alŭ sfîntului Duhŭ, Aminŭ!

«Eŭ sf. Arhangelŭ Mihailŭ, pogorîndu-mĕ din muntele Elionului, întâlnii pe acestŭ duhŭ necuratŭ, cu pielea gólă, ochĭ ca sticlele, cu ţiţele *pără* la genunchĭ, cu pĕrulŭ capului *pără* la călcâĭ, unghiile ca secerile; şi l'am întrebatŭ: «unde mergĭ tu duhŭ necuratŭ?» şi a respunsŭ: «mergŭ, «că am audjitŭ că vrea să nască Maria fecióră pruncŭ din-«tr'însa, şi eŭ mergŭ să o smintescŭ pe ea!»

(1) Acéstă rugăciune am reprodus'o dintr'o cărticică mică tipărită în Sibiiŭ la 1862, în care se mai află tipărite încă şi *«Epistolie a Domnului nostru Is. Chr., ce a trimis-o D-deŭ din cerŭ,»* apoi *«Epistolia Maicii Domnului»* şi *«Afurisaniile Arch. Mich. asupra satanei de Saca.»*

«Şi acésta auḑindŭ Arh. Mihailŭ, s'a mâniatŭ fórte rĕŭ, şi l'aŭ luatŭ de pĕrulŭ capuluĭ, şi l'aŭ bătutŭ cu paloşulŭ celŭ de focŭ, şi l'aŭ legatŭ de grumazŭ cu lanţŭ de fierŭ, şi l'aŭ întrebatŭ cum îĭ este numele. Iar acelŭ duhŭ necuratŭ a rĕspunsŭ, că are 19 nume, precum: *Aripa Satanei, Abaroca, Ogarda, Nesuca, Muha, Aspra, Hluchica, Sarda, Viniţa, Zoiţa, Ilinca, Merana, Feroca, Fumaria, Nazara, Hlubicŭ, Nesatora, Genţia, Samca*; iar unde sunt numele mele scrise, nu mĕ potŭ apropia de aceea casă şi de acelŭ omŭ de 100 mile de locŭ.

«Şi iar îlŭ scutură Arh. Mihailŭ şi-lŭ întrebă: «cum «poţi tu intră în casele creştinilorŭ de smintescĭ pe femeĭ şi «pe pruncii lorŭ?»

«Şi a rĕspunsŭ Satana cătră Sf. Arh. Mihailŭ, că se preface în felurite chipurĭ, precum: mâţă, muscă, păingenŭ, pasĕre, umbră, şorecŭ, şi aşa intru în casele ómenilorŭ de smintescŭ pruncii femeilorŭ!

«St. Arh. Mihailŭ l'a blăstĕmatŭ cu numele Domnuluĭ nostru Is. Christosŭ şi a Maiceĭ preacurate fecióră Maria, şi cu tóte puterile ceresc, cu Heruvime şi Serafime, cu Anghelŭ, Arhanghelŭ, cu cetele mucenicilorŭ, proorocilorŭ, patriarhilorŭ, cuvioşilorŭ, dreptilorŭ, şi cu marele Vasilie, Grigorie cuvîntătorulŭ de Dumneḑeŭ şi Ioanŭ gură de aurŭ, cu Aftanasie şi Chirilŭ, cu Antonie şi Teodosie, cu Niculaiu dela Mira şi Spiridonŭ făcĕtorulŭ de minunĭ, şi cu toţi sfinţiĭ, şi-ĭ ḑisc: «Să nu te apropiĭ de 7 mile de casa robilorŭ luĭ «Dumneḑeŭ, şi a fiilorŭ lorŭ, nicĭ de ograda lorŭ, nicĭ de «tóte câte le-aŭ datŭ Dumneḑeŭ lorŭ, că toiagulŭ celŭ de fierŭ, «şi foculŭ celŭ nestinsŭ, şi pedépsa rĕsplătiriĭ ţi-aŭ rînduitŭ «ţie, diavole, Dumneḑeŭ, ca să te muncescĭ, tu duhŭ necu«ratŭ, şi cu cele-lalte duhurĭ necurate şi cu toţi slujitoriĭ tĕĭ, «carĭ aţi căḑutŭ din lumina cea de sus din cerŭ, şi v'aţi fă-

cutŭ din îngerĭ luminaţĭ, dracĭ întunecaţĭ, că însuşĭ Dumneḍeŭ v'a rînduitŭ ca să muriţĭ cu toţĭ slujitorĭĭ în fundulŭ Tartaruluĭ, unde vermele nu dórme şi foculŭ nu se stînge nesăvêrşiţĭ în vecĭ! Àmin.»

Ce se atinge în specialŭ de rugăciunea acésta, care în unele esemplare tipărite e însoţită de o iconiţă, ce represintă de-o parte pe *Sf. Sisoe* cu unŭ copilŭ micŭ în braţe, iar de altă parte pe St. Arhangelŭ Mihailŭ străpungêndŭ cu sabia pe *Samca* saŭ *Avestiţa*, (veḍĭ figura I şi II), şi asupra căreia d-lŭ B. P. Hasdeŭ a scrisŭ unŭ studiŭ fórte interesantŭ şi instructivŭ, argumentândŭ că e de origine bogomilică, adecă alcătuită de ereticulŭ *Bogomilŭ* (1), trebue să amintimŭ aice că ea este fórte răspândită nu numaĭ la Românĭ, ci şi la *popórele slave*.

Ba ea se află chiar şi la *Evreĭ* într'o formă aprópe identică cu cea română, servindu-le şi lorŭ ca amulete pe lângă nepóte saŭ leuze, ca şi Românceloru, cu acea deosebire numaĭ că în legenda Evreilorŭ în loculuĭ Arh. Mihailŭ se întâlnesce prooroculuĭ Ilie cu Lilithŭ, spiritŭ, care iea loculuĭ Samceĭ saŭ Avestiţeĭ; în colo fondulŭ, ba chiar şi vorbele sunt maĭ acelea-şĭ. Lilith, ca şi Samca, se duce să smintéscă femeea, ce se află pe patulŭ nascerĭĭ şi să omóre pruncŭlŭ noŭ născutŭ, dar este bătutŭ de Ilie, căruia îĭ spune apoĭ unŭ şirŭ de numirĭ ce are, şi pe urmă îĭ promite că se va depărta de acea casă, unde-şĭ va vedé numirile scrise (2).

Incât pentru numele *Samca* saŭ *Avestiţa*, care i se dă maĭ cu sémă acestuĭ spiritŭ necuratŭ şi rĕutăciosŭ, şi în contra căruĭ a fostŭ dintru începutŭ alcătuită rugăciunea acésta de către ereticulŭ *Bogomilŭ*, trebue să amintescŭ aice că elŭ nu e nimicŭ alta decât numaĭ pĕrsonificarea *frigu-*

(1) — Cuvinte din bĕtrânĭ. t. II, Bucurescĭ 1879, p. 263—291 şi 717—720.
(2) Dr. M. Gaster, Literatura populară română. Bucurescĭ 1882, p. 396.

Fig. I.

Marianu. Nascerea la Români, pag. 32.

Fig. II.

Marianŭ, Nascerea la Românĭ, pag. 32.

rilorŭ și a *fierbințeleĭ*, de carĭ sunt cuprinse maĭ alesŭ femeile cele slăbănóge în timpulŭ nascerilĭ (1).

In fine, merită a fi amintitŭ aice încă și aceea, că și Româniĭ din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* încă credŭ că esistă unŭ spiritŭ necuratŭ și rĕutăciosŭ, care omóră pre copiiĭ ceĭ nebotezațĭ și care se numesce *Baba Cója*.

Baba Cója, care corespunde ființeĭ mitologice germane «*Frau Brechta mit dem Klumpfuss*» și care e regina tuturorŭ spiritelorŭ celorŭ necurate și rele, are, după credința Românilorŭ transilvăneni, unŭ piciorŭ de fierŭ, unghiĭ de aramă la degetele mânelorŭ, și unŭ nasŭ lungŭ de sticlă. Ea omóră pre copiiĭ nebotezațĭ, iar sufletele lorŭ le închide în tufișe de socŭ, unde petrecŭ apoĭ până ce le putrĕdesce corpulŭ.

Din causa acésta apoĭ Româniĭ nicĭ când nu strică saŭ sapă bucurosŭ socŭ (2).

Din cele arătate în șirele de maĭ sus resultă, după părerea nóstră, ca *Baba Cója* nu e alta, ci una și aceeașĭ ființă mitologică, care în Bucovina se numesce *Samca* și *Spurcata*, iar în Țéra-Românéscă *Samca* și *Avestița*.

Rugăciunea, despre care ne-a fostŭ maĭ sus vorba, fiindŭ fórte rĕspândită în tóte țĕrile locuite de Românĭ și fórte adese-orĭ întrebuințată, s'a prefăcutŭ cu timpulŭ în gura poporuluĭ de rîndŭ, care nu scie scrie și ceti, și maĭ cu sémă în gura babelorŭ descântătóre, într'unŭ *descântecŭ de Samcă* saŭ de *clasŭ rĕŭ*, care se întrebuințéză spre acelașĭ scopŭ ca și dînsa.

Decĭ dacă nu se află nimenĭ, care ar puté scrie rugăciunea

---

(1) Vedĭ maĭ pe largŭ despre chipulŭ și faptele Samceĭ precum și despre rugăciunile și mijlócele ce le întrebuințéză Românĭ contra eĭ, pe lângă studiile citate maĭ sus, încă și «*Samca*» (din mitologia daco-română), studiŭ publ. de S. Fl. Marianŭ în «Amiculŭ familieĭ» an. IV. Gherla 1880. p. 70 și 87.

(2) Dr. Heinrich v. Wlislocki. Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen. Hamburg 1889. p. 8.

acésta și a o da femeiĭ îngreunate s'o pórte ca amuletŭ la sine, atuncĭ spre a evità orĭ și ce pericolŭ, care ar puté să se întîmple, se chiamă o babă sciutóre, aceea *îĭ descântă de Samcă.*

Iată și unŭ astŭ-felŭ de descântecŭ din *Țéra Românéscă:*

Aŭ purcesŭ N. pe cale,
Pe cărare.
Când la jumĕtate de cale
A întâlnit-o o *Samcă*
Cu patru picióre,
Cu pĕrŭ de ursŭ îmbrăcată.
Bine o a'ntâlnitŭ
Trupu ĭ-o schimositŭ,
Pieptu ĭ-o stricatŭ,
Ochiĭ ĭ-o păinjenitŭ
Sângele ĭ-o bĕutŭ,
Carnea ĭ-o mâncatŭ,
Tóte puterile ĭ-o luatŭ.
Nime n-o vĕḑut'o
Nime n'o auḑit'o
Numaĭ Maica Domnuluĭ
Din pórta ceruluĭ,
O auḑit'o
Și-o vĕḑut'o,
Și-o întrebat'o:
—Ce te văicărezĭ
Și te câinezĭ?
—Cum nu m'oĭ văicărà,
Și cum nu m'oĭ câinà,
Că am purcesŭ pe cale,
Pe cărare,
Grasă
Și frumósă;
Când la jumĕtate de cale
M'o întâlnitŭ o Samcă
Cu patru picióre,
Cu pelc de ursŭ îmbrăcată;
Trupulŭ mi l'a schimositŭ,
Pieptu mĭ-a stricatŭ,
Ochiĭ mĭ-a păinjenitŭ,
Sângelc mĭ-a bĕutŭ,
Carnea mĭ a mâncatŭ,
Puterea mĭ-a luatŭ,
Și nime nu m'o auḑitŭ,
Și nime nu m'o vĕḑutŭ!
Și ĭ-a ḑisŭ Maica Domnuluĭ:
— Du-te la cine scie descântà.
Cu mătura de a mătură,
Dela tine l'a depărtà;
Cu aculŭ l'a împunge
Și la străpunge,
Dela tine s'a duce;
Cu biciu l'a biciui,
Dela tine s'a pornì.
Peste marea négră l'a aruncà
Unde popa nu tócă,
Luĭ Dumneḑeŭ nu se rógă.
Acolo să-ĭ fie cina
Și odihna.
Și N. să rĕmâe luminată
Ca cristalulŭ de curată,
Cum Dumneḑeŭ a zidit'o
Și mă-sa ce a făcut'o.

Descânteculŭ acesta se descântă în treĭ lunĭ, în fie-care lună câte treĭ ḑile, și la fie-care dată câte de treĭ orĭ, carĭ

facŭ de 9 orĭ pe ḑi, cu unŭ paiŭ de mătură, cu unŭ acŭ și o biciușcă de găsitŭ, în rachiŭ, cu care se spală femeea și din care și bea (1).

Altŭ descântecŭ de Samcă din *Bucovina* și anume din Vicovulŭ-de-sus, districtulŭ Rădăuțuluĭ, în care însă numele ***Samcă*** e schimbatŭ în *Borză* iar Arh. *Mihailă* e înlocuitŭ prin *Cosma* și *Diaminŭ*=Dămianŭ, sună precum urméză:

Borză înborzată,
Borză blăstĕmată,
Cu dinţiĭ rînjiţĭ,
Cu ochiĭ beliţĭ,
C'urechĭ dâbalată,.
Cu gura căscată,
Cu mânĭ crĕpăcióse,
Cu mânĭ flotocóse,
In cotro aĭ purcesŭ
Cu dinţiĭ rînjiţĭ,
Cu ochiĭ beliţĭ?
— Am purcesŭ la N.
Ca s'o 'nspăimîntezŭ,
S'o înferbintezŭ
Și s'o înfiorezŭ,
Să mĭ-o îngrozescŭ,
S'o fărmŭ, s'o sdrobescŭ,
Sângele să-ĭ beŭ
Viaţa să ĭ-o ieŭ,
Carnea să-ĭ mănâncŭ
Viaţa să ĭ-o stîngŭ!
—Tu Cosmă Diaminŭ!
Borza înborzată,
Borza blăstĕmată
Și clasulŭ celŭ rĕŭ
Din N. N. scoteţi-lŭ
La mare duceţi-lŭ.
Pe l'apusŭ de sóre,
La marea cea mare,
Că acolo este
O mréncă galbĕnă
Cu códa gémĕnă.
Pe-accea căţaţi-o
Și înspăimîntaţi-o
Și înferbîntaţi-o,
Fărmaţi-o,
Ingroziţi-o,
Sdrobiţi-o,
Inima scoteţi-ĭ,
Sângele beţi-ĭ,
Carnea mâncaţi-ĭ
Viaţa luaţi-ĭ.
Că carnea (Ilenii)
Nu e de mâncatŭ,
Că-ĭ de câne turbatŭ.
Mergeţi în fuga mare
La ostrovulŭ mare,
Că acolo este
O mréncă galbĕnă,
Cu códa gémĕnă.
Pe-aceea căţaţi-o
Și înspăimîntaţi-o,

(1) Lupașcu, Medicina babelorŭ, p. 8.

Și înfierbîntați-o.
Și înfiorați-o.
Fărmați-o,
Ingroziți-o,
Sdrobiți-o,
Inima scoteți-i,
Sângele beți-i.
Carnea mâncați-i
Viața luați-i.
Acolo locuiți.
Acolo să periți
Ca róua de sóre.
Ca spuma de mare.
N. să rĕmâe curată
Și luminată
Cum e de Dumnedeŭ lăsată,
Sănĕtósă
Și voiósă! . . .

Descântătórea, care descântă descânteculŭ acesta, iea unŭ vasŭ, bună óră o strachină, pune într'însa aghiasmă, orĭ și rachiŭ, — ce se întîmplă, — și rostindŭ cuvintele de sus asupra vasuluĭ dă puțină apă saŭ rachiŭ, în chipulŭ acesta descântatŭ, femeiĭ ca să guste, iar cu restulŭ o spală (1).

Făcêndu-se acésta, credŭ Româncele din Bucovina, că *Samca* saŭ *Spurcata* nu se póte maĭ multŭ apropiă de femeea îngreunată.

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ. preotŭ.

V.

NASCEREA.

In tóte ţările locuite de Românĭ este datină, ca femeile îngreunate, când vĕdŭ că se apropie ḑiua ca să nască, să se ducă la biserică ca să se mărturiséscă şi să se cuminice.

In părţile Oraviţeĭ din *Banatŭ* femeea, care a ajunsŭ în stare bine-cuvîntată, adecă care simţesce că i s'a apropiatŭ acuma timpulŭ ca să nască, ia apă într'o ólă şi aruncându-o peste strĕşina caseĭ, o sprijinesce cu unŭ ciurŭ, din jos de care să fie unŭ blidŭ saŭ altŭ vasŭ, şi ḑice:

— «Cât pestesce apa pe strĕşină, şi cât pestesce apa în ciurŭ, atâta să pestéscă şi băiatulŭ saŭ fata;» saŭ: «cum nu stă apa pe strĕşină, aşa să nu pótă sta băiatulŭ saŭ fata.»

Apoĭ o bea de treĭ orĭ, făcèndu-şĭ înainte cruce şi din care îşĭ udă puţinŭ şi pântecele (1).

(1) Aurelŭ Iana, «Credinţe la naşceri, din părţile Oraviţeĭ.» în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889 No. 41, p. 483 şi No. 51, p. 603 şi 604; — com. de d-lŭ Ios. Olariŭ din Domanŭ.

Iea apoĭ unŭ oŭ, îlŭ pune în spuza foculuĭ și când pocnesce oulŭ eșindŭ dintr'însulŭ albușulŭ și gălbĕnușulŭ, rostesce din noŭ cuvintele de maĭ sus (1).

Curêndŭ după acésta se duce la o punte peste o apă, avêndŭ cu sine o *frîmbie* (legătură) de *breciriĭ*, pe care le slobóde de pe punte în apă în spre partea ce curge rîulŭ și ḑice: — Câtŭ pestesce apa sub punte, atâta să pestéscă prunculŭ saŭ prunca!

Venindŭ apoĭ a casă, ia *plosconiță* de cânepă (2), și *loboḑitură* de móră (3), pe carĭ aprinḑêndu-le se afumă. După acésta merge la o vrăjitóre spre a-ĭ descântà de léculŭ.

Cele maĭ usitate descântece, carĭ se descântă la acéstă ocasiune, sunt: descânteculŭ *de pază*, de *isdatŭ* și de *întorsŭ*.

Descântarea de *pază* se face totŭ d'a-una Marția în următorulŭ chipŭ: Descântătórea iea o frîmbie de breciriĭ, din care mĕsură treĭ coți, și ḑice:

Pe cotŭ am cotitŭ,
Pază am sprijinitŭ,
Pază dela amĕḑĭ,
Pază de séră,
Pază dela mieḑulŭ nopțiĭ,
Pază din vĕrsatulŭ zorilorŭ,
Pază venită,
Pază năprătită,
Pază întâlnită,
Pază mânată,
Pază cu muma codruluĭ,
Pază cu moșu codruluĭ,
Pază cu fata păduriĭ.

---

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ.
(2) Flórea de cânepă de vară.
(3) Prima făină măcinată de petrele nouĕ de móră.

Ia apoĭ un cuțitŭ cu care face semnŭ pe breciri ca și cum le-ar tăia și ḑice:

Nu taĭ brecirile,
Ci taĭ muma codruluĭ,
Moșu codruluĭ,
Cu fata codruluĭ.
Taĭ tóte pezele,
Tóte năprătiturile.
Cu cuțitulŭ le-am tăiatŭ
Și 'napoĭ le-am înturnatŭ.

Merge atuncĭ în grădină, avêndŭ cu sine și cămașa bolnaveĭ și puțină făină de grâŭ și o bucată de pânză, care este așternută lângă o buriană numită *scéva*. Face din făină nouĕ colacĭ pe degetulu celŭ micŭ dela mâna dréptă, îĭ pune iarășĭ pe pânză și pe fie-care pune câte unŭ crucerŭ. In jurulŭ acestora înșiră apoĭ brecirile și pe tóte le ocolesce cu cărbunĭ aprinșĭ pe unŭ vătralŭ cu tămâe și ḑice:

Pază venită,
Pază năprătită,
Iacă te cinstescŭ
Și te dăruescŭ
Cu nouĕ colacĭ de grâŭ,
Cu o pânză nouă
Să te lașĭ de cea betégă,
Să n'o strînescĭ,
Să nu o pocescĭ.

Tóte acestea le lasă apoĭ acolo până diminéță. Diminéța (Miercurĭ) merge descântătórea și vede de cum-va s'a veștejitŭ buruiana și din colacĭ óre mâncatŭ e? și daca da, atuncĭ femeea, pentru care se descântă, are lécŭ și nasce în césŭ bunŭ, iar dacă colacĭĭ nu sunt mâncațĭ, este semnŭ rĕŭ.

Se crede că în nópte aceea vine o insectă négră, numită *Pază*, care mănâncă din colacĭ și róde rădĕcina buruenel

și prin acésta făcêndu-i-se în destulŭ, nu mai pocesce pre bolnavă.

Cămașa se dă spre îmbrăcare femeiĭ celeĭ ce pătimesce, iar cu brecirile se încinge, însă pânza și crucerilĭ rĕmânŭ descântătóreĭ de lécŭ și pentru ostenélă

După acésta, venindŭ mai pe urmă descântătórea la patulŭ bolnaveĭ ca să-ĭ descânte de *izdaiă*, își face cruce de treĭ orĭ și ḑice:

Crepĭ izdate
Necurate
Odată;
Crepĭ izdate
Necurate
De douĕ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De treĭ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De patru orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De cincĭ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De șése orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De șépte orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De șépte-ḑecĭ de orĭ și șépte.
Și să fugă netrebnicŭ,
Ogrisîtŭ,
Urîtŭ
Izdatŭ,
Din capŭ, din mânĭ,
Din vênĭ,
Din picióre,
Din inimióre,
Din jigîricióre,
Din fiere,
Din putere,
Din crescetŭ până 'n degeţele.
Ieși din tóte închieturile
Și să apucĭ pădurile,
In codri muțĭ
Și surḑĭ,
Unde nu-ĭ ieșchie (așchie) sărită
De voinicŭ tăiată,
Nicĭ glasŭ de cocoșŭ,
Să se ducă'n petri mușchiate,
Ne mai umblate!

In fine, temêndu-se bărbatulŭ saŭ altulŭ óre-care dintre familianțĭ ca nu cum-va prin vre o vrajă să se vatême femeea bolnavă, iea cămașa acesteia și o duce la descântătóre spre a-ĭ descânta *de întorsŭ*.

Descântătórea, luându cămașa, o întórce în continuŭ și pe față și pe dosŭ până descântă și ḑice:

Cine-o fi făcutŭ cu una
Io-l întorcŭ cu douĕ,
Cine-o fi făcutŭ cu douĕ
Io-l întorcŭ cu treĭ,
(Până la nouĕ)
Cu nouĕ noĭ,
Cu nouĕ-ḑecĭ de boĭ
Indĕrĕptŭ înapoĭ.
Și maĭ înfocate
Și maĭ pipĕrate,
Tóte făcăturĭ,
Tóte mânăturĭ,
Tóte unsurĭ.
De o fi unsŭ
De o fi pusŭ
Vrăjĭ pe N.
Napoĭ să se'ntórcă.
De-o fi mânatŭ de străinĭ
De vecinĭ
Napoĭ să se'ntórcă,
De-o fi din Hale
Lécŭ să slobódă.
De-o fi dela Dumneḑeŭ
Mila să-și întórcă.
Să se întórcă
Și maĭ înfocatŭ
Și maĭ mâniatŭ
Beteșugurile,
Visurile rele,
Visurile grele
Dela N. N. (1)

După cele arătate până aicĭ femeea nu se depărtéză de felŭ de pe lângă casă. Iar când o cuprindŭ durerile nascerii începe a pregăti tóte cele trebuincióse pentru copilŭ, precum și patulŭ în care are să petrécă totŭ timpulŭ câtŭ va fi bolnavă, iar bărbatulŭ e celŭ d'întâiŭ, care alérgă după *móșă*.

Sosindŭ móșa, lucrulŭ cĭ celŭ d'întâiŭ este ca tóte cele trebuincióse la *moșită* să-l fie dindemână (2).

Intre multe altele trebue să fie pe lângă patŭ și o *ţéva*, ca fiindŭ pericolŭ de mórte, să-l pótă inspira aerŭ pe grumazŭ, saŭ fiindŭ astupatŭ, o femee sciutóre îi scóte ceva materie de pe grumazŭ, prin care s'a împedecatŭ respirarea (3). Depărtéză apoĭ pre toțĭ copiiĭ cei maĭ marĭ, dacă sunt, de acasă, trimițêndu-l în vecinĭ saŭ pe la consângenĭ, ca să se

(1) Aurelŭ Iana, «Credințe la nascerĭ, din părțile Oraviței.» în «Familia.» an. XXV. Oradia-mare 1889. No. 41. p. 483. No. 51. p. 603 și 604.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) A. Iana, *Familia* cit. p. 483.

jóce, căci copiilorŭ mai mărișorĭ nu le este încuviințatŭ a petrece în odaia, unde se află muma lorŭ. Ceĭ maĭ micĭ de regulă se scotŭ în altă odae saŭ, după împrejurărĭ, rĕmânŭ și acolo.

Bărbatuluĭ, în totŭ timpulŭ nascerii, îĭ este iertatŭ a intrà în odaia soțieĭ sale. Despre unele femeĭ se dice chiar că nicĭ nu potŭ nasce, pâna ce nu vinŭ bărbații lorŭ și asistă la actulŭ nascerii (1). Nu-ĭ este însă iertatŭ nicĭ luĭ și nicĭ móșeĭ a istorisi despre casurĭ nenorocite (2). Ceĭ maĭ mulțĭ bărbațĭ însă nu staŭ în casă, unde se află soțiile lorŭ, parte pentru că nu sunt nicĭ de cum sufericĭ de soțiile lorŭ, parte din causă că sunt prea miloșĭ (3).

In părțile *Oraviței* nemijlocitŭ înainte de ce nasce femeea se pune lângă patŭ o furcă de torsŭ, unŭ toporŭ și o botă (măciucă), însemnândŭ că de va nasce pruncă, să tragă la furcă, iar de se va nasce pruncŭ ca să tragă la toporŭ saŭ botă, dicêndŭ:

De va fi fată
Să iasă la furcă,
De va fi feciorŭ
Să iasă la toporŭ (4).

Dacă móșa se pricepe bine la moșitŭ, dacă *e ușóră la mână*, femeea bolnvă nu se muncesce multŭ, ci îndată *hălăduesce*.

Când o femee nasce greŭ se pune în genunchĭ și începe a se ruga.

Romanĭ credeaŭ că îngenunchiarea grăbesce nascerea (5).

In unele părțĭ ale *Transilvaniei*, când o femee nu póte să nască, bea apă de pe icóna Maiciĭ Domnuluĭ, iar bărba-

(1) In Bucovina, com. de d-lŭ V. Turturénŭ și alțiĭ.
A. Iana, *Familia*, an. XXV, p. 483.
(3) In Bucovina, com. de d-lŭ Viet. Tocariŭ și V. Turturénŭ.
(4) A. Iana, Familia, an. XXV, p. 483.
(5) L. Preller, Römische Mythologie. Dritte Auflage. II. Bd. Berlin 1883. p. 209.

tulŭ eĭ dă cu pușca peste casă, și móșa de treĭ orĭ cu piciorulŭ în ușă (1).

In alte părțĭ, totŭ din *Transilvania*, când începŭ durerile nașcerĭĭ, bărbatulŭ iea douĕ topóre și le înplântă încrucișŭ în unulŭ dintre stâlpiĭ acoperemîntuluĭ dela casă (2).

Unele móșe din *Bucovina* vĕdêndŭ că femeea nu póte iute nasce, punŭ sub așternutulŭ eĭ unŭ toporŭ, unŭ cuțitŭ saŭ altŭ lucru de metalŭ, anume ca să-ĭ alineze durerile și să grăbéscă nașcerea (3).

Alte móșe, nu numaĭ din *Bucovina* ci și din *Ungaria*, sunt de părere că, afară de dînsele, altuia niměruĭ nu-ĭ e iertatŭ să scie că cutare femee se trudesce de nașcere, pentru că câțĭ ómenĭ vor sci, atâtea óre nu va puté femeea nasce (4).

In *Macedonia*, când o femeo este aprópe să nască, se ieaŭ tóte precauțiunile de mumă-sa saŭ de sócra eĭ, ca să nu afle cum-va vecinĭĭ saŭ rudele de momentele nașcerĭĭ. Îndată ce se manifestă primele durerĭ, o femee bĕtrână chémă o *babă* (móșă), care trebue să vie pe ascunsŭ, ca să nu o afle nimenĭ, căcĭ este credință în poporŭ, ca și în Dacia traiană, că femeea nasce cu mare anevoe, dacă lumea scie despre acestŭ lucru.

Simplulŭ faptŭ că o femee scie că alta are să nască esplică, după credința Macedonenilorŭ, truda la facere, și pentru a ușura pre bolnavă, se chémă femeea presupusă că are cunoscință, s'o stropéscă cu apă din gură, saŭ s'o afume cu o bucățică din vestmîntulŭ cu care e îmbrăcată.

În *Vlaho-Clisura* este obiceiulŭ numaĭ, că aceea femee să-șĭ scótă veriga din degetŭ și s'o pună la bolnavă (5).

(1) Călindarulŭ poporuluĭ pe anulŭ comunŭ 1889. an. IV. Sibiiu. p. 73. — com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

(2) Dr. H. v. Wlislocki. op. cit. p. 7.

(3) Com. de d-lŭ Tocariŭ, învĕțătorŭ în Valea-Putneĭ.

(4) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, și d-lŭ Elia Popŭ.

(5) T. T. Burada. Obiceiurile la nașcerea copiilorŭ poporuluĭ românŭ din Macedonia. în «Convorbirĭ literare.» an. XXVI. Bucurescĭ 1892. p. 39.

Nesciindŭ nime şi cu tóte acestea neputêndŭ nasce, atuncĭ móşa iea şi întórce tóte lucrurile din casă, câte se potŭ întórce, şi anume: coveţĭ, lopeţĭ, cociorvă, vătraiŭ, mătură, óle, ceaóne etc. în credinţă că în urma acésta va nasce maĭ uşorŭ.

Întîmplându-se ca atuncĭ, când se trudesce femeea de nascere, să vie cine-va străinŭ la acea casă, móşa prinzêndŭ de veste, îĭ iase de grabă înainte şi-ĭ ḑice, dacă e bărbatŭ: «nu te băga în nuntru că ţĭ-orŭ lua cuşma orĭ pălăria!» iar dacă e femee: «nu întra că ţĭ-orŭ lua brânetele!»

De cum-va însă a întratŭ pe nesciute şi pe nesimţite în casă, atuncĭ nu-ĭ daŭ drumulŭ să mérgă de unde a venitŭ, ci-lŭ ţinŭ în casă până după nascerea prunculuĭ. Dacă s'ar lăsa să mérgă, ar urma o nascere şi maĭ grea (1).

In *Banatŭ* precum şi 'n alte părţĭ, din contră, cum a simţitŭ femeea simptónele nascerĭĭ, carĭ se numescŭ *curmăturĭ* saŭ *strînsurĭ*, şi nu póte nasce în restimpŭ de o óră, iea tămâe orĭ smirnă, şi maĭ alesŭ de aceea ce o are din cădelniţa preotuluĭ dela sĕrbătorĭ marĭ, precum: Crăciunŭ, Botezŭ şi Pascĭ, despre care crede ea că-ĭ cu multŭ maĭ folositóre; o pune pe cărbunĭ aprinşĭ, îşĭ face cruce şi, afumându-se cu dînsa, se rógă luĭ Dumneḑeŭ, şi maĭ cu sémă la preacurata fecióră Maria, în speranţă că acésta, ca protectórea femeilorŭ ce nascŭ fiĭ, cunoscêndŭ durerile şi greutăţile nascerĭĭ, macar că ea n'a născutŭ în durerĭ şi chinurĭ ca femeile cele pĕcătóse, se va pune pentru dînsa pe lângă fiulŭ sĕŭ, şi acesta, ca Dumneḑeŭ a-totŭ-puternicŭ, îĭ va ajuta şi uşura greutăţile nascerĭĭ (2).

Dacă cu tóte acestea femeea bolnavă totuşĭ nu póte nasce de grabă, dacă *îngăluesce* şi se chinuesce maĭ multe

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi d-lŭ Elia Popŭ.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ şi I. Popovicĭ.

óre saŭ chiar și ḑile întregĭ, atunci este datina în *Bucovina* și *Moldova* că se adună maĭ multe muerĭ la unŭ locŭ, maĭ alesŭ dintre némurĭ, și se consultă între olaltă ce e de începutŭ și de făcutŭ? Unele dintre femeile adunate, fiindŭ de părere că póte prunculŭ are o construcție puternică, și din causa acésta mă-sa nu-lŭ póte nasce de grabă, altele iarășĭ că póte bolnava s'a ostenitŭ prea tare pe timpulŭ purtăriĭ, saŭ n'a umblatŭ de ajunsŭ, ci a statŭ maĭ multŭ pe acasă, saŭ că prunculŭ e prinsŭ prin ceva în năuntru, întrebuințézăt tóte mijlócele ce cugetă ele că ar puté folosi și grăbi nascerea. Și iarășĭ altele, credêndŭ că *i-a făcutŭ cineva pe ursită*, adecă vre-o fată bètrână — stătută, ce a trasŭ maĭ nainte nădejdea bărbatuluĭ eĭ, saŭ vre-o vĕdană, căreia i-a muritŭ bărbatulŭ, și acuma, umblândŭ cu vrăjĭ și făcĕturĭ, i-a făcutŭ să móră anume ca bărbatulŭ bolnaveĭ maĭ târḑiŭ s'o ien pe dînsa de soție, sunt de părere ca, de cum-va nu i-a *desfăcută* saŭ *întorsă* maĭ înainte de ce a apucatŭ a se bolnăvi, să-ĭ desfacă acuma (1).

Credința din urmă maĭ cu sémă e fórte respândită la poporulŭ de rîndŭ. Din causa acésta apoĭ, în credința sa cea deșartă, poporulŭ în casurĭ de acestea alérgă până și prin alŭ treilea satŭ, ba une-orĭ și maĭ departe, până ce află și aduce pre nisce babe saŭ moșnegĭ, despre carĭ aŭ auḑitŭ că arŭ puté *desface de ursită*, și care desfacere babele vrăjitóre o întrebuințézăt la tóte bólele cele maĭ grele, precum: *lungórea*

(1) Com. de maĭ multe Românce din Bucovina, precum și de d-niĭ G. Tomoiagă, cant. bis., și V. Turturénŭ, preotŭ: «Când e o femee spre nascere, în cele treĭ lunĭ din urmă și o lună după nascere, dușmancele îĭ potŭ *face pe ursită*, și când are să nască, potŭ s'o omóre. Dacă femeea capĕtă înainte de nascere de repețite orĭ *cercărĭ*, e unŭ semnŭ că i-a făcutŭ cine-va, decĭ e bine să se caute și *să-și desfacă de ursită*. Asemenea e bine să-și alégă de patronŭ unŭ sfîntŭ, care s'o păzéscă și feréscă.»

Com. de M. Nistorŭ și alte românce din Mălinĭ în Moldova: «Dacă se întîmplă la facere *că o pălesce de ursită*, și nu se află nime ca să-ĭ desfacă, atunci móre.»

nebună, felurite friguri, la dureri de dinți și de măsele și la durere de capu, însă mai cu sémă la nascere.

Deci, presupunêndu-se că bolnavei i s'a făcutu pe ursită și temêndu-se ca nu cum-va sŏ móră în cele mai crâncene dureri ale nascerii și ale ursitei și pe urmă să-i ocupe locului fata bětrână saŭ vĕduva, care i-a făcutu pe ursită, una dintre femeile adunate, care se pricepe în ale descăntării, apucă de grabă unu *toporu*, merge mai întâi în unghiulu caseĭ de cătră icóne spre rĕsăritu; și, făcêndu acolo cruce cu toporulu, ḑice:

Ho! vacă roșă,
Poroșă,
(Ho! vacă négră
Ponégră) (1)
Nu te asupri;
Nu te năravi,
Nu te năvăli,
Nu te năpăsti,
Copiii nu-mi scrăci!
Nu te-amestecă,
Nu te apucă,
Nu amestecă
Copiii tĕi cu acesteia!
Nu te apucă,
Nu-ți amestecă
Blidele
Și lingurile,
Și strachinele
Ólele,
Tindeicile
Și strecurătorile,
Casa
Și masa,
Că de te-i apucă
Și te-i amestecă
Cu toporulu acesta,
Capulu ți-oiu tăia!

După ce a sfîrșitu da rostitu cuvintele acestea, împlântă toporulu în unghiulu caseĭ. Apoĭ merge la cele-lalte unghiuri și face asemenea. In urmă se duce la *meșter-grindă*, de este, împlântă într'acésta toporulu din tóte puterile, și acolo îlu lasă apoĭ peste tótă nóptea următóre. In chipulu acesta crede și ḑice descântătórea că légă pre femeea ce-a ursitu, și deslégă pre cea îngreunată, care, născêndu, se mântuesce de mórte și se însănĕtoșéză (2).

(1) Adecă după cum e fată saŭ vĕduvă, despre care se presupune că arŭ fi făcutu femeii bolnave pe ursită.

(2) Com. de d-lu G. Tomoiagă.

Altŭ descântecŭ, totŭ *de ursită*, şi anume din Satulŭ-mare, districtulŭ Rădăuţuluĭ, care asemenea se descântă nu o dată femeilorŭ ce nu potŭ nasce, şi maĭ alesŭ colorŭ maĭ tinere, sună precum urmézĕ :

Ho vacă roşă,
Poroşă!
Ho vacă négă
Ponégră!
Ho haită fărmecătóre,
Ho haită de fată mare,
Hochĭ înapoĭ să te 'ntorcĭ
Dela N. N.
Că de nu te-ĭ înturna,
Eŭ îndată voiŭ lua
De-unde-orŭ fi, de-unde-oiŭ afla
Vr'o câţĭ-va ţeruşĭ
Orĭ nisce ţepuşĭ
Şi ţi le-oiŭ bate
In creştetulŭ capuluĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în ochĭ
Şi ţi le-oiŭ bate în ochĭ,
Şi le-oiŭ scóte în măsele
Şi le-oiŭ bate în măsele,
Şi le-oiŭ scóte în andrele
Şi le-oiŭ bate în andrele,
Şi ţi le-oiŭ scóte în pieptŭ
Şi ţi le oiŭ bate în pieptŭ,
Şi le-oiŭ scóte în plămâĭ
Şi ţi le-oiŭ bate 'n plămâĭ,
Şi le-oiŭ scóte 'n inimă
Şi le-oiŭ bate 'n inimă,
Şi le-oiŭ scóte în rărunchĭ
Şi le-oiŭ bate în rărunchĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în splină
Şi ţi le-oiŭ bate în splină,
Şi ţi le-oiŭ scóte în şele
Şi ţi le-oiŭ bate în şele,
Şi le-oiŭ scóte în şedutŭ
Şi le-oiŭ bate 'n şedutŭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în cópse
Şi ţi le-oiŭ bate în cópse,
Şi le-oiŭ scóte în genunchĭ
Şi ţi le-oiŭ bate 'n genunchĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în pulpă
Şi ţi le-oiŭ bate in pulpă,
Şi ţi le-oiŭ scóte în fluerŭ
Şi ţi le-oiŭ bate în fluerŭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în glesnă
Şi ţi le-oiŭ bate în glesnă,
Şi le-oiŭ scóte în călcâiŭ,
Şi ţi le-oiŭ bate 'n călcâiŭ
Şi le-oiŭ scóte în căpută,
Şi ţi le-oiŭ bate 'n căpută,
Şi le-oiŭ scóte 'n degetulŭ celŭ mare
Şi le-oiŭ arunca în cale.
—Bună calea, juncanŭ negru!
—Mulţumescu-ţĭ N. N!
—Hochĭ înapoĭ să te 'ntorcĭ,
Că de nu te-ĭ înturna,
Eŭ locŭ că mĭ-oiŭ aţîţa,
Bolohanĭ voiŭ 'nfierbînta
Şi te-oiŭ arde şi te-oiŭ frige
Până ce mi te veĭ stînge:
Şi apoĭ mi te-oiŭ luà
Şi 'n móră te-oiŭ măcinà,
Şi 'n vêntŭ că te-oiŭ vênturà.
Să nu remâĭ de felŭ
Nicĭ câtŭ unŭ grăunte de macŭ
In 44 despicatŭ

In mare aruncatŭ.
N. să rĕmâe curată,
Luminată,
Ca argintulŭ strecuratŭ
Ca aurulŭ celŭ curatŭ
Ca sórele luminatŭ,
Ca mă-sa când a născut'o.
Iar faptulŭ
Şi totŭ datulŭ
Şi-aruncatulŭ,
Tótă făcĕtura
Si-aruncătura
Să péră
Să respéră,
Cum piere spuma pe mare
Şi stupitulŭ în cărare
Şi bruma de sfîntulŭ sóre.

Sîtşindŭ descântórea de rostitŭ cuvintele acestea, carĭ se repeţescŭ de 3—9 orĭ, stupesce după fie-care descântare asupra bolnaveĭ ca să se depărteze totŭ rĕulŭ dela dînsa (1).

Unele descântătóre din *Transilvania* desfacŭ saŭ întorcŭ într'unŭ casŭ ca acesta în următorulŭ modŭ: ieaŭ apă sfinţită dela Bobotéză şi turnându-o într'unŭ vasŭ noŭ, daŭ femeeĭ suferinde să bea de treĭ orĭ dintr'însa; apoĭ spĕlându-ĭ totŭ de atâtea orĭ corpulŭ, rostescŭ în gura mare următorulŭ descântecŭ:

Nemernica mea!
Nu tuna în curtea mea,
Nu tuna 'n poĭata mea,
Nu mulge vaca mea,
Nu tuna în casa mea,
Nu şedea pe vatra mea!
Nu te culca 'n patulŭ meŭ!
Nicĭ cu bărbatulŭ meŭ!
Tu vĕduvă grasă,
Tu fată rĕmasă!
Să eşiţĭ din femeea acésta,
Din osulŭ spinăriĭ,
Din baerele inimeĭ,
Din sgârciulŭ nasuluĭ,
Din têmplele capuluĭ,
Din rădĕcina măselelorŭ,
Din vinele grumajilorŭ,
Din lumina ochilorŭ,
Din mĕduva spinăriĭ,
Din născutŭ,
Din şedutŭ,
Că voĭ, de nu veţĭ înturna,
Prin inimă vĕ voiŭ săgeta.
Să vĕ duceţĭ, undc-sŭ
Douĕ măturĭ după uşă! (2)
Acolo să locuiţĭ,

(1) Com. de d-lŭ Panc. Prelipcénŭ, învĕţătorŭ în Şcheia.

(2) In casa, unde staŭ douĕ măturĭ după uşă, se crede că e multă cértă şi gâlcévă, şi prin urmare puţinŭ norocŭ.

Să vĕ îmbĕtrâniţi!
N. să rĕmâc curată,
Luminată,
Cum e de Dumneḑeŭ lăsată!
De la noĭ numaĭ isbânda,
Dela Dumneḑeŭ dobânda!

Descântătórea rostesce cuvintele acestea de treĭ orĭ după olaltă şi anume cu uşa deschisă. In urmă tămâiază odaia cu tămâe, anume ca să depărteze spiritulŭ celŭ rĕŭ alŭ facerii pe ursită şi din odae, de cum va acesta se maĭ află óre-unde ascunsŭ într'însa. Iar vasulŭ ilŭ îngrópă pe la mieḑulŭ nopţiĭ într'unŭ locŭ pe unde numaĭ rarŭ se umblă (2).

In fine, o seamă de romance, creḑêndŭ că femeea îngreunată arŭ fi de cine-va diochiată, şi din causa acéstă nu póte să nască, îĭ descântă şi *de diochĭ* în următorulŭ chipŭ:

Descântătórea iea maĭ întâĭ nouĕ cărbunĭ aprinşĭ şi-ĭ aruncă într'unŭ vasŭ cu apă ne'ncepută; după aceea iea nouĕ bucăţele de fĭerŭ de găsitŭ saŭ treĭ frigărĭ, le légă pre tóte la unŭ locŭ cu o brăţare de cósă, le pune la încălḑitŭ şi apoĭ, scoţêndu-le din focŭ şi începêndŭ a descânta cu dînsele apa din vasulŭ, în care s'aŭ aruncatŭ maĭ nainte ceĭ nouĕ cărbunĭ aprinşĭ, ḑice:

Sub o salce rĕsădită
Şade-o fată despletită
Cu unŭ ochiŭ de apă
Şi unulŭ de focŭ,
Şi-o datŭ celŭ de apă
Peste celŭ de focŭ,
Şi cum l'o cuprinsŭ
Pe locŭ l'o şi stinsŭ.
Aşa să se stîngă,
Şi să mi-se ducă
Diochiulŭ de la N.
Diochiulŭ de omŭ negru,
Ponegru;
Diochiŭ de femee négră,
Ponégră;
Diochiŭ de fată négră,
Ponégră,
Diochĭ de câmpŭ veşteḑitŭ,
Diochiŭ de vêntŭ rĕŭ cumplitŭ,
Diochiŭ de multe

(2) Robert Prexl-Mühlbach. Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen. in «Zeitschrift für Volkskunde.» II Bd. 2. Heft Leipzig 1889. p. 78.

Și mĕrunte:
De strigare.
Restrigare,
Și căscare;
De rălină
Și ne-odihnă...
Pasĕre albă,
Cu dalbă!
Picĭ de icĭ, picĭ de colea.
Picĭ dela nepóta mea.
Picĭ diochiŭ
Dintre ochĭ!
Să nu rĕmâe rĕŭ.
In trupulŭ sĕŭ
Cătŭ unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In drumŭ aruncatŭ,
Să pice.
Să respice
Ca róua de sóre,
Ca stupitu 'n cărare,
Ca spuma de mare.
N. să saie,
Să resaie
Curată,
Luminată,
Ca Dumnedeŭ, când o făcut'o.
Ca maica-sa, când o născut'o
Ca argintulŭ străcuratŭ,
Ca aurulŭ celŭ curatŭ,
Ca sórele pe seninŭ
In vecĭ, amin!
Dela mine descânteculŭ,
Dela Maica Domnuluĭ léculŭ!

După rostirea de treĭ orĭ a acestorŭ cuvinte, descântătórea spală cu o parte de apă descântată pre femeea ce se crede a fi diochiată pe față și pe tĕmple, o parte i-o dă de bĕutŭ, iar restulŭ dimpreună cu cărbuniĭ lŭ aruncă pe unŭ parŭ (1).

La *Romanĭ*, loculuĭ descântătórelorŭ române de astădĭ lŭ ocupaŭ douĕ deițe, numite *Carmentes*, carĭ, ca și descântătórele nóstre, ajutaŭ femeilorŭ îngreunate a nasce nu numaĭ prin rostirea de descântece și formule magice, ci în acelașĭ timpŭ puindŭ și singure mâna; de aceea se și deosebiaŭ ele între olaltă numindu-se una *Prosa* saŭ *Porrima* iar ceealaltă *Postverta*, adecă după cum sosia copilulŭ pe lume: cu capulŭ saŭ întorsŭ (2).

(1) Dict. de Aniţa Pletosŭ din Rădășenĭ și Gafiţa a luĭ Niculaĭ Iacobŭ a Luchi, din Mălinĭ, comune în Moldova, judeţulŭ Sucéva.
(2) L. Preller, Röm. Myth. II, p. 208—209.

In unele părți din *Bucovina*, precum bună-óră în Poiana-Stampii respective Piluganí, cum *a hălăduită* femeca și nou născutulŭ a sositŭ pe lume, móșa care l'a *rădicată*, nemijlocitŭ după ce l'a prinsŭ în mâní, i-a tăiatŭ și legatŭ buricului, ḑice, dacă e băiatŭ:

Acestŭ băiatŭ,
Ce l'am rădicatŭ,
Să fie norocosŭ
Și mintosŭ
Și voiosŭ,
Și drăgăstosŭ,
Și sănĕtosŭ
Și 'nvĕțatŭ
Și bogatŭ,
Omŭ de trébă
Și luatŭ în sémă!

Iar dacă e copilă ḑice:

Acéstă copilă
Să fie frumósă
Și mintosă
Și voiósă,
Drăgăstósă,
Sănĕtósă
Și 'nvĕțată
Și bogată
Și femeie de trébă
Și luată 'n sémă! (1)

In *Cândreni*, cum se nasce copilulŭ, móșa ḑice:

— Cine-i acesta? orĭ vorniculŭ?
— Vorniculŭ! — rĕspunde totŭ móșa.

(1) Dict. de Maria Vasiluțŭ, móșă din Poiana-Stampii.

— Cine-i acesta? orĭ dascălulŭ?
— Dascălulŭ! rĕspunde iarăşĭ móşa
— Orĭ îĭ omŭ de omenie,
Orĭ nu-i omŭ de omenie?
— Ba îĭ omŭ de omenie!
Omŭ cu minte şi de trébă
Şi de toţĭ luatŭ în sémă:
Omŭ frumosŭ, voinicŭ, bogatŭ.
Cu ceĭ sĕracĭ îndurătŭ.
Nu-i beţivŭ, dar 'ndrăsneţŭ
Ca ómeniĭ ceĭ isteţĭ,
Ca toţĭ ómeniĭ ceĭ marĭ.
Carĭ aŭ fostŭ maĭ de demultŭ
Din moşĭ
Din strămoşĭ
Şi rĕstrămoşĭ!

Apoĭ îlŭ lipesce de masă şi ḑice:

—Acesta să fie la capŭ de masă, şi cuvîntulŭ luĭ luatŭ în sémă de toţĭ câţĭ îlŭ vorŭ auḑi!

In fine, însemnându-lŭ cu semnulŭ s-teĭ crucĭ şi ḑicêndŭ de treĭ orĭ după olaltă: «în numele Tatăluĭ, şi alŭ Fiuluĭ şi alŭ sf. Duchŭ, aminŭ,» îlŭ spală cu apă călduţă, de regulă însă rece, anume ca să fie deşteptŭ, şi apoĭ, învĕlindu-lŭ într'o cămeşă de-a tatăluĭ sĕŭ, îlŭ pune de-o parte (1).

In *Fundulŭ-Moldoveĭ*, móşa, îndată ce a rădicatŭ copilulŭ, după ce i-a tăiatŭ şi legatŭ buriculŭ, îlŭ pune într'o covăţică cu apă rece, fie iarnă fie vară, şi aşa îlŭ spală. Apoĭ, învĕlindu-lŭ într'o cămeşă saŭ şi în altă haină, care-i pică maĭ de grabă din dămână îlŭ pune, dacă e iarnă, pe cuptiorŭ, iar dacă e vară, pe laiţă saŭ pe vatră, adică unde crede ca că e maĭ caldŭ, ca nu cum-va să se rĕcéscă (2).

(1) Com. de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis.
(2) Dict. de P. L. Leuşténŭ.

In cele maĭ multe părţĭ din *Bucovina* şi *Moldova* (1) însă, cum a hălăduitŭ femeea, rădicândŭ móşa copilulŭ şi ţinêndu-lŭ de-asupra uneĭ *baleuţe* saŭ covăţele, tórnă de-asupra luĭ apă rece, şi aşa îlŭ spală anume ca *să fie nesimţitorŭ şi târḑiŭ la frigŭ*. Iar după ce-lŭ spală şi învĕlesce bine' într'o cămeşă saŭ altă pânḑătură, îlŭ pune pe unŭ momentŭ josŭ, de regulă sub masă.

In *Istria*, când se nasce unŭ copilŭ i se pune în gură o bucăţica de mĕrŭ muiatŭ în vinŭ ca să fie voinicŭ şi veselŭ (2).

Greciĭ ceĭ vechĭ, cum sosia unŭ copilŭ pe lume, îndată îlŭ spĕlaŭ, ca şi Româncele, cu apă (3).

Romaniĭ aveaŭ unŭ şirŭ întregŭ de ḑeităţĭ, parte bărbătescĭ parte femeescĭ, carĭ scutiaŭ şi grijiaŭ pre copilulŭ noŭ-născutŭ. Augustinŭ (IV, 11,) numesce întâĭ pe *Ops*, adecă *Mama pămîntuluĭ*, ca ḑeiţă îngrijitóre de copiĭ. De aceea Romaniĭ, conformŭ datineĭ străvechĭ, puneaŭ saŭ aşezaŭ îndată pe copilulŭ noŭ-născutŭ pe pămîntŭ (4).

De aice se vede că vine şi datina Românilorŭ de a pune copiiĭ, după nascere, sub masă.

In acelaşĭ timpŭ, când pune móşa copilulŭ sub masă, toţĭ ceĭ ce aŭ fostŭ de faţă la nascere, numaĭ dacă sunt în stare, aruncă peste capŭ o pétră ḑicêndŭ: «*Acésta în gura strigoiuluĭ*». Prin acéstă datină se vede că poporulŭ românŭ, fără să scie, face alusiune la Saturnŭ, care-şĭ înghiţia

(1) Dict. de M. Nistorŭ.

(2) T. T. Burada, O călĕtorie in satele românescĭ din Istria, in «Tribuna» an. VIII. Sibiu 1891. No. 161 in Foiţă.

(3) L. Fürstedler, Die Götterwelt der Alten. Kurze Darstellung der Mythologie der alten Griechen, Römer und Deutschen. Pest 1886, p. 154: «Sobald die Kinder zur Welt kamen, wurden sie mit Wasser gewaschen.»

(4) Ovid. trist. IV. 3, 46: tactaque nascenti corpus haberet humus. — Sueton. Octav. 5: esse se possessorem ac velut aedituum, soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset. — Preller. Röm. Mith. II. p 209.

copiiĭ și care mai pe urmă fu înșelatŭ prin petre învĕlite în pelinci (1), apoi și la *strigile*, despre carĭ vomŭ vorbi mai la vale.

Nemijlocitŭ după ce a rădicatŭ copilulŭ, l'a spĕlatŭ și l'a pusŭ în unele din locurile arătate mai sus, móșa se 'ntórce la *nepótă* (2), ca să-ĭ dea ajutorulŭ trebuinciosŭ, ca nu cum-va în urma crâncenelorŭ durerĭ și vĕrsare de sânge să se întêmple vre o nefericire saŭ chiar nenorocire.

Intre multe alte mijlóce, ce le întrebuințézĕ ea la acéstă ocasiune, e mai cu sémă în părțile dela munte și celŭ următorŭ:

O unge cu untŭ de oĭ saŭ de lemnŭ orĭ și cu holercă (rachiŭ) peste totŭ corpulŭ, apoĭ punêndu-ĭ o perinuță la matcă (3), o încinge bine și strînsŭ cu unŭ brâŭ latŭ saŭ cu o chingă.

După ce a încins'o fierbe holercă cu zahărŭ și cu sĕcărea pisată mĕrunțelŭ și-ĭ dă unŭ paharŭ saŭ douĕ, câtŭ socóte că nu-ĭ va fi spre stricăciune, de bĕutŭ; dacă e slabă atunci nu-ĭ dă nimicŭ de bĕutŭ, pentru că *o sbóră la inimă*. De mâncatŭ însă mai nicĭ o móșă nu îndrăsnesce a-ĭ da de grabă, temêndu-se ca să nu-ĭ strice. Totu-și după câte-va

(1) W. Schmidt, Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romänen Siebenbürges. Hermannstadt. 1866. p. 26.

(2) In cele mai multe părți ale *Bucovinei*, apoi în *Dobrogea*, în unele părți ale *Transilvaniei*, *Banatului*, *Ungariei* și *Moldovei*, femea ce-a născutŭ, din ziua nașcerii și până după 40 de zile, se numesce *nepótă*, iar acésta spune celeĭ ce a *moșitŭ*, fie orĭ și cine va fi aceea, *móșă* dem *moșică*. Eŭ credŭ că numirile acestea sunt usitate a se da astŭ-felŭ din timpurile cele mai străvechĭ, când nu erau móșe învĕțate, ca în timpulŭ presentŭ, ci mai fie-care *móșă* respective *bunică* rădica copiiĭ *nepóteĭ* sale. In unelele părți din Bucovina, Moldova și Țéra-Românéscă însă femeca ce-a născutŭ se numesce c'unŭ terminŭ slavonŭ *lehuză*, *lăuză* saŭ *leusă*.

(3) O sémă punŭ în locŭlŭ perinuțeĭ simple, o petică, saŭ o perinuță anume spre acestŭ scopŭ făcută, în care se află lutŭ frămîntatŭ învĕlitŭ.

óre dela nascere, îĭ daŭ și de mâncatŭ, și anume: zamă, lapte dulce și acru, maĭ pe scurtŭ cine are, dar și de-acestea cu mĕsură (1).

După ce a datŭ nepóteĭ ajutorulŭ trebuinciosŭ se întórce iarăși la copilŭ, și rădicându-lŭ de unde l'a pusŭ caută și de rîndulŭ acestuia.

După *scăldarea copiluluĭ,* despre care vomŭ vorbi maĭ pe largŭ în unulŭ din capitolele următóre, și maĭ cu sémă după *sloboḑirea caseĭ,* unde acésta din urmă este usitată în ḑiua nasceriĭ, póte orĭ și cine să visiteze pre femea ce-a născutŭ. Intre ceĭ ce o visitéză fórte lesne se póte întêmpla ca unulŭ saŭ altulŭ să aibă *ochĭ rĕĭ* și s'o *dióche.* Decĭ móșa, ca să previe uneĭ asemenea întêmplărĭ, maĭ nainte de ce apucă a întrà vre-unŭ străinŭ saŭ străină în casă, *îĭ descântă de diochĭ.* Móșa îșĭ face cruce, făcêndu-șĭ și nepóta de treĭ orĭ, apoĭ suflă peste capulŭ bolnaveĭ și ḑice:

Nu suflaĭ sufletŭ,
Numaĭ suflaĭ deochetŭ,
Din creeriĭ capuluĭ,
Din merele obrazuluĭ,
Din sgârcele nasuluĭ,
Din ficățeĭ,
Din rărunchеĭ,
Din totŭ sângele eĭ.
De o fi deochiată
De ochĭ mâțoșĭ,
De ochĭ negri,
De ochĭ verḑĭ,
De ochĭ de 99 de felurĭ,
Napoĭ să se 'ntórcă
Tóte deocheturĭ,
Tóte mirăturĭ
Și tóte pociturĭ.
De-o fi deochiată de nevastă
Pieptulŭ să-ĭ plesnéscă,
Laptele să-ĭ pornéscă;
De-o fi deochĭată de unŭ voinicŭ,
Pântecele să-ĭ plesnéscă;
De-o fi deochiată de fată mare,
Pĕrulŭ să-ĭ pice,
Ochiĭ să-ĭ împăinjenéscă,
Buzele să-ĭ pișcănéscă,
Să nu se mire de N.
Să se mire de eĭ
Cum o să facă,
Cum o să petrécă,

(1) Dict. de P. L. Leușténŭ, din Fundulŭ-Moldoveĭ, și de M. Nistorŭ din Mălinĭ.

Să se mire de *Staticotă*
Cu barbă-i cu totŭ,
Cu unŭ calŭ șchiopŭ,
C'o sarcină de drogŭ,
C'o *străcătóre* (1) de caşŭ roşŭ.
Şi elŭ aşa striga:
«Haĭ la caşŭ roşŭ (de 3 orĭ)!
Cine-lŭ audia
Surdia,
Cine-lŭ vedé
Orbia,
Cine gustà
Crepà.
Să crepe tóte deochiturĭ,
Tóte mirăturĭ,
Tóte năprătiturĭ,
Tóte pociturĭ.

Apoĭ, udându-o cu limba pe frunte şi scuipându jos, dice maĭ departe:

Cum îşĭ linge óia mielulŭ
Şi vaca viţelulŭ,
Aşa spĕlŭ eŭ pe N.
De tóte deochiturĭ,
De tóte mirăturĭ.
Cu limba o spĕlaĭ
Şi la pămîntŭ îlŭ lepĕdaĭ.

Calcă apoĭ scuipatulŭ cu piciorulŭ şi iară-şĭ dice:

Să se aşeze tóte deochiturĭ,
Cum aşéză pămîntulŭ
Sub lume, sub ţéră,
Sub tóte cară,
Aşa ca să aşeze
Tóte durerile,
Totŭ deochiatulŭ dela N.
Să rĕmână curată,
Luminată,
Maica Maria
Cum a lăsat'o.

---

(1) *Străcătóre* = strecurătóre, prin care se strecură laptele închegatŭ (în Bucovina orĭ şi care lapte).

Că ea pe mine m'o îndemnatŭ,
De cu sufletŭ i-am suflatŭ,
Cu limba o am spĕlatŭ
De deocheturĭ,
De mirăturĭ.

Lângă patŭ josŭ în nemijlocită apropiere a scuipatuluĭ, ba une-orĭ şi peste scuipatŭ, face pe pămîntŭ cruce şi dice:

Cine s'o aflà
Să mĕsóre cerulŭ de naltŭ
Pămîntulŭ de latŭ,
Acela să maĭ pótă deochià pe N. (1).

Nemijlocitŭ după ce i-a descântatŭ de *deochĭ* saŭ şi înainte de acésta, îĭ légă *unŭ firŭ roşŭ* la gâtŭ, pe care leuza trebue să-lŭ ţină până ce iese la biserică, asemenea *ca să nu se deóche* (2).

Móşele din *Bucovina*, cum nasce nepóta, facŭ unŭ *canafŭ de lână roşiă* şi-lŭ batŭ cu unŭ cuişorŭ de-asupra uşeĭ. Acestŭ canafŭ are aşişderea putere de-a apĕrà orĭ-ce diochiturĭ şi fărmecăturĭ (3).

Cele din *Moldova*, totŭ pentru acestŭ scopŭ, punŭ de-asupra uşeĭ, unde se află copilulŭ şi mama, o lécă de strămătură roşie împlântată cu unŭ acŭ (4).

Cele din *Istria* împlântă în pragulŭ uşeĭ unŭ cuţitŭ, iară în légănŭ punŭ două ace, pentru ca, după credinţa lorŭ, să nu se apropie spiritele cele rele să iea copilulŭ (5).

(1) Aurelŭ Iana, «Din credinţele la nascerĭ», în «*Familia*» an. XXV, p. 603.
(2) Ióneanŭ, op. cit. p. 13.
(3) Dict. de P. L. Leuşténŭ.
(4) Dict. de M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(5) Burada: «O călĕtorie în satele românescĭ din Istria», în «Tribuna», an. VIII. Sibiŭ 1891, No. 161.

In *Macedonia* se pune de-asupra uşeĭ din odaia, unde se află lehuza, unŭ firŭ de aţă albă şi altulŭ roşŭ răsucitŭ, formându numaĭ unulŭ ca mărţişorulŭ în România, pentru ca toţĭ ceĭ ce întră să vadă pe lehuză, să trécă pe sub acestŭ firŭ; acésta se face pentru ca copilulŭ să fie feritŭ de-a se umplé de vre-o bólă lipiciósă dela ceĭ ce aŭ intratŭ în casă. Unŭ asemenea firŭ se légă şi la lehuză împreună cu inelulŭ de cununie, ca să fie ferită de *ochĭ rĕĭ* (deochiŭ). Atâtŭ firulŭ dela uşă câtŭ şi celŭ dela gâtulŭ lehuseĭ se păstréză 40 de ḑile.

In *Vlaho-Clisura* se obicinuesce ca să se lege de-asupra patuluĭ lehuseĭ douĕ fire de aţă, unulŭ roşŭ şi altulŭ albŭ, în formă de cruce, pentru ca să aibă în totŭ d'auna semnulŭ sfinteĭ crucĭ de-asupra capuluĭ eĭ, fiindŭ că ea 40 de ḑile nu-şĭ face cruce, nefiindu-ĭ ĭertatŭ acésta (1).

Romanĭ aveaŭ o ḑeiţă, numită *Carna* saŭ *Cardea*, despre care credeaŭ că păzesce odaia, în care se afla femeea ce-a născutŭ, stându la uşă şi la teréstră ca să nu între spiritele cele rele în năuntru; de-aceea era ea apoĭ considerată ca o ḑeiţă a întrăriĭ şi a eşiriĭ, pentru că se pricepea la artele miraculóse şi iubia ascunḑişulŭ. Atributulŭ acesteĭ ḑeiţe era *măceşulŭ* saŭ *pĕducelulŭ* (spinum album), căruia nu numaĭ în Italia, ci şi în Asia şi Grecia, i se atribuia o putere mare contra influenţelorŭ demonice. din care causă se aninà elŭ apoĭ la nascerĭ şi înmormîntărĭ de-asupra uşeĭ din afară, saŭ se ardea de naintea uşeĭ, saŭ se ungeaŭ atâtŭ pe sine câtŭ şi casele cu alifie făcută dintr'însulŭ (2).

Măceşulŭ e apărĕtorŭ contra spiritelorŭ celorŭ nccurate şi rele, maĭ alesŭ însă contra *Ielelorŭ*, şi după credinţa Ro-

(1) Burada, Obiceĭurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit., p. 42.
(2) Preler. Röm. Myth. II. B. p. 237—239.

mânilorŭ. Dar, de óre-ce nu fie-care móşă póte să aibă măceşŭ din dĕmână, de aceea pune de-asupra uşeĭ unŭ canafŭ saŭ şi altă materie roşie, care după credinţa generală, are asemenea putere apĕrătóre şi maĭ cu sémă în contra diochiuluĭ.

Totŭ atuncĭ, când se bate canafulŭ, saŭ se împlântă strămătura, i se pune la picĭóre şi la gâtŭ usturoiŭ, ca să nu capete, după credinţa Românceloră din Ţéra-Românéscă, *Bóla labiţelorŭ* (1), iar după credinţa celoră din Bucovina ca sănu se apropie *strigóicele* de dînsa.

Dacă o femee, în decursulŭ timpuluĭ câtŭ a fostŭ îngreunată, a mâncatŭ póme îngeméñate atuncĭ. după credinţa generală a Românilorŭ, nasce de comunŭ câte doĭ copiĭ de odată.

Despre copiiĭ aceştia carĭ pretutindenĭ în Bucovina se numescŭ *copiĭ de a gemenea, gemenĭ, geméndrĭ* şi *gemenarĭ*, sing. *géméñŭ* şi *geméñarŭ*, se crede pe de o parte că potŭ face fórte multe lucrurĭ bune, potŭ ajuta la diferite bóle (2), pe de altă parte că aŭ o putere fórte mare de a fărmeca, descânta şi vindeca (3).

Maĭ departe totŭ despre gemenĭ se crede, că unuluĭ dintre dînşiĭ trebue maĭ timpuriŭ orĭ maĭ târdiŭ numaĭ decât să móră Dacă supraveţuescŭ anulŭ alŭ treilea, atuncĭ ambiĭ potŭ să trăiéscă unŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ (4).

Din contră, despre copiiĭ născuţĭ afară de cununie şi maĭ alesŭ de fete marĭ, numiţĭ în Bucovina *spurĭ*, sing. *spurŭ*, fem. *spuróică*, apoĭ *urzicarĭ, feciorĭ şi copiĭ din florĭ, feciorĭ de isbelisce*, iar în Transilvania : *copiĭ din florĭ, copiĭ de lele*,

(1) Ioném, op cit. p. 9.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) «Familia» an. VI, Pesta 1870. p. 555
(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

copiĭ de căpĕtatŭ, copiĭ dela umbra saŭ *proptéua garduluĭ, foachĭ* de la mag. *faty* și *bitongĭ* dela mag. *bitang* (1), se crede în genere că sunt cu multŭ maĭ talentațĭ, maĭ deștepțĭ maĭ istețĭ, maĭ întreprindĕtorĭ și maĭ frumoșĭ decât mulțĭ dintre copiiĭ născuțĭ din căsătorie legitimă, dar totŭ-odată și maĭ desfrânațĭ, căcĭ dice proverbulŭ: «*pe unde a săritŭ capra, maĭ pe sus va sărì iada*,» saŭ:

Capra sare peste masă,
Iară iadă peste casă

Ba nu o dată o mărturisescŭ acésta chiar eĭ singurĭ.

Iată, spre esemplu, ce spune o fată mare, care s'a născutŭ în asemene împrejurărĭ:

M'a făcutŭ mama pe ghiață
Duminecă diminéță
Să fiŭ iute și istéță.
M'a făcutŭ mama pe vêntŭ
Să fiŭ iute la cuvêntŭ.
M'a făcutŭ mama 'ntre văĭ
Să fiŭ dragă la flăcăĭ! (2)

In privința *spurilorŭ*, de carĭ, după credința Românilorŭ din Țéra-Românéscă, nu se prinde nicĭ unŭ farmecŭ, vrajă saŭ blăstĕmŭ (3) și carĭ de regulă pórtă numele mameĭ

(1) Com. de d-lŭ R. Simu.— Totŭ așa se numescŭ copiiĭ aceștia și 'n districtulŭ Bacăuluĭ din România. Vedĭ «*Columna luĭ Traianŭ*», an. IX, Bucrescĭ 1882, p. 426: «Atâtŭ băețiĭ câtŭ și fetele născute din florĭ poporulŭ iĭ numesce *bitongĭ* și-ĭ secotesce ca nelegiuițĭ.» — In județulŭ Sucéva din Moldova se numescŭ și *orfanĭ*.

(2) Din Horodniculŭ-de jos, districtulŭ Rădăuțuluĭ.

(3) Dumitru Teleorŭ, Scene și portrete, Bucurescĭ 1886 p. 279: «Parcă era *copilŭ din florĭ*, saŭ *fiŭ de lele*, căcĭ nu se lipia de elŭ nicĭ unŭ descântecŭ, nicĭ o vrajă, nicĭ unŭ blăstĕmŭ.»

lorŭ (1), până la eventuala căsătorie a acelora, carĭ aŭ avutŭ împreună respectivulŭ spuriŭ maĭ sunt încă următórele de însemnatŭ :

Pe ceĭ maĭ mulțĭ dintre spurĭ tatălŭ lorŭ nu voesce a-ĭ recunósce de aĭ sĕĭ. Din causa acésta apoĭ se nascŭ adeseorĭ procese.

Dacă prin judecătorie se póte constata recunóscerea, feciorulŭ trebue să plătéscă feteĭ rușinea ce i-a făcut'o și o sumă óre-și care de banĭ pentru creșcerea până la alŭ șéptelea anŭ alŭ spurĭuluĭ, în casŭ când nu voesce a o lua de soție. La avere însă are spurĭulŭ numaĭ atunci dreptulŭ, când adevĕratulŭ părinte l'a recunoscutŭ ca alŭ sĕŭ înaintea martorilorŭ. In casulŭ din urmă pórtă de regulă și numele de familie alŭ tatăluĭ sĕŭ și nu alŭ mameĭ sale (2).

In unele părțĭ din *Moldova,* precum în districtulŭ Bacăuluĭ, copiiĭ din florĭ, fiindŭ cunoscuțĭ părințiĭ lorŭ atâtŭ de dînșiĭ câtŭ și de alțiĭ, aŭ totŭ dreptulŭ la moștenirea averiĭ acelorŭ părințĭ numaĭ atunci, când părințiĭ respectivĭ n'aŭ alțĭ copiĭ legitimĭ saŭ niscaĭ rude de aprópe (3).

Ce se atinge de credințele și maĭ cu sémă de datinele usitate la nascerĭ, despre carĭ amŭ vorbitŭ până aicĭ și despre carĭ vomŭ vorbi în capitolele următóre, când nasce o fată mare, numită în casulŭ acesta în unele părțĭ din Bucovina

---

(1) Datina acésta esistă la Românĭ din timpurile cele maĭ depărtate. Porecla dată bună óră luĭ *Ioanŭ Vodă celŭ cumplitŭ* de *Arménulŭ,* precum îlŭ numesce *Urechiă* și vestitulŭ diplomatŭ și istoricŭ francezŭ contimpuranŭ Hubert Languet, venia dela mama luĭ, o Arméncă, soția luĭ Sarpega. Și fiindŭ că *copiiĭ naturalĭ, numițĭ de obiceiŭ după mama lorŭ,* apoĭ Ioanŭ deveni *Arménulŭ,* după cum *Petru,* fiulŭ naturalŭ alŭ luĭ Ștefanŭ celŭ mare, devenise *Rareșŭ,* și *Alexandru* (Petru) fiulŭ naturalŭ alŭ luĭ Bogdanŭ și alŭ uneĭ Lăpușnence, căpĕtase numele de *Lăpușnénu.* Vedĭ A. D. Xenopol. Istoria Românilor. t. III. Iași 1890. p. 94.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) Columna luĭ Traianŭ. an. IX.. p. 426—427.

vĕdană, nu sunt mai de felŭ luate în sémă. Nimene nu-şi bate capulŭ cu ceea-ce e bine şi ce e rĕŭ de făcutŭ. Totŭ ce se face, se face câtŭ se póte pe scurtŭ şi în tainä.

Afară de cele înşirate până aicĭ merită a fi însemnate încă şi următórele credinţe, carĭ există la Românĭ în timpulŭ nascerĭĭ, şi anume:

Când se nasce unŭ copilŭ şi pică pe mâna drépta, tótă viéţa luĭ va fi cu dreptate, iar daca pică pe mâna stângă, va trăi numaĭ cu strîmbulŭ (1).

Când se nasce unŭ *băiatŭ*, atuncĭ *de bucurie rîdŭ şi chctorile de la casă*, şi asta din causă că băeţiĭ se potŭ fórte lesne cresce şi căsătorĭ, iar când se nasce *o fată*, plângŭ, pentru că fata e pétră în casă, şi dacă maĭ are încă şi minte rea, atuncĭ e vaĭ şi amarŭ de dînsa (2).

De aicĭ vine apoĭ că Româniĭ, în genere, se bucură cu multŭ maĭ tare când capétă unŭ băiatŭ, decât când capétă o fată.

Cum se nasce unŭ báiatŭ saŭ o copilă, tot-d'a-una se înscrie în cerŭ într'o carte, care se numesce *cartea sorţiĭ*, nu numaĭ numele, ci şi totŭ viitorulŭ sĕŭ cum are să fie: bunŭ orĭ rĕŭ, de unde vine apoĭ şi ḑicala: «*aşa mĭ-a fostŭ scrisŭ, aşa mĭ-a fostŭ scrisŭ în slovcle ursitóre*» saŭ: «*aşa mĭ-a fostă sórtea* » Daca s'a născutŭ într'unŭ *ceasŭ bunŭ*, în tótă viaţa luĭ are să fie norocosŭ şi fericitŭ, iar dacă s'a născutŭ într'unŭ *ceasŭ rĕŭ*, în tótă viaţa luĭ are să fie nefericitŭ (3).

Pe lângă acésta se maĭ crede că fie-care copilŭ capétă la nascerea sa *o stea*, şi câtŭ timpŭ stéua căpétată lucesce pe bolta ceruluĭ, până atuncĭ trăesce şi individulŭ, căruia i s'a

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

(2) Dict. de maĭ mulţĭ Românĭ din Bucovina, de M. Nistorŭ din Mălinĭ în Moldova şi de d-lŭ El. Popŭ din Şomcuţa-mare în Ungaria.

(3) Despre acésta să se vadă maĭ pe largŭ în cap. despre *Ursitóre.*

datŭ, iar când îĭ cade stéua din cerŭ, atunci i se curmă și luĭ ḑilele, atunci trebue numaĭ decât să móră.

Acéstă credință, fórte răspândită în tóte țările locuite de Românĭ, se vede că l'a inspiratŭ și pe poetulŭ care cântă:

Pe cerulŭ, unde staŭ presurate,
Cu ochĭ de aurŭ, nenumĕrate
Stele, ce vecĭnicŭ parcă privescŭ,
Totŭ omulŭ are stéua-ĭ amică,
Fie lucéfĕrŭ, fie stea mică,
Care-lŭ păzesce cu dorŭ ceriescŭ!

Când flórea vieţiĭ se ofilesce,
Stéua pe bolta-ĭ și ea pălesce,
Apoĭ apune în infinitŭ.
Când în natură cadŭ triste șópte,
Lunecă stele în négra nópte,
Noĭ plângemŭ ființe ce ne-aŭ iubitŭ!

De-aicĭ vine apoĭ și altă credință totŭ atâtŭ de răspândită, anume că de câte orĭ se vede picândŭ câte unŭ *meteorŭ*, care de cătră poporulŭ de rîndŭ e consideratŭ ca stea, de atâtea orĭ móre câte unŭ omŭ.

Și dacă pe vr'unŭ omŭ îlŭ amenință vre-o cursă saŭ nenorocire mare, atunci se ḑice că *i s'a întunecatŭ stéua* (1), iar dacă-ĭ merge fórte rĕŭ, dacă e fórte necăjitŭ, asupritŭ și nefericitŭ, atunci, în desperarea sa, ḑice că *n'are stea în cerŭ*, cu alte cuvinte, că n'are nimicŭ ce maĭ aștéptă aicĭ pe pămîntŭ, că i s'a curmatŭ totŭ binele și fericirea.

Afară de acésta nu odată audimŭ pre ómeniĭ ceĭ necăjiţiĭ saŭ ceĭ ce se află în vre-unŭ pericolŭ mare esclămândŭ: *vaĭ de stéua mea! — vaĭ de stéua nóstră!* = vaĭ de viața nóstră!

V. Alecsandri. Poesiĭ pop. ale Rom. Bucurescĭ 1866. p. 4.

Din contră, dacă unuĭ omŭ ĭĭ merge bine, dacă e deplinŭ sănĕtosŭ şi fericitŭ, atuncĭ, după cum arată şi următórea chiuitură din *Transilvania*, stéua luĭ nu se urnesce de felŭ de pe bolta ceruluĭ, ci ea câtŭ e nopticica de mare stă loculuĭ şi lucesce:

Câte stele sunt pe cerŭ
Până 'n ḑiuă tóte pĭerŭ,
Numaĭ stéua mândruluĭ
Şade 'n vîrfulŭ munteluĭ,
Nicĭ nu suc, nicĭ cobóră,
Gândescĭ că-ĭ pétră de móră (1).

Asemenea se crede că dacă unŭ copilŭ s'a născutŭ într'o *Duminică* saŭ într'unŭ prasnicŭ mare, bună-óră în ḑiua de *Crăciunŭ* saŭ *Paschĭ*, e fórte norocosŭ şi va ajunge la timpulŭ sĕŭ unŭ omŭ însemnatŭ (2). Din contră dacă se nasce *Sâmbăta* se crede că nu va trăi lungŭ timpŭ.

---

(1) I. Popŭ Reteganulŭ, Chiuiturĭ. Gherla 1891, p. 29.

(2) Cred. Rom. din Bucovina. — Veḑĭ şi W. Schmidt, Das. Jahr. pag. 25—26: «Deosebitŭ de norocitŭ e consideratŭ copilulŭ acela, care zăresce lumina lumiĭ într'o *Duminică*. Pe acela îlŭ iubesce Dumneḑeŭ maĭ multŭ.»

Dr. Emilian Voinţchi, *Despre superstiţiuni*, discursŭ ţinutŭ în 4 Oct. 1892 cu prilegiulŭ inaugurării sale festive ca rectorŭ la universitatea din Cernăuţŭ, publ. în «Gazeta Bucovineĭ» an. II, No. 79: «La Românĭ sunt în fie-care lună două ḑile rele saŭ nenorocóse. In aceste ḑile nicĭ o întreprindere nu póte se succédă, şi femeia care nasce într'una din aceste ḑile, trebue chiar să móră. In privinţa ḑilelorŭ de peste sĕptĕmână există în generalŭ regula că nenorocóse sunt: *Lunia*, care e favorabilă numaĭ pentru totŭ ceea ce are să créscă; *Marţia*, care e bună numaĭ pentru afacerĭ judecătorescĭ şi de contracte: *Joia*, în care ḑi acolo unde locuescŭ elemente slave nu e permisŭ să se serbeze nicĭ o cununie, căcĭ altŭ-felŭ va fi *vijelie* în viéţa conjugală, şi *Vinerea* care e cea maĭ nenorocósă dintre tóte ḑilele din sĕptĕmână. La ḑilele cele norocóse se numĕră *Sâmbăta* şi în specialŭ *Dumineca*, care se are în vedere maĭ alesŭ la nascerĭ şi acţiunĭ bisericescĭ. *Copiĭ născuţĭ Dumineca sunt copiiĭ norocului şi potŭ să vadă şi să cunóscă multe ce altora nu le e datŭ să vadă şi să cunóscă şi, dacă vorŭ fi botezaţi într'o Dumineca, eĭ potŭ să vadă şi spiritele şi să cérŭ multe lucrurĭ dela ele.*»

Aurelŭ Iana, «Din credinţele poporuluĭ rom. din Maidanŭ, de lângă Oraviţa,»

Care copilŭ în ce *zodie* se nasce, aşa are să-ĭ fie norocŭlŭ şi firea. Dacă zodia-ĭ bună va fi norocitŭ, dacă-ĭ rea, va fi nenorocitŭ. De aice vine apoĭ şi ḑicala: «*aşa i-a fostŭ zodia.*»

Norocoşĭ se credŭ a fi şi aceia, carĭ se nascŭ uşorŭ. Maĭ norocoşĭ însă sunt ceĭ ce se nascŭ după mieḑulŭ nopţiĭ până în ḑiuă.

Maĭ departe se ḑice, atâtŭ în *Bucovina* câtŭ şi 'n *Moldova*, că dacă unŭ copilŭ se nasce în *cămeşă*, adecă învĕlitŭ într'unŭ felŭ de peliţă, va fi fórte norocosŭ, iar dacă se nasce fără cămeşă, va fi maĭ puţinŭ norocosŭ.

In *Ţéra-Românéscă* asemenea se crede că copilulŭ, care se va nasce cu *căiţă* pe capŭ, va fi norocosŭ. Acea căiţă însă să se usuce şi să se lege de gâtulŭ copilului din când în când, fiindŭ bună de deochĭ (1).

In alte părţĭ, totŭ în Ţéra-Românéscă, din contră se crede că copilulŭ, care se nasce cu *căiţă* pe capŭ, după mórte se va face strigoiŭ (2).

In *Macedonia*, de se întîmplă ca noulŭ născutŭ să se nască în *cămeşă*, ceea ce se întîmplă fórte rarŭ, toţĭ se bucură în casă, căcĭ are să fie cu norocŭ tótă viaţa sa, iar de este băiatŭ, acea cămeşă se pune la o parte pentru momentŭ, căcĭ se crede că este unŭ talismanŭ de mare preţŭ, ce are putere de a apĕra viaţa celorŭ ce s'arŭ afla în primejdiĭ, şi a venì în ajutorulŭ celuĭ ce se servesce de ea pentru ca să i se împlinéscă totŭ ceea ce doresce. Pentru ca acestŭ talismanŭ să capete acea putere, trebue maĭ întâĭ să stea patru-ḑecĭ de ḑile în altarulŭ bisericĭ sub s-ta masă, apoĭ să fie purtatŭ prin treĭ orașe marĭ, capitale a treĭ ţĕrĭ,

---

în «*Familia*» an. XXVI. Oradia-Mare 1890. p. 7: «Cine se nasce în ḑiua de *Pascĭ*, sub restimpulŭ tragerii clopotelorŭ la biserică, este omŭ norocosŭ în întréga vieţă.»

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 11.

(2) Ionénŭ, op. cit. p. 41.

pe urmă să se potrivéscă, ca să fie pusŭ sub unŭ podŭ, pe când are a trece peste elŭ vre-unŭ împĕratŭ saŭ vre-unŭ pașă, vre-unŭ mitropolitŭ saŭ vre-unŭ archiereŭ, acésta însă în treĭ rînduri diferite; după aceea acelŭ talismanŭ își capĕtă putere, și celŭ ce are nevoe se póte servi de elŭ; așa d. e. avêndŭ cine-va o judecată, pentru ca judecătorulŭ să-ĭ facă dreptate, și să nu-lŭ strîmbățéscă, să iea acea cămeșă pe care o cóse maĭ întâĭ într'o bucățică de postavŭ și o anină de gâtŭ cu unŭ găitanŭ negru de mătasă, puind'o subsuara dréptă sub strae ca să nu se vadă. Când vine înaintea judecătoruluĭ și acesta nu vorbesce în favórea luĭ, atunci apasă mâna de corpŭ ca să strîngă legătura în care se află cămeșa, acésta o face pentru ca vorba judecătoruluĭ să nu aibă putere să mérgă maĭ departe și să rĕmâe numaĭ acolo, în judecătorie, fără efectŭ; iar dacă voesce ca vorba luĭ să fie ascultată de judecătorŭ, atunci ridică mâna ce apasă cămeșa, pentru ca să-ĭ mérgă vorba maĭ departe și să fie ascultatŭ, dicêndŭ atunci în gândulŭ sĕŭ: *cum are trecere vorba Impĕratuluĭ, a Mitropolituluĭ saŭ a Paşeĭ, așa să aibă trecere și vorba mea.*

Maĭ departe credŭ și spunŭ Româniĭ macedoneni ca întîmplându-se să se nască copilulŭ pe timpŭ rĕŭ și furtunosŭ, atunci are să aibă multe valurĭ în viața luĭ de întimpinatŭ, iar dacă timpulŭ e frumosŭ, atunci are să fie cu norocŭ.

Când se nasce vre-unŭ monstru, se crede, ca și în țĕrile române de dincóce de Dunăre, că femeea s'a uitatŭ la vre-o dihanie, saŭ că părințiĭ aŭ pĕcătuitŭ fórte; și de aceea trebue să se pocăéscă tótă viața lorŭ prin rugăciunĭ și pomenĭ, pentru ca să le fie binc pe lumea cea-laltă.

De se nasce copilulŭ însemnatŭ cu vre-o pată pe corpŭ,

atunci se crede că femeea însărcinată a mâncatu vre-unu fructu pe care l'a furatu (1).

Când unu copilu se nasce și are testicule cam mari saŭ, cum spunu Bucovinenii, *capu mare*, ḍicu Românii din Ţéra-Românéscă că are apă în ele (2).

In casulu acesta, ca să péră acea apă, se duce mă-sa la unu puţu de unde se bea apă, și tórnă apa dintr'o doniţă, ḍicêndu: «nu tornu apă din doniţă, ci pe cea din testiculele copiluluĭ meu (3).»

Dacă unu copilu are o vênă albastră pe frunte, credu Românii din *Transilvania*, că va fi espusu periculelorŭ de apă; dacă însă are o dunguţă roșă pe grumazu, atunci va muri de focu. Deci, spre a delătura periculele acestea, e binc ca tatălu și mama luĭ să se taie la degetulu celu micu dela mâna stângă și să lase ca să cadă treĭ picurĭ de sânge sub légănulu copiluluĭ, ḍicêndu în același timpu: «*iea și ne apĕră pe noĭ pe toţi de focu și de apă, de fieru și de pétră, de bólă și de nepricepere (boländie.*») Aceste cuvinte sunt îndreptate către *schima caseĭ*, o ființă cobaltică, pe care orĭ și care familie o veneréză fórte multu (4).

Românii aveaŭ o ḍeiţă scutitóre de légănu, numită *Cunina*, care, după credinţa lorŭ, păzia copilulu în légănu de orĭ și ce stricăciune și vrăjitorie (5).

Românii aŭ înlocuitu pre ḍeiţa acésta cu *schima caseĭ*.

Dacă o mamă a avutu șése fete după olaltă și tóte trăescu, și a șepte óră a căpĕtatu iară-și o fată, crede poporulu românu din *Bucovina*, că cea de pe urmă trebue numaĭ

---

(1) **Burada**, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia. în op. cit. p. 39. 40 și 41.

(2) Ioném, op. cit. p. 11.

(3) Ioném, op. cit. p. 18.

(4) Wlislocki, op. cit. p. 8.

(5) Preller. Röm. Myth. II. p. 210.

decât să fie *strigóică*. Dreptu aceea *strigóicele* acuma din ḑiua nascerii sale începu a o cerceta și a o învĕța tóte meșteșugurile lorŭ, și nu o părăsescŭ nicĭ odată, fie botezată orĭ nu (1).

Dar nu numaĭ *strigóicele* sunt acelea, carĭ vinŭ după nascere ca să smoméscă pre copilele, despre carĭ ne-a fostŭ vorba, ci și *Samca* saŭ *Baba Cója*, despre care amŭ vorbitŭ în cap. IV, apoĭ *Ielele*, *Tricolicii*, *Stahiile*, *Moroiĭ*, *Mama-pădurii*, *Uscăciunea*, *Pociturile*, și multe altele.

Tóte spiritele acestea se crede că vinŭ de regulă înainte de mieḑulŭ nopții și nu numaĭ că chinuescŭ și schimosescŭ în totŭ chipulŭ pre copiiĭ nebotezațĭ, ci pre mulțĭ chiar îĭ și fură, înlocuindu-ĭ cu alțiĭ urîțĭ și schiloḑĭ de-aĭ lorŭ.

Decĭ, ca să nu aibă spiritele cele necurate și rele putere de-a se apropia de casă și copilulŭ noŭ născutŭ, e, după credința poporuluĭ din Bucovina, de neapărată trebuință, ca din ḑiua nascerii începêndŭ și până după botezulŭ copiluluĭ să ardă în fie-care nópte ne 'ntreruptŭ o lumină de céră curată în casa unde dórme elŭ (2).

Româniĭ din unele părțĭ ale *Transilvaniei* din contră credŭ și spunŭ că o femee, pre care aŭ lovit'o durerile nascerii, ca să pótă lesne nasce; și mulțimea spiritelorŭ rele, precum *Strîgele*, carĭ aŭ chipŭ omenescŭ și códă lungă ca de câne, însă mai cu sémă *Baba Cója*, regina tuturorŭ spiritelorŭ rele, să nu pótă strica nemică copiluluĭ noŭ născutŭ, e bine să se încingă cu unŭ săcușorŭ umplutŭ cu țernă din ținterimŭ amestecată cu busuiocŭ, și aprinḑêndu-se luminĭ 'sfințite de preotulŭ să se pue la gura hornuluĭ ca să ardă, pentru că ființele cele rele vinŭ de regulă prin hornulŭ caseĭ. Asemenea se aprinde și o candelă, care se află mai în fie-care

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă, și alțĭ Rom. din Bucovina.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagŭ, cant. bis. precum și de alțĭ Românĭ din Bucovina.

casă românéscă, de 'naintea icóneĭ familiare, în genere a sf. Ioanŭ Botezătorulŭ, a sf. Petru saŭ sf. Nicolae, și atâtŭ odaia câtŭ și patulŭ se stropescŭ cu apă sfințită. Iar după ce s'a născutŭ acuma copilulŭ e bine ca până la botezŭ să ardă o lumină lângă légănulŭ sĕŭ, și să se păzéscă nóptea (1).

In alte părți din *Transilvania*, precum bună óră în Orlatŭ, câtŭ timpŭ e nebotezatŭ copilulŭ, se aprinde în tótă séra în casă *o sdranță de lână négră*, și atâtŭ copilulŭ câtŭ și muma se afumă cu dînsa în totŭ timpulŭ acesta, ca să nu se apropie *lucru slabŭ* de dînșiĭ (2).

In *Macedonia*, se vede că spre acela-și scopŭ, îndată după nascere se aprinde în odaia lehuseĭ candela care arde necontenitŭ 40 de ḑile (3).

In acela-și timpŭ nu e bine, după spusa Românilorŭ din *Transilvania*, ca nepóta să iasă fără lumină aprinsă séra nicĭ măcarŭ până în tindă, iar în alte locurĭ fără mătură (4).

De asemenea se bagă de sémă ca să nu se pue nóptea lumînarea prea aprópe de ochiĭ copiluluĭ, căcĭ nebăgândŭ după aceea móșa de sémă, copilulŭ crudŭ și slăbănogŭ fiindŭ încă la vedere, fórte lesne ar căpĕtà aprindere de ochĭ, și ușorŭ și-ar putè apoĭ perde vederile (5).

Ce se atinge de spiritele cele rele și maĭ cu sémă de *Strige* (6) amintimŭ atce că și *Româniĭ* încă credeaŭ că arŭ fi periculóse copiilorŭ, atâta numaĭ că eĭ aveaŭ cu totulŭ

(1) Wlislocki, op. cit. p. 6—8.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ in Macedonia, op. cit. p. 40.
(4) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(5) Audițŭ dela maĭ multe Românce din Bucovina.
(6) Aceste ființe mitologice, se numescŭ în Bucovina maĭ multŭ *strigóice*, sing. *strigóică*, masc. *strigoiŭ*; în unele părți din Transilvania și Banatŭ însă maĭ multŭ *strige* sing. *strigă*.

altă închipuire despre forma corpului lorŭ de cum aŭ astădĭ Românii.

Strigele, după închipuirea Romanilorŭ, eraŭ nisce fiinţe înaripate fórte urîcióse, cu capŭ mare, cu ochĭ boldiţĭ, cu ciocŭ ca de pasĕre răpitóre, cu pene cenuşiĭ şi cu ghiare marĭ ascuţite, carĭ, dacă doïca nu lua bine sama, se furişaŭ nóptea în casă, luaŭ copilulŭ din légănŭ şi-ĭ sugeaŭ sângele.

Ele se numescŭ *strige* dela *stridere*, στρίζειν, pentru că şoşăescŭ nóptea într'unŭ chipŭ înfiorătorŭ; însă cum s'aŭ născutŭ nu se scie, orĭ de sunt unŭ soiŭ anumitŭ de paserĭ saŭ póte nisce *femeĭ bĕtrâne*, carĭ după mórtea lorŭ s'aŭ prefăcutŭ în asemenea paserĭ prin influenţa unorŭ vrăjĭ.

Strigele întrară şi 'n odaia luĭ Proca, fiulŭ regeluĭ latinŭ, care, fiindŭ abia de cincĭ ḑile, era câtŭ pe-aci devină prada lorŭ. Ele îĭ subseră sângele din inimă, şi copilulŭ în zădarŭ ţipa după ajutoriŭ. Doica, auḑindŭ, alérgă la dînsulŭ şi vede urma ghiarelorŭ pe obrazulŭ luĭ celŭ fragedŭ; copilulŭ avea deja o colóre ca frunḑa cea veştedă de pomŭ. Doica, vĕḑêndŭ acésta, îşĭ iea refugiulŭ la ḑeiţa *Carna*, care pe locŭ se apropie de légănulŭ miculuĭ principe, mângâe pre părinţĭ şi le ajută la nevoe. Ea atinge maĭ întâĭ uşoriĭ şi pragulŭ uşeĭ de treĭ orĭ cu frunḑă de frăgarŭ (Erdbeerbaum), apoĭ stropesce întrarea cu apă şi iea mĕruntaele unuĭ purcelŭ în mâna sa. După acésta rostesce formula: „*cruţaţĭ, voĭ paserĭ nocturne, mĕruntaele copilului, gingaşa vită să fie pentru gingaşulŭ bătatŭ, inimă pentru inimă, mĕruntae pentru mĕruntae, sufletŭ pentru sufletŭ*“. După acésta doica pune bucăţelele de purcelŭ afară şi nimĕnuĭ nu-ĭ este iertatŭ a se uita îndĕrĕptŭ după dînsele. In fine pune varga cea de pĕducelŭ a luĭ *Ianus* în feréstră şi apoĭ nicĭ o strigă nu póte întra maĭ multŭ în casă, şi copilulŭ capĕtă iarăşĭ colórea sa.

Strigele, după credinţa *vechilorŭ Grecĭ* şi *Italienĭ*, mănâncă

inima și mĕruntaele copiilorŭ morțĭ, puind în locŭlŭ acestora paĭe, sorbŭ mĕduva celorŭ viĭ și șoșăescŭ în aerŭ ca *strigele* saŭ *strigóicele* nóstre (1).

Din cele înșirate până aicĭ resultă că Româniĭ aŭ maĭ totŭ acea credință despre *Strige* și întrebuințéză maĭ totŭ acelea-șĭ mijlóce în contra lorŭ ca și *Romanii*, cu acea deosebire simplă numaĭ că, pe când Romaniĭ credeaŭ că ele mânâncă inima și mĕruntaele copiilorŭ morțĭ și punŭ în locŭlŭ lorŭ paie, pe atuncĭ Româniĭ spunŭ că pre ceĭ maĭ mulțĭ îĭ fură și-ĭ înlocuescŭ cu de aĭ lorŭ; maĭ departe, pe când Romaniĭ puneaŭ o vargă de măceșŭ saŭ pĕducelŭ în feréstră, Româniĭ de pretutindene punŭ usturoiŭ, credêndŭ că acesta e mijloculŭ celŭ maĭ bunŭ de apĕrare în contra strigelorŭ. In fine, pe când ḑeița *Carna* le punea spre mâncare mĕruntaĕ de purcelŭ, Româniĭ, după cum ne vomŭ încredința maĭ la vale, le aruncă meĭŭ și grâŭ.

Ce se atinge de datina Românilorŭ de-a aprinde după nascere o lumină și a o lăsa apoĭ în fie-care nópte până după botezŭ ca să ardă în casa unde petrece copilulŭ noŭ-născutŭ, trebue să amintimŭ aice că ea, de și în altŭ înțelesŭ, se afla și la *Romanĭ*. Așa una dintre ḑeițele romane, carĭ ajutaŭ la nascere, era și *Candelifera*, pentru că la nascere se aprindea *o lumină*, probabilŭ ca simbolŭ alŭ luminei, la care ajungea copilulŭ prin nascere; și anume trebuia să fie numaĭ o lumină, nicĭ de cum însă o *candelă*, pentru că mirosulŭ uneĭ candele, care se stînge, se considera de fórte periculosŭ (2).

Grecii cei vechĭ adoraŭ asemenea o ḑeiță de nascere, numită *Eileithya*, pre care monedele din Aegion ne-o înfățișézĕ

(1) Preller, Röm. Myth. II. p. 238 și 239.

(2) Plin. H. N. VII. 43: Miseret atque etiam pudet destinantem quam sit frivola animantium superbissimi origo, cum plerumque abortus causa odor a lucernarum fiat extinctu. — Preller, Röm. Myth. II. p. 208.

dela capŭ şi până la picióre învĕlită într'o ţesătură, c'o mână spre ajutorŭ, iar în ceealaltă *ţinêndŭ o făclie, simbolulŭ nascerii la lumina lumii* (1).

In fine se caută ca femeea, ce a născutŭ, să nu dórmă de felŭ nemijlocitŭ după nascere, şi anume dacă a născutŭ nóptea, tótă nóptea aceea, iar dacă a născutŭ ḑiua, totŭ restulŭ ḑileĭ pentru că se crede că la femeea care dórme; se arată spiritele cele necurate şi o chinuescŭ până ce móre. Dreptŭ aceea fie-care móşă înţeléptă nu o lasă de felŭ ca să dórmă, ci o deştéptă anume ca să nu-ĭ înceteze circularea sângeluĭ, ceea ce fórte lesne ar puté să-ĭ aducă mórte.

---

(1) L. Preller, Griechische Mythologie. I. Band. III. Auflage, Berlin 1872. p. 422.

VI.

PERDEREA.

Dacă o femee, câtŭ timpŭ e îngreunată, nu caută ca să se ferésscă de tóte acelea, carĭ puteaŭ să-ĭ fie spre stricăciune, adecă dacă muncesce şi se obosesce prea tare, dacă alérgă saŭ rădică ceva prea greŭ, dacă se încórdă şi se întinde prea sus, dacă nu se feresce de réccélă; maĭ departe dacă se spărie saŭ cade de undeva fórte réŭ, dacă-ĭ vine dorŭ de ce-va să mănânce saŭ să bea şi nu capétă îndată, orĭ dacă capétă poftă când vede pre alţĭ ómenĭ mâncându saŭ bêndŭ şi nu se încumetă a cere ca să-ĭ dee şi eĭ de gustare; în fine dacă viséză prin somnŭ că vede ceva bunŭ de mâncatŭ saŭ de bĕutŭ şi când se trezesce nu află ceea ce a visatŭ ca să guste; atunci nasce fără vreme, şi copilulŭ născutŭ e maĭ totdeauna mortŭ.

Multe femeĭ însă nascŭ copiĭ morţĭ încă şi din causa *Spurcatei* adecă a *Samcei*, care avênd-o de copile micĭ, adese orĭ le trântesce şi le maltratéză, precum şi din causa morbuluĭ numitŭ *matrice* (1).

(1) Dict. de Măriucă Nistorŭ. Rômâncă din comuna Mălinĭ, jud. Sucéva, în Moldova: «*Matricea* sparge localŭ copiluluĭ, de aceea perde femeea. Şi ca să nu pérdă i se descântă de *Mătrice*.»

Despre o atare femee, care nasce copiĭ morțĭ, se ḍice pretutindene în Bucovina și Moldova că a *perdută*, maĭ rarŭ că *a avută pĕcate* saŭ *a născută fără vreme*, iar în Transilvania, Ungaria și Banatŭ că *a lepĕdată*, *a stîrpită*, i s'a *căşunată* saŭ *i s'a lovită rĕŭ* (1).

Femeea, care a perdută saŭ a lepĕdată, credŭ Româniĭ din unele părțiĭ ale *Transilvanieĭ* că trebue să fie de cineva *legată*. Deciĭ, ca să nu i se maĭ repețéscă lepĕdarea, trebue numaĭ decât să fie deslegată și anume ḍe cătră preotulŭ (2). Maĭ departe atâtŭ în Transilvania câtŭ și 'n Bucovina se crede și se ḍice că o atare femee a perdută copilulŭ pentru pĕcatele sale saŭ ale părinților sĕĭ, și e mare întristare în familie când se 'ntîmplă așa ceva (3).

Când o femee îngreunată a fostŭ maltratată și bătută de bărbatulŭ sĕŭ saŭ de altulŭ cine-va și din causa acésta a perdută, atunciĭ tótă vina și pĕcatulŭ cade asupra aceluia, iar ca nimică n'are să respundă înaintea luĭ Dumneḍeŭ pentru perderea prunculuĭ. Când însă prin nebăgare de sémă și nepĕsare a pierdută adecă a născută copilulŭ mortŭ, atunciĭ se ḍice că a mâncată saŭ a perdută unŭ sufletŭ, pre care nu-lŭ póte maĭ multŭ nicăeriĭ aflà. Prin urmare are unŭ pĕcatŭ fórte mare, pentru care va trebui să-șĭ dea séma înaintea luĭ Dumneḍeŭ în cea-laltă lume (4).

O femee, care a perdută cu intențiune, adecă care a făcută nisce boscóne saŭ a bĕută lécuriĭ veninóse anume ca

---

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu, I. Georgescu și Elia Popŭ : veḍĭ și «Şeḍĕtórea» an. II. Buda-Pesta 1876. p. 29 și 47. — Verbulŭ *a lepĕda* saŭ *lapĕda*, de unde subst. *lepĕdare* saŭ *lăpădare*, în ințelesŭ de a perde (abortiren), e cunoscutŭ și'n Bucovina, însă elŭ se 'ntrebuințéză numaĭ cu privire la animale, nicĭ când însă la femeĭ. Iar sub verbulŭ a stîrpi se 'nțelege când a încetată de a maĭ da lapte.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ în Stroescĭ și I. Georgescu.

(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ și El. Popŭ.

să-lŭ omóre și să-lŭ pérdă ca să *scape de grijă* și *să rémâe tot-deauna frumósă*, după cum crede ea, nu numaĭ că e fórte rĕŭ vĕ̦ută și vorbită de ómenĭ, nu numaĭ că după credința generală are fórte mare pĕcatŭ pentru acésta, ci totŭ-odată se crede că 'n cea-laltă lume va servi ca *talpă iadului* și va fi acă̦ată de limbă, iar copiiĭ ce i-a lepĕdatŭ, se vorŭ prefăce în *șerpĭ veninoșĭ*, carĭ vorŭ suge-o (1).

Ce se atinge de copiiĭ perdu̦ĭ, respective morțĭ născu̦ĭ, precum și de aceia, carĭ morŭ nebotezați și carĭ de regulă se înmormîntézĕ într'unŭ locŭ separatŭ, într'o margine saŭ ungherŭ alŭ ți̦interimuluĭ, crede poporulŭ românŭ din *Bucovina* că se prefacŭ într'unŭ felŭ de spirite necurate și reutăcióse numite *Moroĭ*, carĭ iesŭ nóptea din mormîntŭ, facŭ ómenilorŭ și cu deosebire mamelorŭ lorŭ diferite neplăceri și daune și până la alŭ șéptelea anŭ strigă în fie-care nópte botezŭ.

In *Moldova* atâtŭ copiiĭ *perdu̦ĭ*, câtŭ și ceĭ ce s'aŭ născutŭ viĭ dar aŭ muritŭ nebotezați, se numescŭ, ca și în Bucovina *Moroĭ*, și făcêndu-li-se unŭ secriașŭ lĭ îngrópă tatălŭ lorŭ saŭ móșa maĭ la o parte în ți̦interimŭ. Eĭ, după credința Românilorŭ din unele părți ale acesteĭ țĕrĭ, iesŭ la șépte anĭ, după ce s'aŭ îngropatŭ, și se arată în vedeniĭ maĭ alesŭ când e lună, și atunci intră pe ferestră în casele omenescĭ și sugŭ rărunchiĭ copiilorŭ celorŭ micĭ. De aceea omulŭ la casa căruia se arată, trebue neîncetatŭ să stee cu ferestrile astupate. Dară eĭ se arată ómenilorŭ și-ĭ supĕră atâtŭ pre aceștia câtŭ și pre vitele lorŭ, nu numaĭ atunci când sunt îngropați lângă casă, ci și când îĭ supĕră și pre dînșiĭ cine-va. Dacă sunt îngropați în ți̦interimŭ se dice că atunci nu se arată nicĭ la o casă (2).

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu, I. Georgescu și El. Popŭ.

(2) Cred. Rom. din Mălinĭ, județulŭ Sucéva, dict. de Mariuca Nistorŭ. — Veḑĭ și Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98.

In *Țéra-Românéscă*, comuna Grebănŭ, copiiĭ ce morŭ nebotezațĭ sunt socotițĭ ca *mortăciunĭ*; nu merge să-ĭ îngrópe nicĭ popa, nicĭ dascălulŭ; se ducŭ fără cosciugŭ, fără pomene și fără rugăciunĭ și se îngrópă în grădină sub perjĭ, în pătulŭ, saŭ după casă (1).

Româniĭ din unele părțĭ ale *Banatuluĭ* credŭ că *copiiĭ perduțĭ*, fiindŭ nebotezațĭ, mergŭ în cea-laltă lume la unŭ locŭ rĕŭ, și nicĭ de cum la unŭ locŭ bunŭ împreună cu ceĭ botezațĭ. Acolo se prefacŭ apoĭ în *tâlharĭ* și trăescŭ numaĭ din cea ce fură de pe la copiiĭ ceĭ botezațĭ, cărora mamele lorŭ le daŭ felurite lucrurĭ de pomană. Tot-odată se maĭ spune că fie-care copilŭ perdutŭ are în cea-laltă lume câte o traistă, o ólă și unŭ bățŭ, carĭ obiecte le cerŭ și le capĕtă dela mamele lorŭ de pomană. In traistă punŭ atâtŭ celea ce li se daŭ și lorŭ din când în când de pomană în lumea acésta, cât și celea ce le fură și le răpescŭ de pe la alțĭ copiĭ; óla o umplu cu apă, care asemenea li s'a datŭ în lumea acésta de pomană, iar cu bățulŭ se apĕră și fugŭ de alțĭ copiĭ, carĭ voescŭ să le iee cu de-asila celea ce le aŭ în traistă și în ólă, și care, uitândŭ mamele lorŭ cu totulŭ de dînșiĭ și nedându-le nimică de pomană, nu aŭ alta ce mânca și ce bea decât numaĭ ceea ce fură.

De copilulŭ, care nu are traistă, ólă și bățŭ, e vaĭ și amarŭ; acela nu are nimicŭ în cea-laltă lume, căcĭ totŭ ce arŭ puté să aibă vinŭ ceĭalalțĭ copiĭ și saŭ i-o fură saŭ neavêndŭ cu ce se apăra, i-o icaŭ cu de-a sila (2).

Româniĭ din împrejurimea Șomcuteĭ marĭ, Comitatulŭ Satmarŭ în *Ungaria*, credŭ și spunŭ că copiiĭ perduțĭ se

---

(1) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98 : «Aicĭ în Grebănŭ nicĭ morțilorŭ celorŭ-lalțĭ nu li se facŭ pomene ca pe la noĭ (adecă ca în Moldova) de 3 ḑile, de 6 ḑile, de 9 ḑile, totŭ câte nouĕ colacĭ frumoșĭ și de fie-care colacŭ câte o luminare.»

(2) Com. de d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, înv. în Opatița.

prefacŭ în *diavoli* saŭ *draci*, şi ca atarĭ ḑi şi nópte plângŭ, ţipotescŭ şi se vaetă prin întunericŭ, ḑicêndŭ:

«Vaĭ de noĭ şi de cine ne-a făcutŭ pre noĭ.»

Apoĭ începŭ a cere botezulŭ, şi dacă-ĭ aude cine-va şi-ĭ botézĕ, e bine, iar de nu, începŭ a-şĭ blăstĕmà părinţiĭ de ce nu i-aŭ făcutŭ cu vreme şi de ce nu i-aŭ botezatŭ.

Astŭ-felŭ plângŭ şi se vaetă eĭ prin întunericŭ unŭ anŭ întregŭ. Iar la ḑiua Sfîntuluĭ Adreiŭ li se luminézĕ şi lorŭ şi dacă părinţiĭ le daŭ atuncĭ ceva de pomană, aŭ şi eĭ în cea-laltă lume, dar din întunericŭ totŭ nu scapă (1).

Româniĭ din *Transilvania* totŭ despre aceştĭ copiĭ credŭ că, nefiindŭ curăţiţĭ prin taina sântuluĭ botezŭ de pĕcatulŭ strămoşescŭ, mergŭ în iadŭ.

Şi dacă i se face luĭ Dumneḑeŭ milă de dînşiĭ, atuncĭ lĭ scóte din iadŭ, lĭ prefacе în *Vêrcolacĭ*, şi astŭ-felŭ apoĭ umblă eĭ prin aerŭ până ce ajungŭ la lună de o mănâncă (2).

Dar nu numaĭ Dumneḑeŭ singurŭ, ci şi mamele lorŭ, ba chiar şi alţĭ ómenĭ, dacă voescŭ, potŭ să mântuéscă pre aceştĭ copiĭ nefericiţĭ de munca cea eternă a iaduluĭ şi să-ĭ prefacă din *Moroĭ*, din spirite necurate şi rĕutăcióse, în copiĭ ca toţĭ copiiĭ ceĭ morţĭ, carĭ nu iesŭ nicĭ odată din mormintele lorŭ, ca să facă cuĭ-va vre-unŭ rĕŭ.

Aşa în unele părţĭ ale *Bucovineĭ* este datină ca înainte de ce se îngrópă asemenea copiĭ, să se spele cu aghiasmă şi să se însemneze cu semnulŭ s-teĭ cruci, iar în mormîntŭ

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, înv. în Şomcuţa-mare.

(2) Com. de d-niĭ Rom. Simu şi I. Georgescu. — W. Schmidt. Das Jahr, p. 26: «Copiiĭ nebotezaţĭ, dacă morŭ, nu aŭ nicĭ o speranţă ca să mérgă în cerŭ, ci eĭ se ducŭ în lună pe care o mănâncă. Dacă scade saŭ se 'ntunecă luna, e unŭ semnŭ de durere şi întristare, simţindu-se prinsă ca într'unŭ clesce de aceştĭ *Vêrcolacĭ*». — Com. de Aurelŭ Chintoanŭ, stud. gimn. «Despre *Vêrcolaci* se crede că sunt copiiĭ ceĭ perduţĭ şi nebotezaţĭ şi aceştia sunt causatoriĭ întunericimiĭ de sóre şi de lună. Poporulŭ ḑice, când se întunecă luna, că o mănâncă *Vêrcolacii!*»

să se pue *piperŭ, tămâe* şi *usturoiŭ*, şi acésta anume că să nu se pótă preface în *Moroi* (1).

In ţinutulŭ Câmpulungului este datină ca nănaşulŭ saŭ nănaşa să care prin 40 de ḑile aghiasmă la mormîntulŭ copiluluĭ mortŭ-născutŭ şi să o tórne în mormîntŭ printr'unŭ canalŭ anume spre acestŭ scopŭ lăsatŭ la înmormîntare din fundulŭ mormîntuluĭ până sus. Făcêndŭ acésta credŭ Româniĭ că prunculŭ se botézá şi nu este maĭ multŭ *Moroiŭ* (2).

In ţinutulŭ Dorneĭ din contră ducŭ şi tórnă pe mormintele copiilorŭ perduţi saŭ carĭ aŭ muritŭ înainte de-a fi botezaţi *aghiasmă dela şépte Bobotezĭ* spre acelaşi scopŭ ca şi ceĭ din ţinutulŭ Câmpulungului.

Insă celŭ maĭ potrivitŭ şi maĭ uşorŭ chipŭ de a-ĭ mântui este, după credinţa generală a poporuluĭ, ca acela care vede pre vre-unŭ *Moroiŭ*, saŭ îlŭ aude strigândŭ botezŭ, să ica o băsmăluţă albă, saŭ, dacă nu are la sine basmà, să rupă o bucăţică din haina cu care e îmbrăcatŭ şi aruncând-o asupra luĭ să ḑică: «*Botézá-se robulŭ luĭ Dumneḑeŭ N. în numele Tatuluĭ, alŭ Fiuluĭ şi alŭ sfîntuluĭ Duhŭ, aminŭ!*» şi atuncĭ Moroiulŭ, botezându-se, nu ese maĭ multŭ din mormîntulŭ sĕŭ afară, nicĭ nu face niměruĭ nicĭ unŭ rĕŭ (3).

Românii din districtulŭ Cernăuţuluĭ, şi cu deosebire ceĭ din Boianŭ, credŭ că sufletulŭ fie-căruĭ *Moroiŭ* e perdutŭ. Cu tóte acestea însă elŭ totuşĭ se póte mântui dacă prin şépte anĭ de ḑile se tórnă aghiasmă în locŭlŭ acela unde s'a înmormîntatŭ. Ba elŭ se póte mântui chiar şi maĭ de grabă, dacă la *Botézá*, adecă la *Iordanŭ*, se aduce apă sfinţită (aghiasmă) dela şépte bisericĭ şi i se tórnă pe mormîntŭ.

---

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕţătorŭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Berarŭ, exarchŭ şi parocŭ în Stroescĭ.

(3) Veḑĭ maĭ pe largŭ „*Moroiĭ*“, studiŭ de S. Fl. Marianŭ, publ. în «Albina Carpaţilorŭ,» an. III. Sibiŭ 1878—1879, p. 86.

Făcêndu-se acésta, se crede că Moroiulŭ s'a botezatŭ și că maĭ multŭ nu e de felŭ periculosŭ.

Neturnându-i-se aghiasmă pe mormîntŭ după șépte anĭ de ḑile Moroiulŭ învie, se preface într'unŭ spiritŭ rĕŭ și luându diferite forme, maĭ alesŭ însă de copilŭ micŭ, umblă prin lume sbuciumându-se, văetându-se și cerêndŭ séra pe la amurgŭ și nóptea botezŭ.

Intîmplându-se să-lŭ audă cine-va, când cere botezŭ, să se îndure de dînsulŭ și să-lŭ boteze, rostindu-ĭ formula botezuluĭ și aruncându-ĭ în acelașĭ timpŭ o bucățică de pânză, o batistă saŭ ce are maĭ din demână, în semnŭ de crijmă, sufletulŭ sĕŭ se întórce și se duce voiosŭ la sufletele cele curate.

Neaflându-se nimene cine să-lŭ boteze, Moroiulŭ, după cum am spusŭ, devine spiritŭ rĕŭ și fórte periculosŭ pentru toțĭ ceĭ ce trecŭ pe locŭlŭ unde e elŭ înmormîntatŭ, precum și pentru toțĭ ceĭ ce clădescŭ vre-o casă saŭ altŭ ceva pe locŭlŭ acela. Așa bună-óră, dacă se pune vre-o casă pe locŭlŭ acela, supĕră și primejduesce pre ómenĭ; dacă se pune unŭ grajdŭ saŭ ocolŭ, nenorocesce vitele, din care causă de multe orĭ proprietarulŭ acaretelorŭ respective, dacă voesce să aibă pace, trebue să strămute casa, grajdulŭ, saŭ ce este, saŭ să le părăséscă cu totulŭ. Altmintrelea nu póte eși în capĕtŭ (1).

In *Moldova* cine voesce să boteze și să scape pre *Moroĭ* dela osânda cea vecĭnică, le tórnă în ḑiua de *Bobotéza* aghiasmă dela Iordanŭ pe mormîntŭ (2), iar preotulŭ, când iese cu învierea, le face și lorŭ moliftă. Acésta se repetĕsce șépte anĭ după olaltă, iar după alŭ șéptelea anŭ copiiĭ nebotezațĭ scapă din rîndulŭ *Moroilorŭ* (3).

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.
(2) Dict. de M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(3) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98.

Mai de multŭ era datină în *Moldova* că mamele copiilorŭ perduțĭ saŭ nebotezațĭ strângeaŭ în ḑiua de Bobotéză aghiasmă dela șépte biserici saŭ mai bine ḑisŭ dela șépte *Iordanurĭ*, și a doua ḑi de Bobotéză, turnându-le desdiminéță aghiasmă de acésta pe mormîntŭ, îĭ botéză punêndu-le la băieți numele *Ioanŭ* iar la copile *Ioana* (1).

In multe locurĭ, totŭ din *Moldova*, părinții copiluluĭ nebotezatŭ, adecă a celuĭ opritŭ ca să-și mântuéscă sufletulŭ, facŭ în ḑiua de *Moșiĭ Duminicei marĭ* unŭ prasnicŭ, la care învită 40 de băieți și copile de aceeașĭ mĕsură, adecă dela 2—3 anĭ, și le daŭ de sufletulŭ copiluluĭ perdutŭ saŭ mortŭ nebotezatŭ 40 de ulcele cu apă curată și 40 de covrigĭ câte cu o lumină aprinsă. Prasniculŭ acesta se face de regulă afară pe iarbă verde. Copilulŭ nebotezatŭ, se crede că în urma acestuĭ prasnicŭ, se mântuesce (2).

In *Transilvania* se facŭ pentru mântuirea sufletelorŭ copiilorŭ perduțĭ 40 de *cocolóșe* cópte din aluatŭ de făină de grâŭ. Treĭ ḑecĭ și cincĭ din acelea se daŭ la 35 de copiĭ, iar 5 *cocolóșe* se aruncă pe apă, pentru ca, precum isvoresce apa din isvorŭ, așa să apară și sufletele celorŭ morți-născuți în raiŭ. Apoĭ se mai facŭ și treĭ *parastase* și treĭ prescurĭ mai marĭ, carĭ se ducŭ la biserică ca unŭ felŭ de jertfă pentru ceĭ morți-născuți, carĭ cu vreme se ducŭ și eĭ în raiŭ (3).

---

(1) Dict. de M. Nistorŭ și A. Pletosŭ din Rădășenĭ.
(2) Dict. de M. Nistorŭ și alte Romănce din Mălinĭ.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu, înv. în Orlatŭ.

VII.

SCĂLDĂTÓREA.

Nu multŭ după nascere, atâtŭ în *Bucovina* câtŭ şi în celelalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, urméză *scăldătórea* noŭ-născutuluĭ.

Unele móşe prepară scăldătórea acésta îndată după nascere, altele însă nicĭ nu maĭ aştéptă până ce se va nasce copilulŭ, ci cum vĕdŭ ca s'a apropiatŭ timpulŭ şi nu maĭ este multŭ până ce va *hăldăuì* femeea bolnavă, caută o ólă şi umplênd'o cu apă curată o punŭ la focŭ ca să se încăldéscă.

Óla, care se folosesce de astă dată la încăldirea apeĭ, trebue să fie *nóuă* şi anume de aceea ca, precum sună óla cea nóuă, aşa şi copilulŭ noŭ născutŭ să aibă o voce curată, pĕtrundĕtóre şi plăcută (1).

Apa trebue să fie numaĭ ciş-ceva *călduţă*, nicĭ decum însă *fierbinte*, cu atâta maĭ puţinŭ *clocotită*; şi acésta parte de aceea ca copilulŭ noŭ-născutŭ să nu devie desfrânatŭ (2),

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕţătorŭ.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu. Veḑi şi «*Luminătorulŭ*» an. X. Temişóra 1889, No. 65 în «Foişóră:» Scăldarea noŭ-născutuluĭ prima óră să nu se facă cu apă *clocotită*, pentru ca să nu fie curvarŭ.»

și parte de aceea ca viața lui să nu fie neliniștită ca apa când fierbe și clocotesce, adecă ca să n'aibă necontenitu neastêmpĕrŭ, certe și supĕrărĭ.

In genere se caută ca scăldătórea cea dîntâiŭ, numită altminterea în Bucovina încă și *scaldă*, *scăldușă* și *scăldușcă*, în Țéra-Românéscă *baie*, iar în unele părți ale Transilvanieĭ și Ungarieĭ *ciupă* (1), în care se scaldă noŭ-născutulŭ pentru prima óră, să fie maĭ multŭ rece decât caldă, și acésta pentru ca copilulŭ scăldatŭ într'însa să nu bage sémă de recélă, nicĭ să nu se sparie, pentru că elŭ de regulă, când se vîră pentru prima óră în apă, se sparie (2).

Unele móșe iarăși, înainte de-a scălda pre noŭ-născutulŭ copilŭ în scăldătóre și anume cum îlŭ prindŭ în mână, aŭ datină de a-lŭ spĕla maĭ întâiŭ cu o *lécă de apă rece*, anume ca să fie vioiŭ, sprintenŭ voinicŭ, deșteptŭ, istețŭ (3).

După ce a rădicatŭ acuma copilulŭ, după ce i-a legatŭ buriculŭ și după ce a datŭ femeiĭ ajutorulŭ trebuinciosŭ ca să nu i se întêmple nicĭ unŭ rĕŭ, iea móșa o vănuță, saŭ o covățică numită altmintrelea și *albie* (4), maĭ pe scurtŭ vasulŭ, care maĭ înainte de acésta a fostŭ în stare să-lŭ pregătéscă părinții copiluluĭ, așéză vasulŭ unde-va pe-o laiță saŭ pe unŭ scaunŭ și tórnă într'însulŭ apă din óla cea nouă. Iea apoĭ *o rămurică de busuiocŭ dela Ḍiua Crucii*, unulŭ saŭ maĭ mulți *banĭ de argintŭ*, *o flóre de bujorŭ*, *lemnulŭ Domnului*, o bucățică *de fagurŭ de miere*, una de *pâne* și alta de

(1) Dr. I. C. Jarnik și And. Bârsénŭ, Doine și strigăturĭ din Ardélŭ. Bucurescĭ 1885. p. 18. și 331; — Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcutamare; — M. Pompiliu, «Graiulŭ românescŭ din Biharia,» în «Convorbirĭ lit.» an. XX. Bucurescĭ 1887 p. 1007: «*Ciupă* = apă călduță în care se scaldă copiiĭ, când sunt în légănŭ.»

(2) Datina Rom. din maĭ multe părți ale Bucovineĭ.

(3) Dict. de Maria Vasiluțŭ din Poiana-Ștampiĭ.

(4) «Ședĕtórea» an. I. Fălticenĭ, 1882. p. 19 «*Albie* e covățica în care se légănă copiiĭ țĕranilorŭ și în care se scaldă.»

zahărŭ, unŭ *oŭ*, puținŭ *lapte dulce* precum și o lécă de aghiasmă saŭ apă sfințită, și pre tóte obiectele acestea le pune în scăldătóre.

Busuiocŭlŭ însemnéză ca noŭ-născutulŭ, și mai ales dacă e copilă, să fie curată, iubită și atrăgétóre ca busuiocŭlŭ.

Banĭ de argintŭ, ca să fie scumpŭ și nepătatŭ ca argintulŭ, și precum iubesce fie-care omŭ argintulŭ, așa să iubéscă și pre copilulŭ noŭ-născutŭ. Mai departe, precum s'a scăldatŭ întâia óră în scăldătóre cu banĭ, așa să nu-ĭ lipséscă banii în tótă viața (1).

Bujorulŭ, dacă e băiatŭ, să fie rumenŭ și voinicŭ ca bujorulŭ.

Mierea să fie dulce la vorbă ca mierea, și precum fie-care iubesce mierea, așa să iubéscă și pre prunculŭ noŭ-născutŭ.

Pânea, să aibă tótă viața sa îndestulare și să fie bunŭ ca pânea de tóte ḑilele.

Zahărulŭ, să-ĭ fie viața dulce ca zahărulŭ.

Oulŭ, să fie sănĕtosŭ și întregŭ ca oulŭ.

Laptele dulce, să fie curatŭ și albŭ la piele ca laptele; mai departe să fie bogatŭ. — In fine

Aghiasma saŭ apa sfințită, ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de prunci (2).

Mai pe scurtŭ ca să fie:

Scumpŭ ca argintulŭ,
Dulce ca mierea,
Bunŭ ca pânea,

---

(1) T. Fràncu și G. Candrea, Românii din Munții apuseni (Moții). Bucurescĭ 1888. p. 147. «In cea d'întâiŭ scaldă a copiluluĭ se punŭ banĭ de argintŭ ca viața luĭ să rĕmâie nepătată ca argintulŭ.»

(2) Pretutindene în Bucovina. — In unele părți ale Transilvanieĭ, după cum ne spune Wlislocki (op. cit. p. 7), apa pentru prima scăldătóre a copiluluĭ noŭ-născutŭ o aduce móșa dintr'unŭ părĭŭ, și dacă e cu putință din sus de móră; iar după ce se sfințesce de preotŭ, caută ca ca totŭ-deauna în fie-care scaldă să tórne numaĭ câte atâta din acéstă apă sfințită, ca să-ĭ ajungă în decursulŭ a șése săptĕmânĭ.

Sănĕtosŭ ca oulŭ
Rumĕnŭ ca bujorulŭ
Atrăgĕtorŭ ca busuioculŭ
Şi albŭ ca laptele.

In *Banatŭ* şi *Ungaria,* unde asemenea este datină a se scălda copilulŭ noŭ-născutŭ în apă numaĭ de abia călduţă, care se aduce în genere dela unŭ isvorŭ şi se încălḑesce cu vrĕscurĭ culese de pe drumurĭ (1), se pune în prima scăldătóre a acestuia *molifta*, adecă aghiasmă saŭ apă sfinţită adusă cu puţinŭ maĭ nainte de acésta dela preotulŭ; apoĭ puţinŭ *lapte dulce* ca să-ĭ fie pielea albă ca laptele, unŭ *oŭ* ca să fie sănĕtosŭ ca oulŭ, felurite *florĭ* ca să fie drăgălaşŭ ca florile, una saŭ douĕ *nucĭ* ca să nu se vateme, o *pietricică* ca să fie *răbduriŭ* ca pétra, adecă ca să pótă resiste friguluĭ precum şi altorŭ neajunsurĭ, şi unŭ *banŭ de argintŭ* (unŭ ḑecerŭ saŭ talerŭ), ca să fie curatŭ şi ca să nu se prindă de 'dînsulŭ farmecele, vrăjile şi aruncăturile, adecă bubele rele, cum nu se prinde rugina de argintŭ (2).

In unele părţĭ din *Moldova,* precum bună óră în judeţulŭ Sucéva, se pune în prima scăldătură *lemnie* (3) ca copilulŭ să umble de grabă în picióre, apoĭ *sdreveţŭ* (4), *popchişorŭ* (5) şi *cătuşnică,* ca să fie *vêrtoşelŭ, cânepă* ca să crésca ca câ-

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, învĕţătorŭ în Domanŭ: «In *Banatŭ* apa pentru prima scaldă o aduce móşa dela isvorŭ şi când vine cu dînsa acasă adună şi nisce vrĕscurĭ de lemne, pe carĭ, sosindŭ acasă, le pune îndată pe focŭ, ca nepoţelulŭ să-ĭ fie sîrguitorŭ şi adunătorŭ.»

(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, I. Popovicĭ, învĕţătorŭ în Opatiţa, şi Elia Popŭ învĕţătorŭ în Somcuţa-mare.

(3) *Lemnie* e unŭ felŭ de plantă lemnósă, care cresce pe prunduri şi are frunze asemenea pelinuluĭ.

(4) *Sdreveţŭ* e o plantă, care cresce prin lunci şi din care facŭ ómenii grădinuţe.

(5) *Popchişorulŭ* e o buriénă mică cu flóre galbĕnă.

nepa, unŭ *oŭ* ca să fie sănĕtosŭ ca oulŭ, și *untură de porcŭ* că să se îngrașe ca unŭ purcelŭ (1).

In *Țéra-Românéscă* este iarăși datină ca în apa, în care se scaldă unŭ copilŭ micŭ pentru întâia óră, să se pună *orță*, *porumbŭ* și *flori*, și acésta anume ca copilulŭ să aibă parte de cereale și să fie plăcutŭ ca florile.

Totŭ în *Țéra-Românéscă* se mai pune în întâia scăldătóre încă și *sare*, care după unii însemnéză ca copilulŭ să nu se opăréscă, iar după alții ca simbolŭ alŭ prieteniei; apoi puținŭ *untŭ de lemnŭ* și o *monedă*, carî representă belșugulŭ; în urmă se sparge unŭ *oŭ* în ea, ca să crésc̆ă și să se împlinéscă copilulŭ ca oulŭ (2).

Unele móșe îndătinéză a pune în scăldătórea primă numai ouĕ de rață. De aice vine apoi, după credința Românilorŭ din *Țéra-Românéscă*, că le place copiilorŭ a se juca în apă, când se scaldă (3).

O sémă de móșe, când punŭ obiectele înșirate mai susŭ în scăldătóre, rostescŭ, ca și nemijlocitŭ după ce aŭ rădicatŭ copilulŭ, următórele cuvinte, și anume, dacă e băiatŭ:

Să fie sănĕtosŭ
Și norocosŭ
Și mintosŭ
Și voiosŭ
Și frumosŭ
Și drăgăstosŭ
Și 'nvĕțatŭ
Și bogatŭ,
Omŭ de trébă
Și luatŭ la sémă!

(1) Dict. de Măriucă Nistorŭ din Mălini.

(2) Ioném̆ŭ, op. cit. p. 13. și 14.—T. G. Djuvara, în «Țéra nouă» p. 248—249: «Indată ce se nasce copilulŭ, se pune în baia, în care va fi scăldatŭ, puținŭ untŭ-de-lemnŭ, o monedă și sare. Untŭ-de-lemnulŭ și moneda representă belșugulŭ, iar sarea e simbolulŭ prieteniei.»

(3) Ioném̆ŭ, op. cit. p. 25.: «Copiilorŭ le place să se jóce în apă, căcĭ când se nascŭ, móșele în scăldătóre punŭ ouĕ de rață.»

Iar dacă e copilă:

Să fie sănětósă
Și norocósă
Și mintósă
Și voiósă,
Și frumósă
Și drăgăstósă
Și 'nvěțată
Și bogată
Femeo de trébă
Și luată la sémă! (1)

După ce a aruncatŭ tóte obiectele, carĭ se înțelege de sine că trebuescŭ să fie de maĭ nainte preparate, în năuntru, móșa începe a-lŭ scălda, adecă a-lŭ spěla peste totŭ corpulŭ până chiar și în gură.

Dacă sunt *gemenĭ* se scaldă de regulă în una și aceiașĭ scăldătóre.

In *Macedonia,* îndată ce noulŭ născutŭ a věḑutŭ lumina ḑileĭ și s'a datŭ mumeĭ primele îngrijirĭ, móșa îlŭ scaldă cu apă caldă într'unŭ lighianŭ mare de aramă, păzindŭ ca să nu-lŭ ajungă apa pe capŭ, căcĭ atât în Magaroza câtŭ și în alte părțĭ, este obiceiulŭ ca copilulŭ, după ce a împlinitŭ unŭ anŭ, atuncĭ numaĭ să se spele pe capŭ.

In *Vlaho-Clisura*, îndată ce se nasce copilulŭ, móșa îlŭ presură cu sare multă peste totŭ corpulŭ, și-lŭ lasă așa timpŭ de douĕ-spredece óre și maĭ multŭ (2); și după aceea numaĭ îlŭ scaldă cu apă caldă, în care tórnă și vinŭ, spĕlându-lŭ și pe capŭ. Acésta se face pentru ca copilulŭ să fie sănĕtosŭ (3).

---

(1) Dict. de M. Vasiluță din Poiana-Stampiĭ.

(2) Presurarea copiilorŭ noŭ născuțĭ cu sare e usitată și la *Armenĭ* orientalĭ din Bucovina. Românce le din Dacia-traiană și cu deosebire cele din Bucovina, după câtŭ sciŭ eŭ până acum, n'o facŭ acésta nicĭ când, din causă că, după cum spunŭ ele, numaĭ viței și micĭĭ de curêndŭ fĕtațĭ se presară cu sare.

(3) Burada: Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit. p. 41.

Móșele din unele părți ale *Transilvaniei*, nemijlocitŭ înainte de-a vîrî pre copiii noŭ-născuți în prima scăldătóre, îndătinézŭ a-i cumpeni, măsurà, credêndŭ că copilulŭ, care înainte de acésta se cumpenesce, *nicî când nu se deóche* (1), măcarŭ că, după credința unora, copilulŭ nebotezatŭ nu se deóche nicî odată, căcî nu este creștinatŭ (2).

Totŭ așa facŭ și móșele din unele părți ale *Țĕrei Românescî*. Iată ce ne spune în privința acésta d-lŭ Ionénŭ: «Indată ce unŭ copilŭ se nasce, să se cântăréscă, *ca să nu se lipéscă farmecele de elŭ nicî odată.*»

«Dacă unŭ copilŭ la nascere este cântăritŭ, să se țină minte câtă greutate a avutŭ, ca descântându-i se vre-odată de léculŭ, să i se descânte în atâta apă câtŭ a cântăritŭ la nascere, căcî numaî așa va avé léculŭ (3).»

In alte părți, totŭ din *Țĕra Românéscă*, copilulŭ, până nu lŭ botézŭ, îlŭ trecŭ prin spițele rótelorŭ de carŭ anume ca să nu turbeze (4).

In *Vlaho-Clisura* este asemenea obiceiulŭ, ca îndată ce se nasce copilulŭ să se cântăréscă, punêndu-se de o parte a cumpenei copilulŭ, iar pe cea-laltă parte o pétră de aceeașî greutate ca copilulŭ, ca să nu bată cumpĕna maî multŭ de-o parte saŭ de alta; apoî îlŭ ducŭ la biserică și-lŭ punŭ pe pragulŭ bisericeî ca să-lŭ găséscă cine-va și să-lŭ boteze, făcêndu-se apoî obiceiulŭ, care se face în casulŭ când nu trăescŭ copiii în familie (5).

Dacă din întêmplare se află și alte femeî de față pe când scaldă móșa copilulŭ, atuncî femeile respective în cele maî multe locurî îndătinézŭ nu numaî de a arunca în scăldătóre

(1) Com. de d-lŭ Rom Simu.
(2) Ionénŭ, op. cit. p. 17.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 7.
(4) Revista pentru ist. și arch. an. II. vol. III. p. 388.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit. p. 50.

diferite florĭ şi banĭ de argintŭ, ci totŭ o dată de a pune pe unŭ momentŭ la capulŭ copiluluĭ şi diferite unelte, maĭ alesŭ de acelea, cu carĭ noŭ-născutulŭ ar avé să se ocupe în viaţă sa, anume ca, după ce va cresce mare, să fie harnicŭ şi pricepĕtorŭ la tóte. In multe locurĭ băeţilorŭ li se punŭ în mână cărţĭ şi condeie spre a avé talentŭ la carte şi scrisŭ, iar alţiĭ şi maĭ alesŭ meseriaşiĭ acŭ, sulă, ferestreŭ, sflederŭ, bardă, gialăŭ, maĭ pe scurtŭ la ceea ce doresc ĕĭ ca copilulŭ lorŭ să aibă maĭ mare aplecare şi talentŭ (1).

Moţiĭ asemenea punŭ la capulŭ copiluluĭ tóte instrumentele meseriilorŭ pre carĭ le profesézĕ ĕĭ, ca semnŭ privitorŭ la sórta ce îlŭ aştéptă (2).

Móşele din unele părţĭ ale *Ungarieĭ*, pe lângă acésta, îĭ maĭ daŭ încă şi puţină apă de bĕutŭ dintr'unŭ clopoţelŭ sleitŭ, anume ca să fie cântăreţŭ mare (3).

După ce l'a gătitŭ de spĕlatŭ, îlŭ trage puţinŭ de nasŭ, ca acesta să nu fie *turtitŭ* saŭ *borcănosŭ*, apoĭ îlŭ *mĕsură* în crucişŭ, adecă îĭ aduce genunchiulŭ picioruluĭ dreptŭ până aprópe de cotulŭ mâneĭ stânge şi genunchiulŭ picioruluĭ stângŭ până la cotulŭ mâneĭ drepte. Mĕsurarea acésta se face pentru aceea ca, fiindŭ cum-va copilulŭ sclîntitŭ saŭ şolditŭ, să se îndrepte.

Sfîrşindu-lŭ şi de mĕsuratŭ îlŭ scóte de capŭ afară, anume ca să nu fie scurtŭ ci lungŭ în grumazŭ, şi acésta cu scopŭ ca, după ce va cresce mare, să nu fie espusŭ la o mulţime de bóle de gâtŭ, precum: *gâlcĕ*, *şopârlaiţă*, etc.

Cum l'a scosŭ afară suflă asupra scăldătóreĭ în crucişŭ şi apoĭ stupesce într'însa. Acéstă suflare şi stupire însemnézĕ ca să se depărteze tóte spiritele cele rele, însă maĭ cu

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomóiagă, cant. biser.
(2) Francu şi Càndrea, op. cit. p. 147.
(3) Com. de d-lŭ Aurelŭ Chintoanŭ.

sémă *strigóicele*, să nu se pótă apropia de copilŭ, căci pe la ceĭ noŭ-născuțĭ, după cum am amintitŭ, adese-orĭ umblă strigóicele ca să-ĭ fure. Apoĭ urméză *înfășarea*.

Obiectele, carĭ servescŭ de comunŭ uneĭ femeĭ maĭ avute dela țéră spre *înfășarea* unuĭ copilŭ, sunt următórele:

O fașă, unŭ *brâneță* saŭ *frânghie*, maĭ multe *pelincĭ*, numite altmintrelea și *cârpe*, apoĭ vr'o câte-va *scutece*, unŭ *ogheloșă*, unŭ *tulpănașă* și o *căță*.

Fașa e unŭ felŭ de brâușorŭ lătărețŭ, făcutŭ din lână saŭ din bumbacŭ.

Româncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* îndătinéză a lega, respective a cóse, într'unŭ capětŭ alŭ acesteĭ fașe treĭ fire de usturoiŭ, treĭ de piperŭ, treĭ fire de grâŭ de primăvară și treĭ de tómnă, treĭ de tămâe, treĭ de sare, treĭ sfărâmăturĭ de pâne și treĭ bucățele din casa copiluluĭ, de tóte *noue* felurĭ anume ca copilulŭ să nu se *deóche* (1).

In *Banatŭ*, unde este datină ca fașa să se facă în genere din lână de óie împletită în treĭ vițe și cam de 2 metri de lungă, móșa légă în unulŭ din capetele acesteia unŭ peticŭ de pânză nouă, în care se află unŭ banŭ de argintŭ, tămâe, puținŭ praŭ (pravŭ), sare și aiŭ (usturoiŭ). Totŭ la capětulŭ acesta maĭ légă încă și treĭ toporele de metalŭ cam de 2 cm. de marĭ. Tóte obiectele acestea se crede a fi apărătóre pruncului de *Mama-pădurĭĭ* și de *Moșulŭ Codrului*.

De multe orĭ însă móșele din acéstă țéră, când înfașă prima óră pre copiĭ, îĭ încingŭ cu unŭ lanțŭ ca să fie tarĭ ca fierulŭ (2).

Brânețulŭ pl. *brânețe*, e unŭ brâușorŭ asemenea celorŭ ce le întrebuințéză femeile la încinsulŭ catrințelorŭ.

Frânghia, care e asemenea fașeĭ, o împletesce de regulă

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ.

romînca singura din lînă colorată, mai alesŭ însă tricoloră: albastră, galbĕnă şi roşie.

Pelincele, sing. *pelincă,* sunt nisce bucăţele micĭ de pînză; de regulă sĕ întrebuinţéză spre scopulŭ acesta cămăşĭ vechĭ

Scutecele, sing. *scutecŭ,* sunt nisce *mindiraşe* saŭ *salteluţe* pătrate şi făcute din pînză cu multŭ maĭ grósă decât cea din care se facŭ pelincele:

Unele Romînce, maĭ alesŭ pe la oraşe, întrebuinţéză în locŭ de scutece *chilotuţe* saŭ *chiloţele,* făcute ca nisce perinuţe.

Oyhelaşulŭ e unŭ oghialŭ în miniatură. In fine:

Caiţa e o *cepsuică* mică saŭ bonetă, care se pune copiilorŭ pe capŭ, anume ca să le fie maĭ caldŭ şi să arete maĭ frumoşĭ.

Atâtŭ în Bucovina câtŭ şi în cele-lalte părţĭ locuite de Romînĭ e datină ca să se puie în partea de dinainte a căiţeĭ, care vine pe frunte, unŭ semnŭ specialŭ, precum o *cordeluţă roşie* saŭ unŭ *bănuţŭ,* şi acésta anume ca vĕdêndu-lŭ ómeniĭ şi în specialŭ femeile cele rele de ochĭ să-şĭ aducă aminte pre cine aŭ dinaintea lorŭ şi *să nu-lŭ dióche* (1).

Totŭ în contra *diochiuluĭ* îndătinéză Romîniĭ din cele maĭ multe părţĭ a lega copiilorŭ micĭ încă şi o *cordeluţă,* dar maĭ alesŭ *lînă roşie* la mâna drépră, iar la grumazŭ a le pune *ghioceĭ* (2).

Romaniĭ, voindŭ a apăra pre copiiĭ lorŭ de orĭ şi ce fărmecătórie şi vrăjitórie (*fascinatio*), le puneaŭ la grumazŭ în ḑiua lustrărieĭ (*dies lustricus*) diferite mărunţişurĭ înzestră-

(1) In Bucov. şi Trans. com. de d-lŭ I. Georgescu. — Djuvara în «Ţéra-nouă» p. 251: «Se obicinuesce a se îmbrăca copiiĭ cu roşu saŭ a le atârna de *«cuţiţe* funde de panglică roşie.»

(2) Pre *ghioceiĭ* aceştia îndătinéză Romîncele din Bucovina a-ĭ pune maĭ întâĭ la unŭ locŭ cu pasca pe care o sfinţesce preotulŭ în ḑiua de Pascĭ, anume ca să-ĭ sfinţéscă şi pre dinşiĭ, şi abia după aceea a-ĭ lega la grumazulŭ copiilorŭ.

tóre (*crepundia*) precum și *bulla*, adecă unŭ medailionŭ saŭ în forma inimeĭ, care conținea în sine diferite materiĭ de apărare în contra diochiuluĭ și a invidieĭ numite *praebia* (1) și care se purta regulatŭ de cătră băeți până la primirea togeĭ virile (*toga virilis*), iar de cătră copile până ce se măritaŭ. *Bulele* acestea, carĭ se purtaŭ de cătră toți *pueri ingenui*, eraŭ de douĕ feluri, și anume unele de aurŭ iar altele de pĭele; pre cele de aurŭ le purtaŭ numaĭ copiiĭ ceĭ nobilĭ (2), iar pre cele de pĭele ceĭ sĕrmanĭ (3).

Tóte obiectele arătate maĭ sus și le prepară fie-care femee singură cu vre-o câte-va ḑile saŭ chiar sĕptĕmânĭ înainte de nascere. Unele dintre dînsele le capĕtă după botezulŭ copiluluĭ dela *cumătra cea mare*, nânașa copiluluĭ.

In *Țéra-Românéscă*, dacă părinții voescŭ ca unŭ copilŭ să țină maĭ multŭ la tatălŭ sĕŭ, îlŭ *înfășóră*, când se nasce, într'o cămașă de-a tatăluĭ sĕŭ, iar de voescŭ să țină maĭ multŭ la mamă-sa, îlŭ înfășóră într'o cămașă de a eĭ (4).

---

(1) Varro de l. L. 7. 108: praebia a praebendo, quod sint remedia in collo pueris.

(2) Statius silv. 53, 116, ḑice despre tatălŭ sĕŭ:

Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus etenim te divite ritu
Ponere purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos et nobile pectoris aurum.

Juven. 5. 164: antiquitus nobilium pueri bullas aureas habebant, pauperum de loris, signum libertatis.

Unŭ exemplu despre unŭ băiatŭ, care, fiindŭ că a devenitŭ cu totulŭ sĕrmanŭ, nicĭ bulla de aurŭ nu o poseda maĭ multŭ, ni-lŭ arată Cic. ac. in Verr. 1. 58. 152.

(3) Juven. 5, 164:

quis enim tamnudus, est illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
Vel nodus tantum et signum de paupere loro.

Copiiĭ ceĭ sĕrmanĭ așa dar purtaŭ amuletulŭ într'o punguță de pĭele, saŭ îlŭ înnodaŭ într'o curelușă, pe care o purtaŭ în prejurulŭ grumazuluĭ.

Veḑi despre tóte acestea maĭ pre largŭ: Preller: Rom. Myth. II. p. 210, și I. Marquardt: Das Privatleben der Römer. I. Th. Leipzig. 1879. p. 81 — 84.

(4) Ionénu, op. cit. p. 15.

Totŭ așa facŭ și Romăncele din unele părți ale *Banatului* și *Bucovinei*, precum bună óră cele din ținutulŭ Dornei (1).

O sémă de móșe, după ce l'aŭ *înfășatŭ* în obiectele mai sus arătate, astŭ-felŭ ca fașa să formeze o cruce la pieptŭ și una la spate, anume ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ (2) și după ce l'aŭ îmbroboditŭ ceva cam strînsŭ c'unŭ tulpănașŭ ca să nu capete capŭ mare, bolocănosŭ, ci micŭ, rotundŭ și frumosŭ, îi facŭ cruce cu degetele pe față (3), și apoi îlŭ ducŭ la feréstră, ca să vadă lumea, și acolo îlŭ închină *Ursitelorŭ*. Iar după ce l'aŭ dusŭ la feréstră, móșa ḑice:

— Uită-te la lume: *cicĭa! cicĭa!* (frumósă, plăcută) (4).

Apoi îlŭ ducŭ și-lŭ daŭ mameĭ sale, care, mai alesŭ dacă noŭ-născutulŭ e copilă, sărutându-o pe frunte, îi uréză:

— Draga mameĭ! cum te iubescŭ eŭ, așa să te iubéscă lumea! . . . Să fiĭ norocósă și frumósă, și orĭ-ce lucru veĭ prinde în mână să-ți fie dragŭ a-lŭ gătĭ!

În același timpŭ îi pune degetulŭ dreptŭ pe barbă, credêndŭ că făcêndŭ acésta, s'ar face în mijloculŭ barbeĭ *o așeḑătură* (bortiță, gropiță), care, când cresce copilulŭ mare, mai alesŭ dacă e fetiță, îi stă fórte bine. Apoi îi pune degetele cele marĭ dela amêndouĕ mânile la amêndouĕ fețele obrazuluĭ spre acela-și scopŭ, adică asemenea ca să capete gropițe și în obrazŭ. După acésta, luându-o în brațe, o sărută din tótă inima pe obrazŭ ḑicêndŭ:

—«Draga mameĭ! dragă să fiĭ la ómenĭ și la tótă lumea!» saŭ «Draga mea! dragă și cinstită să fiĭ la tótă lumea! (5)»

(1) Com. de I. Popovicĭ și de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis. în Căndrenĭ.

(2) In Bucovina și Transilvania, veḑĭ Wlisloki, op. cit. p. 9: «auch wird das Band mit welchem die Bindeln befestiget sind, so umgeschniert, dass es ein Kreuz bildet.»

(3) Datină fórte răspândită în Bucovina.

(4) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, preotŭ.

(5) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă și P. L. Leușténŭ.

Luându-lŭ în brațe, fie băiatŭ saŭ fetiță, nu e bine să-lŭ pue la picióre, căcĭ punêndu-se la picióre se crede că tótă viața luĭ va rĕmâné totŭ la piciórele altuia (1).

Asemenea nu e bine ca maică-sa până a treia ḑi, adecă până ce nu se scaldă, să-lŭ culce cu dînsa alăturea în patŭ, pentru că în casulŭ acesta, și maĭ cu sémă, când, ostenită și somnorósă fiindŭ, ar uita și s'ar întórce cu spatele la dînsulŭ, capĕtă *rofit*, iar când acuma e mare și eșitŭ în lume, tótă lumea se întórce cu dosulŭ cătră dînsulŭ. Ba, ce este și maĭ rĕŭ, în casulŭ acesta, chiar și atuncĭ când ar fi lumînare în casă, spiritele cele necurate potŭ să vie la dînsulŭ ca să-lŭ schimoséscă, să-lŭ omóre, saŭ chiar să-lŭ fure și să-lŭ înlocuéscă cu altulŭ (2).

Totŭ așa credŭ și Româniĭ din Munțiĭ apuseni aĭ *Transilvanieĭ*. Eĭ ḑicŭ că după nascerea copiluluĭ mama trebue să privigheze și să nu dórmă cu spatele spre elŭ, fiind-că *Smeóicele* s'arŭ folosi de o asemenea ocasiune ca să schimbe copilulŭ cu unŭ altulŭ, care de regulă e *tontŭ, hâbâucŭ, surdŭ, mutŭ, lunaticŭ*, etc. Răpirea saŭ schimbarea copiluluĭ se póte întêmpla numaĭ înainte de a-ĭ fi croitŭ *Ursitórele ursita* (3).

Și pe când mama desmérdă copilulŭ și-ĭ rostesce cuvintele citate maĭ sus, precum și multe altele, pe atuncĭ móșa se apucă de trebĭ, carĭ ținteścŭ la sórtea viitóre a copiluluĭ noŭ-născutŭ, precum: mătură casa, prinde aculŭ în mână, apucă furca și fusulŭ de torsŭ; iar dacă e băiatŭ, se apucă de lucrurĭ bărbătescĭ (4).

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) Com. de Paraschiva L. Leușténŭ și G. Tomoiagă. — Acéstă credință deșartă se pare că vine de acolo, că multe femeĭ, dormindŭ fórte greŭ și întorcêndu-se nóptea prin somnŭ, fără să scie, să simțéscă și să voiască își înaduș copiiĭ.

(3) Fráncu, op. cit. p. 148.

(4) Com. de d-lŭ Tomoiagă.

Cele mai multe móșe din *Bucovina* însă, după ce aŭ scăldatŭ copilulŭ și l'aŭ înfășatŭ în chipulŭ mai sus arătatŭ, îlŭ punŭ pe *vatră*, dar mai cu sémă sub *masă* saŭ sub *laiță* (1).

Totŭ atunci punŭ lângă dînsulŭ și o *căciulie de usturoiŭ*, anume ca *să-lŭ feréscă de diochiŭ* (2), saŭ îi facŭ, spre același scopŭ, unŭ *benghiŭ* în frunte, adecă rădică piciorulŭ dreptŭ cu călcâiulŭ întorsŭ înděrăptŭ în sus, iaŭ cu degetele puțină tină de pe călcâiŭ, o frămêntă cu *stupiță*, și cu frămêntătură de acésta îi facŭ apoi unŭ punctŭ rotundŭ câtŭ ține buriculŭ degetuluĭ arătatorŭ în frunte.

Datina acésta de-a face copiilorŭ *benghiŭ*, numitŭ în *Țéra-Românéscă sbenghiŭ* (3), iar în *Moldova* nu numaĭ *benghiŭ* ci și *benchiŭ* plur. *benchĭ* (4), există nu numaĭ la poporulŭ românŭ, ci ea este usitată și la alte popóre. Așa în Peloponezŭ de abia ce se nasce copilulŭ și móșa îi acopere capulŭ cu unŭ vĕlŭ și-i pune pe frunte *puținŭ noroiŭ* luatŭ dintr'unŭ vasŭ, unde apa a statŭ multŭ timpŭ (5).

Fórte respândită trebue să fi fostŭ datina acésta și la creștiniĭ de pe timpulŭ *Sf-tuluĭ Ioanŭ Gură-de-aurŭ* și cu deosebire la *Grecĭ*, căcĭ iată ce ne spune acestŭ s-tŭ părinte despre dînsa:

«Muerile punŭ lutŭ în scăldătóre, apoĭ nutritórele și servitórele, luândŭ cu degetulŭ din acelŭ lutŭ, însémnă fruntea

---

(1) Dict. de M. Vasiluță, P. L. Leușténŭ, G. Tomoiagă și alțĭ Românĭ din Bucovina.

(2) Com. de d-lŭ Vict. Tocariŭ, învĕțătorŭ în Valea-Putneĭ.

(3) Djuvara, în «Țéra nouă» an II. p. 251: «*sbenghiulŭ*, pe care și la noĭ ilŭ întrebuințézăă mumele pentru a feri copiiĭ de diochĭ.»

(4) «Șeḍĕtórea» ed. Arturŭ Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892, p. 15: «*Benghiŭ* e o pată négră, făcută în frunteа copiilorŭ micĭ cu cernélă orĭ funingine, ca să nu fie diochiațĭ de ceĭ ce i-arŭ vedé.» — Dict. de Anița Pletosŭ din Rădășenĭ și M. Nistorŭ: «Ca să nu se dióche, se ia lutŭ de pe călcâiŭ saŭ funingene din gura cuptoruluĭ și se unge pe frunte, făcêndu-se unŭ semnŭ, care se numesce *Benghiŭ*. Omulŭ se uită la semnulŭ acesta și nu-lŭ dióche.»

(5) Migne, Excyl. theolog. t. II. p. 879. apud Djuvara, op. cit. pag. 251.

prunculuĭ. Și de-aĭ întreba că ce însémnă acestŭ lutŭ, acéstă imală? vorŭ rĕspunde că prin acea ungere să se alunge *diochiulŭ* (ochiulŭ celŭ rĕŭ, invidia și pisma).»

«Uită-te! câtă putere se atribue lutuluĭ și imaleĭ, ca să înfrângă puterea diavoluluĭ?

«De se întêmplă așa ceva la *Grecĭ* nu e de miratŭ, dar cum că aceea se întêmplă la aceia carĭ adorézŭ crucea și sunt părtașĭ misteriilorŭ, și atâta filosofézŭ, acésta cu adevĕratŭ e demnŭ de multe lacrime.

«Dumnedeŭ te-a onoratŭ cu ungerea spirituală, și tu deturpezĭ pre fiulŭ (tĕŭ) cu lutŭ? Dumnedeŭ te-a înfrumusețatŭ și tu te spurcĭ? Și când ar fi trebuitŭ a impune în frunte crucea, ce are putere insuperabilă, tu lăsândŭ acésta, cadĭ în nebunie satanică?... Celŭ ce unge pre acelŭ (pruncŭ), cu lutŭ, cum să nu-lŭ facă despectatŭ? întrebŭ, cum ilŭ va aduce sub mânele preotuluĭ? cum te veĭ ruga ca cu mâna preotuluĭ (presbyteri) să i se pună în frunte signacululuĭ unde l'a unsŭ cu lutŭ? (1).»

Din cele arătate până aicĭ precum și din spusa Românilorŭ, resultă că *benghiulŭ* saŭ *sbenghiulŭ* se face numaĭ în contra *diochiuluĭ*.

Dacă vomŭ lua însă bine sémă că cuvîntulŭ *benghiŭ* are mare asemĕnare cu numele uneĭ ființe mitologice, care e fórte respândită și cunoscută Românilorŭ și care se numesce *Benga* (2) precum și cu adj. *benguțŭ*, care e usitatŭ maĭ alesŭ în Transilvania și care însemnézŭ *ciudatŭ, rĕŭ, alŭ Draculuĭ* (3),

---

(1) «Preotulŭ Românŭ» an. XV, Gherla 1889, p. 248.

(2) A. T. Laurianŭ și I. C. Massimŭ: Glossariŭ. Bucurescĭ 1871. p. 66: «*Benga*» s. f. după următórele esemple pare de-o însemnătate cu *epilepsia, dracŭ* etc.: *pare că a intratŭ Benga în elŭ; bagŭ pre Benga în tine, lua-te-arŭ Benga!*»

(3) Veḑĭ «Gazeta Transilvanieĭ» an. LV. Brașovŭ 1892. No. 99, p. 4.

apoĭ orĭ și cine póte să concédă că Românii facŭ *benghiurile* din cestiune nu numaĭ în contra diochiuluĭ, ci și în contra acesteĭ ființe (1).

Ce se atinge de *stupitŭ* (scuipitŭ, scuipatŭ), despre care amŭ ḑisŭ maĭ sus că se întrebuințéză la frămêntarea lutuluĭ din care se face benghiulŭ, trebue să amintimŭ că și elŭ asemenea e consideratŭ în tóte țĕrile locuite de Românĭ ca unŭ mijlocŭ apĕrătorŭ în contra diochiuluĭ. De aicĭ vine apoĭ și datina că Româncele, voindŭ a ferĭ pre copiiĭ lorŭ de diochĭ tot-d'auna de câte orĭ îĭ scaldă, după ce-ĭ scotŭ, stupescŭ în scăldătóre, iar când cine-va se uită prea lungŭ la dînșiĭ, îlŭ rógă să nu se mire și să stupéscă (scuipe) de treĭ orĭ spre copiĭ (2), ceea ce orĭ și cine o face, chiar și în casulŭ acela, când muma copiluluĭ nu l'ar fi făcutŭ luătorŭ de sémă, rostindŭ în acelașĭ timpŭ cuvintele: «*să nu-ți fie de diochĭ!*» saŭ «*să nu vĕ fie de diochĭ!*»

La *Romanĭ*, ḑice Persiŭ, II, 31—34, când copilulŭ era de-o sĕptămână și trebuia să i se dea unŭ nume, după ce era îmbăiatŭ, doica îĭ ungea buzele și fruntea cu scuipatŭ, pentru ca să-lŭ păzéscă de ochiĭ ceĭ rĕĭ (3).

In *Transilvania* móșa, după ce a scăldatŭ și înfășatŭ copilulŭ, îlŭ închină la Maica Domnuluĭ, apoĭ bagă crucea întrunŭ blidŭ cu apă și stropindŭ cu apă de aceea pre noulŭ născutŭ ḑice:

— Închină-se robulŭ saŭ róba luĭ Dumneḑeŭ (Ioanŭ saŭ Maria) în numele Tatăluĭ, alŭ Fiuluĭ și alŭ s-luĭ Duchŭ!

Apoĭ, atingêndu-lŭ de vatră și de ușă, urméză:

---

(1) In Bucovina provine numele acesteĭ ființe în următórele *rostirĭ*, carĭ se adresézĕ maĭ alesŭ copiilorŭ celorŭ neastêmpĕrațĭ: *du-te la Benga; lua-te-arŭ Benga să te iee; la Benga cu tine!*

(2) Veḑĭ și Djuvara în «Țéra nouă» an. II. p. 251.

(3) Djuvara, în «Țéra nouă» an. II, p. 251.

--Să fii bunŭ să taci ca cuptorulŭ, ca vatra, ca ușa!...

După acésta îlŭ așéză puținŭ, așa înfășatŭ cum este, *sub masă* (1).

Cum a făcutŭ și acésta, móșa, luândŭ baniĭ ceĭ de argintŭ, carĭ s'aŭ pusŭ maĭ nainte în scăldătóre și carĭ sunt de regulă meniți pentru dînsa, îĭ strînge, iar scăldătórea o scóte și o aruncă afară.

Aci e de observatŭ că atâtŭ scăldătórea acésta, în care s'a scăldatŭ pentru prima óră copilulŭ, câtŭ și tóte scăldătorile următóre nu se aruncă în fie ce locŭ, ci totŭ-deauna într'unŭ locŭ retrasŭ, curatŭ, unde nu umblă nimene, și acésta din causă că, după cum amŭ amintitŭ maĭ sus, se pune într'însa *apă sfințită*, și fiindŭ acéstă sfințită, e pĕcatŭ să se arunce în fie-ce locŭ (2).

Maĭ departe nu e nicĭ o dată bine ca *scăldușele*, în carĭ se scaldă copilulŭ, să se arunce asupra saŭ pre *sfîntulŭ sóre*, pentru-că sórele dă lumiĭ lumină și ne încălḑesce, ci totŭ-deauna în altă parte, de comunŭ spre mieḑulŭ nopțiĭ.

Móșa saŭ mama, carĭ aruncă scăldătórea spre sóre, are mare pĕcatŭ, iar copilulŭ mameĭ respective, îndată cum îlŭ scaldă, face bube pe trupŭ.

Asemenea nu e bine a se arunca pe *focŭ*, căcĭ unŭ cântecŭ poporanŭ din *Transilvania* ḑice:

Măicuță, alŭ meŭ norocŭ
L'aĭ țipatŭ cu ciupa 'n locŭ.
Măicuță, a mea ticnélă
O-aĭ țipatŭ cu ciupa 'n pară ! (3)

Intâia scăldătóre a copiilorŭ e bine să se arunce maĭ cu sémă pe florĭ, anume ca copiiĭ să fie frumoșĭ și atrăgĕtorĭ

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) In Bucovina, Transilvania și Banatŭ, com. de d-lŭ I. Georgescu și I. Popovicĭ.

(3) Com. de d-lŭ T. Olténŭ.

ca florile (1), orĭ la trupina unuĭ *nucŭ*, *mĕrŭ*, saŭ *pĕrŭ*, anume ca precum crescŭ şi rodescŭ pomiĭ aceştia aşa să créscă şi să rodéscă şi copiiĭ, carĭ s'aŭ scăldatŭ într'însa (2).

După ce a aruncatŭ acum scăldătórea afară şi după ce a căutatŭ iarăşĭ de nevastă, ca să nu i se 'ntêmple nimicŭ rĕŭ, dacă noŭ născutulŭ e băiatŭ, móşa aştéptă plină de bucurie până ce într'a tatălŭ sĕŭ în casă; iar dacă a întratŭ, ĭlŭ poftesce să ocupe locŭ pe unŭ scaunŭ saŭ pe laiţă, căcĭ ea are să-ĭ aducă o veste bună, o veste fórte îmbucurătóre.

Tatălŭ copiluluĭ se aşéză pe scaunulŭ arătatŭ şi aştéptă cu cea maĭ mare nerăbdare vestea îmbucurătóre.

Insă móşă nu-ĭ spune de o cam dată nimicŭ, ci se duce maĭ întâĭ la unŭ dulapŭ saŭ în altŭ locŭ, scóte unŭ şipŭ de rachiŭ cu miere, tórnă într'unŭ paharŭ şi după ce închină la dînsulŭ şi cinstesce ea maĭ întâiŭ un paharŭ, umple din noŭ paharulŭ şi apoĭ întinḑêndu-i-lŭ ḑice:

Tinde mâna,
Că ţi-ĭ vina!

Bărbatulŭ primesce paharulŭ şi-lŭ cinstesce şi elŭ de bine.

Móşa îĭ apucă acum cuşma şi o pune într'unŭ cuiŭ deasupra nepóteĭ, unŭ semnŭ acesta că noŭ născutulŭ este băiatŭ şi cum că are să se îngrijéscă de dînsulŭ ca să-ĭ cumpere vestminte bărbătescĭ, şi până ce nu şi-a rescumpĕra-o cu banĭ saŭ cu vr'unŭ altŭ darŭ, móşa nu vrea să i-o reîntórcă.

In alte locurĭ e datină că móşa, după ce într'a tatălŭ nouluĭ născutŭ în casă, după ce-lŭ poftesce să şéḑă şi-lŭ cinstesce, să-lŭ descingă de brâŭ şi pre acesta să nu i-lŭ dee înderĕptŭ, până-ce nu-lŭ rescumpĕră.

Tatălŭ băiatuluĭ scóte cu cea maĭ mare bucurie şi dă

(1) Dat. Rom. din cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

móşeĭ darulŭ pretinsŭ, şi acésta cu atâta maĭ de grabă, de óre-ce atâtŭ în Bucovina, câtŭ şi 'n cele-l-alte locurĭ locuite de Românĭ, tatălŭ totŭ-deauna se bucură maĭ multŭ de nascerea unuĭ băiatŭ, a unuĭ feciorŭ decât a uneĭ copile, pentru-că printr'însulŭ parte şi-a câştigatŭ unŭ noŭ succesorŭ, dela care speréză maĭ mare ajutorŭ şi hrană decât de la o fată, parte şi din acea causă că femeea e considerată cu multŭ maĭ pe jos decât bărbatulŭ, şi totŭodată avêndŭ o posiţie maĭ grea în viaţă (1). Pe când dacă noŭ născutulŭ e o *fetiţă* saŭ, după cum spunŭ Transilvăneniĭ, *băiată*, se bucură maĭ multŭ mama sa (2).

Scurtŭ ţisŭ: maĭ fie-care Românŭ e cu multŭ maĭ bucurosŭ dacă are maĭ mulţĭ băeţĭ decât fete, căcĭ prin băeţĭ numele de familie se perpetuéză, pe când dacă are numaĭ fete, acela se perde, şi numaĭ atunci nu, când bărbatulŭ adoptéză numele de familie alŭ soţieĭ, ceea ce însă fórte rarŭ se 'ntêmplă.

Dacă noŭ născutulŭ e fetiţă, lasă móşa pre tatălŭ sĕŭ în pace. Când intră însă vr'o femee în casă, o desbrobodesce pre aceea de ştergarŭ saŭ ĭĭ descinge brânetele anume ca să fie pentru noŭ născuta, că eĭ de acestea ĭĭ trebuescŭ, şi până ce nu-ĭ dă şi femeea vr'unŭ darŭ óre-şĭ care nu-ĭ întórce lucrurile luate.

Totŭ aşa facŭ şi móşele din *Moldova*.

«Când intră tatălŭ în casă — ţice repausatulŭ Lambrior — baba móşă, pe a căreĭ sbârcită faţă, deprinsă cu posomorîtŭ, se vede o rază de seninŭ, ĭĭ sare înainte sprintenă ca o copilă şi-ĭ spune voiósa veste că are unŭ băţelŭ saŭ

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) In Bucovina şi Transilvania, com. de d-lŭ V. Turturénŭ: «Părinţiĭ se bucură de regulă maĭ multŭ de băieţĭ decât de copile, pentru că băieţiĭ pórtă numele tatăluĭ. Mamele se bucură de copile, pentru că prin copile maĭ câştigă unŭ fiŭ, adecă pre ginere.»

o fetiță. Dacă noulŭ născutŭ e băiatŭ, atuncĭ baba se repede și-ĭ smulge căciula din capŭ, vestindu-ĭ prin acésta, înainte de a-ĭ spune vre-o vorbă, că are unŭ feciorŭ, căruia îĭ trebue astŭ-felŭ de lucrurĭ. Totŭ asemenea face și cu alțĭ bărbațĭ, ce se ivescŭ în casă (1).»

In *Macedonia*, când femeea nasce băiatŭ, acésta se consideră ca unŭ evenimentŭ fericitŭ și atuncĭ în casă este mare veselie. Móșa vine în grabă de anunță acésta tatăluĭ, luându-ĭ ea însașĭ maĭ întâĭ fesulŭ de pe capŭ, când tatălŭ atuncĭ plinŭ de bucurie, o mulțămesce pentru vestea ce i-a adusŭ, dându-ĭ banĭ; din contră când se nasce fată, veselia în familie este restrînsă, și móșa anunță acésta tatăluĭ cu órecare vorbe de mângâere, care se mâhnesce și simte în sufletulŭ sĕŭ împreună cu nepóta unŭ regretŭ, despre cea ce i s'a întêmplatŭ.

După ce s'a anunțatŭ tata, se trimite unŭ băiatŭ ca de vr'o doĭ-spre-ḑece anĭ, să dea de scire despre acésta pe la tóte némurile și cunoscințele maĭ de aprópe. Aceĭ încunoscințațĭ, daŭ dreptŭ mulțămire băiatuluĭ cincĭ saŭ ḑece parale alțiĭ maĭ cu dare de mână și maĭ multŭ (2).

După ce i-a luatŭ căciula saŭ l'a descinsŭ și după ce a primitŭ baniĭ de rescumpĕrare, móșa îĭ arată copilulŭ ce se află sub masă saŭ sub laiță, adecă unde l'a fostŭ pusŭ cu puținŭ maĭ înainte de acésta.

Tatălŭ se scólă acum de pe scaunŭ, se duce până lângă masă, unde se află copilulŭ, se plécă, îlŭ rădică și sărutându-lŭ îlŭ duce și-lŭ dă maiceĭ sale.

Acéstă datină de a rădica tatălŭ pre copiiĭ noŭ născuțĭ dela pământŭ și a-ĭ da maiceĭ lorŭ se vede că e de origine ro-

(1) Lambrior, Obiceiurĭ și credințe la Românĭ, în «Convorb. liter.» an. IX, Iași 1875 — 76, p. 2.

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit. p. 40.

mană, pentru că *Romanii*, când le recunosceaŭ paternitatea, încă aveaŭ datină de a-i rădica dela pămîntŭ.

Iată ce ne spune d-lŭ Dr. At. M. Marienescu în privința acésta:

«In ḑiua de nascere, după datina vechĕ, se punea prunculŭ pe pămîntŭ, ca să se probeze dacă e de viéță și dreptŭ iar nu strâmbŭ? Tata avea dreptŭ să-lŭ rădice saŭ ba, și dacă îlŭ rădica, recunoscia că e alŭ sĕŭ, are viéță și trebue să-lŭ créscă, și atunci se invoca *Iuno Levana* (rădicătórea); dacă nu-lŭ rădică, atunci saŭ nu-lŭ recunoscea de alŭ sĕŭ, saŭ prunculŭ era unŭ monstru, și în casulŭ din urmă avea dreptŭ să-lŭ omóre de locŭ cum cinci vecini aŭ constatatŭ că prunculŭ n'are viéță; iar dacă era dubiŭ, atunci în alŭ treilea anŭ avea dreptŭ să-lŭ omóre, de regulă să-lŭ înnece, și dacă abusa tata de acestŭ dreptŭ își perdea jumĕtate din avere (2).»

Datina de-a lua bărbaților cușma din capŭ și a-i descinge de brâŭ saŭ curea, iar pre femei a le desbrobodi saŭ a le descinge de brânețe se repetesce din ḑiua nascerii și până după botezulŭ prunculuĭ.

Așa când întră vre-unŭ bărbatŭ după nascere în casa unde se află femeea bolnavă de nascere, luându-i cușma ḑice: «*îți iaŭ cușma, că-i feciorŭ!*» iar când vine o femee: «*îți iaŭ tulpanulŭ, că-i fată!*»

Și nime nu se pune de pricină, ci fie-care, bărbatŭ aŭ muere, feciorŭ aŭ fată, îl dă de noroculŭ copiluluĭ câte unŭ micŭ presentŭ saŭ plătescŭ câți-va cruceri móșeĭ ca să-i întórcă lucrurile luate.

De aice apoĭ, dela acéstă datină vine și ḑicala: «*nu te duce la cutare casă, ca ți-oră lua cușma saŭ tulpanulŭ*» adecă:

(2) Cultulŭ păgânŭ și creștinŭ. T. I. Serbătorile și datinele romane vechĭ Bucurescĭ 1884. p. 307 — 308.

nu te duce acolo fără de nemicŭ în mână, pentru că acolo s'a născutŭ unŭ băiatŭ saŭ o copilă! (1)

In *Munții apuseni* ai Transilvaniei, orĭ-ce străinŭ care intră în casa, în care s'a născutŭ de curêndŭ unŭ copilŭ, trebue asemenea să-i dea unŭ darŭ câtŭ de micŭ, de regulă în banĭ, altŭ-felŭ ar însemna că despreţuesce familia şi în specialŭ pre mama copiluluĭ (2).

In unele părţĭ din *Ţéra-Românéscă* din contră treĭ ḑile dela nascerea unuĭ copilŭ, nu se spune adevĕratŭ de este *băiatŭ* saŭ *fată*, şi acésta pentru ca noŭ-născutulŭ să nu se deóche şi să trăiéscă (3).

Totŭ în *Ţéra-Românéscă*, îndată după ce a născutŭ o femee, se face cruce de tărîţe de grâŭ, una în mijloculŭ caseĭ şi alta la uşă şi cine intră ḑice:

Aci de casa de tărîţe să te apucĭ,
Iar de copilŭ să nu te atingĭ!

Acésta se face anume ca copilulŭ să nu plângă câtŭ va fi micŭ (4).

Când părinţiĭ n'aŭ parte de copiĭ, când le morŭ, atunci móşa din *Transilvania*, cum a rădicatŭ pre celŭ noŭ născutŭ, cum l'a scăldatŭ şi l'a presentatŭ părinteluĭ sĕŭ, spuindu-i de ce felŭ de sexŭ e, îlŭ scóte afară şi-lŭ pune la uliţă, şi care omŭ trece maĭ întâĭ şi află copilulŭ, acela e obligatŭ ca să-lŭ boteze. Făcêndŭ acésta, atâtŭ móşa câtŭ şi părinţiĭ credŭ că copilulŭ, care a fostŭ astŭ-felŭ pusŭ, nu va muri (5).

In părţile Oraviţeĭ din *Banatŭ*, murindŭ în o familie în continuŭ copiiĭ, apoĭ la proxima nascere se prinde unŭ co-

(1) Dat. Rom. din cele maĭ multe părţi ale Bucovineĭ.
(2) Frâncu şi Candrea, op. cit., p. 147.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 13.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 13.
(5) Cred. Rom. din Trans. com. de d-lŭ I. Georgescu.

coşŭ, de este pruncŭ, iar de este prunca o găină, şi se îmbracă în îmbrăcămîntulŭ cu care a venitŭ celŭ noŭ-născutŭ pe lume şi se ḑice:

Daŭ capŭ
Pentru capŭ,
Ochĭ
Pentru ochĭ,
Nasŭ
Pentru nasŭ,
Gură pentru gură,

înşirândŭ tóte ce se află la omŭ. Se face apoĭ o grópă în chilia, unde a căḑutŭ copilulŭ când s'a născutŭ, şi cosêndu-se ciocŭlŭ animaluluĭ cu aţă tare se îngrópă acolo, puindu-se în grópă o bucăţică de marmoră, o bucăţică de tămâe albă şi alta négră.

Se face de multe orĭ totŭ pentru acestŭ casŭ, ca şi'n Transilvania, că noŭ-născutulŭ se scóte în drumŭ afară, şi primulŭ care va trece pe lângă elŭ, acela se ia de naşŭ, creḑêndu-se că primulŭ naşŭ este păcătosŭ şi pentru păcatele sale pătimescŭ fiiĭ sufletescĭ (1).

In alte părţĭ, totŭ din *Banatŭ*, când unorŭ părinţĭ le morŭ necontenitŭ pruncii, móşa pune pre pruncŭlŭ de curêndŭ născutŭ într'unŭ légănŭ, în care maĭ pune încă şi unŭ lanţŭ de fierŭ; apoĭ îlŭ scóte pe feréstră afară şi-lŭ duce în drumulŭ mare, unde păzindu-lŭ îlŭ lasă să stee până ce vine unŭ omŭ, o muere saŭ unŭ copilŭ, de-lŭ află. Omulŭ ce l'a aflatŭ se privesce apoĭ de naşŭ alŭ copiluluĭ aflatŭ.

Pruncŭlŭ se scóte pe feréstră, iar nu pe uşă, pentru că pe uşă aŭ fostŭ scoşĭ fraţiĭ sĕĭ carĭ aŭ. muritŭ (2).

In unele părţĭ din *Românía*, precum bună-óră în judeţulŭ

(1) Aurelŭ Iana. «Credinţe la nascerĭ.» în «Familia», an. XXV, p. 483.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariu.

Ilfovŭ, când morŭ cuĭ-va copiiĭ, aruncă pre celŭ noŭ-născutŭ în drumŭ, și cine-lŭ găsesce, acela să-lŭ boteze (1) în altele; este datină ca móșa, voindŭ să trăéscă copilulŭ pre care l'a rădicatŭ, cum se nasce, se duce cu elŭ la biserică, și pre cine-va întâlnì întâĭ la biserică, aceluia i-lŭ dă să-lŭ boteze.

Totŭ așa îndătinéză de a face și móșele din unele părțĭ ale *Macedonieĭ*.

Iată ce ne spune în privința acésta d-lŭ T. T. Burada: «Când într'o familie nu trăescŭ copiiĭ, ci morŭ de micĭ, este obiceiulŭ, pentru a se evita acésta, ca móșa să iea copilulŭ îndată ce s'a născutŭ, fără însă ca să scie mama, să-lŭ ducă la biserică și să-lŭ lase la pragulŭ ușeĭ, pentru ca să-lŭ găséscă ceĭ ce vorŭ eși din biserică. Atuncĭ cine are plăcere iea copilulŭ găsitŭ și-lŭ botéză. Móșa care era acolo, și nu o scia nimenĭ că pândesce cine-va, boteza copilulŭ, vine la nașŭ și-ĭ spune alŭ cuĭ este copilulŭ, și acesta îlŭ duce a casă la mama luĭ, și atuncĭ acésta îlŭ înfiéză ca și cum arŭ fi unŭ copilŭ străinŭ (2).»

In unele părțĭ din *România* maĭ este încă și aceea datină, ca nu multŭ după ce se nasce copilulŭ, să se trécă prin torțile uneĭ căldărĭ de aramă, apoĭ cu acea căldare nu se maĭ îmblă până ce copilulŭ nu se face mare ca s'o pótă rădica singurŭ de jos. Acésta se face asemènea ca copilulŭ să trăéscă anĭ mulțĭ și să fie tare ca metalulŭ din care se face căldarea (3).

Scăldătórea primă a copiluluĭ precum și celea de până la *Botejune,* dacă botejunea nu se întârdie prea lungŭ timpŭ,

---

(1) «Șeḑětórea», ed. Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892, p. 154: «Când iți morŭ copiiĭ, pe celŭ noŭ-născutŭ aruncă-lŭ în drumŭ, și cine l'o găsì să-lŭ boteze.

(2) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, in op. cit. p. 50.

(3) Ionénŭ, op. cit. p. 12 și 13.

le face de comunŭ móşa, saŭ şi altă femee. Dela botejune începêndŭ înainte, le face de regulă mama copiluluĭ.

Şi dacă maĭ nainte móşa n'a trecutŭ nicĭ una dintre datinele şi credinţele înşirate maĭ susŭ cu atâtŭ maĭ precaută şi maĭ rigurósă e mama copiluluĭ în privinţa împliniriĭ lorŭ.

Aşa caută mama cu mare scrupulositate nu numaĭ *cum*, ci totŭ odată *când* şi *de unde* se aduce apa pentru scăldătórea copiluluĭ, căcĭ nu e totŭ una dacă se aduce orĭ şi când şi orĭ de unde.

Atâtŭ pentra scăldătórea primă, dacă e cu putinţa, însă maĭ cu sémă pentru tóte scăldătorile următóre apa trebue să se aducă totŭ-deauna după resăritulŭ şi înainte de apusulŭ sóreluĭ (1).

Asemenea se caută ca scăldătórea să se facă orĭ şi când cu apă din unulŭ şi acelaşĭ locŭ, căcĭ altŭ-felŭ, când se amestecă apa din douĕ fântânĭ saŭ se schimbă, luându-se o dată dintr'o fântână iar altă dată din altă fântână, atuncĭ copilulŭ, care s'a scăldatŭ într'o asemenea scăldătóre, nu maĭ dórme cum a dormitŭ până la schimbarea apeĭ; şi atuncĭ e vaĭ şi amarŭ de capulŭ mameĭ: nu maĭ are nicĭ ḑi nicĭ nópte odihnă de plânsetele şi răcnetele copiluluĭ (2).

Dacă apa de scăldătóre se ia dintr'una *iazŭ*, atuncĭ copilulŭ, care se scaldă într'însa, după credinţa poporuluĭ, când va ajunge mare, *va fi numaĭ de năcazŭ*. Iată ce ne spune despre acésta o doină din *Bucovina*:

Mama mea, când m'a făcutŭ,
Bine eĭ nu l-a părutŭ,
De subsuorĭ m'a luatŭ
Şi 'n apă că m'a scăldatŭ,

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu şi I. Georgescu.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

In apă de cea de iazŭ,
Ca să petrecŭ cu năcazŭ...
Şi 'n covăţică de-arinŭ
Ca să petrecŭ totŭ străinŭ.
Apuşóra n'a fostŭ bună,
Apuşór'a fostŭ de iazŭ
Ca să petrecŭ cu nĕcazŭ.
Mi-a pusŭ la grumazŭ mărgele
Să petrecŭ ţilele mele
Totŭ cu năcazŭ şi cu jele! (1).

Altă doină din *Moldova* şi anume din comuna Delenĭ, ne spune în privinţa acésta următórele:

Decât maică mĕ lăceĭ
Maĭ ghini mĕ prăpădeĭ,
Ficiorăşŭ nu mĕ aveĭ.
M'aĭ scăldatŭ cu-apâ di iazŭ
Să sciŭ numa di năcazŭ (2).

Insă nu numaĭ apa cea de iazŭ, ci chiar şi cea *de părîŭ*, maĭ alesŭ când acésta e cam tulbure, încă nu e bună. Dovada despre acésta avemŭ următórea doină totŭ din Moldova:

Măicuţă, măicuţă,
Tu când m'aĭ lăcutŭ
Bine ţĭ a părutŭ;
Când m'aĭ legănatŭ
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ,
Cu blăstemŭ de focŭ
Ca să n'am norocŭ.
Iar când m'aĭ scăldatŭ
Vaĭ că m'aĭ scăldatŭ
Cu apă din iazŭ
Să fiŭ de năcazŭ,

---

(1) Din Stroescĭ, satŭ în districtulŭ Sucevii, com. de Gr. Poleacŭ, stud. gimn.

(2) M. Canianŭ, Poesiĭ populare, Doine. Iaşĭ 1888, p. 96.

Măicuță, măicuță,
Tu când m'aĭ făcutŭ
Bine ți-a părutŭ;
Când m'aĭ legănatŭ
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ
Cu blăstĕmŭ de focŭ
Ca să n'am norocŭ;
Iar când m'aĭ scăldatŭ
Vaĭ rĕŭ m'aĭ scaldatŭ
Cu-apă din pârĕŭ
Să fiŭ cu toțĭ rĕŭ (1).

Cum că apa din unele rîurĭ saŭ părae are, după credința poporuluĭ, o influență fatală asupra viitoruluĭ copiilorŭ scăldațĭ cu ea, se póte cunósce și din următórele versurĭ, ce le scótemŭ dintr'o baladă din *Țéra Românéscă*:

Tacĭ, că te-am scăldatŭ
Cu apă de Prutŭ,
Să fiĭ totŭ urîtŭ:
Cu apă de luncă,
Să fiĭ totŭ de ducă . . . (2).

Credința în privința *mărgelelorŭ* amintită în poesia de maĭ sus din Bucovina, esistă și în Țéra Românéscă:

«La băețĭ — ne spune d-lŭ Ionénŭ — să nu se pună mărgele la gâtŭ, căcĭ făcêndu-se marĭ, și îmbĕtându-se vreodată plângŭ până se trezescŭ (3).»

Dacă apa se iea dintr'unŭ vadŭ saŭ dintr'unŭ locŭ, unde se află mulțĭ spinĭ, asemenea nu e bine. Dovadă despre acéstă credință avemŭ următórele versurĭ dintr'o doină din *Moldova*:

Frunḑulénă lemnŭ uscatŭ.
Când mamuca m'a scăldatŭ

(1) Sevastos Cântece Mold., Iașĭ 1888, p. 15.
(2) Teodorescu, Poesiĭ pop., p. 438.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 21.

Of! că rĕŭ m'a maĭ scăldatŭ
Cu apuşóră din vadŭ
Să umblu din satŭ în satŭ,
Cu apuşóră din iazŭ
Să fiŭ lumiĭ de nĕcazŭ,
Cu apşóră trestióră
Să umblŭ din ţéră'n ţéră
Cu traista subsuóră;
Cu apuşóra din spinĭ
Să umblu totŭ prin străinĭ (1).

Altă doină, totŭ din Moldova, şi anume din Hârlăŭ, în care se amintesce *apa de spinĭ*, sună aşa:

Maică duióşă,
Rĕmâĭ sănĕtoşă,
Tu când m'aĭ făcutŭ
Ghine, maică, ţĭ-o părutŭ,
Da *când m'aĭ scăldatŭ*;
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ,
Cu blăstemu ce alŭ de focŭ
Di nu maĭ am în lumi norocŭ.
Şi m'aĭ scăldatŭ cu apă de schinŭ,
Di sunt în lume totŭ străinŭ,
Şi m'aĭ scăldatŭ cu apă din iazŭ
Şi sunt în lumi di năcazŭ (2).

Maĭ pe scurtŭ *orĭ ce apă stătută* saŭ *stătătóre, linŭ curgĕtóre* şi în acela-şĭ timpŭ tulbure saŭ amestecată cu felurite ingredienţe nu e nicĭ de cum bună de scaldă pentru copilulŭ noŭ-născutŭ, căcĭ o astŭ-felŭ de apă e simbolulŭ nenorocirii. Dovadă despre acésta maĭ roproducemŭ încă şi următórea doină din Fundulŭ-Moldovei în *Bucovina*:

Frunḑişóră mĕrŭ mĕruntŭ,
Mămuţa când m'o făcutŭ

(1) Sevastos, Cântece, p. 21.
(2) Canian, op. cit., p. 183.

Tare bine i-o părutŭ,
Iară când m'o legănatŭ
Tare rĕŭ m'o blăstĕmatŭ
Cu blăstĕmŭ amarŭ de plânsŭ,
Tare de mine s'o prinsŭ.
C'unŭ piciorŭ m'o legănatŭ
Şi din ochĭ o lăcrămatŭ
Din gură o blăstematŭ . . . .
Diminéţa m'o scăldatŭ
M'o scăldatŭ cu apă lină
Ca să fiŭ, mamă, străină,
L'amiaḑŭ cu-apă din lătocŭ (1),
Ca să nu maĭ am norocŭ,
Séra cu apă din iazŭ
Ca să fiŭ totŭ de năcazŭ (2).

Dacă apa se iea dintr'unŭ părĭŭ curatŭ şi repede curgĕtorŭ saŭ dintr'o fântână, care după credinţa poporuluĭ e cea maĭ potrivită, atuncĭ băiatulŭ, ce se scaldă într'însa, va fi sănĕtosŭ şi bine crescutŭ; iar dacă va fi luată de *sub vre-o punte*, atuncĭ *va fi vitézŭ de munte*. Iată ce ne spune o doină poporală şi în acéstă privinţă:

Spune-mĭ maic' adevĕratŭ
Cu ce apă m'aĭ scăldatŭ!
Orĭ cu apă de părĭŭ
Să portŭ pistóle la brâŭ?
Orĭ cu apă de fôntână
Să portŭ sabia 'ntr'o mână?
Orĭ cu apă de sub punte
Să fiŭ vitézulŭ de munte! (3)

Pe lângă plantele înşirate maĭ sus, carĭ sunt îndătinate a se pune în prima scăldătóre a copilului, mama acestuia,

---

(1) In Moldova cuvêntulŭ acesta se rostesce *lăptocŭ*.

(2) Dict. de Paraschiva L. Leuşténŭ.

(3) P. N. Oltenescu: «Cântece pop.» in «Amiculŭ poporuluĭ,» an. I. Pesta 1867, p. 295.

după ce se însănătoșéză și se rădică din patŭ, mai pune după împrejurări și trebuință încă și multe altele, parte pentru ca copilulŭ să nu se dióche (1), parte pentru ca să se întăréscă, să fie frumosŭ, sănĕtosŭ și voinicŭ. Cele pentru întărire sunt mai cu sémă *romăniţa*, *minta créță* și *négră*.

După botezulŭ copiluluĭ mai pune încă și *câte-va fire de grâŭ*, carĭ însemnéză că precum e grâulŭ mai alesŭ și mai căutatŭ dintre tóte pânile, așa să fie și pruncŭlŭ noŭ-născutŭ. Și grâulŭ de-aceea se pune abia după botezŭ în scăldătóre, pentru că elŭ, după credința poporuluĭ, e *sfîntŭ ca și mirulŭ* (2), de óre ce, după cum arată și următórea legendă din *Maramureșŭ*, e făcutŭ din carnea Domnuluĭ nostru Is. Chr. când a fostŭ restignitŭ:

Dumnedeŭ când a umblatŭ
Ţoţĭ sfinţiĭ l'aŭ întrebatŭ:
— «Grâulŭ celŭ curatŭ,
Vinulŭ strecuratŭ,
Și mirulŭ celŭ sfîntŭ
Din ce-sŭ pe pămîntŭ?
Din ce sunt făcute,
De-sŭ așa plăcute?
— «Voĭ prea bine sciţĭ,
Decĭ ce maĭ voiţĭ,
Bine, fórte bine,
Căcĭ aţĭ fostŭ cu mine,
Când noĭ am eșitŭ
La câmpŭ părăsitŭ
Sus la Rusalimŭ,
Ca să maĭ privimŭ
Grâne fără spicŭ
Și viĭ fără vinurĭ
Și florĭ fără mirurĭ.
Indată în cale
La fântână 'n vale,
Rece vêntŭ ușorŭ,
Paltinŭ gălbinorŭ,
Sub frunde mĕrunte,
La umbră rotundă
Boĭ, vacĭ adăpămŭ
Și noĭ însetămŭ.
Voĭ aţĭ și-adormitŭ,
Eŭ am strejuitŭ
Tiranii, Evreiĭ,
Mânioșĭ ca leiĭ,
Aŭ și auditŭ,
La noĭ aŭ venitŭ,
Voĭ toţĭ aţĭ scăpatŭ,
Dar eŭ m'am lăsatŭ
Să paţŭ pentru voĭ
Și turma de oĭ.
Și eĭ mĕ legară

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Dict. de Maria Vasiluţŭ din Poiana-Stampiĭ.

Și prinsŭ mĕ purtară
Până la Pilatŭ,
La casa de sfatŭ.
Legea îmĭ punea
Din care eșia
Să fiŭ rĕstignitŭ
Și batjocoritŭ
Pe cruce de bradŭ
Precum vrea Pilatŭ.
Apoĭ m'aŭ întinsŭ
Și tare m'aŭ strînsŭ,
Carnea josŭ cădea,
Pe unde picà
Grâŭ bunŭ se făcea.
Cue de oțelŭ
Dândŭ cu maĭŭ de fĭerŭ,
In mânĭ, în picióre,
Cuele bătea,
Sângele-mĭ curgea,
Pe-unde picurà,
Vinŭ bunŭ se făcea.
Și spinĭ adunà
Și mĕ 'ncununà,
Tare mĕ 'mpungea,
Sudórea-mĭ curgea,
Pe unde picà
Mirurĭ înflorea (1).»

Românсele din *Transilvania*, pe lângă unele din plantele arătate maĭ sus, maĭ punŭ încă și *o nucă mică* ca aluna, pentru ca copilulŭ ce se scaldă într'însa să nu se vateme, iar dacă *bóșele* i sunt ceva marĭ, să scadă; la copile să nu le crésсă prea marĭ țițele (2).

Românсele din *Țéra-Românéscă*, scăldându copiiĭ în diua de *Sân-Tódorŭ* punŭ în scăldătóre *pietricele și florĭ de fênŭ, ca să fie sănĕtoșĭ ca pétra și drăgăstoșĭ ca florile* (3).

Pe lângă acésta mamele maĭ întrebuințéză încă și o mulțime de descântece, farmece și vrăjĭ în timpulŭ scăldărĭĭ, și anume: descântecele ca stîngerea cărbunilorŭ în scăldătóre, pentru ca să nu se dióche, apoĭ și pentru ca să fie feritŭ de tote rĕutățile, bólele și spiritele cele necurate; iar farmecele și vrăjile, maĭ alesŭ dacă e fetiță, pentru ca acésta să fie frumósă, atrăgĕtóre, încântătóre și farmecătóre.

Iată ce ne spune, cu privire la acéstă datină fórte rĕs-

(1) Familia, an. VIII, Pesta 1872. p. 198.

(2) Com de d-lŭ Rom. Simu. — O fată, care are țițe marĭ, nu e frumósă, ci cu câtŭ e maĭ trasă cu atâta e maĭ frumósă.

(3) Ionénŭ, op. cit., p. 21

pândită printre Românĭ și V. Alecsandri în «*Legenda Rândunicăĭ*:»

O ḑînă coborîtă din zodia ceréscă
Venì să o descânte, s'o legene, s'o créscă,
Să-ĭ dee farmecŭ dulce, podóbe, scumpe darurĭ,
S'o apere 'n viéţă de-a ḑilelorŭ amarurĭ.
Ea-ĭ puse-o scăldătóre cu apă ne'ncepută,
De plóie neatinsă, de sóre nevĕḑută,
Și 'n apa încălḑită cu lemnŭ mirositorŭ
O trestie, unŭ fagurŭ șĭ-o flóre de bujorŭ,
Menindŭ prin șópte blânde copila să devie
Năltuţă, mlădiosă ca trestia verḑie,
La graiŭ ca mierea dulce, la chipŭ fărmecătóre,
Și ca bujorulŭ mândru de ochĭ atrăgĕtóre (1).

Datina de-a pune diferite plante, și maĭ alesŭ florĭ mirositóre, în scăldătóre copiilorŭ, e usitată nu numaĭ la Românii din Bucovina, ci și la ceĭ din alte ţĕrĭ. Dovadă desprea acésta avemŭ nu numaĭ esperinţa de tóte ḑilele, ci și o mulţime de doine. Iată una din *Transilvania*:

In cea verde dumbrăviţă
Șéde-o dalbă copiliţă
Tênĕră ca șĭ-o mlădiţă.
Câţĭ voinicĭ că o vedea
Toţĭ din gură îĭ ḑicea:
— Copiliţă, draga mea,
Ian trageţĭ tu cununa
De pe códa ochiuluĭ
Maĭ pe vîrvulŭ capuluĭ,
Că tu 'n lume de-ĭ trăi
Mulţĭ voinicĭ îĭ nebunì.
— Nu-ĭ de vină cununa,
Că-ĭ de vină maica mea,
De ce m'a făcutŭ așa.

(1) Opere complete. Poesiĭ. Vol. III, Bucurescĭ 1875. Legende, p. 80.

Frunḍă verde lemnŭ de bradŭ,
Că pe mine m'a scăldatŭ
Totŭ în rosmarinŭ și florĭ
Să fiŭ dragă la feciorĭ,
In rosmarinŭ de celŭ verde
Să fiŭ dragă cuĭ mĕ vede (1).

Ba, mamele trebue să iee fórte bine séma nu numaĭ la ceea ce punŭ în scăldătóre, ci chiar și la *vănuța* saŭ *covățica*, în care se scaldă copilulŭ, din ce felŭ de lemnŭ e făcută acésta, precum și la aceea, pe ce timpŭ se cuvine a se scăldà copilulŭ.

Dacă e vănuță, trebue să fie făcută din *lemnŭ de bradŭ*, iar dacă e covățică maĭ cu sémă de *teiŭ*. Din *arinŭ* însă nu e bine să se facă nicĭ una nicĭ alta, căcĭ în casulŭ acesta noŭ-născutulŭ copilŭ, când va fi mare, *va petrece maĭ multŭ prin strĕinĭ.*

Copilulŭ trebue scăldatŭ totŭ-deauna înainte de apusulŭ sóreluĭ. Dacă se scaldă când apune sórele saŭ maĭ târdiŭ, atuncĭ capĕtă *plânsorĭ* și nu póte de felŭ dormì (2).

In *Țéra-Românéscă* credŭ Româncele că e bine, și de-aceea și 'ndătinézŭ, de a scăldà copilulŭ numaĭ diminéța după rĕsăritulŭ sóreluĭ și séra maĭ nainte de-a apune, ca să nu-ĭ piérĕ vederile când se va face în vêrstă (3).

In timpulŭ scăldării, dacă copilulŭ e *spurcatŭ*, e bine, după credința Românceloru din *Transilvania*, să se bage în scaldă *viorele albe* și *cóĵă de salcă*, după ce maĭ întâĭ partea de-asupra, adecă cea verde, i s'a rasŭ (4).

Totŭ pentru spurcatŭ se maĭ observă încă și următórea procedură: i se face în treĭ Vineri scaldă de lapte mulsŭ

(1) I. Popŭ Reteganulŭ Trandafirĭ. și viorele. p. 89.
(2) Pretutindene în Bucovina.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 15.
(4) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

dela trei vaci în trei Vineri de *trei mueri iertate,* adecă bătrâne. Iar nemijlocitu după scaldă se unge cu untură râncedă de căpătatu. Untura acésta se pune de-asupra la unu cornu, unde adecă se întâlnescu două garduri saŭ ziduri, iar laptele se varsă peste untură (1).

Româncele din *Bucovina* spală nu numai corpulu copiluluĭ, ci și guriţa acestuia, anume ca să nu capete *plesne.*

După scăldare maĭ fie-care românca îndătinéză a unge pre copilulu scăldatu cu untu saŭ și cu altu-felu de unsóre, anume ca să i se móie ciolanele, și; dacă cum-va e sclintitu, șolditu, saŭ are unu altu defectu óreșĭ-care corporalu, să-lu pótă din cu bună vreme afla și îndrepta.

Datina acésta se vede și din următórea poesie pop. din Bârgău în Transilvania:

Pân' ce-su negru, nu-su ţiganu,
Că-su copilu de moldovanu,
Că m'o unsu mama cu untu
Să fiu tuturoru plăcutu,
Că m'o unsu mama cu zară
Să fiu plăcutu la o ţéră (2).

Maĭ departe adese-orĭ îndătinéză mamele după scăldare, nu numaĭ a înfășa pre copiiĭ lorŭ, fie băeţi saŭ copile, în obiectele necesare spre acestu scopu, ci totu-odată a-ĭ și împodobi cu diferite florĭ.

O doină poporană, care ne amintesce datina acésta, sună precum urméză:

Mândră mămuc' am avutu,
Frumosu copilu m'a făcutu,
M'a 'nfășatu cu florĭ de munte,
Toţĭ gura să mĭ-o asculte,
Mândrele să mĭ-o sărute (3).

(1) Com de d-lu Rom. Simu.

(2) I. Popu Reteganulu, Chiuiturĭ, de carĭ strigă feciorii în joc. Gherla 1891, p. 99.

(3) Poesiĭ pop. în «Amiculu pop.» an. I. Pesta 1867. p 264.

Precum după scăldare, așa și după ce l'aŭ înfășatŭ și pusŭ în légănŭ ca să adórmă, fie-care mamă atâtŭ din Dacia-traiană câtŭ și din *Macedonia*, iea cu degetele stupitŭ din gură și-lŭ unge la ochĭ, lĭ face cruce de treĭ orĭ, dacă e botezatŭ, și-lŭ trage de nasŭ până la 40 de ḑile, parte, după cum am spusŭ și maĭ susŭ, ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ, și parte ca să fie vioiŭ și nasulŭ sĕŭ să capete o formă frumósă (1).

Când aruncă scăldătórea afară nu e de ajunsŭ în cotro și unde o aruncă, ci totŭ-odată și când o aruncă. Așa, după credința Românceloru din *Transilvania* și *Moldova*, nicĭ odată nu e bine de a se arunca scăldătórea afară după ce înserézăsaŭ chiar în decursulŭ nopțiĭ, ci totŭ-deauna înainte de acésta. De aceea se și ḑice apoĭ că copilulŭ nu e bine să se scalde înainte de apunerea sóreluĭ (2).

Totŭ așa credŭ și Româncele din unele părțĭ ale *Românieĭ*. Iată ce ne spune în privința acésta d-lŭ Ionénŭ:

«Lăturile, în carĭ se scaldă unŭ copilŭ, să nu se maĭ arunce afară, dacă a scăpătatŭ sórele, căcĭ capĕtă copilulŭ *plânsŭ*, suspinŭ și murdărie în capŭ (3).»

Asemenea nu îndătinézăde-a arunca scăldătórea pe vreunŭ gardŭ, căcĭ ḑice o doină poporană din *Transilvania*:

Spune-mĭ maic' adevĕratŭ
Scalda unde mĭ-aĭ țipatŭ?

(1) Datina și Credința Românilorŭ din Bucovina. — Burada: Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 45: «După ce copilulŭ s'a înfășatŭ și s'a pusŭ în *sărmăniță* (légănŭ) ca să adórmă, muma iea cu degetele scuipatŭ din gură și-lŭ unge la ochĭ, lĭ face cruce de treĭ orĭ, de e botezatŭ, și-lŭ trage de nasŭ până la 40 de ḑile, pentru ca să fie vioiŭ.»

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu; — «Ședĕtórea», edit. Arturŭ Goroveĭ. an. I. Fălticenĭ, 1892, p. 52: «Scăldătórea copiilorŭ nu e bine s'o daĭ nóptea afară.»

(3) Ionénŭ, op. cit., p. 17.

Dór în vîrvulŭ gardului
Să fiŭ sluga satului
Cătana 'mpĕratului? (1)

Altă doină, totŭ din *Transilvania*, care asemenea ne amintesce despre credința acésta, sună:

Spune, maic', adevĕratŭ
In ce scaldă m'aĭ scăldatŭ:
In scaldă de Joĭ séră
Ca să 'nconjurŭ maic' o ţéră?
Spune, maic', adevĕratŭ
Unde scalda mĭ-aĭ ţipatŭ:
Peste unŭ gardŭ cu spinĭ
Ca să fiŭ totŭ în străinĭ?
Spune, maic' adevĕratŭ:
Unde scaldă mĭ-aĭ ţipatŭ:
Peste unŭ gardŭ cu pirlazŭ
Ca să fiŭ totŭ de năcazŭ
Și cu lacrimĭ pe obrazŭ? (2)

Dacă voescŭ ca copiluluĭ să-ĭ mérgă bine, să se îngrașe, atuncĭ Romîncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* îndătinézĕ de-a arunca scalda în apropierea uneĭ *cocine* saŭ *cotețŭ*, însă și în casulŭ acesta se iea tare bine séma ca locului, unde se aruncă să fie curatŭ (3).

In alte părțĭ, totŭ din Transilvania, aŭ datină de-a vĕrsa apa, în care și-aŭ scăldatŭ copiiĭ si cu deosebire copilele, nu numaĭ într'unŭ locŭ curatŭ, ci totŭ-odată și la *tulpina unuĭ nucŭ* (4), și acésta din urmă cu scopŭ ca tótă făptura

(1) Ioanŭ Stapa Poesiĭ pop. din Serpreușiu, comitatulŭ Araduluĭ, în «Gazeta poporuluĭ,» an. IV. Timișóra 1888, No. 19.

(2) Eufrosina Sândianŭ, «Doine și hore din poporŭ» în «Ședĕtórea» ed. de Ios. Vulcanŭ, an. VIII, Oradia mare, 1882, p. 88.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Jarnik și Bârsénŭ, op. cit. p. 332: «Asemenea facŭ și fetele cu apa, în care s'aŭ spĕlatŭ. Totŭ-odată pĕrulŭ, ce le rĕmâne la pieptănatŭ, îlŭ vîră fetele într'o scorbură de nucŭ, căcĭ astŭ-felŭ credŭ ele, că vorŭ avé totŭ-deauna códe lungĭ și frumóse.»

și statura corpuluĭ lorŭ să fie frumósă și atrăgĕtóre. Dovadă despre acésta avemŭ, între altele, și următórele versurĭ dintr'o doină poporană:

—Eŭ, lele, de dorulŭ tĕŭ,
Nu potŭ sluji domnu-meŭ,
Nicĭ s'ascultŭ pe tată-tĕŭ!
—Bade, nu te supĕrà,
Că ḑĕú nu e vina mea
Ci-ĭ vina măicuța mea.
Ea frumósa m'a făcutŭ
Și eŭ ție ți-am plăcutŭ
Ca piperulŭ Grecilorŭ,
Ca tămâia popilorŭ.
Când măicuța m'a scăldatŭ
Ea ciupa că mĭ-a țipatŭ
Totŭ în umbra nucilorŭ
Spre chinulŭ voinicilorŭ (1).

Totŭ spre scopulŭ acesta, adecă ca copilele, când vorŭ ajunge fete marĭ, să placă junilorŭ, îndătinézà și Romăncele din *Banatŭ* a arunca scăldătórea, în care-și scaldă copilele când sunt micĭ, în *resvorulŭ viilorŭ* (2). Iată o doină și din acéstă țéra, care ne arată nu numaĭ unde se aruncă scăldătórea, ci totŭ-odată și aceea în ce o încălḑescŭ, adecă într'o ólă nouă, ca și Romăncele din Bucovina, și maĭ departe ca și ele îndătinézà a-și scălda copiiĭ în lapte dulce:

Pe câmpulŭ cu seminicĭ
Ară badea și-unŭ voinicŭ,
—Bunŭ lucru, bade, la plugŭ,
Bine tragŭ boiĭ în jugŭ.
—Mulțamŭ, mândră drăgăstósă,
Ce sciĭ da vorbă frumósă!

---

(1) Jarnik și Bàrsénŭ. op. cit. p. 17.
(2) In resvorulŭ viilorŭ.

—Nu-sŭ de vină eŭ. bădiță.
Ci-i de vin-a mea măicuță:
Că mama mea m'a scăldatŭ
Și scălduș' a lepĕdatŭ
In resvorulŭ vinilorŭ
Să fiŭ dragă junilorŭ.
Nu-sŭ de vin' eŭ, bădiță,
Ci-i de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ din ólă nouă
Ca să fiŭ dragă și rouĕ.
Nu-sŭ de vină eŭ, bădiță,
Ci-i de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ din ólă verde
Să fiŭ dragă cui mĕ vede.
Nu-sŭ de vină eŭ, bădiță.
Ci-i de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ în lapte dulce
Să fiŭ mândră ca și-o cruce,
Și scălduș'a lepĕdatŭ,
De câte orĭ m'a scăldatŭ,
In resvorulŭ vinilorŭ
Să fiŭ dragă junilorŭ (1).

Precum scăldătórea nu e bine de-a se arunca în fie-ce locŭ, totŭ așa nu e bine de-a se pune și vănuța saŭ covățica, în care s'a scăldatŭ copilulŭ, orĭ și unde.

Dacă *tróca* (covățica) de scaldă se pune cu gura în josŭ orĭ cătră părete, atunci credŭ *Românсele din Transilvania* că copilulŭ móre (2).

In fine vr'o câte-va cuvinte și asupra pelincelorŭ, și apoĭ închiemŭ capitolulŭ acesta.

Pelincele unuĭ copilŭ se spală de regulă în scăldătórea în care s'a scăldatŭ acela. Nu este însă bine ca ele să se

(1) G. Trăilă, în Familia, an. 1866. Pesta p. 393.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

spele pe dosŭ, până ce copilulŭ nu va împlini trei anĭ, *căcĭ i se va întórce şi luĭ anusulŭ pe dosŭ* (1).

Pelincele saŭ cârpele unuĭ copilŭ să nu se usuce la sóre nicĭ la vêntŭ, până nu este botezatŭ, *căcĭ se pârlesce când va umbla prin sóre.*

Când se punŭ cârpele unuĭ copilŭ afară să se usuce, să nu le apuce sfinţitulŭ sóreluĭ, *că copilulŭ capĕtă plânsŭ multŭ;* dacă însă le apucă afară, să le scuture pe locŭ, apoĭ să le aducă în casă (2). Iar dacă le-a adusŭ şi voesce să înfeşe copilulŭ, să le afume maĭ întâĭ cu *secărică*, căcĭ numaĭ dacă le afumă nu capĕtă copilulŭ *plânsorĭ* (3).

Dacă pelincele copiluluĭ rĕmânŭ peste nópte afară, se crede că spiritele necurate, despre carĭ amŭ amintitŭ deja maĭ sus, le pocescŭ. Iar dacă aŭ rĕmasŭ şi, aducêndu-se după aceca, se întrebuinţézĕ, atuncĭ lesne i-se póte întêmpla copiluluĭ ceea ce i se întêmplă în casulŭ când rĕmâne singurŭ (4).

In *Banatŭ* se crede asemenea că scutecele nu este bine a se întinde să se usce (svênteze) pe gardŭ, pe prăjinĭ saŭ pe sforĭ, ci ele să se pună la svêntatŭ pe o rótă de carŭ saŭ de trăsură, adusă anume spre scopulŭ acesta şi pusă în chilie lângă cuptorŭ saŭ sobă. Când se punŭ la uscatŭ mama saŭ móşa trebue să dică :

«Cum e róta de iute şi de ageră, aşa să fie şi nepoţelulŭ saŭ nepóta mea N. de iute, ageră şi îndămânatică!»

Făcêndu-se acésta se crede că copiiĭ, pentru carĭ s'aŭ uscatŭ în chipulŭ acesta scutecele, vorŭ avé o deosebită agerime şi isteţime! (5).

(1) Ioénŭ, op. cit. p. 18.
(2) Ioénŭ, op. cit. p. 17.
(3) Dat. şi cred. Rom. din Bucovina.
(4) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă. — «Şedĕtórea» edit. Arturŭ Gorovei, an. I. Fălticenĭ 1892. p. 52: «Scutecile copiilorŭ nu trebue lăsate nópteа afară.»
(5) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

Copilulŭ micŭ să nu se ștérgă la gură cu cârpe dela șeḍututŭ luĭ, căcĭ când se va face mare ĭĭ va mirosi gura (1).

Asemenea nu e bine, din ḍiua în care a începutŭ copilulŭ a se înfășa și până după botezŭ, ca pelincele menite pentru dînsulŭ să se întrebuințeze de ceĭ de casă ca *obiele* (sing. obială), fiind că se crede și se ḍice că *acelŭ copilŭ nicĭ când nu póte fi omŭ însemnatŭ, cu vaḍă în lume, iar când* ajunge în etate de 2—3 anĭ începe a-ĭ puți din gură, și așa-ĭ pute apoĭ până ce móre (2).

In fine mama română din *Bucovina* și *Transilvania*, după ce a scăldatŭ copilulŭ, după-ce l'a înfășatŭ și i-a spĕlatŭ pelincele, trebue numaĭ decât să se spele și ea în altă apă curată și abia după aceea să-ĭ dee ți̯ță, căcĭ *alt-felŭ ĭĭ curgŭ urechile* (3).

In *Ți̯éra-Românéscă* în scăldătórea unuĭ copilŭ nebotezatŭ móșa își spală piciórele, *ca copilulŭ să umble curêndŭ în picióre și să fie iute la mersŭ* (4).

După ce s'a botezatŭ copilulŭ, nu e maĭ multŭ niměruĭ iertatŭ să-și spele piciórele în scăldătóre, căcĭ e pĕcatŭ (5).

---

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 19.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 17.
(5) Credința Românilorŭ din Bucovina.

VIII.

SLOBOḌIREA CASEI.

În cele mai multe părți locuite de Români este datină ca în aceiași ḍi, în care s'a născutŭ prunculŭ, să se facă și *sloboḍirea caseĭ.*

Acésta se face ast-felŭ:

Preotulŭ, înștiințatŭ fiindŭ de cătră unŭ familiantŭ alŭ femeiĭ bolnave, se duce la locuința acesteia, și ajungêndŭ la starea loculuĭ face mai întâĭ *sfințirea cea mică a apeĭ* după rînduiala bisericéscă. Apoĭ, aprinḍêndŭ o lumină și cădindŭ tótă casa cu tămâe, începe: *Bine cuvîntatŭ este Dumneḍeulŭ nostru;... Sfinte Dumneḍeule;... Tatălŭ nostru;... Ca a ta este împĕrăția* și *tropariulŭ ḍileĭ* saŭ *alŭ sfîntuluĭ de rîndŭ.* După acésta, puindŭ *epitrachilulŭ* pe capulŭ nepóteĭ, cetesce rugăciunile prescrise din rugăciunariŭ (molitvenicŭ) *pentru grabnica eĭ însănătoșare și rădicare din patulŭ durerilorŭ* precum și *pentru curățirea de tótă spurcăciunea și întinăciunea trupéscă;* apoĭ *pentru păzirea eĭ de tótă tirania diavolului* și *de tótă năvălirea duhurilorŭ celorŭ nevĕḍute*: de *neputință, slăbiciune, rîvnă, invidie* și *deochĭ;*

iar prunculuĭ nou-născutŭ ca *să fie păzitŭ şi feritŭ de tótă fermecătura şi rĕutatea, de totŭ viforulŭ protivniculuĭ şi de duhurile viclene din ḑi şi cele din nópte*, şi ca să se pótă învrednici a se închinà bisericeĭ pămîntescĭ, care este de Dumneḑeŭ pregătită spre preamărirea numeluĭ sĕŭ celuĭ sfîntŭ într'însa.

Nemijlocitŭ după ce s'aŭ cetitŭ rugăciunile acestea nepóteĭ, luândŭ móşa, care a rădicatŭ prunculŭ, pre acesta în braţe şi îngenunchindŭ cu dînsulŭ, preotulŭ îĭ cetesce şi eĭ *rugăciunea de curăţire.*

Dacă, afară de móşă, aŭ maĭ statŭ şi alte femeĭ întru ajutorŭ nepóteĭ la nascere, atuncĭ preotulŭ le cetesce şi acelora rugăciunea de curăţire.

Sfîrşindŭ preotulŭ de cetitŭ tóte rugăciunile usitate la acéstă ocasiune şi făcêndŭ încheierea, dă nepóteĭ din apa sfinţită de treĭ orĭ de bĕutŭ, stropesce apoĭ în crucişŭ atâtŭ casa câtŭ şi pre nepótă precum şi pre toţĭ ceĭ ce se maĭ află în casă, dândŭ în acelaşĭ timpŭ fie-căruia s-ta cruce de sărutatŭ.

Cu acésta apoĭ se încheie întréga rînduială usitată la *Sloḑirea uneĭ case* (1).

În *Macedonia* asemenea se chémă preotulŭ, nu multŭ după nascere, ca să facă aghiasmă, cu care se stropesce apoĭ copilulŭ, lehusa şi tótă casa; apoĭ móşa, lehusa şi tóte femeile, carĭ aŭ fostŭ în casă înainte de sosirea preotuluĭ, se spală pe mânĭ cu acea aghiasmă (2).

În multe locurĭ însă nu e datină ca preotulŭ să facă *Sloḑirea caseĭ* în aceeaşĭ ḑi, în care s'a născutŭ prunculŭ,

---

(1) In Bucovina şi România veḑĭ Ionénŭ, p. 8. În Banatŭ şi Ungaria, com. de d-lŭ I. Popovicĭ şi El. Popŭ: «Sloboḑirea caseĭ se face aşa: se stropesce casa cu apă sfinţită, şi apoĭ e iertatŭ orĭ şi cuĭ a intra într'însa.»

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit. p. 40.

ci cu vr'o câte-va ḍile saŭ chiar și sĕptĕmânĭ maĭ târḍiŭ, și anume atuncĭ, când nepóta s'a rădicatŭ din patŭ și póte umbla prin casă.

In acele locurĭ decĭ, unde se află datina din urmă, îndată ce o femee a născutŭ, se duce móșa la preotulŭ localŭ cu un văsciorŭ, o steclă de apă curată, cu unŭ strujŭ de busuiocŭ pusŭ în gura stecleĭ, ca preotulŭ să facă rugăciunile apeĭ (1).

Preotulŭ face *sfinţirea mică a apeĭ*, ca și 'n casa nepóteĭ, apoĭ cetindŭ móșeĭ *rugăciunea curăţenieĭ*, îĭ dă apă sfinţită ca s'o ice cu sine.

Móșa, luândŭ apa sfinţită și întorcêndu se la casa nepóteĭ, îĭ dă cesteia dintr'însa de treĭ orĭ de bĕutŭ și totŭ de atâtea orĭ o stropesce, apoĭ o spală pe mânĭ și pe faţă anume ca *să fie curată* și abia după aceea mănâncă și bea, *căcĭ altŭfelŭ lehuza este spurcată* (2).

Stropesce după aceea și ea tótă casa, ca și preotulŭ, cu o parte din apa sfinţită adusă; cea-laltă parte însă o păstrézĕ, ca să aibă ce pune și 'n scăldătórea prunculuĭ, și anume cam atâta, câtŭ i-ar puté ajunge pentru treĭ, cincĭ saŭ nouĕ scăldătorĭ. De regulă se păstrézĕ cam atâta, câtŭ i-ar ajunge de pusŭ în treĭ scăldătorĭ măcarŭ câte unŭ micŭ păhărelŭ. Iar apa acésta se păstrézĕ și se pune în scăldătórea copiluluĭ de aceea, ca acesta să fie feritŭ de bóle, de diochiŭ, de fermecătoriĭ, precum și de multe alte rĕutăţĭ.

(1) In Bucovina, România, Banatŭ și Ungaria, com. de d-niĭ I. Popovicĭ și El. Popŭ.

(2) In Bucovina și la Ioneĭŭ, op. cit. p. 8—9, și dict. de Mariuca Nistorŭ, româncă din comuna Mălinĭ în Moldova: «*Sloboḑirea caseĭ* se face după nascere: se face aghiasmă, cu care se spală nevasta și móșa, cea dintâiŭ, ca să pótă eși până afară, cea din urmă ca să pótă merge și în altŭ locŭ. La acéstă ocasiune dă nevasta móșeĭ, pentru că acésta i-a turnatŭ aghiasmă pe mânĭ ca să se spele, o pereche de mâneci de móșă.

Atâtŭ femeea, care a născutŭ, câtŭ şi móşa, care *a rădicatŭ* saŭ *a apucatŭ* prunculŭ, sunt, după cum am amintitŭ şi mai sus, considerate de poporŭ ca *necurate, întinate, spurcate.* De aceea atâtŭ uneia câtŭ şi alteia i se cetesce rugăciunea de curăţire şi se stropescŭ cu apă sfinţită.

Despre móşă, care se 'ncumetă a eşi din casa nepóteĭ şi a întră în altă casă străină, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, se crede şi se spune că *spurcă totŭ satulŭ.* Dreptŭ aceea nicĭ o móşă creştină, respective română, nu se încumetă de felŭ a merge în altŭ locŭ, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea acésta, dóră numaĭ la preotulŭ, însă şi aice anume numaĭ ca să i se cetéscă rugăciunea acésta.

După ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, móşa póte óre şi unde să mérgă. Pe câtŭ timpŭ însă se ocupă cu pregătirea mancării la nepótă, şi voesce să se ducă acasă, nicĭ odată nu e bine a o lăsa să mérgă cu mâna gólă, ci oré de câte óre s'ar duce o bine ca să i se dee, de nu alta, măcar o bucăţică de pâne saŭ unŭ blidŭ de făină şi acésta din causă ca copilulŭ să nu fie *sărăcăciosŭ*, ci să aibă totŭdeauna de unde da, să fie avutŭ şi îndestulatŭ în viaţa sa, precum s'a îndestulatŭ şi móşa (1).

Nepóteĭ însă până la 40 de dile nu-ĭ este de felŭ iertatŭ să iasă saŭ să înscreze peste hotarulŭ gospodăreĭ sale. Iar dacă iese după apusulŭ sóreluĭ din casă, atuncĭ celŭ puţinŭ să se îmbrobode; nefăcêndŭ acésta, se crede de obiceiŭ, că spiritele cele rele potŭ să o pocéscă, şi oré o ameţescŭ, oré o nebunescŭ, oré o schimosescŭ; ba se crede, că o potŭ lua chiar şi pe sus şi apoĭ nu se póte maĭ multŭ nicăiré afla (2).

Nepóta, care cutézĕ a umbla fără de rugăciunea de 40

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă şi alţi Români din Bucovina.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

de ḑile prin satŭ saŭ numaĭ prin vecinĭ, e privită de cătră cele-lalte femeĭ ca o călcătóre de lege, necredinciósă și mare pĕcătósă. Dreptŭ aceea rarŭ cine ĭșĭ face de lucru saŭ vorbesce cu dînsa (1).

După credința Românilorŭ slavisațĭ din *Moravia*, nepóteĭ asemenea nu-ĭ este nicĭ când încuviințatŭ să iasă din odaie și din casă în timpulŭ celorŭ șése sĕptĕmânĭ. Dacă nepóta s'ar încumeta să iasă sub cerĭulŭ liberŭ, atuncĭ s'ar face vinovată viitóreĭ batere de ghiață (Hagelschlag) (2).

In *Ungaria*, femeiĭ care a născutŭ, nu-ĭ este de felŭ iertatŭ până la 40 de ḑile să între în țarină (hotarŭ) din aceeașĭ causă, din care nu-ĭ este iertatŭ nicĭ celeĭ din Moravia.

Asemenea nu-ĭ este iertatŭ să mérgă la fântână și la vale, pentru că, dacă merge, lĭ rĕmâne acolo țîța. Care vrea să mérgă la fântână și totŭ-odată să aibă și țîță, după ce a ajunsŭ să mănânce o bucată de pâne șeḑêndŭ pe lodbele (disdelele) fântâneĭ (3).

In *Macedonia* lehusa până la patru ḑecĭ de ḑile nu iese din casă după ce a asfințitŭ sórele. Când se duce pentru prima dată prin ogradă, ĭșĭ acopere pieptulŭ cu pĕrulŭ ca să nu-ĭ fugă laptele; în Vlaho-Clisura și în alte locurĭ ĭșĭ pune coḑile în gură (4).

Și precum móșeĭ și nepóteĭ, până ce nu li se cetescŭ rugăciunile de curățenie, nu le este încuviințatŭ a călcà peste pragulŭ alteĭ case, așa și orĭ-căreĭ femeĭ care are *rîndurile*, considerată fiindŭ de poporŭ asemenea de necurată, nu-ĭ este iertatŭ, o sĕptĕmână începêndŭ din ḑiua nascerĭĭ, chiar și'n casulŭ acela, când s'ar fi botezatŭ copilulŭ în restim-

---

(1) Com. de d-lŭ I Berariŭ, parohŭ și exarhŭ.
(2) Enders. op. cit. p. 39
(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.
(4) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit p. 48.

pulŭ acesta (1), ba după unii chiar și până la șése săptĕmâni (2), a se duce în casa, unde se află vre-o nepótă, ca copilulŭ noŭ-născutŭ să nu capete bóla numită *roșață* saŭ *rofii* precum și alte bube rele. Și dacă cu tóte aceste, din nesciință saŭ din altă causă óre-și care, o astŭ-felŭ de femee întră într'o casă, unde e unŭ copilŭ noŭ-născutŭ, e îndătorită să spue mameĭ copiluluĭ posiția sa. Și atunci copilulŭ nu capĕtă *roșață*. Dar dacă tăinuesce adevĕrulŭ, atunci copilulŭ de bună sémă maĭ de vreme saŭ maĭ târdiŭ capĕtă roșață. Și de se întêmplă una ca acésta, atunci mama copiluluĭ se supĕră grozavŭ de tare asupra femeiĭ, care i-a tăinuitŭ starea sa.

Spre a se evità însă o astŭ-felŭ de neplăcere, ca să nu capete copilulŭ roșață, móșa saŭ, dacă acésta nu e în casă, apoĭ mama copiluluĭ saŭ și altă femee întrébă pre femeea ce a venitŭ orĭ de este curată.

Dacă femeea este curată spune, iar de nu atunci se duce la copilŭ și prinḑêndu-lŭ de picioruțe ḑice: să fiĭ maĭ curatŭ și maĭ frumosŭ de cum sunt eŭ acum (3).

Totŭ pentru ca să nu capete copilulŭ roșață unele móșe anină unŭ semnŭ roșŭ de-asupra ușeĭ în casă, d. e. o bucată de strămătură roșă, o cordea roșă, unŭ pĕrŭ roșŭ, etc. Făcêndŭ acésta se crede că copilulŭ e feritŭ de orĭ și ce rĕŭ (4).

In unele părțĭ din *Transilvania* se face *Sloboḑirea caseĭ*

(1) Dict. de P. L. Leușténŭ.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(3) Dict. de P. L. Leușténŭ.—In Transilvania, scrie d-lŭ B. Iosofŭ, dacă vre-o femee care tocmaĭ atunci este cu rêndurile femeescĭ cercetéză pe ceea ce a născutŭ de curêndŭ și intrândŭ în casă nu ḑice, uitêndu-se și admirândŭ pe copilŭ: «eŭ sunt maĭ urită decât tine,» atunci copilulŭ se umple de bube.— Totŭ așa e usitatŭ și la Românii din Ungaria, com. de d-lŭ Elia Popŭ.

(4) Com. de d-niĭ I. Berariŭ și V. Tocariŭ.

abia după șése săptămâni, în altele însă, ca și'n *Bucovina*, mai nainte și mai alesu când e lucrulu câmpului. Prin urmare în totu timpulu acesta nu-i este permisu să iasă și să mérgă mai departe, decât curtea (ograda) casei, nici să cósă, saŭ să arunce ochii spre sóre, căci e pĕcatu. Ba în unele locuri *femeea oprită* săptămâna întâia trebue să stee în patu, în care timpu nu se cuvine nici măcar să atingă pământulu cu piciorulu (1).

Dacă femeea se duce unde-va afară din curte, până nu e sloboḍită din casă, își pierde ţîţa. Iar dacă o slobóde preotulu din casă, când merge întâia óră la fântână, după ce a sloboḍit'o din casă, trebue să verse mai întâi apă pe picióre, și apoi să se întórcă cu vasulu acasă (2).

Mai departe, când iese nepóta din casă până afară în timpulu celoru șése săptămâni trebue să pună peste pruncu saŭ lângă dînsulu în légănu ceva fieru precum: unu cuțitu, unu fórfece, etc.; dacă nu e fieru, măcar o *mătură;* iar la capu să i se pună *Visulu Maicii Domnului*, că de nu face acésta, vinu *Puternicele* și i-lu schimbă. Asemenea și mama, trebue să iee la sine vre-o bucăţică câtu de mică de fieru anume ca să nu se apropie *lucru slabu* și de dînsa (3).

«Copilulu, pe câtu timpu nu e botezatu, — scrie W. Schmidt, - se păzesce cu cea mai mare grijă ca să nu fie depărtatu din casă nici să se pue la pieptulu altei femei decât numai la alu mamei sale, pentru că amêndouĕ acestea aducu nenorocire.

«Așișderea copiii nebotezați nu se lasă nici când singuri fără ca să li se pue sub perinuță ca scutu o bucăţică de fieru saŭ o mătură contra spiritelorŭ rele saŭ contra strigeloiŭ.

(1) Com. de d-lu Rom. Simu.
(2) Com. de d-lu B. Iosofu.
(3) Com. de d-nii Rom. Simu. B. Iosofu și I. Georgescu.

Pentru acésta se 'mpiedică mai cu sémă ca la întórcere spre casă să nu fie într'unŭ chipŭ neplăcutŭ suprinsă de cătră unŭ copilŭ uriciosŭ, adecă de cătră unŭ monstru. Dacă însă se află unulŭ ca atare atunci să-se bată fără cruțare, până ce spiritulŭ celŭ rĕŭ saŭ *striga* nu aduce copilulŭ furatŭ iarăși îndĕrĕptŭ (1).»

Câtŭ de lățită e credința acésta la Românii din *Transilvania* se póte vedé și din următorulŭ pasagiŭ, pre care-lŭ reproducemŭ dintr'o poveste întitulată «*Nu minți*»:

«Nu multŭ după botezulŭ copiluluĭ, când era crăiasa singură acasă și-și legăna copilulŭ, într-a *zîna Ilîna* la ea și o întrébă:

— «Spune-mĭ dreptŭ: într-at'aĭ în casa de cătră rĕsăritŭ?

«Ea făcù cu capulŭ că nu.

— «Nu aĭ într-atŭ?

— «Nu!

«Atunci ḑîna iea copilulŭ din légănŭ și se face nevĕḑută.

«Cu câtŭ fu bucuria de mare la nascerea prunculuĭ, cu atâtŭ fu acum supĕrarea mai mare. Vremea însă le schimbă tóte. Peste unŭ anŭ are crăiasa altŭ copilŭ, mai frumosŭ decât celŭ d'întâiŭ.

«Acum bucuria le era nespusŭ de mare; ospețe peste ospețe, veseliĭ peste veseliĭ, dar odată, când era iarăși numaĭ crăiasa singură acasă și-și scălda copilulŭ, se ivesce *zîna Ilîna*, pe unde și cum scia ea, și ḑice crăeseĭ:

— «Fost'aĭ în casa de cătră rĕsăritŭ a paluteĭ mele?

«Crăiasa iar face din capŭ, că nu a fostŭ.

«Atunci ḑîna iar se face nevĕḑută, ducêndŭ cu sine și pe acestŭ copilŭ.

«Supĕrarea acuma nu avea mărginĭ. Nu se puteaŭ din destulŭ mira cum și *cine le fură copiiĭ, unulŭ din légănŭ și*

(1) Op. cit. p. 26.

altulŭ din ciupă (scaldă)! Unii curteni îşi daŭ cu socotélă, că crăiasă e în legătură cu necuratulŭ şi acela-i fură copiii; alţii ḑiceaŭ, şi cu deosebire muierile, că mamonulŭ a nenorocit'o de s'a făcutŭ crăiasă şi că ea îi e dătóre să-i dea lui rodulŭ pânteceluĭ; alţii ḑiceaŭ, că e *strigóie* şi-şi omóră ea copiii, orĭ îi mănâncă (1).»

In unele părţi din *Banatŭ* din ḑiua nascerii începêndŭ înainte şi până la botezulŭ unuĭ pruncŭ, dacă mama acestuia e singură acasă şi avêndŭ trebĭ pe afară, e silită a lăsa copilulŭ nebotezatŭ singurŭ în casă, pune la căpĕtâiulŭ sĕŭ o bucăţică de orĭ şi ce felŭ de fierŭ, creḑêndŭ, că în absenţa eĭ saŭ a alteĭ persóne ce l'ar păzi, acea bucăţică de fierŭ îlŭ păzesce şi feresce, spre a nu se apropia duhulŭ celŭ rĕŭ şi necuratŭ de dînsulŭ. Dela timpulŭ botezăriĭ înainte însă póte rĕmâné şi singurŭ, căcĭ duhulŭ celŭ rĕŭ nu se apropie maĭ multŭ de dînsulŭ, fiindŭ copilulŭ acum datŭ în scirea Tatăluĭ cerescŭ şi avêndŭ pe îngerulŭ sĕŭ păzitorŭ, care-lŭ păzesce şi feresce nu numaĭ de tóte relele, ci şi de tóte spiritele cele necurate (2).

Totŭ aşa credŭ şi Romîncele din părţile *Oraviţeĭ*. Acestea încă ḑicŭ că, câtŭ timpŭ e copilulŭ nebotezatŭ, nu este bine, ca să se lase singurŭ în odae, ca nu cum-va necuratulŭ să-lŭ fure; dar dacă s'ar întêmpla să rĕmâe singurŭ, este bine să se punĕ lângă dînsulŭ unŭ obiectŭ de metalŭ, de comunŭ unŭ cuţitŭ (3)

In *Ungaria* femeea, după ce a născutŭ, trebue tare bine să *cóte* de copilŭ, ca nu cum-va să vie *Păduréna* şi să-lŭ schimbe cu alŭ eĭ, căcĭ maĭ alesŭ când dórme copilulŭ atuncĭ îlŭ póte, Dómne ferĭ, maĭ iute fură, şi când se scólă află

(1) I. Popŭ-Reteganulŭ, Poveştĭ ardelenescĭ. Partea V. Braşovŭ 1888. p. 20.
(2) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.
(3) Aur. Iana, în Familia, an. XXV. p. 483

pe alŭ *Pădurenĭ*, care e hîdŭ, peritŭ, uscatŭ şi pĕrosŭ până chiar şi pe obrazŭ. Iar dacă femeea are de mersŭ până la o vecină după ceva saŭ numaĭ până afară după vre o trébă óre-şĭ care, atuncĭ trebue să pue pe pieptulŭ prunculuĭ, care se află în légănŭ, mătura dela uşă şi fórfecele, căcĭ apoĭ *Pădurĕna* nu-lŭ póte nicĭ cum schimba (1).

In *Moldova* se crede că copilulŭ micŭ nu e bine a-lŭ lăsa singurŭ în casă, din causă că întră *Necuratulŭ* în elŭ; iar dacă se lasă singurŭ, trebue să se pună lângă albia luĭ o măturăorĭ unŭ cuţitŭ (2).

Românĭ din Bucovina asemenea credŭ şi spunŭ că înainte de botezŭ, ba chiar şi după acesta până la şése sĕptĕmânĭ, nu e bine ca să se lese copilulŭ singurŭ în casă fără a i se pune, când e culcatŭ în covăţică saŭ în légănŭ, *clescele cele de luatŭ focului* saŭ vătrariulŭ, orĭ *mătura* saŭ alte lucrurĭ de fierŭ orĭ de lemnŭ din casă încrucişŭ pe légănŭ, anume ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ.

Intrebuinţarea *fierului* ca mijlocŭ de apĕrare contra spiritelorŭ necurate este de origine fórte veche. Ea cra usitată şi la *Romanĭ*. Iată ce ne spune în privinţa acésta naturalistulŭ Pliniu (XXXIV, 44):

«Fierulŭ servesce încă şi spre alte mijlóce vindecătóre... aşa folosesce elŭ contra vrăjitoriilorŭ stricăcióse atâtŭ la ceĭ înaintaţĭ în vîrstă câtŭ şi la copiĭ, dacă se descrie cu dînsulŭ împrejurulŭ lorŭ unŭ cercŭ saŭ dacă se pórtă o armă (sabie) în prejurulŭ lorŭ, maĭ departe contra spiritelorŭ nocturne, dacă cuie scóse de pe mausolee se batŭ în pragulŭ uşeĭ...»

---

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

(2) «Şedĕtórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 52. — Idem. p. 19: «Când eşĭ din casă şi leşĭ copilulŭ în albie singurŭ, să puĭ lângă elŭ mătura orĭ unŭ cuţitŭ, ca să nu intre Necuratulŭ în elŭ.»

Lăsându-se prunculŭ singurŭ până la șése săptĕmâni în casă și nepuindŭ maica sa, chiar și când iese numaĭ până afară saŭ se repede după ceva la o vecină, nisce *clesce*, *măturĕ*, *coleșeriŭ* (melesteŭ), saŭ măcarŭ unŭ simplu bĕțŭ în crucișŭ peste légănulŭ saŭ covata, în care e așezatŭ, atunci vinŭ spiritele cele necurate la dînsulŭ, și ce felŭ de spiritŭ rĕŭ vine maĭ întâĭ la dînsulŭ, așa lucréză și cu prunculŭ de rĕŭ, adecă unulŭ e în starea să-lŭ *muțéscă*, altulŭ să-lŭ *calicéscă*, alŭ treilea să-lŭ *schimoséscă*, alŭ patrulea să-lŭ *strîmbe*, alŭ cincilea sa-lŭ *chioréscă*, alŭ șéselea să-lŭ *usuce*, alŭ șéptelea să-lŭ *nebunéscă*, și multe bóle și neputințe potŭ să-ĭ causeze.

Maĭ departe spunŭ și credŭ Româniĭ din Bucovina că până la șése săptĕmâni și maĭ alesŭ până după botezŭ nu e nicĭ de cum bine de-a scóte copilulŭ afară după apusulŭ sóreluĭ, căcĭ și în casulŭ acesta încă póte să i se întêmple vre-o nenorocire (1).

Totŭ din acéstă causă, până nu iese femeea din casă la șése săptĕmâni, nu e bine să ușce cârpele copiluluĭ afară (2).

Aceeași datină și credință se află și la Româncele din *Macedonia*.

Iată ce ne spune în privința acéstă d-lŭ Burada:

«Nicĭ odată prunculŭ nu se lasă singurŭ în odae; de se întêmplă ca muma să mérgă măcar până în odaia de alăturĭ, atunci ea pune lângă elŭ o măturĕ, care ține locŭ de o persónă, căcĭ altmintrelea se crede că vine *strigoiulŭ* îndată și-lŭ schimbă, vĕdêndu-lŭ singurŭ, saŭ îlŭ face *vampirĕ* (liliacŭ).

«Asemenea și hainele copiluluĭ nu se lasă în ogradă după ce a sfințitŭ sórele, decât numaĭ după ce a împlinitŭ

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

unŭ anŭ. Se crede că *Zînele,* carĭ sunt fórte iubitóre de copiĭ micĭ, aducŭ bólă în hainele lorŭ ca să-ĭ ice apoĭ cu ele (1).»

La *Slobodirea femeĭ din casă* móşele din *Transilvania* îndătinéză de-a pune copiluluĭ aiŭ şi grâŭ la faşă pentru *deochiŭ*; iar când ese femeea din casă afară, se crede că nu e bine să se ducă nicăirĭ de acasă, ca să nu se facă copilulŭ ulițarnicŭ (2).

In *Moldova* esistă credința, că pe unde umblă o nepótă fără molifta de 40 de ḑile, *pe acolo arde pămîntulŭ.* De aceea, de cum a născutŭ şi până după 40 de ḑile, nu e bine să mérgă la fântână nicĭ la vite, că e mare păcatŭ. Iar treĭ ḑile, după ce începe a eşi afară, trebue să iea cociorva în mână, pentru *diochiŭ, ciasŭ rĕŭ* şi alte rele, ca să nu se lipéscă de dînsa (3).

In *Ţéra-Românéscă* se crede din contră că, dacă o femee *leuză* se uită pe vre-o câmpie cu érbă verde, *se va usca acea érbă.* Maĭ departe se ḑice, ca şi 'n Moldova, că nu e bine ca o femee leuză să se ducă la vre-unŭ puţŭ saŭ fântână să iea apă, căcĭ luândŭ va seca acelŭ puţŭ saŭ fântână (4).

Totŭ în Ţéra-Românéscă esistă credința, că nu e bine ca o leuză să se vadă cu alta 40 de ḑile, căcĭ dacă se vĕdŭ le vorŭ muri prunciĭ.

Când din întêmplare se vĕdŭ douĕ leuze maĭ nainte de a se împlini 40 de ḑile, facŭ schimbŭ între dînsele cu ace, şi anume: ceea ce are băiatŭ dă acŭ cu gămălie, iar ceea ce are fată, unulŭ cu urechĭ, şi pórtă acestŭ schimbŭ până ce

(1) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ in Macedonia, in op. cit. p. 44, 45.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Dict. de Măriuca Nistorŭ Mălinĭ.
(4) Ioném̆, op. cit. p. 9.

se împlinescŭ 40 de ḑile. Acésta se face ca să nu le móră pruncii (1).

In *Macedonia* asemenea nu este iertatŭ ca o lehusă să véḑă pre altă lehusă înainte de 40 de ḑile dela nascere. Dacă se întêmplă una ca acéstă, lehusele schimbă între ele câte o pâne, pe care după 40 de ḑile şi le daŭ iarăşi îndĕrĕptŭ (2).

O femee, câtŭ timpŭ este leuză, de câte orĭ iese afară, dacă nu i s'aŭ cetitŭ rugăciunile de curăţenie, e bine ca să iea cu dînsa o mătură şi unŭ cuţitŭ, ca să se apere contra duhurilorŭ rele, căcĭ *îngerulŭ nu se póte apropia de dînsa s'o apere, fiindŭ spurcată* (3).

Femeea, de care nu se atinge bărbatŭ în cele şése săptĕmânĭ de leuzie, când iese la biserică se ḑice că «*se duce óia cu mielulŭ în gură,*» iar dacă este atinsă «*se duce coţéua cu căţelulŭ în gură*» (4).

Ca şi la Românii din *Dacia-traiană*, totŭ aşa şi la ceĭ din *Macedonia*, muma rĕmâne 40 de ḑile în casă până la bine-cuvîntarea bisericeĭ sub cuvîntŭ că este *necurată*. Focŭ nu se împrumută la vecinĭ din casa, unde este lĕuză, în aceste 40 de ḑile; în acea casă nu se cântă, nu se jócă în timpulŭ lĕuzieĭ; şi unŭ străinŭ ce arŭ intra nóptea în casă, este îndătoratŭ să păşéscă peste unŭ tăciune de focŭ ce se aduce înadinsŭ în tipsie (5).

Dacă o femeie a *perdutŭ* copilulŭ, atuncĭ preotulŭ nu se duce de felŭ la dînsa acasă ca să facă *sloboḑirea caseĭ*, nu sfinţesce apă, nicĭ nu cetesce rugăciunile, ce se cetescŭ uneĭ femeĭ care a născutŭ pruncŭ viŭ; ci femeea respectivă merge

(1) Ioném̆, op. cit. p. 10.
(2) Burada, Obiceiurile la nascera copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46.
(3) Ioném̆, op. cit. p. 14.
(4) Ioném̆, op. cit. p. 15.
(5) Bolintinéném̆, Călĕtoriĭ la Românii din Macedonia. Bucurescĭ 1863, p. 89.

singură la dînsulŭ de-i cetesce, și anume numaĭ o singură rugăciune *pentru iertarea pĕcatelorŭ*, *pentru însănĕtoșare*, *pentru ferirea de totŭ meșteșugulŭ diavolului și pentru curățirea de tótă spurcăciunea.*

In fine, aicĭ e locuiŭ de-a aminti încă și aceea, că móșa trebue să caute ca femeea, care a născutŭ, până a treia ḑi dela nascere, să nască numaĭ decât și *locuiŭ* saŭ *casa,* în care s'a aflatŭ copilulŭ, căcĭ numaĭ de la nascerea acestuia atârnă sănĕtatea bolnaveĭ.

Când femeea bolnavă nu póte până a treia ḑi să nască locuiŭ, atuncĭ, ca să nu i se întêmple vre-unŭ rĕŭ, móșa o aburesce cu ovĕsŭ, cu cojĭ de cépă, și o légă cu ovĕsŭ fiertŭ la mijlocŭ (1).

---

(1) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.

IX.

RODINII.

După *slobodirea casei* și *însemnarea pruncului* saŭ, unde este acésta îndătinatŭ de-a se face nemijlocitŭ după nascere, apoĭ nu multŭ după ce a adusŭ móșa apă sfințită dela preotulŭ și a stropitŭ cu dînsa pre nepótă și casa, lățindu-se scirea prin satŭ, că cutare femee a născutŭ, începŭ a veni una câte una vecinele și prietenele, dar maĭ cu sémă femeile, ce sunt maĭ de aprópe înrudite, precum: surorile, cumnatele, cuscrele, nănașele, cumetrele, finele, precum și alte femeĭ cunoscute, la casa nepóteĭ, ca s'o vadă, să-ĭ ureze și să-ĭ aducă fie-care, după voință și putere, câte unulŭ saŭ și maĭ multe daruri, numaĭ să nu vie cu mâna gólă.

Darurile, carĭ se aducŭ la acéstă ocasiune și carĭ în Bucovina se numescŭ *rodiniĭ* sing. *rodinŭ*, în Moldova *rodine* (1), în Transilvania *poclonŭ* (2) și *ploconŭ* (3), iar în Banatŭ *cin-*

(1) A. Lambrior. «Conv. lit.» an. IX. p. 2. — Com. de maĭ multe Românce din comuna Mălinĭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

stă şi *crăvaiŭ* (1), constaŭ în prima linie din diferite bucate gustóse, precum: *zamă de găină, găinĭ fripte, plăcinte, vĕrzărĭ, scoverze* (lipiĭ, clătite), *chiroşte* saŭ *colţunaşĭ, gălusce, plachiĭ, dumicatŭ cu vinŭ, chisăliţă din vinŭ, grâŭ cu miere*; din fruptŭ: *brânză cu smântână* saŭ *samachişă, untŭ, ouĕ, lapte, carne, puĭ de găină, găinĭ*; din pâne: *pâne, bulcĭ* saŭ *jemne, turte dulcĭ, făină de grâŭ saŭ de păpuşoiŭ*; din fructe: *smochine, strafide, mere, pere, póme, povirlă, pómă de vie, nucĭ, faguri de miere* saŭ *zahărŭ* etc. şi în fine: *pânză, ştergare* de îmbroboditŭ, *scutece,* precum şi multe alte lucrurĭ trebuincóse maĭ alesŭ pentru copilulŭ noŭ-născutŭ.

Totŭ la acéstă ocasiune unele maĭ aducŭ încă şi câte unŭ şipŭ de rachiŭ fiertŭ cu miere saŭ cu zahărŭ şi o bucăţică de sare. Vinŭ însă nu aduce nicĭ una, pentru că acesta, turburându liniştea din năuntru a omuluĭ, lesne ar puté să strice nepóteĭ (2), şi acésta pentru orĭ ce în lume nu ar voi să i se întêmple.

Rodiniĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ *aducerea rodinilorŭ*, care se esprimă prin *a se duce* şi a *merge în rodinĭ* saŭ *în rodine,* duréză în cele maĭ multe părţĭ din ḑiua în care s'a născutŭ copilulŭ şi până după botezulŭ acestuia. După ce se botéză, nime nu maĭ merge în rodinĭ.

In totŭ restimpulŭ dela nascere şi până la botezŭ nu e maĭ nicĭ o singură ḑi, în care să nu vie una saŭ maĭ multe femeĭ în rodinĭ.

Totŭ odată e de însemnatŭ încă şi aceea, că Româncele îndătinéză a merge în rodinĭ nu numaĭ la acelea, cu carĭ sunt înnemurite, ci şi la cele străine, şi avutele nu numaĭ la celea de séma lorŭ, ci şi la celea maĭ sĕrmane, numaĭ Romînce să fie.

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(2) In Bucovina şi Transilvania, com. de Rom. Simu.

In casulŭ din urmă, într'unŭ satŭ cu ómenĭ buni și darnicĭ, adese-orĭ copiiĭ unuĭ omŭ nevoiașŭ aŭ de tóte; astŭ-felŭ că cu ocasiunea căpětăriĭ unuĭ noŭ frățiorŭ saŭ sorióre trăescŭ, cum ḑice Românulŭ, ca și în sînulŭ luĭ Dumneḑeŭ, ne maĭ sciindŭ prin vr'o 3 — 7 ḑile ce e fómea.

După ce aŭ sositŭ la starea loculuĭ, pune fie-care femee rodinulŭ adusŭ lângă nepótă și anume saŭ lângă capulŭ acesteia, saŭ la piciórele patuluĭ, și atingêndu-o cu mâna ḑice:

— Dumneḑeŭ să te rădice! . . . Dumneḑeŭ să te'ntărescă! . . . Dumneḑeŭ să-ți dee brațe pline! . . .

Saŭ așa:

Bine v'amŭ găsitŭ!
Într'unŭ cĭasŭ bunŭ cu norocŭ!
Și totŭ bine să vĕ fie
De-acum și până 'n vecie.
Dar cu ce vĕ lăudațĭ:
Cu fete orĭ cu feciorĭ?
Să vĕ trăiască odrasla
Intru mulțĭ anĭ fericițĭ.
S'ajungețĭ s'o botezațĭ
Și s'o cununațĭ! (1)

Apoĭ, întorcêndu-se spre copilŭ și dorindu-ĭ și acestuia crescere ușóră, viață îndelungată, sănĕtate, minte și norocŭ, stupesce asupra luĭ ḑicêndŭ: «*să nu-ĭ fie de diochiŭ* »

Móșa saŭ și altă femee, care stă deobște lângă nepótă, primesce darurile aduse și, după ce le pune într'unŭ locŭ anumitŭ, scóte dintr'unŭ dulapŭ saŭ de pe unŭ blidariŭ unŭ șipŭ cu rachiŭ și cinstesce pre fie-care femee care a venitŭ în rodinĭ câte c'unŭ paharŭ saŭ douĕ de rachiŭ, dându-ĭ în acelașĭ timpŭ și ceva de gustare.

Dacă nepóta e sĕrmană și nu e 'n stare să priméscă pre

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

femeea ce i-a adusŭ daruri cu ceva dela sine, atunci móşa o primesce şi cinstesce cu cele ce i-a adusŭ ea.

Femeca, primindŭ paharulŭ în mână, trebue numai decât să-lŭ cinstéscă de bine, căci numai aşa póte fi copilulŭ *curatŭ*, pe când din contră copilulŭ devine *mucosŭ* pentru tótă viaţa sa. Unŭ stropŭ însă totuşi trebue lă-lŭ lese pe fundŭ, ca să aibă ce arunca jos, căci aşa e bine! (1)

Cele mai multe femei, după unŭ paharŭ douĕ de cinste şi mai cu sémă dacă vinŭ una câte una pe rêndŭ, luându-şi rĕmasŭ bunŭ, se ducŭ pe acasă.

Dacă din întêmplare s'aŭ adunatŭ mai multe femei deodată, atunci, mai alesŭ în *Moldova*, după ce a uratŭ fie-care la vremea sosirei sale sănĕtate nepótei şi veacŭ lungŭ cu norocŭ copiluluĭ, se punŭ la *cinste şi totŭ* îndesându pharele de rachiŭ îndulcitŭ cu miere îşi deşchidŭ din vorbă în vorbă tótă inima. Ieaŭ mai întâi prilejŭ de vorbă dela nisce stative (resboiŭ) ce zacŭ în casă, saŭ dela nisce ghcme, ce staŭ pe córdă, orĭ dela o furcă ce stă zăhăită pe hornŭ de când gazda este bolnavă, şi apoi grăesce fie-care de pânzele şi gospodăria sa, în vreme ce paharele se totŭ umplu şi se deşértă, şi sănĕtăţile mergŭ după obiceiŭ. Cârma tótă a acesteĭ micĭ ceremoniĭ o are viitórea nănaşă, cumătra lehuzeĭ, care de obiceiŭ este nuna cea mare. Câte prieteniĭ nu se légă şi se întŏrescŭ cu asemenea prilejurĭ!

Dar vremea întârdie şi bărbaţiĭ aŭ să vină dela móră, dela pădure, din târgŭ saŭ dela câmpŭ; una mai grijilie le vestesce acésta şi atunci se deschide vorba despre apriga purtare şi chiar năsălnicia bărbaţilorŭ. Fie care dice câte ceva despre alŭ sĕŭ: pe când unele îşi spunŭ năcazurile şi viaţa chinuită, altele se plângŭ, că de când s'aŭ măritatŭ, bărbatulŭ nicĭ măcarŭ le-a pomenitŭ că-ĭ sunt negri ochiĭ;

(1) Datina Românilorŭ din Crasna şi Calafindescĭ.

iar altele mai ascunse la inimă, cu tótă puterea rachiului, rĕspundŭ oftându: «bărbaţii ca bărbaţii, şi mai bine şi mai rĕŭ, aşa-i la gospodărie!»

Negurile serei începŭ a se vĕrsa şi femeile se rădică şi, luându-şi ţiua bună dela lehuză, daŭ *somnŭ copilului* şi iesŭ mai întrebându odată: *pe cându botezulŭ?* (1)

In *Transilvania*, cum a născutŭ nevasta în pace, némurile şi vecinele mergŭ de o felicită, dar, ca şi cele din Bucovina şi Moldova, nu mergŭ cu mâna gólă, nu facŭ visită ca dómnele, pe ¼ de óră, ci o caută totŭ mereŭ, adesea se întâlnescŭ câte 2—4 de-odată în casa noueĭ mame. Una îĭ aduce unŭ puiuţŭ friptŭ, alta nisce plăcintuţe numai cu lapte şi cu ouĕ frământate, alta o lécă de bĕutură bună îndulcită cu miere de stupŭ orĭ cu zăharŭ, alta tăiţeĭ de găină şi aşa mai departe, dar nimenĭ nu vine la ea cu mâna gólă.

Care cum vine îşĭ descopere cu vorbe prietenescĭ bucuria, că a scăpatŭ Dumneţeŭ în pace pre noua mamă de durerile nascerii.

Şi aceste visite ţinŭ în Transilvania şése sĕptĕmâni, în care timpŭ adecă mama română nu-ĭ iertatŭ să iasă din casă (2).

In *Banată* din contră este datină că *baba*, adecă móşa, după ce a rădicatŭ copilulŭ şi a căutatŭ cu cea mai mare luare de sémă de nepótă ca aceştia să nu i se întêmple nimicŭ, şi după ce i-a adusŭ *molifta*, adecă apă sfinţită dela preotulŭ, se duce la dînsa acasă ca să-ĭ aducă şi ceva de mâncare şi de bĕutŭ, precum : pogace albă, supă bună, friptură, şi aluaturĭ gătite cu bunŭ gustŭ, apoĭ póme, mere pere, strugurĭ şi o sticlă de *rachiŭ* de prune.

Aducerea acestorŭ mâncărĭ şi bĕuturĭ, numite *cinste* saŭ

(1) A. Lambrior, în op. cit. p. 2—3.

(2) «Gazeta Transilvaniei» an. LIV. Braşovŭ 1891. No. 32 în «Foiletonŭ».

crăvaiŭ, se face în Banatŭ de două orĭ pe ḑi în cele treĭ ḑile după nascere (1).

In fine, totŭ cam astŭ-felŭ de daruri ducŭ nepóteĭ după nascere și Româncele din *Ungaria* (2), precum și cele din *Macedonia*.

«A doua ḑi după nascere, — scrie d-lŭ T. T. Burada, cu privire la Românii din Macedonia, — rudele începŭ a visità pre leuză; nimenĭ nu întră să o vadă, cu mâna gólă, i se duce ca darŭ *simită* saŭ gogóșe cu untŭ-de-lemnŭ numite *tigănĭ*, pilafŭ, vinŭ roșiŭ într'o sticlă acoperită cu unŭ testimelŭ coloratŭ, și altele de ale mâncăriĭ, pentru ca lehusa să aibă multŭ lapte, căcĭ nu se află ca o mamă să-șĭ dea copilulŭ la doică să-lŭ alăpteze; simita se pune pe perna lehuseĭ ḑicêndu-ĭ: «*aistu puținŭ lucru ti laptele a ñiclui*» (3) = acestŭ puținŭ lucru pentru laptele micuțuluĭ. Dacă noulŭ-născutŭ e băiatŭ, i se maĭ ḑice: «*s'banézĕ, s'gione mare, nunta ș'liu macam, curuna ș'liu băṣăm*» = să trăéscă, să fie mare, voinicŭ, să mâncămŭ la nuntă, să-ĭ sărutămŭ cununia; iar de este fată se ḑice: «*s'bănézĕ părinții, s'bănézĕ și nuna cu tihie, și la feciorŭ s'γinim*» (4) = să trăiască părinții, să trăiască și naṣa cu norocŭ, și la băiatŭ să venimŭ! (5)

In scurtŭ ḑisŭ *Rodiniĭ* sunt pretutindene usitați.

Afară de cele înșirate până aicĭ trebue să maĭ amintimŭ încă și aceea că femeile bĕtrâne din *Macedonia*, când intră în casa lehuseĭ, îndătinézĕ ca să-ĭ spună încetișorŭ: «*maṣa-*

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(2) Com. de d-lŭ Aurelŭ Chintoanŭ.

(3) ñ = gn italienesce.

(4) Punemŭ γ grecescŭ pentru a reproduce cu fidelitate sunetulŭ particularŭ macedonénŭ, care nu póte fi reprodusŭ cu o literă română.

(5) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 42—43.

la», apoĭ tare: *«ghine că déte Dumneḑeŭ că făceşi cu uşuréṭă»* = bine că dete Dumneḑeŭ că făcuşĭ cu uşurinţă!

Când ceĭ ce aŭ venitŭ ca să vadă pre lehusă se retragŭ pe la casele lorŭ, lehusa nu le dă mâna nicĭ le ḑice după obiceiŭ: *închinăciuni a casă* saŭ *ursea cu sănĕtate* (poftimŭ cu sănĕtate), ci tace, acésta ca să nu se ducă laptele cu ceĭ ce aŭ venitŭ s'o vaḑă (1).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, in op. cit. p. 40—41.

X.

LÁPTAREA.

Româncele de pretutindene, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, nu îndătinézá a da copiilorŭ noŭ-născuțĭ îndată după nascere de suptŭ, ci abia a treia saŭ a patra ḑi, adecă până după trecerea *Ursitorilorŭ*, când le-a venitŭ laptele, căcĭ adese orĭ se întêmplă că celorŭ maĭ multe mame nu le vine laptele până după a treia ḑi și anume după ce le-a scăldatŭ móșa. Până atuncĭ copiiĭ se nutrescŭ cu lapte de vacă răritŭ cu puțină apă și îndulcitŭ cu zahărŭ.

Unele móșe din *Bucovina* daŭ prunculuĭ noŭ-născutŭ întâia óră să sugă printr'o petecuță curată *lapte acru*, anume ca să fie iute, sprintenŭ, să nu fie desmierdatŭ și gingașŭ la mâncare, să-ĭ priéscă orĭ și ce felŭ de bucate, și abia după aceea prindŭ a-ĭ da lapte dulce. Totŭ așa facŭ maĭ pe urmă și mamele, carĭ aŭ puținŭ lapte. Acelea ieaŭ zahărŭ saŭ franzolă muiată în lapte dulce și, puind'o într'o petecuță curată, o daŭ copiluluĭ de suptŭ.

A treia ḑi, când copilulŭ póte să fie *aplecatŭ*, se cade că mă-sa să-ĭ dee maĭ întâĭ țîța de suptŭ, iar nu altă fe-

mee, ca *în viaţa lui să nu atârne de la bucătura altuia* (1). Atunci, înfăşindu móşa copilulŭ câtŭ se póte de curatŭ şi aşezându-i-lŭ la pieptŭ, mama scurge mai întâi laptele celŭ rĕŭ din ţiţe, se spală apoi cu aghiasmă, şi abia după aceea îi dă să sugă (2).

In acelaşi timpŭ însă trebue tare bine să iee séma ca de astă dată dându-i de suptŭ să nu-lŭ ţie pe mâna stângă, nici să nu-lŭ lăpteze din ţiţa stângă, căci tótă viaţa luĭ va fi apoi *stângaciŭ;* ci să-lŭ ţie pe mâna dréptă şi să-i dea de suptŭ din ţiţa dréptă, căci în casulŭ acesta îi va fi îndămână a lucra tóte lucrurile cu mâna dréptă, iar nu cu stânga, ceea ce causéză o mare neplăcere şi disgustŭ persónelorŭ, carĭ vinŭ în atingere cu unŭ omŭ stângaciŭ, care tóte trebile le înplinesce totŭ numaĭ cu mâna stângă (3).

Dacă însă nici până a treia ḑi nu i-a sositŭ mameĭ laptele, şi fiindŭ temere ca nu cum-va să se bolnăvéscă copilulŭ, atunci móşa chémă pre o femee cu copilŭ micŭ din apropiere şi mai cu sémă pre una, care e înrudită cu mama saŭ tatălŭ copiluluĭ, ca aceea să-i dee de suptŭ. Femeea respectivă însă trebue să fie mai nainte de tóte *curată,* apoi harnică şi cu minte (4), şi când iea copilulŭ în braţe spre a-i da să sugă să-lŭ pue pe mâna dréptă şi să-i dee de suptŭ din ţiţa dréptă din aceeaşi causă, care s'a amintitŭ mai sus (5).

Aducêndu-se o femee ca să lăpteze copilulŭ micŭ, tatălŭ acestuia, móşa, saŭ cine este, caută s'o hrănéscă şi s'o cin-

(1) Ioném, op. cit. p. 9. şi com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(2) In Bucovina şi Moldova, com. de mai multe Românce din comuna Mălinĭ.

(3) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, proprietarŭ in Mahala, şi I. Popovicĭ, învĕţătorŭ in Opatiţa.

(4) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(5) Com. de d-niĭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi I. Popovicĭ.

stéscă cum se cuvine, ca copilulŭ să se sature de grabă și să nu umble după mâncare (1).

Femeile, carĭ alăptéză copiiĭ și li se umflă vre o țîță, din care causă simtŭ durere, e bine să se ducă la latrină și să le stórcă în ea ḑicêndŭ: «*La ce aĭ poftitŭ, aicĭ găsescĭ.*» căcĭ îĭ va trece; saŭ să caute prin sare pisată nouĕ perĭ și să-ĭ pună în apă și să-ĭ bea (2).

Se întêmlpă nu o dată că la unele femeĭ le vine cu multŭ maĭ de grabă laptele decât la altele. In casulŭ acesta, neputêndŭ copilulŭ suge totŭ laptele câtŭ se strînge, fiindŭ prea slabŭ spre acésta, nu numaĭ că *lĭ se bolohănescŭ țîțele*, ci de multe orĭ capĕtă și *frigurĭ de lapte*. Decĭ móșa, sciindŭ prea bine că *frigurile de lapte* sunt fórte periculóse, nu aștéptă până ce vorŭ învechi, ci caută din bună vreme ca să le depărteze.

Intre multe alte mijlóce, ce le întrebuințéză móșa spre depărtarea frigurilorŭ acestora, e și următoriulŭ descântecŭ:

Iea unŭ oŭ, îlŭ sparge la capulŭ celŭ maĭ grosŭ, în care scuipă bolnava, și tăindŭ din fie-care unghie atâtŭ dela mânĭ câtŭ și dela degetele peciórelorŭ, pune câte unŭ dărăbelŭ în elŭ.

Iea apoĭ unŭ *iță* părăsitŭ mĕsuratŭ după mărimea bolnaveĭ, îlŭ face *motchiță* (3) și-lŭ pune peste spărtura de oŭ.

Apoĭ luândŭ unŭ firŭ de măturâ cu care mestecândŭ în oŭ ḑice:

«Cum se mătură gunoiulŭ din casă, așa să se măture fiorile, tremurile, frigurile dela N.»

După tóte acestea, luândŭ oulŭ, îlŭ duce la o *proptă* de gardŭ și îngropându lŭ ḑice:

---

(1) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 46.
(2) Ionénŭ, op. cit. p. 23.
(3) L'adună pe degete.

Când din àstŭ oŭ puiu va maĭ învià,
După cloță o plecà.
Și cloța orŭ plecà,
Și demâncare le-o dà
Și puiĭ orŭ mâncà,
Cu picióre orŭ umblà,
Cu ochiĭ orŭ vedé,
Cu aripĭ orŭ sburà,
Atuncĭ să maĭ vină frigurile,
Fiorile,
Tremurile
Dela (cutare).

Iţulŭ tlŭ duce și-lŭ pune unde se despartŭ drumurile, și ḑice:

Cum se despartŭ drumurile,
Așa să se despartă de N. fiorile,
Tremurile
Și tóte frigurile! (1)

Maĭ departe e de amintitŭ încă și aceea că, după credința poporuluĭ, e bine ca în cea dintâiŭ Duminecă dela nascerea unuĭ copilŭ, să-ĭ dea mă-sa ţiţă pe pragulŭ uşeĭ, ca să nu capete arţagŭ la plânsŭ (2).

Iar în cele șése săptĕmânĭ dintâiŭ nu e bine să șéḑă cineva, maĭ alesŭ bărbatŭ, pe patulŭ în care e copilulŭ și pe așternutulŭ mameĭ sale, căcĭ dacă șede, femeiĭ i se umflă ţiţele și i se ica laptele (3).

Din contră, când vine o femee ce are încă copilŭ micŭ în casă, trebue numaĭ decât să mulgă ţiţă pe copilulŭ de casă

(1) Aurelŭ Iana. «Din credinţele la nascerĭ», în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 51. p. 604.

(2) Ionénu, op. cit. p. 16.

(3) Com. de d-niĭ Rom. Simu. și B. Iosofŭ.

saŭ pe aşternutulŭ nepóteĭ, ceea ce în semnéză că-ĭ lasă lapte (1).

In timpulŭ câtŭ unŭ copilŭ suge, femeea ce-lŭ alăptéză, *să nu bea apă,* căcĭ iea copilulŭ vêntŭ în nasŭ (2).

Iar dacă-ĭ dă ţîţă cu mânile pline de aluatŭ, capĕtă frasŭ (3).

Când uneĭ femeĭ, care alăptéză vre-unŭ copilŭ, îĭ vine ţîţă şi curge singură, se crede că copilulŭ ce alăptéză doresce ţîţa şi trebue să-ĭ dea (4).

Dacă uneĭ femeĭ până la treĭ ḑile nu-ĭ vine ţîţă, *este semnŭ că nu-ĭ va trăĭ prunculŭ* (5).

Dacă uneĭ femeĭ, din nebăgare de sémă cu apa ce-a beut'o, i s'a întâmplatŭ să bea şi vre-unŭ pĕrŭ, atuncĭ capĕtă morbulŭ numitŭ *astuparea ţîţeĭ* (6).

In *Macedonia* prima alăptare se face după ce aŭ trecutŭ 24 de óre, şi se potrivesce ca să fie odată cu rĕsăritulŭ sóreluĭ, punêndu-se atuncĭ pe capulŭ lehuseĭ o sită şi înăuntru o pâne, pentru ca să aibă multŭ lapte; câte odată se trece gurguiulŭ printr'o verigă, lăsândŭ astŭ-felŭ să sugă prunculŭ, apoĭ se rupe o bucăţică din pânea ce a fostŭ pe capulŭ lehuseĭ şi muind'o în vinŭ, i-o dă să o mănânce.

Din odaia lehuseĭ, după asfinţitulŭ sóreluĭ, nu se scóte nicĭ lumînare aprinsă, nicĭ cărbunĭ aprinşĭ şi nicĭ vr'unŭ altŭ obiectŭ, căcĭ se crede că dacă s'ar face astŭ-felŭ, acésta ar atrage după sine perderea lapteluĭ lehuseĭ (7).

---

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu, şi B. Iosofŭ: Dacă pe cea ce a născutŭ o cercetéză în timpulŭ acela câtŭ stă în casă (40 ḑile) altă muiere, ce încă alăptéză unŭ prunc̆ŭ, şi dacă acésta nu mulge lapte pe aşternutulŭ născuteĭ de curêndŭ, îĭ duce ţîţa la acésta, ce a cercetat'o.

(2) Ionénu, op. cit. p. 15.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Ionénu, op. cit. p. 24

(5) Ionénu, op. cit. p. 8.

(6) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

(7) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 43.

In *Bucovina* din contră există credința, că până ce nu se botéză copilulŭ noŭ-născutŭ, nu e bine de a se da nicĭ unŭ lucru din casă; de aceea, ca noŭ-născutulŭ, trăindŭ, să se ție de casă. Dacă se dă ceva din casă, atunci copilulŭ respectivŭ tótă viéța luĭ e numaĭ óspe acasă, numaĭ pe drumurĭ și prin satŭ trăesce (1).

Maĭ departe este datină la Românii din Macedonia să se păzéscă ca nu cum-va perdelele de la ferești să fie rădicate, pentru ca lehuza să nu vadă lumină la vr'o altă casă, căcĭ atunci îĭ fuge laptele.

Asemenea nu se lasă lehuza singură în casă până ce nu se botéză copilulŭ, nicĭ nu póte nimene întra la dînsa după ce s'a culcatŭ. Iar înainte de culcare se acoperŭ oglinḑile cu prosópe, apoĭ se afumă cu tămâe și se închidŭ ușile; acésta se face până la 40 de ḑile dela nascerea prunculuĭ.

Lehusa nicĭ odată nu dă cu mâna sa vr'unŭ obiectŭ saŭ parale, căcĭ se crede că-și dă laptele (2).

In *Țéra-Românéscă* femeile, ce nu aŭ lapte, ieaŭ păsatŭ cu sĕmînță de mărarŭ și ferbêndu-le, beaŭ zama ce iese dintr'însele; saŭ ieaŭ mazere cu rădĕcinĭ de pătrunjelŭ și rosmarinŭ și flóre de nucșóră, facŭ ciorbă dintr'însele, și în tótă vremea o mănâncă nelipsitŭ, pe lângă altele ce maĭ aŭ gustŭ (3).

In fine, credŭ Românii din unele părți ale *Bucovinei* că dacă unŭ copilŭ móre îndată după nascere, fără de a gusta tița mâne-sa (mă-sii), acela numaĭ dacă i s'a rostitŭ formula botezuluĭ se face îngerŭ (4).

De se întêmplă să fugă laptele dela lehuză, atunci se toc-

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Burada, Obiceiurile la nascere, op. cit. p. 43.
(3) Lupașcu, op. cit. p. 62.
(4) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

mesce unŭ omŭ, ca să iea turta ce a fostŭ făcută pentru *coșmete* (ursite), s'o înmoie în apă curgĕtóre saŭ într'o fântână, și după aceea s'o dea lehuseĭ s'o mănânce, pentru ca să-ĭ vie laptele (1).

Romîncele din *Transilvania* din contră, dacă își perdŭ laptele, facŭ o gaură în locŭl acela unde a născutŭ, varsă puțină apă într'însa, și apoĭ bêndŭ cu o țévă apă din gaura aceea, credŭ că capĕtă iarăși laptele îndĕrĕptŭ.

Maĭ departe, dacă o femee își perde laptele, este datină totŭ în Transilvania, că iea o fălie de pâne se duce și se pune din jos de roțile morii, ține pânea acolo unde stropesce róta învêrtindu-se și apoĭ, mâncândŭ acea fălie de pâne, crede că capĕtă iarăși laptele la locŭ (2).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46.
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

XI.

URSITÓRELE.

Ursitórele, numite altmintrelea și *Ursite*, iar la Românii din *Macedonia*, *mire*, *albe*, *hărăsite* și *cașmete*, sunt treĭ *fete* saŭ maĭ bine ḑisŭ treĭ *ḑîne* (1), carĭ, după credința unora, vinŭ, ca să croéscă *ursita* copiluluĭ noŭ-născutŭ (2), totŭdeauna în sĕptĕmâna în care s'a născutŭ unŭ copilŭ, în nopțile fără de soțŭ, adecă: a treia (3), a cincea și a șéptea

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ in Macedonia, in op. cit. p. 44: «Aceste *treĭ mire*, numite și *albele* saŭ *hărăsitele* saŭ și *cașmetele* (ursitele), se crede că sunt treĭ fete marĭ saŭ neveste îmbrăcate in albŭ, carĭ staŭ prin grădină saŭ pe sub stréșina caseĭ, iar nóptea se primbă și prin ogradă; de aceea este obiceiulŭ că, dacă cine-va iese nóptea din casă, să se ducă prin ogradă, trebue numaĭ decât să tușéscă și să-șĭ facă cruce, ḑicêndŭ vre-o rugăciune, *Tatălŭ nostru* saŭ *Sfinte Dumneḑeule*, acésta pentru ca să audă cele *treĭ mire* și să se feréscă, ca nu cum-va să fie călcate in picióre, ceea ce ar fi mare pĕcatŭ.»

(2) Wlislocki, op. cit. p. 9: «In aceste șése sĕptĕmânĭ *a opta nópte* după nascere e de mare insemnătate pentru tótă familia, pentru că in acéstă nópte vinŭ cele treĭ *Ursite* in casă și hotărescŭ sórtea noŭ-născutuluĭ.»

(3) Frâncu, op. cit. p. 148. — Ionénu, op. cit. p. 15. — Laurianŭ și Masimŭ, Dict. limb. rom. II, 543. — I. Slavicĭ, Die Romänen in Ungarn, Siebenbürgen

nópte (1); după a altora însă în cele treĭ nopți dintâĭ după nascere (2), și cu deosebire în cea dintâiŭ (3); și iarăși după a altora abia într'a opta nópte.

Maĭ nainte însă de a porni, a veni și a croi sórtea se sfătuescŭ asupra *urseleĭ* copiluluĭ. Cea maĭ bětrână întrébă pre cele-lalte: ce sórte să-ĭ croéscă? Cele două maĭ tinere respundŭ să-ĭ croéscă bine. Ea însă ursesce după cum a fostŭ mulțămită saŭ nu, adecă bine saŭ rĕŭ, dicêndŭ: «*să aibă traiulŭ meŭ din (cutare) dĭ și somnulŭ meŭ din (cutare) nópte.*» Cele-lalte două, sciindŭ prea bine că în aceea dĭ și nópte ea n'a fostŭ mulțămită, o rógă să fie milósă (4).

După ce s'aŭ înțelesŭ în privința *Urseleĭ*, se pornescŭ tustrele la casa unde se află copilulŭ noŭ-născutŭ ca să-ĭ urséscă.

In timpurile vechĭ, pe când ómeniĭ eraŭ maĭ bunĭ, maĭ drepți și maĭ priincioșĭ, și nu așa de rĕĭ, invidioșĭ și pĕcătoșĭ ca în dĭua de astădĭ, se dice că mulți le vedeaŭ când vinŭ și le audiaŭ cum ursescŭ, cu deosebire însă móșele, carĭ priveghiaŭ pre copiiĭ noŭ-născuți precum și pre mamele acestora (5).

In timpurile de față însă nu se maĭ arată nicĭ nu maĭ spunŭ niměruĭ nimicŭ, pentru că móșele precum și alte per-

---

und der Bukovina, Viena 1881. p. 167. — «Țéra nouă», an. III. p. 445: «Dar veni dĭua *Ursitorilorŭ*, adecă la treĭ dile după nascere, la miedulŭ noptiĭ veniră să dea hotărire de ceea ce are să pățéscă copilulŭ, când o să ajungă omŭ.»

(1) Fráncu op. cit., p. 148.

(2) «Țéra nouă», an. II. Bucurescĭ 1886. p. 250. — Bolintinénu, Călĕtoriĭ în Macedonia, p. 89: «Ca și țĕraniĭ noștri din Principate, Româniĭ Macedoniĭ aŭ *Ursitorile*. Treĭ dile dela nascere, credŭ că treĭ femeĭ spirite vinŭ în casa unde s'a născutŭ prunculŭ și ținŭ sfatŭ la căpĕtâiulŭ légănuluĭ despre a luĭ ursită.»

(3) Ședĕtórea, redact. de Ios. Vulcanŭ, an, II. p. 26.

(4) Fráncu, op. cit. p. 148.

(5) Com. de d-lŭ I. Georgescu. — «Țéra nouă», an. III. p. 444: «Pe când lumea bună era și ursitórele le audia.»

sóne din timpurile trecute carĭ le vĕdură şi le audiră, aŭ destăinuitŭ tóte secretele lorŭ, şi de aceea acum se ferescŭ de urechile lumiĭ şi cu atâtŭ maĭ multŭ de ochiĭ sĕĭ. Afară de acésta nicĭ nu e bine ca omulŭ să-şĭ scie înainte *ursita* sa, căcĭ atunci, după cum spune unŭ cântecŭ din Bucovina:

De-ar sci omulŭ ce-arŭ păţi,
De 'nainte s'ar feri,

saŭ:

De-ar sci omulŭ ce-ar păţi,
Nicĭ din casă n'ar eşi.

Şi de-órece în timpulŭ de faţă nime nu scie nicĭ nu vede, când sosescŭ *ursitórele*, pentru că ele vinŭ de regulă pe la mieḑulŭ nopţiĭ, când toţĭ ceĭ din casă dormŭ, şi anume câtŭ se póte de încetişorŭ şi vorbescŭ şoptindŭ (1); de-aceea, după credinţa Românilorŭ din unele părţĭ ale *Ţĕrei-Românescĭ*, e bine, când unŭ copilŭ se nasce şi când se presupune că aparŭ ursitórele la feréstră să se ţină uşile şi ferestrele deschise, şi să fie cea maĭ mare linişte în timpulŭ facerii (2).

Asemenea e bine ca optŭ ḑile dela nascerea unuĭ copilŭ părinţiĭ luĭ să fie totŭ veselĭ, iar nu triştĭ, căcĭ dacă sunt triştĭ, se'ntristézĕ şi ursitórile, şi cum vorŭ fi ele în acele optŭ ḑile, aşa va fi apoĭ şi copilulŭ în viéţă (3).

Maĭ departe fiindŭ ursitórele adese orĭ fórte tonatice şi supĕrăcióse, Româncele caută din cu bună vreme tóte chipurile şi mijlócele cum le-arŭ puté maĭ bine întra în voe,

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) Ionénu, op. cit. p. 8.

(3) Ionénu, op. cit. p. 11. — Negoescu, Credinţe pop. publ. în «Lumina pentru toţĭ», an. III. Bucurescĭ 1888, p. 473: «Nu este bine ca părinţiĭ copiluluĭ, în cele dintâĭ optŭ ḑile să fie triştĭ, pentru că scârbescŭ Cristórele şi, cum vorŭ fi ele atunci, aşa va fi şi noulŭ-născutŭ.»

ca să urséscă noŭ-născutuluĭ copilŭ o viéţă îndelungată, bună, senină, liniştită şi fericită.

Aşa în unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* nemijlocitŭ după ce a începutŭ femeea a se trudì de nascere, móşa pune pe masă unŭ cotŭ de pânză nouă, fină şi curată, iar pe pânză unŭ blidŭ plinŭ cu fărină cernută de grâŭ; apoĭ, sare, pâne, unŭ caerŭ de lână şi unŭ ḑeceriŭ. Tóte obiectele acestea trebue să rĕmâe treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ pe masă. Când se'mplinescŭ treĭ ḑile dela nascere se vede pe fărină urma ursitórelorŭ. Dacă în restimpulŭ acestorŭ treĭ ḑile, câtŭ umblă ursitórele, nu află acestŭ darŭ, se supĕră şi ursescŭ ca noŭ-născutulŭ copilŭ să n'aibă nimicŭ în viéţa sa (1).

In alte părţĭ totŭ din *Transilvania* se punŭ asemenea pe masă, care e frumosŭ şi curatŭ aşternută, treĭ talgere cu grâŭ fiertŭ, treĭ pahare cu apă şi treĭ cu untŭ-de-lemnŭ, iar într'o scăfiţă o sumă anumită de banĭ, anume ca prin acésta să le despue bine. Apa, după credinţa poporuluĭ, însemnéză viéţă, iar untulŭ de lemnŭ, avuţie. Şi acum, pe când membriĭ familieĭ, stândŭ într'o anumită depărtare de masă, murmură unele rugăciunĭ, pe atuncĭ móşa, cum se apropie mieḑulŭ nopţiĭ, prinde a lauda bunătatea şi puterea ursitórelorŭ printr'unŭ cântecŭ, care se numesce «*Cânteculŭ ursitelorŭ* (2).»

In *Banatŭ* în séra a treia după nascere, când, după credinţa Românilorŭ din acéstă ţéră, vinŭ *ursitorile* ca să urséscă sortea prunculuĭ noŭ-născutŭ, pune móşa la capulŭ copiluluĭ o *pogace* făcută din făină de grâŭ curatŭ, iar deasupra pe pogace treĭ crucerĭ (3), apoĭ o oglindă, unŭ pieptene şi

(1) Com de d-lŭ Rom. Simu.

(2) Slavicĭ, op. cit. p. 167.— Wlislocki, op. cit. p. 9—10.

(3) Dacă pune numaĭ unŭ singurŭ cruceriŭ, atuncĭ *ursitorile* începŭ a se sfădi, alŭ căreĭ din ele să fie cruceriulŭ, şi aşa sfădindu-se ursescŭ copiluluĭ viéţă rea. Insă dacă sunt 3 cr. atuncĭ fie-care ursitóre îşĭ iea cruceriulŭ sĕŭ şi îndestulându-se cu acésta ursescŭ copiluluĭ bine.

o lingură cu untură; anume ca, viindŭ ursitorile, să aibă fie-care câte unŭ cruceriŭ de cheltuiélă, apoĭ ce mânca, în ce se căuta şi cu ce se pieptĕna. Totŭ atuncĭ maĭ pune ea de-asupra pogaceĭ încă şi o păreche de *brăcirĭ* nouĕ.

Adoua ḑi de diminéţă móşa încinge cu brăcirile pre nepótă, iar pogacea, untura şi cruceriĭ îĭ duce şi-ĭ dă porcaruluĭ satuluĭ saŭ altuĭ păstorŭ sătescŭ ce trece pe stradă şi mână vitele la păşune, şi anume: pogacea ca s'o mănânce, cu untura să se ungă pe capŭ, iar pre ceĭ treĭ cruceriĭ să-şĭ cumpere ceva (1).

In alte părţi totŭ din *Banatŭ* móşa pregătesce în spre séra a treia după nascere o cină, numită *cina* saŭ *cinişóra ursitorilorŭ*, în următorulŭ chipŭ:

Iea cam pe timpulŭ când e sórele la chindie, o *sînie* (2), şi o acopere cu o bucată de pânză curată şi ne maĭ purtată. Imprejurulŭ sînieĭ pune nisce *brăcirĭ noĭ*, iar la mijloculŭ eĭ unŭ *blidaşelŭ* curatŭ, în care tórnă de 3 orĭ câte 3 mânĭ de făină de grâŭ cernută prin o sită désă; de-asupra făineĭ pune o lingură nouă cu sare şi alta cu untŭ şi unŭ paharŭ noŭ şi curatŭ cu apă de isvorŭ neîncepută, adecă din care n'a bĕutŭ nime. Prinde apoĭ 3 luminĭ de céră de tórtele blidaşeluluĭ, iar împrejurulŭ luĭ pune totŭ felulŭ de cereale precum: grâŭ, cucuruzŭ, pasule, etc.

După ce a pregătitŭ tóte acestea, mĕsură statulŭ pruncului noŭ-născutŭ cu treĭ fire de mătasă roşie pre carĭ le înfăşură apoĭ împrejurulŭ paharuluĭ cu apă de pe sînie.

Fiindŭ astŭ-felŭ sînia — masa — preparată o pune la capulŭ nepóteĭ şi a noŭ-născutuluĭ saŭ nepoţelŭ, aprinde cele treĭ luminĭ de céră de pe tórtele blidaşeluluĭ, face de treĭ orĭ cruce şi apoĭ se rógă maĭ de multe orĭ cătră Dumneḑeŭ

(1) Com. de d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕţătorŭ.

(2) *Sînie* se numesce o masă rotundă de lemnŭ cam de unŭ metru în diametru de mare şi făcută de strugarŭ.

și cătră precurata fecióră Maria ca să trimită ursitorile, dicêndŭ:

Dómne, Dumneḑeule!
Trimite ursitorile,
Să vină tóte voióse,
Voióse și bucuróse,
La sînie să gustéscă
Luĭ N. bine se 'mpărțéscă (1)
N. puținelŭ să muncéscă
Și multŭ bine să trăéscă! etc.

După rostirea cuvintelorŭ acestora lasă sînia să stee peste nópte acolo, unde a pus'o dimpreună cu tóte cele ce le-aŭ așezatŭ pe dînsa, iar părinții noŭ-născutuluĭ dimpreună cu móșa grijescŭ ca să vadă ce vorŭ visa.

Mâne ḑi, după revĕrsatulŭ zorilorŭ, vine móșa cu treĭ fetițe de vîrstă până la șépte anĭ, cărora le împărțesce tóte lucrurile de pe sînie, orĭ numaĭ unele mâncărĭ copilărescĭ, precum: mere, pere, nucĭ, etc.; iar cele-lalte, luându-le și ducêndu-le la sine acasă, le mănâncă ea cu casniciĭ sĕĭ (2).

In unele părțĭ din *Moldova* și *Țéra-Românéscă* treĭ ḑile după nascerea unuĭ copilŭ se întinde asemenea în camera, unde se află acesta, o masă mare încărcată cu mâncare, spre a îndupleca ursitórele, carĭ vinŭ atuncĭ nóptea și carĭ, după credința poporuluĭ, aŭ nevoe să mănânce, ca să-ĭ urssze bine (3).

In alte părțĭ, și maĭ alesŭ din *Țéra-Românéscă*, a treia ḑi după nascerea unuĭ copilŭ, séra, se pune în casa, unde elŭ dórme, pâne, sare, vinŭ și banĭ, căcĭ în acea séră vinŭ

(1) In unele părțĭ din Banatŭ se întrebuințézĕ verb. *a împărți* în locŭ de *a ursi*.

(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, învĕțătorŭ.

(3) Bolintinénŭ, op. cit. p. 89. — «Țéra Nouă,» an. II. p. 250.

ursitórele copiluluĭ să-lŭ urseze şi să găséscă ele de bĕutŭ, de mâncatŭ şi banĭ de cheltuială (1).

La Românii din *Munţii apuseni* aĭ Transilvanieĭ, adecă la *Moţi*, lucrulŭ celŭ dintâiŭ este, după nascerea unuĭ copilŭ, să-ĭ dea o linguriţă cu unsóre de ursŭ ca să pótă resista influenţeĭ ursitórelorŭ (2).

In *Macedonia* este datină ca a treia ḑi după nascere să se facă *masă mare,* şi se procedéză la unŭ faptŭ, care se crede că are mare înrîurire asupra viitoruluĭ nouluĭ născutŭ: se pune adecă unŭ băiatŭ saŭ o fată ca de 12 anĭ, aĭ cărui părinţi trăescŭ, ca să frămînte o turtă micuţă, făcută din aluatŭ nedospitŭ, care se cóce în vatra caseĭ în cenuşă. Acea turtă se pune apoĭ sub perna prunculuĭ şi se păstréză 40 de ḑile. Dacă este băiatŭ,se maĭ pune o pungă cu banĭ, o armă, o carte, călimarĭ, hârtie şi o pană, şi alte obiecte după profesiunea ce părinţiĭ doresc să îmbrăţişeze; dacă este fată i se pune acŭ, degetarŭ, fórfecĭ şi altele.

In nóptea ce urméză se culcă toţi maĭ de vreme şi se închidŭ uşile, carĭ nu se deschidŭ cu nicĭ unŭ preţŭ orĭ cuĭ ar veni din afară, căcĭ se crede că *în cea nópte aŭ să vină cele treĭ mire să scrie norocul̆ şi sórtea prunculuĭ.*

De aicĭ este credinţa la poporulŭ românŭ din Macedonia, că omulŭ nu trebue să se scârbéscă despre orĭ ce nenorocire i s'ar întêmpla, căcĭ orĭ-ce ar fi făcutŭ ca să se evite cea ce i s'a întêmplatŭ, ar fi fostŭ cu neputinţă, căcĭ *aşa ĭ-a fostŭ scrisŭ să păţésca.*

De se 'ntêmplă ca la casa omuluĭ să fie cânĭ, atunci în

(1) Ioném. op. cit. p. 15. — Laurianŭ şi Massimŭ. Dict. II, 543. «*Ursitorile* vinŭ în acea ḑi nóptea, şi de aceea pentru acea nópte, se pune la capulŭ prunculuĭ o masă cu cele maĭ simple mâncărĭ: pâne, sare, vinŭ, etc. din carĭ să mânce ursitorile şi să fie bine dispuse pentru prunculŭ.»

(2) Frâncu, op. cit. p. 147.

nóptea acea, se trimitŭ pe la némurĭ saŭ prietenĭ ca nu cumva lătrândŭ, să se sparie *caşmetele* şi să fugă (1).

In fine, *Românĭ* din *Bucovina* credŭ şi spunŭ că venindŭ ursitórele şi neaflândŭ lumină în casa, unde se află copilulŭ noŭ-născutŭ, atuncĭ se mânie, şi-ĭ *ursescŭ* o sórte rea. Din contră, aflândŭ lumina, ĭĭ ursescŭ o sórte bună. Dreptŭ aceea, fie-care móşă precaută, cum prinde a se îngână ḑiua cu nóptea, aprinde o lumină şi o pune pe masă ca să ardă tótă nóptea (2).

Sosindŭ acuma ursitórele, spunŭ o sémă de Românĭ, că intră fórte încetŭ pe feréstră saŭ pe uşa caseĭ în care se află copilulŭ noŭ-născutŭ, se ducŭ până la légănulŭ aceluia. se punŭ la capĕtâiulŭ luĭ şi acolo apoĭ stândŭ ĭĭ ţesŭ viitorulŭ (3). Dela acéstă credinţă se vede că vine apoĭ şi datina Românilorŭ din unele părţĭ ale *Ţĕreĭ-Românescĭ* de a ţiné, când se nasce unŭ copilŭ, uşile şi ferestrele caseĭ deschise, ca să aibă pe unde întra ursitórele (4).

Ceĭ maĭ mulţĭ inşĭ însă credŭ şi spunŭ că ele, după ce aŭ sositŭ, se postézĕ la feréstra caseĭ, unde se află copilulŭ (5), şi stândŭ acolo începŭ maĭ întâĭ şi întâĭ a-ĭ tórce firulŭ vieţeĭ, şi anume cea maĭ mare, adecă *Ursitórea* ţinêndŭ o furcă în mână pune firulŭ şi învîrte fusulŭ; cea mijlocie, adică *Sórtea,* îlŭ tórce din caerulŭ prinsŭ la furca ce o ţine Ursitórea în brâŭ, şi-lŭ învîrtesce pe fusŭ; iar cea maĭ mică,

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 43—44.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(3) Fráncu, op. cit. p. 147. — Bolintinénu, op. cit. p. 89.

(4) Ionénu, op. cit. p. 8: «Când unŭ copilŭ se nasce, aparŭ ursitorile la feréstră, de-aceea se ţinŭ uşile şi ferestrele deschise şi cea maĭ mare linişte în timpulŭ faceriĭ.»

(5) «Şedĕtórea», ed. de Ios. Vulcanŭ, an. II. p. 26. — I. St. Negoescu: «Credinţe», în «Lumina pentru toţĭ,» an. III. Bucurescĭ 1888, p. 473. — «Familia», an. XIX, p. 302.

adecă *Mórtea*, ținêndŭ în mână unŭ fórfece pintre tăișurile căruia trebue să trécă firulŭ, când voesce, atunci strînge fórfecele la olaltă și taie firulŭ (1).

După ce i-aŭ torsŭ firulŭ vieței, dacă copilulŭ s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ bunŭ*, prindŭ a cântà cu unŭ versŭ fórte frumosŭ, voiosŭ și plăcutŭ și a-ĭ sorți de bine; iar dacă s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ rĕŭ*, nu numaĭ că prindŭ a dauli și a cântà cu unŭ viersŭ fórte duiosŭ și tristŭ, ci totŭ-odată a-ĭ și sorți de rĕŭ (2); apoĭ începŭ pe rîndŭ: una a-ĭ da minte și norocŭ, alta frumusețe saŭ uriciune, a treia bogăție saŭ sărăcie, glorie saŭ *robie*, maĭ pe scurtŭ a sorți sórtea nouluĭ-născutŭ, spunêndŭ din firŭ în pĕrŭ tóte celea ce aŭ să i se întêmple, și când va muri, de ce felŭ de mórte are să móră.

De aicĭ apoĭ, dela acéstă credință, se vede că vine și datina móșelorŭ din unele părți ale *Transilvanieĭ* de a nu privi la feréstră, când se nasce vre-unŭ copilŭ, temêndu-se ca nu cum-va să vie *ursitórele* și prin acésta, fiindŭ-că nu le este iertatŭ să le vadă, să le supere (3).

Ce se atinge în specialŭ de *ursita* lorŭ, trebue să notămŭ aicĭ că ea, fie 'n bine fie 'n rĕŭ, fie orĭ și cum va fi aceea, după-ce aŭ rostit-o odată și aŭ scris'o într'o carte, numită «*Cart·a Sorțiĭ*» (4), nu numaĭ că trebue să se împlinéscă, ci ea rĕmâne vecĭnică, neschimbată, nimene în lume, afară de uniculŭ Dumnedeŭ, care e maĭ mare și maĭ puternicŭ decât dînsele, de s'ar pune luntre și punte și de ar întrebuința orĭ și ce ar voĭ, nu e în stare să prefacă ceea ce aŭ ursitŭ ele odată; orĭ să-lŭ scape din pericolulŭ

(1) «Familia», an. XIX, p. 312.

(2) «Familia», an. XIX, p. 302. 313. an. XX. p. 586.

(3) «Familia», an. XIX, p. 302.

(4) I. Popŭ Reteganulŭ, Povești. Partea IV. p. 50. — Credința Românilorŭ din Bucovina.

saŭ mórtea care i-aŭ predestinat'o (1). Unŭ singurŭ mijlocŭ prin care s'ar schimba *ursita* unuĭ omŭ, e numaĭ acela: dacă audindu-le ce aŭ ursitŭ, s'ar ruga nemijlocitŭ după acésta și anume până ce n'aŭ apucatŭ a i-o scrie în *Cartea Sorțiĭ*, să-ĭ croéscă altă ursită maĭ bună. Dacă însă aŭ apucatŭ acuma a o scrie, atunci e în zadarŭ (2).

Unŭ copilŭ, la căpĕtâiulŭ căruia ursitórele nu s'aŭ pututŭ înțelege, va avé o viață sbuciumată în bine și în rĕŭ (3).

Credința în *ursitóre*, în nemărginita lorŭ putere de a croi după voință sórtea fie-căruĭ omŭ și nestrămutabila lorŭ hotărîre, nu numaĭ că e fórte rĕspândită și adâncŭ înrădĕcinată în sînulŭ poporuluĭ românŭ, ci ea este totŭ-odată și fórte veche, de óre-ce, după cum ne vomŭ încredința din șirele următóre, Româniĭ aŭ moștenit'o dela străbuniĭ lorŭ, dela vechiĭ *Romanĭ*.

Romanĭ aveaŭ, ca și Româniĭ de adĭ, treĭ ḑîne de nascere pre carĭ le numeaŭ în genere *Parcae*, dela verb. *pario-partus* a nasce, iar în specie pre una *Parca*, dela actulŭ nascerĭĭ, pre a doua *Nona* și pre a treia *Decuma*, dela lunile a noua și a ḑecea, în carĭ se nascŭ ómeniĭ. Maĭ pe urmă însă, voindŭ a le asimilà *Moerelorŭ* (Μοῖρα) grecescĭ (4), eliminară pre *Parca* și adaoseră lângă *Nona* și *Decuma* pe *Morta* ca ḑină a morțiĭ, pentru că în nascere se cuprinde și *Mórtea*.

Aparițiunea și lucrativitatea acestorŭ *treĭ surorĭ torcĕtóre* saŭ *ursitóre* se citéză de cătră poețiĭ și sculptura romană

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu. — «Șeḑĕtórea», ed. de I. Vulcanŭ, an. II, p. 27.

(2) Com. de d-lŭ Antonŭ Georgiu, din Transilvania.

(3) Fràncu, op. cit. p. 148.

(4) *Grecii ceĭ vechĭ* credeaŭ că într'o peșteră întunecósă nu departe de tribunalulŭ suteranŭ se aflaŭ *treĭ ḑîne de sórte*, pre carĭ le numiaŭ cĭ cu unŭ nume colectivŭ Μοῖρα, iar în deosebĭ pre cea dintâiŭ Κλωθώ (klotho = torcĕtóre), pre a doua Λαχεσις (Lachesis = hotărîtóre de sórte) și pe a treia Ἄτροπος (Atropos = neîndepărtóre dela hotărîrea sa.)

cu puține abateri întocmai după modelulŭ mitologiei grecesci. Precum *Moerele* grecesci, așa și *Parcele*, ca ḑîne de sórte, vinŭ la celŭ născutŭ și-i anunță sórtea, întâia și a doua hotărîndu-i bine, iar a treia de regulă o mórte curêndă, spunêndu-i tot-odată din ce are să fie aceea (1).

Pe lângă *Parcae* Romanii mai aveaŭ încă și o altă specie de ḑîne de nascere anume *Fata Scribunda*, cari dela împĕratulŭ Augustŭ încóce s'aŭ recunoscutŭ a fi identice cu *Parcele* și cari se invocaŭ în ḑiua din urmă a sĕptĕmâneĭ ca să hotărască sórtea prunculuĭ (2).

Fata Scribunda veniaŭ cântândŭ și scriaŭ sórtea noŭ-născutuluĭ într'o carte saŭ pe o tablă, unde sunt scrise sorțile tuturorŭ ómenilorŭ, și ce a fostŭ odată scrisŭ a fostŭ *fatum*, ḑisă divină (3).

Astŭ-felŭ credeaŭ Grecii și Romanii!

Deci din cele reproduse până aici resultă că *ursitórele române*, atâtŭ în privința numĕruluĭ câtŭ și aparițiuniĭ și ursiriĭ lorŭ, corespundŭ întru tóte cu *Moerile* grecesci și cu *Parcele* și *Fata Scribunda* ale Romanilorŭ.

Se nasce acum întrebarea: de ce le numescŭ *Românii ursitóre* saŭ *ursite*, și nu *Moere* saŭ *Parce*, cum le numiaŭ Grecii și Romanii?

Atâtŭ Grecii câtŭ și Romanii credeaŭ că *Moerele* saŭ *Parcele* nu numaĭ că *torcŭ firulŭ vieței omenesci*, din care causă s'aŭ numitŭ ele apoĭ atâtŭ de unii câtŭ și de alții *torcĕtóre, surori torcĕtóre* (4), ci totŭ-odată că ele țîlŭ și urḑiaŭ (5).

---

(1) Preller, Römische Myth. II. Bd. Berlin 1883. p. 193. — Marienescu. Cultulŭ păgânŭ și creștinŭ. I. Bucuresci 1884. p. 309.

(2) La Grecĭ *Moerele* veniaŭ a șeptea ḑi să hotărască sórtea. După Tertulianŭ (de an. c. 39) în ḑiua din urmă a sĕptĕmâneĭ, ceea ce corespunde cu a șeptea ḑi, iară Preller (Röm. Myth. II. 210) le invócă a noua ḑi.

(3) Marienescu. Cultulŭ păgânŭ. p. 310.

(4) Preler, Gr. Myth., I. 434. — Idem, Röm. Myth. II. 193.

(5) Senec. Apocol. At Lachesis plena orditur manu et Neroni multos annos de suo donat.

A urdĭ însă vine dela verb. lat. *ordior, orsus (orditus) sum.*

Decĭ dela verb. *ordior* s'aŭ formatŭ pe de o parte în limba română cuvintele: a *urdĭ, urdire, urdĭtŭ-ă, urdĭóie* saŭ *urdoiŭ* şi *urdĭtorŭ, urdĭtóre* şi *urdĭélă;* iar pe de altă parte şi anume dela sup. *orsus* verb. a *ursì* şi *preursì* = a predestina, *ursitóre* şi *ursite* = ḑînele ce predestinéză, ce soţescŭ, *ursitŭ* dim. *ursiţelŭ* fem. *ursită* = persónele predestinate a se însoţi între olaltă, şi *ursitorĭ* şi *ursitóre* = persónele, respective vrăjitoriĭ şi vrăjitórele, carĭ *facŭ pe ursită* (1).

Prin urmare credinţa în *Ursitóre* şi în *ursirea* saŭ predestinarea lorŭ nu póte fi de altă origine, fără numaĭ romană.

Afară de acésta ne maĭ potŭ servì ca dovadă despre originea lorŭ romană, — pe lângă ḑicerile *aşa mi-a fostŭ ursita, aşa mi-a fostŭ sórtea, aşa mi-ĭ sórtea, aşa mi-a cântatŭ Ursita când m'am născutŭ,* — încă şi acestea: *aşa mi-a fostŭ partea, aşa mi-a fostŭ împărţitŭ,* ceea ce însemnéză atâta câtŭ: aşa mi-a fostŭ ursita saŭ sórta, aşa mi-a fostŭ ursitŭ saŭ sorţitŭ; apoĭ: *asta mi-a fostŭ partea,* adecă: asta mi-a fostŭ ursita, asta mi-a fostŭ menită de *Ursitóre* ca să-mĭ fie soţie, ceea ce ne aduce aminte de *Parcele* romane, căcĭ din aceeaşĭ rădĕcina, din care se trage cuv. *Parca,* se trage şi cuv. *pars* = parte = sórte.

In fine, ca dovadă despre originea romană a *Ursitórelorŭ,* ne maĭ potŭ servì încă şi cuvintele fórte întrebuinţate de poporulŭ românŭ, precum: *asta mi-ĭ scrisa, aşa mi-ĭ scrisa, aşa mi-a fostŭ scrisŭ, aşa stă scrisŭ în slovele ursitóre,* apoĭ: *aşa mi-ĭ data, aşa mi-a fostŭ datŭ să fie, ce să facŭ dacă nu mĭ-a fostŭ datŭ altmintrelea?* etc. ne aducŭ aminte de *Fata Scribundă* şi de *fatum* alŭ Romanilorŭ.

---

(1) De aicĭ vine apoĭ că unĭĭ, bună óră ca Cihac, Dict. I, aŭ scrisŭ şi pre ḑînele din cestiune cu *z* şi nu cu *s*, urdĭtóre = (ḑină) în locŭ de *ursitóre* (asemenea ḑină), ceea ce însă nu e corectŭ.

XII.

BOTEZULŬ.

Dacă prunculŭ noŭ-născutŭ e de o constituţie sănĕtósă, părinţiĭ sĕĭ în genere nu-lŭ botézĕ de grabă, ci-lŭ lasă până a opta ḑi, uniĭ chiar şi maĭ târḑiŭ, adecă până ce se însănĕtoşézĕ şi rădică nepóta; iar dacă e de o constituţie slabă, bolnăviciósă, atuncĭ caută ca să-lŭ boteze câtŭ maĭ de grabă, ca nu cum-va să móră nebotezatŭ.

In genere însă caută, ca fie-care pruncŭ să se boteze câtŭ se póte maĭ de grabă, ca să nu créscă ca *păgânŭ* (1).

Româniĭ slavisaţiĭ din *Moravia* credŭ şi spunŭ că copilulŭ, care nu se botézĕ timpŭ maĭ îndelungatŭ, va avé ochĭ marĭ, şi asta de dorulŭ botezuluĭ (2).

(1) Româniĭ din unele părţĭ ale Transilvanieĭ, după cum ne scriŭ d-niĭ R. Simu şi B. Iosofŭ, credŭ că copiiĭ nebotezaţi, ca păgânĭ, cresc cu multŭ maĭ repede decât ceĭ încreştinaţi. În comitatulŭ Solnocŭ-Doboca, după cum mi-a scrisŭ Aurelŭ Chintoanŭ, stud. gimn., dacă copilulŭ nu e slabŭ îlŭ ţinŭ 2—3 ḑile, iar alţiĭ îlŭ ţinŭ până într'o ḑi de sĕrbătóre şi apoĭ îlŭ botézĕ cu solemnitate. — In *Macedonia*, copilulŭ se botézĕ de ordinarŭ la a şeptea ḑi, potrivindu-se ca să fie în ḑi de Duminecă, când pe la ceĭ maĭ cu dare de mână se face atuncĭ şi masă mare. Veḑĭ Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ. In op. cit., p. 46.

(2) Enders, op. cit., p. 39.

Mai înainte însă de ce vomŭ trata despre datinele şi credinţele române usitate la *Botezŭ*, vomŭ vorbi puţinŭ despre *naşi* saŭ *nănaşi*, adecă despre persónele carî ţinŭ pruncii la botezŭ şi fără de carî nicî unŭ pruncŭ sănĕtosŭ nu póte să se 'ncreştineze.

Obiceiulŭ de a cere dela aceia, carî se botézĕ câte unŭ *naşŭ* saŭ *nănaşŭ*, care să garanteze pentru buna credinţă şi viéţă a lorŭ, este fórte vechiŭ şi ajunge până la timpurile apostolice. Unii vĕdŭ în persóna apostoluluĭ Andreiŭ pre întâiulŭ naşŭ, basându-se pe cuvintele s-tuluĭ evangelistŭ Ioanŭ, I, 40—42:

«Unulŭ din ceĭ doĭ, carî auḑiseră de Ioanŭ şi-ĭ urmaseră, era Andreiŭ, fratele luĭ Simonŭ Petru. Acesta a aflatŭ întâĭ pe Simonŭ, fratele sĕŭ, şi a ḑisŭ: «noĭ amŭ aflatŭ pe «Mesia, adecă pe Christosŭ. *Şi l'a adusŭ la Isusŭ.*»

Incotenstabilŭ însă este, că instituţiunea *naşilorŭ* este celŭ puţinŭ totŭ aşa de veche ca şi botezulŭ copiilorŭ micĭ. Este evidentŭ că copiiĭ micĭ nu puteaŭ să vie singurĭ şi să céră botezarea lorŭ, prin urmare saŭ trebuia să remâe nebotezaţi, saŭ trebuia să fie cine-va, care să-ĭ aducă la botezŭ şi să céră pentru eĭ harulŭ sacramentalŭ (1), care să-ĭ ţie în braţele sale în timpulŭ botezuluĭ (2), şi care, după cufundarea lorŭ în apă, să-ĭ rădice şi să-ĭ primĕscă (3).

Afară de acésta, celŭ ce se botezà, trebuia să depună mărturisirea credinţeĭ sale şi să renunţe la diavolulŭ şi la operele luĭ şi la cultulŭ luĭ şi la tótă pompa luĭ. Acéstă mărturisire şi renunţare era imposibilŭ să o facă copiiĭ; era deci necesarŭ ca să fie cine-va, care să mărturisĕscă şi să rĕspundă în numele

(1) Offere ad baptismum, ad percipiendam spiritualem gratiam.

(2) Gestare manibus, tenere in baptismo, super fontem in ulnis tenere.

(3) Suscipere a fonte, a sacramento baptismale; ex sacro fonte; de baptismo, de sacro fonte filios spiritualiter suscipere; elevare de sacro fonte.

copiluluĭ și să făgăduéscă în loculuĭ luĭ, căcĭ altŭ-felŭ ar fi fostŭ trebuință să schimbe orênduiala botezuluĭ păzită la botezarea copiilorŭ. Dar biserica, admițêndŭ ca la botezŭ să rĕspundă naşulŭ în loculuĭ copiluluĭ, n'a avutŭ în vedere numaĭ ca să păstreze tipulŭ saŭ formele obicinuite ale celebrăriĭ acestuĭ sacramentŭ, ci a căutatŭ dela începutŭ a satisface și o altă trebuință superióră și maĭ profundă. Biserica considerà ca o dătorie a eĭ a botezà numaĭ pre aceĭ copiĭ, despre carĭ se putea crede că, rĕmânêndŭ în viață și crescêndŭ, vorŭ avé o educațiune creștină și vorŭ împlini promisiunile date la botezŭ; de aceea ea dar considera representațiunea copiluluĭ la botezŭ prin naşŭ ca unŭ felŭ de garanție din partea acestuia; ea privia pre aceia, carĭ daŭ rĕspunsurile în numele copiluluĭ *(responsores)* ca rĕsponsabilĭ și garanți *(sponsores, fidejussores)*.

Cine aducea unŭ copilŭ la botezŭ, cine cerea botezulŭ pentru unŭ copilŭ și-lŭ representa la celebrarea sacramentuluĭ cu mărturisirea și cu rĕspunsurile, lua prin acésta asupra-șĭ o grea rĕspundere și îndătorire înaintea luĭ Dumneḑeŭ, a bisericeĭ și a copiluluĭ. Elŭ garanta pentru viitórea instrucțiune a copiluluĭ în învĕțăturile creștine și pentru educațiunea sa creștină. Ceea ce elŭ a mărturisitŭ și făgăduitŭ în numele copiluluĭ conținea o promisiune din partea sa proprie, adecă făgăduința că elŭ va îngriji întru câtŭ stà în puterile omenescĭ ca renunțarea la diavolŭ și mărturisirea credinței să devie în viitorŭ o adevĕrată faptă a copiluluĭ.

Din cele ḑise urméză dar, că instituțiunea naşilorŭ era o necesitate din momentulŭ ce admitea și trebuia să admită botezulŭ copiilorŭ.

Dar noĭ găsimŭ naşĭ nu numaĭ la copiĭ, ci și la adultĭ saŭ ómenĭ crescuțĭ. Trebue dar maĭ înainte de tóte să facemŭ deosebire între naşĭ de copiĭ și naşĭ de ómenĭ marĭ.

Naşii de copii. La începutu figuraŭ ca naşi aĭ copiilorŭ de obiceiŭ *părinţiĭ lorŭ trupescĭ*, şi într'adevĕrŭ eĭ puteaŭ să împlinéscă maĭ uşorŭ dătoriile ce incumbă naşuluĭ. Căcĭ cine ar puté îngriji saŭ stărui maĭ multŭ pentru educaţiunea creştină a copiluluĭ decât părintele sĕŭ?

Cu tóte acestea încă de timpuriŭ s'a născutŭ şi în fine a predominatŭ opiniunea că nu este permisŭ părinţilorŭ trupescĭ a fi totŭ-odată şi părinţĭ duhovnicescĭ, adecă naşĭ. Motivele acesteĭ escluderĭ parŭ a fi fostŭ următórele:

1) Că părinţiĭ trupescĭ n'aŭ totŭ-deauna cultura cerută, ca să pótă da copiilorŭ instrucţiunea şi educaţiunea creştină, după cum doria biserica.

2) Că, în casulŭ încetărĭĭ din viéţă a părinţilorŭ, copilulŭ să nu rĕmână fără nicĭ unŭ protectorŭ, care să îngrijéscă pentru educaţiunea luĭ.

3) Din momentulŭ ce părinţiĭ creştinĭ deja ca părinţĭ trupescĭ sunt dătorĭ a îngriji pentru educaţiunea copiilorŭ lorŭ, aşa că din năşie nu se nasce pentru eĭ o nouă îndătorire, din contră însă se póte întêmplă ca eĭ să neglijeze împlinirea dătorieĭ lorŭ, era fórte prudentŭ a separă pe părintele trupescŭ de părintele sufletescŭ (naşulŭ) şi prin acésta a dobândi o garanţie maĭ întinsă pentru crescerea creştină a copiluluĭ. Totŭ-odată prin acéstă separaţiune se arată şi maĭ clarŭ deosebirea între educaţiunea trupéscă şi educaţiunea spirituală, precum şi valórea maĭ mare a acesteia din urmă.

4) In fine, se póte că, fiindŭ-că naşiĭ eraŭ consideraţi şi ca *marturĭ* pentru botezarea copiluluĭ, s'a credutŭ necesarŭ a nu admite pre părintele trupescŭ ca naşŭ, spre a nu fi bănuită mărturia sa.

Naşiĭ aveaŭ îndatorirea, după cum s'a disŭ maĭ sus, a anunţă şi a aduce pre copiĭ la botezŭ, a dà în numele lorŭ

cuvenitele rĕspunsurĭ la celebrarea sacramentuluĭ, și ca nisce garanțĭ ce sunt să îngrijéscă pentru viitórea viéță spirituală a finilorŭ lorŭ, sprijinindu-ĭ cu sfaturĭ bune ca să împlinéscă făgăduințele date luĭ Dumnedeŭ la botezŭ.

Augustinŭ pune nașilorŭ îndătorirea a se gândi că, încheindŭ pentru finiĭ lorŭ legătura cu Dumnedeŭ, s'aŭ sacrificațŭ și pre sine însușĭ luĭ Dumnedeŭ, și de aceea sunt dătorĭ, nu numaĭ a îndemnà pre finiĭ lorŭ cu vorbe, ci să le fie chiar prin propria lorŭ viață esemplu de o viéță sântă și plăcută luĭ Dumnedeŭ. Dela fericitulŭ Augustinŭ avemŭ și unŭ lungŭ discursŭ adresatŭ cătră nașĭ. — «Vĕ sfătuescŭ — le dice elŭ între altele — ca de câte orĭ vine solemnitatea Pascilorŭ, toțĭ bărbațiĭ și tóte femeile, carĭ ațĭ rădicatŭ copiĭ din botezŭ, să cunóscă că eĭ s'aŭ pusŭ pe sine garanțĭ pentru eĭ la Dumnedeŭ și că de-aceea trebue să aibă pentru eĭ solicitudine de o adevĕrată dragoste și să-ĭ sfătuéscă a păzì castitatea, a conservà virginitatea până la căsătorie, a reținé limba lorŭ de orĭ-ce blăstĕmŭ și perjurŭ, a nu scóte din buza lorŭ cântece rușinóse și necurate, a nu fi mândrĭ nicĭ ambițioșĭ, a nu avé în inima lorŭ mânie saŭ ură, a nu se ocupa cu predicerĭ, a nu atârna nicĭ odată nicĭ șie-șĭ nicĭ altora talismane și alte lucrurĭ diabolice, a fugì de fărmecătorĭ și servitoriĭ diavoluluĭ, a păstra credința catolică, a visità maĭ desŭ biserica, a ascultà cu urechea atentă lecțiunile divine fără a vorbì, a primì bine, după cum lĭ s'a dlsŭ la botezŭ, pre străinĭ, a fi pacinicĭ înșișĭ, și pre ceĭ în discordie să-ĭ îndemne la concordie, și să arate cătră preoțĭ și părințĭ respectŭ și o adevĕrată dragoste.» (Ierm. 163.)

Nașiĭ din botezŭ la ómenii marĭ. Când celŭ ce se botéza nu maĭ era copilŭ, ci omŭ deja crescutŭ, regula generală era ca să aibă de nașŭ pre acela care l'a instruitŭ în învĕțătura creștină și l'a presentatŭ episcopuluĭ pentru primirea

botezuluĭ. Şi fiind-că cu catechizarea tinerilorŭ eraŭ însărcinaţi diaconiĭ (respective diaconiţele), de aceea găsimŭ de obiceiŭ ca naşŭ, la tinerĭ de sexulŭ bărbătescŭ pre diaconĭ, iar la ceĭ de sexulŭ femeescŭ pre diaconiţe, regulă pre care o vedemŭ recomandată şi de constituţiunile apostolice (lib. III. c. 16.)

Cu tóte acestea însă nu era opritŭ ca să figureze ca naşŭ şi alte persóne, carĭ staŭ în relaţiunĭ amicale cu celŭ ce se boteza.

Se înţelege dela sine, că naşiĭ de categoria acésta n'aveaŭ aceleaşĭ dătoriĭ ca ceĭ-lalţĭ; eĭ n'aveaŭ a rĕspunde în numele celorŭ ce se botezaŭ, căcĭ aceştia eraŭ înşişĭ în stare a da rĕspunsurile necesare, afară numaĭ dacă eĭ eraŭ muţĭ, saŭ aflându-se într'o bólă gravă aŭ perdutŭ usulŭ limbeĭ. In privinţa acestuĭ din urmă casŭ Cirilŭ din Alexandria scrie următórele :

«Pentru aceia, carĭ se află într'o bólă periculósă şi trebuescŭ botezaţĭ, se lépădă (de diavolŭ) şi se unescŭ (cu Christosŭ) persóne, carĭ din dragoste împrumută limba lorŭ celorŭ ce sunt împedicaţĭ de bólă.»

Misiunea principală a acestorŭ naşĭ consistă întru acésta: de a garantà pentru viaţa viitóre a finilorŭ lorŭ, pentru constanţa credinţeĭ lorŭ, pentru curăţenia moravurilorŭ lorŭ şi a-ĭ îndemna spre bine.

Din dătoriile naşilorŭ resultă dela sine condiţiunile ce punea biserica spre a admite pre cine-va ca naşĭ. Naşiĭ trebuiaŭ să fie membri credincioşĭ aĭ bisericeĭ şi în stare de a da cuvenita instrucţiune, bucurându-se totŭ-odată şi de o purtare piósă şi nepătată. De-aceea nu se primiaŭ ca naşĭ *necredincioşiĭ, ereticiĭ, catehumeniĭ,* ceĭ aflaţĭ în penitenţă şi ceĭ posedaţĭ saŭ lipsiţĭ de mintea sănĕtósă, precum în fine niciĭ ómeniĭ neculţĭ. Iar pentru ca să fie sigură despre ca-

pacitatea lorŭ, biserica regulase ca numele lorŭ să se înscrie în registre şi să se publice înainte de a se sĕvêrşi botezulŭ.

Câtŭ privesce în fine numĕrulŭ naşilorŭ nu era fixatŭ, se póte însă admite ca regulă generală, că la fie-care botezŭ era unŭ singurŭ naşŭ.

Biserica desaprobă obiceiulŭ unora de o lua mai mulţi naşi, căci, afară de alte inconveniente ce avea acestŭ obiceiŭ, apoi mai era şi interesulŭ de a nu se întinde prea multŭ rudenia duhovnicéscă, care constituiă unŭ impedimentŭ de căsătorie (1).

Tóte aşezămintele bisericescĭ, câte s'aŭ înşiratŭ până aicĭ în privinţa naşilorŭ, precum şi tóte dătorinţele faţă de fiiĭ lorŭ sufletescĭ, carĭ sunt numiţi de cătră dînşiĭ pretutindene, în tóte ţĕrile locuite de Românĭ, *finĭ* saŭ *cinĭ* sing. *finŭ*, dim. *finişorŭ*, *finucŭ*, *finuţŭ*, fem. *finĭ*, *finişóră*, *finucă*, *finuţă*, rostitŭ şi *cinĭ*, *şinĭ*, *cinişóră*, *şinişóră*, *cinucă*, *şinucă* şi *cinuţă*, *şinuţă*, mrom. *chilinŭ* fem. *chilină*, sunt usitate, cu puţine modificărĭ şi abaterĭ, după cum ne vomŭ încredinţa din şirele următóre, până aḑĭ la poporulŭ românŭ.

Maĭ pretutindenĭ, nu numaĭ în *Bucovina*, ci şi în celelalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, este datină ca nepóta a doua saŭ a treia ḑi, după ce s'a sculatŭ din patŭ, să se pue la cale cu bărbatulŭ sĕŭ cam pe când să fie *botezulŭ* noŭ-născutuluĭ copilŭ şi pre cine anume să pue de *cumătru* saŭ *cumătră* (2)

(1) «Biserica ortodoxă română.» jurnalŭ periodicŭ-eclesiasticŭ, an. VI. Bucurescĭ 1882, pag. 300—304.

(2) *Cihac*, voindŭ, precum se vede, numaĭ decât să argumenteze că *Românii aŭ fostŭ încreştinaţi de cătră Slovenii din Panonia* (Dict. d'étym. dacorom. t. II. p. VIII.), derivă cuv. rom. *cumătru*, *cumătră* şi *cumătrie* (cuv. dim. *cumătriţă*, *cumătrea*, verb. *a se încumătrì* şi adj. *încumătritŭ-ă* nu-ĭ sunt cunoscute) dela vsl. *cŭmotrŭ* (compater) şi *cumotra* (commater).

D-lŭ Dr. D. Onciulŭ însă e de părere că cuv. rom. *cumătru* vine dela lat.

mătru într'unŭ chipŭ câtŭ se póte de amicalŭ, îĭ promite că, numaĭ dacă nu va fi cum-va împedecatŭ, îĭ va împlini cu cea maĭ mare bucurie şi dragoste dorinţa, şi acésta cu atâta maĭ de grabă cu câtŭ că, după credinţa generală a Românilorŭ, fie-care creştinŭ adevĕratŭ este dătorŭ a se prinde cumătru, de arŭ fi celŭ ce-lŭ îmbie unŭ omŭ orĭ şi câtŭ de sĕrmanŭ şi nebăgatŭ în sémă; de óre-ce pentru fie-care copilŭ botezatŭ i se iartă câte unŭ pĕcatŭ şi se face maĭ plăcutŭ luĭ Dumneḍeŭ; apoĭ şi de aceea pentru că şi Domnulŭ nostru Is. Chr., când a umblatŭ cu Sân-Petru pe pământŭ, încă nu s'a pusŭ nicĭ odată de pricină, ci nu odată a botezatŭ până chiar şi celorŭ maĭ sĕrmanĭ ómenĭ, carĭ l'aŭ poftitŭ ca cumătru.

Celŭ ce refuză primirea oficiuluĭ de *naşŭ* are, după credinţa poporuluĭ românŭ, fórte mare pĕcatŭ, iar celŭ ce primesce şi botéză de bună voe, aceluia nu numaĭ că pentru fie-care copilŭ botezatŭ i se iartă câte unŭ pĕcatŭ, nu numaĭ că are pomană, ci totŭ-odată îĭ aduce fie-care încreştinare mare norocŭ şi multŭ bine.

Domnulŭ nostru Is. Chr., când umbla pe pământŭ, botezà nu numaĭ celorŭ ce-lŭ rugaŭ, ci elŭ adese-orĭ se îmbià şi singurŭ. Decĭ óre n'ar fi unŭ pĕcatŭ strigătorŭ la cerŭ, credŭ şi ḍicŭ Româniĭ, daca eĭ ar face maĭ altmintrelea de cum a făcutŭ Mântuitorulŭ lumiĭ? Dreptŭ aceea mulţĭ inşĭ nicĭ nu maĭ aştéptă a fi îmbiaţĭ şi rugaţĭ, ci singurĭ se îmbie cu ḍile, ba chiar şi cu sĕptĕmânĭ înainte, ca să fie primiţĭ ca cumătri.

Maĭ alesŭ ceĭ maĭ avuţĭ şi fără de copiĭ se apucă de-a rîndulŭ ca cumătri, şi care a botezatŭ pre unŭ copilŭ, botézà de regulă şi pre ceĭ-lalţĭ.

Datina şi credinţa acésta nu numaĭ că e fórte răspândită printre Românĭĭ de pretutindene, ci ea se află exprimată

chiar și 'ntr'o sémă de cântece poporane. Așa balada «*Românŭ Grue Grozovanulŭ*» ne spune în privința acésta următórele:

Apoĭ Grue se pornesce
Și 'n Moldova se ivesce
Ca unŭ sóre, ce 'ncălḑesce,
Incălḑesce
Și rodesce.
Că multŭ bine 'n lume face
Sufletulŭ să și-lŭ împace:
Creștinézŭ
Și botézŭ;
Dă de finŭ
Câte-unŭ tretinŭ,
Și de finŭ
O tretinŭ. . . .

Iar Alecsandri, culegĕtorulŭ baladeĭ din cestiune, ḑice cu privire la versurile acestea:

«Româniĭ sunt fórte bucuroși de cumătrie, judecândŭ după marele numĕrŭ de cumătre ce se găsescŭ în fie care satŭ (1).»

Dacă móre cumătrulŭ saŭ cumătra, dacă sunt împedecați saŭ bolnavĭ, atuncĭ copiiĭ lorŭ ținŭ la botezŭ. Și numaĭ atuncĭ se schimbă cumătrulŭ celŭ dintâiŭ, când nu maĭ rĕmâne nime maĭ aprópe din seminția luĭ.

Când se botézŭ unŭ *Jidovŭ* saŭ altŭ necredinciosŭ, atuncĭ de regulă se prindŭ maĭ mulți fruntași ca *naș*ĭ. Iĭ facŭ chiar și vestminte românescĭ, ĭĭ dărucscŭ banĭ și pămîntŭ ca să devie și elŭ gospodarŭ în rîndŭ cu dînșiĭ; iar dacă e holteiŭ caută de-lŭ și însóră, ca să nu umble lela și maĭ pe urmă să devie apostatŭ.

Ce se atinge de numĕrŭ, se ia în genere pentru unŭ co-

(1) Poesiĭ pop. ale Românilor, Bucurescĭ 1866, p. 81 și 84.

pilŭ numaĭ câte unŭ singurŭ naşŭ, rarŭ câte doĭ, şi de totŭ rarŭ maĭ mulţĭ decât doĭ.

Escepţiune dela acéstă regulă generală se face numaĭ în casulŭ acela, când uneĭ femeĭ nu-ĭ trăescŭ copiiĭ, cu tóte că nasce maĭ în totŭ anulŭ câte unulŭ, credêndŭ că dacă va luă maĭ mulţĭ cumătri, atuncĭ îĭ va trăi copilulŭ (1).

Asta se face, ca şi în vechime, maĭ multŭ din causă ca să nu se lăţéscă şi înmulţéscă prea tare *rudenia sufletéscă*, căcĭ la Românĭ înrudirea prin botezŭ însemnéză maĭ multŭ chiar şi decât unŭ frate.

Dovadă despre acésta avemŭ următórea împrejurare, că botezându unŭ frate saŭ soră la unŭ altŭ frate saŭ soră, eĭ nu se numescŭ maĭ multŭ *fraţĭ* saŭ *bădică* şi *lelică*, ca maĭ înainte, ci *cumătru* şi *cumătră*.

Maĭ toţĭ membriĭ dintr'o comună sunt cumătri maĭ depărtaţĭ saŭ maĭ apropiaţĭ.

Acéstă înrudire spirituală îĭ ţine apoĭ pre toţĭ la olaltă, acésta îĭ înşghébă şi întăresce.

Totŭ din acéstă causă unŭ cumătru are fórte mare trecere la altŭ cumătru. De-aice vine apoĭ că cumătri ceĭ sĕrmanĭ sunt fórte multŭ ajutoraţĭ de cătră cumetriĭ lorŭ ceĭ maĭ avuţĭ.

Şi dacă *cumătriĭ* între olaltă se ţinŭ aşa de aprópe înrudiţĭ, cu atâta maĭ multŭ e considerată înrudirea dintre *naşĭ* saŭ *nănaşĭ* şi dintre *finiĭ* botezaţĭ de dînşiĭ.

Din causa acésta apoĭ nicĭ când nu se póte încheia o căsătorie între unŭ *finŭ* şi *naşa* sa, şi vice-versa. Acésta ar fi pĕcatulŭ celŭ maĭ mare. Dreptŭ aceea nime nicĭ nu se încumetă a gândi la aşa ceva. Ba nicĭ chiar fiiĭ cumătrilorŭ, după

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică a luĭ Iordachi Isacŭ: «Dacă uneĭ femeĭ nu-ĭ trăescŭ copiiĭ, cu tóte că nasce în totŭ anulŭ câte unulŭ, trebue să-şĭ ia 12 cumetri la botezŭ, şi atuncĭ îĭ va trăi copilulŭ.»

credinţa poporuluĭ românŭ, nu potŭ să se căsătoréscă între olaltă, căcĭ eĭ sunt consideraţĭ ca şi fraţĭ.

«In tóte părţile — scrie d-şóra Elena Sevastos, — unde am întrebatŭ, mi-aŭ spusŭ, că rudenia în Christosŭ e multŭ maĭ puternică decât cea de sânge; că bună óră maĭ curêndŭ aĭ puté lua în căsătoria sora decât cumătra, că naşulŭ e maĭ multŭ decât părintele, de vreme ce unulŭ ţi-a datŭ numaĭ viéţa, pe când celalaltŭ te-a creştinatŭ; şi acestŭ pĕcatŭ numaĭ atuncĭ ţi s'ar iertà, când, după ce ţi-aĭ unsŭ trupulŭ cu céră şi i-aĭ datŭ focŭ, aĭ puté scăpa téfărŭ (1).»

Dovadă despre acéstă credinţă şi datină fórte lăţită avemŭ pe lângă experinţa de tóte ḑilele, încă şi o mulţime de poesiĭ poporane din tóte ţĕrile locuite de Românĭ.

Iată ce spune unŭ finŭ naşeĭ sale, care voia ca finulŭ sĕŭ s'o iee de nevastă:

Să mĕ ierţĭ naşă, pe mine,
Nu mĕ potŭ iubì cu tine,
Nicĭ să fiŭ bărbatulŭ tĕŭ,
C'asta nu vrea Dumneḑeŭ
Unŭ *finŭ* şĭ-o *naş'a* se iubì,
N'a fostŭ, şi nicĭ n'a maĭ fi! (2).

Şi acum, după ce amŭ vĕḑutŭ când, cum şi pre cine alegŭ Româniĭ de *cumătri* respective *naşĭ* şi ce credŭ eĭ despre dînşiĭ, să trecemŭ la credinţele şi datinele dela *botezŭ*.

Cumătri, după ce aŭ fostŭ învitaţĭ şi aŭ primitŭ asupra lorŭ îndătorirea ca să fie *naşĭ*, prepară următórele obiecte, carĭ sunt de neapĕrată trebuinţă, parte în decursulŭ botezuluĭ, parte maĭ pe urmă, şi anume:

---

(1) Nunta la Românĭ. Studiŭ istorico-etnograficŭ comparativŭ. Ediţiunea Academieĭ române. Bucurescĭ 1889, p. 26—27.

(2) Avramŭ Gorcea, «Rozanŭ» baladă pop., in «Tribuna», an. VI. Sibiiŭ 1889. N-ro 267.

Luminile de botezŭ. Acestea mai de multŭ le preparaŭ naşiĭ singurĭ din céră curată galbĕnă saŭ şi albă. In timpulŭ de faţă însă, pe când mai totŭ comerciulŭ e în mâna străinilorŭ, le ieaŭ nu odată şi de prin dughenĭ. Luminile le împodobescŭ cu diferite florĭ naturale, mai alesŭ cu busuiocŭ, apoĭ cu strămătură, cu bumbăcelŭ, cordele de mătasă, precum şi cu alte obiecte colorate. Pe lângă acésta mai légă de dînsele încă şi vre-o câţi-va coţĭ da citŭ saŭ de lână, orĭ unŭ şăluţŭ, saŭ unŭ şalŭ dar mai cu sémă o bucată de pânză albă ca la doĭ coţĭ de lungă, orĭ unŭ ştergariŭ saŭ tulpanŭ.

Afară de acésta mai ducŭ la botezŭ încă şi o altă bucată de pânză albă saŭ unŭ ştergarŭ frumosŭ, care se numesce *crijmă*, în unele părţi însă *faşă*, şi în care de cumunŭ se pune şi se învĕlesce copilulŭ, după ce-lŭ scóte preotulŭ din apa în care l'a cufundatŭ şi botezatŭ.

Atâtŭ din *crijma* acésta câtŭ şi din pânza cea albă, ce se légă la lumină, se face mai pe urmă *cămeşă* pentru copilulŭ botezatŭ (1). Cu cămeşa acésta se îmbracă copilulŭ, când e de 3—4 lunĭ.

După rânduiala bisericeĭ însă *crijma* ar trebui să se păstreze până la mórte, când se pune pe faţa repausatuluĭ; de regulă însă i se face în cele mai multe părţi dintr'însa unŭ vestmîntŭ albŭ, simbolulŭ vieţiĭ nepĕtate.

Din coţiĭ ceĭ de lână îşĭ face mama copiluluĭ o fotă, o fustă şi unŭ şarafanŭ (2).

In fine, mai prepară şi ducŭ naşiĭ încă şi *scutece, căiţă* în capŭ, unŭ *oghelaşŭ*, unŭ *brâneţŭ* fórte frumosŭ ţesutŭ,

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică a luĭ Iordachi Isacŭ, agricŭltorŭ în Mahala, districtulŭ Cernăuţuluĭ. «Din *crijma*, cu care s'a ţinutŭ copilulŭ la botezŭ, se face cămeşuică, tótă pânza se pune în acea cămeşă, nimică nu se lépĕdă».

(2) Or. Dlujanski, în «Albina Carpaţilorŭ,» an. IV, p. 75.

numitŭ în genere «*faşă,*» apoĭ *mâneclĭ* precum şi alte vestminte maĭ micĭ menite pentru copilulŭ ce are să se boteze, acestea din urmă însă, afară de brâncetŭ, nu le ieaŭ cu sine la botezŭ, ci le lasă acasă la nepótă.

In unele locurĭ este datină ca preotulŭ cu *brâulŭ* saŭ *brâneţulŭ* (faşa) acesta să stropéscă pre copilŭ după ce l'a botezatŭ, în locŭ de a-lŭ stropi cu buretele.

In *Transilvania* naşa prepară asemenea *scutece, cârpe, faşĭ,* în carĭ îlŭ duce pre copilŭ la botezŭ. *Pânza,* care o aduce naşa, trebue să fie atâta de lungă, câtŭ să se pótă încinge cu dînsa, adecă să o cuprindă pre naşă (1).

In *România* esistă credinţa că dacă *faşa,* ce se dă unuĭ copilŭ de naşŭ, se brodesce prea lungă, *se va însura copilulŭ bĕtrânŭ,* iar de va fi scurtă *se va însura tînĕrŭ* (2).

Totŭ în *România* se crede că cu *betele* dela botezulŭ unuĭ copilŭ nu e bine să se încingă mă-sa, pentru că îmbĕtrânesce curêndŭ şi va fi maĭ multŭ bolnăviciósă decât sănĕtósă (3).

In *Ungaria,* comitatulŭ Satmarŭ, înainte de botezulŭ unuĭ pruncŭ, nânaşa duce finuluĭ sĕŭ ca darŭ o bucată de giolgiŭ, numită *cruşmă.* Dacă se întêmplă să-ĭ móră finulŭ îndată după botezŭ, orĭ şi maĭ târdiŭ până la unŭ anŭ, atuncĭ nănaşa sa numaĭ decât îĭ cósă o cămeşă din *cruşma* acésta şi-lŭ îmbracă cu dînsa, credêndŭ că la judeţulŭ de pe urmă se va scula cu cămeşa acésta. Dacă nănaşa nu i-ar da cruşma acésta, atuncĭ finulŭ sĕŭ ar trebui la judeţŭ să se scóle cu pielea gólă (4).

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) Ionénu, op. cit. p. 27. — «Şedĕtórea» an. I. Fălticeni 1892 p. 125: «Când botezĭ copiĭ să le daĭ faşă lungă.»

(3) Ionénu op. cit. p. 26. — «Lumina pentru toţi.» an. III, p. 473.

(4) Com. de d-lŭ El. Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

In *Macedonia* lucrurile ce le primesce prunculŭ la botezŭ ca darŭ sunt: *fuştănice* (rochiță), *parpozŭ* (colțuni), *fesa* (scufiță) *de zofe* saŭ de *sultănie* (stofe de mătasă și lână) cu dantele, avêndŭ aninatŭ în mijlocŭlŭ eĭ o *flurie* (monedă de aurŭ), *fesa* se maĭ face și din *mantină*, *curazeĭ* și *giamfezŭ* (stofe de mătasă); tóte aceste lucrurĭ se numescŭ în Magarova *armata a ñiclui*, iar în Vlahoclisura și alte locurĭ se numescŭ *tacîmea a ñiclui* (1).

Sosindŭ ḑiua, în care are să se boteze copilulŭ, atâtŭ móșa câtŭ și cumătri, carĭ icaŭ cu sine tóte cele pregătite pentru botezŭ, se adună maĭ întâĭ la casa nepóteĭ și de aicĭ apoĭ, luândŭ móșa copilulŭ, se ducŭ cu dînsulŭ saŭ la biserică saŭ la preotulŭ acasă, adecă unde are să fie botezulŭ, căcĭ maĭ alesŭ în *Bucovina* uniĭ preoți îndătinézŭ a boteza la dînșiĭ, alțiĭ însă, și cu deosebire ceĭ din *Macedonia*, numaĭ la biserică (2).

Inainte de plecare, dăcă noŭ-născutulŭ e băiatŭ, móșa îlŭ scaldă frumosŭ și-lŭ înfașă într'o cămeșă albă de a tătâne-sĕŭ, dacă-ĭ copilă într'una de a mâne-sa (3).

In unele părți totŭ atuncĭ móșa îndătinézŭ de a-ĭ pune între scutece saŭ în fașă și anume pe pieptŭ o franzolă saŭ o bucățică de pâne și una de sare, une orĭ chiar și banĭ, cu scopŭ ca tótă viața sa să aibă pâne și sare, să fie, după cum spune românulŭ, nu numaĭ norocitŭ, ci totŭ-odată și bunŭ ca pânea cea de grâŭ (4).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 47—48.

(2) Burada, Obiceiurile, p. 47: «Botezulŭ se face totŭ-deauna la biserică și în neființa părinților; de obiceiŭ nu vine nimenĭ străinŭ decât ceĭ invitați maĭ din nainte cu *nohoțŭ și strafide*.»

(3) Dict. M. Ursaca.

(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ, precum și alțĭ Românĭ din Bucovina.

In *Suceava* precum și în unele sate din prejurulŭ acesteia, când are să se boteze prunculŭ, îlŭ îmbracă nănașa saŭ cumătra cea mare în straele de botezŭ, iar maică-sa îĭ pune la pieptŭ nisce banĭ de argintŭ ca să fie cu norocŭ (1).

In *Transilvania*, când plécă la botezŭ, móșa vîră la fașa copiluluĭ *sare* și *pâne*, pentru ca să se facă avutŭ și norocosŭ. Iar când îlŭ iea în brațe, ca să se ducă cu dînsulŭ la biserică, móșa ḑice: «*ducŭ unŭ păgânŭ ca să aducŭ unŭ creștinŭ.*» La 'ntórcere ḑice: «*am dusŭ unŭ păgânŭ și am adusŭ unŭ creștinŭ*» (2).

In alte părțĭ, totŭ din *Transilvania*, înainte de-a plecà la botezŭ saŭ în decursulŭ botezuluĭ, nănașulŭ capétă unŭ săcușorŭ de pâne pe care-lŭ păstréză, ca suvenire despre datoria sa; și în casŭ de trebuință spre a griji pentru susținerea trupéscă și sufletéscă a noŭ-născutuluĭ (3).

In părțile *Oraviței* din Banatŭ, înainte de a plecà móșa cu celŭ noŭ-născutŭ la biserică, îlŭ atinge cu crescetulŭ de pragulŭ ușeĭ de jos în semnŭ ca să nu se prindă deochiulŭ de elŭ, ḑicêndŭ:

—Cum se așéză pragulŭ sub lemnŭ, sub lume, sub țéră, așa să se așeze și deochiulŭ la celŭ noŭ-născutŭ.

La eșirea din casă îlŭ dă pe feréstră, ḑicêndŭ.

—Cum se ține feréstra de casă, așa să se țină și noŭ-născutulŭ de mama sa! (4).

In alte părțĭ, totŭ din *Banatŭ*, când iese móșa cu prunculu din casă ca să mérgă cu dênsulŭ la biserică să-lŭ boteze, unulŭ dintre casnicĭ o întrébă:

—Ce aĭ, móșă, în légănŭ?

---

(1) Dlujanschi, în op. cit. p. 75.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) W. Schmidt, op. cit. p. 26,
(4) Aurelŭ Iana. «Credințe la Nascerĭ» în «Familia.» an. XXV. Oradia mare, 1889 p. 483.

Móșa, daca prunculŭ ce are să se boteze e băiatŭ, respunde: *«unŭ moșŭ»*, iar dacă e copilă: *«o móșă»*.

—Moșŭ—móșă – să dea Dumnedeŭ să ajungă! — dice la acésta casniculŭ.

Eșindŭ și mergêndŭ cu prunculŭ la biserică caută móșa cu cea mai mare precauțiune ce felŭ de ómeni va întâlni pe drumŭ, căci cum e înfățișarea și purtarea ómenilorŭ ce-i întâlnesce așa crede ea că va fi și prunculŭ când va cresce mare.

La biserică pune totŭ móșa mâna dréptă a nepoțeluluĭ sĕŭ pe cartea preotuluĭ, rugândŭ pre Dumnedeŭ ca și nepoțelulŭ sĕŭ să ajungă cărturariŭ și omŭ mare (1).

In împrejurimea Șomcuteĭ-marĭ comitatulŭ Satmarŭ, din *Ungaria*, când are să se boteze unŭ pruncŭ, i se pune la capŭ o carte, anume ca să fie cărturariŭ, orĭ o securе, ca să fie meșterŭ, orĭ altе obiecte carĭ le placŭ mai bine părințilorŭ (2).

In *Țéra-Românéscă*, când se duce nașulŭ de iea pre copilŭ dela mama sa ca să-lŭ boteze, trebue să lase jos ceva *argintŭ* spre noroculŭ copiluluĭ; în realitate însă argintulŭ acesta e pentru móșă (3).

La Româniĭ din *Istria*, când se scóte copilulŭ din casă spre a-lŭ duce la biserică să se boteze, se umple unŭ panerŭ cu de ale mâncăriĭ și se duce cu copilulŭ, ca viéță prunculuĭ să fie înbelșugată (4).

In cele mai multe părți ale *Bucovinei* e datină ca nașiĭ, când mergŭ la botezŭ, să ducă preotuluĭ și unŭ felŭ de

---

(1) Com. de d-lŭ Iosifŭ Olariŭ, învĕțătorŭ în Domanŭ.

(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare.

(3) «Lumina pentru toți», an. III, pag. 473.

(4) Burada, «O călĕtorie în satele românescĭ din Istria», în «Tribuna», an. VIII. Sibiŭ 1891. No. 161.

cinste adecă *o găină, o huscă de sare* și unŭ *șipŭ de rachiŭ,* dacă botezulŭ se sĕvêrșesce la dînsulŭ acasă, iar dacă se sĕvêrșesce la biserică, cinstea acésta o duce móșa maĭ nainte, și anume atuncĭ când i se anunță că aŭ să vie cu copilulŭ la botezŭ.

Decĭ preotulŭ, dacă botezulŭ se sĕvêrșesce la dînsulŭ acasă, cum a primitŭ cinstea ce i s'a adusŭ, îndată *însemnézŭ pruncŭlŭ,* adecă îĭ *dă* saŭ îĭ *pune unŭ nume,* care-ĭ remâne apoĭ pentru tótă viéța.

In *Macedonia* numele, pe care are să-lŭ dea copiluluĭ nașa, nu-lŭ scie nimene maĭ nainte decât ea. De aceea în momentulŭ când preotulŭ botézŭ copilulŭ se strîngŭ împrejurulŭ luĭ o mulțime de băieți, ca să audă numele ce se dă copiluluĭ; după aceea eĭ se repedŭ ca să ajungă care de care maĭ de grabă acasă la mama copiluluĭ, ca să-ĭ spue ce nume i s'a datŭ. Băiatulŭ ce a adusŭ maĭ întâĭ acéstă scire la părinți, primesce o mulțămire în banĭ (1).

Nemijlocitŭ după *însemnarea pruncului* și cetirea rugăciunilorŭ usitate la însemnare, începe a ceti *jurămintele,* adecă *rugăciunile de lepĕdare de Satana și împreunare cu Is. Chr.* După carĭ urméză apoĭ sĕvêrșirea s-teĭ taine a botezuluĭ.

Ce se atinge în specialŭ de sĕvêrșirea taineĭ acesteia, trebue să notămŭ aice că ea se sĕvêrșesce în tocmaĭ după cum prescrie s-ta nóstră biserică și după cum arată *«rênduiala s-tului botezŭ»* cuprinsă în *Euhologionŭ* saŭ *Molitvenicŭ;* cu acea deosebire numaĭ că uniĭ preoți cufundă pre copiiĭ ce-ĭ botézŭ într'unŭ vasŭ de lemnŭ anume spre acestŭ scopŭ făcutŭ și numitŭ în unele locurĭ *cristelniță,* iar alțiĭ, maĭ alesŭ când copiiĭ sunt ceva cam slabĭ, îĭ udă numaĭ peste totŭ corpulŭ cu apă sfințită.

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea cop. in Macedonia. in op cit. p. 47.

Afară de cele strictu religióse se mai observă în decursulu botezuluĭ încă şi următórele datine şi credinţe:

Cine a avutu ocasiune să asiste mai de multe orĭ la botezu şi mai alesu cine a fostu mai de multe orĭ *cumătru mare*, respective *naşu*, trebue să fi observatu că mai fie-care copilu, nemijlocitu după ce a începutu preotulu să-ĭ cetéscă *jurămintele* saŭ *exhorcismele*, adecă *rugăciunile de lepĕdare*, începe a plânge. Unĭi copiĭ plângu mai încetu, alţiĭ însă aşa de tare, că nu eştĭ în stare să-ĭ molcomescĭ.

Românii din unele părţi ale *Bucovinei* credu că plânsetulu acesta nu e naturalu, ci că diavolulu, care este provocatu ca să iésă dintr'însulu şi să-lu părăséscă, l'ar face să plângă şi să strige aşa de tare anume că dóră i-ar stârni vre-o bólă; însă de ar plânge copilulu orĭ şi cât de multu şi orĭ şi cât de tare, nimicu rĕu nu póte să i se 'ntêmple.

Dacă copilulu în restimpulu acesta tace, dacă nu se urnesce nicĭ nu plânge de feliu, atuncĭ, după credinţa Românilorŭ din *Transilvania*, e unu semnu rĕu (1).

In poporulu românu din *Ţéra-Românéscă* însă este ideea că, când copilulu plânge neîncetatu înainte de botezu, cere ca numaĭ decât să fie botezatu (2).

Acésta este aprópe de ideea emisă de cătră sinodulu convocatu la an. 252 de S. Ciprianu.

Dreptu aceea toţĭ Românii din *Ţéra-Românéscă* credu că naşulu, care ţine copilulu în braţe, totu timpulu cât îlu ţine să nu-lu *şişie* (*şişiéscă*) dacă plânge înaintea popiĭ, căcĭ îĭ *şişie* (*şişue*) norocu, ci să-lu lase să plângă (3).

Mai departe e de observatu că dacă la botezarea unuĭ

---

(1) Wlislocki, op. cit. p. 10.

(2) «Biserica ort. rom.» an. VI. Bucureşcĭ 1882, p. 199. Nota I. — Ionénu, op. cit., p. 18: «Copiiĭ carĭ nu sunt botezaţĭ şi plângu multu, prin acelu plânsu cerŭ botezu.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 26. — «Lumina pentru toţĭ», an. III, p. 173.

copilŭ sunt doĭ naşĭ, atunci amêndoĭ îlŭ ţinŭ pe rîndŭ şi anume celŭ dintâiŭ, celŭ maĭ cu vaḑă, în totŭ decursulŭ cetireĭ *rugăciuniloră* dela însemnare şi până după cufundarea şi scóterea sa din apă, saŭ maĭ bine ḑisŭ până după rostirea formuleĭ dela botezŭ; iar alŭ doilea dela scóterea sa din apă şi până la fine, adecă totŭ timpulŭ cât duréză rugăciunile dela *taina s-tuluĭ mirŭ*, care urméză nemijlocitŭ după botezŭ.

Dacă botéză unŭ bărbatŭ şi o femee, atunci îlŭ ţine maĭ întâĭ bărbatulŭ şi apoĭ femeea şi anume totŭ-deauna după ce-lŭ scóte din apă.

In unele locurĭ, dacă sunt maĭ mulţĭ copiĭ de-odată de botezatŭ, este datină ca toţĭ să se cufunde în una şi aceeaşĭ apă, dar *nu li se dă unuĭă şi acelaşĭ nume*, ci fie-care capétă unŭ nume deosebitŭ. In cele maĭ multe părţĭ însă fiecare copilŭ se cufundă deosebitŭ în apă anume pentru dînsulŭ sfinţită.

Dacă se botéză în una şi aceeaşĭ apă, atunci copiiĭ respectivĭ se consideră de cătră poporulŭ românŭ din *Bucovina* şi *Moldova* ca *fraţĭ, fraţĭ din botezŭ*, şi din causa acésta, fiindŭ de deosebite sexurĭ, adecă unŭ băiatŭ şi o copilă, când sunt marĭ, nu se potŭ căsători, căcĭ dacă s'ar căsători, nu numaĭ că ar fi unŭ mare păcatŭ, ci totŭ o dată copiiĭ ce s'ar nasce dintr'înşiĭ ar fi nisce arătărĭ, monstri (1).

«*Fraţiĭ în botezŭ*, — scrie d-şóra El. Sevastos, — păcatŭ de mórte să se ia. Dela S-tu Nichiforŭ se scie, că de se întêmplă să aĭ *unŭ finŭ* în Constantinopole *şi o finŭ* în Veneţia şi de se 'ntêmplă, că daraverĭ de negoţŭ şi felŭ de

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ: «Copiiĭ se botéză în ape deosebite. Dacă se botéză într'o apă se înfrăţescŭ (se înemuresculŭ) şi acésta înemurire e o pedică de căsătorie. Dacă s'ar căsători astŭ-felŭ de copiĭ între olaltă, apoĭ s'arŭ nasce din eĭ nisce *arătărĭ* (monstri).»

felŭ de întîmplărĭ ce vinŭ pe capulŭ omuluĭ, să-ĭ întâlnéscă și întâlnindu-se să se placă și plăcêndu-se să se căsătoréscă, atuncĭ păcatŭ va fi saŭ ba, și-a ḑisŭ S-tu Nichiforŭ, că de vorŭ sci, că-sŭ *frațĭ din botezŭ* și se vorŭ lua e păcatŭ de mórte; iar' de nu vorŭ sci, atuncĭ cum n'orŭ sci nimicŭ, așa nu le va fi nimicŭ. Poporulŭ ține rudenia de sânge până la alŭ treilea némŭ, iar cea din Christosŭ până la alŭ șéptelea (1).»

In *Transilvania,* când sunt de-a se botezà maĭ mulțĭ băieți de-odată, se crede că e bine să se boteze într'o apă și de regulă se și botézĕ.

Din contră se crede, tocmaĭ ca și 'n Bucovina și Moldova, că nu e bine a se botezà unŭ băiatŭ și o fată în una și aceeașĭ apă, pentru că se póte întêmpla ca aceștia să se căsătoréscă maĭ pe urmă și ar fi unŭ păcatŭ dacă s'ar lua doĭ frațĭ (2).

In *Țéra-Românéscă* există credința că nu numaĭ ceĭ ce se botézĕ în una și aceeașĭ apă sunt *frațĭ sufletescĭ*, ci chiar și aceia, carĭ aŭ fostŭ ținuțĭ de una și aceea-și persónă la botezŭ. Prin urmare, precum celorŭ dintâĭ, așa și celorŭ din urmă nu le este încuviințatŭ a se căsătorì într'olaltă (3).

---

(1) Nunta la Românĭ, p. 27.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) «Voința bisericeĭ române», an. I, No. 21, Bucurescĭ 1891: «In comuna Olănescĭ, pl. Cozia, județulŭ Vâlcea, se urmézà tratațiunĭ de căsătorie între locuitorulŭ Gh. Filipŭ Olănescu și Elisaveta Costică Olănescu, junĭ, carĭ pe lângă că sunt verĭ alŭ doilea, *maĭ sunt și frațĭ sufletescĭ, botezațĭ de același naș.*»

Și maĭ la vale:

«Negreșitŭ acestŭ faptŭ a fostŭ revoltătorŭ moraleĭ publice, ceea ce a făcutŭ pe părintele Pârvulescu, parochulŭ aceleĭ comune, a se opune cu totŭ dinadinsulŭ efectuăriĭ acesteĭ căsătoriĭ.

«*Aceste două casurĭ de rudenie*, fiindŭ de natură a opri căsătoria religiósă acestora, a făcutŭ pe Păr. Protoereŭ a-și exprima părerea pentru oprire, căcĭ de s'ar efectua o asemenea căsătorie, ar fi unŭ scandalŭ față cu dogmele bisericeĭ.»

Gemenii se botéză de regulă de cătră doi saŭ și mai mulți nași, după cum sunt la numĕrŭ, dar se scaldă totŭ într'o *tróca* (vănuță) și se culcă totŭ într'unŭ légănŭ (1).

Mai de multŭ, după câtŭ am înțelesŭ, era datină în *Bucovina*, ca și 'n unele părți ale *Rusiei*, de-a se boteza copiii în *apa Iordanului* (Bobotezei) la rîŭ în produlŭ. Acéstă datină bigotă însă astădi a eșitŭ cu totulŭ din usŭ.

In *Macedonia* la botezulŭ unuĭ pruncŭ femeile bĕtrâne plângŭ, avêndŭ în vedere nefericirile ce aștéptă în viéță pe unŭ pruncŭ, după ce se face omŭ. Iar, pe când la *Grecĭ* preotulŭ și nașulŭ suflă, ca să gonéscă pre diavolulŭ, la Românĭ, toți câți sunt de față trebue să sufle și să scuipe. Mama nu póte să stea față la botezŭ. Copiii ce se află acolo se trimitŭ să dea de scire numaĭ că botezulŭ s'a sĕvêrșitŭ și li se daŭ banĭ saŭ cofeturĭ (1).

După ce l'aŭ botezatŭ și anume după ce l'aŭ scosŭ din apă, preotulŭ pune pe copilulŭ botezatŭ în *crijmă* și 'n acésta se ține apoĭ până ce ajungŭ cu dînsulŭ acasă.

Ce se atinge de apa în care s'a botezatŭ, e de observatŭ că se aruncă tot-deauna într'unŭ locŭ curatŭ și mai cu sémă lângă unŭ pomŭ saŭ pe straturile cu florĭ.

In *Transilvania*, unde, fie érnă fie vară, se cufundă în *cristelniță* și anume în biserică, aruncă móșa apa dela botezŭ într'o bortă anume spre acestŭ scopŭ menită, care se află într'unŭ ungheriŭ de biserică, rostindŭ în același timpŭ unele formule și ḑicale misterióse (2).

Fie-care copilŭ nemijlocitŭ după lepĕdarea de Satana și împreunarea cu Christosŭ, saŭ mai bine ḑisŭ nemijlocitŭ după ce s'a botezatŭ și 'ncreștinatŭ, capĕtă, după credința popo-

(1) In Bucovina și Trasilvania, com. de I Georgescu.
(2) Bolintinénŭ, Călĕtoriĭ în Macedonia, p. 88.
(3) Wlislocki, op. cit. p. 10—11

omânŭ, câte unŭ *îngerŭ păzitoriŭ*, care prin întregŭ ulŭ vieţii sale tlŭ scutesce şi apĕră de tóte relele. ea fie-care copilŭ se cuvine să se róge în tótă séra luĭ sĕŭ păzitoriŭ, recitându următórea rugăciune:

Ingerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ
Peste ḑi şi peste nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte!

ariantă a rugăciunii acesteia sună astŭ-felŭ:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Sluguţa luĭ Dumneḑeŭ,
Păzè-mĭ (1) sufleţelulŭ meŭ
Celŭ de ḑi şi celŭ de nópte
Pân'n ceasulŭ celŭ de mórte,
Îngerŭ bunŭ păzesce-mĕ,
Cruce dulce-adórme-mĕ (2).

variantă, auḑită dela o Româncă din comuna Bă-, districtulŭ Sucevii:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ
Şi din ḑi şi din nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Sfîntă cruce-adórme-mĕ,
Îngerŭ bunŭ aştéptă-mĕ,
Dómne sfînte iartă-mĕ!

reia variantă din *Moldova*, judeţulŭ Sucéva, plaiulŭ le, comuna Mălinĭ, dict. de Mariuca Nistorŭ, sună aşa:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ,
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ

---

tzè-mĭ = păzesce-mĭ.
ct. de unŭ Românŭ din Vicovulŭ-de-sus.

Și din ḑi și din nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Sfîntă cruce apĕră-mĕ,
Îngerŭ bunŭ deștéptă-mĕ,
Dómne miluesce-mĕ,
Cu crucea păzesce-mĕ,

A patra și cea din urmă variantă, auḑită de la Marióra Corjanŭ, româncă din orașulŭ Sucéva, sună precum urméză:

Îngerŭ, îngerașulŭ meŭ,
Sluguța luĭ Dumneḑeŭ,
Feresce-mĭ sufletulŭ meŭ
Peste ḑi și peste nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Cruce'n casă,
Cruce'n masă,
Cruce'n tuspatru cornurĭ de casă,
Cruce'n ceriŭ, cruce'n pămîntŭ,
Cruce'n locŭlŭ un' mĕ culcŭ!

O altă rugăciune, care asemenea e îndătinatŭ de-a o învĕța și a o rosti copiiĭ ceĭ micĭ înainte de cină și de culcare, e acésta:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,
Cruce 'n patru cornurĭ de casă.
Dumneḑeŭ cu noĭ la masă,
Maica sfânta la feréstră.
Îngerașulŭ mĕ păzesce,
Sfânta cruce mĕ 'ntăresce;
Îngerașulŭ mi-ĭ lumină,
Sfânta cruce mi-ĭ hodină (1).

O variantă a acesteĭ rugăciunĭ sună astŭ-felŭ:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,

(1) Din Mitocelŭ-Dragomirneĭ. com. de d-lŭ Dr. St. Saghinŭ.

Cruce 'n tuspatru cornurĭ de casă.
Ședе sfîntulŭ Nechita în casă
La mijlocŭ de masă
Cu sabia scósă
Cu straele scurte,
Scurte, mohorîte,
Ședе și cetesce
Ne 'ncetatŭ din zorĭ
Până 'n cântătorĭ
Și din cântătorĭ
Pân' la rĕsăritulŭ sóreluĭ . . . .
Sórele a rĕsăritŭ,
Mĕ uitaĭ spre rĕsăritŭ
Vĕḑuĭ *Unghița* (?) venindŭ
Treĭ picușurĭ o picuratŭ,
Ceriulŭ totŭ s'o luminatŭ
Dumneḑeŭ s'o bucuratŭ (1).

O altă variantă a acesteĭ rugăciunĭ din districtulŭ Năsĕuduluĭ, în *Transilvania,* sună așa:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă.
Că nu-ĭ casă,
Că-ĭ cetate
Cu ușile 'nferecate,
Cu ferestrile 'nziuate.
Ședе Mninŭ
Cu Vêrtolomninŭ
De mĕ străjuesce
Din méḑă-nópte
Până 'n cântătorĭ,
Din cântătorĭ
Până 'n rĕsărita sóreluĭ.
Din resărita sóreluĭ
Se facŭ douĕ luminele:
Una se ruga luĭ Dumneḑeŭ
Pentru suflețelulŭ meŭ,
Și de ḑiuă și de nópte
Până 'n ceasulŭ celŭ de mórte.
Cruce sfînt' adormi-mĕ,
Îngerŭ bunŭ deștéptă-mĕ.
Sus în naltulŭ ceruluĭ
E o biserică albă.
În biserică cine ședе?
Luca *vangelescŭ* (2)
Ține mâna dréptă
Ține-o carte albă,
Ține mâna stângă
Ține-o carte sfîntă.
Cum cetià,

(1) Dict. de Florea Curcanŭ, agricultorŭ în Bosancĭ, districtulŭ Sucevii.
(2) Luca vangelescŭ = evangelistulŭ Luca.

Aşa grăià:
«Auḑiţĭ
«Voĭ sfinţĭ,
«Precum aţĭ auḑitŭ
«De Domnulŭ Christosŭ:
«Restignitu-l'o,
«Treĭ cuie de ferŭ bătutu-ĭ-o,
«Treĭ picurĭ de sânge picuratu-ĭ-o,
«In paharŭ sprijinitu-ĭ-o,
«In obrazŭ isbitu-ĭ-o . . »
Şede sfîntulŭ Nechita
Cu cămaşă scurtă,
Cu sabia smultă (1).
Când în carte cântà
Lacrimele-şĭ vĕrsà,
Mere de aurŭ se făceaŭ,
Ingeriĭ le strîngeaŭ,
La Dumneḑeŭ în cerŭ le suĭaŭ (2).

In fine, a treia rugăciune cu multŭ maĭ lungă decât cele precedente, dar care, după cum prea lesne ne vomŭ încredinţa din cuprinsulŭ eĭ, e o compilaţiune din treĭ alte rugăciunĭ, carĭ aşişderea trebue să fie respândite în poporŭ şi care se rostesce maĭ multŭ de către copiiĭ ce aŭ fostŭ atacaţĭ de *Samcă* saŭ maĭ bine ḑisŭ carĭ aŭ avutŭ *Rĕulŭ copiilorŭ*, sună precum urméză:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ.
Rógă-te din ḑi de nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte!
Iar când mórtea nemilósă
A venì cu crunta-ĭ cósă
Sufleţelulŭ să mi-lŭ iee,
Atuncea să mi se dee
Luminiţă mândră 'n mână
Şi precistanie 'n gură,
Tămâiţă învĕlită
Cu céră acoperită
La sfânta bisercă dusă
Şi pe sfînta cruce pusă . . .
Mama mea, când m'a născutŭ,
Pe cruce că m'a făcutŭ,
Pe cruce m'a botezatŭ,
Sfânta cruce m'apĕratŭ
De duhulŭ celŭ necuratŭ
Şepte ḑile şi maĭ bine.
Dumneḑeŭ e totŭ cu mine
In tóte sfintele ḑile . . . . .
Treĭ surorĭ de-ale luĭ Lazărŭ
Una Malina,
Una Mădălina,
Una dalba Rusalina,
Diminéţă s'aŭ sculatŭ
Şi pe câmpŭ că s'aŭ luatŭ
Pe câmpulŭ Salimuluĭ
Şĭ-a Ierusalimuluĭ,
Şi după ce s'aŭ luatŭ
Acolo c'aŭ căutatŭ
Nouĕ floricele.

(1) Smultă = scósă.
(2) «Gazeta Transilvanieĭ» an. LI. Braşovŭ 1888, No. 112.

Dară ele
Floricele
N'aŭ găsitŭ,
Ci-aŭ găsiţŭ
O mic' albiniţă,
Şi din albiniţă
S'a făcutŭ ceruţă
Şi din ceruţă
S'a făcutŭ o luminiţă.
Luminiţa s'a aprinsŭ
Raiulŭ s'a deschisŭ
Dumneḑeŭ a 'nvisŭ,
Pe noĭ ne-a cuprinsŭ
Şi din gur'a ḑisŭ:
«Cine-a sci şĭ-a spune
«Ast̆ rugăciune
«Totŭ la lună,
«La sĕptĕmână,
«Sufleţelulŭ şi l'a scóte
«Din câte rele din tóte
«Din negură,
«Din pĕcură,
«Din brósce câtŭ vacile,
«Păingenĭ câtŭ casele,
«Din năpârcĭ câtŭ fagiĭ
«Şi din şerpĭ câtŭ braḑiĭ!» (1).

O variantă a acesteĭ rugăciunĭ, şi anume a părţiĭ din urmă, care se numesce de către poporŭ «*Rugăciunea sfinteĭ Vineri*», sună ast-felŭ:

Sfânta Vineri, Vinereà,
C'eştĭ la faţă tinereà,
Inima ţĭ încărunţià,
Nime nu se pricepeà,
Numaĭ treĭ fete fecióre
A luĭ Lazărŭ sorióre:
Una Maria Malina,
Una blânda Mădălina,
Şĭ-una dalba Rusalina.
Ele, cum mi te-aŭ vĕḑutŭ,
Indată s'aŭ priceputŭ
Şi în câmpŭ că mi s'aŭ dusŭ
Dela Rusalimŭ spre-apusŭ
Pe la revĕrsatŭ de zorĭ
Să găséscă nouĕ florĭ,
Nouĕ florĭ bune de lécŭ.
Ele florĭ bune de lécŭ
Orĭ şi câtŭ
S'aŭ truditŭ
N'aŭ găsitŭ,
Cĭ-aŭ găsitŭ
Pe la 'nserate
Nouĕ lumînărĭ curate.
Luminele s'aŭ aprinsŭ
Raiulŭ s'a deschisŭ,
Christosŭ a învinsŭ,
Maica-sa a rîsŭ
Şi din gur'a ḑisŭ:
«Cine a sci şĭ-a spune
«Ast̆ rugăciune
«A prea sfinteĭ Vinerĭ
«Tot-deauna Joĭ séra
«Câte de treĭ orĭ
«Şi Vinerĭ deminéţa
«Câte patru orĭ
«Scosŭ îĭ va fi sufletulŭ

(1) Din Vama, com. de G. Lucanŭ, stud. gimn.

«Din negură
«Din pĕcură
«Din văpaia focului
«De supt talpa iadului,
«Din viţă
«In viţă
«Până într'a şeptea viţă» (1).

Afară de rugăciunile până aicĭ înşirate maĭ este încă una, numită «*Rugăciunea sĕptĕmâneĭ*», care sună precum urmĕză:

Sântă Luni!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneḑeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!
Sântă Marţi!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneḑeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!

Şi totŭ aşa pentru fie-care ḑi ce urmĕză până Duminică. Iar când ajunge la acésta, ḑice:

Sântă Duminică!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumneḑeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!
Precum aĭ ascultatŭ
Şi aĭ ajutatŭ
La 40 de mucenicĭ
Şi la 40 şi cincĭ
De mônăstirĭ.
Şi mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ şi mie!

(1) Dict. de Florea Curcanŭ, agricultorŭ în Bosancĭ districtulŭ Sucevii.

Și mĕ închinŭ
Și la Maica Domnuluĭ
Să-mĭ ajute-a ḑice
Aceste cuvinte,
Cu luare aminte
Séra culcându-mĕ
Și deminéța sculându-mĕ! (1)

Am spusŭ maĭ sus că fie-care copilŭ capĕtă la botezŭ unŭ *îngerŭ păzitoriŭ*. De aceea, când cine-va în decursulŭ vieţiĭ sale se lasă înduplecatŭ și condusŭ maĭ multŭ de alţiĭ decât de mintea sa, saŭ când se teme de tótă nemica, când e din cale afară fricosŭ, se ḑice că e *slabŭ de îngerŭ*. Din contră, când e din cale afară prea curăjosŭ, îndrăsneţŭ saŭ chiar rĕutăciosŭ, când se restesce cu cuţitulŭ asupra cui-va, voindŭ a-lŭ străpunge, atunci se crede că îngerulŭ fuge de dînsulŭ (2).

Româniĭ din unele părţi ale *Transilvania* însă credŭ și spunŭ că fie-căruĭ omŭ i se dă la nascerea sa nu numaĭ unŭ îngerŭ ca conducĕtorŭ și apĕrătorŭ în acéstă vale a plângeriĭ, ci totŭ odată și *unŭ spiritŭ rĕŭ*, unŭ *diavolŭ*, care stă cu îngerulŭ păzitorŭ în necontenită luptă; și faptele omuluĭ atârnă apoĭ dela împrejurărĭ, după cum adecă unuiŭ capĕtă putere asupra altuia (3).

Spunŭ Româncele din unele părţi ale *Bucovineĭ* că nu e bine ca *luminile de botezŭ* să se dea cuĭ-va, ci să ardă numaĭ în casa, unde se află copilulŭ de curêndŭ botezatŭ.

De accea *cumătri ceĭ marĭ*, adecă naşiĭ, nicĭ când nu lasă

(1) Dict. de Mărióra Corjanŭ, Româncă din oraşulŭ Sucéva.

(2) «Șeḑĕtóre» an. I. Fălticenĭ 1892 p. 125: «Sătenĭĭ aŭ credinţă că fie-care sufletŭ are pe lângă elŭ unŭ îngerŭ, care ilŭ apĕră de rele; când sătenĭĭ facŭ rĕutăţĭ și maĭ alesŭ când se rĕstescŭ (adecă voescŭ a da, ridicându mâna) cu cuţitulŭ, îngerulŭ se depărţéză de omŭ.»

(3) Schmidt, Das Jahr, p. 25.

luminile de botezŭ preotuluĭ, ci le ducŭ cu sine la casa părinţilorŭ copiluluĭ botezatŭ (1).

Din contră, în *Ţéra-Românésca* este datină ca din lumînarea dela botezulŭ unuĭ copilŭ să se opréscă o bucată, ca să o arate copiluluĭ când se va îmbolnăvi, căcĭ i se va face bine, iar restulŭ să se lase la biserică (2).

Cele treĭ lumînărĭ însă de pe marginea *putineĭ* (cristelniţeĭ), adecă a vasuluĭ în care se botéză copilulŭ, se păstréză, că dacă se deóche, să-lŭ afume din ele (3).

După ce s'a întorsŭ acasă *luminile de botezŭ* în unele părţĭ din *Bucovina*, şi maĭ alesŭ în acelea unde nu este datină să se întórcă cu dînsele aprinse, se punŭ pe masă ca să ardă. Şi dacă celŭ botezatŭ e *fată*, trebue luminile să ardă în treĭ serĭ după olaltă, ca să se mărite. Daca nu ardŭ, nu se mărită. La băieţĭ nu e numaĭ decât de trebuinţă ca să ardă (4). In alte părţĭ, totŭ din Bucovina, cum s'aŭ întorsŭ dela botezŭ, cumătri le aprindŭ şi le daŭ nepóteĭ. Acésta, luân dule, le stînge.

In comuna *Calanfidescĭ*, districtulŭ Siretiuluĭ, după ce s'aŭ întorsŭ de la botezŭ, móşa, cum întră cu copilulŭ în casă, se pune cu dînsulŭ pe laiţă în capulŭ meseĭ pe o perină; pune apoĭ copilulŭ pe o pâne şi o bucată de sare, ce se află pe masă. După-ce l'a pusŭ, vine tatălŭ copiluluĭ cu unŭ paharŭ de bĕutură şi cinstesce cu dînsulŭ pre móşă.

Móşa ḑice:

— Să te vĕdŭ sănĕtósă, nepótă. Dumneḑeŭ să te rădice cu sănĕtate şi cu braţele pline. Cum amŭ ajunsŭ la botezŭ, aşa să ajungemŭ şi la cununie! — Cinstesce. —

---

(1) In Ilişescĭ şi alte sate.
(2) Ioménu. op. cit. p. 27.
(3) Ioménu. op. cit. p. 26.
(4) Din Dorna. dict. de V. Diaconŭ.

Nepóta, luândŭ paharulŭ diresŭ, și cinstindŭ la *cumătru* respective la *cumătra-mare*, ḑice:

— Să te vĕdŭ sănĕtosŭ (sănĕtósă)! Dumneḑeŭ să-ți dea sănĕtate și multŭ bine, că ne-ați statŭ întru ajutorŭ!

Acum móșa strigă pre tatălŭ copiluluĭ și dându-i-lŭ pe acesta, ḑice să-lŭ créscă cu ușurință și cu bucurie.

Cumătru dacă sunt doĭ *cumătri*, cinstesce la cela-laltŭ cumătrŭ, cumătrulŭ la bucătăriță, adecă la femeea care a statŭ nepóteĭ de ajutorŭ și a făcutŭ bucatele trebuincóse pentru *cumătrie*. După acésta cinstescŭ pe rîndŭ la toți ceĭ ce se află în casă (1).

In comuna *Crasna*, întorcêndu-se móșa dela botezŭ cu copilulŭ în brațe înaintea cumătrilorŭ, cum a ajunsŭ și a întratŭ în casă, se duce cu copilulŭ dreptŭ la masă, la mijloculŭ căreia se află de maĭ nainte pusă o pâne întrégă, netăiată; și se așéză în capulŭ acesteia, chiar și în casulŭ acela când copilulŭ ar plânge orĭ și câtŭ de tare. Cumătriĭ, așezându-se așișderea împrejurulŭ meseĭ, punŭ luminile stinse de-a curmezișulŭ acesteia. Vine apoĭ o femee și aprinḑêndŭ o lumină o dă cumătruluĭ mare. Ceĭ-alalți cumătri aprindŭ luminile dela acesta. Vine după acésta *nenele* copiluluĭ și iea șipulŭ cu paharulŭ, carĭ asemenea se află de maĭ nainte puse pe masă, și cinstesce pre móșă, *bea unŭ paharŭ de bine*; móșa cinstesce pre cumătrulŭ celŭ maĭ bĕtrânŭ, acesta pre ceĭ-alalți cumătri și așa pe rîndŭ până ce a umblatŭ paharulŭ pe la toți și fie-care trebue să bea de bine. După ce s'aŭ părîndatŭ toți, móșa se scólă dela masă și, luândŭ pânea de pe masă precum și copilulŭ, se duce la patulŭ nepóteĭ și închinându-ĭ copilulŭ ḑice:

Poftimŭ cu norocŭ și sănĕtate, cu voe bună; . . . crescere ușóră să-ți trimită Dumneḑeŭ!

---

(1) Dict. de Catrina Racolța.

După acésta îĭ dă copilulŭ și pânea.

Totŭ așa facŭ și cumĕtri dându-ĭ luminele.

Mama primindŭ copilulŭ pânea și luminele, sărută mâna móșeĭ și mulțămesce atâtŭ acesteia câtŭ și cumătrilorŭ dicêndŭ:

—Mulțămescŭ, moșică dragă, și d-vóstră cumătrilorŭ și nânașilorŭ! Cum ați ajunsŭ de l'ați botezatŭ, așa să ajungeți să-lŭ și cununați!

Cinstesce apoĭ și ea atâtŭ pre móșă câtŭ și pre cumătri.

După acésta, dacă *cumătria* nu se face în aceea ḑi, își ieaŭ rĕmasŭ bunŭ și se ducŭ cu toți pe acasă (1).

In *Frătăuțulŭ-vechiŭ* districtulŭ Rădăuțuluĭ, cum se întorcŭ dela botezŭ, unulŭ de casă, orĭ și care, pune o perină pe masă, móșa pune copilulŭ pe perină iar la capulŭ luĭ *pâne* și *sare*. După acésta nenele copiluluĭ cinstesce pre móșă, iar móșa pe cumătri ceĭ marĭ. Fie-care trebue sa cinstéscă câte unŭ paharŭ de bine în sănĕtatea copiluluĭ. După ce a cinstitŭ fie-care, aprindŭ luminele, și dacă sunt maĭ multe cumătre saŭ cumătri ieaŭ copilulŭ dimpreună cu luminele, pânea și sarea, se ducŭ apoĭ la nepótă, și închinându-i-le ḑicŭ:

Pottimŭ cumătră prunculŭ acesta
Pe carc l'amŭ botezatŭ
Și încreștinatŭ
Și'n lege l'amŭ băgatŭ.
Ți-lŭ dăruimŭ dumi-tale
Cu pâne și cu sarc,
Cu darulŭ sfințieĭ sale,
Cresce-lŭ ușorŭ
Și sănĕtosŭ! (2)

După acéstă presentare și închinare urméză masa saŭ

(1) Dict. de Anița Ursachi.
(2) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

mai bine ḍisŭ *cumătria*, despre care vomŭ vorbi în capitolulŭ XVI.

In alte părți ale *Bucovinei* móșa, cum întră în casă, înmânuéză copilulŭ noŭ-botezatŭ mameĭ sale, ḍicêndŭ:

—Bine v'amŭ aflatŭ! bine și norocŭ să dea Dumneḍeŭ prunculuĭ noŭ-născutŭ! și crescere ușóră; și de-asemenea și D-tale, nepoțică dragă, sculare ușóră și 'nsănĕtoșare!

Să-țĭ fie brațele pline,
Casa cu norocŭ și bine!
Acesta bine să nu créscă
Dumneḍeŭ altulŭ să vĕ dăruéscă!
Precum ațĭ ajunsŭ pre acesta
De l'ațĭ botezatŭ
Și încreștinatŭ,
Așa să ajungețĭ
Ca să-lŭ și crescețĭ,
Și să vĕ învredniciți
Ca să-lŭ și căsătoriți!

La care rĕspundŭ părinții:

—Dă Dómne, moșică dragă!.... Dumneḍeŭ să teaudă!.. să-țĭ fie cuvîntulŭ deplinŭ, și să ajungĭ și d-ta cu noĭ la tóte cele ce ne-aĭ uratŭ nouĕ și prunculuĭ! (1).

In comuna *Vama*, districtulŭ Câmpulunguluĭ, sosindŭ nănașulŭ cu finulŭ sĕŭ a casă, îlŭ închină maĭ întâĭ pe la icóne ḍicêndŭ:

Să fiĭ, finule, cinstitŭ,
De toțĭ ómeniĭ iubitŭ
Ca și sfintele icóne!
Toțĭ să se uite la tine,
Și așa să ți se 'nchine
Cum se 'nchină la icóne!

Apoĭ, întorcêndu-se cătră părinți, le uréză ḍicêndŭ:

(1) Com de d-lŭ G. Tomoiagă.

Să trăiţi, cumătrilorŭ!
S'ajungeţi
Să vedeţi
Pe acestŭ finŭ căsătoritŭ
Şi deplinŭ gospodăritŭ.
Şi s'ajungeţi să vedeţi
Şi fiĭ fiilorŭ sĕĭ
Adecă pe nepoţeĭ!

După acésta, desbrăcându-se de cojocŭ şi puindu-lŭ pe masă cu pĕrulŭ întorsŭ în sus, aşéză pre finulŭ sĕŭ de-a-supra cojoculuĭ, şi iară-şĭ urézĕ:

Finule, să străcescĭ,
Şi să crescĭ
Şi să te 'nmulţescĭ,
S'aĭ atâtea oĭ cu mieĭ
Şi vacĭ cu viţeĭ
Şi norocŭ
Câţĭ perĭ în acestŭ cojocŭ (1).

In *Transilvania*, după ce s'aŭ întorsŭ dela botezŭ, pune móşa pre copilŭ de-a dreptulŭ pe masă şi chémă pre părinţĭ ca să-lŭ ia de acolo şi anume dacă e feciorŭ pre tatălŭ sĕŭ, iar daca e fată pre mama sa (2).

In alte părţi, totŭ din *Transilvania*, după ce aŭ sositŭ casă, copilulŭ se predă prin o cuvîntare sĕrbătorésca din partea cumătrilorŭ, mameĭ sale, iar acésta, primindu-lŭ îlŭ pune pe masă, care e fórte frumosŭ acoperită, primindŭ în acela-şĭ timpŭ darurile din partea celorŭ de faţă. O masă animată încheie apoĭ acéstă ţi însemnată, la care se înţelege de sine că nu lipsescŭ datinele şi părerile superstiţióse. Aşa de es., dacă-ĭ pică cuĭ-va în timpulŭ ospĕţuluĭ cuţitulŭ saŭ furculiţa jos şi se împlântă în pămîntŭ, e unŭ semnŭ

(1) Com. de d-lŭ Nicolaiŭ Lucanŭ, cant. bis. din Vama.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

rĕŭ, căcĭ se crede, că copilulŭ va murĭ de o mórte nenaturală. Dar în ḑiua acésta nicĭ vitele domestice nu sunt trecute cu vederea, din contră gospodariulŭ de casă le dă de astă dată nutreţŭ maĭ bunŭ, ḑicêndŭ în acela-şĭ timpŭ: «*mâncaţĭ şi vĕ rugaţĭ pentru copilulŭ meŭ!*» In unele locurĭ înainte de masa dela *botejune* cumătrulŭ mare aruncă paserilorŭ meiŭ saŭ grâŭ, care a statŭ treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ în légănulŭ copiluluĭ, ḑicêndŭ: «*să cânte tatăluĭ cerescŭ laudă şi onóre şi să-lŭ róge ca să-ĭ dée copilului sănĕtate!* (1) »

Datina din urmă ne revócà în memorie datina *Romanilorŭ* de-a da mĕruntae de purcelŭ *Strigelorŭ*, pe carĭ le credeaŭ eĭ că sunt unŭ felŭ de paserĭ urîcióse de nópte (2).

In *Ţĕra-Românéscă*, după ce unŭ copilŭ este botezatŭ, adusŭ acasă dela biserică, se pune pe o baligă de vacă din oborŭ, apoĭ se duce mă-sa şi-lŭ iea de-acolo. *Acésta se face ca să aibă copilulŭ parte de vite* (3).

Totŭ în *Ţĕra-Românéscă*, unŭ copilŭ, după ce s'a botezatŭ, în ḑiua acésta se pune lângă elŭ unde dórme unŭ fierŭ, o măturá, şi se presară tărîţe şi spuză din focŭ, ca să nu vie *Mama-pădurei* să-lŭ omóre saŭ să-lŭ pocéscă (4).

După tóte acestea urméză *cumătria* saŭ, cum se spune în Transilvania, *ospĕtarea*, despre care vomŭ vorbì maĭ la vale.

In *Macedonia*, îndată după botezŭ în bisercă chiar, se îmbracă copilulŭ cu fustănice, punêndu-ĭ şi fesa pe capŭ, şi apoĭ naşa îlŭ iea pe braţe, precum şi douĕ lumînărĭ aprinse împodobite cu dantele roşiĭ şi verḑĭ, pe carĭ le ţine una într'o mână şi alta în cea-laltă; şi aşa merge până la casa

---

(1) Wlislocki, op. cit. p. 11.
(2) Preller, Röm. Myth. t. II p. 238.
(3) Ionénu, op. cit. p. 27.
(4) Ionénu, op. cit. p. 28.

lehuseĭ. Când întră în odaia lehuzeĭ, face maĭ întâĭ cu o lumînare aprinsă semnulŭ crucĭĭ pe pragulŭ uşeĭ, ḑicêndŭ:

«*Tihi bună s'ăncherdisască părinţiĭ, s'băneazâ să-ĭ măcăm numta* (norocŭ bunŭ, să se bucure părinţiĭ, să trăéscă, să-ĭ mâncămŭ nunta, adecă *să mâncămŭ la nuntă*); iar de va fi fată: *şi la feciorŭ să dea Dumneḑeŭ!*

După rostirea acestorŭ cuvinte pune lumînările aprinse într'o pâne anume, ca inima copiluluĭ să fie curată şi să fie belşugŭ la casa luĭ.

Dacă se întêmplă de se stingŭ lumînările pe drumŭ, atuncĭ credŭ Româniĭ macedonenĭ, că copilulŭ n'are să fie cu norocŭ, iar dacă nu se stingŭ şi e timpŭ frumosŭ în acea ḑi, atuncĭ copilulŭ va fi cu norocŭ.

Dimpreună cu móşa şi naşiĭ saŭ *nunĭ* mergŭ şi toţĭ, ceĭ ce aŭ fostŭ învitaţi la botezŭ, acasă la lehusă şi o felicitéză; apoĭ li se servesce caĭea, rachiŭ, lucumĭ, nohotŭ, strafide, tigănĭ şi vinŭ, apoĭ se punŭ la masă (1).

In fine, trebue să maĭ amintimŭ încă şi aceea că, dacă copilulŭ noŭ-născutŭ arată simptone de mórte, móşa saŭ şi altă persónă póte să-lŭ boteze şi fără de preotŭ; şi asta din causă ca copilulŭ să nu mérgă neîncreştinatŭ în cea-laltă lume, unde, prefăcêndu-se în *Moroiŭ*, l'arŭ aştepta cele maĭ crâncene torturĭ.

In casulŭ acesta e de ajunsŭ ca móşa, saŭ cine este, să-lŭ stropéscă cu apă sfinţită şi să-ĭ rostéscă corectŭ formula botezuluĭ.

Atâtŭ în *Bucovina* câtŭ şi în *Transilvania* şi *Ungaria*, după câtŭ îmĭ este mie cunoscutŭ, în astŭ-felŭ de casurĭ băeţiorŭ li se dă numele *Ioanŭ* şi copilelorŭ *Maria*, şi decĭ formula botezuluĭ acestuia sună aşa:

---

(1) Burada. Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 48.

«Botéză-se robulŭ luĭ Dumneḑeŭ *Ioanŭ (Maria)* în numele Tatăluĭ și alŭ Fiuluĭ și alŭ S-tuluĭ Duhŭ, aminŭ! (1).»

Și dacă unŭ copilŭ astŭ-felŭ botezatŭ móre, se 'ngrópă de către preotŭ ca și orĭ care altŭ creștinŭ, iar dacă nu i se rostesce formula, dacă móre ne 'ncreștinatŭ, îlŭ îngrópă de regulă móșa și anume într'unŭ ungheriŭ alŭ ținterimuluĭ.

In părțile *Oraviţeĭ*, fiindŭ copilulŭ slabŭ și nefiindŭ speranță de viéță, i se dă unŭ nume, închinându-lŭ la o icónă din chilie, ca nu cum-va murindŭ să fie perdutŭ pe cea-laltă lume (2).

In *Macedonia*, de se 'ntêmplă ca copilulŭ să fie gravŭ bolnavŭ și în pericolŭ de mórte, de nu póte să vie în grabă preotulŭ să-lŭ boteze, femeile ce s'arŭ fi aflândŭ acolo îlŭ botéză, turnândŭ apă peste elŭ, făcêndu-se una nașă și ḑicêndŭ:

«*Luplu să-l măcă, vru să ñi ti-l iea ne patizat, tata, mama, creștinĭ añi fură, și cu creștin añi mi fac* (Lupulŭ să-lŭ mănânce (draculŭ) vru să mi te iea nebotezatŭ, tata, mama, creștinĭ îmĭ fură, eŭ creștinŭ mĕ facŭ.)

Apoĭ spunŭ maĭ multe rugăciunĭ, *Tatălŭ nostru, Sfinte Dumneḑeule*, și altele.

Dacă copilulŭ móre nebotezatŭ, se îngrópă de móșă și tată în afară de cimitirulŭ bisericeĭ, fără sicriŭ și pusŭ numaĭ pe o scăndurică negeluită (3).

---

(1) Com. de maĭ mulțĭ Românĭ din Bucovina, și Aurelŭ Chintoanŭ, stud gimn. din Chicediŭ, comitatulŭ Solnocŭ-Doboca: «De cum-va prunculŭ născutŭ este slabŭ, móșa face forma botezuluĭ, turnândŭ apă pe mână în semnŭ de cruce, și apoĭ stropindu-lŭ pe capŭ și punêndu-ĭ numele. Acésta se ḑice în poporŭ *a închina prunculŭ* noŭ-născutŭ.»

(2) A. Iana, «Credințe la nascerĭ,» în «Familia» an. XXV p. 483.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ in Macedonia, în op. cit. p. 46—47.

XIII

NUMELE DE BOTEZŬ.

In cele mai multe părți locuite de Români este datină ca părinții să nomineze singuri pre noŭ-născuții lorŭ copii, în altele îi nominézā nânașii, și iarăși în altele, mai alesŭ când copiii se nascŭ în vre-o ḑi însemnată, li se dă de regulă numele sfîntuluĭ saŭ a sfinteĭ respective, care se serbézā în ḑiua aceea, în credință că dacă nu li s'ar da numele acestora, sfîntulŭ saŭ sfînta respectivă s'ar supĕra și atunci ar fi rĕŭ de noŭ-născuții copii.

Unii părinți, mai alesŭ când li-aŭ muritŭ copiii ceĭ dintâi, le daŭ celorŭ ce s'aŭ născutŭ în urmă numele ce-lŭ pórtă eĭ alții alŭ moșilorŭ și strămoșilorŭ, și iar alții alŭ unuĭ dintre némuri, care are mai mare norocŭ de copii decât dînșii.

Ceĭ mai mulți inși însă, atâtŭ dintre părinți câtŭ și dintre nânași, nu se uită nicĭ la ḑiua, în care s'a născutŭ cutare copilŭ, nicĭ la împrejurarea că ceĭ mai de nainte le-aŭ muritŭ, ci caută unŭ nume care le convine și le place lorŭ mai tare și pre acela îlŭ daŭ apoĭ fiilorŭ respective finilorŭ

sĕĭ ce aŭ să se încreştineze. Dar, după cum ne vomŭ încredința din şirele următóre, şi aceştia alegŭ maĭ totdeauna numele unuĭ sfîntŭ maĭ însemnatŭ, anume ca copilulŭ, când va fi mare, să scie când are să-şĭ serbeze ḑiua onomastică

Preoţiĭ, carĭ botézĕ pre asemenea copiĭ, trebue apoĭ la săvêrşirea taineĭ sf. botezŭ să se acomodeze dorinţeĭ esprimate de părinţi şi nănaşĭ.

Aŭ fostŭ însă totdeauna şi maĭ sunt încă şi în ḑiua de aḑĭ fórte mulţĭ preoţi, carĭ nu vorŭ nicĭ de cum să iea în considerare dorinţa esprimată de părinţi şi nănaşĭ, de ar fi aceea orĭ şi cătŭ de îndreptăţită, ci eĭ fie-căruĭ copilŭ noŭ-născutŭ îĭ daŭ numele sfîntuluĭ de rândŭ, în care ḑi s'a născutŭ saŭ în care se botézĕ copilulŭ respectivŭ. Ba uniĭ preoţi mergŭ şi maĭ departe, eĭ adecă, dacă aŭ óreşĭ care antipatie saŭ mânie asupra părinţilorŭ, orĭ dacă copilulŭ, ce are să se boteze, e născutŭ de fată mare, alegŭ numele cele maĭ întortocate şi maĭ urîte şi apoĭ cu numele acelea îĭ botézĕ.

De-ĭ frumosŭ şi totŭ-odată consultŭ din punctulŭ de vedere pastóralŭ să o facă acésta, nu e tréba nóstră s'o discutămŭ aice. Una însă totuşĭ trebue s'o amintimŭ. Sunt adecă mulţĭ părinţĭ, carĭ, blânḑĭ şi răbdătorĭ fiindŭ din firea lorŭ, deşi nu aŭ căpĕtatŭ copilulŭ lorŭ numele doritŭ de dînşiĭ, nu maĭ spunŭ niměruĭ nemică, ci se mulţămescŭ numaĭ cu atâta că inmediatŭ după încreştinare îĭ schimbă numele ce l'a primitŭ la botezŭ cu altulŭ, cu care îlŭ numescŭ apoĭ cătŭ trăesce saŭ, în casulŭ celŭ maĭ favorabilŭ, îĭ întortócă numele astŭ-felŭ că nime nu-lŭ maĭ póte cunósce de unde se trage, bună óră ca *Nicanorŭ* în *Canonirŭ*, *Dămianŭ* în *Diaminŭ*, *Veniaminŭ* în *Vehaminŭ*. Sunt iarăşĭ mulţĭ părinţĭ, carĭ nu se mulţămescŭ numaĭ cu atâta, ci cĭ, vĕḑêndŭ că copilulŭ lorŭ a primitŭ unŭ nume, ce nu le convine de felŭ,

nu numaĭ că rezonéză asupra preotuluĭ, ci încă, când li se nasce altŭ copilŭ fie acela bolnăviciosŭ orĭ sănĕtosŭ şi tare ca tunulŭ, înduplecă pre móşă ca să-ĭ rostéscă maĭ întâĭ formula botezuluĭ şi abia după aceea îlŭ ducŭ la preotulŭ ca să-ĭ cetéscă rugăciunile usitate la botezŭ.

Nu e bine să fie omulŭ totdeauna prea îngăduitoriŭ. Dar şi când e din cale afară încăpăţînatŭ încă nu e bine, căcĭ, după cum am vĕdutŭ din cele espuse maĭ sus, prin încăpăţînare de multe orĭ ajunge la unŭ resultatŭ cu totulŭ contrariŭ voinţeĭ sale.

Dacă preoţimea, din capulŭ loculuĭ, cum aŭ începutŭ a se încreştina Româniĭ, i-ar fi lăsatŭ pre aceştia în pace să-şĭ aléga eĭ înşi-şĭ numele, după cum le-aŭ apucatŭ din moşĭ strămoşĭ, dacă o parte de preoţĭ nu s'arŭ fi ţinutŭ strictŭ de cărţile bisericescĭ, iar altă parte şi maĭ alesŭ ceĭ de naţionalitate străină, n'arŭ fi datŭ copiilorŭ acestora nume de acelea carĭ le-aŭ convenitŭ şi plăcutŭ lorŭ maĭ multŭ, atuncĭ de bună sémă că astăţĭ amŭ întimpina la Românĭ cu multŭ maĭ puţine nume de botezŭ de origene străină şi cu multŭ maĭ multe de origene romană de cum provinŭ în realitate. Aşa însă numele de botezŭ usitate în timpulŭ de faţă la Românĭ le putemŭ împărţi în patru părţĭ principale, după epocele în carĭ aŭ fostŭ ele prima óră adoptate şi întrebuinţate de Românĭ, şi anume după

I. Epoca romană,
II. Epoca slavonă,
III. Epoca fanariotică, şi
IV. Epoca română.

In şirele următóre noĭ vomŭ reproduce vr'o câte-va nume de botezŭ, carĭ sunt maĭ usitate la Românĭ şi cu deosebire la ceĭ din Bucovina.

Dicemŭ numaĭ vr'o câte-va, căcĭ dacă amŭ sta să le reproducemŭ pre tóte, atuncĭ n'ar încăpea în cadrele unuĭ capitolŭ ca celŭ de faţă, ci ne-arŭ trebui spre scopulŭ acesta unŭ spaţiŭ cu multŭ maĭ mare şi totŭ-odată unŭ timpŭ şi studiŭ maĭ îndelungatŭ.

Vomŭ începe decĭ maĭ întâĭ cu cele din:

I. Epoca romană.

Saghinŭ = Sabinus.
Corjinŭ = Corvinus (1).
Loginŭ = Longinus
Marinŭ iem. *Marina* = Marius
Sorinŭ = Solinus.
Macsinŭ = Maximus dim. Maximinus.
Casianŭ = Cassius.

Costantinŭ = Constantinus, *Costandinŭ*, dim. *Costandinaşŭ*, presc. *Tantinŭ*, *Tintinŭ*, *Tică* dim. *Ticuţă*, *Dinu*, *Dinuţă*, *Ginu*; nume de familie: *Costantinescu*, *Dinu*, *Dinulescu*.

O doină din *Transilvania* şi anume din *Ţéra Oltuluĭ*, în care provinŏ numele *Dinu*, sună precum urméză:

Mĕĭ bădiţă *Dinule*,
Pe tine *Dinulŭ* te chémă,
Eŭ-ţĭ ducŭ dorulŭ fără sémă.
De nu te-ar chema *Dinulŭ*
Nu ţĭ-aşĭ maĭ duce dorulŭ.
Dine, cu a ta mândrie
M'aĭ adusŭ la sĕrăcie.
Intru'n casă focu-ĭ stînsŭ,
Iesŭ afară lemne nu-sŭ.
Şi mergêndŭ şi pe la şură
Nu vĕdŭ picŭ de-adunătură

(1) Aceste două în timpulŭ de faţă provinŭ maĭ multŭ ca nume de familie.

Ca să iea pasărea 'n gură;
Și mergêndŭ și pe la șopŭ
N'am aflat fênŭ nicĭ unŭ stropŭ
Câtŭ să ica pasărea 'n ciocŭ (1).

Costanŭ = Constans, se rostesce și *Costânŭ*, dim. *Costănașŭ, Costănelŭ, Costăniță, Costănuță;* presc. *Stanŭ, Stană, Stănilă,* fem. *Stancă,* dim. *Stănică, Stăncuță*; nume de familie: *Stăncescu, Stănescu, Stanciulŭ;* sate: *Costâna, Stănesci. Costea* presc. din Constantem, dim. *Costeiŭ, Costică, Costiță;* nume de familie: *Costașŭ, Costescu;* sate: *Costesci.*

Aci trebue să notămŭ că în timpulŭ presentŭ rarŭ care preotŭ mai dă copiilorŭ numele *Constans.* Poporulŭ însă nu l'a uitatŭ nicĭ acuma și de-aceea îlŭ dă elŭ adesceorĭ copiilorŭ, carĭ aŭ primitŭ la botezŭ numele *Constantinŭ.*

Crăciunŭ; nume de familie: *Crăciunŭ, Crăciunașŭ* și *Crăciunescu.*

Iacobŭ = Iacobus, dim. *Iacobuță, Iacobuțŭ;* ca nume de batjocură *Coblea;* nume de familie: *Iacobanŭ;* sate: *Iacobeni, Iacobesci.*

Ștefanŭ = Stefanus, dim. *Ștefănașŭ, Ștefănelŭ, Fănelŭ, Ștefănică, Fănică, Ștefănucă, Fănucă, Ștefăniță, Făniță, Ștefănuță, Fănuță,* presc. *Fană,* în Banatŭ și *Cenă:* nume de familie: *Ștefănescu,* sate: *Ștefănesci.*

Nicóră = Nicolaus, se 'ntrebuințézĕ în timpulŭ de față mai multŭ ca nume de familie: *Nicorescu,* rutenisatŭ: *Nicorovici*; sate: *Nicoresci.*

Andrea = Andreas, dim. *Andreașŭ, Andreieșŭ, Andreiucă Andreiuță, Andreuță,* altmintrelea și *Andreiŭ, Udrea.*

Luca = Lucas, nume de familie: *Lucaciŭ, Lucanŭ.*

Ioanŭ = Ioannes, *Ionŭ, Onu, Ona, Onea, Oncea, Oncu,* dim.

(1) Doine, strigături și chiuituri, culese de mai mulți învĕțătorĭ zeloși. Brașovŭ 1891. p. 172.

Ionaşŭ, Ionaşcu, Ionelŭ, Ionicŭ, Nicŭ, Nicu, Nicuţŭ, Nicuţu, Cuţŭ, Ioniţŭ, Niţŭ, Niţu, Niţucŭ, Ionuţu, Nuţu, Ionete; fem. *Ioana,* dim. *Ionica, Ionuţa, Iónca*; nume de familie: *Onea, Oncea, Oncescu, Onciulŭ, Oncu, Onişorŭ, Onigŭ, Ionaşcu, Ionescu, Nuţu*; numele sîntuluĭ; *Sânt-Ionŭ.*

Lazărŭ = Lasarus, dim. *Lăzărelŭ, Lăzăricŭ;* nume de familie: *Lăzărénŭ, Lăzărescu* şi *Lăzăroiŭ.*

Petru = Petrus, provine adese-orĭ *Pĕtru* şi *Petrea,* dim. *Pĕtraşŭ, Pĕtraşcu, Petricŭ, Petrucŭ, Pietrucŭ, Trucŭ, Trucu, Pietruţŭ, Truţŭ, Pietrişorŭ, Pietriucŭ, Pietrucŭ, Pietruşcŭ, Truşcŭ*; aceste patru din urmă se întrebuinţézŭ maĭ multŭ pintre rezeşiĭ din Bucovina, districtulŭ Storojineţuluĭ, carĭ vinŭ adese orĭ în atingere cu Rutenĭĭ din acestŭ districtŭ; serbătórea: *Sân-Pietru* şi *Sân-Chietru*; nume de familie: *Pĕtraşŭ, Pĕtraşcu, Pietrişorŭ.*

Florea = Florianus, se 'ntrebuinţézŭ şi ca nume de familie; dim. *Florinŭ*; fem. *Flórea* dim. *Floricŭ*; nume de familie: *Florénŭ.*

Dumitru = Demetrius, Duñitru, Mitru, Dumitraşŭ, Duñitraşŭ, Nitraşŭ, Dumitricŭ, Mitricŭ, Tricŭ, Dumitriţŭ, Mitriţŭ, Dumitrelŭ, Mitrelŭ, Mitĭcŭ, Dumitruţŭ, Duñitruţŭ, Truţu, Mitu, Mita, Tuţŭ, Tuţu, Trucŭ, Tia, Dumitruţŭ, Mitruţŭ, Nitruţŭ, Nitruţŭ, Truţŭ; fem. *Dumitra*; în vechime trebue să fi fostŭ şi *Medru,* căcĭ dacă n'ar fi fostŭ aşa, poporulŭ n'ar numì sĕrbătórea acestuĭ sîntŭ *Sâ-Medru*; nume de familie *Dumitraşcu, Dumitrescu.*

Toaderŭ = Theodorus, *Todorŭ, Tudorŭ, Tudorinŭ, Tudurŭ,* dim. *Toderaşŭ, Toderelŭ, Todirelŭ, Tudorelŭ, Tudurelŭ; Todericŭ, Todoricŭ, Toderiţŭ;* fem. *Tudora; Todoriţŭ.* nume de familie: *Toderénŭ, Todoranŭ, Toderescu;* sate: *Toderescĭ;* sĕrbătórea: *Sân-Toaderŭ.*

Georgiŭ = Georgius, Giurgiu, Giurgia, Giurge, Gheorghe,

dim. *Gheorghieşŭ, Gheorghiţă;* nume de familie: *Giurgiuvénŭ;* oraşe *Giurgiu, Sân-Giurgiu;* sate: *Giurgescĭ;* sĕrbătórea: *Sân-Georgiu.*

O doină poporană din giurulŭ Bărcăuluĭ, în *Biharia*, în care provine maĭ de multe orĭ numele *Giurge*, se începe astŭ-felŭ:

Strigă *Giurge* din *Giurgescĭ*
De la porciĭ ceĭ domnescĭ:
Nime 'n lume nu-lŭ d'aude,
De şi graiulŭ luĭ pătrunde
Până chiar la maică-sa
In pragu vecină-sa.
Mă-sa din graiŭ i grăia:
— Ce ţi-I ţie *Giurge* meŭ,
Tragu-mĕ 'n noroculŭ tĕŭ?
Opincile ţi s'aŭ ruptŭ,
O merindea ţĭ-o trecutŭ?
Giurge din graiŭ i grăia:
— O măicuţă, maica mea,
Merindea nu mĭ-a trecutŭ,
Opincile nu s'aŭ ruptŭ,
Ci mĕ topesce unŭ dorŭ,
Unŭ dorŭ că vreŭ să mĕ 'nsorŭ . . . (1)

Iar o baladă de pe valea Crişuluĭ negru, în care provine numele *Giurgiu*, se începe aşa:

Frunḑă verde de urzică,
Strigă, Dómne, cine strigă,
Strigă *Giurgiu* dintre lunchĭ,
Dela boĭ şi dela junchĭ.
Nime 'n lume nu aude
Strigătele sale crude,
Numaĭ sacă maică-sa

(1) Antoniŭ Papp. Doine poporale, în «Familia» an. XXV. Oradea-Mare 1889. p. 439.

Din grădina soro-sa.
Ea tare se îngrozia,
Pân' la dînsulŭ se ducea
Şi din graiŭ aşa grăia:
— Ce ţi-I ţie *Giurgiu* meŭ,
Ce-a ajunsŭ pe capulŭ tĕŭ? . . . (1)

Marcu = Marcus, dim. *Mărcuţŭ*, *Mărculeţŭ*, *Mărcuşorŭ*; nume de familie: *Marcu Mărcuţŭ.*

Domnica = Dominica-ae, dim. *Domnicuţa.*

Maria = Maria-ae, dim. *Marica, Mărióra, Măriorica, Măricica, Măriuca, Măriucuţa, Măriuţa, Măriţa, Măriţica, Măriţuca, Bia;* sĕrbătórea: *Sânta-Măria-micĕ* şi *Sântă-Măria-mare.*

Numele acestea precum şi derivatele sale le întêlnimŭ fórte adese-orĭ nu numaĭ în vorba de tóte ḑilele, ci şi în poesia poporană.

Iată câte-va exemple:

O doină din *Bucovina* se 'ncepe astŭ-felŭ:

Mărióră dela ţéră,
Nu lăsa omulŭ să móră
Pentr'unŭ picŭ de gurişóră!

Altă doină din *Transilvania* şi anume din *Ţéra Oltuluĭ* sună precum urméză:

Măriuţo bărbatŭ n'aĭ,
Tu guriţa cuĭ o daĭ?
Dă-mĭ-o mie, lele *Marie*,
Pân s'o cóce póma 'n vie,
Atuncĭ ţĭ-o daŭ şi eŭ ţie.

A treia doină totŭ de acolo:

Măriuţo şurţurĭ multe,
Ḑi mă-tiĭ să te mărite,

(1) Pompiliu, Balade populare române. Iaşĭ 1870. p. 41.

Că şi eŭ încă mĕ 'nsorŭ,
Să-mĭ facŭ casă cu pridvorŭ,
Grădină cu foişorŭ.
Şi 'n grădină-mĭ facŭ fântână
Să spele Măriuţa lână.
Ea mĭ-o spală, ea mĭ-o 'ndrugă
Să facă luĭ *Ghiţă* glugă (1).

A patra doină din *România*, judeţulŭ Vlaşca, comuna Ungurenĭ, se începe aşa:

— Şĭ-am ḑisŭ verde sălcióră,
Mariţico, *Marióră*,
Căcĭ n'aĭ tindă şi cămară
Să mĕ găzduescĭ diséră.
— Şi am ḑisŭ verde costreiŭ,
Ba am tindă şi bordeiŭ
Să găsduescŭ doĭ şi treĭ (2).

Titiana = Tatiana, masc. *Tatinŭ* = Tatius. — Probabilŭ că în legătură cu numele acesta stă şi planta numită de poporŭ *Iarba luĭ Tatinŭ* saŭ simplu *Tatină* lat. Symphytum consolidum.

Domniţa = Domitia.

Grapcina = Agripina, *Gracina* şi *Grachina*.

Matrona = Matrona.

Vióra, dem. *Viorica*.

Margareta = *Margarinta*.

Irina, lat. Irena, dim. *Irinuca*, *Irinuţa*.

Păuna, masc. *Păunŭ*, dim. *Păunaşŭ*, *Păunelŭ*, acestŭ din urmă şi ca nume de familie.

Amêndouĕ numele acestea provinŭ fórte adesceorĭ şi în litura poporană, cu deosebire în cântece, unŭ semnŭ că sunt fórte respândite şi întrebuinţate.

---

(1) Doine, strigăturĭ şi chiuiturĭ, culese de maĭ multĭ învĕţătorĭ zeloşĭ, Braşovŭ 1891, p. 173 şi 174.

(2) «Şedĕtórea» an. I. Fălticenĭ 1892, p. 113.

O horă din *Bucovina*, în care provine numele *Păuna* sună așa:

Frunză verde și una,
Se mărită *Păuna*
Și remâne grădina,
Grădina cu florile,
Stratulŭ cu garofele (1).

O doină din *Transilvania* și anume din comitatulŭ *Albeĭ de jos*, în care provine numele *Păunașŭ*, sună precum urméză:

— *Păunașŭ*, pénă rotatŭ,
Unde mergĭ așa gătatŭ?
— La mândruța într'altŭ satŭ.
— Țipă péna, pășĭ maĭ tare,
Că mândruța ta maĭ móre:
Frate-so-ĭ ține lumină
Soru-sa plânge 'n grădină,
Mumă-sa pânză-ĭ croia,
Tatalŭ-sĕŭ casă-ĭ făceà
«Lasă, tată, sălașulŭ,
Că mĭ-a venitŭ drăguțulŭ,
Dragulŭ mameĭ, dragŭ frumosŭ,
Și dela mórte mĭ-o-aĭ scosŭ (2).

Ana=Anna-ae dim. *Anica, Anicuța, Anița, Anițuca, Anuța Anca, Ancuța, Rarița, Rarițuca.*

Pulcheria=Pulcheria-ae, *Porchira, Prochira*, dim. *Pulcherița*, acesta e de proveninţă maĭ nouă; *Fira, Firuca, Firuța;* nume de familie *Porchirénŭ.*

Catrina=Catharina-ae; presc. *Trina*, dim. *Catrinuța, Catinca, Tinca, Catincuța, Tincuța, Cuța, Catița, Tița*; o fată saŭ femee naltă și bolocănósă: *Catrinoiŭ.*

---

(1) Marianŭ, Poesiĭ poporale române, doine și hore. Cernăuțĭ 1875, p. 215.

(2) Doine, strigăturĭ și chiuiturĭ, culese de maĭ mulțĭ învĕțătorĭ zeloșĭ, Brașovŭ 1891, p. 14.

II. Epoca slavonă.

Vasile=Basilius, dim. *Vasilică*, *Silică*, *Lică*, *Vasilicuță*, *Licuță*, *Vasilcu*, acesta totŭ-odată și ca nume de familie, *Viliciŭ*, *Vilică*. (Vedĭ despre acestea douĕ și «Familia» an. VIII, p. 280), *Țilică*, *Țilea*.

Iacovŭ=Iacobus, nume de familie *Iacoviță*. Poporulŭ de rîndŭ nu-lŭ întrebuințézĕ maĭ de felŭ, ci numaĭ uniĭ dintre rezeșĭ, la carĭ provine și numele de familie citatŭ.

Niculaĭŭ, dim. *Niculăeșŭ*, *Niculică*, *Culică*, *Niculuță*, *Culiță*, *Nicoluță*, *Niculcea*; nume de familie: *Niculcea*, *Niculiță*.

Grigore, *Gligore*, dim. *Grigorașŭ*, *Grigoriță*, *Grigoruță*, *Grigoruțŭ*, *Gogu*, *Goguțu*, *Goruțŭ*; nume de familie: *Grigorașŭ*, *Gorașŭ*, *Grigorénŭ*, *Grigorescu*, *Grigorcea*, *Gorcea*.

Ilie, *Ilea*, dim. *Iliașŭ*, *Ilieșŭ*, *Iliucă*, *Iliuță*, *Iliuțŭ*, *Iluță*, *Iluțŭ*, *Luță*; nume de familie: *Iliuțŭ*, *Luță*; satŭ: *Sânt-Ilie*.

Gavrilŭ, *Gavrilă*, dim. *Gavrilașŭ*, *Gavriluță*, *Gavriluțŭ*, *Vriluță*; nume de familie: *Gavrilescu*.

Pavelŭ, *Pavĕlŭ*, *Păvĕlașŭ*, *Păvĕlucă*, *Păvĕlucŭ*, *Pavelică*; nume de familie: *Pavelea*.

Alexandru, *Lisandru*, dim. *Alexandruță*, *Druță*, *Sandu*, *Sanduțu*, *Duțu*, fem. *Sanda*, *Alecu*, *Alecuțu*.

Mihailŭ vsl. rus. Mihail, Mihailo, Mihalĭ, *Mihaiŭ*, *Mĭihaiŭ*, *Nihaiŭ*, *Mnihăeșŭ*, *Mihăilă*, *Mĭihăilă*, *Nihăilă*, *Mihăiță*, *Mĭihăiță*, *Nihăiță*, *Mihăicuțŭ*, *Mihalaciucă*, acestea douĕ usitate maĭ alesŭ în Transilvania, *Mihaluță*, *Mĭihăluță*, *Nihăluță*, *Mihăluca*, *Nihălucă*, *Mihailașŭ*, *Mihălașŭ*, *Mnihaloșŭ*, *Mihălaŭ*, *Mihu*, *Miu*; nume de familie: *Mihăilă*, *Mihăescu*, *Mihălescu*, *Mihălénŭ*, *Mihuță*; sate: *Mihatcea*, *Mihăilenĭ*.

Iléna=Helena, dim. *Ilenuța*, *Nuța*, *Ilenuca*, *Ilinca*, *Ilincuța*, *Ilencușa*, *Ilionca*, *Léna*, *Lena*, *Nena*.

Odochia, *Dochia*, *Odoca*, *Odochița*, *Dochița*, *Chița*.

Paraschiva, Chiva, Pătrasca, Pătrăscuța, Paraschița, Paraschițuca, Pachița, Chița, Pachițuca.

Mardalina=*Magdalena, Măddlina, Măddlinuța, Nina.*

Vârvara, Vârvărica, Vârvăruca, Vârvăruța.

Samuilă, Samoilă, Samuilă, Samoilă, Șamolea, Samolașă, Molică:

III. Epoca fanariotă.

Costandachi=*Constantină, Costachi, Costăchelă, Costăchiță.*

Dumitrachi=Dumitru, *Dumitrache, Mitralache, Trache, Tachi, Tăchița.*

Petrache=Petru, *Petrachi, Pătrachi, Pătrăchelă, Trachi.*

Manole=Emanuil, *Manoilă, Manuilă, Manolachi, Lachi. Manolașă.*

Mihalache=Mihaiŭ, *Mihalachi, Lachi.*

Aice trebue să notămŭ, că tóte numele carĭ se sfîrșescŭ pe *achi* saŭ *ache* provinŭ numaĭ la Româniĭ de prin orașe și la rezeșĭ, la țĕranĭ însă numaĭ rarŭ.

Marghióla=Maria, *Ghióla, Marghiolica, Ghiolica, Margolița, Liția:*

Gheorghe=*Giorgiŭ, Ghiorghiașă, Ghiorghieșă, Ghiorghică, Ghiorghiță, Ghiță, Ghiorghițucă, Ghițucă, Ghiorghiliță, Ghiorghiuță, Ghiuță, Iuță Ghiorea, Gogu, Goguță, Guță*; nume de familie: *Ghica, Ghiorghiŭ, Gheorghescu, Ghiorghianŭ, Ghițescu, Ghiuță*, satŭ: *Gheorghitenĭ.*

Spiridonă = Σπειριδίων, *Schiridonă, Sciredonă, Scridonă. Scridonașă, Scridonelă, Scridonucă, Scridonuță.*

Nichiforă = Νικήφορος, *Chiforă, Chifură, Chiforașă, Chiforelă.*

Nechită = Νικήθας, *Nichita, Nichituță*, nume de familie: *Nichitușă, Nichiténă.*

Garofa, *Garofina*, *Garofiţa*.

Pinteleiŭ = Πανθελείον, *Pântea*, *Pintea*; acestŭ din urmă şi ca nume de familie.

Frosina = Eufrusina, *Frosinca*, *Frosincuţa*, *Frosinuţa*, *Frăsina*, *Sinuţa*.

Lisaveta = Elisabeta, *Saveta*, *Savetca*, *Savetcuţa*, *Veta*, *Vetuca*, *Vetuţa*, *Savetuţa*, *Safta*, *Săftica*, *Săftiţa*, *Săf tuţa*.

Smaranda, *Smarandiţa*, *Mandiţa*, *Maranda*, *Marandiţa*, *Maranduţa*, *Maranduca*.

Zamfira, *Zamfirica*, *Zamfiruca*, *Zamfiruţa*, *Zanchira*, *Fira*, *Firona*; masc. *Zamfirŭ*, *Firŭ*, *Firică*; nume de familie: *Zamfirescu*.

Rucsanda, *Rucsanduţa*, *Casandra*, *Căsăndruca*, *Căsăndruţa*.

IV. Epoca romană.

În acéstă epocă o parte bunicică de părinţi şi nânaşi, până chiar şi din mijloculŭ poporuluĭ de rîndŭ, aŭ începutŭ a da fiilorŭ, respective finilorŭ, nume de origine romană.

Totŭ aşa facŭ şi unii preoţi în comunele păstorite de dînşiĭ.

Partea cea maĭ mare însă nicĭ acum nu se póte desbăra cu totulŭ de numele şi diminutivele străine, cugetândŭ pe semne în mintea lorŭ cea corcită, că dacă se vorŭ împopoţa în pene străine vorŭ arăta cu multŭ maĭ frumoşĭ şi nobilĭ de cum sunt în realitate (1).

(1) Veḑi despre materia acésta şi studiulŭ «*Numele românc*» în «Gazeta Transilvanieĭ» an. LV. Braşovŭ 1892 No. 118: «... Unŭ poporŭ, ce nu-şĭ scie istoria străbunilorŭ sĕĭ póte să cadă în órba eróre, de *a iubì maĭ multŭ ce e străinŭ*, cugetândŭ că e maĭ bunŭ decât ce e alŭ sĕŭ. Şi aci în mare parte aparţine poporulŭ rusticŭ, care neavêndŭ *luminătorĭ* în sînulŭ sĕŭ, carĭ să-lŭ deştepte, nu scie sĕrmanulŭ că se numĕră şi elŭ între alte popóre. Ba, de es., când bietulŭ ţĕranŭ aude pre preotulŭ sĕŭ, pre învĕţătorulŭ sĕŭ saŭ

Să sperămŭ însă că în curîndŭ fie-care Românŭ adevěratŭ va veni la cunoscință că haina străină, nu numaĭ că nu-lŭ încălțesce, ci încă îlŭ și diforméză!

---

pre altŭ inteligentŭ din satŭ, strigându-șĭ băcțiĭ cu numele de *Ianoș! Șandor! Marișca!* cugetațĭ ca nu cade în osânda de a crede, că alŭ luĭ *nume* de *Ionŭ Grigore, Toaderŭ*, sunt prostescĭ și neinsemnate, că veḑĭ Dómne, de ar fi de ceva, domnulŭ ista încă și-ar pune la copiĭ nume de *Ionŭ, Grigore*, etc.

«Numaĭ unŭ poporŭ care își cunósce istoria și și-o iubesce cu pasiune, își va iubì cu pasiune numele, portulŭ, datinele și cântecele sale.

«Credețĭ că în timpurile vechĭ ale nóstre, când eraŭ fórte puținĭ, ba de locŭ inteligințĭ în poporŭ, poporulŭ era maĭ curatŭ în criteriile sale de națională-tate. Maĭ de multŭ eraŭ preoțĭ carĭ eraŭRomânĭ întru tóte, — adecă nu se deosebiaŭ întru nemicŭ de poporulŭ de rândŭ, și astŭ-felŭ fiindŭ, aŭ susținutŭ criteriile de națională-tate în Românŭ. Basațĭ pe acestŭ adevěrŭ, susținemŭ aci, că de es. înainte cu 100, 200 de anĭ maĭ târḑiŭ eraŭ maĭ multe *nume romane* în poporulŭ nostru. Atuncĭ în timpurile întunecate, Românulŭ trăia ca rusticŭ, și în rusticitatea sa își apăra numele și moșia.

Ah! ce timpŭ era atuncĭ,
Când Româniĭ ca păstorĭ,
Țéra lorŭ și-o apěraŭ
Ca și braviĭ luptătorĭ.

«Vedețĭ că îndată ce unele familiĭ române, trecêndŭ la altă confesiune, saŭ nobilitându-se, orĭ făcêndu-se grafĭ și baronĭ, lăsându-și națiunea, își lăsară și numele.»

XIV.

MĂRTURIILE.

In *Ţéra-Românéscă* este datină că în decursulŭ botezăriĭ unuĭ copilŭ şi anume când cântă preotulŭ «*câţĭ în Christosŭ s'aŭ botezatŭ în Christosŭ s'aŭ şi îmbrăcatŭ, aleluia,*» naşulŭ, carele a ţinutŭ copilulŭ în braţe şi, în numele finuluĭ, de treĭ orĭ «*s'a lepĕdatŭ de Satana,*» să bage mâna în pungă, ca, după ce a plătitŭ preoţilorŭ şi dascălilorŭ, să maĭ împartă banĭ şi celorŭ ce aŭ stătutŭ de faţă la împlinirea taineĭ botezuluĭ, şi anume tuturorŭ persónelorŭ ce se află în biserică, fără deosebire de bogatŭ saŭ săracŭ.

Firesculŭ înţelesŭ, ce se atribue împărţiriĭ acestorŭ banĭ, e că ceĭ ce ĭ-aŭ primitŭ sunt «*martorĭ,*» carĭ potŭ atesta, la orĭ-ce împrejurare, că întru adevĕrŭ noulŭ născutŭ a îmbrăţişatŭ religiunea creştină, cu tóte dogmele şi după tóte riturile bisericeĭ. De aicĭ apoĭ şi numirea de «*mărturiĭ*» dată monedelorŭ dăruite. Câte s'aŭ împărţitŭ, atâtea «*mărturiĭ*» va avé copilulŭ despre autenticitatea botezăriĭ sale. Dacă, prin vre-o necurată ispită, maĭ târdiŭ s'ar îndoi de acestŭ faptŭ, apoĭ toţĭ câţĭ aŭ primitŭ «*mărturiĭ*» la a luĭ creştinare

și carĭ s'aŭ legatŭ pe tăcute s'o constate la vreme de nevoe, se considerĕ ca fiindŭ gata să «*mărturiséscă*» că în adevĕrŭ copilulŭ cutare în anulŭ, luna, ḑiua și biserica cutare, s'a împărtășitŭ cu marea taină a botezuluĭ.

La țară s'a obicinuitŭ să se dea în totŭ-deauna numaĭ monede de aramă. Dacă nașulŭ e omŭ cu dare de mână, apoĭ împarte de argintŭ, și trebue să fie bogatŭ de totŭ ca să împartă de aurŭ. Acestŭ din urmă casŭ se întêmplă fórte rarŭ, și numaĭ în cercŭlŭ restrînsŭ alŭ avutelorŭ famliiĭ, când botezarea se face acasă.

In epoca *Fanarioților* și în totŭ timpulŭ câtŭ a circulatŭ în România moneda turcéscă, ceĭ bogațĭ da mahmudele, icosarĭ și nisfiele de aurŭ. De multe orĭ, între mărturiile date personalŭ miculuĭ finŭ, se vedeaŭ constantinațĭ și vechĭ monede de o adevĕrată valóre pentru numismatică. Adesea nașulŭ hărăzea copiluluĭ banĭ de aurŭ bătuțĭ de Grecĭ și de Romanĭ, ca lucrurĭ fără nicĭ unŭ prețŭ pentru elŭ nepriceputulŭ. «Ce maĭ trébă, își ḑicea dînsulŭ, de-alŭ de aceste aŭ și Țiganiĭ!»

Câtŭ despre sărăcime, la care datinele se păstréză totŭ-deauna maĭ cu tărie, sărăcimea da lăscăĭ de argintŭ și de aramă. Când se întrebuința moneta nemțéscă, *mărturiile*, consta, în orașe ca și pe la țară, din «*firfiricĭ*» de 13, 22 și 23 de parale; ceĭ bogațĭ se suiaŭ chiar până la jumĕtățĭ de «*sfanțŭ*» saŭ «*sorocoveț*ŭ.»

Particularitatea de căpetenie a mărturiilorŭ era de a fi străpunse și legate de o mică cordea orĭ bandlică roșie saŭ albastră, înodată cu fundă. Astŭ-felŭ se fixà cu unŭ acŭ pe pieptulŭ asistenților dela botezŭ și eraŭ purtate tótă ḑiua, maĭ cu sémă de rudele și musafiriĭ caseĭ, carĭ prăsnuiaŭ noua cumătrie.

Aḑĭ în sfîrșitŭ sătenĭĭ maĭ săracĭ împartŭ banĭ românescĭ

de câte 10; cei mai bogați dau monede de 50 în argintu. Câtu pentru bogați, obiceiulu a luatu o altă față; căci pentru fie-ce botezu anume se facu medalii de argintu sau de auru, pe cari se înscriu data nascerii, anulu și numele noului născutu, ḑiua botezării, une-ori chiar și numele nașului.

Înțelege ori-cine marea deosebire dintre mărturiile monedă și mărturiile medalii. Cele dintâi au fostu, sunt și voru fi în totu-deauna cheltuite, astu-felu încât, de ne-amu ține la stricta-le însemnare, putemu ḑice că copilulu botezatu remâne fără «*mărturii*», în casu de a avé nevoe de aceste documente autentice pentru a și constata creștinarea. Scopulu dar nu e câtuși de puținu ajunsu, căci menirea loru e de a fi păstrate ca probe pipăite despre îndeplinirea riturilorū religióse, pe când în practică se transformă în nisce bani dați de pomană, cari, îndată după eșirea din biserică, potu trece din mână în mână și călĕtori, ca ori ce banu, din pungă în pungă.

Și în adevĕru, din causa acestui din urmă resultatu, unită cu o interpretare despre care va veni vorba mai la vale, multu și de mulți s'a totu creḑutu că «*mărturiile de botezu*» n'au fostu născocite pentru altu-ceva decât ca să fie o pomană, nu se scie pentru sufletulu căruī rĕposatu. Chiar preoții nu le sciu da altă însemnare; căci dintre câți am avutu ocasiune să cercetezu în acésta privință, toți mi-au explicatu lucrulu în acestu înțelesu, că sunt nisce bani dați de pomană, ceea ce, precum vom vedé, e cu totulu departe de adevĕru.

Nu e însă totu astu-felu și cu mărturiile-medalii. Printr'însele, scopulu datineī se îndeplinesce de minune; căci neputêndu fi cheltuite, remânu în păstrarea celui ce le-a dobânditu ca, la vreme de trebuință, să probeze faptulu spre pomenirea căruia au fostu anume pregătite. Împărțirea loru

dar nu mai are caracterulŭ unei pomeni în bani, ci o valóre genealogică, ca însemnătatea unuĭ soiŭ de registru numismaticŭ, fórte apropiatŭ de intenţiunea cu care s'a statornicitŭ acestŭ vechiŭ obiceiŭ.

In urma acestorŭ expuneri, e loculuĭ să ne întrebămŭ: unde şi de când s'a începutŭ datina, în ce chipŭ şi pentru ce serviciŭ?

Ca multe din vechile instituiri, ea îşĭ are originea în credinţele religióse, în mitologia greco-romană. A eĭ închipuire pare-mĭ destulŭ de istéţă, ca să merite a ne atrage băgarea de sémă. De aceea voiŭ şi stărui asupră-ĭ pe câtŭ se cuvine acestorŭ repeţĭ cercetări.

Nu póte fi îndoială că nascerea omuluĭ a fostŭ totŭ-deauna considerată ca unŭ faptŭ de mare însemnătate, la ceĭ vechĭ, ca şi la moderni, la păgâni ca şi la creştini, la sĕlbaticĭ ca şi la civilisaţĭ. Analele feluritelorŭ popóre înregistréză cele mai ciudate obiceiurĭ păzite înainte ca şi după nascerea copiluluĭ. Aicĭ tatălŭ trebue să ajuneze şi să postéscă cu lunile, pentru ca prunculŭ să fie feritŭ de o mórte prematură, de viţiurĭ şi de infirmităţĭ corporale; colo e nevoitŭ să iea loculuĭ lehuseĭ şi să rabde dela rude şi prietenĭ mulţime de neajunsurĭ; dincóce noulŭ-născutŭ e primitŭ cu sgomotóse petreceri, aiurea cu doióse lacrimĭ.

Spiritulŭ greco-latinŭ se sciŭ depărtà chiar dela începutŭ de eresurĭ atâtŭ de complicate şi se mulţămi numaĭ să puie nascerea omuluĭ sub bine-voitórea ocrotire a dumneţeiriĭ.

Când dar noĭ dămŭ aţĭ copiluluĭ numele sfântuluĭ, a căruĭ ţi e sĕrbătorită, în timpulŭ când s'a născutŭ, nu facemŭ decât să urmămŭ, pe nesciute, acestuĭ spiritŭ religiosŭ şi bisericescŭ, creţêndŭ negreşitŭ, că punemŭ prunculŭ sub imediata protecţiune a sfântuluĭ în ţiua căruia s'a născutŭ şi alŭ căruĭ nume l'amŭ adoptatŭ pentru miculŭ din faşă.

Bĕtrânii Grecĭ nu mergeaŭ atâtŭ de departe, şi nicĭ Romanii, deşi o puteaŭ face prea bine ca politeiştĭ ce eraŭ. Eĭ făr' a da nume de ḑeĭ şi semi-ḑeĭ, puseră nascerea copiilorŭ sub auspiciile *Junonei*, acéstă suverană a ḑînelorŭ, cum o numesce Pindarŭ. Junona însă, deşi suverană, şi tocmaĭ pentru că era suverană, nu asista la tóte nascerile. Cu acéstă misiune era însărcinata fiica sa *Ilitia*, sora *Ebiei*, a Tinereţiĭ. Copilulŭ dar nu se născea fără religiune. Din contră: eşia în lume profesândŭ religiunea politeistă, căcĭ nu-şĭ dătora viéţa, după credinţele de atunci, decât divinităţilorŭ Olimpuluĭ. Dacă dar la noĭ creştinarea vine după treĭ ḑile şi chiar maĭ târḑiŭ, la dînşiĭ autoritatea religiuniĭ se arĕta şi se exercita chiar din primulŭ minutŭ.

Pe aceeaşi *Junonă*, totŭ-deauna suverană, Romanii o numiaŭ *Lucina*, pentru motivulŭ că asistă la nascerea copiilorŭ. Lehusele se adresaŭ la ea ḑicêndu-ĭ: «Juno Lucina, fer opem, serva me, obsecro.» Te conjurŭ, Juno Lucină, dă-mĭ ajutorŭ şi-mĭ slujesce!

Iată credinţa religiósă, veche ca şi însă-şĭ rasa greco-latină. Dela dînsa până la datină nu era decât unŭ pasŭ, şi preoţiĭ politeismuluĭ nu întârḑiară să-lŭ facă.

Ne-apĕratŭ că Junona cea atotŭ puternică şi atotŭ sciutóre ţinea prea bine minte câte nascerĭ se întêmplaŭ pe ḑi şi nópte, de óre-ce lua actŭ de dînsele prin mijlocirea Ilitieĭ. Cu tóte acestea, registrele dumneḑeescĭ nu eraŭ la dispositiunea nimĕruĭ pe pămîntŭ, şi ómeniĭ trebuiaŭ să scie şi dînşiĭ ceea ce scia Junona. Preoţiĭ dar — căcĭ mulţime de instituţiunĭ, cărora spiritulŭ celŭ practicŭ alŭ Romanilorŭ le-a datŭ unŭ caracterŭ civilŭ, la începutŭ nu eraŭ decât privilegiulŭ esclusivŭ alŭ preoţilorŭ — preoţiĭ se vĕḑură siliţi să ţină şi dînşiĭ o statistică óre-care despre numĕrulŭ celorŭ născuţĭ, ca şi de alŭ celorŭ rĕposaţĭ.

Dar regulata păstrare a «actelorŭ stăreĭ civile» nu e lucru uşorŭ chiar în ḑilele nóstre. Ş'apoĭ religiunea, care pretutindenĭ s'a silitŭ să aibă în mânile sale orĭ-ce instituţiunĭ sociale, nu se îndura să dea unŭ caracterŭ profanŭ acesteĭ statistice atâtŭ de importante.

Atuncĭ printr'o dibăcie fórte desŭ întrebuinţată, ridicară unŭ templu ḑînelorŭ Junona-Ilitia, menitŭ să serve dreptŭ cancelarie de înregistrare nascerilorŭ pe carĭ divinităţile le aveaŭ sub a lorŭ ocrotire. Acestŭ depositŭ, acéstă archivă sfinţită nu avea însă registre de conţinutŭ şi de păstratŭ, ci monede de aramă, de cele întrebuinţate în primele timpurĭ ale vecheĭ Rome. Căcĭ, la nascerea fie-căruĭ copilŭ, ca şi la mórtea fie-căreĭ persóne, — părinţele de familie depunea în templu o monedă de acestea, ca să serve dreptŭ documentŭ constatatorŭ de actele nascerĭĭ făcute cu ajutorulŭ Junoneĭ Lucine. Câte monede se aflaŭ depuse într'o lună, saŭ într'unŭ anŭ, atâţia copiĭ se născură în Roma: statistică primitivă, ce e dreptŭ, dar uşóră şi plină de câştigŭ! Iar fiindŭ-că, în chipulŭ acesta se da Junoneĭ o nouă atribuţiune, apoĭ i se dete şi unŭ noŭ titlu, ca protectóre a nascerilorŭ se numea *Lucina*; ba ca protectóre a statisticeĭ prin monede se numi şi *Moneda*. Ceĭ ce vorŭ să consulte texturile, potŭ găsi în acéstă privinţă mulţime de amĕnunte în Cicerone, Ovidiu, Titu Liviu, Plutarchŭ, Valeriu Maximŭ, Macrobiu şi Solinŭ; eŭ unulŭ le trecŭ, celŭ puţinŭ aicĭ, spre a nu obosi pre cetitorŭ.

Iată dar în resumatŭ originea monedelorŭ date în memoria nascerĭĭ copiluluĭ. Datina dar avŭ dela începutŭ unŭ caracterŭ religiosŭ, însă unŭ scopŭ profanŭ în realitate, căcĭ sub formă făţişă ţinea loculŭ «registrelorŭ de stare civilă» şi înlesnia posibilitatea uneĭ statistice maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ regulate, care constata mişcarea poporaţiunĭĭ şi numĕrulŭ locuitorilorŭ.

Când instituțiunea trecù din mâna preoților într'a censorilorù, darea monedelorù rămase ca obiceiù, ca deprindere și cu atâtù mai multù cu câtù nici o lege scrisă nu veni s'o desființeze, de óre-ce nu prin legi scrise fusese înființată. Și astù-felù se păstră până la ivirea creștinismului, când noua dogmă, neputênd'o șterge cu desăvîrșire, se mulțămi s'o supuie — ca pre tóte riturile și datinele păgâne — unei prefaceri de formă, unorù schimbări numai superficiale.

In periodulù martirilorù și persecuțiunilorù, adepții noueĭ religiuni urgisite eraù nevoiți să se strîngă pe furișù, în adânca nopții tăcere, prin case retrase, prin pivnițe boltite, prin scorburi depărtate. Aici își făceaù rugăciunile, aici îndeplineaù sfintele taine, aici botezaù pre noii-născuți saù pre noii-convertiți.

Era dar lucru firescù ca datina împărțiriĭ monedelorù de botezù să fie păstrată. Căci pe de o partea servia a constata numĕrulù celorù ce îmbrățișaù creștinismulù prin primirea botezuluĭ, adecă progresele noueĭ dogme; pe de alta, da acestuĭ actù înfățișarea uneĭ pióse ceremonii, la care «*martirii*» noului botezatù dobândeaù unù darù în valórea curentă, cu care puteaù trăi de adi până mâne, ei carĭ eraù isgoniți din afaceri, răstigniți pe cruce, aruncați în mijlocului fiarelorù sĕlbatice saù arși de vii pe piețele publice.

In alù doilea periodù sórta își schimbă pasulù. Sub împĕratulù Constantinù celù mare, creștinismulù, din prigonitù cum era, deveni prigonitorù. Góna în contra păgânătății fù totù atâtù de amarnică din parte-i, căci pe lângă pofta de rĕsbunarea atâtorù suferințe mai era și năzuința de a sterpi unù inamicù pe jumĕtate surpatù, care nu mai trăia decât prin obiceiurĭ și prin credințe domestice.

Acestù tristù și sângerosù capitolù e de domeniulù istorieĭ religióse. Faptulù nedoiosù e că creștinismulù ar fi stersù

cu desĕvîrșire orĭ-ce amintirĭ, orĭ ce superstițiunĭ, orĭ-ce instituțiunĭ păgâne. O îndoită pedecă îĭ stete însă în potrivă: întâĭ că tóte deveniseră o a doua fire a lumiĭ romane, și apoĭ că nu se găsiaŭ altele maĭ potrivite care să le înlocuiască. In acéstă situațiune, creștinismulŭ nu putŭ decât să le prenoéscă, să le schimbe forma și une-orĭ înțelesulŭ.

Câtŭ despre preoți, eraŭ și eĭ ca preoțiĭ tuturorŭ religiunilorŭ. Dacă printre dînșiĭ s'aŭ găsitŭ bărbațĭ cu talentŭ, oratorĭ, filosofĭ și scriitorĭ de valóre, apoĭ marea-le majoritate nu eraŭ nicĭ maĭ sfinți, nicĭ maĭ desinteresațĭ decât pontificiĭ, sacrificatoriĭ și auguriĭ politeismuluĭ. Astŭ-felŭ, în ducerea monedelorŭ la biserică găsiaŭ și eĭ o nimerită ocasiune de a face averĭ. Obiceiulŭ dar fŭ manținutŭ. A-lŭ fi combătutŭ era fără nicĭ unŭ folosŭ. Și, ca să nu samene întocmaĭ cu celŭ păgânescŭ, avură priceperea de a-lŭ despărți în douĕ.

1. La botezŭ, mărturiile remaseră numaĭ pentru asistenți și li se dete greșita însemnare de pomană. Cele destinate preoțilorŭ saŭ comunității religióse, adecă detronateĭ Junone Monede, fură înlocuite cu o plată în numerarŭ, ceva maĭ mare decât o simplă monedă de aramă și dată personalŭ servitorilorŭ altaruluĭ.

2. Câtŭ despre înmormîntărĭ, biserica găsi că cea maĭ bună statistică e tragerea clopotuluĭ, care era în stare să vestească tuturorŭ încetarea din viață a ómenilorŭ. Astŭ-felŭ, afară de «*ortulŭ popeĭ*» se maĭ adause și «*ortulŭ clopotuluĭ,*» alŭ cărui glasŭ de aramă se însărcina să ție loculuĭ registrelorŭ scrise negru pe albŭ.

Resumându dar faptele, le putemŭ înșirui în modulŭ acesta:

La începutŭ, *mărturiile de botezŭ*, fură simple monede de aramă, duse la templu în chipulŭ uneĭ declarațiunĭ de nascere: sub creștinismŭ serviră ca mijlocŭ de controlŭ pentru

numĕrulŭ noilorŭ creştinaţi, iar în urmă ca daruri de pomană, pe când aḑi începŭ a-şi reluà adevĕrata-le însemnare, acea de a fi nisce documente genealogice în sînulŭ familiilorŭ, ceea ce e unŭ progresŭ raţionalŭ şi moralisatorŭ.

Aceste diferite transformărĭ aŭ fostŭ firescĭ şi neapărate. Unŭ lucru însă a rĕmasŭ stătornicŭ în totŭ timpulŭ: numele; căcĭ, în totŭ timpulŭ existenţeĭ lorŭ, *mărturiile* aŭ avutŭ înţelesulŭ de «*dovadă*» capabilă de-a constatà fie nascerea fie botezarea individuluĭ.

În sĭrşitŭ, o altă particularitate demnă de observatŭ e tăria, cu care li s'a păstratŭ caracterulŭ religiosŭ chiar atuncĭ, când, ca aḑi bună-óră, legile civile le facŭ prisositóre şi fără de folosŭ (1).

(1) G. Dem. Teodorescu. «Archeologia literară» în «Convorbirĭ literare» an. XI. Iaşĭ 1877. p. 305—310.

XV.

SCHIMBAREA NUMELUI.

Dacă unŭ copilŭ e atacatŭ şi maltrătatŭ de vre-unŭ spiritŭ necuratŭ saŭ e cuprinsŭ de vre-o bólă grea şi nu se póte de grabă mântui de dînsa, româncele din *Bucovina* îndătinéză a-ĭ schimba numele de botezŭ şi a-ĭ da altŭ nume, creḑêndŭ că prin acésta atâtŭ spiritulŭ celŭ rĕŭ câtŭ şi bóla se depărtéză dela dînsulŭ şi se însănĕtoşéză.

Procedura acesteĭ schimbărĭ de nume e următórea:

Unulŭ dintre căsaşĭ iea pre copilulŭ bolnăviciosŭ şi-lŭ dă uneĭ vecine saŭ alteĭ femeĭ din satŭ.

Femeea, luândŭ copilulŭ, se duce cu dînsulŭ până la unŭ locŭ, *îĭ schimbă numele* de botezŭ, se întórce apoĭ îndĕrĕptŭ şil-ŭ dă mameĭ sale ḑicêndu ĭ că i-lŭ dăruesce, tot-odată îĭ spune şi cum se chémă, adecă numele ce i l'a datŭ ea.

Mama copiluluĭ dintru începutŭ se face că nu voesce a-lŭ primi, ḑicêndŭ că eĭ nu-ĭ trebuescŭ astŭ-felŭ de copiĭ, saŭ că are prea mulţĭ; maĭ pe urmă însă totuşĭ îlŭ primesce, şi din minutulŭ acela apoĭ nicĭ ea nicĭ ceĭ-lalţĭ căsenĭ nu-lŭ numescŭ maĭ multŭ după numele sĕŭ de botezŭ, ci după numele care i l'a datŭ femeea cea străină.

In alte părți, totŭ din *Bocoviua,* dacă unele femeĭ n'aŭ norocŭ de copiĭ, dacă le totŭ morŭ, atuncĭ ca nu cum-va și celŭ noŭ-născutŭ să le móră, îndătinéză de a-ĭ vinde.

Vîndarea acésta se face astŭ-felŭ:

Femeea respectivă, dacă bună óră nu are norocŭ de fete, caută pre o femee care a avutŭ maĭ multe fete și pre tóte le-a crescutŭ marĭ.

Femeea aceea vine la feréstă și întrébă:

—N'aveți cum-va vre o copilă?

—Ba avemŭ!— rĕspunde cea de casă,— dar nu avemŭ norocŭ să trăéscă!

—Vindeți-mi-o dară mie că eŭ, mulțămită Domnuluĭ, am norocŭ destulŭ!

—Bine!... ți-o vîndŭ bucurósă... câtŭ mi-ĭ da pe dînsa?

—Câtŭ cerĭ?

—Dă... ce să-ți spunŭ!... cam multŭ, căcĭ dórà-ĭ bujorŭ de copilă, nu alta!...

—Atâta potŭ să-ți daŭ pe dînsa, maĭ multŭ nu!..,

—Adă baniĭ încóce!

Femeea cea străină întinde acuma prin feréstră unŭ puișorŭ saŭ vr'o câți-va cruceri.

Mama copileĭ ia baniĭ prin ferestă și totŭ prin acésta îĭ dă copila.

Străina, luândŭ copila în brațe, încunjură cu dînsa casa și apoĭ întră prin ușă în năuntru. Întrândŭ în casă ḑice:

—Nu mi-ți primi de masŭ, căcĭ sunt străină și de departe, și nu sciŭ în cotro să maĭ apucŭ.... și apoĭ maĭ am și copila acésta cu mine și nu sunt în stare ca să mergŭ maĭ departe cu dînsa...

—Ba te-omŭ primi, de ce nu!— rĕspunde mama copileĭ ... poftimŭ trecĭ maĭ aprópe.

Femeea pune copila pe patŭ sĕŭ jos, dacă e maĭ mă-

rișóră; iar ea se așéză pe o laiță saŭ pe unŭ scaunŭ ca să ședă, simulândŭ că ar fi fórte ostenită de drumŭ.

—Da cum se numesce mititica?— întrébă acum mama copileĭ.

Femeea îĭ spune numele ce i l'a datŭ.

Cu acesta se mântuesce apoĭ tótă procedura vîndării și schimbăriĭ numeluĭ, și atâtŭ străina câțŭ și mama copileĭ credŭ că copila astŭ-felŭ vîndută trebue să trăéscă.

In orașulŭ Câmpulungŭ numele copiluluĭ celuĭ bolnavŭ se schimbă astŭ-felŭ:

Mama saŭ și unŭ némŭ de aprópe alŭ copiluluĭ stă cu acesta în casă lângă una din ferești, iar celŭ ce voesce să-lŭ cumpere stă afară totŭ la feréstra aceea.

Celŭ din casă ḑice, pronunțândŭ numele schimbatŭ alŭ copiluluĭ:

—Iacă aicĭ aĭ pe N. ți-lŭ vîndŭ cu atâția și atâția crucerĭ!

Celŭ de-afară, dându-ĭ crucerii ceruți, iea copilulŭ pe feréstră în brațe, și-lŭ duce pe ușă înděrĕptŭ în casă.

Astŭ-felŭ se repețesce procedura acésta de treĭ orĭ după olaltă (1).

Totŭ așa se schimbă numele copiilorŭ și în Vicovulŭ de sus precum și în alte comune din districtulŭ Rădăuțuluĭ, cu acea deosebire numaĭ că Românii din comunele ultime sunt de părere că copilulŭ vîndutŭ rĕmâne după dreptŭ celuĭ ce l'a cumpĕratŭ, și dacă părinții sĕĭ voescŭ maĭ târḑiŭ ca copilulŭ vîndutŭ să fie iarăși alŭ lorŭ, trebue să-lŭ rescumpere asemenea prin feréstră, căcĭ la din contră, dacă nu-lŭ rescumpĕră, pe cea-laltă lume n'aŭ parte de dînsulŭ (2).

Datina schimbăriĭ numeluĭ de botezŭ nu numaĭ că esistă și în *Moldova*, ci ea trebue să fie totŭ-dată și fórte veche

(1) Com. de V. Burduhosŭ, stud. gimn.
(2) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

la Românii din acéstă ţéră, ca şi în Bucovina, căci iată ce ne spune Pr. S. S. episcopulŭ Melchisedec în privinţa eĭ:

«Despre acestŭ fiŭ alŭ Mareluĭ Stefanŭ, *Bogdanŭ alŭ doilea,* observămŭ că elŭ maĭ avea şi supranumele de *Vladŭ.* De aceea în o mulţime de urice ale Mareluĭ Stefanŭ elŭ se amintesce cu amêndouĕ aceste numirĭ. . . .

«Obiceiulŭ de a avé doue numirĭ unulŭ din botezŭ, altulŭ adaosŭ pe urmă din motive superstiţióse, esistă şi astădĭ în poporulŭ românŭ. Când unŭ copilŭ zace de o bólă grea şi îndelungată, maĭ alesŭ însoţită de spasmurĭ, mamele schimbă numele bolnavuluĭ, creḑêndŭ că prin acésta arŭ ascunde óre cum copiluluĭ de spiritulŭ celŭ rĕŭ, carele, după credinţa lorŭ, produce bóla. Cu modulŭ acesta copiluluĭ remâne în tótă viaţa cu douĕ nume, unulŭ celŭ din botezŭ, altulŭ celŭ superstiţiosŭ.

«In casulŭ de faţă póte că numele de *Vladŭ* să se fi adaosŭ luĭ *Bogdanŭ celŭ micŭ* spre a-lŭ deosebi de *Bogdanŭ celŭ mare,* şi a continuatŭ une-orĭ a se numi astŭ-felŭ şi după mórtea fratelui maĭ mare Bogdanŭ (1) :

«De nu-ĭ trăesce copiiĭ, — scrie domnişóra El. Sevastos, cu privire totŭ la Românii din *Moldova,*— pe copilulŭ ce i-a maĭ rĕmasŭ îlŭ vinde pe feréstră unuĭ norocosŭ la copiĭ, saŭ strînge petice dela nouĕ case neprimenite de face rochiţă copiluluĭ ca să trăéscă (2).

Cu privire la Românii din *Ţéra-Românéscă* d-lŭ G. I. Ionénu scrie următórele:

«Ca unŭ copilŭ să trăéscă, îlŭ cumpĕră vre-o familie dela părinţi (3).»

---

(1) «Biserica ortodoxă» an VI. Bucurescĭ 1882. p. 690—691.

(2) Călĕtorii, p. 45.— Veḑi şi Ioanŭ Crénguă, Scrieri, Poveştĭ. Iaşi 1890, p. 149: «Totŭ Stanŭ mĕ chémă; dar dela o bólă ce am avutŭ când eramŭ micŭ miam schimbatŭ numele din *Stanŭ* în *Ipate,* şi de atunci am remasŭ cu douĕ nume.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 12.

In *Transilvania* și *Ungaria*, și anume în comitatulŭ Solnocŭ-Doboca și alŭ Satmaruluĭ, numele de botezŭ alŭ unuĭ copilŭ se schimbă maĭ cu sémă atuncĭ, când copilulŭ respectivŭ capĕtă *ameţélă*, *îmbătăciune* saŭ *stropşală* dela celŭ Necuratŭ adecă dela Draculŭ.

Schimbându-ĭ numele de botezŭ cu unŭ altŭ nume noŭ, se crede că Draculŭ îlŭ perde din vederĭ și nu scie în vecĭ maĭ multŭ merge la dînsulŭ (1).

De multe orĭ însă îndătinéză Româniĭ a schimba numele de botezŭ alŭ copiilorŭ seĭ nu numaĭ din causa vre uneĭ bóle grele, ci, după cum am arătatŭ în capitolulŭ XII, și din causa că nu le convine numele, care l'a datŭ preotulŭ, saŭ pentru că nu sunt în stare să-lŭ rostéscă cum se cade (2).

In casulŭ acesta, credŭ eĭ, că copiiĭ, cărora li s'a schimbatŭ numele, vorŭ cresce maĭ ușorŭ și nu se vorŭ bolnăvi așa de lesne

In *Macedonia*, când într'o familie nu trăescŭ copiiĭ, ci morŭ de micĭ, este asemenea datină, ca și în cele maĭ multe părțĭ din Dacia Traiană, să se iea copiiĭ și să se arunce pe feréstră în brațele cuĭ-va, și apoĭ mamele lorŭ se facŭ că-ĭ cumpĕră cu 5 saŭ 10 parale, aducêndu-ĭ în casă, nu pe feréstră, pe unde s'aŭ scosŭ, ci prin o alta saŭ pe ușă (3).

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare și Aurelŭ Chintoanu, stud. gimn. «Se întêmplă că numele celŭ d'întâiŭ se schimbă la copiiĭ carĭ aŭ ameţélă saŭ și alte bóle, credêndu-se că după acésta îlŭ lasă bóla.»

(2) Pretutindene usitatŭ. D-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕț. în Opatița în Banatŭ, ne scrie: «Pe la noĭ încă se schimbă numele de botezŭ alŭ copiilorŭ și alŭ fetelorŭ din causa următórelorŭ: Uniĭ părinți, când li se botézŭ copiiĭ, spunŭ móșeĭ ca să spună naşuluĭ cum să pună numele la pruncŭlŭ ce se botézŭ. Dacă naşulŭ și preotulŭ adoptézŭ propunerea, bine, părinții sunt bucuroșĭ; iar dacă naşulŭ e capriciosŭ și preotulŭ unŭ bigotŭ saŭ încăpăținatŭ, punŭ nume nepotrivite cu dorința părinților și cu equitatea timpuluĭ. Și ce urmézŭ de aice? Supĕrarea părinților se duce până într'acolo, că eĭ schimbă cu totulŭ numele de botezŭ alŭ copiilorŭ și-ĭ strigă după cum le vine lorŭ maĭ bine la socotélă.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 50.

Din acéstă datină se vede că și la Românii din Macedonia trebue să esiste schimbarea numelui cu scopŭ ca să le trăéscă copiii noŭ-născuți.

Numele cele mai usitate, cu deosebire la Românii din *Bucovina,* cari se daŭ copiilorŭ din causă de bólă, sunt mai alesŭ de acelea cari nu se află prin cărțile bisericesci și în specialŭ nume da fiere sĕlbatice, precum pentru băeți: *Lupu* dim. *Lupușoru, Ursu* dim. *Ursulică, Ursache*; iar pentru copile: *Lupă* și *Ursă* (1).

Cum că întru adevĕrŭ numele acestea sunt cele mai usitate se póte fórte lesne cunósce încă și din următórele nume de familie, cari s'aŭ formatŭ de la cuv. *Lupŭ, lupă*, și *ursŭ, ursă* și cari asemenea sunt fórte respândite în Bucovina: *Lupu, Lupanŭ, Lupèiŭ, Lupulesĕi* dela *Lupulésa* soția lui *Lupu,* de es. Nicu Lupulesĕi, *Lupanca, Lupașcu* presc. *Pașcu,* dela care *Pașcanŭ* dim. *Pășcănelŭ*, orașulŭ din Moldova *Pașcani* și *Pașcăŭ*; *Lupascénŭ. Lupuscénŭ, Lupescu; Lupa, Lupĭ* de. es. *Toaderŭ* a Lupiĭ. *Ursu, Ursaca, Ursachi, Ursénu, Ursulécŭ, Ursulicŭ* și *Ursulénŭ.*

Românii din munții apuseni ai *Transilvaniei,* adică *Moții,* credŭ despre Ursŭ, ca și Românii din Bucovina, că călcândŭ pre cine-va pre șele e scutitŭ de bóle și că pre celŭ cu numele de Ursŭ nu l'arŭ puté găsi mórtea. De aceea la Moți și la Crișeni numele de *Ursu, Grozavu, Lupu, Gura-Lupului, Poravu* etc. înlocuescŭ numele de botezŭ Petru, Ioanŭ Niculae etc. (2)

---

(1) Com. de mai mulți Români și Românce din Bucovina și Moldova. D-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ, ne scrie între altele și acestea: «Părinții schimbă numele, dacă copilulŭ e bolnăviciosŭ și ca să nu móră îi daŭ altŭ nume. Ca să nu móră copiii se vindŭ pe câți-va bani unuia, căruia îi trăescŭ copiii, care are parte de dînșii, prin feréstra casei, la care ocasiune se daŭ cu deosibire numele: *Lupu, Lupa, Ursu, Ursa* etc. etc.

(2) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 147.

Numele înșirate mai sus le dau Românii și de aceea, de óre-ce ei credu că, precum nu se atinge nici o bólă saŭ alte rele de fiarele selbatice, așa să nu se apropie și atingă nemică și de celŭ cu numele schimbatŭ, și precum se înfióră animalele nerăpitóre la vederea celorŭ răpitóre, așa să se înfioreze și să se înfricoșeze tóte spiritele necurate precum și tóte bólele de celŭ cu numele schimbatŭ; în fine, precum nu urmăresce unŭ animalŭ domesticŭ saŭ nerăpitorŭ pre unulŭ răpitorŭ și nu-i dă în cale, totŭ așa și spiritulŭ necuratŭ saŭ bóla să nu urmărésca pre celŭ cu numele schimbatŭ, și să nu-i vie în cale, nici să dee în urma luĭ saŭ a numeluĭ sĕŭ, nici să-i strice, nici să-lŭ afle în vre-unŭ felŭ óre-șĭ care; ci să-lŭ pérdă din vedere și să nu-lŭ maĭ afle nici când, fie chiar și după mórte.

Numele ce le capĕtă în chipulŭ sus arătatŭ le rĕmânŭ apoĭ pentru tótă viața, așa că mulțĭ inșĭ, și maĭ alesŭ femeile, numaĭ la ḑiua onomastică ținŭ numele primitŭ la botezŭ, alțiĭ din contră nici atuncĭ, ci abia la mórte li se scie numele celŭ adevĕratŭ, și ei o facŭ acésta maĭ multŭ numaĭ de frica spiritelorŭ celorŭ necurate, ca nu cum-va *acestea să le strice*.

XVI.

CUMĂTRIA.

In cele mai multe părți locuite de Români este datină că în ḍiua, în care se botéză copilulŭ noŭ-născutŭ, părinții acestuia, de bucurie că aŭ căpětatŭ unŭ noŭ fětŭ, să dea unŭ prânḍŭ, o masă. Și de óre-ce masa acésta se dă mai multŭ în onórea cumătrilorŭ mari, de-aceea se numesce ea mai pretutindene în Bucovina și Moldova *cumătrie*.

Cumătria se face în unele părți din *Bucovina* ḍiua și anume nemijlocitŭ după botezŭ, saŭ mai bine ḍisŭ după ce s'aŭ întorsŭ cumătri cu copilulŭ dela botezŭ, în care casŭ se numesce ea și *botejune*; în altele în aceeași ḍi séra, și iarăși în altele, precum bună-óră în ținutulŭ Dorneĭ, dacă copilulŭ se botéză Vineri, cumătria se face Sâmbătă séra, iar dacă se botéză Sâmbăta, atunci se face Duminecă séra; mai pe scurtŭ când le vine părinților copiluluĭ mai bine la socotélă.

In timpulŭ acela, când móșa cu copilulŭ și cu cumătri plécă la botezŭ, tatălŭ copiluluĭ saŭ și altulŭ óre-și cine din casă, se duce prin satŭ și poftesce pre cei mai de aprópe înnemuriți precum și pre vecini la cumătrie.

Totŭ în timpulŭ acela nepóta, dacă este deplinŭ restaurată, iar de nu, o altă femee, care ține locului de bucătăriță, prepară bucatele trebuincióse pentru cumătrie.

După ce s'aŭ întorsŭ cumătriĭ cu copilulŭ și cu móșa dela botezŭ și aŭ cinstitŭ fie-care pe rîndŭ câte unŭ paharŭ de bĕutură, după cum s'a arĕtatŭ mai sus în capitolulŭ XII, și după ce s'aŭ adunatŭ acum și toțĭ ceĭ poftițĭ, bucătărița, saŭ cine este, începe a aduce bucatele și a le pune pe masă, iar gospodariulŭ și gospodina de casă a pofti pre óspeți ca să se așeze la masă.

Bucatele cele mai usitate la acéstă ocasiune sunt, în ḑile de fruptŭ: *zémă*, *sarmale*, *friptură* și *plăcinte*, în ḑile de postŭ: *borșŭ de pesce*, *gălusce*, *pesce* și *vĕrḑare*.

Cum s'a pusŭ sorbitura, toțĭ ceĭ adunați, afară de ceĭ de casă și de móșă, se așéză la masă, și anume în cele mai multe părți bărbații de-o parte, iar femeile de cea-laltă parte a meseĭ.

După ce s'aŭ așezatŭ cu toțiĭ și mai cu sémă cumătri și némurile acestora, tatălŭ copiluluĭ, luândŭ unŭ paharŭ, închină la cumătru saŭ cumătra mare; iar dacă sunt mai mulțĭ cumătri, apoĭ la celŭ mai vêrstnicŭ dintre dînșiĭ, ḑicêndŭ:

— Nănașule saŭ cumătre! bine ațĭ venitŭ la noĭ cu sănĕtate!

— Bine v'amŭ aflatŭ cu sănĕtate! — rĕspunde cumătru, — bine și norocŭ să dea Dumneḑeŭ peste totŭ locului, și mai alesŭ nouluĭ nostru finuțŭ!

— Să trăiți!... Precum ațĭ ajunsŭ de l'ațĭ creștinatŭ, așa să ajungeți să-lŭ și cununați!

— Dă, Dómne!

Apoĭ, închinândŭ și cinstindŭ toți, câți se află la masă, unului după altulŭ câte unŭ paharŭ de bĕutură și *dându-lŭ fie-care de bine*, anume ca copilulŭ botezatŭ să fie curatŭ, începŭ a ospĕta din bucatele puse și a se petrece câtŭ se póte de bine.

Când se punŭ însă *sarmalele* saŭ *gălușcele* pe masă, atunci

móșa aprinde lumina de botezŭ; dacă sunt douĕ, le aprinde pe amêndouĕ, le pune alăturea într'o coșiță și dimpreună cu acésta le pune pe masă. Iar când le pune pe masă ḑice:

Bună vremea la Dumnia-vóstră
Cinstiţĭ mesenĭ și gospodarĭ,
Dar maĭ alesŭ la cumătri iștĭ marĭ!
Iată că v'aducŭ luminĭ frumóse,
Strălucite, luminóse,
Inaintea Dumnilor-vóstre,
Să șédă,
Să ardă,
Să vĕ vedeţĭ de voioșĭ,
De bucuroșĭ
Și de frumoșĭ;
Să le priviţĭ,
Să cinstiţĭ
Și să vĕ veseliţĭ;
La ele să căţaţĭ,
Să ospĕtaţĭ
Și să vĕ bucuraţĭ!

După acésta ica móșa copilulŭ dela nepótă și înfășindu-lŭ și împodobindu-lŭ, dacă e vara, frumosŭ cu florĭ, se duce cu dînsulŭ iarășĭ de naintea cumătrilorŭ marĭ și închinându-lŭ acestora ḑice:

Bună vremea la Dumnia-vóstră,
Cinstiţĭ mesenĭ și gospodarĭ,
Dar maĭ cu de-alesŭ
La Dumnia-vóstră, cumătri marĭ!
Bine v'am găsitŭ sănĕtoșĭ
Și voĭoșĭ!
Iată v'aducŭ unŭ finŭ alŭ Dumniavóstră,
Dela nânașĭ *pocinocŭ*,
Dela Dumneḑeŭ norocŭ!

Poftimŭ, cumătră mare,
Dăruesce finuluĭ Dumi-tale
Ce te trage inima,
Ce-ĭ voi, ce ţĭ-a plăcea!

Cumătra mare rĕspunde:

Mulţămimŭ, moşică dragă!
Mulţămimŭ că l'aĭ adusŭ
Şi 'naintea mea l'aĭ pusŭ;
Ian să-lŭ vĕdŭ cătŭ îĭ de mare,
De isteţŭ şi de frumosŭ,
De voinicŭ şi sănĕtosŭ!

După acésta cumătra mare iea peste masă copilulŭ din braţele móşeĭ, îlŭ sărută pe frunte, şi-lŭ dă apoĭ alteĭ cumătre, şi totŭ aşa una dela alta, iar cea de pe urmă cumătruluĭ mare, acesta la alŭ doilea cumătru; şi totŭ aşa până ce se părêndéză toţĭ óspeţiĭ, câţĭ se află la masă; şi fie-care cumătru şi cumătră, respective óspe. începêndŭ dela cumătra mare, care l'a luatŭ întâia-şĭ dată în braţe, dă copiluluĭ câte unŭ darŭ bănescŭ după putinţă dela 50 cr. până la 1 saŭ 2 fl. Iar când îĭ daŭ darulŭ ţicŭ:

Poftimŭ, moşică dragă,
Dela noĭ cam puţintelŭ,
Dela Dumneţeŭ maĭ multŭ!

După ce s'aŭ părêndatŭ în chipulŭ arătatŭ, îlŭ daŭ iarăşĭ móşeĭ înderĕptŭ.

In unele locurĭ este datină ca darurile pentru copilŭ să se adune abia după ce cumătriĭ marĭ dimpreună cu ceĭ-alalţĭ óspeţĭ aŭ mâncatŭ şi bĕutŭ de ajunsŭ. Atuncĭ móşa pune copilulŭ noŭ-botezatŭ saŭ pe masă de 'naintea óspeţilorŭ saŭ pe braţele cumătrilorŭ, iar aceştia, ţinêndu-lŭ pe braţe, îĭ punŭ pe pieptŭ 1 fl. până la 2 fl. adică cătŭ potŭ. Ceĭ-alalţĭ óspeţĭ,

câți se află la masă, asemenea îi dăruescŭ câte ce-va, fie-care după putere, și după cum îlŭ trage inima ḍicêndŭ:

Dela noĭ pocinocŭ,
De la Dumneḍeŭ norocŭ!

Saŭ:

Dela noĭ puțintelŭ
Dela Dumneḍeŭ maĭ multă!

După ce a datŭ acuma fie-care, câtŭ a avutŭ să dee, móșa iea și légă baniĭ adunați în tulpanulŭ, cu care a fostŭ copilulŭ învĕlitŭ; apoĭ, luândŭ și pre copilŭ de pe masă saŭ din brațele cumătrilorŭ, unde a statŭ totŭ timpulŭ câtŭ a duratŭ adunarea banilorŭ, și ḍicêndŭ cătră cumătri marĭ:

Cum ațĭ ajunsŭ de-ațĭ botezatŭ,
Așa să ajungețĭ să cununațĭ
Și iarășĭ să botezațĭ!

îlŭ duce și-lŭ dă dimpreună cu baniĭ mameĭ sale.

Mama copiluluĭ numĕră, cum póte, toțĭ baniĭ câțĭ s'aŭ strînsŭ, și apoĭ spuindŭ câți sunt de toți, mulțămesce cumătrilorŭ și móșeĭ precum și celorŭ-lalți óspeți pentru ajutorulŭ primitŭ.

După ce s'aŭ strînsŭ darurile pentru copilŭ și s'aŭ datŭ mameĭ acestuia, móșa iea unŭ talgerŭ pe care se află o plăcintă și-lŭ pune pe masă.

Acésta însemnéză ca óspeții să maĭ dee câte unŭ darŭ bănescŭ.

Óspeții nu se punŭ de pricină. Eĭ aruncă și pe talgerulŭ acesta câte vr'o câți-va cruceri.

Baniĭ aceștia sunt meniți pentru móșă, care îĭ și strînge, cum a datŭ fie-care câtŭ a avutŭ să dee (1).

In *Frătăuțulă-vechiŭ*, districtulŭ Rădăuțuluĭ, când vinŭ *pla-*

(1) Dict. de Catrina Racolța, Româncă din Calafindescĭ, satŭ în districtulŭ Siretiuluĭ.

cintele, atuncĭ se aprindŭ luminele de botezŭ, carĭ le-aŭ fostŭ strînsŭ maĭ nainte de acésta nepóta, şi aşezându-se într'o coşiţă se punŭ pe masă. Totŭ atuncĭ cumătrulŭi saŭ cumătra mare, dacă noŭ-botezatulŭi e băiatŭ, strigă:

—«Ne trebue ciobanŭ la oĭ!» iar dacă e copilă: «ne trebue o gânscăriţă!»

La auḑulŭ acestorŭ cuvinte, móşa, dacă noŭ-botezatulŭi e băiatŭ, ĭlŭ învĕlesce într'unŭ cojocŭ cu periĭ întorşĭ, ĭĭ pune unŭ tulpanŭ pe capŭ, şi aşa ĭlŭ dă apoĭ cumătruluĭ, care, luându-lŭ şi puindu-ĭ în tulpanŭ 1—3 fl., ĭlŭ dă bărbatuluĭ saŭ femeiĭ de lângă dînsulŭ, acésta alteĭ femeĭ, şi totŭ aşa merge copilulŭi din mână în mână, până ce ajunge iarăşĭ la cumătrulŭ mare, şi fie-care ĭĭ dăruesce câte 10 saŭ maĭ mulţĭ cruceriĭ, adecă care câtŭ póte şi voesce.

După ce a dăruitŭ fie-care, câtŭ a avutŭ să dăruéscă, daŭ copilulŭi dimpreună cu darurile móşeĭ.

Móşa, mulţămindŭ cumătrilorŭ marĭ precum şi celorŭ-lalţĭ meseniĭ pentru darurile primite, iea atâtŭ copilulŭi câtŭ şi baniĭ dimpreună cu luminele aprinse şi le dă nepóteĭ.

Nepóta, mulţămindŭ aşişderea tuturora, pune copilulŭi lângă sine, strînge baniĭ, cariĭ sunt legaţĭ în tulpanŭ, iar luminele le întórce móşă, care din noŭ le pune pe masă ca să ardă.

După acésta pune móşa o franzolă pe unŭ talgerŭ şi o dă cumătruluĭ.

Cumătrulŭ, luândŭ talgerulŭi, împlântă vr'o câţĭ-va cruceriĭ în franzolă. Totŭ aşa facŭ şi ceĭ-lalţĭ óspeţĭ pe rêndŭ.

Dândŭ toţĭ, câtŭ aŭ avutŭ să dee, iea cumătrulŭ iarăşĭ talgerulŭi, pune pe dînsulŭ dóuĕ pahare pline de bĕutură şi le închină apoĭ móşeĭ.

Móşa, luândŭ talgerulŭi cu baniĭ şi cu paharele, mulţămesce tuturora pentru darŭ, dă apoĭ unŭ paharŭ bucătăriţeĭ, în-

chină ea la unŭ cumătru, iar bucătăriţa la altŭ cumătru, şi apoĭ cinstescŭ amêndouĕ de bine bĕutura din paharŭ.

Baniĭ adunaţĭ în franzolă sunt meniţĭ pentru móşă, care-ĭ şi strînge.

Sfârşindu-se şi acésta, cumătrulŭ mare taie plăcintele puse maĭ înainte de acésta pe masă, şi puindu-le pe *sahane* le împărţesce pe la óspeţĭ.

Sfârşindŭ de mâncatŭ şi plăcintele, stîngŭ luminele de botezŭ, se scólă dela masă şi, luându-şĭ fie-care rĕmasŭ bunŭ, se ducŭ cu toţiĭ pe acasă, căcĭ cu acésta se încheie cumătria (1).

In *Bosancĭ*, districtulŭ Sucevei, după ce aŭ statŭ óspeţiĭ 2—3 óre la masă, cumătrulŭ saŭ cumătra mare, luândŭ unŭ talgerŭ, dăruesce noŭ-născutuluĭ pruncŭ, pe care i l'a datŭ móşa în braţe, 1—3 fl. carĭ îĭ aruncă în talgerŭ, apoĭ toţĭ ceĭ lalţĭ îlŭ imitéză, dăruindŭ şi eĭ câte 20—30 cr., pe carĭ asemenea îĭ aruncă în talgerŭ.

Sfârşindŭ de datŭ fie-carele ce l'a trasŭ inima ca să dee, pune cumătrulŭ mare talgerulŭ cu baniĭ strînşĭ pe peptulŭ copiluluĭ şi astŭ-felŭ îlŭ predă mameĭ sale, ḑicêndŭ:

—Poftimŭ cumătră, grijiţĭ şi păstraţĭ, să aibă finuţa nóstră de salbă şi cerceĭ. Dela noĭ puţinŭ, dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ, însutitŭ şi înmiitŭ!

—Mulţămimŭ, cumătre, mulţămimŭ! — respundŭ ceĭ de casă.

De unde v'aţĭ cheltuitŭ,
Dumneḑeŭ să vĕ'mplinéscă
Insutitŭ
Şi 'nmiitŭ!
Să trăiţĭ,
Să sporiţĭ
Totŭ din finŭ
In finŭ!

(1) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

cintele, atunci se aprindu luminele de botezu, cari le-au fostu strînsu mai nainte de acésta nepóta, și așezându-se într'o cofiță se punu pe masă. Totu atunci cumătrulu sau cumătra mare, dacă nou-botezatulu e băiatu, strigă:

—«Ne trebue ciobanu la oi!» iar dacă e copilă: «ne trebue o gânscăriță!»

La auḑulu acestoru cuvinte, móșa, dacă nou-botezatulu e băiatu, îlu învĕlesce într'unu cojocu cu perii întorși, îi pune unu tulpanu pe capu, și așa îlu dă apoi cumătruluĭ, care, luându-lu și puindu-i în tulpanu 1—3 fl., îlu dă bărbatuluĭ sau femeiĭ de lângă dînsulu, acésta alteĭ femeĭ, și totu așa merge copilulu din mână în mână, până ce ajunge iarăși la cumătrulu mare, și fie-care îi dăruesce câte 10 sau mai mulți cruceri, adecă care câtu póte și voesce.

După ce a dăruitu fie-care, câtu a avutu să dăruéscă, dau copilulu dimpreună cu darurile móșeĭ.

Móșa, mulțămindu cumătriloru mari precum și celoru-lalți meseni pentru darurile primite, iea atâtu copilulu câtu și banii dimpreună cu luminele aprinse și le dă nepóteĭ.

Nepóta, mulțămindu așișderea tuturora, pune copilulu lângă sine, strînge banii, carii sunt legați în tulpanu, iar luminele le întórce móșă, care din nou le pune pe masă ca să ardă.

După acésta pune móșa o franzolă pe unu talgeru și o dă cumătruluĭ.

Cumătrulu, luându talgerulu, împlântă vr'o câți-va cruceri în franzolă. Totu așa facu și ceĭ-lalți óspeți pe rêndu.

Dându toți, câtu au avutu să dee, iea cumătrulu iarăși talgerulu, pune pe dînsulu dóue pahare pline de bĕutură și le închină apoi móșeĭ.

Móșa, luându talgerulu cu banii și cu paharele, mulțămesce tuturora pentru daru, dă apoi unu paharu bucătărițeĭ, în-

china ea la unŭ cumătru, iar bucătăriţa la altŭ cumătru, şi apoi cinstescŭ amêndouĕ de bine bĕutura din paharŭ.

Baniĭ adunaţĭ în franzolă sunt meniţĭ pentru móşă, care-ĭ şi strînge.

Sfârşindu-se şi acésta, cumătrulŭ mare taie plăcintele puse mai înainte de acésta pe masă, şi puindu-le pe *sahane* le împărţesce pe la óspeţĭ.

Sfârşindŭ de mâncatŭ şi plăcintele, stîngŭ luminele de botezŭ-se scólă dela masă şi, luându-şĭ fie-care rĕmasŭ bunŭ, se ducŭ cu toţiĭ pe acasă, căcĭ cu acésta se încheie cumătria (1).

In *Bosancĭ*, districtulŭ Sucevei, după ce aŭ statŭ óspeţiĭ 2—3 óre la masă, cumătrulŭ saŭ cumătra mare, luându unŭ talgerŭ, dăruesce noŭ-născutuluĭ pruncŭ, pe care i l'a datŭ móşa în braţe, 1—3 fl. carĭ lĭ aruncă în talgerŭ, apoĭ toţĭ ceĭ lalţĭ lŭ imitéză, dăruindŭ şi eĭ câte 20—30 cr., pe carĭ asemenea lĭ aruncă în talgerŭ.

Sfârşindŭ de datŭ fie-carele ce l'a trasŭ inima ca să dee, pune cumătrulŭ mare talgerulŭ cu baniĭ strînşĭ pe peptulŭ copiluluĭ şi astŭ-felŭ lŭ predă mameĭ sale, dicêndŭ:

—Poftimŭ cumătră, grijiţĭ şi păstraţĭ, să aibă finuţa nóstră de salbă şi cerceĭ. Dela noĭ puţinŭ, dela Dumneḑeŭ mai multŭ, însutitŭ şi înmiitŭ!

—Mulţămimŭ, cumătre, mulţămimŭ! — respundŭ ceĭ de casă.

De unde v'aţĭ cheltuitŭ,
Dumneḑeŭ să vĕ'mplinéscă
Însutitŭ
Şi 'nmiitŭ!
Să trăiţĭ,
Să sporiţĭ
Totŭ din finu
In finŭ!

---

1 Loc. de Zamfira Ignătóeĭ.

Cum aţĭ ajunsŭ să-ĭ botezaţĭ,
S'ajungeţĭ să-ĭ cununaţĭ!

— Aminŭ!.... Dce Dumneḑeŭ! — rĕspundŭ cumătri.

Apoĭ aducêndŭ mósa o *pupăză*, adecă unŭ colacŭ lungăreţŭ anume spre acestŭ scopŭ făcutŭ, ḑice cătră cumătra mare:

Poltimŭ, gospodarĭ cinstiţĭ,
Cum staţĭ aicĭ şi cinstiţĭ,
Totŭ aşa bine-voiţĭ
Şi'n pungă mâna băgaţĭ,
Părale albe căutaţĭ;
Şi de mĕrunte n'aflaţĭ,
Chiar şi întregĭ să luaţĭ,
In pupăză le'nplântaţĭ
Şi moşicheĭ i le daţĭ
S'aibă şi ea în istŭ anŭ
Macarŭ de unŭ peştimanŭ
Şi moşoiulŭ de-unŭ caftanŭ,
Că aştéptă maĭ de-unŭ anŭ.
Fiţĭ bunĭ, fiţĭ bunĭ şi'nplântaţĭ,
Nicĭ decum să n'aşteptaţĭ,
Ca să fiţĭ prea multŭ rugaţĭ,
Că şi móşa, de trăesce,
Fie-căruĭ trebuesce;
Aḑĭ la unulŭ mânĭ la altulŭ,
Şi totŭ aşa la'ntregŭ satulŭ!

Acésta şi multe altele înşirându-le móşa, fie-carele înplântă câte vr'o câţi-va cruceri în pupăză. Iar după ce s'aŭ părêndatŭ cu toţii şi móşa şi-a strînsŭ baniĭ, se daŭ mâncările cele din urmă, şi iarăşĭ începŭ a ospĕtà, a cinsti şi a se veseli, ca şi la începutŭ, până ce sosesce timpulŭ ca să se scóle dela masă şi să se ducă fie-care pe acasă (1).

In satulŭ *Balacéna*, districtulŭ Sucevii, cum s'aŭ ţutorsŭ cumătri şi cu móşa dela botezŭ şi s'aŭ adunatŭ toţĭ ceĭ ce

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

aŭ fostŭ poftiți la cumătrie, móșa pune pe masă întâĭ maĭ multe șipurĭ de rachiŭ. După acésta așéză mâncările și anume, întâĭ: rĕcituri, dacă e ḑi de fruptŭ, iar dacă e de postŭ, apoĭ totŭ câte unŭ blidŭ de recituri, dar de pesce, și unulŭ de rasolŭ. Sîrșindŭ toți óspeții de mâncatŭ din acestea, strînge móșa blidele de pe masă și pune altele cu *zémă de găină*, iar în postŭ *borșŭ cu pesce* și rasolŭ cu sfecle. In fine vinŭ plăcintele saŭ vĕrḑările și dimpreună cu dînsele friptura saŭ pesce prăjitŭ.

Când pune móșa plăcintele, atunci nânașulŭi cere dela dînsa ca să-ĭ aducă copilulŭi noŭ-botezatŭ.

Móșa iea copilulŭ, îlŭ învĕlesce într'o *londiță* (pieptărașŭ); și viindŭ cu dînsulŭ de 'naintea nănașuluĭ ḑice, în casŭ când copilulŭ începe a plânge, că strigă să-ĭ dea oĭ, ca să aibă din ce-și facă altă bondiță maĭ frumósă și maĭ căldurósă.

Nânașulŭ promite finuluĭ saŭ o óie saŭ o mieluță. După acésta pune pe pieptulŭ copiluluĭ 1 fl. saŭ, care are putere, și maĭ multŭ. Afară de acésta îĭ maĭ promite încă și o viță saŭ o vacă cu lapte, pe care i-o și dă maĭ pe urmă.

După acésta iea móșa copilulŭi dela nânașŭ și-lŭ pune pe masă de 'naintea celorŭ-lalți óspeți. Pune pe pieptulŭ luĭ unŭ *tălgerelŭ de cĕră* făcutŭ în formă de cruce, iar ceĭ ce se află la masă punŭ în acestŭ tălgerelŭ câte 20-40 cr., ḑicêndŭ unuluĭ că-ĭ dă de ciórecĭ saŭ ițarĭ, altuluĭ de pălărie, dacă e băiatŭ, de catrință, tulpanŭ etc. dacă e fetiță.

Iea apoĭ cumătrulŭ mare o plăcintă și o bucată de găină de pe masă, înfige în plăcintă *unŭ puișorŭ* (10 cr.) saŭ și maĭ multŭ și o dă apoĭ móșeĭ.

Móșa, luândŭ plăcinta și jucândŭ cu dînsa în mână, se duce pe la ceĭ-lalți óspeți și fie-care îĭ dăruesce, după împrejurărĭ și putere, câte maĭ mulțĭ cruceri.

Sîrșindu-se și acésta iea móșa copilulŭi și-lŭ dă mameĭ sale

dimpreună cu banii adunați; apoi începe a cinsti pre óspeți de buna crescerea și norocirea prunculuĭ (1).

In *Fundulŭ-Moldovei*, districtulŭ Câmpulungului, unde se face *cumătria* saŭ *botejunea* abia la o săptămână saŭ doue după botezŭ, adecă abia după ce s'a însănetoșatŭ și rădicatŭ nepóta din patŭ, sosindŭ ḑiua hotărîtă, tatălŭ copiluluĭ se duce pe la cei ce voescŭ să iea parte la cumătrie, și fără a-i cinsti cu vre-o băutură óre-și care, li poftesce ḑicêndŭ:

Poftimŭ să faceți unŭ bine
Să veniți pâna la mine,
Că facŭ astăḑi botejune!

Ceĭ poftiți, dar mai cu sémă femeile, gătindu-se, ieaŭ cu sine ouĕ, câte unŭ blidŭ de brânḑă saŭ făină de grâŭ, iérna câte vr'o câte-va fuióre de cânepă, iar vara câte-o legătură de lână, și apoi se ducŭ la botejune. Ajungêndŭ la starea loculuĭ, daŭ cele aduse femeiĭ de casă, ḑicêndŭ:

— Poftimŭ de sănĕtatea saŭ de sufletulŭ luĭ N. N.!

Nepóta, luândŭ darurile aduse și strîngêndu-le, mulțămesce fie-căreia îndeosebĭ pentru dînsele.

După ce s'aŭ adunatŭ acuma, se punŭ cu toți la masă și anume nânașulŭ, adecă cumătrulŭ celŭ mare, pe-o ladă saŭ pe unŭ scaunŭ înaltŭ, iar ceĭ-lalți óspeți în douĕ rînduri în prejurulŭ meseĭ.

Sfîrșindu-se unŭ rîndŭ saŭ douĕ de bucate, mama saŭ tata iea pre copilulŭ noŭ-botezatŭ și se duce cu dînsulŭ de 'naintea nânașuluĭ, anume ca să-i dee unŭ darŭ óre-și care.

Nânașulŭ precum și toți ceĭ-lalți, carĭ se află la masă, începŭ acum a da câte unŭ darŭ copiluluĭ și anume în mâna celuĭ ce-lŭ ține în brațe, ḑicêndŭ:

— Poftimŭ de curea, pălărie, cușmă etc. dacă e băiatŭ, de tulpanŭ, mărgele etc. dacă e copilă.

---

(1) Com. de Mich. Jemna, stud. gimn.

Aicĭ trebue să observămŭ că Românii din Fundulŭ-Moldovei aŭ datină de-a aduna daruri în timpulŭ cumătriei numaĭ pentru copiiĭ ómenilorŭ celorŭ sĕrmanĭ, nicĭ când însă şi pentru a celorŭ avuţĭ, ca în alte părţĭ ale Bucovinei.

După ce s'aŭ adunatŭ baniĭ pentru copilŭ şi după ce i-aŭ înmânuatŭ părinţilorŭ, iea nânaşulŭ unŭ mălaiŭ şi înplântă într'însulŭ vr'o câţi-va cruceri. După dînsulŭ înplântă şi cellalţĭ óspeţi pe rîndŭ câte unulŭ saŭ maĭ mulţĭ cruceri de jurŭ împrejurulŭ mălaiuluĭ, pe care îlŭ daŭ apoĭ dimpreună cu baniĭ móşeĭ, pentru care s'aŭ strînsŭ.

După adunarea banilorŭ maĭ staŭ, maĭ ospĕtézăşi maĭ cinstescŭ puţinŭ, istorisindŭ în acelaşĭ timpŭ diferite istorióre şi cântândŭ diferite cântece de bucurie saŭ de jale, după cum e fie-care dispusŭ, şi apoĭ luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ se duce fie-care pe acasă (1).

In *ţinutulŭ Dornei* este datină ca darurile menite pentru copilŭ să se dee înainte de masă.

Móşa din acestŭ ţinutŭ, când vede că bucatele sunt gata, înfaşă copilulŭ, după ce l'a înfăşatŭ îlŭ stârnesce ca să plângă, şi apoĭ îlŭ pune pe masă d'inaintea cumătruluĭ, respective a cumătreĭ marĭ, ţicêndŭ că ĭ trebue banĭ de ciobote, opincĭ etc. şi de aceea plânge.

Fie-care dintre cei de faţă, începêndŭ dela cumătrulŭ mare, punŭ baniĭ lângă dînsulŭ, ţicêndŭ unuĭ, că îĭ daŭ pentru pâne şi pentru sare, iar alţiĭ:

Eŭ daŭ pentru sănĕtate,
Că-ĭ maĭ bună dintre tóte!

Nânaşulŭ trebue numaĭ decât să dee ceva, căcĭ de nu móşa îlŭ înfrică, că-ĭ duce băiatulŭ, adică finulŭ acasă.,

Baniĭ îĭ strînge mama copiluluĭ.

---

(1) Dict. de l'arachiva Lehacjŭ-Leuşténŭ.

O sémă de Românĭ, carĭ sunt maĭ avuțĭ, facŭ adese-orĭ cumătrie cu lăutarĭ, de cum-va aceea nu pică în vre-unŭ postŭ, și cu deosebire în sĕptĕmâna mare. Iar dacă din întêmplare nu potŭ căpĕta lăutarĭ, se mulțămescŭ și numaĭ câte c'unŭ cimpoeșŭ saŭ fluerarŭ, să aibă numaĭ cine le cânta.

O astŭ-felŭ de cumătrie cu lăutarĭ, la care de regulă iea parte și preotulŭ dimpreună cu dascălulŭ, dintre carĭ celŭ dîntâiŭ stă în fruntea, iar celŭ de-alŭ doilea în cornulŭ meseĭ, se numesce *cumătrie grasă* saŭ *cumătrie în genunchĭ*, va să ḑică până la genunchĭ de plină.

Cumătriile în genunchĭ, carĭ se facŭ de regulă după ce s'a însănĕtoșatŭ cum se cade nepóta, duréză cu multŭ maĭ lungŭ decât cele de rîndŭ și voia cea bună e cu multŭ maĭ animată (1). In timpulŭ meseĭ cântă nu numaĭ lăutariĭ ci adesc-orĭ și óspețiĭ diferite cântece, iar după ce s'aŭ sculatŭ dela masă prindŭ a și juca.

Unulŭ dintre cântecele usitate la acéstă ocasiune, și maĭ alesŭ în timpulŭ meseĭ, e și celŭ următorŭ:

Lelea albă ca omĕtulŭ
Se iubesce cu cumătrulŭ,
Da cumătra să nu scie,
Vorbă 'n casă să nu fie.
Lelea albă cum e caşulŭ
Se iubesce cu nânaşulŭ.
Da nânaşa să nu scie
Lungă vorbă să nu fie.
Brădănaşŭ cu vîrfulŭ verde,
Cumătra sprîncene negre,
Cine-o vede mintea-şĭ pierde (2).

(1) «Dacă în decursulŭ uneĭ cumătrii. — ne scrie d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachĭ Isacă din Mahala. — se 'ntêmplă prea mare chefŭ. dacă óspeţiĭ sunt de-o potrivă peste fire bine dispuşi. e unŭ semnŭ că copilulŭ. pentru care se face **cumătria**. nu va trăi lungŭ timpŭ.»

(2) Din Crasna. dict. de Mariora Bărbuță.

Altŭ cântecŭ, care asemenea se cântă în decursulŭ meseĭ dela cumătrie, sună astŭ-felŭ:

Frunḍă verde de-alămâe,
Dragă mi-ĭ cumătra mie,
Da cumătru şi maĭ tare,
Că i numele maĭ mare,
Da cumătra să nu scie
Lungă vorbă să nu fie (1).

In fine alŭ treilea cântecŭ sună aşa:

Dragu-mi-ĭ câmpulŭ cu florĭ
Şi cumătrulŭ une-orĭ.
Dragu-mi-ĭ câmpulŭ cu érbă
Şi cumătra câte-odată.
Când ningea şi viscolia
Cumătru la noĭ venia.
Acuma-ĭ caldŭ şi frumosŭ,
Cumătru la noĭ n'a fostŭ.
Şĭ-amù multŭ e caldŭ şi bine,
Cumătru la noĭ nu vine.
Frunḍă verde pipigioiŭ,
Poftimŭ cumătre la noĭ,
Că noĭ suntemŭ bucuroşĭ
De cumătriĭ ceĭ frumoşĭ.

Ba, la cumetriile cele grase, când veselia şi voia cea bună a ajunsŭ la culme, nu o dată audĭ şi pre tatălŭ copiluluĭ adresându-se atâtŭ către nevasta sa câtŭ şi către cumătriĭ ceĭ marĭ şi ḍicêndŭ:

Să trăescŭ şi eŭ şi tu,
Şi cumătru seléeù,
Şi viţelulŭ de sub vacă
Şi cumătra, că mi-ĭ dragă!

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Saŭ aşa:

Isvoraşŭ cu apă rece.
De-ar da Dumneḑeŭ să sece
Să rĕmâie numaĭ tină
Să daŭ mâna
Cu vecina.
Cu vecina
Nu-mĭ dă mână
Cu cumătra totŭ-da-una!

La cumătrie, după cum amŭ amintitŭ şi maĭ sus, ieaŭ parte numaĭ bărbaţĭ şi neveste, adecă numaĭ ceĭ căsătoriţĭ Decĭ, dacă anume saŭ numaĭ din întémplare întră şi vre unŭ feciorŭ în casă, unde se ţine cumătria, atuncĭ móşa, cum dă cu ochiĭ de dînsulŭ, îĭ iea şi ascunde cuşma, anume ca să pótă dormi copilulŭ şi să ajungă, ca să pórte şi elŭ cuşmă saŭ pĕlărie.

Precum maĭ nainte, în decursulŭ meseĭ şi maĭ după aceea în decursulŭ joculuĭ, îndătinéză de-a cânta diferite cântece, totŭ aşa îndătinéză şi după ce s'a sfîrşitŭ cumătria şi anume când cumătriĭ îşĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ şi voescŭ să se pornéscă spre casă.

Aşa cumătra mare, când îşĭ iea rĕmasŭ bunŭ dela ceĭ de casă, cântă:

Frunḑă verde lemnŭ de nucă,
Mĭ-a venitŭ vremea de ducă;
Mĭ-a fostŭ vremea maĭ de multŭ,
Dar' eŭ nu m'am priceputŭ!

Saŭ:

Cântă cuculŭ pe butucŭ,
Vine vremea să mĕ ducŭ.
Sara bună, eŭ mĕ ducŭ
Nu vĕ facŭ nicĭ unŭ buclucŭ!
Sara bună eŭ vĕ lasŭ,
Nu vĕ facŭ nicĭ unŭ năcazŭ!

Sara bună nu de *tătă*, (1)
Că mai am gândŭ să vĕ vĕdŭ!

Saŭ:

Vreme-mi-i de mersŭ acasă,
Holercuţa nu mĕ lasă.
Sara bună nu de tătŭ
C'am de gândŭ să vĕ mai vĕdŭ!

Saŭ:

Sara bună mĭ-aşĭ lua,
Nu mĕ'ndurŭ de Dumnia-ta,
Cumătriţă, draga mea!
Sara bună cŭ mĕ ducŭ.
Mulţămimŭ, gură de cucŭ.
Sara bună, nu de tătŭ,
Că am gândŭ să te mai vĕdŭ!

Mama copiluluĭ, care voesce ca cumătriĭ, respective cumătra, să maĭ stea ca să maĭ petrécă împreună şi să se maĭ veseléscă, ḑice:

Cumătră, ciréş'amară
Fă-mĭ cu ochiŭ pân'afară.
Cumătră, ciréşă dulce,
Fă-mĭ cu ochiŭ când te-i duce! (2)

Cumătra, nu numaĭ că-i face cu ochiulŭ, dar luându-şĭ din noŭ séra bună, dă numaĭ decât să se pornéscă.

Mama copiluluĭ urméză:

Dragu-mi-i, boerĭ, de voĭ,
C'aţĭ venitŭ până la noĭ,
Şi mi-i dragŭ de Dumnia-vóstră,
C'aţĭ venitŭ la casa nóstră,
Da de-acum maĭ dragĭ mi-ţĭ fi
Că şi maĭ desŭ mi-ţĭ veni!

---

(1) *Tătă* = totŭ, se aude fórte adeseorĭ în Bucovina atâtŭ în vorba de tóte ḑilele, câtŭ şi în poesia poporană.

(2) Din Crasna, dict. de M. Pârbuţă.

In sfîrșitu, vĕḑêndu mama copiluluĭ că cumătriĭ nu glumescu, ci vorŭ numaĭ decât să plece spre casă, iea unŭ șipŭ de rachiŭ și petrecêndu-ĭ până la pórtă, cântă:

Cumătrița mea cea dragă,
Mĭ-a trecutŭ acum de șagă.
Cumătră, cumătră hĕĭ,
Când audŭ de sara bună
Mi se uscă limba 'n gură!

Dacă între ceĭ ce-șĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ se află și vre-o nevastă străină, fără părinți, frați și surorĭ, atuncĭ numaĭ ce-o veḑĭ și pre aceea rădicându-și vócea și cântându:

Voĭ nu vĕ prea fuduliți
Și la min' încă veniți,
Că voĭ prea bine mĕ sciți
Că eŭ îsŭ fără părinți;
Și veniți în sĕrbătorĭ,
Că eŭ îsŭ făr' de surorĭ;
Și voĭ totŭ nu mĕ uitați,
Că eŭ îsŭ cea făr' de frați (1).

Ajunșĭ la pórtă maĭ beaŭ încă câte unŭ rîndŭ saŭ douĕ de pahare și apoĭ se despărțescŭ, întorcêndu-se căsașiĭ în casă, iar ceĭ-alalți ducêndu-se fie-carele pe la locuințele lorŭ.

In unele părți ale *Moldoveĭ* câte-va ḑile după botezŭ, unŭ prietenŭ alŭ caseĭ umblă cu o garafă cu rachiŭ, întră în fiecare casă, ḑice câte-va vorbe de cinste pentru gazdă, apoĭ umplêndŭ paharulŭ îlŭ închină fie-căruia dintre gospodarĭ și-ĭ poftesce pe sară la cumătrie. De obicinuitŭ vorbele ce se ḑicŭ la asemene împrejurărĭ, sunt de felulŭ următorŭ:

— Jupânulŭ nânașŭ și jupânésa nânașă, împreună cu aĭ lorŭ cumătri, se închină la cinstita fața Domnia-vóstră ca la unŭ mândru codru verde și vĕ poftesce să osteniți de sară

(1) Din Gălinescĭ, districtulŭ Rădăuțuluĭ.

până la gazda dumilorŭ-sale, că li s'a născutŭ pruncŭ tînĕrŭ și frumosŭ și de mare veselie s'a umplutŭ casa lorŭ. Tare se vorŭ supĕra cinstiții nânași și întréga cinstita adunare dacă veți da greșŭ la acésta.

Gazda rĕspunde prin câte-va vorbe, arĕtândŭ că nu va lipsi dela adunare și înapoindŭ paharulŭ ca să-lŭ îndulcéscă, trimisulŭ îlŭ iea iarăși și, ḑicêndŭ: «*mulțămimŭ*», îlŭ dă *de dușcă*, iar poftitorulŭ adauge: «*să vĕ fie de bine.*»

Odată cu amurgulŭ serii începŭ a se aduna unulŭ câte unulŭ cei poftiți la cumătrie, bărbații cu femeile lorŭ, căci și în Moldova numai gospodarii se poftescŭ la asemene petreceri

Sosindŭ la casa de cumătrie, bărbații se strîngŭ grămadă de-o parte și femeile de altă parte, fie-care cétă vorbindŭ de ale sale.

In vremile de demultŭ bărbații vorbiaŭ de cumpenele resbóielorŭ, de vitejiile Domnilorŭ și ale boerilorŭ; fie-care își spunea povestea întêmplărilorŭ sale în bătăliile cu Turcii, cu Tătarii, cu Ungurii saŭ cu Litfa. Astăḑi grăescŭ despre nevoile lorŭ, despre jidovulŭ crîșmarŭ, despre ciocoi, iar cei din părțile muntóse mai multŭ despre întêmplările cu dihania de ursŭ.

— Umblamŭ — ḑice unulŭ — după o găină sĕlbatică ce de multă vreme o auḑisemŭ codcodocindŭ prin *smidă* (1), când la capĕtulŭ plaiuluĭ, colo, sciĭ, dreptŭ bradulŭ celŭ pîrlitŭ . . . . he! he! rĕspunde altulŭ ce stă cu ochiĭ țintă la povestitorŭ. . . . numai iacă o dihanie câtu-mi-ți-i mamila stătea în cărare par că-mi aținea calea; aprindŭ într'însa, că Dómne îndămână-mi mai venia, și chitescŭ dreptŭ în frunte încât nicĭ n'a mai mișcatŭ. Era unŭ ursŭ bîrzŭ țintatŭ în frunte; pare-mi

(1) Smida e o pădure de braḑi arși, în care aŭ crescutŭ tufe noue.

se că tocmaĭ acela, care maĭ astă primăvară mĭ-a luatŭ unŭ cârlanŭ de m'a durutŭ în sufletŭ,— sciĭ cârlanulŭ celŭ *ţertinŭ*.

— Dar dumi-tale ţi-a mersŭ bine — rĕpunde unŭ altulŭ — că în locŭ de o zémă de găină, te-aĭ alesŭ cu o piele de ursŭ, dar mie mi s'a sfetitŭ maĭ rĕŭ: era despre séră şi mĕ dusesemŭ să-mĭ aducŭ boiĭ; scoborŭ pe *sghiabĭ* (1), când la capĕtulŭ *tarniţeĭ* (2) iacă dihania de ursŭ; după ce-mĭ supsese boulŭ, îlŭ movilise, şi acum şedea nepĕsătorŭ de-asupra pe *partamurĭ* (3); aşa m'am aprinsŭ de mânie, vĕdêndu-mĭ boulŭ perdutŭ, încât mi-am dişŭ în mine: de acum totŭ una mi-e, orĭ eŭ, orĭ elŭ; punŭ mâna pe o tişitură şi strigândŭ înfricoşatŭ, ca să-ĭ ieaŭ apa dela móră, am şi repedítŭ într'însulŭ. N'a statŭ dihania de pricină, ci a rupt'o de fugă. — Eştĭ şi omŭ fiorosŭ — adaugă rîdêndŭ unŭ altulŭ. — Ba nu, bre, — rĕspunde iarăşĭ altulŭ — da era ursŭ de ceĭ furnicoşĭ, care fuge de-şĭ scóte ochiĭ când vede omŭ.

La aceste vorbe daŭ cu toţiĭ unŭ hohotŭ de rîsŭ, şi altora li se taie poſta să maĭ povestéscă vitejiĭ cu urşiĭ.

In vremea acésta între femeĭ, ca dela gâgăitulŭ gâscelorŭ nu se maĭ înţelege nimicŭ, vorbescŭ tóte de odată, chicotescŭ şi rîdŭ cu hohotŭ.

Aşa merge rênduială, până când gazda saŭ nânaşa poftesce la masă, în capulŭ căreia se aşéză nânaşulŭ şi nânaşa şi apoĭ totŭ părechĭ, bărbatŭ şi femee, după cum sunt de fruntaşĭ, până se încheie masa. Mânâncă, beaŭ şi se veselescŭ maĭ multe ceasurĭ, glumindŭ şi rîdêndŭ asupra jidanuluĭ din satŭ saŭ despre vre-unŭ prostaticŭ ce s'a pribegitŭ la masă.

---

(1) *Sghiabulŭ* este o cărare prin valea dintre doĭ munţĭ.

(2) *Tarniţa* este unŭ drumŭ bătutŭ de oĭ saŭ de vite prin unŭ locŭ greŭ de umblatŭ.

(3) *Partamurĭ* se numescŭ bucăţile dintr'o vită ruptă de ursŭ, pe care acesta le face grămadă şi apoĭ se sue de-asupra lorŭ, faptă ce se numesce «*a movilĭ*».

Pe la sfîrșitulŭ meseĭ se dregŭ paharele cele dulcĭ, întâĭ drege nânașulŭ și pune ceva maĭ multŭ în paharŭ maĭ făgăduindŭ copiluluĭ acolo în fața tuturorŭ o vițică; apoĭ începŭ ceĭlalțĭ a pune banĭ în pahare după puterile lorŭ.

Cu aceștĭ banĭ își scóte gazda cheltuelele meseĭ și une-orĭ maĭ prisosesce ceva.

După ce se sfîrșescŭ paharele dulcĭ óspețiĭ începŭ a se rădica dela masă.

In tótă vremea câtŭ ține masa, doĭ balaurĭ negri ca dosulŭ ceaunuluĭ cântă unulŭ din scripcă și altulŭ din cobză felurite cântece de țéră cum și altele vechĭ împământenite, precum sêrbésca, corăbiasca și rusésca. Din când în când câte unŭ óspe chefăluitŭ întinde unŭ paharŭ de vinŭ scripcaruluĭ orĭ cobzaruluĭ, ḑicêndu-ĭ:

—Bea, balaure. co ți-lŭ tornŭ în capŭ!

Țiganulŭ se scólă, închină și elŭ, dar' cine bagă în sémă închinăciunea țigănéscă?

După rădicarea meseĭ stă totŭ temeiulŭ cântecelorŭ și a jocurilorŭ. Flăcăiĭ amețiți saltă legănatŭ, cântă din gură, glumescŭ, prujescŭ și chiue, bătêndŭ cu piciórele de rĕsună pământulŭ. Acum își deschidŭ dragostele totŭ mersulŭ lorŭ; prin inimile femeilorŭ trecŭ când segețile iubireĭ, când ale temutuluĭ. Unele cântă în pilda altora:

Nu sciŭ țesc, nu sciŭ cósă,
Dar nu-mĭ pasă, că-sŭ frumósă.

Cântecŭ mestecatŭ cu laudă și batjocură, pe care nicĭ o femee de țéră nu-lŭ primesce cu mulțămire, celŭ puținŭ în ochiĭ lumiĭ.

Este în sufletulŭ Românuluĭ unŭ fondŭ însemnatŭ de întristare, care se revarsă prin versulŭ duiosŭ și tristŭ alŭ cânteculuĭ sĕŭ și prin vorbele ce ḑice la cântare. Acestŭ su-

fletŭ a presuratŭ note triste chiar şi în cântecele menite pentru veselie. Iar *Doina* este culmea tuturorŭ; ea închide într'însa inima întrégă, are ceva a sufletuluĭ singuraticŭ şi jalnicŭ, pe care nu-lŭ póte zugrăvi nicĭ unŭ cuvîntŭ în limba grăită, afară póte de *dorulŭ*, care se apropie întru cât-va prin mulţimea întrebuinţărilorŭ luĭ. Până la acestŭ cântecŭ toţĭ sunt veselĭ, sorbindŭ unulŭ din bucuria altuia, dar de îndată ce se audŭ sunetele străbătătóre ale doineĭ, se lasă de mână şi de după gâtŭ şi fie-care se ascunde în adâncurile jalnice ale sufletuluĭ sĕŭ. Ţiganiĭ lăutarĭ aŭ ghicitŭ aceste însuşirĭ ale Românuluĭ, de aceea pentru a scăpa de batjocurile şi şăgile dupăcite ce pornescŭ din veselia sburdalnică, eĭ începŭ unŭ cântecŭ de *inimă albastră*, care pune pe gânduri până şi pe ceĭ maĭ zurbagiĭ; iar uniĭ, ceĭ maĭ cu focŭ, începŭ să strige lăutarilorŭ că aŭ nemerit'o, *«căcĭ par'că le iea cu căuşulŭ dela inimă.»*

Sfîrşindu-se astŭ-felŭ de cântece şi îndesândŭ cocoşulŭ cântările sale, óspeţiĭ începŭ a se împrăştia, în vreme ce uniĭ maĭ slabĭ dormŭ duşĭ unde i-a apucatŭ vremea (1).

In judeţulŭ Sucevĭ precum şi în alte judeţe din partea de sus a *Moldoveĭ*, cumătria se face saŭ nemijlocitŭ după botezulŭ noŭ-născutuluĭ copilŭ saŭ la vr'o câte-va ţile după aceea, când atâtŭ părinţiĭ copiluluĭ câtŭ şi nânaşiĭ sĕĭ învită pre rudeniile lorŭ cele maĭ de aprópe ca să iee parte la dînsa.

După ce s'aŭ adunatŭ toţĭ ceĭ invitaţĭ şi după ce s'aŭ aşedatŭ la masă, móşa, înfăşindŭ copilulŭ în scutecele cele maĭ frumóse ce le are, se duce cu dînsulŭ la cumătriĭ ceĭ marĭ, adecă la nânaşiĭ sĕĭ, carĭ staŭ în capulŭ meseĭ; şi presentându-lŭ lorŭ, ţice:

---

(1) A. Lambrior, «Obiceiurĭ şi credinţe la Românĭ.» în «Convorbirĭ lit.» an. IX, Iaşĭ 1.875, p. 2—5.

Din găóză din rogozŭ
O ieşitŭ istŭ fĕtŭ frumosŭ,
Şi cere scufă şi salbă
Să se ducă 'n lumea albă,
Cere calŭ de călărie
Şi o stea la pălărie
Ca să trécă de pustie;
Şi mai cere unŭ calŭ brézŭ,
Că-i feciorŭ de omŭ vitézŭ.
Dă-i măicuţ' unŭ oborocŭ,
Ca să-şi cate de norocŭ,
Şi mai dăi măicuţ'o sită
Ca să-şi cate de ursită;
Şi mai fă maic' o plăcintă
S'o mâncămŭ până la nuntă.
Ca grâulŭ N. N. să créscă
Şi 'ntru mulţi ani să trăéscă!

După rostirea acestei *urări,* fie-care mesanŭ scóte şi dă câte unŭ darŭ bănescŭ pentru copilŭ şi anume mai întâi nânaşii sĕi, apoi rudele şi veciniĭ.

Mai pe urmă, şi anume după ce aŭ statŭ cu toţiĭ unŭ restimpŭ bunŭ la masă, după ce fie-care a gustatŭ din bucatele aduse şi puse pe masă şi a cinstitŭ câtŭ a voitŭ şi i-a plăcutŭ, móşa iea o pâne saŭ unŭ mălaiŭ, merge cu dînsulŭ mai întâi la cumătriĭ ceĭ marĭ apoi la fie-care óspe în deosebi şi, făcêndŭ diferite glume, cere ca să-i doe şi eĭ câte unŭ darŭ pentru ostenéla ce-a avut'o.

Şi fiindŭ că aşa-i datina din moşi-strămoşi, nime nu se pune de pricină, ci fie-care scóte câte vr'o câţi-va banĭ, câtŭ îi lasă inima, şi-i împlântă în mălaiŭ.

Cu adunarea acestorŭ banĭ se încheie apoi cumătria, se scólă cu toţiĭ dela masă, şi luându'şi rĕmasŭ bunŭ dela părinţiĭ copiluluĭ, căruia îi doresc ŭ viaţă îndelungată şi ne-

pětată, minte sănětósă, fericire și tóte cele bune, plécă fie care mulțămitŭ spre locuința sa (1).

In *Țéra-Românéscă* (2) și în *Transilvania* se dă asemenea pretutindene după botezŭ câte unŭ prândŭ mai mare saŭ mai micŭ, după cum e și starea părinților prunculuĭ. Cu acea ocasiune se facŭ apoĭ, ca și în Bucovina, unele presente parte în banĭ parte în naturale. Pe unele locurĭ banii se aruncă saŭ în scaldă saŭ în légănulŭ prunculuĭ.

Dela ceĭ presenți precum și dela aceia, carĭ vinŭ mai târdiŭ în casa prunculuĭ, se *iea somnŭ*, adecă se taie nițelŭ pěrŭ saŭ se pune câte unŭ bănuțŭ la pernă (3).

In părțile *Oravițeĭ*, din *Banatŭ*, se face asemenea după botezŭ unŭ prândŭ, la care iea parte nașulŭ, móșa, saŭ alte némurĭ, carĭ venindŭ rógă de sănětatea noŭ-născutuluĭ, aducêndŭ darurĭ, cu care ocasiune ḑicŭ: «Eŭ daŭ puținŭ, Dumneḑeŭ să dea mai multŭ, ḑile multe, norocŭ și fericire!(4)»

In alte părți din *Banatŭ*, după botezarea unuĭ copilŭ, tatălŭ acestuia, dacă e cu dare de mână, pregătesce unŭ prândŭ

---

(1) Dict. de mai multe Romănce din satele Mălinĭ și Rădășenĭ. Veḑĭ și «Gazeta sătenuluĭ», fóia cunoscințelorŭ trebuincióse agricultoruluĭ și poporuluĭ, an. III. Rîmnicu-Săratŭ, 1886 p. 187.

(2) «Lumina pentru toți» an. III. Bucurescĭ 1888. p. 473: «După botezŭ. nașulŭ merge acasă la părinții nouluĭ-născutŭ, unde se face masa, la care vinŭ rudele și prieteniĭ atâtŭ aĭ nașuluĭ câtŭ și aĭ părinților prunculuĭ și daŭ, câte unŭ darŭ prunculuĭ.»

(3) Com. de d-lŭ Georgescu înv. în Secadate. — «Gazeta Transilvanieĭ,» an LV. Brașovŭ 1892. No. 207: «Afara de botezulŭ realŭ, se maĭ facŭ — în Ilva mare — și așa numitele «*botejunĭ*.» Atuncĭ gazda caseĭ vestesce pe aceia, pre carĭ îĭ doresce să-ĭ aibă la batejune, care în casulŭ acesta este unŭ *ospețŭ de prietinĭ*. Ceĭ chemați se întrunescŭ la casa chemătoruluĭ, care îĭ óspětă bine. Atuncĭ fie-care óspe își ține de datorie să cinstéscă gazdeĭ o viței, una orĭ mai multe oĭ, bucate, ba și banĭ. Aceĭ óspețĭ, carĭ cinstescŭ o viței, unŭ mânzŭ o vaca (nu și ceĭ carĭ cinstescŭ oĭ, capre, bucate, banĭ) *intră în cumătrie* cu gazda caseĭ. Acesta, la casŭ de nevoe, la cumătri alérgă mai întâĭ după sfatŭ și ajutorŭ.»

(4) Aur. Jana, «Credințe la nasceri», în «Familia» an. 1889 p. 483.

mare, numită *gostie*, la care pe lângă naşi şi móşă, mai chémă încă şi pre bărbatulŭ móşeĭ, apoĭ pre vecinĭ, prietenĭ şi rudeniĭ; une-orĭ aducŭ chiar şi lăutarĭ.

După ce aŭ prânditŭ şi s'aŭ veselitŭ cu toţiĭ, fie-care óspe, înainte de a-şĭ lua ḑiua bună şi a se porni spre casă, caută şi scóte vre-o câţi-va banĭ, care câtŭ se 'ndură şi după cum îĭ e şi puterea, şi puindu-i la capulŭ miculuĭ botezatŭ, ḑice:

— Eŭ ţĭ daŭ puţinŭ, Dumneḑeŭ să-ţĭ dea mai multŭ!

Rostindŭ cuvintele acestea, dă mâna cu ceĭ de casă şi, luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ dela dînşiĭ, se pornesce în cotro s'a îndreptatŭ.

Nemijlocitŭ însă înainte de pornire, *gazdóia* caseĭ dă naşuluĭ saŭ naşeĭ ca darŭ o maramă frumósă, iar móşeĭ *o pogace*, pe care sunt grămădite cărnurĭ fripte, aluaturĭ fine, iar deasupra ca la 8 — 10 *rifĭ* de pânză fină, alŭ căreĭ mijlocŭ vine dreptŭ de-asupra pogaceĭ şi a aluaturilorŭ, iar capetele se tragŭ (târlie) pe jos. Pogacea şi pânza acésta trebue s'o ducă móşa până la sine acasă ţinêndu-o mai sus decât umĕrulŭ, alăturea cu capulŭ, iar capetele pânzeĭ lăsându-le să se târlie după dînsa ca unŭ şlepŭ după o dómnă, anume ca cine va întâlni-o pe drumŭ, să stea loculuĭ, să-ĭ admire darulŭ şi să pótă ḑice: «mare şi frumosŭ darŭ i-aŭ datŭ!»

Cu acésta apoĭ, petrecuţĭ fiindŭ naşiĭ şi móşa de cătră părinţiĭ copiluluĭ şi de lăutarĭ până la unŭ locŭ, une-orĭ chiar şi până acasă, se gată gostia saŭ actulŭ botezăriĭ.

Ceĭ maĭ sĕracĭ, dacă nu potŭ în ḑiua botezăriĭ da şi eĭ unŭ prândŭ ca ceĭ bogaţĭ, hotărĕscŭ a-lŭ da pe altă Duminecă saŭ sĕrbătóre, une-orĭ chiar şi la 2—3 sĕptĕmânĭ. Atuncĭ facŭ şi eĭ o mică *gostie*, dar totŭ-deauna mai pe sĕrăcie şi mai cu puţinŭ sgomotŭ (1).

(1) Com. de d-lŭ I. Popovici.

In *Ungaria* asemenea e datină de-a se da unŭ *ospĕţŭ* în onórea cumătrilorŭ marĭ şi a móşeĭ, dar maĭ cu sémă numaĭ după botezulŭ unuĭ *pruncŭ* (băiatŭ).

In decursulŭ ospĕţuluĭ acestuia, care, cu puţine abaterĭ, se face maĭ totŭ aşa ca şi în cele-lalte părţĭ locuite de Românĭ, nepóta e dătóre să spele mânile móşeĭ, ceea ce se face aşa: tórnă apă curată într'unŭ blidŭ, şi apoĭ, luând cu mânele séle apă de-aceea, spală cu dînsa mânile móşeĭ; iar după ce i le-a spĕlatŭ îĭ dă o ştergură nouă ca să se ştérgă. Atâtŭ ştergura acésta, câtŭ şi o năframă, asemenea nouă, care i-o dă maĭ pe urmă, rĕmânŭ ale móşeĭ ca darŭ pentru ostenéla sa precum şi pentru mâncarea ce i-a preparat'o şi i-a adus'o, câtŭ timpŭ a fostŭ bolnavă.

Spĕlarea mânilorŭ móşeĭ de către nepóta sa trebue în orĭ ce casŭ să se întêmple în viéţa acésta, căcĭ dacă nu se întêmplă, atuncĭ móşa în cea-laltă lume e tótă până în cóte *sângiósă*.

Dacă nepóta a neglijatŭ în decursulŭ vieţiĭ sale actulŭ acesta alŭ spĕlăriĭ, şi s'a întêmplatŭ să móră, atuncĭ móşa se duce la dînsa până a nu se înmormînta, şi némurile eĭ o spală pe mânĭ şi o ştergŭ cu pânza ce se află pe faţa repausateĭ (1).

In fine în *Macedonia* după botezŭ se pune masă la martorĭ, şi în timpulŭ meseĭ se aduce unŭ vasŭ cu vinŭ, la fie-care óspe care aruncă în năuntru bănişorĭ saŭ parale, menite a se cóse pe scufiţa copiluluĭ. Cele-lalte formalităţi se facŭ ca şi la Româniĭ din Dacia-Traiană, fără nicĭ o deosebire (2).

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

(2) Bolintinénu, Călĕtoriĭ la Româniĭ din Macedonia, p. 88—89.—Veḑi şi Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 46.

XVII.

SCĂLDĂCIUNEA.

In decursulŭ cumătrieĭ saŭ nemijlocitŭ după acésta urméză de regulă *Scăldăciunea,* numită altmintrelea și *scălduşă* saŭ *scălduşcă*; adecă copilulŭ noŭ-născutŭ se scaldă de cătră *cumătriĭ marĭ*, naşiĭ copiluluĭ, carĭ l'aŭ ţinutŭ la botezŭ.

In cele maĭ multe locurĭ din *Bucovina* însă este datină de a se scălda copilulŭ de cătră cumetriĭ ceĭ marĭ abia a doua saŭ chiar a treia ḑi după botezŭ, și acésta din causă ca să nu se stérgă prea de grabă *mirulŭ* de pe dînsulŭ, ci să dórmă celŭ puţinŭ o nópte în mirŭ (1).

In acele locurĭ, unde se scaldă a doua saŭ a treia ḑi, maĭ esistă încă și acea credinţă că pe copilulŭ botezatŭ nu e niméruĭ iertatŭ să pue mâna, până ce nu-lŭ scaldă nânaşa sa (2).

(1) Com. de maĭ mulţĭ inşĭ precum și de d-lŭ V. Turturénŭ, protŭ: «*Scăldăciunea*, numită altmintrelea *scălduşcă*, se face totŭ-deauna a doua ḑi după botezŭ, pentru că la botezŭ pruncŭlŭ se miruesce și de-aceea în aceea ḑi nu se cade a scălda saŭ a spăla copilulŭ, căci se spală mirulŭ de pe dînsulŭ.»

(2) In Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarchŭ.

Scăldăciunea se face în cele mai multe părți din *Bucovina* astŭ-felŭ:

A doua ḍi după botezŭ saŭ cumătrie, colea când se apropie sórele spre amiaḍĭ, se adună la casa nepóteĭ mai multe femeĭ dimpreună cu cumătra saŭ cumătrulŭ mare, adecă cu celŭ ce a ţinutŭ copilulŭ la botezŭ.

Dacă celŭ ce a ţinutŭ copilulŭ la botezŭ e bărbatŭ, vine de regulă dimpreună cu soţia sa, dar nu aduce nicĭ unŭ darŭ, dacă e femee, atuncĭ aceea vine de regulă fără de bărbatulŭ sĕŭ, dar aduce cu sine şi de astă dată, ca şi mai nainte la botezŭ, pelincĭ, fașă, unŭ tulpănașŭ, unŭ brâŭ, o perinuţă, tóte acestea nouĕ (1).

In *Boianŭ*, dstrictulŭ Cernăuţuluĭ, şi în Vicovulŭ-de-sus, districtulŭ Rădăuţuluĭ, naşa aduce de regulă finuluĭ sĕŭ de astă dată ca darŭ: o fașă, unŭ *scutecŭ* şi o bucată de pânză nóuă ca de vr'o 3—4 coţĭ de lungă pentru pelincĭ, precum şi o *căpătuşcă* (2) albă şi una cu florĭ (3).

In *Fundulŭ-Moldoveĭ*, districtulŭ Câmpulunguluĭ, dacă naşulŭ copiluluĭ e femee, când merge *să scalde copilulŭ de mirŭ*, duce următórele darurĭ: o păreche de dăsăguţĭ, unŭ sculŭ de *lână albă* orĭ *lae*, apoĭ *scutece*, o *fașă* şi unŭ *tulpănașŭ* de legatŭ capulŭ copiluluĭ, carĭ sunt puse într'o traistă nóuă şi câtŭ se póte de frumósă. Pe lângă acestea mai duce încă şi o *ólă nouă*.

Obiectele prime sunt menite pentru înfășarea copiluluĭ, iar óia de încălḍitŭ scăldătórea într'însa.

Dacă celŭ ce a botezatŭ e bărbatŭ, tóte lucrurile acestea le duce nevasta sa, care scaldă totŭ-odată şi copilulŭ. Dacă n'are soţie, le duce o soră saŭ altă femee. Iar dacă e sĕr-

(1) In Calanfindescĭ şi Frătăuţulŭ-vechiŭ.
(2) *Căpătuşcă* = basmă.
(3) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

manŭ, și n'are lucrurĭ de acestea în casa sa, trebue să le cumpere dela alțiĭ, căcĭ de dusŭ, fie avutŭ orĭ sĕrmanŭ, fie-care trebue să le ducă (1).

După ce s'aŭ adunatŭ acum tóte femeile, câte aŭ avutŭ să se adune, căcĭ bărbațiĭ, afară de cumătrulŭ mare, maĭ nicăirĭ în Bucovina nu e datină ca să iea parte la *Scăldăciune*, móșa prepară scăldătórea (scăldușca), adecă tórnă apă curată și ne 'ncepută în óla cea nouă, care a adus'o cumătra cea mare, respective soția cumătruluĭ mare, anume spre acestŭ scopŭ de acasă și care însémnă *ca copilulŭ să aibă glasŭ ca și óla cea nouă când se cumpĕră din târgŭ*, și apoĭ o pune la focŭ ca să se încălḑéscă. In același timpŭ pune în óla cu apă încă și următórele plante saŭ semințe de plante, precum: *busuiocŭ*, câte-va *fire de grâŭ, mărarĭŭ, mintă, românița*, câte-va *botiĭ* (botie) saŭ *măgălĭĭ de macŭ, semînță de cânepă*, precum și una saŭ maĭ multe pene de orĭ și ce felŭ de pasĕre.

Busuioculŭ îlŭ pune de aceea ca noŭ-născutulŭ, și maĭ alesŭ dacă e copilá, să fie atrăgĕtóre și iubită ca busuioculŭ;

Firele de grâŭ, ca *să aibă cinstea grâuluĭ*; și precum e grâulŭ celŭ maĭ alesŭ și maĭ căutatŭ dintre tóte pânele albe, așa să fie și copilulŭ maĭ alesŭ, maĭ căutatŭ și maĭ vĕḑutŭ dintre toțĭ ómeniĭ;

Mărariulŭ, să fie plăcutŭ ca mărariulŭ în bucate;

Minta și *românița*, ca să créscă ușorŭ și să fie sănĕtosŭ:

Botiile de macŭ, ca să pótă ușorŭ și bine dormi;

Sămînța de cânepă, ca să créscă iute ca cânepa; iar

Penele, ca să fie ușorŭ ca pana, precum și pentru aceea ca tóte să le pricépă și învețe ușorŭ, și totŭ așa să trăéscă în lume.

Totŭ așa facŭ și móșele românce din *Macedonia*; acelea

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciŭ — Leuștĕnŭ.

încă punŭ în scăldătóre, după ce s'a botezatŭ copilulŭ, *busuiocŭ*, ca să fie *muşatŭ* (frumosŭ), *paradzi* (parale) de argintŭ ca să fie avutŭ, şi *sare* ca *să aibă hare* (să fie plăcutŭ) (1).

După ce s'a încălditŭ scăldătórea astŭ-felŭ preparată, o iea dela focŭ şi o tórnă într'o vănuţă saŭ covăţică, numită altmintrelea în unele părţi atâtŭ din Bucovina câtŭ şi din Moldova alghie dem. *alghiuţă* (2), în care maĭ pune încă şi o lécă de *aghiasmă*, puţinŭ *lapte dulce*, o bucăţică de *zaharŭ* precum şi unulŭ saŭ douĕ *ouĕ*.

Apa sfinţită saŭ aghiasma însémnă ca copilulŭ să fie ca acésta de curatŭ;

Laptele dulce, ca să fie albŭ şi frumosŭ ca laptele, precum şi pentru aceea ca să-ĭ fie viéţa dulce ca laptele, să trăéscă bine în lume;

Zaharulŭ, maĭ alesŭ dacă e copilă, anume ca să fie lumeĭ dulce ca acesta; iar *ouĕle*, carĭ rĕmânŭ întregĭ până a doua ḑi, când le sparge mama copiluluĭ şi aşa sparte le pune apoĭ în scăldătóre, însemnéză ca să fie curatŭ, plinŭ şi sănĕtosŭ ca oulŭ.

Maĭ totŭ aceste obiecte îndătinéză a le pune în *scălduşă* şi Romîncele, respective móşele, din unele părţi ale *Moldoveĭ* precum bună óră cele din judeţulŭ Sucéva (3).

In *Ţéra-Românéscă*, când se scaldă copilulŭ pentru prima óră dela botezŭ, i se pune în scăldătóre o bucată de pâne şi una de slănină de porcŭ, anume *ca copilulŭ să crésca ca pânea în coptorŭ şi să se îngraşe ca unŭ purcelŭ*. I se maĭ pune încă şi o córdă de vióră ca în viaţa luĭ să cânte frumosŭ (4).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit., p. 41.

(2) Dict. de Aniţa Pletosŭ, Romîncă din Rădăşeni, judeţulŭ Sucéva.

(3) Dict. de An. Pletosŭ din comuna Rădăşeni: «*Scăldătórea*, numită altmintrelea *scălduşă*, o face móşa din apă ne'ncepută. După ce o pune în *alghiuţă* şi-o *stêmpĕră*, pune într'însa grâŭ, zaharŭ şi pene, ca să fie uşorŭ ca pana.»

(4) Ionénu, op. cit., p. 27 şi 28.

Iea apoĭ totŭ móșa copilulŭ și-lŭ vîră în scăldătóre. După ce l'a vîrîtŭ, cumătra, respective cumătrulŭ mare, nașulŭ copiluluĭ, iea lumina de botezŭ, o aprinde și apropiindu-se de vasulŭ, în care se află copilulŭ, *pică* (picură) dintr'însa în scăldătóre în forma crucеĭ câte de treĭ orĭ în fie-care locŭ și anume: întâĭ la capŭ, apoĭ la picióre, după aceea în partea dréptă și pe urmă în cea stângă.

Dacă sunt doĭ saŭ și maĭ mulțĭ cumătri, atuncĭ picură fie-care pe rêndŭ, aruncându în acelașĭ timpŭ câte unulŭ saŭ și maĭ mulțĭ florinĭ în scăldătóre.

Vinŭ apoĭ pe rêndŭ tóte femeile câte se află de față și stropindŭ copilulŭ cu puțină apă, aruncă și ele în scăldătóre câte vr'o câți-va crucerĭ saŭ puișorĭ, după cum sunt de avute.

Baniĭ aceștia, carĭ sunt meniți pentru móșă (1), însemnéză ca copilulŭ să fie *bănosŭ* și *norocosŭ* câtŭ va trăi.

Iar luminele le punŭ pe masă, unde le lasă să arză până maĭ pe urmă.

După acésta cumătra mare scaldă singură copilulŭ. Dacă sunt maĭ multe cumătre îlŭ scaldă fie-care pe rêndŭ. Iar dacă nașulŭ copiluluĭ e bărbatŭ, atuncĭ îlŭ scaldă nevasta sa, în lipsa acesteia móșa saŭ și altă femee. Totușĭ și nânașulŭ trebue să tórne măcarŭ o léeă de apă pe copilŭ (2).

După ce l'a scăldatŭ și spălatŭ cum se cade, iea cumătra cea mare *crijma*, în care a fostŭ pusŭ după ce s'a scosŭ din botezŭ, o móie în scăldușcă și șterge cu dînsa copilulŭ maĭ întâĭ pe la tóte încheeturile, unde a fostŭ unsŭ cu

(1) Datina Rom. din Calafindeștĭ, Ilișeștĭ, Frătăuțulŭ-vechiŭ și Sucéva — Vedĭ și Or. Dlujanschi. Din viața pop. rom., în «Albina Carpațilorŭ» an. IV. Sibiiŭ 1879. p. 76.

(2) În Calafindeștĭ, dict. de C. Racolța; — în Frătăuțulŭ-vechiŭ, dict. de Zamfira Ignătóieĭ; apoĭ în Ilișeștĭ.

mirŭ, apoĭ în gură ca să nu-ĭ pută, pe subsuorĭ ca să nu asude și la urechĭ ca să audă bine (1).

Nespĕlându-lŭ cumătra cum se cade cu *crijma*, în gură, subsuorĭ și 'n urechĭ, se crede că copiluluĭ, câtŭ trăesce, ĭĭ pute din gură, asudă fórte tare și nu aude bine (2).

In Boianŭ și Mahala, districtulŭ Cernăuțuluĭ, dreptulŭ de a scălda pre celŭ botezatŭ întâia óră după botezŭ îlŭ are numaĭ nânașa. Alte femeĭ și cu deosebire mama copiluluĭ nu se cuvine nicĭ decum să-lŭ scalde de mirŭ, pentru că după credința Românilorŭ din aceste două comune ar fi unŭ mare pĕcatŭ când l'ar scălda altă femee, și nu nânașă-sa.

Dreptŭ aceea nânașa, după ce atâtŭ ea câtŭ și ceĭ-lalțĭ meseni carĭ voescŭ, aŭ aruncatŭ maĭ întâĭ câte unulŭ saŭ maĭ mulțĭ cruceriĭ în scăldătóre, móie cornulŭ crijmeĭ în scaldă și picură copilulŭ cu dînsa în gură de treĭ orĭ anume ca să nu se prindă de dînsulŭ nicĭ unŭ rĕŭ, apoĭ picură cu lumina de botezŭ, care arde în totŭ timpulŭ scăldăriĭ, în scăldușcă câte treĭ picușurĭ: la capŭ, la picióre și la ambele mânĭ în forma crucĭĭ. După acésta, scăldându-lŭ și spĕlându-lŭ cum se cuvine, iea *triplicŭlŭ* (3) și busuiocŭlŭ, care a fostŭ legatŭ la lumina de botezŭ, precum și crijma, ale căreĭ cornurĭ le îndoesce la unŭ locŭ, și prinḍându-le pe tóte acestea la olaltă, le móie în scaldă și șterge cu dînsele pe copilulŭ scăldatŭ la urechĭ, la mânĭ, subsuorĭ, în *stinghiurĭ* (4) precum și la tóte cele-lalte încheeturĭ ale corpuluĭ.

După ce l'a scăldatŭ și șterșŭ în chipulŭ cum s'a arĕtatŭ, îlŭ scóte din scăldătóre, prinḍându-lŭ cu mânele de ambele

---

(1) In Fundulŭ-Moldoveĭ întrebuințéză Româncele în locŭ de *crijmă* spre scopulŭ acesta orĭ și ce felŭ de pânză curată. Com. Par. Lehaciŭ — Leușténŭ.

(2) In Fundulŭ-Moldoveĭ, com. de d-lŭ P. L. Leușténŭ.

(3) *Triplicŭ* se numesce unŭ sculișorŭ de ață rĕsucită de colóre albă, roșie și albastră.

(4) *Stinghiurĭ* se numescŭ încheeturile de sus ale picióreloră.

umere ale obrazului anume ca să crésca înaltŭ și dreptŭ și să-ĭ fie grumadului lungŭ, apoĭ aruncându-lŭ pe scutece și pelincĭ, ca să fie sprintenŭ, îlŭ înfașă, îlŭ strînge de nasŭ și-ĭ face de treĭ orĭ cruce peste corpŭ. După acésta îlŭ pune pe o perină curată și-lŭ acopere cu crijma, dacă e băiatŭ, așa ca fața să-ĭ rĕmâie descoperită, iar dacă e copilă o acopere și pe față, anume ca să fie rușinósă.

Astŭ-felŭ acoperitŭ și 'n loculŭ unde l'a pusŭ îlŭ lasă să stea până după scótercа și aruncarea scăldătóreĭ, în care s'a scàldatŭ (1).

In Poiana-Ștampiĭ, districtulŭ Dorneĭ, sfîrșindŭ nânașa copilului de scăldatŭ și scoțèndu-lŭ din scăldătóre, îlŭ înfașă în pelincele și scutecele ce le-a adusŭ anume spre acestŭ scopŭ de acasă saŭ în pânza și brâulŭ, care l'a adusŭ la botezŭ, și după aceea îlŭ duce și-lŭ dă mâne-sa ḑicèndŭ:

Poftimŭ ține-lŭ!
Să fie voiosŭ,
Sănĕtosŭ
Și frumosŭ;
Lucrătorŭ.
Ascultătorŭ
Și 'ndurătorŭ;
Să trăiéscă
Și să crésca;
Să fie harnicŭ, focŭ,
Să aibă multŭ norocŭ.
Iar' dumnia-ta cumătră,
Ca o mamă adevĕrată,
Să trăeseĭ
Să poțĭ să-lŭ cresceĭ,
Și să-lŭ povățuesceĭ!

Iar dacă e copilă ḑice:

(1) Com. de d-lŭ V. Turturĕnŭ și lonică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

Poftimŭ ţine-o!
Să fie voiósă,
Sănĕtósă
Şi frumósă;
Lucrătóre,
Ascultătóre
Şi 'ndurătóre;
Să trăiéscă
Şi să créscă;
Să fie harnică, focŭ,
Şi să aibă multŭ norocŭ;
Iar dumnia-ta, cumătră,
Ca o mam' adevĕrată,
Să trăescĭ
Să poţĭ s'o crescĭ
Şi s'o povăţuescĭ.

Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, sărută mâna cumătreĭ, dacă acésta e maĭ bĕtrână decât dînsa şi mulţămesce, ḑicêndŭ:

Mulţămimŭ, cumătră,
Că l'aĭ botezatŭ
Şi l'aĭ creştinatŭ. . .
Dumneḑeŭ ţĭ-ajute! . . . (1)

In Frătăuţulŭ-vechiŭ, după ce-lŭ scóte din scăldătóre, îlŭ aşéză pe lâna unuĭ pieptarŭ, anume ca să fie îmbrăcatŭ ca óia, şi apoĭ îlŭ pune alăturea cu maica sa (2), iar în Fundulŭ-Moldoveĭ, după ce-lŭ încinge cu faşa, sub care pune 50 cr. saŭ 1 fl. îlŭ iea în braţe şi lumina de botezŭ în mână, apoĭ sărutându-lŭ atâtŭ pre dînsulŭ câtŭ şi lumina, îlŭ duce la mama sa şi dându-i-lŭ acesteia ḑice:

— Poftimŭ de sufletulŭ meŭ!

Iar dacă nu l'a botezatŭ femeea, ce i-lŭ dă, ci bărbatulŭ eĭ saŭ altulŭ cine-va, ḑice:

(1) Dict. de maĭ multe Romănce de locŭ din Poiana-Ştampiĭ.
(2) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

— Poftimŭ de sufletulŭ bărbatuluĭ meŭ, saŭ de sufletulŭ luĭ N. care l'a botezatŭ!

Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, îĭ sărută mâna şi-l mulţămesce (1).

In fine în *Macedonia*, unde scăldușca e asemenea usitată a doua ḑi după botezŭ, cum a scăldatŭ nânaşa copilulŭ, cum l'a pusŭ în scuticĭ de lână, lucrate în casă şi ţesute la amêndouĕ capetele cu roşu, şi cum l'a înfăşatŭ cu şitóre, de care se anină unŭ inelŭ de aurŭ orĭ de argintŭ, îlŭ iea în braţe şi ducêndu-se cu elŭ la maica sa ḑice:

« Nună dela mine lilinŭ (finŭ), dela Dumneḑeŭ creştinŭ! (2)»

După ce a predatŭ acum cumătra mare copilulŭ maiceĭ séle, móşa scoţêndŭ baniĭ, carĭ i-aŭ aruncatŭ maĭ nainte cumătriĭ precum şi ceĭ-lalţĭ mesenĭ din scăldătóre, iea covăţica saŭ vănuţa cu scăldușca, în care a fostŭ scăldatŭ copilulŭ ca să o scótă afară. In acelaşi timpŭ cumătra saŭ soţia cumătruluĭ mare, luândŭ lumina de botezŭ aprinsă într'o mână, iar unŭ şipŭ de rachiŭ fiertŭ cu miere precum şi unŭ paharŭ în cea-laltă mână, merge în urma eĭ, iar cele-lalte femeĭ, câte se maĭ află la scăldăciune prinḑêndu-se de mână şi formândŭ unŭ felŭ de danţŭ se ducŭ cu tótele în urma lorŭ petrecêndu-le până la o apă mergĕtóre, dacă se află vre-o atare prin apropiere, saŭ în grădiniţa cu straturile, însă de regulă în pomĕtŭ, unde este, şi anume totŭ jucêndŭ, cântândŭ (3) şi strigândŭ:

(1) Diet. de Paraschiva Lehaciu-Leuşténŭ.

(2) Burada. Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 42 şi 48.

(3) Datina Românceloră din cele maĭ multe comune din Bucovina precum din Boianŭ şi Mahala com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isaeŭ şi V. Turturénŭ: «Maĭ nainte de a presentă copilulŭ nânaşuluĭ saŭ nânaşiĭ, móşa scóte şi varsă scăldătórea într'unŭ locŭ curatŭ sub unŭ pomŭ saŭ o tufă etc. Femeile mergŭ tóte împreună cu móşa şi cu nânaşa cu lumina de botezŭ aprinsă.» — Din Vicovulŭ-de-sus şi Voitinelŭ com. de d-lŭ Dumitru Cărdeiŭ, agricultorŭ: «Femeile mergŭ cu scăldușca afară cântândŭ şi jucândŭ ca să jóce şi elŭ bine, şi o tórnă apoĭ la unŭ pomŭ ca să créscă ca pomulŭ de mare.»

Hopa, hopa,
C'a ḍisŭ popa
Să jucămŭ
Și să cântămŭ,
Să ne 'nvĕțămŭ
Bine 'n lume să făcemŭ,
De rĕŭ să ne apĕrămŭ,
Să nu facemŭ nicĭ când rĕŭ,
Să fie luĭ Dumneḍeŭ
Neplăcută
Și urîtŭ;
Să făcemŭ numaĭ frumosŭ
Să placă și luĭ Christosŭ,
Să facemŭ numaĭ plăcută
Să placă Duhuluĭ sfîntŭ,
Și să facemŭ numaĭ bine
Să placă la orĭ și cine (1).

Saŭ așa:

Hop, leliță cu sumanŭ,
Cu treĭ ace 'n peștimanŭ:
Unù pișcă,
Unù mișcă;
Unù 'mpunge, unù scóte,
Unù strigă că nu póte;
Unù face
Cum îĭ place (2).

Cum aŭ eșitŭ din casă afară cântă:

Ușoru-ĭ cu flóre 'n gâță,
Greŭ e cu copilŭ la țiță.
Maĭ bine cu flóre 'n față
Decât cu copilŭ în brațe,
Că eŭ flóre n'am purtatŭ,
Cu copilŭ m'am deșteptatŭ (3).

(1) Din Crasna, dict. de Aniţa Ursachi.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Ajungèndŭ în pomĕtŭ se oprescŭ la unŭ mĕrŭ saŭ pĕrŭ saŭ și la altŭ pomŭ verde, sănĕtosŭ și frumosŭ care se află la unŭ locŭ curatŭ (unde nu-sŭ pomĭ la o răchită saŭ la unŭ socŭ, iar în grădina cu florile la unŭ trandafirŭ etc.) și acolo apoĭ tórnă scăldătórea la trupina pomuluĭ respectivŭ anume ca copilulŭ să créscă, să 'nfloréscă și să rodéscă ca pomulŭ; iar la locŭ curatŭ de aceea, pentru că acésta e cea dîntâĭ scăldătóre de când s'a miruitŭ, și mirulŭ e sîntŭ, apoĭ și pentru aceea că în scăldătóre se află și aghiasmă. Iar când o tórnă ḑice:

Să créscă mare ca pomulŭ și să fie sănĕtosŭ (sănĕtósă) ca dînsulŭ!

Totŭ așa facŭ cu apa din scăldătórea acésta și Româncele din *Macedonia*, acelea încă o aruncă la locŭ curatŭ, cu acea deosebire numaĭ că ele de obiceiŭ n'o ducŭ s'o verse maĭ departe în afară de streșina caseĭ, ca nu cumva să se verse peste *albele* saŭ *hărăsitele* (ursitele) despre carĭ am vorbitŭ maĭ sus (1).

Cum a aruncatŭ scăldătórea móșa prăvale covățica, adecă o întórce cu gura în jos și, punèndu-se pe dînsa să ședă, ḑice:

S'a resturnatŭ covata,
Să trăéscă nepóta;
Și s'a resturnatŭ de-odată
Să maĭ facă înc'o fată,
S'a resturnatŭ pe-unŭ piciorŭ
Să maĭ facă și-unŭ feciorŭ (2).

Cumătra mare, dimpreună cu cele-lalte temeĭ puindu-se și stândŭ rótă împrejurulŭ móșeĭ începŭ asemenea a cânta și a ḑice:

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 41.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ lui Iordachi Isacŭ.

Jócă móşa pe covată
Să mai aibă câte-o fată,
Jócă móşa pe ştiubeiŭ
Să mai aibă *nepoţeĭ* (1).
Să trăéscă nepotulŭ
Să mai facă şi altulŭ,
Să trăéscă nepóta
Să mai facă şi alta.
Nepotulŭ dac'a trăi,
Noĭ bine ne-omŭ veseli
Cu fete şi cu feciorĭ,
Că de-acestea ne-a fostŭ dorŭ.
Să jucămŭ, s' ne veselimŭ,
Totŭ de-acestea ne gătimŭ.
Şi nepotulŭ să trăéscă
De-acestea să ne gătéscă! (2).

Apoĭ încunjurându pomulŭ şi jucându atâtŭ în prejurulŭ luĭ câtŭ şi alŭ móşeĭ, care şéde şi acum pe covată, chiue:

Dragulŭ mamiĭ sugĕtorŭ
Să trăescĭ, să crescĭ uşorŭ,
Să fiĭ tatiĭ de bunŭ sporŭ
Şi mamiĭ de ajutorŭ
De pe vatră pe cuptiorŭ!

Dacă celŭ scăldatŭ e copilă:

Draga mămuchiĭ păpuşă
Să trăescĭ, s'ajungĭ mătuşă,
Să fiĭ bună jucăuşă
Cu gunoiulŭ după uşă! (3)

După a treia încunjurare şi anume după ce aŭ sfîrşitŭ de chiuitŭ următórea chiuitură:

(1) Móşa atâtŭ pre copiiĭ ce-ĭ moşesce, câtŭ şi pre părinţiĭ acestora iĭ numesce *nepotŭ-ă*.

(2) Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.

(3) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă, cant. bis.

U, iu, iu nânașă mare,
Ica și suflă 'n lumînare,
Dór' a arde și mai tare
Să svêrlimŭ cea scăldătóre
'N grădina cu florile
Să strîngemŭ nurorile! (1)

încetéză de jucatŭ, cumătra stinge lumina, iar una dintre femeĭ iea nisce bețe și începe a scormoli cu dînsele, ca și când ar ara spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să aibă norocŭ la arătură, își face apoĭ barbă spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să fie preotŭ, în fine umblă cu nisce ciucălăĭ în mână spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să fie avutŭ (2).

In *Boiană* și *Mahala,* dacă noŭ-născutulŭ e *bdiatŭ,* facŭ o mulțime de șăgĭ cu lucrurĭ bărbătescĭ, precum: cosescŭ, adunŭ, căpițescŭ, îmblătescŭ etc., iar dacă e *fată* facŭ lucrurĭ femeescĭ, precum e și ocupațiunea femeilorŭ, adecă péptănă, scarmănă unŭ cojocŭ, torcŭ, cóse cusuturĭ și multe alte maĭ facŭ (3).

Apoĭ sculându-se móșa de pe covată le provócă să sară peste acésta, anume ca să aibă și ele câte-o fată saŭ feciorŭ, dicêndŭ:

Haĭ, săriți peste covată
S'aveți și voĭ câte-o fată,
Dar săriți cam năltișorŭ
S'aveți și câte-unŭ feciorŭ.

Nevestele carĭ doresc să aibă copiĭ, începŭ acum a sări una după alta peste covată, făcêndŭ și de astă dată o mulțime de glume (4).

(1) Din Valea-Putnei, com. de V. Tocariŭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

In *Sucéva* din contră, întorcêndŭ móșa covățica saŭ vănuța, fie-care femee, maĭ alesŭ cele tinere în locŭ să sară, se punŭ să ședă pe vănuță; acésta însemnéză că în curêndŭ o va învrednici Dumnedeŭ și pre dînsa cu unŭ astŭ-felŭ de odorŭ (1).

Am amintitŭ maĭ sus că la *Scăldăciune* ieaŭ parte numaĭ femeile și cu deosebire cele maĭ de aprópe înemurite cu nepóta dimpreună cu cumătra mare, și numaĭ *limpede* acestea iesŭ cu scăldătórea și se ducŭ cu dînsa ca s'o arunce la unŭ locŭ curatŭ. Bărbațiĭ nu aŭ datină de a lua parte la scăldăciune, cu atâtŭ maĭ puținŭ la scóterea scăldătóreĭ. Și dacă nașulŭ copiluluĭ e bărbatŭ, atuncĭ în loculuĭ luĭ iese cu scăldătórea numaĭ soția sa cu móșa și cu cele-lalte femeĭ, iar elŭ rĕmâne în casă. Decĭ dacă se 'ntêmplă să se amestece printre femeĭ și vre-unŭ bărbatŭ, atuncĭ vaĭ de capulŭ luĭ ce maĭ facŭ cu dînsulŭ. Maĭ întâĭ începŭ a-șĭ bate jocŭ de dînsulŭ, cântându-ĭ diferite cântece sarcastice, precum :

Frunză verde de alună,
Catŭ la délŭ, délulŭ rĕsună,
Lelița pe gârl' adună.
Ce să facŭ să mĕ 'ntâlnescŭ,
Douĕ vorbe să-ĭ vorbescŭ,
Inima să-mĭ rĕcorescŭ.
Ia m'oiŭ da *dipe* unŭ corciŭ
Și m'oiŭ trage 'ncetŭ pe josŭ
Ca s'o prindŭ și s'o sărutŭ,
C'alta nu-mĭ trebe maĭ multŭ,
Că-ĭ lucru nepriceputŭ ! (2)

Apoĭ de ar fi orĭ și câtŭ de voinicŭ, femeile întărîtate începŭ a-lŭ trage în colo și 'n cóce, a-lŭ lua în totŭ chipulŭ peste piciorŭ, astŭ-felŭ că bărbatulŭ, scăpatŭ cu mare greŭ

(1) Or. Dlujanschi, în op. cit. p. 75.
(2) Din Crasna, dict. de Anița Ursachi.

dintre dînsele, îşĭ face cruce şi nu mai are curagiŭ altă dată a se mai vîrî la acéstă întêmplare printre femeĭ, ba elŭ învaţă şi pre alţiĭ ca să se ferésc̆ă de dînsele, cu ocasiunea ducerii şi aruncăriĭ scălduscel (1).

Iar, după ce s'aŭ săturatŭ acum de jucatŭ şi de făcutŭ diferite comediĭ, iea cumătra mare şipulŭ celŭ cu rachiŭ, îlŭ pune pe unŭ *sahanŭ*, umple unŭ paharŭ şi închină mai întâĭ la móşă, bea puţinŭ rachiŭ dintr'însulŭ, iar restulŭ îlŭ aruncă pe pomulŭ la a căruĭ rădĕcină a aruncatŭ scăldătórea. După acésta, luândŭ móşa paharulŭ închină la una dintre femeile de faţă, aceea la alta, şi totŭ aşa una la alta pe rêndŭ până ce aŭ ajunsŭ la cea din urmă. Dacă sunt douĕ saŭ mai multe cumătre marĭ, atunci cinstesce fie-care atâtea rênduri de pahare de bine, câte cumătre sunt. Iar când a ajunsŭ rêndulŭ la cea din urmă, şi după ce a bĕutŭ şi acésta, se prindŭ iarăşĭ de mână şi începŭ din noŭ a juca şi a cânta:

Frunḑă verde de omĕtŭ,
Beŭ holercă şi mĕ 'mbĕtŭ
La cumătru prin pomĕtŭ.
Aşĭ maĭ bé şi-o ţîr 'de bere.
Că cumătru-I cu putere! (2)

După ce aŭ luatŭ în capŭ, saŭ cum spune proverbulŭ, după ce aŭ prinsŭ ciocârlanulŭ de códă:

De-aşĭ puté cânta ca cucu
Nu m'aşĭ maĭ strica cu lucru.
D'aşa cântŭ ca ciocârlanu,
Prăpădescŭ vremea cu anu! (3)

Saŭ astŭ-felŭ:

---

(1) In Bosancĭ şi alte sate, com. de G. Tomoiagă.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.
(3) Din Crasna, dict. de An. Ursachi.

U, iu, iu,
Şi buhuhu,
Pân' la anu
Şi altu!
Pân' la anu
Şi ciobanu! (1).

După ce aŭ cinstitŭ tóte, femeile *înfloresc*ŭ pre móşa cu diferite florĭ, dacă e vară, iar dacă e érnă, o înfloresc ŭ numaĭ cu unulŭ saŭ maĭ multe fire de busuiocŭ uscatŭ. In acelaşĭ timpŭ îşĭ punŭ şi lorŭ câte unŭ firŭ de busuiocŭ la ureche. Une-orĭ, în timpŭ de vară, nu numaĭ că o înfloresc ŭ, ci voindŭ a face maĭ multŭ hazŭ şi voe bună, prindŭ a o urzica pe mânĭ, pe picióre, maĭ pe scurtŭ pe unde apucă, astŭ-felŭ că unele móşe, fiindŭ nerăbdătóre şi ţîfnóse, prindŭ a plânge de usturime şi ciudă. Apoĭ începŭ iarăşĭ a juca, a chiui şi a face diferite comediĭ. Pe urmă, ţinêndu-se de mână, móşa cu şipulŭ şi cu paharulŭ într'o mână, iar cu covăţica în alta şi cumătra mare cu lumina aprinsă mergêndŭ înainte, se întorcŭ totŭ jucândŭ şi tăcêndŭ chefŭ până în pragulŭ uşeĭ (2).

In satele de peste Prutŭ şi anume în Boianŭ şi Mahala, după ce aŭ aruncatŭ scăldătórea şi aŭ săritŭ peste covată, şi după ce aŭ făcutŭ diferite şegĭ şi aŭ cântatŭ maĭ multe cântece glumeţe, nevestele de faţă ieaŭ pre móşă şi o punŭ în covăţică şi astŭ-felŭ o ducŭ apoĭ pe sus până în casă, unde ţicŭ celorŭ de faţă că móşa a voitŭ să fugă cu ciobacă, iar ele, alergândŭ după dînsa aŭ prins'o şi-aŭ adus'o în casă.

Móşa, cum a întratŭ în casă, se duce, petrecută fiindŭ de o mulţime de glume, rîsete, dreptŭ la copilŭ, unde l'a fostŭ pusŭ şi lăsatŭ cumătra cea mare înainte de a scóte scăldătórea

(1) Din Frătăuţulŭ-vechiŭ şi Calafindescĭ.
(2) In Calafindescĭ, dict. de C. Racolţa.

afară, îlŭ iea cu perină cu totŭ în brațe și ducêndu-lŭ dimpreună cu lumina cea de botezŭ aprinsă, îlŭ dă nânașuluĭ saŭ nânașeĭ séle, adecă celuĭ ce l'a ținutŭ la botezŭ, dicêndŭ:

Cinstite cumătre mare!
Poftimŭ unŭ ciobanŭ la oĭ,
Că pe déluri și pe văĭ
Tótă vara le-ar purta
Și le-ar pasce și 'nturna;
Pe délulŭ cu florile
Elŭ ar pasce oile,
Pe valea cu carpenele
Ar înturna caprele.
Caprele-sŭ iuți de piciorŭ
Dar și elŭ e sprinteniorŭ.
Ciobănașu-ĭ mititelŭ,
Dar' fiindŭ că-ĭ ușurelŭ,
De piciorŭ îĭ bunŭ și elŭ,
Măcarŭ că e mititelŭ.

Iar când îlŭ pune pe mâna cumătruluĭ dice:

Cinstite cumătre mare!
Poftimŭ că finulŭ celŭ mare
Cere numa o óie mare,
Iară celŭ maĭ mititelŭ
Cere-o vacă cu viţelŭ.
Vre-a mâncà lapte și elŭ!

Nânașulŭ, luândŭ copilulŭ în brațe și puindŭ de-asupra crijmeĭ pe pieptŭ 1—2 saŭ și maĭ mulți florinĭ, după cum e și starea sa materială, dice:

Poftimŭ, móșă, de-unŭ purcelŭ,
Să aibă parte de elŭ!

Baniĭ aceștia rĕmânŭ ca darŭ pentru finŭ.

Móșa mulțămindŭ nânașuluĭ pentru darulŭ primitŭ, îlŭ iea iarăși în brațe, și de astă dată îlŭ duce și-lŭ dă mameĭ sale, adecă nepóteĭ, cu baniĭ și cu lumină de botezŭ cu totŭ,

urându-i în acelaşi timpŭ să trăéscă până ce-lŭ va vedé mare şi pusŭ în cale.

Nepóta, adecă mama copiluluĭ, luându-lŭ şi mulţămindŭ nânaşuluĭ pentru darŭ, iar móşeĭ pentru ostenéla sa, o cinstesce cu unŭ paharŭ de rachiŭ.

Móşa, primindŭ şi cinstindŭ paharulŭ de bine, şi ne maĭ avêndŭ de o cam datâ altŭ oficiŭ de împlinitŭ, se duce şi se aşéză şi ea la masă în rêndŭ cu cele-lalte femeĭ (1).

In *Crasna*, la întórcere, ducêndŭ pre móşă asemenea pe covăţică, ca şi cele din Boianŭ şi Mahala, îĭ cântă următorulŭ cântecŭ până ce ajungŭ la pragulŭ uşeĭ şi daŭ să între în casă:

Leliţa secerătóre,
Seceră vara la sóre,
Durere de mijlocŭ n'are,
O pusŭ secerea 'n pămîntŭ
Şi se sue 'n délŭ la vêntŭ
Ca să-ĭ trécă de urîtŭ (2).

Ajungêndŭ la pragulŭ uşeĭ gospodarulŭ de casă le iese cu o lumină aprinsă înainte şi le întrébă pe unde aŭ călĕtoritŭ şi ce aŭ făcutŭ.

Femeile rĕspundŭ că aŭ fostŭ de aŭ turnatŭ scăldătórea la trupina unuĭ arbore a nume ca copilulŭ, care s'a scăldatŭ într'însa, să créscă şi să rodéscă ca arborele respectivŭ în bine şi în abundanţă, şi precum arborele îşĭ lăţesce ramurile sale, aşa să se lăţéscă şi înmulţéscă şi seminţia noŭ-născutuluĭ copilŭ.

După acésta, lăsându móşa covăţica în tindă, întră cu tótele în casă şi se aşéză după masă. Cumătra mare punc lumina pe masă ca să ardă. Apoĭ deslace crijma dela lumină şi îmbrobodesce pre nepotŭ cu dînsa, iar cordeluţa saŭ

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi V. Turturénu.
(2) Din Crasna, dict. de An. Ursachi.

bumbăcelulŭ, cu care a fostŭ crijma legată la lumină, légă copilulŭ la grumazŭ ca să nu se deóche. Iea după aceea şi lumina şi o dă nepótei, iar nepóta, primind'o o stînge şi o strînge.

In *Frătăuţulŭ-vechiŭ*, cum s'aŭ înturnatŭ şi-aŭ întratŭ în casă, ieaŭ copilulŭ de pe pieptarulŭ, pe care a fostŭ pusŭ înainte de a eşi cu scăldătórea, îlŭ înfaşă în obiectele cele noue carĭ le-a adusŭ cumătra mare la cumătrie, iar cele vechĭ le dă de-o parte. După ce l'a înfăşatŭ îlŭ dă nepótei ḑicêndŭ:

Poftimŭ, cumătră, finulŭ
Cu pâne şi cu sare,
Cu darulŭ sfinţieĭ sale.
Eŭ l'am scăldatŭ,
L'am spĕlatŭ,
L'am îmbrăcatŭ,
Şi l'am înfrumuseţatŭ.
Iar Dumnia-ta-lŭ ţine
Şi mi-lŭ cresce bine
Cu norocŭ şi sănĕtate
Ca să aĭ dintr'însulŭ parte!

După ce ĭ-a datŭ copilulŭ, móşa stînge luminele în *grindară*. Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, rĕspunde:

Mulţămimŭ, cumătră,
Cum aĭ ajunsŭ de l'aĭ botezatŭ
Şi încreştinatŭ,
Aşa s'ajungĭ să-lŭ şi cununĭ.
Iar lumin'acésta
Cum aĭ făcut'o
Şi-aĭ gătit'o,
Şi-aĭ împodobit'o,
Aşa s'o veḑĭ şi 'n ceea lume
De gătită
Şi 'mpodobită! (1).

(1) Dict. de Zamfira Ignătóiei.

Așezându-se după acésta la masă, móșa cinstesce la cumătra saŭ cumătrulŭ mare, ḍicêndŭ :

Precum aĭ ajunsŭ
A-lŭ boteza,
Și-a-lŭ scălda,
Așa să ajungĭ
A-lŭ și cununa !

— Să dea Dumneḍeŭ ! — rĕspunde cumătra. Apoĭ luându paharulŭ cinstesce la nepótă, nepóta la o femee, femeea la gospodarulŭ de casă, iar acésta la cea maĭ bĕtrână și maĭ cu vaḍă dintre muerile presente, și totŭ așa până ce trece rêndulŭ pe la tóte. Apoĭ începŭ a mânca din bucatele ce sunt puse pe masă și a se veseli, a cântà și a istorisi câte de tóte (1).

Cătră finea meseĭ vine *bucătăriṭa* cu mâna drépтă legată, iar în mâna stângă duce unŭ talgerŭ cu o bucățică de pâne și dând'o cumătriĭ începe a se văita că s'a friptŭ și s'o miluéscă mesenii, ca să se pótă vindeca, pentru a le puté face și alte dăți mâncărĭ și maĭ bune. Toți mesenii saŭ maĭ bine ḍisŭ mesenele punŭ în pâne câtŭ voescŭ și daŭ talgerulŭ cu crucerii înapoĭ. După acésta *masa se sparge* și fie-care se scólă și se duce acasă (2).

Cumătra mare își iea de regulă rĕmasŭ bunŭ prin unŭ cântecŭ.

In *Moldova*, judeṭulŭ Sucéva, cumătra mare, sufulcându-și mânecele picură maĭ întâĭ cu lumina de botezŭ în scăldătóre în crucișŭ, apoĭ îlŭ spală cu *sprijinéla* (3) prin urechĭ ca să audă bine și să nu fie zoiosŭ și colbăitŭ, la nasŭ ca să fie în tótă vremea curatŭ și *sghicitŭ*, la gură ca să nu

(1) In Calafindescĭ, Bosancĭ și Ilișescĭ.
(2) Or. Dlujanschi, în op. cit. p. 76.
(3) *Sprijinélă*=crijmă.

pută, subsuorĭ ca să nu se opărésca, pe pălmĭ ca să nu asude, și în urmă la tóte *încheetorile* mânelorŭ și ale piciórelorŭ ca să fie spornicŭ la lucru și îndemânaticŭ la umblatŭ.

După ce l'a scăldatŭ și ștersŭ în chipulŭ cum s'a arĕtatŭ, totŭ cumătra mare îlŭ scóte din scăldătóre, îlŭ înfașă și încinge cu *șitóre* (1) și apoĭ îlŭ duce și dă, gata înfășatŭ, maicĭĭ sóle.

Móșa, care în totŭ timpulŭ acesta a statŭ de o parte, ia acuma apă curată, tórnă nânașiĭ pe mânĭ ca să se spele, și după ce s'a spĕlatŭ ĭĭ dă unŭ prosopŭ ca să se stérgă.

Cumătra mare, la rêndulŭ sĕŭ, cum s'a ștersŭ, scóte unŭ francŭ, care e menitŭ pentru móșă, și-lŭ pune pe alghiuță.

Móșa, strîngêndŭ francŭlŭ, ia alghiuța cu scăldătórea și, fiindŭ-că acésta e cu mirŭ, o scóte afară și o aruncă la unŭ locŭ curatŭ (2).

In unele părțĭ din *Banatŭ*, unde este datină de a se boteza copiiĭ maĭ cu sémă Duminica, nu se scaldă maĭ multŭ în ḑiua aceea, ci, ca și 'n cele maĭ multe comune din Bucovina, abia a doua ḑi după botezŭ. A doua ḑi diminéță însă, scăldându-se, și fiindŭ scăldătórea acésta cea dîntâĭ după botejune, nu se duce și lépădă acolo unde s'aŭ lepădatŭ cele-lalte scalde până la botezŭ, ci, fiindŭ prima scăldătóre după botejune *unsă*, adecă fiindŭ copilulŭ unsŭ de preotŭ cu mirŭ sfințitŭ de Archireŭ, se duce, ca și 'n Bucovina și Moldova, și se lépădă la rădĕcina unuĭ pomŭ roditorŭ, în locŭ curatŭ, și totŭ așa se face și cu cele-lalte scalde, câte douĕ în tótă ḑiua, ce urméză în decursŭ de unŭ anŭ; acelea încă se ducŭ și se lépădă totŭ la rădĕcina aceluĭ pomŭ; saŭ celŭ puținŭ în apropierea luĭ (3).

(1) *Șitóre*=cingĕtóre, chingă.
(2) Dict. de An. Pletosŭ din Rădășeni, și M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(3) Com. de d-ĭŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕțătorŭ în Opatița.

In ținutulŭ *Dorneĭ* scăldăciunea se face totŭ-dauna în aceeașĭ ḑi în care s'a scăldatŭ copilulŭ și anume nemijlocitŭ înainte de a se pune bucatele pe masă saŭ maĭ bine ḑisŭ înainte de începerea cumătrieĭ.

Scăldătórea o prepară móșa din apă curată, adusă dintr'unŭ părăŭ curatŭ, o încălḑesce într'o ólă nouă, asemenea curată, o pune într'o covățică curată, în care maĭ pune încă și *lapte dulce* precum și *apă sfințită* de preotŭ. Aceste obiecte se punŭ de aceea, ca copilulŭ să fie bunŭ, iutișorŭ, să créscă de grabă și să dórmă bine.

După acésta face cruce asupra scăldătóreĭ și apoĭ bagă băiatulŭ în năuntru.

Când e acum băiatulŭ în scăldătóre picură nânașa saŭ nânașulŭ, adecă celŭ ce l'a botezatŭ, cu lumina de botezŭ, în scăldătóre și anume dela drépta la capŭ, apoĭ din stânga la picióre, dela stânga la capŭ și pe urmă dela drépta la picióre. Acéstă picurare se repetesce de treĭ orĭ după olaltă. După ce a picuratŭ aruncă banĭ de argintŭ pentru móșa în scăldătóre.

Dacă celŭ ce l'a botezatŭ e bărbatŭ, atuncĭ îlŭ scaldă móșa, iar dacă e femee, atuncĭ îlŭ scaldă femeea respectivă, și totŭ ea îlŭ scóte, îlŭ înfașă și-lŭ pune pe masă, iar apa, în care a fostŭ copilulŭ scăldatŭ, n'o scotŭ în aceeașĭ ḑi afară, ci o păstréză până a doua ḑi diminéță, când apoĭ o scóte móșa și o aruncă într'unŭ locŭ curatŭ.

Când pune nânașa copilulŭ pe masă, atuncĭ toțĭ ceĭ adunațĭ se află la masă.

După ce l'a pusŭ pe masă așterne unŭ tulpanŭ pe peptŭ și fie-care dă ca darŭ câte ceva băiatuluĭ, și anume îĭ punŭ pe peptŭ dela 50 cr. până la 2 fl. Cine n'are banĭ, dă și pânză. De multe orĭ însă, și anume ceĭ maĭ avuțĭ, dăruescŭ prunculuĭ totŭ atuncĭ câte o *óie* saŭ *viță* pe care s'o ție și s'o créscă în norocŭ prunculuĭ botezatŭ de dînșiĭ.

In multe locuri vita dăruită se ține și se cresce astu-felu că înmulțindu-se și vîndêndu prăsila copilului saŭ copila respectivă e în stare mai pe urmă să-și cumpere o talce și mai bine de pământu.

După ce a datu acum fie-care ce a avutu să dea, ica móșa copilului dimpreună cu banii și-i dă nepóței. Acésta mulțămesce tuturoru pentru cele dăruite și primite.

Finindu-se și acésta ica móșa o bucată de pâne și mergêndu cu dînsa la fie-care óspe, începêndu dela cumătra saŭ cumătrulu mare, dice:

Cine n'a da părăluța
I-a mușca mâța mânuța?

Făcêndu acésta fie-care înfige în pâne câte unulu saŭ mai mulți cruceri. Banii aceștia sunt ai móșei.

După ce a adunatu acum și móșa partea sa se începe masa. Stăpânulu de casă cinstesce mai întâi la nânași saŭ cumătri și de acolea merge pe rêndu.

Astu-felu totu mâncându, bêndu și veselindu-se staŭ la masă ca la vr'o două până la trei óre. Apoi, mulțămindu cu toții gospodaruluĭ și gospodineĭ de casă, se scólă dela masă și pornindu-se mai întâi cumătra saŭ cumătrulu celu mare înainte, iar ceĭ-lalți după dînsulu, se duce fie-care la ale sale, dorindu încă odată însănetoșare grabnică nepóței și crescere ușóră prunculuĭ.

In fine mai e de observatu încă și aceea că dacă móre copilulu îndată după ce a fostu botezatu, atunci nu se scaldă de felu nici nu se face cumătrie (1).

---

(1) Dict. de Mărinca Ursaca și Vasile Diacu din Dorna.

XVIII.

SCĂLDĂTÓREA NEPÓTEI.

La o sĕptĕmână după *Scăldăciune,* pe unele locurĭ cu multŭ maĭ 'nainte de acésta, iar în altele chiar și a treia ḍi după nascere, scaldă móșa pre nepótă.

Scăldătórea acésta se face astŭ-felŭ: se pune într'o căldare mare ca la 4 — 10 cofe de apă precum și diferite plante și anume: *mintă nĕgră, mărariŭ, romăniță bună, gălbinele* de cele ce mirósă frumosŭ, *tămâiță, smeurică* (resedă), *sulcină, nalbă, póla Sânta-Mărieĭ, calapĕrŭ, lemnulŭ Domnuluĭ, tóe* și *strohŭ de fênŭ.* Atâtŭ apa câtŭ și plantele acestea se 'ncăldescŭ bine până ce iese tótă puterea dintr'însele, apoĭ se tórnă într'o vană mare în care se lasă până ce se stêmpĕră. După aceea se scólă nepóta, se vîră în vană și, stândŭ în picióre, móșa o spală peste totŭ corpulŭ.

Nemijlocitŭ după acésta, ieșindŭ din vană, se îmbracă într'o cămeșă curată, se încinge bine și se îmbrobóde. Iar móșa, luândŭ apă sfințită, i-o tórnă în vêrvulŭ capuluĭ și prinde și cu acésta a o spĕla pe obrazŭ, pe mânĭ, pe picióre și pe peptŭ anume ca să fie curată, pentru că înainte de a se scălda

și spĕla cu apă sfințită se consideră de *necurată* precum și pentru aceea ca să pótă face mâncare, să-i fie încuviințatŭ a umbla pe lângă casă și-a aduce apă dela fântână, pentru că până ce nu se scaldă nu-i este nicĭ decum iertatŭ să prindă ceva în mână saŭ să iasă afară.

Sfârșindŭ móșa de scăldatŭ și de spĕlatŭ pre nepótă, începe acum acésta a spĕla mânele móșeĭ totŭ cu apă sfințită și anume de aceea pentru că și móșa, după ce a rădicatŭ copilulŭ, încă se ține de necurată. După ce a spĕlat'o îĭ dă, în locŭ de ștergariŭ, o păreche de mânecĭ de pânză nouă și subțire de fuiorŭ ca de doĭ coțĭ de lungă, saŭ și de câlțĭ, după cum adecă e și nepóta de avută, puindu-le pe mânĭ, începêndŭ dela grumazŭ și până la vêrvulŭ degetelorŭ și cu acestea se șterge apoĭ móșa pe mânĭ (1).

Mânecele acestea, carĭ rĕmânŭ móșeĭ ca darŭ din partea nepóteĭ, însémnă ca ea să aibă în cea-laltă lume cu ce acoperi stropiturile de sânge cu carĭ a fostŭ stropită după ce a *strînsŭ pĕcatele femeiĭ*, adecă după ce a rădicatŭ copilulŭ.

Dacă n'ar căpĕta mânecele acestea, în cea-laltă lume s'ar vedé tótă împroșcată cu sânge.

Móșa după ce s'a ștersŭ (2), împăturesce mânecele bine, le strînge și le pune de o parte. Iar maĭ pe urmă, după ce le-a dusŭ acasă, își face dintr'însele o cămeșă saŭ unŭ cămeșoiŭ.

Sfîrșindŭ și acésta iea móșa copilulŭ noŭ-născutŭ, îlŭ deslașă și-lŭ petrece de treĭ orĭ, așa golŭ cum este, prin cămeșa, în care l'a născutŭ mă-sa, și anume băgêndu-lŭ prin póle și scoțêndu-lŭ prin gură. Petrecerea acésta se face cu

(1) În Călățindescĭ dict. de Catrina Racolța și în Fundulŭ-Moldovei dict. de P. L. Leușténŭ.

(2) O sémă de móșe nu se ștergŭ în mânecele acestea, ci într'unŭ ștergarŭ saŭ altă pânzătură.

scopŭ ca copilulŭ să nu capete *rĕulŭ copiilorŭ* saŭ *Samca* nicĭ să nu se umple de *rofiĭ* (1).

După petrecerea copiluluĭ iea móșa cămeșa și o spală în scăldătórea, în care s'a scăldatŭ nepóta, iar după acésta, luându scăldătórea dimpreună cu tóte plantele ce aŭ fostŭ puse într'însa și scoțênd'o afară o aruncă într'unŭ locŭ retrasŭ pe unde nu umblă nicĭ ómeniĭ nicĭ vitele, anume ca să nu calce într'însa și să se bolnăvéscă (2).

O sémă de femeĭ lépădă la ocasiunea acésta și cămeșa, în care aŭ născutŭ, anume ca să nu capete copilulŭ *bólă lumésca* (3).

In unele localităț din *Moldova*, județulŭ Suceviĭ, unde este datină de a se scălda nepóta cam de comunŭ a treia, a opta saŭ a noua ḑi, punŭ în scăldătórea acesteia, dacă e iérnă: *strohŭ de fênŭ, vasdóge* saŭ *bonce*, sing. *boncă, bozŭ* și *busuiocŭ*, iar dacă e véra: *cătușnică, romăniță, mătura de grădină, bozŭ, ovĕsŭ, mălinŭ* și *vetrice* (4), precum și alte florĭ de câmpŭ, carĭ după ce se fierbŭ maĭ întâĭ într'unŭ ceaonŭ, se lasă până ce se potolescŭ, și apoĭ nepóta se scaldă cu apă de acésta.

Scopulŭ puneriĭ acestorŭ plante e, după cum spunŭ unele, ca nepóta să se întăréscă și să se scóle maĭ de grabă (5).

După scăldare, nepóta dă móșeĭ, ca și 'n Bucovina, o bucată de pânză câtŭ ar puté face douĕ mânecĭ la o cămeșă dintr'însa. De acestŭ petecŭ de pânză se șterge apoĭ móșa, după ce s'a spĕlatŭ maĭ întâĭ pe mânĭ. Dacă nepóta nu-ĭ dă nemică, atunci móșa, venindŭ maĭ pe urmă, se spală și se șterge de cămeșa nepóteĭ, anume ca tótă necurățenia s'o

(1) Dict. de Paraschiva L. Leușténŭ.

(2) Dict. de P. L. Leușténŭ.

(3) Ionénu, op. cit. p. 9. — *Bólă-lumésca* = frențe = sifilitică.

(4) *Vetricea* e o plantă înaltă cu frunḑă mĕrunțică, flóre galbĕnă, care cresce pe prilóge și pe haturĭ.

(5) Com de A. Pletosŭ din Rădășenĭ, și M. Nistorŭ precum și alte Romănce din Mălinĭ.

dea de pe dînsa pe nepótă, precum și pentru aceea, ca să nu rĕmâie necurată pe cea-laltă lume.

Se mai dă móșeĭ, totŭ la acéstă ocasiune, încă și unŭ căușŭ saŭ strachină plină cu făină și sare de-asupra. Dacă noulŭ-născutŭ este fată, se pune peste tóte unŭ fuiorŭ de cânepă, ca să aibă pĕrŭ mare. Căușulŭ saŭ strachina plină însémnă ca copilulŭ să ție de grabă capulŭ în sus (1).

In *Țéra-Românéscă* la treĭ ḑile după facere, móșa scaldă pre lehuză în albia, în care móie și cămașa cu care a făcutŭ, frecândŭ în același timpŭ corpulŭ lehuzeĭ cu ea, ca să-ĭ péră petele de pe față (2).

O sémă de femeĭ, totŭ din *Țéra-Românéscă*, și anume acelea carĭ aŭ născutŭ întâĭ băiatŭ, taie pólele cămeșeĭ cu care a născutŭ și le daŭ la fete marĭ să trécă de nouĕ orĭ prin ele, ca să se mărite curêndŭ (3).

Unele femeĭ din *Bucovina* însă, dar mai cu sémă móșele din acéstă țéră, taie tivitura dela pólele cămeșeĭ, în care a născutŭ nepóta, și o daŭ fetelorŭ marĭ ca să se încingă cu dînsa, credêndŭ că fata, care se va încinge cu o atare tivitură asemenea se mărită de grabă

In *Banatŭ* de cum-va móșa împreună cu *nepóta de buricŭ* orĭ și numaĭ una dintre ele voiesce ca respectiva nepótă să nu mai nască alțĭ prunci, móșa nu multŭ după nascere, spală pre nepótă, o îmbracă în altă cămașă, iar cămașa pătată, dimpreună cu buriculŭ tăiatŭ alŭ noŭ-născutuluĭ pruncŭ precum și cu cuțitulŭ saŭ fórfecele cu care l'a tăiatŭ, le duce și le îngrópă pre tóte la unŭ locŭ lângă *o moghilă*, unde se împreună treĭ hotare, sorocindu-le în același timpŭ ca numaĭ

(1) «Șeḑĕtórea». an. I. Fălticeni 1892. p. 153.
(2) Ionénu, op. cit. p. 14.
(3) Ionénu, op. cit. p. 8.

atunci să mai nască nepóta N. altŭ prunc̆ŭ, când se voru desgropa lucrurile îngropate de ea.

Murindu-i nepótei respective prunculŭ şi voindŭ să aibă acum altŭ prunc̆ŭ, se duce la moghila din cestiune şi desgrópă tóte lucrurile îngropate acolo, în credinţă că prin acésta desface vrăjitura făcută la îngroparea lorŭ şi că prin urmare va puté iarăşi căpĕta altŭ prunc̆ŭ. Şi de cum-va lucrurile amintite nu sunt putrezite, e cu atâta mai sigură în desfacerea vrăjiturei. Dar ea, ca să fie şi mai sigură, nu se lasă numai cu atâta, ci mai încércă încă şi unele întorsăturĭ cu cămaşa, orĭ mănâncă vermuleţulŭ ce se află cam de comunŭ în polamida spinósă ce cresce véra în grâŭ (1).

Totŭ în ḑiua aceea, în care s'a scăldatŭ nepóta, scóte móşa şi paele şi fênulŭ pe care a născutŭ acésta, le duce într'unŭ locŭ îndositŭ, pe unde nu umblă vite şi ómenĭ, şi acolo apoĭ le aprinde şi le arde. La locŭ deschisŭ însă nu le duce nicĭ când, pentru-că pe acolo lesne ar puté să calce ómeniĭ şi vitele, şi apoĭ, aměsuratŭ credinţeĭ poporuluĭ, s'ar bolnăvi, ar tuşi, căcĭ şi 'n paele acestea încă s'aŭ strecuratŭ păcate de ale nevesteĭ ce-a născutŭ (2).

Totŭ aşa făcŭ şi nevestele din *Moldova*. Acestea adecă cum aŭ luatŭ pre nepótă din patŭ şi aŭ scăldat'o, îndată scotŭ şi patulŭ, în care a născutŭ, ducŭ paele dintr'însulŭ într'unŭ locŭ pe unde nu umblă nimene, le aprindŭ şi 'n loculuĭ lorŭ punŭ altele nouĕ (3).

In *Ungaria*, comitatulŭ Satmaruluĭ, cum se împlinescŭ treĭ ḑile dela nascere, merge móşa la nepóta sa, iea *gozulŭ* din patŭ, îlŭ scóte din casă şi-lŭ duce în ogradă departe şi aprinḑêndu-lŭ ḑice fetelorŭ şi feciorilorŭ de prin vecinĭ, pre carĭ i-a chiămatŭ cu puţinŭ maĭ nainte de acésta:

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olarŭ.
(2) Dat. Rom. din Bucovina.
(3) Dict de M. Nistorŭ şi alte Romănce din Mălinĭ.

—Săriți câte de trei ori desculți și numai în *cămeși* peste acestu gozu aprinsu!

Fetele *buntuzuindu* focului aprinsu și sărindu peste dînsulu ḑicu:

—Așa să umble feciorii dupa noi cum saru scînteile acestea!

Iar feciorii făcêndu asemenea spunu:

—Așa să se bată fetele după noi, cum se batu scînteile acestea de piciórele nóstre!

După acésta ducu în patu altu gozu nou, apoi se punu la masă și se ospetézā.

Acesta se chiamă ospĕțului, când își plinesce móșa serile.

Scurtu după acésta spintecă móșa câte-va haine mai moi și mai slabe, pre carî le-a adusu de acasă, face dintr'însele *fășii* și le duce spre a înfășa pre noulu sĕu *nepotu* saŭ *nepótă*, căci astu-felu numesce ea pre copiii nou-nàscuți și *ridicați* de dînsa (1).

In fine în acele locurî, unde nepóta se scaldă a treia ḑi după nascere, totu într'acea ḑi iea móșa și *casa* saŭ *locului*, în care s'a aflatu copilulu, care până atunci s'a păstratu într'o ólă saŭ *sciobă*, pune într'însulu trei fire de piperu, trei de tămâe, trei de usturoiu și-lu îngrópă într'o *bortiță* de regulă sub prispă cu gura în sus anume ca femeea, ce l'a avutu, să mai nască încă și alți copii. Dacă însă se îngrópă cu gura în jos femeea nu mai are alți copii și atunci e pĕcatulu móșei, care l'a îngropatu astu-felu.

Firele cele de piperu precum și cele-lalte obiecte se 'ngrópă dimpreună cu loculu de acea, ca nemică rĕu să nu se pótă apropia de *locula copiilorŭ* și pe urmă și de dînșii.

In același locu, unde se îngrópă *casa* și 'n același timpu când se 'ngrópă, se aruncă în unele părți ale *Bucovinei*, pre-

(1) Com. de d-lu Elia Popu.

cum bună óră în Fundulŭ-Moldoveĭ, și scăldătórea în care s'a spĕlatŭ întâia óră copilulŭ noŭ-născutŭ, și care de multe orĭ se păstréză până a treia ḑi în acelașĭ vasŭ, în care s'a păstratŭ și locului (1).

In alte părțĭ, totŭ din *Bucovina*, este datină că îndată ce o femee *a născutŭ locului*, móșa îlŭ stropesce cu aghiasmă, îlŭ pune într'o ólă și-lŭ îngrópă asemenea într'unŭ locŭ scutitŭ, de regulă în tindă după ușă. In casă însă nicĭ când, căcĭ se crede a fi pĕcatŭ (2).

In *Moldova*, județulŭ Sucéva, *locului* după ce a eșitŭ cu desĕvîrșire, se strînge întâiŭ într'o covată, iară după aceea se îngrópă și se astupă bine cu lutŭ după ușa tinḑiĭ saŭ într'o șură unde-va, anume ca să nu dea nisce cânĭ de dînsulŭ și să-lŭ mănânce, căcĭ dându și mâncându-lŭ ar fi mare pĕcatŭ, de óre-ce e sânge de creștinŭ (3).

In *Țéra-Românéscă* în locului, unde se îngrópă *casa*, se pune și o para de argintŭ, ca să aibă copilulŭ, care a statŭ în acea casă, norocŭ la banĭ (4).

Cu scăldarea nepóteĭ se sfîrșesce apoĭ și totŭ serviciulŭ móșeĭ, maĭ alesŭ daca scăldarea acésta a urmatŭ după scăldăciune.

---

(1) Dict. de P. L. Leușténŭ.
(2) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.
(3) Dict. de M. Nistorŭ și alte Romànce din Mălinĭ.
(4) Ioném, op. cit. p. 13.

XIX.

INBISERICIREA.

Am amintitŭ maĭ sus (cap. VIII) că fie-care muere după nascerea unuĭ copilŭ e considerată de către poporŭ ca necurată și ca atare șése săptĕmânĭ saŭ patru-decĭ de dile nu-ĭ este de felŭ iertatŭ a se depărta de lângă casă.

Implinindu-se cele șése săptĕmânĭ, cea dintâĭ cale, ce o face, e aceea că luându-șĭ copilulŭ se duce cu dînsulŭ la biserică parte ca să i se cetéscă *rugăciunea de 40 de dile*, după care-ĭ este apoĭ permisŭ de a merge orĭ unde ar voi, parte ca să i se *înbisericéscă* saŭ *înbisericeze* copilulŭ noŭ-născutŭ, adecă să iea începutŭ de a întra în biserică.

Maĭ 'nainte de acésta însă, cu o dĭ saŭ douĕ, e datină ca fie-care nepótă să se scalde și să se curățéscă. Iar în diminéța dileĭ, când voesce să plece la biserică, se spală și se îmbracă în hainele cele maĭ curate ce le are. Totŭ așa face ea de astă-dată și cu copilulŭ sĕŭ, cu acea deosebire numaĭ că acestuia ĭ pune sub fașă o bucățică de sare și una de pâne.

După ce s'a pregătitŭ în chipulŭ arĕtatŭ, iea copilulŭ în brațe,

saŭ dacă nu e în stare singură a-lŭ duce, îlŭ dă alteĭ femeĭ ca să i-lŭ ducă şi aşa se pornesce la biserică.

Ajungêndŭ la biserică nu întră îndată în năuntru, ci aşteptă la pragulŭ acesteia până ce iese preotulŭ din biserică ca să-ĭ cetéscă rugăciunea de 40 de ḑile.

Eşindŭ preotulŭ începe a-ĭ ceti rugăciunea de 40 de ḑile, în care timpŭ femeea stă cu copilulŭ în braţe în genunchĭ pe pragulŭ bisericeĭ.

Sfîrşindŭ rugăciunea prescrisă de cetitŭ iea preotulŭ copilulŭ din braţele mameĭ sale, care acuma se scólă din genunchĭ, face cu dînsulŭ semnulŭ crucii înaintea uşelorŭ bisericeĭ, ḑicêndŭ:

«*Inbisericézŭ-se robulŭ (róba) lui Dumneḑeŭ N. în numele Tatălui, şi alŭ Fiului, şi alŭ St. Duhŭ, acum şi pururea şi în vecĭ vecilorŭ, aminŭ.*»

Apoĭ băgându-se cu dînsulŭ în biserică, ḑice:

«*Intra-va în casa ta, închina-se-va către biserica cea sfîntă a ta.*»

După ce a întratŭ în biserică şi anume când a ajunsŭ în mijlocŭlŭ acesteia, saŭ maĭ bine ḑisŭ în despărţitura bărbătéscă:

«*Inbisericézŭ-se robulŭ lui Dumneḑeŭ, ... prin mijlocŭlŭ bisericeĭ te va lăuda.*»

In fine când ajunge de 'naintea uşelorŭ altaruluĭ:

«*Inbisericézŭ-se robulŭ lui D-ḑeŭ!*»

După acésta îlŭ închină pe la tóte icónele împĕrătescĭ şi apoĭ dacă copilulŭ e de parte bărbătéscă, întră cu dînsulŭ pe uşa de către amiaḑĭ şi în altarŭ, unde îlŭ atinge cu capulŭ de tuspatru laturile meseĭ celeĭ sfinte, şi-lŭ scóte pe uşa de către miaḑă-nópte în despărţitura bărbătéscă, unde-lŭ pune apoĭ saŭ de 'naintea uşelorŭ împĕrătescĭ saŭ de 'naintea tetrapoduluĭ. Dacă însă e de parte femeéscă nu-lŭ ba-

gă de felŭ în altarŭ, ci îlŭ închină numaĭ de 'naintea icónelorŭ împĕrătescĭ și apoĭ punêndu-lŭ în unulŭ din locurile maĭ sus indicate, se 'ntórce în altarŭ.

Totŭ așa se face înbisericirea și 'n județulŭ Sucevĭ din *Moldova*, cu acea deosebire numaĭ că aicĭ nicĭ copilele nicĭ băeții nu se bagă în altarŭ, ci se 'nchină numaĭ pe la icóne, iar după ce s'aŭ închinatŭ îĭ duce preotulŭ în despărțitura femeéscă și acolo îĭ pune înaintea icóneĭ Maicĭĭ Domnuluĭ saŭ îĭ dă maicĭĭ séle în mână (1).

Mama copiluluĭ, după ce i s'a cetitŭ rugăciunea de 40 ḑile, întrându și ea în urma preotuluĭ în biserică, în cele maĭ multe locurĭ ținêndu-se de epitrachirulŭ preotuluĭ, se duce până în mijloculŭ bisericeĭ și acolo aștéptă până ce preotulŭ îĭ înbisericesce și închină copilulŭ pe la icóne. Iar după ce i l'a înbisericitŭ și l'a pusŭ acum jos se apropie de copilŭ, bate treĭ metane, sărută icóna de pe tetrapodŭ și după acésta îlŭ rădică de jos și se întórce cu dînsulŭ în despărțitura femeéscă.

In multe locurĭ este datină ca nânașulŭ saŭ nașa copiluluĭ, dacă se află în biserică, să bată cele treĭ mĕtane, să rădice copilulŭ de jos și să-lŭ dea apoĭ mameĭ sale.

Mama, după ce a rădicatŭ copilulŭ saŭ l'a primitŭ din mânele nașuluĭ și s'a dusŭ cu dînsulŭ în despărțitura femeéscă, sărută mâna tuturorŭ femeilorŭ celorŭ maĭ bĕtrâne decât dînsa, iar cu celea ce sunt de-o sémă cu dînsa se sărută în gură și abia după acésta se postéză într'unŭ locŭ, unde stă apoĭ până ce se sfîrșesce liturghia.

O sémă de femeĭ, carĭ sunt ceva maĭ avute, plătescŭ înainte de acésta preotuluĭ o liturghie atâtŭ pentru sănĕtatea lorŭ câtŭ și a copiluluĭ nou-născutŭ.

---

(1) Dict. de An. Pletosŭ din Rădășenĭ.

La sfîrșitulŭ liturghieĭ copilulŭ noŭ-născutŭ și înbisericitŭ se împărtășesce cu sf. taină a cuminicăturei. E însă de observatŭ că la cuminicătură nicĭ când nu-lŭ ține mama sa, ci în unele sate e datină de a-lŭ ține nașulŭ saŭ naşa, iar în altele de regulă unulŭ dintre epitropiĭ bisericeĭ.

Totŭ aicĭ trebue să amintimŭ că în unele comune *lumînările*, ce s'aŭ întrebuințatŭ la botezŭ și carĭ aŭ arsŭ ne 'ntreruptŭ prin totŭ decursulŭ *cumătrieĭ* precum și vr'o câte-va ḑile și nopțĭ după acésta, nu le păstréză maĭ multŭ în casă, ci nepóta, când se duce prima óră cu copilulŭ la biserică, iea cu sine și lumînările acestea, pre carĭ după împărtășirea copiluluĭ le dăruesce bisericeĭ cu scopŭ ca să ardă la icóna *Maicĭĭ Domnuluĭ* saŭ la patronulŭ copiluluĭ. Și maĭ cu sémă se observă acésta, când noŭ-născutulŭ e copilă, crеḑêndu-se că dacă lumînarea dela botezŭ stă prea multŭ în casă nearsă, atuncĭ și copila, după ce cresce mare, nu se póte mărita de grabă, ci trebue mulțĭ anĭ să stea fată, pentru că și lumînarea eĭ dela botezŭ a stătutŭ prea multŭ nearsă (1).

Dacă mameĭ copiluluĭ i s'a cetitŭ rugăciunea de 40 de ḑile înainte de ce s'aŭ împlinitŭ șése sĕptĕmânĭ dela nascere, saŭ dacă e cum-va bolnavă, atuncĭ aduce copilulŭ noŭ-născutŭ la biserică altă femee ca să se înbisericeze și să se împărtășéscă cu sfintele taine.

După ce s'a împărtășitŭ copilulŭ de astă-dată cu sfintele taine, nu se împărtășesce maĭ multŭ până după alŭ șéptelea anŭ, afară de acésta maĭ e de observatŭ încă și aceea că după ce s'aŭ împărtășitŭ spiritele cele necurate nu aŭ maĭ multŭ putere de a-lŭ cerceta pe acasă și a-ĭ face vre-unŭ rĕŭ. Totuși ele și după acésta potŭ multŭ rĕŭ să-ĭ facă, dacă nu se păzesce cum se cade de locurile acelea, unde spiritele cele necurate petrecŭ maĭ cu plăcere.

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Dreptŭ aceea fie-care mamă luătóre de sémă caută ca copilulŭ sĕŭ nicĭ când să nu mâie saŭ să dórmă, fie ḑiuă fie nópte, pe haturĭ, în cornurile gardurilorŭ, în unghere, pe sub socĭ, în case de maĭ mulţĭ anĭ părăsite, prin cetăţĭ dărâmate, în pivniţe, în rîpĭ, în lunciĭ, pe părae, pe movile de hotară, în păduriĭ unde s'aŭ întêmplatŭ vre-o mórte grabnică, orĭ s'a spânzuratŭ cine-va saŭ s'a înecatŭ, saŭ s'a junghiatŭ, saŭ a fostŭ ucisŭ de tâlharĭ, pentru că tóte locurile aceste după credinţa poporuluĭ sunt necurate, de óre ce spiritele cele necurate şi rele petrecŭ şi jócă pe dînsele. Şi mulţĭ copiĭ până la 7 anĭ, ba adese-orĭ chiar şi ómeniĭ în vîrstă, mâindŭ peste nópte saŭ dormindŭ pe asemenea locurĭ, s'aŭ nenorocitŭ, sculându-se din sănĕtoşĭ, cum eraŭ maĭ nainte, muţĭ, gângăiţĭ, schimosiţĭ, ba chiar şi nebunĭ (1).

Unele mame, carĭ sunt maĭ avute, după ce li s'a cetitŭ rugăciunea de 40 de ḑile şi după ce s'aŭ întorsŭ dela biserică acasă, de bucurie că aŭ scăpatŭ dela aşa numita *«cuşcă»*, adecă de oprirea ca să umble unde-va fără rugăciunea acésta, daŭ şi puţină masă, însă numaĭ în cerculŭ celŭ maĭ restrînsŭ familiarŭ.

In *Ungaria*, unde este datină a se ceti femeiĭ, ce-a născutŭ rugăciunea de 40 de ḑile ca şi în cele lalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, mama copiluluĭ, când iese din biserc̆ă spre a se întórce acasă, merge la icóna Maiciĭ Domnuluĭ şi iea dela acésta vr'o câte-va florĭ vestejite cu scopŭ ca să le pue în ciupă în credinţă că făcêndŭ acésta copilulŭ va fi bunŭ, va dormi tótă ḑiua şi nu va plânge maĭ nicĭ când (2).

In *Macedonia*, luândŭ nepóta în ḑiua a 40-a dela nascere *ñiclu* (prunculŭ) cu dînsa, merge la biserică *ca s'li dă preftulŭ ifchii* (să-ĭ dea preotulŭ binecuvîntare.)

După ce a datŭ preotulŭ prunculuĭ binecuvîntarea îndă-

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

tinată maica-sa, întorcêndu-se cu dînsulŭ acasă trece pe la treĭ fôntânĭ și înmóie în tustrele turta cea frămîntată de unŭ copilŭ, a treia ḑi după nascere, despre care am vorbitŭ maĭ sus și după ce vine acasă o mănâncă ca să-ĭ vie lapte cu îmbelșugare pentru hrana copiluluĭ.

De ordinarŭ nepóta nu merge de a dreptulŭ acasă după ce iese dela biserică, ci se duce la nașa, care cele maĭ de multe orĭ pune parale și zahărŭ în sînulŭ copiluluĭ ca acesta să fie dulce la vorbă și bogatŭ.

Ce se atinge de împărtășire trebue să observămŭ că în *Macedonia* este datină ca copilulŭ noŭ-născutŭ să se împărtășéscă îndată după botezŭ și nu maĭ pe urmă în timpulŭ înbisericiriĭ. ca 'n ţĕrile române din cóce de Dunăre, și dacă în momentulŭ când i se daŭ sfintele taine, nu plânge, móșa îlŭ pișcă de trupŭ saŭ îlŭ strînge de nasŭ ca să plângă, de aceea fiindŭ că se crede că prin plânsŭ cere dela Dumneḑeŭ să se creștinéscă (1).

In fine trebue să maĭ amintescŭ încă și aceea că o parte din credințele și datinele înșirate în capitolulŭ de față eraŭ usitate și la o sémă de popóre din anticitate.

Așa la *Greciĭ ceĭ vechĭ* femeea nu eșia din casă pentru a se duce la Templu decât după 40 de ḑile dela nascere (2).

La *Iudeĭ* muerea născĕtóre se consideră după nascerea unuĭ fiŭ de necurată prin șépte, iar după nascerea uneĭ fiice prin patru-spre-ḑece ḑile și era îndătorită în casulŭ dîntâĭ a nu se depărta de casă prin patru-ḑecĭ, iară în casulŭ alŭ doilea prin optŭ-ḑecĭ de ḑile. După decursulŭ acestora aducea la templu unŭ sacrificiŭ de curățire. Acéstă datină iudaică a trecutŭ maĭ pe urmă și în biserica creștină în formă de rugăciunea cea de curățire, ce se face la muerí la patru-ḑecĭ de ḑile după nascere (3).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, op. cit. p. 48—49.
(2) Censorinus, capit. 11.
(3) Isid. de Onciulŭ, Manualŭ de archeologia biblică. Cernăuțĭ 1884, p. 150.

XX.

COLÀCIMEA.

În cele mai multe părți ale *Bucovinei* și *Moldovei* este datină ca părinții noilorŭ născuți și încreștinați să ducă nânașilorŭ, respective cumătrilorŭ, colaci ca semnŭ de recunoscință și mulțămită pentru că le-aŭ ținutŭ fiii la botezŭ.

«A da și a primi colaci, —scrie V. Alecsandri, — este una din vechile datini ale țĕrii. În tóte împrejurările cele mai însemnate ale vieții omului, la *nascere*, la *botezŭ*, la înmormîntări, colacii nu lipsescŭ, și icaŭ proporțiuni de mărime potrivită cu starea omului. — Când se nasce unŭ copilŭ și se botézĕ, părinții ducŭ colaci nașului (1).»

Despre acei părinți, carî n'aŭ dusŭ nicî nu aŭ de gândŭ să ducă colaci pentru fiii lorŭ și mai cu sémă pentru cei ce aŭ repausatŭ, se crede că aŭ fórte mare pĕcatŭ și că pruncŭlŭ mortŭ nu e mai multŭ alŭ părinților nicî nu se rógă lui Dumneḑeŭ pentru dînșii. Din contră, dacă părinții aŭ dusŭ nânașilorŭ colaci pentru dînsulŭ, atunci e fiulŭ lorŭ dreptŭ și se rógă pentru dînșii înaintea lui Dumneḑeŭ (2).

(1) Poesii pop. ale Rom. p. 101 — 102.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Dela *colaci* aceștia, carĭ în genere sunt făcuțĭ din făină albă și curată de grâŭ și carĭ sunt cu multŭ maĭ marĭ decât ceĭ de rêndŭ, se numesce datina acésta în cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ *Colăcime.* Pe unele locurĭ însă se numesce și *cumătrie* din causă că maĭ toțĭ ceĭ ce ieaŭ parte la dînsa sunt *încumătriți.*

Colăcimea se face în orĭ și care ḑi de peste anŭ. Cele maĭ multe orĭ însă facerea ei atârnă dela voința și împrejurările sanitare și materiale ale nânașilorŭ. De comunŭ nânașiĭ aștéptă până ce aŭ maĭ mulțĭ finĭ și abia după aceea poftescŭ pre părinții acestora la colăcime, anume ca spesele să fie maĭ micĭ și maĭ ușorŭ de purtatŭ.

Uniĭ cumătri facŭ colăcime a doua ḑi după Paścĭ, când în cele maĭ multe sate din Bucovina este datină de a se duce nu numaĭ némurile cele maĭ de aprópe, ci și cumătriĭ unulŭ la altulŭ cu pască, alțiĭ în ḑiua hramuluĭ bisericescŭ saŭ în altă sĕrbătóre mare și iarăși alțiĭ îndătinéză a o face în ḑiua patronuluĭ, maĭ pe scurtŭ fie-care când apucă și când îĭ vine maĭ lesne și maĭ bine la socotélă.

Pe lângă părinții finilorŭ din botezŭ și pe lângă finiĭ din cununie, carĭ de regulă încă aducŭ colacĭ dacă cum-va n'aŭ adusŭ maĭ nainte, se poftescŭ la colăcime de cătră ceĭ ce o facŭ maĭ totŭ-deauna și alte persóne, și maĭ cu sémă némurile cele maĭ de aprópe și amiciĭ ceĭ maĭ intimĭ.

Finiĭ din cununie vinŭ și aducŭ colacĭ totŭ-deauna singurĭ. Pentru ceĭ din botezŭ, fiindŭ încă prea micĭ, vinŭ și aducŭ colacĭ părinții lorŭ. Toțĭ ceĭ-lalțĭ însă, carĭ maĭ sunt poftițĭ, nu aducŭ nicĭ unŭ darŭ.

Dacă copilulŭ botezatŭ trăesce, părinții acestuia, respective cumătriĭ nânașilorŭ sĕĭ, ducŭ de regulă *patru colacĭ marĭ,* făcuțĭ, după cum am maĭ spusŭ, din făină albă și curată de grâŭ (1).

(1) In Crasna, Calafindescĭ, Bosancĭ, Ilișescĭ și alte sate din Bucovina.

Pe alocurea obicĭnuescŭ a duce numaĭ *doĭ colacĭ*, ba pe la oraşe şi prin unele sate din apropierea acestora, în locŭ de colacĭ, *nisce pupeze* lungăreţe ca şi *pomenele* (asemenea unŭ felŭ de colacĭ lungăreţĭ) de carĭ ducŭ şi daŭ câte 8—10 saŭ 12.

Toţĭ colaciĭ, carĭ se prepară pentru colăcime, se 'mpletescŭ de regulă în câte patru, şése saŭ optŭ *împletiturĭ*, şi uneorĭ se facŭ, după cum am maĭ spusŭ, aşa de marĭ că înainte de a-ĭ *băga* ca să se cócă e de lipsă să taie şi să lărgéscă gura cuptoruluĭ. Afară de acésta unii îĭ *înfloresc* încă şi cu felurite florĭ, făcute asemenea din aluatŭ, şi apoĭ îĭ bagă în cuptorŭ ca să se cócă.

Colaciĭ aceştia însemnéză ca viéţa prunculuĭ noŭ-născutŭ, să fie îndelungată, şi precum e colaculŭ rotundŭ şi deplinŭ, aşa şi viaţa prunculuĭ să fie rotundă şi deplină. Şi cu câtŭ *s'aŭ nemeritŭ* şi ghicitŭ colaciĭ maĭ bine, cu câtŭ *aŭ crescutŭ* maĭ tare şi s'aŭ făcutŭ maĭ rumenĭ şi maĭ frumoşĭ, cu atâta şi bucuria celorŭ ce ĭ-aŭ făcutŭ e maĭ mare, căcĭ se crede că cu câtŭ reuşescŭ colaciĭ maĭ bine, cu atâta şi viéţa fiuluĭ pentru care se ducŭ eĭ nânaşilorŭ va fi maĭ fericită şi îndestulată de tóte bunătăţile (1).

Cine nu e în stare să facă şi să ducă colacĭ, acela duce în locŭlŭ lorŭ una saŭ doŭe pătrărĭ de grâŭ (2).

In ḑiua colăcimeĭ şi anume înainte de a se porni părinţiĭ cu colaciĭ la cumătri se adună maĭ mulţĭ dintre némurĭ la aceştia şi împodobescŭ colaciĭ cu felurite florĭ naturale, se înţelege dacă e vară, apoĭ punŭ printre dînşiĭ turte dulcĭ, smochine, strafide, o bucată de zahărŭ, ba de unŭ timpŭ încóce chiar şi zaharicale, precum şi 2—4 oca de soponŭ, care

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) In Crasna, com. de M. Bărbuţă, în Fundulŭ-Moldoveĭ, com. de P. L. Leuşténŭ, şi în Ilişeşcĭ com. de maĭ mulţĭ inşĭ.

însémnă ca finulŭ saŭ fina să fie curată. Apoĭ tóte acestea dinpreună cu colacii, carĭ sunt așezați unulŭ peste altulŭ, se acopĕrŭ c'unŭ șalŭ, tistimelŭ saŭ tulpanŭ frumosŭ, orĭ cu o basmà frumósă de mătase, orĭ cu o năframă frumosŭ cusută.

Pe alocurea cumătriĭ marĭ îndătinézà a spune înainte ce felŭ de gustŭ aŭ și cam ce le-arŭ plăcé să le aducă, precum: materie de o rochie, o față de mindirŭ, fețe de pernă saŭ unŭ brâŭ de șamŭ de încinsŭ. Decĭ părinții fiilorŭ botezați de dînșiĭ cumpĕră și 'nvĕlescŭ colacii și cu de acestea (1).

Obiectulŭ cu care se acopĕrŭ atâtŭ colacii câtŭ și celelalte lucrurĭ înșirate însemnézà ca finulŭ saŭ fina să fie modeștĭ (2).

In unele locurĭ, precum în *Mahala, Crasna, Bosancĭ, Ciocănescĭ, Cârlibaba*, pe lângă colacĭ și unele din obiectele înșirate maĭ sus, maĭ ducŭ încă și o huscă de sare, unŭ tălgerelŭ noŭ, unŭ paharŭ și unŭ șipŭ cu rachiŭ saŭ cu vinŭ, carĭ asemenea se punŭ de-asupra colacilorŭ și se învĕlescŭ c'unŭ șervetŭ saŭ c'unŭ tulpanŭ.

Dacă copilulŭ botezatŭ a muritŭ înainte de ce aŭ apucatŭ părinții sĕĭ a duce colacĭ pentru dînsulŭ, atuncĭ ducŭ totŭdeauna fie-căruĭ cumătru numaĭ *câte treĭ colacĭ*, nicĭ când cu soțŭ, iar năframa, șervetulŭ, tulpanulŭ, saŭ ce este, îlŭ punŭ de regulă sub colacĭ anume ca acești să fie descoperiți. Rare-orĭ se învĕlescŭ, dar și atuncĭ numaĭ cu unŭ *tulpanŭ albŭ*, care însemnézà nevinovăție. Totŭ pentru copiiĭ ceĭ morțĭ maĭ ducŭ încă și unŭ *pomișorŭ*, pre care îlŭ împodobescŭ cu *luminele*, nucĭ, mere, pere, perje, turte dulcĭ, covrigĭ și

(1) In Bosancĭ și Mahala, com. de G. Tomoiagă, apoĭ în Ciocănescĭ, com. de G. Burcuténŭ.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

pupeze făcute din făină de grâu, precum și unu șipu plinu cu mursă saŭ o ulcicuță cu apă, care se dă de sufletulŭ copiluluĭ repausatŭ ca *sĕ-și ude și rĕcorĕscĕ sufletulŭ în cealaltă lume* (1).

Pomulŭ saŭ *pomișorulŭ* acesta, încărcatŭ așa de frumosŭ, însemnézĕ *pomulŭ raiuluĭ*, pe care crede poporulŭ că stă sufletulŭ în cea-laltă lume, pre care și-lŭ închipuescŭ când ca o păsĕrică când ca unŭ omŭ ce stă la umbra unuĭ pomŭ, crezêndu-se că fie-care sufletŭ are pomulŭ sĕŭ (2).

Pomulŭ se pune de regulă între ceĭ treĭ colacĭ și așa se duce (3).

In unele locurĭ, precum bună óră în *Mahala*, *Bosancĭ* și *Stroescĭ*, dacă móre finulŭ, nânașulŭ trebue să-ĭ ducă sălașulŭ la mormîntŭ, iar după înmormîntare cumătriĭ lĭ daŭ la *prasnicŭlă* ce se face pentru sufletulŭ repausatuluĭ unŭ rêndŭ de colacĭ saŭ pomene dimpreună cu unŭ pomŭ asemenea celuĭ descrisŭ maĭ sus, precum și unŭ șalŭ saŭ tistimelŭ. Iar nânașulŭ, cum primesce pomulŭ, îndată îlŭ împărțesce maĭ totŭ printre óspețiĭ ce staŭ la masă de sufletulŭ finuluĭ repausatŭ (4).

In fine maĭ e de 'nsemnatŭ și aceea că dacă a muritŭ unŭ copilŭ, părinții sĕĭ nu aștéptă până ce cumătriĭ i-orŭ poftĭ la colăcime, ci când aŭ ceĭ timpŭ și putere, atuncĭ s
dînșiĭ cu colacĭ. In casulŭ acesta cumătriĭ, vrêndŭ nevrêndŭ, trebue să facă colăcime. Și dacă li-ĭ de petrecere, maĭ chiamă și pre alțĭ cumătri și finĭ, dacă nu, petrecŭ numaĭ ceĭ ce aŭ venitŭ. In casulŭ acesta însă colăcimea nicĭ când nu duréză maĭ multŭ de 2—3 óre (5).

(1) In Crasna și Ilișesci.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) In Crasna și Ilișesci.
(4) Com. de d-lŭ I. Berarŭ și G. Tomoiagă.
(5) Dict. de M. Băriuță.

Pregătiți fiindŭ cu tóte cele necesare, după cum s'a arĕtatŭ mai sus, cum a sositŭ timpulŭ ca să plece, se îmbracă sĕrbătoresce, ieaŭ colacii și pomulŭ, adecă fie-care ce are să ducă și se pornescŭ cu dînșii la cumătrii saŭ mai bine ḑisŭ la Colăcime.

Ajungêndŭ la starea loculuĭ, cum aŭ întratŭ în casă *și aŭ datŭ bună ḑiua* saŭ *bună séra*, închină colacii stăpânuluĭ saŭ stăpâneĭ de casă prin o oraţie potrivită.

In casŭ ca aducĕtorulŭ colacilorŭ să nu fie oratorŭ bunŭ, atuncĭ îĭ închină altulŭ în loculuĭ luĭ, care e mai isteţŭ și mai bunŭ de gură ḑicêndŭ:

Bună ḑiua,
Bună ḑiua!
(Bună séra,
Bună séra!)
La d-ta, cumătre mare,
Și la d-ta cumătră mare!
Ne-arĕtămŭ cu colăceĭ,
Colăcei-sŭ mititeĭ,
Dar mândri și frumușeĭ,
Că-sŭ făcuţi din grâŭ frumosŭ
Ca și faţa luĭ Christosŭ.
Colacii ni-sŭ mititeĭ,
Dară voia nóstră-i mare
La faţa domnieĭ-tale
Și voia nóstră-i deplină
Ș'inima încă ni-i bună.
Poftimŭ de întinde mâna,
Că ţi-i vina!
Uită-te în sus și 'n jos
Și la faţa luĭ Christosŭ.
Să laș inimă păgână,
Să iaĭ inimă română,
Să prinḑi colacii în mână.
Uită-te 'n fundulŭ covăţeleĭ
Găsi-veĭ funia viţeleĭ...

Cum aĭ ajunsŭ a boteza
S'ajungĭ a-lŭ și cununa! (1)

Saŭ așa:

Poftimŭ dela noĭ puținŭ
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ,
C'ă elŭ îĭ celŭ maĭ avutŭ!
Binevoițĭ și primițĭ,
De-altele vĕ pregătițĭ!
Că vrêndŭ bunulŭ Dumneḑeŭ
Elŭ viéță 'ndelungată
Cu de tóte 'ndestulată
Și sănĕtate v'a da
S'ajungețĭ a-lŭ cununa! (2)

O variantă a oraților acesteia sună:

Bună vremea la dumnia-vóstră!
Am auḑitŭ
Că-ĭ Dumneḑeŭ cu d-vóstră
Și-amŭ venitŭ
Și noĭ la dumnia-vóstră.
Ar fi fostŭ vremea maĭ de multŭ,
Dară finiĭ dumnia-vóstră
Nu s'aŭ priceputŭ.
Dar amŭ vi se închină
Cu norocŭ și voie bună
Și cu nisce colăceĭ
Frumușeĭ
Ca și fața luĭ Christosŭ,
Să vĕ fie de bunŭ folosŭ.
Colăcei-sŭ frumușeĭ
Dar cam mititeĭ,
Insă voia lorŭ li-ĭ mare
Și de-orŭ trăi
Colăceiĭ i-orŭ mări

(1) Din Valea-Putneĭ, com. de d-lŭ V. Tocarĭŭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Și pe dumnia-vóstră v'orŭ mulțămi.
Pe lângă tóte aceste
Incă ce-va maĭ este,
Sub țolișorulŭ covățeleĭ
Este funicica vițeleĭ,
Vițeleĭ celeĭ pestrițe;
Să trăițĭ
Să le-o dăruițĭ,
Să fie mulțămițĭ
Și dumnia-vóstră fericițĭ ! (1)

Dacă copilulŭ pentru care s'aŭ adusŭ colaciĭ nu trăescc, atunci în loculuĭ orațiilorŭ de maĭ sus, se ține cea următóre:

Ne-arĕtămŭ cu colăceĭ,
Colăceĭ de grâŭ frumosŭ
Ca și fața luĭ Christosŭ.
Colăcei-sŭ cum l-a datŭ
Dumneḑeŭ celŭ prea 'nduratŭ,
Dară voia nóstră-ĭ mare
Cătră fața dumi-tale;
Voia nóstră îĭ deplină,
Că-ĭ dămŭ din inimă bună.
Poftimŭ, cumătră, de-ĭ primesce
Pentru numele luĭ Dumneḑeŭ
Și de sufletulŭ luĭ N. (2)

In unele localităț din *Moldova*, precum bună óră în comunele Rădășenĭ și Mălinĭ din județulŭ Sucéva, plaiulŭ Muntele, este datină de a se închina cumătrilorŭ marĭ treĭ felurĭ de colacĭ și anume: *colacĭ de mortŭ, colacĭ de scăldătór* și *colacĭ coperițĭ.*

Ceĭ de mortŭ se 'nchină, ca și 'n unele părțĭ ale Bucovineĭ, nemijlocitŭ după repausarea și înmormîntarea copiluluĭ de curêndŭ botezatŭ în decursulŭ prazniculuĭ ce se dă pentru

(1) Din Vama, com. de d-lŭ Niculaĭ Lucanŭ, cantorŭ bisericescŭ.
(2) Din Poiana-Stampiĭ, dict. de Petrea luĭ Serghie P...

sufletulŭ defunctuluĭ și anume îndată după ce s'aŭ datŭ colaciĭ preotuluĭ funcționarŭ.

Ceĭ de scăldătóre, carĭ constaŭ de regulă din optŭ oca de pâne și o garafă de vinŭ saŭ rachiŭ, îĭ duce tatălŭ copiluluĭ dimpreună cu móșa a treia ḑi saŭ la o săptĕmână după botezŭ și închinându-i cumătrilorŭ ḑice móșa, care îĭ închină:

Bună vremea, cumătri marĭ!
Se 'nchină finiĭ dumnia-vóstră
Cu colacĭ de grâŭ frumosŭ,
Fața Domnuluĭ Christosŭ!
Cum vedețĭ, colaci-sŭ micĭ.
Pentru că și fini-sŭ micĭ,
Dară voia lorŭ li-ĭ mare
Asupra feților dumnia-vóstră!
Eĭ se rógă să-ĭ primițĭ,
Dară să nu bănuițĭ,
Că dacă finiĭ dumnia-vóstră
Orŭ cresce marĭ și-orŭ trăi
Și colaciĭ i-orŭ mai mari.
Voia dumnia-vóstr'orŭ împlini
Și dumnia-vóstră-ți cheltui.
Poftimŭ!.... să vĕ fie de bine!
Dar nu uitațĭ nicĭ de mine!

Colaciĭ coperiți, se ducŭ în genere la jumĕtate de anŭ saŭ la unŭ anŭ. In ḑiua hotărîtă pentru ducerea acestora iea optŭ oca de pâne, jumĕtate de oca de orezŭ, jumĕtate de oca de săpunŭ, jumĕtate de oca de zahărŭ, douĕ păpușĭ de smochine, o litră de córne de mare, o garafă de vinŭ saŭ rachiŭ, tóte acestea se punŭ într'unŭ panerŭ, se acoperŭ cu o *casencă* (1) saŭ cu unŭ *barizŭ,* din care causă se și numescŭ *colacĭ coperiți,* și apoĭ maĭ învitândŭ încă și pre alțĭ

(1) *Casenca* e unŭ felŭ de țistimelŭ de lână cu flori pe mărgini.

inși, carĭ asemenea aŭ să ducă colacĭ, mergŭ cu toțiĭ la cumătriĭ marĭ și cum ajungŭ ḑice móșa:

Bună vremea cumătri marĭ!
Iacă se 'nchină finulŭ dumnia-vóstră
Cu colacĭ de grâŭ frumosŭ,
Fața Domnuluĭ Christosŭ.
Dacă finulŭ dumnia-vóstră o trăitŭ
Și-o maĭ crescutŭ
Și colăceiĭ s'aŭ maĭ măritŭ,
Voia dumnia-vóstră o 'mplinitŭ,
Ca și dumnia-vóstră s'aveț ĭ de cheltuitŭ.
Poftimŭ primiț ĭ
Și să nu bănuiț ĭ,
Ci să vĕ grăbiț ĭ
Colaciĭ să-ĭ luaț ĭ
Și să căutaț ĭ
Că 'n fundulŭ covățeleĭ
Este și funia viț eleĭ! (1).

Saŭ așa:

Bună vremea, cumătru mare!
Iacă se 'nchină finulŭ dumi-tale
Cu colăceĭ
Frumușeĭ!
Colăceiĭ-sŭ cam mititeĭ,
De-abia-ĭ ț inŭ în mână de greĭ.
Da se rógă cumătri dumnia-vóstră
Cătră cinstita fața dumnia-vóstră,
Că după cum însŭ eĭ ostenitorĭ
Să nu fiț ĭ bănuitorĭ,
Ci să fiț ĭ binevoitorĭ
Și de colacĭ primitorĭ.
Poftimŭ, să vĕ fie de bine!
Și să vĕ 'nduraț ĭ a pune
In fundulŭ covățeleĭ

(1) Dict. de Aniț a Pletosŭ, Romăncă din Rădășenĭ.

Funicica viţeleĭ.
Da de-ar fi şĭ-o cârlănică
Că nu-ĭ trebue funicică! (1).

In comuna *Broscenĭ* şi împrejurime ducerea colacilorŭ se sĕrbătoresce cu multă curăţenie şi duhŭ plecatŭ de cătră sătenĭ.

Ceĭ ce nu daŭ naşilorŭ colacĭ de botezŭ, când morŭ, se crede că sufletulŭ lorŭ e opritŭ la *vămile văzduhuluĭ*, saŭ pătimesce cine scie ce greutăţĭ în lumea cea-laltă.

Cam acelaşĭ lucru se întêmplă şi celorŭ ce nu daŭ colacii de nuntă.

Dacă părinţiĭ unuĭ copilŭ nu potŭ da cumătruluĭ colacii de botezŭ, aceştia le lasă cu limbă de mórte să-şĭ dea colaciĭ. Se crede asemenea că şi părinţiĭ copiilorŭ, ce nu daŭ colaciĭ de botezŭ, suferŭ pe ceea lume din astă pricină.

Acestŭ obiceiŭ se sĕrbătoresce cam în tóte locurile din munţiĭ Moldoveĭ Sâmbătă séra, saŭ Duminică, nu se ţine în sémă însă adese-orĭ vremea.

Cumătriĭ saŭ finiĭ ducŭ cumătrilorŭ orĭ naşilorŭ cam următórele lucrurĭ: doĭ, treĭ colacĭ marĭ, saŭ în loculuĭ colacilorŭ se póte duce câte-va oca de făină de grâŭ, o bucată de zahărŭ, strafide, smochine, soponŭ, o păreche de ciobotele femeiescĭ, o casîncă, orĭ unŭ tulpanŭ, ş. a.

Lucrurile acestea se punŭ pe o masă, se acopĕrŭ şi după ce vorba începe şi găzdaşiĭ îşĭ mântue pregătirile, unuiŭ din sătenĭ descoperindŭ colaciĭ, chiamă pre cumătri orĭ pre naşĭ şi le închină colaciĭ ḑicêndŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cumătre Ióne! (2).

(1) Dict. de Mariuca Nistorŭ. Româncă din Mălinĭ.

(2) Aicĭ se pune gradulŭ de înrudire ce are închinătorulŭ colacilorŭ cu gazda.

Iacă se închină
Finiĭ dumnia-vóstră
Cu nisce colacĭ de grâŭ frumoşĭ
Ca faţa luĭ Christosŭ,
Şi c'o buticică de vinŭ,
Să vĕ fie chiefulŭ deplinŭ;
Da-ţĭ primi şi de holercă
Să nu vĕ fie rĕŭ nemică,
Şi-o băsmăluţă de mătasă
Pentru faţa dumnia-vóstră alésă.
Colăceiĭ îsŭ cam micĭ,
Dar voia li e mare
Asupra feţeĭ dumnia-vóstră.
Se rógă să-ĭ primiţĭ
Şi să nu bănuiţĭ,
Că de vorŭ trăi
Colaciĭ vorŭ mări.
In dosulŭ colacilorŭ
Este funia vacilorŭ
Şi căpĕstrulŭ cailorŭ.
In dosulŭ colăccilorŭ
E funicica viţeilorŭ
Şi coşăraşulŭ micilorŭ.
De nu credeţĭ
Puneţĭ mâna şi vedeţĭ,
Că eŭ dreptŭ nu spunŭ
De câtŭ odată în anŭ.

Uniĭ închinătorĭ ḑicŭ următórea închinăciune:

Bună vremea,
Bună vremea,
Domnilorŭ cumătri marĭ!
Iacă séra a 'nseratŭ
Şi noĭ colăceĭ c'aceştia
Nu amŭ închinatŭ;
Iată se arată cumătru d-vóstră
Şi cu finiĭ dumnia-vóstră
Cu nisce colăceĭ
Mândri şi frumoşĭ
Ca faţa luĭ Christosŭ,
Colăceiĭ îsŭ mititeĭ
Insă voia li e bună şi mare
Asupra feţelorŭ domnieĭ-vóstre.
Finiĭ şi cumătriĭ de-orŭ trăi
Colăceiĭ vorŭ maĭ mări
Şi voia dumnia-vóstră vorŭ în-
deplini.

Dumnia-vóstră,
După cum aţĭ fostŭ ostenitorĭ
Şi cheltuitorĭ
Poftimŭ fiţĭ bunĭ şi primitorĭ.
Poftimŭ de-asupra pe colăceĭ
O basmà mândră de şése leĭ.
La dumnia-lorŭ le-ar fi fostŭ
Vremea maĭ de multŭ,
Dar eĭ nu s'aŭ priceputŭ . .
Dumnia-lorŭ arŭ fi făcutŭ
Colaciĭ câtŭ de marĭ,
Da nu aŭ avutŭ
Grâŭ la hambariŭ.
Poftimŭ dumnia-vóstră
Colaciĭ îĭ primiţĭ
Şi la finĭ ceva dăruiţĭ;
In dosulŭ colăceilorŭ
Coşăraşulŭ mieilorŭ,
In dosulŭ colacilorŭ
Funicica vacilorŭ.
Poftimŭ că maĭ avemŭ
Unŭ butoiŭ cu vinŭ
Ca să vĕ fie chefulŭ deplinŭ.
Dar fie şi de holercă
Să nu vĕ fie de rĕŭ nemică.
Vremea a fostŭ să aducă
Acestea maĭ de multŭ,
Dar nu s'aŭ priceputŭ,
C'aŭ trimesŭ carĕle
In jos la Hârlăŭ
Şĭ-a fostŭ drumulŭ rĕŭ;
A fostŭ drumulŭ grunzurosŭ
Şĭ-aŭ picatŭ buţile din carŭ jos,
Şĭ-aŭ umplutŭ fundurile
Unghiurile
Şi dógele
Prilógele,
Şi cercurile
Bîlcurile;
A rĕmasŭ o buticică ológă
Dintr'unŭ fundŭ şi-o dógă,
Am întinsŭ mâna
Şĭ-am luatŭ şi eŭ una,
Am venitŭ acasă la cumătri
Să o ducemŭ să cinstimŭ,
Să ne fie la toţĭ chiefulŭ deplinŭ (1).

In împrejurimea Şomcuteĭ-marĭ saŭ Chiorŭ, comitatulŭ Satmarŭ în *Ungaria,* unde este asemenea datină de a se duce cumătrilorŭ marĭ *colacĭ de nânaşĭ, se respundŭ* la masă prin o staroste astŭ-felŭ·

Cinstiţĭ boerĭ de cinste!
Este rêndŭ
Şi cuvîntŭ
Dela Dumneḑeŭ celŭ sîntŭ
Întâia óră,
Şi-a doua óră
Este rêndulŭ
Şi cuvîntulŭ
Maiciĭ
Precistiĭ
Şi-a apostolilorŭ
Şi-a tuturorŭ sînţilorŭ:

(1) «Şeḑetórea», an. I. Fălticeni, 1892. p. 36—38.

Iar a treia rêndŭ
Este cuvîntŭ
Dela gazdele de locŭ.
Da-le-ar Dumneḑeŭ norocŭ,
Cinstiţĭ cumătri marĭ
Aĭ nânaşilorŭ celorŭ marĭ...
Scimŭ noĭ dreptŭ şi-adevĕratŭ
Cum Dumneḑeŭ a lăsatŭ.
Că dóră noĭ am avutŭ
Nu tocmaĭ tare de multŭ
O odraslă din trupulŭ nostru,
Care 'n maica mănăstire
Prin rostulŭ nânaşilorŭ
Şi-a preotuluĭ de locŭ
A primitŭ sfîntulŭ botezŭ.
Dară una noĭ nu scimŭ
Cu ce să le mulţămimŭ,
Şi-una nu ne pricepemŭ
Ce o să le întorcemŭ?
Intórcă-le Dumneḑeŭ
Cu mia
Şi cu suta!
Dar şi noĭ totŭ le rĕspundemŭ
Doĭ colacĭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ
Şi strigămŭ toţĭ la Christosŭ!
Să dea Dumneḑeŭ norocŭ
Şi viéţă la *porobocŭ*
Şi cu doĭ potilaţĭ laţĭ
Tocmaĭ din târgŭ cumpĕraţĭ
Din târgŭ dela Ţiligradŭ;
Nisce zadiĭ de mătasă
Să le pórte sănĕtósă
Cinstita gazdă de casă.
Scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumneḑeŭ a lăsatŭ,
C'am avutŭ, din întêmplare,
Şĭ-o cinstită móşă mare,
Dumneḑeŭ să nĭ-o trăéscă
Ca şi de-acum să moşéscă,
Şi la dînsa nu putemŭ
Zólă să ĭ-o întorcemŭ,
Intórcă-ĭ-o Dumneḑeŭ.
Dar noĭ totŭ îĭ rĕspundemŭ
O pâne de grâŭ curatŭ,
Cum Dumneḑeŭ l'a lăsatŭ,
Şi-o zadie de mĕtasă
Ca s'o pórte sănătósă.
Avut-am şi-unŭ ceteraşŭ
Înăltuţŭ şi drăgălaşŭ,
Fără de care
N'am fi fost în stare
Tréb'acésta s'o făcemŭ,
Şi luĭ încă-ĭ respundemŭ
Cu colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ,
Să strige şi elŭ la Christosŭ
Să dea Dumneḑeŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ.
Iar scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumneḑeŭ a lăsatŭ.
C'am avutŭ şi unŭ chemătorŭ
Omŭ voinicŭ şi cu bunŭ sporŭ,
Care pe toţĭ ne-a chematŭ
Şi aicĭ ne-a adunatŭ,
Şi pân' ce ne-a adunatŭ
Sărit'a elŭ multe gardurĭ,
Trecut'a multe prilazurĭ,
Îĭ rĕspundemŭ decĭ şi luĭ
Un colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ
Să strige şi elŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ!
Scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumneḑeŭ a lăsatŭ,
C'am avutŭ şi unŭ socaciŭ

Fără picŭ de fundŭ la gacĭ, (1)
Care multŭ s'a maĭ truditŭ
Şi multŭ pe mânurĭ s'a friptŭ
Totŭ puindŭ
Şi luândŭ
Ólele dela focŭ . . .

Îĭ rĕspundemŭ decĭ şi luĭ
Unŭ colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ.
Să strige şi elŭ la Christosŭ
Ca să dea multŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ! . . (2)

Cumătriĭ, primindŭ colaciĭ şi prinḑêndu-ĭ în mână, în casŭ dacă trăescŭ finiĭ, pentru carĭ li s'aŭ adusŭ, mulţămescŭ din tótă inima părinţilorŭ, dorindŭ în acelaşĭ timpŭ finilorŭ viéţă îndelungată, sănĕtate, norocŭ, fericire şi maĭ alesŭ dacă sunt avuţĭ, promiţêndu-le în schimbŭ pentru colaciĭ aduşĭ unŭ viţelŭ, o viţică saŭ o juncă, unŭ mielŭ, o cârlană saŭ o óie etc.; maĭ pe scurtŭ ceea ce le dă mâna, ce potŭ, pre care în scurtŭ timpŭ o şi trimitŭ finuluĭ, căruia i s'a promisŭ (3).

De multe orĭ se întêmplă că nânaşiĭ, ne-avêndŭ copiĭ propriĭ, testéză la ocasiunea acésta tótă averea lorŭ unuia saŭ altuia dintre finiĭ botezaţĭ de dînşiĭ, care apoĭ, după mórtea nânaşilorŭ, o şi capĕtă în stăpânire (4).

Dacă însă finulŭ, pentru care s'aŭ adusŭ colaciĭ, a muritŭ, atuncĭ ḑicŭ: «*Dumneḑeŭ primésca, să fie de sufletulŭ luĭ N.!*»

Atâtŭ colaciĭ câtŭ şi pomişoriĭ, carĭ s'aŭ adusŭ pentru finiĭ repausaţĭ, cum i-aŭ luatŭ din mâna celorŭ ce i-aŭ adusŭ în cele maĭ multe locurĭ din *Bucovina* îĭ şi împărţescŭ între toţĭ óspeţiĭ adunaţĭ. Iar *luminile*, căcĭ în casulŭ acesta se aducŭ şi luminile dela botezŭ, le lasă să ardă până spre sfîrşitŭ. Iar când ajungŭ spre sfîrşitŭ iaŭ mucurile, ce maĭ rĕmânŭ,

(1) *Gacĭ* cuv. germ.=ismene.

(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

(3) În Ciocănescĭ precum şi în alte sate din munţiĭ Bucovineĭ. Veḑi şi V. Alecsandri. Poesiĭ pop. p. 102.—«Şeḑĕtórea,» an. I. Fălticenĭ. 1892, p. 39: «Cumătriĭ orĭ naşiĭ, primindŭ colaciĭ mulţămescŭ finilorŭ şi tuturorŭ colăcarilorŭ şi le făgăduescŭ în faţa tuturorŭ orĭ o juncă orĭ douĕ treĭ oĭ şi altele.»

(4) Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.

și puindu-le sub masă le lasă acolo să ardă mai departe până ce se stingu singure de sine.

Unulu dintre cei patru colaci, cari se aducu pentru finii cei vii, nânașii îlu întorcu părinților cu scopu ca să-lu dea finilorú, iar dacă aceștia-su mărișori și au venitu și ei dimpreună cu părinții lorú la nânași, atunci li se dă lorú colaculu în mână.

În unele părți împărțirea acésta a colacilorú și a pomilorú urméză mai târdiu și anume atunci când voescu cei ce i-au adusu să se ducă pe acasă.

După ce s'au adunatu acuma toți cei ce au avutu să aducă colaci, după ce i-a închinatu fie-care cum a sciutu, gospodarii de casă iau colacii aduși de pe masă și-i punu în altu locu, iar în loculu lorú punu pe masă diferite bucate, poftescu apoi atâtu pre cumătri câtu și pre cei-lalți inși ce se mai află de față ca să ocupe locu la masă, și anume pre cei mai înaintați în vîrstă și mai cu vadă în satu îi punu să ședă în fruntea mesei, iar pre cei mai tineri împrejurulu acesteia.

După ce s'au așezatu cu toții cumătrulu celu mare, stăpânulu de casă, luându unu păharu de rachiu cinstesce la celu mai bătrânu dintre óspeți, acesta la cumătra mare, iar cumătra la cine o trage mai întâi inima, și totu așa cinstindu-se unulu pre altulu, bèndu și ospătându petrecu în voie bună cam dela vr'o două-trei óre de după amiadi și până hătu târdiu nóptea.

Dacă cumătrulu mare, căruia i s'au adusu colaci, e unu omu veselu și petrecătoru, și dacă mai e încă și avutu, atunci face colăcime și cu lăutari. In casulu acesta de multe ori, după ce s'au sculatu dela masă, nu se ducu îndată pe acasă, ci se apucă la jocu, care nu odată duréză chiar și până a doua di diminéță. Ne fiindu lăutari dindămână se mulțămescu și numai cu unu cimpoiașu sau cu unu fluerariu, care scie bine dice din fluerú sau din trișcă, să aibă numai după cine juca.

Câtŭ timpŭ staŭ la masă, atenţiunea lorŭ nu e îndreptată numaĭ la mâncare şi bĕutură, din contră glumescŭ şi istorisescŭ felŭ de felŭ de lucruriĭ şi întêmplăriĭ atâtŭ din satŭ câtŭ şi de prin împrejurime.

Iar uniĭ, după ce aŭ prinsŭ o lécă în capŭ, începŭ a cânta şi felurite cântece, precum:

Holercă cu secărca
Vaĭ de mine cum te-aşĭ bé,
N'are cine mĕ 'mbia.
Imbiĭa-m'a óre cine,
Că ĭ-a fi milă de mine!

Saŭ astŭ-felŭ:

Holercuţă, draga mea,
Pus'amŭ gândŭ că nu te-oĭ bé.
Unde vĕdŭ pe alţiĭ bêndŭ,
Vĕdŭ inima 'n mine-arḑêndŭ!

Dacă vre-unulŭ a bĕutŭ cam multişorŭ şi începe a-ĭ fi rĕŭ, ceĭ-lalţĭ, observândŭ acésta, ḑicŭ în glumă:

«*A prinsŭ ciocârlanulŭ de cóadă*» saŭ «*s'a uitatŭ cam lacomŭ în fundulŭ paharuluĭ*» şi de aceea «*s'a cam diochiatŭ*». dar lasă că acuşŭ ĭi va trece şi nu i s'a maĭ întêmpla nemică!

După masă saŭ maĭ bine ḑisŭ după încheiera întregeĭ petreceriĭ dela *Colăcime*, colăcariĭ, adecă părinţiĭ şi finiĭ, cariĭ aŭ adusŭ colacĭ, îşĭ iaŭ remasŭ bunŭ dela găzdaşĭ şi se pornescŭ apoĭ spre casă ducêndŭ fie-care cu sine veselia precum şi unŭ carŭ de minciunĭ.

Cumătrilorŭ şi nânaşilorŭ le pare bine de finiĭ ce aŭ, dacă aŭ semne de bunĭ gospodariĭ, iar finiĭ ducŭ cu eĭ mângăerea sufletéscă că la *vămile vĕzduhuluĭ* şi pe cea-laltă lume nu vorŭ fi supuşĭ la muncĭ orĭ opriţĭ în drumulŭ lumeĭ fericite de colaciĭ de botezŭ orĭ de nuntă (1).

(1) Veḑi şi «Şeḑĕtórea» an. I. Fălticeni. 1892, p. 39.

XXI.

CRESCEREA.

Romînca ţărancă, de ar fi orĭ şi cîtŭ de bogată şi de ar avé orĭ şi cîtŭ de mulţi copiĭ, ea nicĭ pre unulŭ nu-lŭ dă pe mînele alteĭ femeĭ ca să i-lŭ lăpteze şi créscă, nicĭ cînd nu-şĭ caută şi năimesce *doică* saŭ *mamcă*, ci numaĭ dacă-i încuviinţéză sănĕtatea, îĭ nutresce şi cresce ea singură. Fiecare Romîncă, avută orĭ sĕrmană,

Copilŭ dacă dobândesce
Cu lucru în mână-lŭ cresce,
Ilŭ légănă cu piciorulŭ
Şi din brâŭ tórce fuiorulŭ.
Cu o mână îĭ dă ţîţă
Cu alta foculŭ aţiţă (1).

De face de mâncare pentru bărbatulŭ sĕŭ saŭ pentru lucrătorĭ, de caută de vite, de paserĭ saŭ de alte animale domestice, de lucră la cânepă saŭ ţese pânza trebuitóre pentru îmbrăcămintea familieĭ, de grijesce în casă saŭ pe afară, maĭ pe scurtŭ de-ar fi orĭ şi cât de învăluită şi ne-

(1) A. Panŭ, Povestea Vorb. t. II. Bucurescĭ p. 153.

căjită ea nicĭ când nu uită de copilulŭ sĕŭ, ci amuşŭ amuşŭ alérgă la dînsulŭ să vadă ce face, de nu plânge saŭ póte lĭ trebue ce-va, şi după ce-lŭ caută şi grijesce se apucă iară şi de lucru.

Iar dacă se duce în câmpŭ la prăşitŭ saŭ la seceratŭ, la adunatŭ fênŭ saŭ la culesŭ cânepă, ea nu-şĭ lasă copilulŭ de ţîţă acasă, ci-lŭ iea totŭ-deauna cu sine şi ajungêndŭ la starea loculuĭ îndată caută o tufă saŭ lĭ face o colibuţă de buruene, îlŭ pune acolo la umbră şi se dă apoĭ la lucru şi lucră din tóte resputerile. Iar când începe copilulŭ a plânge alérgă la dînsulŭ, lĭ dă de suptŭ, îlŭ desmiardă puţinŭ şi adormindu-lŭ se apucă din noŭ la lucru şi lucră ne 'ncetatŭ până ce apune sórele.

Şi cu tóte că copiiĭ Romîncelorŭ ţărance sunt aşa ţicêndŭ din momentulŭ nascerĭĭ lorŭ şi până ce crescŭ marĭ ospuşĭ la o mulţime de neajunsurĭ şi neîndămânărĭ, cu tóte că fórte adesc orĭ sunt expuşĭ vêntuluĭ şi receleĭ, ploiĭ şi arşiţeĭ sórelui, totuşĭ experienţa de tóte ţilele ne arată că cĭ sunt îndecitŭ maĭ sănĕtoşĭ şi maĭ voinicĭ de cât aĭ celorŭ, carĭ lĭ crescŭ cu cea maĭ mare băgare de sémă şi ferélă atâtŭ de umbră câtŭ şi de sóre, după cum merge vorba.

Cunoscută ni-ĭ încă şi aceea, că partea cea maĭ mare a copiilorŭ de ţĕranŭ sunt cu multŭ maĭ isteţĭ şi maĭ ajunşĭ de capŭ la orĭ şi ce învĕţătură, decât aĭ celorŭ dintr'o stare maĭ înaltă.

Dacă priceperea şi de multe orĭ chiar şi mijlócele unuĭ ţĕranŭ ar ajunge până acolo ca să-şĭ pórte copiiĭ sĕĭ la şcólă, atunci fórte lesne amŭ avé ocasiune de a ne mândri cu uniĭ dintre ceĭ maĭ deşteptĭ şi culţĭ bărbaţĭ.

Să sperămŭ însă că în curêndŭ îndemnulŭ şi năzuinţa după învĕţătură va prinde rădĕcinĭ adâncĭ şi în sînulŭ poporuluĭ românŭ dela ţĕră.

Până atuncĭ să ne întórcemŭ iarăşĭ la modulŭ crescerii copiilorŭ de către Româncele nóstre.

Unŭ străinŭ, scriindŭ despre datinele şi credinţele Românilorŭ din *Transilvania*, spune în privinţa crescerii copiilorŭ următórele:

«Trecêndŭ în sfârşitŭ pentru femeea sîrguinciósă cele şése *sĕptĕmânĭ de lehuzie*, ea iarăşĭ iea partea activă în câmpŭ şi în pădure, în casă şi prin ogradă la *afacerile* bărbatuluĭ sĕŭ, pe când sugĕtorulŭ adesea-orĭ rĕmâne ḑile întregĭ singurelŭ ca cuculŭ acasă, şi adese-orĭ capătă abia séra demâncare.

«Cu tóte acestea copilulŭ prosperéză, măcarŭ că adese-orĭ e luatŭ şi dusŭ de către părinţiĭ sĕĭ cale de maĭ multe ḑile pe păşunile muntóse, unde nu o dată e destulŭ de expusŭ viforilorŭ carĭ nu arare orĭ chiar şi 'n driculŭ vereĭ vîjie pe câmpiile cele înalte ale Carpaţilorŭ; elŭ cresce şi prosperéză asemenea florilorŭ de pe munţiĭ îngusteĭ sale patriĭ, de către tatălŭ şi maica sa fórte puţinŭ căutatŭ şi îngrijitŭ ba chiar prea puţinŭ băgatŭ în sémă. Despre o relaţie intimă între mamă şi copilŭ nicĭ vorbă nu póte fi la Românĭ; de aceea în genere luatŭ, le şi lipsescŭ lorŭ cântecele de légănŭ precum şi cele de copiĭ, carĭ ni le înfăţişéză poesia poporală ale celorŭ-lalte naţiunĭ prin adâncimea sentimentuluĭ şi a intimităţiĭ sale într'unŭ chipŭ atâtŭ de excelentŭ (1).»

Pe câte şire, maĭ pe atâtea neadevĕrurĭ, şi maĭ alesŭ în ceea ce privesce relaţia şi intimitatea dintre mamă şi copilulŭ sĕŭ sugĕtorŭ pe de o parte, iar pe de altă parte că Româniĭ n'arŭ avé maĭ de felŭ cântece de légănŭ!

Ce se atinge de intimitate am spusŭ chiar la începutulŭ

---

(1) D-r Heinrich v. Wlislocki. Aus dem Leben der Siebenbürgen Rumänen. Hamburg 1889, p. 11.

acestuĭ capitolŭ, și o maĭ repețescŭ încă o dată, că Romînca adevĕrată numaĭ rarŭ când se despărțesce bucurósă de copilulŭ sĕŭ sugĕtorŭ, și ea e totŭ-deauna cu gândulŭ la dînsulŭ ca să nu i se întêmple vre o neșorocire.

Sunt, nu-ĭ vorbă, și de acele mame carĭ nu-și prea batŭ capulŭ cu copiiĭ lorŭ, dar numĕrulŭ acelora, după câtŭ sciŭ eŭ, e fórte micŭ în comparare cu totalitatea Romîncelorŭ.

Ce se atinge de cântecele de légănŭ, apoĭ acestea nu pe afară și cu atâta maĭ puținŭ la lucrarea câmpuluĭ potŭ fi auḍite; ci ele trebue căutate în casă lîngă *légănŭ*, dela care și-aŭ căpĕtatŭ și numirea. Insă acolo e cam greŭ a le asculta și maĭ greŭ a le aduna, pentru că cântecele ce le cântă Romînca fiiuluĭ saŭ fiicĕĭ sale sunt maĭ mult nisce dorințe saŭ taine ale inimeĭ séle, nisce acorduri duióse, carĭ nu prea bucurósă le descopere ea altora, cu atâta maĭ puținŭ unuĭ străinŭ.

Aŭ și Româniĭ destule și prea destule cântece de légănŭ, dar precum pentru multe altele, așa și pentru acestea nime până acum nu s'a îngrijitŭ să le dea publicităței și póte că nicĭ nu i a datŭ nimĕruĭ până acum mâna de a se apropia de copilulŭ ce abia a începutŭ să ațipéscă și a constrînge pre maica acestuia ca să i le dicteze.

In șirele următóre însă noĭ ne vomŭ convinge că și Româniĭ din tóte ţĕrile încă aŭ felurite cântece de légănŭ.

Maĭ nainte însă de a reproduce unele dintre cântecele de légănŭ, carĭ ni-sŭ nouĕ cunoscute, să vedemŭ cum și din ce este compusŭ légănulŭ Romîncelorŭ? și ce felŭ de numirĭ maĭ are acesta la Românĭ?

Légănulŭ Romîncelorŭ e în genere fórte simplu. Elŭ e compusŭ din douĕ scândurele maĭ lungĭ și douĕ maĭ scurte în forma uneĭ lădițe saŭ maĭ bine ḍisŭ a unuĭ secrieșŭ (copârșeŭ) orĭ coșŭ de căruță, care e așezatŭ și întăritŭ pe

două picióre (tălpi) semicercuale, pe cari se și légănă în colo și încóce. La fundu e de regulă mai îngustu, iar la gură mai largu și fără de acoperișu.

Se mai facu *légâne* încă și din nuele în forma unei coșerci (corfe) lungurețe. Dar și acestea încă au tălpi semicercuale pe cari se légănă.

In unele părți din *Transilvania* légânele din urmă se acață cu nisce funii de grindă, și așa se légănă (1).

Românсele cele sermane întrebuințéză în locu de adevěratulu légănu adese-ori și o *covățică*, care în unele părți din *Bucovina* și *Moldova*, și mai alesu dela țéră, se numesce *alghiuță*. Românсele mai inteligente precum și țěrancele cele mai avute au adoptatu de unu timpu în cóce légănulu usitatu la Germani.

O samá de Românсe îndătinéză de a culca pre fiii lorŭ și'n patu. Insă acésta după credința poporului românu din *Transilvania* nu e bine, din contră e pěcatu ca unu ângerŭ curatu să dórmă într'unu patu întinatu (2).

Asemenea nu e bine de a se pune unu copilu în légănulu altuia, *căci ie1 crescutulŭ acelui copilŭ* (3).

Scândurelele, din cari se compune unu légănu, sunt în genere de *bradu* saŭ de *paltinu*, iar nuelele de *alunu* saŭ și de *răchită*.

Din altu lemnu, afară de cele înșirate până aice, nu e bine să se facă légănulu. Dovadă despre acésta avemu următórea doină din Transilvania:

Frunză verde săcărea,
Maică măiculița mea,
Când ai fostu cu mine grea,

(1) Com. de Romulu Simu, învěțětoru în Orlatu.
(2) Com. de d-lu Rom. Simu.
(3) Ioném, op. cit. p. 24.

Maică rĕŭ îţĭ maĭ părea.
Dară dacă m'aĭ făcutŭ
Ţie bine ţi-a părutŭ,
Mi-aĭ făcutŭ plaponŭ de lână,
Faşia de mătrăgună
Şi légănŭ de magheranŭ
Să mĕ légănŭ de măganŭ (1).

In légănŭ se aşterne de regulă unŭ păeriŭ micŭ umplutŭ maĭ alesŭ cu fênŭ saŭ cu pae de grâŭ saŭ de secară, şi la capŭ se pune o perinuţă.

Fie-care mamă însă trebue să ia fórte bine séma ca pintre fênulŭ saŭ paele din păeriŭ să nu fie *neghină* saŭ vre-unŭ *spinŭ*, căcĭ acestea potŭ să-ĭ fie nu numaĭ de stricăciune, ci şi de augurŭ rĕŭ. De aceea ḑice unŭ cântecŭ din Transilvania:

Maică, când m'aĭ legănatŭ,
Maică, rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ.
In légănŭ mi-aĭ pusŭ neghină
Să nu am în vecĭ hodină,
Şi sub perinuţă spinĭ
Să trăescŭ între străinĭ (2)...

Şi acuma, după ce am vĕḑutŭ cum şi din ce-şĭ facŭ Româniĭ légănŭ pentru copiiĭ lorŭ, şi cum îlŭ îngrijescŭ, *să trecemŭ la cântecele de légănatŭ.*

Am amintitŭ maĭ sus că Romăncele, când sunt fórte învăluite şi ocupate cu lucrulŭ, rare-orĭ îndătinéză de a adormi pre copiiĭ lorŭ cu cântece. Nu totŭ aşa facŭ ele şi în ḑile de sĕrbătóre când n'aŭ de lucru, saŭ serile când aŭ sfîrşitŭ totŭ lucrulŭ pe afară şi când s'aŭ retrasŭ în casă. Atuncĭ nemijlocitŭ după ce i-aŭ scăldatŭ, înfăşatŭ, li-aŭ datŭ de suptŭ

(1) Iuliu Moldovanŭ. Poesiĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. 1888. No. 235.

(2) Iuliŭ Moldovană. Chiuitarĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. LI. Braşovŭ 1888. No. 142.

și i-aŭ culcatŭ în légănŭ, începŭ a-ĭ legăna și a-ĭ adormi prin cântecele lorŭ cele dulcĭ și melodióse, în carĭ cuvinte ca *nani-nani* și *liuliu-liuliu* resună ca o doiósă desmerdare.

Iată unulŭ dintre cele maĭ frumóse cântece de légănŭ, prin care îndătinéză *Româncele din Moldova* a-șĭ adormi *fecioraşiĭ lorŭ*:

Nani-nani, copilașŭ,
Dragulŭ mamiĭ fecioraşŭ!
Că mama te-a legăna
Și mama te-a căuta
Ca pe-o flóre drăgălașă,
Ca pre-unŭ ângerelŭ în fașă.

Nanĭ-nani cu mama,
Că mama te-a descânta
Să te facĭ unŭ vitézŭ mare
Ca Domnulŭ Stefanŭ celŭ Mare,
Să fiĭ verde la răsboiŭ,
Să scapĭ ţéra de nevoĭ;

Nani-nani puiulŭ meŭ,
Ferici-te-ar Dumneḑeŭ!
Să fiĭ ócheșŭ și frumosŭ
Ca unŭ sóre luminosŭ,
Fetele să te 'ndrăgéscă
Florĭ în calea ta să créscă (1)!

Aria cea maĭ rĕspândită, pe care se cântă versurile acestea, e cea următóre:

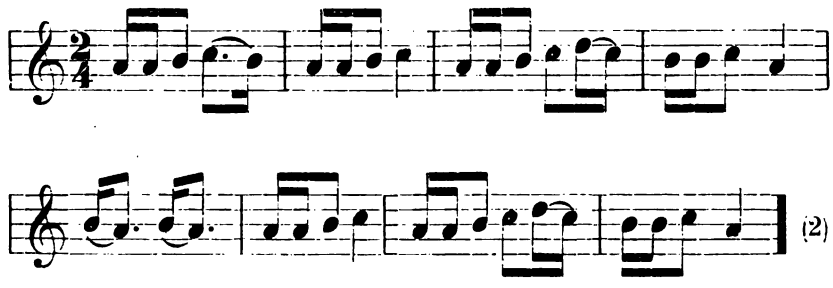

(2)

Cuvîntulŭ *nani*, cu care se începe cânteculŭ reprodusŭ precum și multe alte cântece de légănŭ ale Românilorŭ, ne

(1) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 381.
(2) T. T. Burada, Almanachŭ musicalŭ, an. II, 1876, Iașĭ p. 72.

aduce aminte de càntecele de légănŭ saŭ *nenia* cu carĭ mamele romane adormiaŭ pre pruncii lorŭ (1).

Şi mamele italiene încă îndătinéză, ca şi Româncele nóstre, a legăna pre copiiĭ lorŭ cu unŭ felŭ de *nani-nani*. Ele cântă următórea strofă:

Dormi, dormi, nel mio seno.
Il mio cuor culla sara,
Fa la nina, nana na (2).

Dacă sugĕtorulŭ e *fetişóră*, atuncĭ mamele din unele părţĭ ale *Moldoveĭ* îlŭ adormŭ prin următorulŭ cântecŭ:

Nani, nani copiliţă,
Draga mameĭ garofiţă,
Că mama te-a legăna
Şi pe faţă te-a spĕla
Cu apă dela isvóre
Ca să fiĭ ruptă din sóre.
Nani, nani drăguliţă,
Cresce-aĭ ca o garofiţă,
Să fiĭ naltă trestióră,
Albă ca o lăcrămióră,
Blândă ca o turturea
Şi frumósă ca o stea (3).

Unŭ cântecŭ din *Bucovina*, care asemenea se'ncepe cu *Nani, nani*, şi care se cântă atâtŭ băeţilorŭ câtŭ şi copilelorŭ, sună aşa:

Haida, nani,
Nani, nani,
Puiulŭ mamiĭ;
Puiulŭ mamiĭ

(1) Horatii epist. I, 1, 62; Carmen. 3. 28 16. — Phaedri. 3. prolog. 10.
(2) Apud. V. Alecsandri, Poesiĭ pop. p. 382.
(3) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 381.

Celŭ de curcă,
Eŭ te légănŭ
Tu te culcă;
Puiulŭ mamiĭ
Celŭ de raţă,
Eŭ te légănŭ
Tu te-aşéză;
Puiulŭ mamiĭ
Celŭ de domnŭ,
Eŭ te légănŭ
Tu adormĭ;
Eŭ te légănŭ
Linişorŭ,
Tu te culcă
Binişorŭ,
C'a veni domnulŭ
Cu somnulŭ
Să-mĭ adórmă
Puişorulŭ.
Şi-a veni dómna
Cu perina
Să-mĭ adórmă
Duduca (1).

Altŭ cântecŭ, totŭ din *Bucovina*, care aşişderea se 'ncepe cu *nani, nani,* sună precum urméză:

Nani, nani,
Dragulŭ mamiĭ,
Nani, dragulŭ meŭ, şi dormĭ,
Diminéţa să te scolĭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
De pe vatră pe cuptorŭ,
Tătuţiĭ de prăşitorŭ.

Unele Romănce din *Bucovina*, pe lângă cuvîntulŭ desmerdătorŭ *nani*, întrebuinţéză fórte adese-orĭ în cântecele lorŭ de légănŭ încă şi *cuv. liuliu.*

Iată unŭ astŭ-felŭ de cântecŭ, în care provinŭ amândouĕ cuvintele de maĭ sus:

Haida *liuliu*, puiule,
Puiule, puiuţule!
Haida liuliu cu mama,
Că mama te-a legăna

(1) Din comuna Balacéna, com. d.e M. Jemna, stud. gimn.

Și din gură ți-a cânta,
Ți-a cânta unŭ cântecelŭ
Scurticelŭ și frumușelŭ,
Dóră-i cresce măricelŭ
Și te-i face voinicelŭ.
Haida *liuliu*, *nani*, *nani*,
Liuliu, *liuliu*, puiulŭ mamiĭ.
Că mama ție ți-a ḑice
Unŭ cântecŭ mândru, duiosŭ,
Ca s'adormĭ să fiĭ frumosŭ,
Părinților de folosŭ;
Haida liuliu, băețelŭ,
Dragulŭ mamiĭ mițițelŭ,
Dóră-i cresce mărișorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ.
Haida nani, *palicașŭ* (1),
Dragulŭ mamiĭ ficiorașŭ,
Dóră-i cresce maĭ de grabă,
Să fiĭ tatiĭ bunŭ de trébă! (2)

Unŭ altŭ cântecŭ de légănŭ, totŭ din *Bucovina*, și anume din comuna Crasna, sună așa:

Haĭ *liuliuțŭ*, puiŭ de pesce,
Haĭ liuliuțŭ și adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să-i fiĭ slujbă cu nădejde,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Și tătuțiĭ de bunŭ sporŭ;
Să fiĭ mamiĭ iérna 'n casă,
Tătuțiĭ vara la cósă
Mână dréptă, de-ajutatŭ,
Orĭ-ce lucru de lucratŭ:

---

(1) *Palicașŭ* e unŭ cuvintŭ de desmerdare, însă Românca ce ca dictatŭ cânteculŭ n'a sciutŭ să spue ce însemnéză.

(2) Din Bălăcéna, com. de Mihaiŭ Jemna.

De-adusŭ apă cu cofiţa,
De-aprinsŭ séra luminiţa (1).

O variantă a acestuĭ cântecŭ, culésă asemenea din Crasna, sună astŭ-félŭ:

Haĭ liuliuţù, dragulŭ mamiĭ,
Puiulŭ mamiĭ, scumpulŭ mamiĭ!
Haĭ liuliuţù şi-ĭ dormi,
Dóră maĭ măruţŭ veĭ fi.
Haĭ liuliuţù şi-adormesce,
Şi-adormesce, puiŭ de pesce,
Dór te-ar puté mama cresce,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Şi nenuţuluĭ de sporŭ,
Mămuţiĭ tale în casă
Iar nenuţuluĭ la cósă
De-adusŭ apă cu cofiţa,
Séra de deschisŭ portiţa! (2)

Altă variantă, totŭ din Crasna, sună precum urméză:

Dragulŭ mamiĭ puiŭ de pesce,
Haida liuliù şi-adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să te créscă mărişorŭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Şi tătuchiĭ de multŭ sporŭ,
Să scoţĭ boiĭ din ocolŭ
Pe Prianŭ şi pe Bujorŭ
Şi la jugŭ să mi-ĭ înjugĭ
Şi la plugŭ să mi-te ducĭ.
Boiĭ că mi-ĭ înjuga
Şi cu tata că-ĭ ara
Grâŭ de vară-ĭ semĕna

(1) Dict. de M. Bărbuţă.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

Şi-a da Dumneḑeŭ şi-a fi
Cătŭ băiatulŭ va trăi
Şi colacĭ frumoşĭ vomŭ face
C'aşa băiatuluĭ place!

La unŭ băiatŭ ce-va maĭ mărişorŭ:

Haide liuliŭ, lulişorŭ!
Dragulŭ mamiĭ puişorŭ,
Dóră-l cresce mărişorŭ,
Să mi te vĕdŭ că grăescĭ
Să nu mĕ maĭ năcăjescĭ,
Că destulŭ pieptulŭ mi-aĭ suptŭ
Şi ţiţele mi le-aĭ ruptŭ.
Fă-te mărişorŭ şi crescĭ
Că totŭ dragulŭ mamiĭ eştĭ.
Şi tu 'n câmpŭ că mi te-l duce,
Mama mâncare ţi-a duce
Şi după ce mi-l lucrà
Il sta puţinŭ şi-l mâncà
Şi tata s'a hodini,
Cătŭ cu tine-a maĭ trăi,
Numaĭ dacă-l ascultà
Cum a ḑice tătuca.
Dumneḑeŭ s'a bucurà
Şi ţie hrană ţi-a da:
Cătŭ îl fi şi-l maĭ trăi
Nemică nu ţi-a lipsi (1).

Altulŭ:

Dragulŭ mamiĭ, Ionică,
Puişorŭ de rîndunică!
Haida liuliŭ şi te culcă
Dór te-ar puté mama cresce
Să te dee la neveste! (2)

(1) Amĕndoue cântecele acestea, culese din comuna Crasna, mi le-a comunicatŭ cumnatulŭ meŭ d-lŭ Sam. Petrescu, parochŭ şi exarchŭ.

(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.

La o copilă:

Haide liuliù draga mamiĭ,
Draga mamiĭ, puica mamiĭ!
Haida liuliù de-mĭ adormĭ
Deminéța să te scolĭ
Să fiĭ neniĭ de-ajutorŭ
Și mamiĭ lucru cu sporŭ.
Câte florĭ aŭ fostŭ pe șesŭ
Fetele că le-aŭ culesŭ
Și le-aŭ strînsŭ în mănunchele
Și le-aŭ pusŭ în sînŭ la piele,
Și le-aŭ strînsŭ în mănunchĭŭ mare
Pe la asfințitŭ de sóre
Și mi le-aŭ pusŭ subsuóră
Ca copila să-mĭ adórmă.
Și se va culcà cu sóre
Să-ĭ pară nóptea maĭ mare . . .
Și așa mĭ-a adormitŭ
Puiulŭ mamiĭ celŭ iubitŭ,
Că singură n'a sciutŭ
Noptița când a trecutŭ (1).

Altulŭ:

Draga mamiĭ copiliță,
Scumpa mamiĭ garofiță,
De-ar sci mama cuĭ te cresce
Nu ți-ar maĭ trage nădejde! (2)

La unŭ copilŭ, a căruĭ mamă a muritŭ:

Haide liuliù, dragulŭ tatiĭ,
Căcĭ amù nu-ĭ țița mamiĭ!
Țiță rea și acră
Amù te aplécă
Și mână străină
Amù te alină! (3).

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(3) Din Crasna, com. de d-lŭ Sam. Petrescu.

La unŭ copilŭ de fată mare:

Frunḑă verde mărăciune,
Când iese fata la lume
N'asculte cine ce-ĭ spune.
Dacă-ĭ spune unŭ flăcăŭ
Ea să-lŭ ţie totŭ de rĕŭ.
S'asculte pe tatălŭ sĕŭ,
Tatălŭ sĕŭ n'o 'nvaţă rĕŭ,
Da o 'nvaţă totŭ de bine
Să nu jóce 'n jocŭ cu nime.
Joculŭ cela nu-ĭ curatŭ
Multe fete c'a 'nşelatŭ,
Gâţe góle n'aŭ purtatŭ,
Pe părinţĭ ĭ-aŭ ruşinatŭ.
Când se 'ncepŭ hramurile
Ele plângŭ cu ḑilele.
Câtŭ îĭ vara de frumósă
Ele şedŭ la umbră 'n casă
Şi blastĕmă jocurile
Şi tóte petrecerile:
—Câte jocurĭ am jucatŭ
Lacrimĭ atâte-am vĕrsatŭ.
Bădişorŭ, ce mĭ-aĭ fostŭ dragŭ,
Să viĭ pân' la alŭ meŭ pragŭ,
Că tu dacă mi-ĭ veni
Eŭ frumosŭ te-oĭ milui
C'o cojiţă de mălaiŭ
Uscată de nouĕ aĭ,
C'o strachină de cenuşă
De-asupra cu cărbunaşĭ
Să sciĭ cum iubescĭ şi laşĭ
Cine iubesce şi lasă
N'ar maĭ avé ticnă 'n casă,
Aibă mórte de cuţitŭ,
N'aibă locŭ nicĭ în mormîntŭ (1).

Altulŭ:

Perişorŭ uscatŭ pe culme,
Câte fete sunt în lume
Nu-ĭ nicĭ una amărîtă
Ca fata cea 'nceluită
Şi de lume despărţită.
Când flăcăiĭ mergŭ la jocŭ
Ea pune scălduşca 'n focŭ,
Când flăcăiĭ jócă rótă
Ea aplécă pe covată
Şi totŭ plânge şi oftézĕ
Multe lacrămĭ maĭ *vĕrsézĕ*
Şi se primblă pe la pórtă
Pare că ar fi plouată,
Cu mânile subsuóră,
Cu focşorŭ la inimióră.
Când flăcăiĭ vinŭ pe-a casă
Ea atuncĭ scălduşca varsă.
Fetişóră 'nceluită
Şi de lume despărţită!
Cine mi te-a învĕţatŭ
Pe părinţĭ de-aĭ ruşinatŭ
Pe némurĭ de-aĭ supĕratŭ?
— Măiculiţa din celŭ satŭ
Pe la tóte zorile,
Pe la stratŭ cu florile!
— Păseruică 'n cuiburele,
Copiĭ micĭ în covăţele,
Légănă-ĭ, puică, şi tacĭ,
Că ţi-aŭ fostŭ feciorĭ dragĭ.
Feciorĭ la jocŭ s'orŭ duce,

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

Iar tu-l suspina şi-l plângc ;
Feciorii 'n jocŭ orŭ juca,
Tu-l plânge şi-l legăna:
Haida liuliù dragulŭ mamiĭ
Dragulŭ mamiĭ, puiulŭ mamiĭ!
N'ar ajunge ḑile bune
Celŭ ce te-a făcutŭ pre tine.
Elŭ îĭ dusŭ în cătănie,
Numaĭ vestea luĭ să-l vie,
Trupu-acolo să-l rĕmâie,
Şi-atuncea elŭ să se 'nsóre
Când voiŭ fi eŭ fată mare,
Şi-atuncea să se cunune
Când voiŭ eşi eŭ la lume:
Cum mĭ-a legatŭ mânele
Şi scurtatŭ drumurile
Scurte-i-se ḑilele! (1)

Ca şi Românceledin Bucovina şi Moldova, totŭ aşa adormŭ pre fiiĭ şi fiicele lorŭ şi *Românceledin Transilvania, Banatŭ* şi *Ungaria,* cu aceea deosebire numaĭ că acestea adese-orĭ începŭ cântecele lorŭ cu cuvîntulŭ *abua* şi *bua*, în locŭ de *nani* saŭ *liuliù.*

Iată unulŭ din *Transilvania*:

Bua, bua, cu mama,
Că mama te-a legănà
Şi frumosŭ ţi-a descântà:
Bua, bua, puiulŭ mamiĭ,
Dragulŭ mamiĭ frumuşelŭ,
Până-l cresce măricelŭ (2).

Altulŭ, totŭ din Transilvania, şi anume din Cohalmŭ:

Bua, bua, bua,
Puiu mamiĭ,
Dragŭ frumosŭ
Crescĭ luminosŭ,
Să fiĭ prea norocosŭ,
Să trăescĭ nepĕcătosŭ:

(1) **Din Mahala**, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) **Gazeta Transilvaniei**, an. LIV. Braşovŭ 1891. No. 32, în «Foiletonŭ».

Pentru tine mĕ năcăjescŭ
Şi 'n lume mĕ amărescŭ,
Să te crescŭ,
Să te mărescŭ!

Alŭ treilea, totŭ de-acolo:

Bua, bua, bua,
Puişorŭ şi-alŭ meŭ drăguţŭ,
Feciorŭ fă-te mare mărişorŭ
Ca să-mĭ fiĭ de ajutorŭ
Şi să-mĭ ieĭ boulŭ de cornŭ
Şi la 'ntorsŭ şi la ogorŭ;
Pentru tine mĕ căsnescŭ
Ca să te crescŭ,
Să te mărescŭ;
Haide luĭcă
De mi-lŭ culcă,
Şi tu cióră
De mi-lŭ scólă,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce,
Şi tu raţă
De-lŭ resfaţă,
Şi tu ţarcă
De-lŭ îmbracă,
Numaĭ mare să se facă,
Să créscă,
Să 'mbĕtrânéscă,
Pe lume să vecuéscă!... (1)

Iată unulŭ şi din *Banatŭ*:

Bua, bua, Ionaşŭ,
Dragulŭ mamiĭ copilaşŭ.
Taciĭ şi dormĭ încetişorŭ
Sufletulŭ meŭ puişorŭ;

(1) B. P. Hasdeŭ. Dict. limb. ist. şi pop. a Românilorŭ. t. II. p. III. din Adenda.

Până ḑiua te-a trezi
Pe-alŭ eĭ pieptŭ te-ĭ odihni . . .
Bua, bua, păunaşŭ.
Scumpulŭ mamiĭ ângeraşŭ 1.

Altulŭ din *Ungaria* şi anume din împrejurimea Şomcutei mari, comitatulŭ Satmarŭ:

Abua-te cu mama.
Că mama te-a legăna.
Cucă-te 2. tu pititelŭ
Şi te scólă plugărelŭ.
Cucă-te tu şi te-abuă
Şi te scólă mânĭ la ḑiuă.
Bătut'ar ĭi Dumneḑeŭ
Trîmbele dela belceŭ
Care m'am legănatŭ eŭ.
Să nu se legene nime.
Să fie plătitŭ cu mine.
—Légănă, lele, şi tacĭ
Dacă ţi-a plăcutŭ să-lŭ facĭ! 3.

Ce se atinge de cuvîntulŭ *bua* alŭ Românceloru din Banatŭ şi Ungaria, trebue să amintimŭ aicĭ, că elŭ, deşi maĭ rarŭ, provine şi în Bucovina şi anume în dóue forme adică *bua* şi *bòa*.

Unŭ cântecŭ din satulŭ *Bosancĭ*, districtulŭ Sucevii, în care provine acestŭ cuvîntŭ, sună aşa:

Haĭ *bua*, maică, *bua*,
Că maica nu te-a lăsà,
Ci ea mi te-a legănà
Şi din gură ţi-a cântà,

(1) Alexandru Onaciŭ, «*Cunună*», novelă pop. publ. în «Familia» an. XI. Buda-Pesta 1875. p. 74.

(2) *Cucă-te* = culcă-te. Totŭ aşa rostescŭ verbulŭ acesta şi Româncele din Bucovina, când voescŭ să-şĭ adórmă copiiĭ.

(3) Com. de d-lŭ E. Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

Şi ţ-ia cântà 'ncetişorŭ
Unŭ cântecŭ micŭ, scurtişorŭ
Şi veĭ cresce mărişorŭ,
Ţi-a cântà unŭ cântecelŭ,
Scurticelŭ şi frumuşelŭ,
Dóră-ĭ cresce măricelŭ
Şi te-ĭ face voinicelŭ! (1)

Unŭ altŭ cântecŭ din oraşulŭ Câmpulungŭ, în care provine cuvîntul *bòa* se'ncepe astŭ-felŭ:

Haide luliu, şi-a bòa,
Că mama te-a legănà..

Se întêmplă adese-orĭ că dormindŭ uniĭ copiĭ ḑiua, când înseréză, fugindu-le somnulŭ, nu potŭ să dórmă. Deci mamele lorŭ, vĕḑêndŭ că prin cântece de séma celorŭ arĕtate maĭ sus, nu potŭ de felŭ să-ĭ adórmă, şi voindŭ în urmă şi ele a dormi începŭ a cântà unŭ felŭ de cântece, prin carĭ provócă felurite vietăţĭ ca să le vină întru ajutorŭ spre adormirea copiilorŭ, precum:

Vină raţă
De-lŭ ica 'n braţe,
Vină ştiucă
De mi-lŭ culcă,
Vină somnŭ
De-lŭ adormĭ,
Vină pesce
De mi-lŭ cresce (2).

Maĭ totŭ prin aceste cuvinte îşĭ adormŭ copiiĭ şi Româncele din unele părţĭ ale *Transilvaniei*:

Vină raţă
Şi-lŭ ia 'n braţe,
Şi tu gâscă

(1) Dict. de o Românecă din Bosancĭ.
(2) Din Siretŭ şi Bălăcéna.

De-ĭ dă ţiţă.
Vină *dulcă*
Şi mi-lŭ culcă.
Şi tu somnŭ
De mi-lŭ adormĭ,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce! (1)

Iar o variată a cânteculuĭ acestuia, totŭ din Transilvania, sună aşa:

Haidă raţă
De-lŭ ica 'n braţe
Şi tu mâţă
De-ĭ dă ţiţă,
Şi tu *Luică*
De mi-lŭ culcă,
Şi tu somnŭ
De mi-lŭ adormĭ,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce,
Că copilulŭ
Trebuesce! (2)

Dacă din întémplare tatălŭ copiluluĭ e înrolatŭ la óste şi se află departe de casă, atuncĭ mama, adormindu-şĭ copilulŭ, cântă:

Liulĭ, liulĭ, liulĭ, şi iară liulĭ,
Liulĭ, liulĭ, liulĭ, că tată nu-ĭ,
Că tatălŭ copiluluĭ
Pe drumulŭ Sibiuluĭ,
Şi tatălŭ băiatuluĭ
Pe drumu 'mpĕratuluĭ (3).

Nemijlocitŭ însă după versurile acestea, mama întristată

(1) Com. de d-lŭ I. Georgescu, învĕţ. în Secadate.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

sburându-i gândulu la bărbatulu său, care se află cine scie unde, printre străini, pe când ea trebue să stea singură acasă și să caute de tóte cele trebuincióse, schimbă cânteculu său celu dulce de mai nainte prin altulu tristu și cântă:

Cine n'are norocu, n'are,
De cum nasce până móre,
Nice eu nu am avutu,
De când mama m'o făcutu! (1)

Sunt o sémă de bărbați, cari uitându-și dĕtoria de soțu și părinte petrecu mai multu prin crîșme decât pe acasă. Ba, nu destulu atâta, când se întorcu acasă se începu la cértă și chiar la bătae cu soțiile loru, neluându în considerațiune că aceste, pe lângă munca de pe lângă casă, mai aŭ încă de a căuta și de copii.

Și cu tóte acestea multe femei cari aŭ avutu nefericirea de a avé astu-felu de bărbați, fiindu răbdătóre și ascultătóre în locu să se pună de pricină, își caută de trebi, desmiardă și adormu pre micii și nevinovații loru copii ca și ori-care mamă fericită, cu acea deosebire numai că atari mame nu o dată sunt necesitate de a adormi pre copiii loru prin cântece de séma celui următoru:

Puișoru de rândunea
Mută-ți cuibulu de-acolea,
C a veni tătuța batu
Și-a găsi cuibulu stricatu
Și-o să ni-lu dee de capu!... (2)

Dacă trecemu dela Românii din Dacia traiană la cei din *Macedonia* vedemu că și Romăncele din acésta țéră încă își desmiardă și adormu copiii ca și surorile loru de din-cóce de Dunăre. Ba, ce e și mai bătătoru la ochi, mamele ma-

(1) Com. de d-lu I. Georgescu.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

cedonene începŭ cântecele lorŭ de légănŭ tocmaĭ ca şi cele din Dacia traiană cu cuvîntulŭ *nani*.

Iată unŭ cântecŭ şi din acele părţĭ:

Nani, nani, bunlu.
Nani, nani, ficiorlu,
Nani, nani, *hina* (1)
Nani, nani papa,
Că va jină tata
Va s' aducă *hitse* (2)
Şi bilbitse (3)

Altulŭ, totŭ de acolo:

Nani, nani tu mănuşă,
S'γină somnul dela uşă,
Ş'ñi lia ficiorlu di guşă,
Ş'ñi-l ducă tru grădină,
Să-lĭ cântă nă ghirăchină:
— Ghine mĭ γine ñiclu a ñieu
S'ñi-l bag iu voiu eŭ,
Tru grădină trandafil,
Sum trandafil şi garofil.

Nani, nani în légănŭ,
Să vină somnulŭ dela uşă,
Să-mĭ iea ficiorulŭ de gâtŭ,
Să mi-lŭ ducă în grădină,
Să-ĭ cânte o *ghirachină* (4):
— Bine-mĭ vine miculŭ meŭ
Să mi-lŭ punŭ unde vreŭ eŭ,
In grădină sub trandafirŭ,
Sub trandafirŭ şi garofilŭ (5).

Sunt mulţĭ copiĭ din firea lorŭ fórte rĕĭ, carĭ, măcar că-sŭ destulŭ de sănĕtoşĭ şi voinicĭ şi măcar că capĕta tóte cele trebuincióse la timpŭ, totuşĭ plângŭ ne'ncetatŭ dându maicelorŭ vecînicŭ de lucru. Cu tóte acestea însă fie-care mamă, în timpulŭ scăldărĭĭ, lăptărĭĭ şi a legănărĭĭ copiluluĭ sĕŭ, caută dacă-ĭ e cu putinţă, a fi câtŭ se póte de liniştită, voiósă şi bine dispusă, ca să nu strice copiluluĭ. Iar dacă împrejurările nu-ĭ iértă a fi totŭ-deauna liniştită şi bine dispusă,

(1) Χῆνα.
(2) hitse = smochine.
(3) Dr. Gustav Weigand, Die Sprache der Olympo-Walachen, etc. Leipzig 1888, p. 117.
(4) Unŭ felŭ de pasĕre.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 46.

atunci celŭ puținŭ se feresce în timpulŭ acesta a-și blăstĕma copilulŭ, prea bine scindŭ că

. . Blăstĕmulŭ de mumă
E rĕŭ ca ghiara de ciumă,

saŭ:

. . Blăstĕmulŭ de mumă
Totŭ ca rana cea de ciumă,

pe când:

. . Blăstĕmulŭ dela tată
In lume n'a fostŭ vr'odată.
Așa-I în Țéra Românéscă,
Unde-I pânea voinicéscă,
S'aibă să se pomenéscă (1).

De aceea mamele, carî aŭ copiî fórte rĕî, și voescŭ a avé ticnă, maî de grabă fierbŭ băciuliî de macŭ și suculŭ acestora le daŭ apoî de bĕutŭ și-I scaldă într'însulŭ, decât să-I blasteme. Și copiiî îmbĕtațî fiindŭ de suculŭ celŭ amețitorŭ dormŭ duși.

Mama nerĕbdătóre, care nu se póte reține de a-și blăstĕmà copilulŭ, nu numaî că nu-și ajută nemică prin acésta, ci din contră póte fórte multŭ să strice miculuî și nepriceputuluî sĕŭ sugĕtorŭ, căcî după credința generală a poporuluî blăstĕmulŭ părintescŭ totŭ-deauna pică pe capulŭ fiilorŭ sĕî.

Dovadă despe acésta avemŭ și următorulŭ cântecŭ din *Bucovina*, comuna Todirescî:

Maica mea, când m'o făcutŭ
Fórte bine i-o părutŭ.
Dară ea, când m'o scăldatŭ,
Fórte rĕŭ m'o blăstĕmatŭ.

(1) D. Vulpianŭ, Poesia poporală pusă în musică, culegere din tóte țĕrile române Bucurescî 1886, p. 14 și 15.

Maică! cu blăstĕmulŭ tĕŭ,
Am ajunsŭ eŭ aşa rĕŭ! (1)

Altŭ cântecŭ din *Moldova,* judeţulŭ Sucéva, comuna Mălinĭ, sună aşa:

Mama dinceputŭ
Când ea m'o făcutŭ,
Bine i-o părutŭ;
Când m'o legănatŭ
Ea m'o blăstĕmatŭ,
Totŭ blăstĕmŭ cu plânsŭ
De mine s'o prinsŭ.
Şi când m'o scăldatŭ,
Ea că m'o scăldatŭ
Cu apă de iazŭ
Să fiŭ de năcazŭ.
Cu apă din rîtŭ
Să fiŭ de urîtŭ (2).

Iar o doină din *Transilvania*, care asemenea ne-arată câtŭ de rĕŭ e, când o mamă îşĭ blăstĕmă fiiĭ, sună precum urméză:

O măncucă, mama mea,
Vaĭ de inimióra mea!
Vaĭ şi de ḑilele mele,
Una-ĭ bună, ḑece-sŭ rele.
Fi-ţi-a, mamă, şi pĕcatŭ.
Că amarŭ m'aĭ blăstĕmatŭ.
Când, mamă, m'aĭ legănatŭ:
Să am casa cuculuĭ
Şi odihna vêntuluĭ!
Fi-ţi-a, mamă, şi pĕcatŭ,
Că pe când m'aĭ legănatŭ.
C'unŭ piciorŭ mĕ legănaĭ,
Cu gura mĕ blăstĕmaĭ:

(1) Com. de Ioanŭ Avramŭ. stud. gimn.
(2) Dict. de M. Nistorŭ.

Să n'am cină cu-așezare
Nicĭ odihnă la mâncare! (1)

Ba, ce este încă și mai multŭ, nicĭ măcar în glumă, în rîsŭ, nu este uneĭ mame ertatŭ a-și blăstĕma copiiĭ sĕĭ, dacă voesce ca aceĭa să fie fericiți, ne cum într'adinsŭ, căcĭ ḑice o altă doină, totŭ din Transilvania:

Rĕŭ, maică, m'aĭ blăstĕmatŭ
Vinerea pe nemâncatŭ,
Maică cu blăstĕmŭ de focŭ,
Ca să n'am nicĭ unŭ norocŭ.
Nu sciŭ cum m'aĭ blăstĕmatŭ
Că de min' rĕŭ s'a legatŭ:
Orĭ în rîsŭ, orĭ într'adinsŭ,
Că de min' tare s'a prinsŭ! (2)

După ce aŭ crescutŭ copiiĭ maĭ mărișorĭ, după ce *aŭ eșitŭ acuma din pelincĭ* și aŭ începutŭ a se târîi dintr'unŭ locŭ într'altulŭ și-a *gongănĭ*, mamele lorŭ le facŭ *cămeșuicĭ* precum și alte vesminte copilărescĭ cu carĭ îĭ îmbracă.

Româncele din *Bucovina* facŭ de o potrivă atâtŭ pentru băeți câtŭ și pentru copile *cămeșuicĭ* (cămeșuțe). Cele din *Transilvania* însă facŭ pentru băeți *cămeșuțe*, iar pentru copile *iiuțe* (3).

Prima cămeșuică, după credința Românceloră din *Bucovina*, nu e bine să se facă din pânză nouă, ci dintr'o cămeșă veche ca să trăéscă maĭ multŭ, și anume dacă e băiatŭ, dintr'o cămeșă bărbătéscă, iar de e copilă din una femeéscă.

După credința Românceloră din *Transilvania* însă nu e bine de a se face noŭ-născutuluĭ cămeșă din pânză nouă, din causă că capĕtă *rĕulŭ copiiloră* saŭ *frasă*. Totŭ după cre-

(1) Iuliŭ Bugnariŭ, Doine și hore pop. din jurulŭ Năsĕudului. în «Familia», an. XXII. Oradia-mare 1886, p. 43.
(2) V. Alesiŭ, Poesiĭ pop. în «Convorbiri lit.», an. XXII. Bucurescĭ 1889, p. 919.
(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

dința acestora nu e bine de a se acoperì copilulŭ cu cârpa din capŭ pentru-că și 'n casulŭ acesta încă capĕtă *frasŭ* (1).

După credința Românceloru din *Țéra-Românéscă* din contră dacă unŭ copilŭ micŭ se ține acoperitŭ la față, făcêndu-se mare, *va fi ruşinosŭ* (2).

Și numaĭ atuncĭ, când se duce copilulŭ unde-va din casă, bună óră în șeḑĕtóre saŭ în altŭ locŭ, e bine de a se pune ce-va negru peste dînsulŭ ca *să nu se sperie* (3).

Româncele din *Țéra-Românéscă*, voindŭ ca copilulŭ lorŭ să trăéscă, cea dîntâĭ cămeșă o facŭ din pânză de căpĕtatŭ dela treĭ case (4). Dar prin gura celeĭ dîntâĭ cămeșĭ, ce se va face unuĭ copilŭ, să se trécă de treĭ orĭ fórfecele cu carĭ a fostŭ croită, ca să fie copilulŭ tare ca fórfecele (5).

Asemenea facŭ și Româncele din *Transilvania*. Acestea *fie-care cămeșă nouă* a unuĭ copilŭ, înainte de a se îmbrăca acesta cu dînsa, *o scutescŭ*. Lasă adecă unŭ cuțitŭ ca să cadă cu vîrvulŭ în josŭ printr'însa (6).

Totŭ așa facŭ și *Româncele din Macedonia*. Iată ce ne spune în privința acésta D. Bolintinénu: «Cea d'întâĭ cămeșă ce se pune unuĭ micŭ copilŭ, muma înainte trebue să trécă prin tr'însa unŭ fierŭ óre-care, ca copilulŭ să fie tare ca fierulŭ (7).»

Acoperĕmîntulŭ de capŭ alŭ copiilorŭ de țiță se numesce de cătră Româncele din Bucovina *căiță* și *scufiță*, iar de cătră cele din Transilvania *că ță* și *gugiŭ*, și spre a ferì pre copilŭ de diochĭ punŭ de regulă pe dînsulŭ unŭ semnŭ specialŭ,

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Ionénu, op. cit. p. 18.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(4) Ionénu, op. cit. p. 12.
(5) Ionénu, op. cit. p. 20.
(6) W. Schmidt, Das Jahr etc. p. 27.
(7) Călĕtoriĭ la Românіĭ din Macedonia, p. 114.

o cordeluță roșie sĕŭ *unŭ bănuțŭ*, ca *ómenĭ* (1) și femeile, carĭ dióchie, vĕḑêndŭ semnulŭ, să-și aducă aminte și să nu-lŭ dióche (2).

Afară de *cămeșă* și *căiță* maĭ întrebuințézĕ Româncele spre îmbrăcarea copiilorŭ sĕĭ încă și multe alte îmbrăcăminte precum: *tulpănașe*, unŭ *brâușorŭ*, *colțunași*, etc.

Cele maĭ multe Românce însă credŭ că nu e bine să se încalțe unŭ copilŭ cu *ciorapiĭ*, până nu împlinesce anulŭ, *căcĭ va face mă-su altulŭ curêndŭ* (3).

Asemenea nu e bine ca unŭ copilŭ, până nu împlinesce anulŭ să se îmbrace cu haine pe dosŭ, *căcĭ i se întórce anusulŭ* (4).

Maĭ departe nu e bine în timpŭ de unŭ anŭ să apună sórele pe hainele copiluluĭ, că apoĭ capĕtă *spaimă*. In sfîrșitŭ femeea să nu bată hainele unuĭ copilŭ cu maiulŭ până la unŭ anŭ, *că se face copilulŭ bătăușŭ* (5).

Acésta în privința îmbrăcămintelorŭ!

Să trecemŭ acum la alte datine și credințe.

Atâtŭ Româncele din *Bucovina* câtŭ și cele din *Moldova și Transilvania* credŭ și spunŭ că nu e bine a legăna légănulŭ golŭ, căcĭ acésta aduce copiluluĭ mórte timpurie (6).

Asemenea nu e bine ca în légănulŭ copiluluĭ să se culce altulŭ cine-va, că-ĭ iea somnulŭ (7).

Din contră când copilulŭ se scólă din albie, se dă josŭ și-și légănă covata, mama sa va maĭ face copiĭ (8).

---

(1) Atâtŭ Româniĭ din Bucovina cât și ceĭ din Transilvania numescŭ bărbațiĭ, spre deosebire de femeĭ, și ómenĭ.

(2) Com. de I. Georgescu.

(3) Ionénu p. 21.

(4) Ionénu p. 25.

(5) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(6) W. Schmidt, Das Jahr, p. 26. «Șeḑĕtórea» an. I. Fălticeni 1892. p. 126: «Când leginĭ albia copiluluĭ fără ca elŭ să fie în ea, copilulŭ mŏre.»

(7) «Șeḑĕtórea». Fălticeni 1892. p. 52.

(8) «Șeḑĕtórea». an. I. Fălticeni 1892. p. 172.

Când începe unŭ copilŭ întâia óră să mérgă în picióre, atunci Româncele din *Țéra-Românéscă* taie locului de unde se ridică în sus de jurŭ împrejurŭ cu unŭ cercŭ anume ca să taie piedica copiluluĭ ca să pótă merge ușorŭ (1).

In *Bucovina* din contră, când e copilulŭ acum așa de mărișorŭ că se trage pe jos, dar nu póte încă îmbla, atunci voindŭ să îmble maĭ de grabă, îlŭ iea unuiŭ dintre căseni într'o Duminecă dedimineță de mânuțe și-lŭ duce în picióre până la pragŭ. In acelașĭ timpŭ iea și mă-sa unŭ fórfece într'o mână, iar în cea-laltă vr'o câte-va pene de găină și mergêndŭ înaintea luĭ taie tóte penele.

Făcêndŭ acésta credŭ și ḑicŭ că-ĭ taie pĭedica și că din momentulŭ acela copilulŭ póte maĭ de grabă și cu maĭ mare ușurință umblă.

Iar când îlŭ vĕdŭ prima óră că s'a sculatŭ și prinde a umblă singurŭ în picióre, esclamă: *pomŭ, pomŭ* saŭ *copăcelŭ, copăcelŭ*, ceea ce însemnéză: să crésc și să stea ca unŭ copăcelŭ dreptŭ în picióre (2).

In *Banatŭ*, când o Româncă vede că copilulŭ eĭ e acum destulŭ de mare și tare ca să pótă umbla în picióre, cu tóte acestea totŭ nu umblă, aștéptă până ce vine o țigancă (cortorosiță) la cerșitŭ. Atunci, cum întră țiganca în casă, una dintre femeile, ce se află de față, o iea cu vorba, iar mama copiluluĭ, ducêndu-se în sobă și luândŭ de grabă *bâtele* țigănceĭ, le bagă și le pune óre unde în casă ḑicêndŭ:

—«Astea potŭ sta și în casă, nu numaĭ în sobă (tindă)!»

Nemijlocitŭ după rostirea acestorŭ cuvinte o altă persónă iea copilulŭ, ce nu póte umbla, în brațe, iese cu dînsulŭ în curte, îlŭ pune călare pe unŭ bĕțŭ de alŭ țigănceĭ, care asemenea l'a luatŭ cu dînsa când a eșitŭ afară, și astŭ-felŭ

(1) Ionénu p. 16.

(2) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ și alțĭ Românĭ din Bucovina.

apoĭ ţinêndŭ copilulŭ de mânuţe ca să nu cadă ĭlŭ pórtă în colo şi 'n cóce călare pe bĕţŭ ḑicêndŭ:

—Cum este de umblătóre ţiganca, aşa să fie şi N. de umblătorŭ!

După ce l'a purtatŭ în chipulŭ acesta de treĭ orĭ în colo şi în cóce, se întórce cu copilulŭ în casă şi pune bĕţulŭ la loculŭ sĕŭ de unde l'a luatŭ.

Despre tóte acestea însă ţiganca nimicŭ nu trebue să scie, căcĭ dacă scie, în zadarŭ le-a fostŭ tótă ostenéla, iar dacă nu scie se crede că copilulŭ, în urma acesteĭ proceduri, în scurtŭ timpŭ va începe a umblà în picióre (1).

In *Macedonia*, când copilulŭ începe a merge, mama sa ĭĭ cântă:

Bor, bor pi t' ubor
Cu cămĕşa di fulior.
Bor, bor pi t'urzică
Cu cămĕşa burungică.

Când copilulŭ nu umblă în picióre la timpŭ, i se légă degetulŭ celŭ mare dela piciorulŭ dreptŭ de degetulŭ dela piciorulŭ stângŭ cu unŭ firŭ de lână roşie, apoĭ se pune copilulŭ pe pragulŭ uşeĭ cu unŭ piciorŭ de o parte, şi cu cela-laltŭ de cea-laltă parte a pragului, şi acolo pe pragŭ cu o secure i se taie firulŭ dreptŭ în jumĕtate; în acelŭ momentŭ o femee prevestită de ceea ce trebuia să se facă vine şi întrébă: *da ce faci acolo? — Tai frica copilului!* — i se respunde.

In *Magarova* şi în alte locurĭ maĭ este şi acestŭ obiceiŭ: douĕ femeĭ ieaŭ copilulŭ una de o mână şi alta de cea-laltă mână şi-lŭ ducŭ în mijloculŭ ogrăḑiĭ, şi acolo culegŭ o mână de surcele, şi după ce le légă cu o sfóră le pune în spatele copilului, apoĭ ĭlŭ duce la pragulŭ uşeĭ, şi acolo copilulŭ

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

pune unŭ piciorŭ de o parte a pragului și cela-laltŭ de cea-laltă parte, și așa sub piciórele copiluluĭ o femee începe a tăia cu unŭ toporŭ, atuncĭ cea-laltă femee o întrébă: *da ce faci acolo? — tai frica copiluluĭ!*. — lĭ rĕspunde; acésta se face în treĭ Sâmbete diminéță, surcelele tăiate se aruncă în drumŭ, pentru ca copilulŭ să umble pe cale maĭ curêndŭ (1).

Când începe unŭ copilŭ întâia óră a vorbi și ḑice *tată*, se crede că mă-sa va maĭ face unŭ băiatŭ, iar dacă ḑice *mamă*, va maĭ face o *fată* (2).

Când unŭ copilŭ nu póte de grabă vorbi, spunŭ Românele din *Bucovina* că e bine a i se da de mâncatŭ pâne din traista unuĭ cerșetorŭ. Dreptŭ aceea, când vine vre-unŭ cerșetorŭ și se întêmplă că are pâne la dînsulŭ, mama copiluluĭ, ce nu póte vorbi, se rógă să dea o bucățică și copiluluĭ sĕŭ.

Cerșetorulŭ, luândŭ o bucățică de pâne și dând'o copiluluĭ ḑice:

—Na-ți pâne dela moșulŭ ca maĭ de grabă să vorbescĭ! (3)

Româncele din *Banatŭ* din contră aŭ datină de a duce pre copiiĭ lorŭ, carĭ *nu potŭ de grabă vorbi*, la biserică, și acolo apoĭ rógă pre *crîsniculŭ* (4) bisericeĭ ca să iea restulŭ apeĭ, ce o întrebuințéză preotulŭ la st. slujbă și cuminicătură, și să-lŭ tórne în *zvonișorulŭ* (5) cu care *zvonesce* (clopoțesce) elŭ în altarŭ la diferite acte, în decursulŭ st. liturghiĭ.

Crîsniculŭ, sciindŭ prea bine care e causa acesteĭ cereri, nu se pune de pricină, ci cum se sfîrșesce st. liturghie, iea apa din cestiune și turnând'o în svonișorŭ o dă cu acesta de treĭ orĭ de bĕutŭ copiluluĭ, ḑicêndŭ:

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 49—50.

(2) In Bucovina și Țéra-Românéscă. — Veḑĭ Ionénu, p. 16.

(3) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

(4) *Crâsnicŭ* = sfătŭ = fĕtŭ = palimarŭ.

(5) *Zvonișorŭ* = clopoțelŭ.

—Dómne! ajută fiuluĭ tĕŭ N., ca cum sună zvonulŭ cu sunetulŭ luĭ, aşa să sune cu gura şi glasulŭ fiuluĭ tĕŭ N. şi precum zvonesce zvonişorulŭ din altarulŭ tĕŭ, aşa să zvonéscă cu glasulŭ sĕŭ fiuluĭ tĕŭ N. şi să i se deslege luĭ gura şi limba şi vorba, precum aĭ deslegatŭ gura luĭ Zaharie preotulŭ şi a preamăritŭ minunile tale, Dómne!

Făcêndŭ acésta se crede că i se deslégă copiluluĭ limba şi începe apoĭ a vorbi (1).

Când unŭ copilŭ, care póte umblà în picióre, umblă *de-a buşile*, se crede că *vinŭ rudele* (2).

Totŭ-deauna trebue de păzitŭ *mâţa*, precum şi copiiĭ din casă, dacă maĭ sunt, ca să nu trécă preste copilulŭ nebotezatŭ, pentru că trecêndŭ mâţa preste *dînsulŭ*, *copilulŭ se spurcă*, iar dacă trecŭ ceĭ-lalţĭ copiĭ până la botezŭ precum şi după acesta, copilulŭ *închercesce* şi nu cresce, şi rĕmâne *titirezŭ* orĭ ghibosŭ orĭ cu altă smintélă şi pricină (3).

Totŭ aşa credŭ şi spunŭ şi Româncele din *Moldova* precum şi cele din *Ţéra-Românéscă*, că dacă păşesce cine-va preste unŭ copilŭ, respectivulŭ copilŭ nu maĭ cresce (4).

Copilulŭ, preste care aĭ păşitŭ cum-va cu intenţiune, spunŭ Româncele din *Transilvania* că nu maĭ cresce de locŭ, până când nu-lŭ despăşescĭ (5).

Dacă trece cine-va preste unŭ copilŭ saŭ ĭlŭ mĕsóră cu cotulŭ, ĭĭ aducŭ prin acésta mórte orĭ celŭ puţinŭ ĭlŭ face să închiercéscă (6).

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(2) Ionénu, op. cit. p. 24.

(3) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(4) Ionénu, p. 25: «Nu e bine să păşéscă peste vre-unŭ copilŭ, *căci nu va mai cresce.*» — Sevastosŭ, Călĕtoriĭ: «să nu păşescĭ copilulŭ că nu maĭ cresce.»

(5) Calendarulŭ poporuluĭ pe anulŭ comunŭ 1889. an. IV. Sibiŭ p. 72.

(6) W. Schmidt. Das Jahr. p. 27.

Asemenea nu e bine să se dea cu vr'o mătură saŭ ghemŭ în vre unŭ copilŭ, căcĭ şi 'n casulŭ acesta nu maĭ cresce (1).

Copiiĭ ceĭ fórte înţelepţĭ şi deştepţĭ, după credinţa Românilorŭ din *Bucovina* şi *Transilvania*, nicĭ când nu trăescŭ lungŭ timpŭ.

La unŭ copilŭ nu se 'ntăresce mólele capuluĭ, până nu va puté ḑice pétră (2).

Când unŭ copilŭ se lovesce la capŭ de ceva, să se tórne în acelŭ locŭ apă, *ca să nu ieasă cucului în capŭ* (3).

La copilulŭ care se va uita în oglindă maĭ nainte de a împlini anulŭ, spunŭ Româncele din Ţéra-Românéscă. că-ĭ iesŭ dinţiĭ anevoie (4), iar celea din *Macedonia*, până ce pruncŭlŭ nu împlinesce treĭ anĭ, nu-lŭ lasă să se uite în oglindă din causă că, după credinţa lorŭ, se înbolnăvesce de bóla «*cade din afară*» (ducă-se pe pustiĭ, epilepsie) (5).

Pe primiĭ dinţĭ, ce iesŭ unuĭ copilŭ, să dea tatălŭ sĕŭ cu banĭ de argintŭ, apoĭ aceĭ banĭ să-ĭ dăruéscă copiluluĭ *ca să nu-ĭ mirósă gura vre-o dată* (6).

Când iesŭ pentru prima óră dinţiĭ la copiĭ, Româncele din *Macedonia* punŭ la focŭ grâŭ de ferbe, care apoĭ se împarte la rude saŭ vecinĭ, luându-se maĭ întâĭ din elŭ vr'o douĕ-ḑeccĭ de bóbe, cărĭ se înşiră pe o aţă roşie şi se légă la gâtulŭ copiluluĭ, pe care o pórtă aşa până ce-ĭ iesŭ patru dinţĭ, apoĭ aţa aceea se aruncă într'unŭ locŭ curatŭ (7).

Când unuĭ copilŭ îĭ crescŭ dinţiĭ maĭ întâĭ în falca cea de josŭ e, după credinţa Românceloră din *Bucovina*, unŭ

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 26.
(2) Ionénu, op. cit. p. 21.
(3) Ionénu, op. cit. p. 22.
(4) Ionénu, op. cit. p. 25.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 45.
(6) Ionénu, op. cit. p. 21.
(7) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 49.

semnŭ că copilulŭ respectivŭ are să trăéscă lungŭ timpŭ, iar când îĭ iesŭ întâĭ în falca cea de sus, atunci se crede că are să móră de grabă.

Totŭ în Bucovina e datină ca mamele, când vĕdŭ celŭ dintâĭ dinte ieşitŭ, să ḑică: «*dinte nouŭ în capŭ sănĕtosŭ!* (1)»

Când unŭ copilŭ dórme cu şeḑutulŭ în sus, *cobesce a mórte*. Asemenea şi copiiĭ carĭ plângŭ multŭ, *încă cobescŭ a mórte pentru eĭ saŭ vre-unŭ părinte alŭ lorŭ* (2).

Copiluluĭ micŭ să nu i se taie unghiile până nu împlinesce anulŭ, căcĭ spunŭ Româniĭ din Ţéra-Românéscă că *se înveaţă hoţŭ*, (3) iar ceĭ din Moldova ḑicŭ că n'are cu ce se apĕra de Necuratulŭ.

Copilulŭ micŭ să nu se pupe nicĭ o dată la şeḑutŭ, căcĭ când se va face mare *va întórce dosulŭ la celŭ ce l'a pupatŭ* (4).

Nu-ĭ bine ca mama să sărute pre copilŭ nicĭ pe palmă, căcĭ atunci se face tâlharŭ, nicĭ la céfă, căcĭ se face rĕŭ.

Când sărută copilulŭ la gâtŭ, mama *macedonéncă* îĭ ḑice: «*Ňi ti başă dada tru guşă, să nu'ňi ti năireşcĭ după uşă* = te sărută mama pe gâtŭ, ca să nu te superĭ stându după uşă (5).

Până la 40 de ḑile dela nascere, nepóta, după datina şi credinţa Rômâncelorŭ din *Macedonia*, trebue să se feréscă de a se întórce cu spatele la copilŭ, căcĭ dacă nu ar face una ca acésta, atunci copilulŭ s'ar îmbolnăvi de *gălbenare* (6).

De multe orĭ mamele, după ce le-aŭ începutŭ copiiĭ a umblă şi a pricepe nu numaĭ că-ĭ desmérdă şi drăgostescŭ,

(1) Dict. de maĭ multe Românce din Bucovina.

(2) Ioném, op. cit. p. 24.

(3) Ioném, op. cit. p. 25. — «Şeḑĕtórea» an. I. Fălticeni 1892. p. 19: «Copiilorŭ micĭ să nu li se taie unghiile, că n'aŭ cu ce se apĕra de Necuratulŭ.»

(4) Ioném, op. cit. p. 19.

(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 46.

(6) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 44.

ci totŭ-odată, avêndŭ timpŭ din trecutŭ, se și jócă cu dînșiĭ. Atunci voindŭ a-ĭ face să rîdă pórtă degetele mâneĭ drepte pe lângă dînșiĭ, ca și când s'ar mișca vr'o vietate ceva și ḑicŭ:

Merge *bolea* pe-icĭ, pe-icĭ,
Și face hap-hap de icĭ!

Iar când rostescŭ cuvintele din urmă îĭ prinde cu degetele de unŭ picioruțŭ saŭ mânuță și copiiĭ rîdŭ.

Dacă mititeiĭ, cu carĭ se jócă, sunt copile atunci ḑicŭ așa:

Vine *bolea* pe părete
Și mănânc'unŭ pumnŭ de fete.

Saŭ:

Merge *Caua* pe părete
Și mănâncă șépte fete.

Saŭ:

Merge *Borza* pe părete
Și mănânc' unŭ carŭ de fete.

Când desmérdă pre copiiĭ ceĭ frumoșĭ saŭ le ară vre-unŭ obiectŭ frumosŭ, atunci spunŭ că eĭ saŭ obiectulŭ respectivŭ e *cicea*, adică frumosŭ, plăcutŭ.

Dacă unŭ copilŭ se apropie de vre-unŭ obiectŭ, de care ar puté să se împiedice și să pice saŭ vrea să se sue într'unŭ locŭ, de unde lesne ar puté să cadă și să se sdruncineze, atunci Româncele din Bucovina, făcêndu-lŭ atentŭ ca să se feréscă spunŭ: «*bâca!* — ferĭ că-ĭ da *bâca*, — nu te sui, că acușĭ îĭ da *bâca!*» saŭ «*hopa-ĭ da!*» adică: iea séma că-ĭ pica, îĭ cădé jos!

Iar dacă a căḑutŭ esclamă: *hopa!* ceea ce 'nsemnéză că copilulŭ n'a căḑutŭ, ci ar fi săritŭ. Acésta se ḑice anume ca să nu plângă.

Neputêndu-lŭ prin acéstă simplă esclamare opri dela plânsŭ, din causă că prea rĕŭ a căḑutŭ și s'a pălitŭ, atunci îlŭ iea

de grabă în braţe şi, vrêndŭ nevrêndŭ începe a-ĭ arĕta diferite jucăriĭ dóră-lŭ face ca să tacă. Aşa luându-ĭ o mânuţă şi arĕtându-ĭ tóte degetele pe rêndŭ, începêndŭ dela celŭ mare şi sfîrşindŭ cu celŭ micŭ, ḑice:

Iesta-ĭ ursŭ,
Iesta-ĭ ursóică,
Iesta-ĭ lupŭ,
Iesta-ĭ lupóică,
Iesta ĭ puĭu de iepuróică!

Saŭ arĕtându maĭ întâĭ între degetulŭ celŭ mare şi celŭ arĕtătorŭ:

Aiciĭ şede-unŭ iepuraşŭ,
Aesta-lŭ grijesce,
Aesta tae lemne,
Aesta face focŭ.
Aesta face plăcinte,
Aesta ḑice: miaŭ, miaŭ, mămucă,
Dă-mĭ şi mie-o bucăţică!

Saŭ aşa:

Iesta-ĭ iepuraşŭ
Iesta dórme dusŭ,
Iesta-lŭ fugăresce.
Iesta îlŭ împuşcă,
Iesta ḑice: mĭa!
Unde-ĭ mama mea?
Cea cu códa lată
Vine să mĕ bată,
Cea cu códa lungă
Vine să mĕ 'mpungă!

După ce a rostitŭ versurile aceste întinde mâna spre dînsulŭ ca şi când ar voi să-lŭ împungă, făcêndŭ în acelaşĭ timpŭ *«huuu!»*

Copilulŭ fiindŭ atentŭ la celea ce i le arată şi spune mama sa, nu numaĭ că uită de plânsŭ şi durerea căşunată

prin căderea sa, ci totŭ-odată când rostesce mama sa cu vintele din urmă ale versurilorŭ citate saŭ *«buuu»*, ĭncepe a rîde și a spune mameĭ sale ca să maĭ facă ĭncă odată așa.

Mama maĭ repețesce de vr'o câte-va orĭ jucăriile de maĭ sus, apoĭ puindu-lŭ cu picioruțele pe căputa piciórelorŭ sale și țindu-lŭ de mânuțe, ca să nu cadă, ĭncepe a-lŭ huțuța ĭn sus și 'n jos și a ḑice:

Huța, huța,
Cu căruța
Pân' la lelea Măriuța,
Și-unde-a fi drumulŭ maĭ greŭ
Oĭŭ pune și calulŭ meŭ!

Saŭ:

Dura, dura cu căruța
Pân' la lelea Măriuța.
Măriuța nu-ĭ acasă,
Numaĭ fata cea frumósă
Cu cerceĭ de ghiocelĭ,
Cu salbă de nouĕ leĭ!

Făcêndŭ și acésta și vĕḑêndŭ că copilulŭ a uitatŭ acuma cu totulŭ de plânsŭ, îlŭ pune iarășĭ jos și-și ĭși continuă trebile.

Când devinŭ copiiĭ prea obrazniciĭ, când prindŭ a fi neascultătoriĭ, atunciĭ îĭ amenință cu *Babaua* (1), spaima copiilorŭ.

Aceeașĭ căutare și purtare de grijă, și maĭ totŭ aceleașĭ desmierdărĭ și jucăriĭ, carĭ le aflămŭ la Românele din *Bucovina* și despre carĭ am vorbitŭ până aicĭ, le ĭntîmpinămŭ și la Românele din cele-lalte provinciĭ locuite de Românĭ.

Iată ce ni se spune ĭn privința acésta maĭ cu sémă despre Românele din *Transilvania*:

---

(1) Sub. cuv. *Bále, Catabóle, Caud, Borzŭ* și *Babaud* ĭnțelegŭ Românii din Bucovina unŭ felŭ de ființe mitologice.

«Când sunt copiii ca de unŭ anŭ și jumĕtate, când prindŭ acum a umbla singurĭ în picióre, a rosti vorbe bine articulate și lesne de 'nțelesŭ, dela acésta vîrstă începêndŭ înainte jucăriile mameĭ sunt întocmite cu planŭ educativŭ pentru băiatŭ și totŭ odată instructivŭ.

«Copilulŭ ar totŭ fugi prin casă, de multe orĭ însă, fiindŭ udŭ pe jos, orĭ rece, mama ca să-lŭ feréscă de rĕcéla, ce l'ar puté bolnăvi, orĭ de oboséla prea mare împreunată cu multele trânte, ce le dă de pămîntŭ, îlŭ iea frumosŭ de jos, îlŭ pune pe genunchele stângŭ, îlŭ ține cu mâna stângă la spate ca să nu cadă, iar cu drépta iea pe rêndŭ câte unŭ digetuțŭ de alŭ copiluluĭ, începêndŭ dela celŭ mare, și ḑice:

Iesta la viței,
Iesta la purceĭ,
Iesta la gâsce,
Iesta la rațe,
Iesta sfîrcŭ acasă!

și când ḑice *«sfîrcŭ acasă! sfîrcŭ»*! gâdele pe pruncŭ încetŭ pe la fóle; elŭ rîde cu hohotŭ, uită a se cere jos și ḑice: *«fă mamă!»* semnŭ că-ĭ place astă distracție instructivă pentru elŭ, că învață vorbe noue și încă cadențate, cum place urechiĭ copiluluĭ.

«Ceĭ maĭ mulțĭ copiĭ de aĭ țĕranilorŭ noștri, până la acéstă etate, cunoscŭ deja aceste patru animale, decĭ le face o deosebită plăcere auḑindu-le exprimate numele și nevĕḑêndu-le. Ba, de-ĭ prunculŭ în laune rele, vrea chiar să vadă aceste animalcule și decĭ plângêndŭ ḑice numele uneia orĭ alteia: *țeĭ* (viței), mamă! *ceĭ*, ma-mamă!» De-ĭ în laune bune iar ḑice: «mamă, *țeĭ*, *fă țeĭ*, mamă!» Apoĭ încetŭ cu încetulŭ se obicĭnuesce urechia atâtŭ cu versurile acestea, de ar vré să le totŭ audă, și de câte orĭ observă, că e desculțŭ, de i se vĕdŭ degetele, cércă singurŭ să ḑică punêndŭ mânuța

pe degetele picioruţelorŭ: «*ţeĭ, ceĭ, fîrŭ, fîrŭ, casă*»! Firesce că numaĭ maĭ târdiŭ, când e aprópe de treĭ anĭ, scie întregŭ versurelulŭ legatŭ de degetele piciórelorŭ.

«Copilulŭ e *plictisitŭ*. Mama-ĭ cântă, dar nu-lŭ póte scóte din plictiséla. Atunci îşĭ iea refugiulŭ la altă distracţie. Prinde cu degetulŭ celŭ mare şi celŭ arĕtătorŭ dela mâna drépta pielcăluţa dosuluĭ mâneĭ băiatuluĭ şi trăgênd'o în sus cu mână cu totŭ cântă:

—Piţigac, gac,
Ce ducĭ în tigac?
—Unŭ piciorŭ de óie!
—Cine ţi l'a datŭ!
—Popa din Bârgăŭ
Ţinŭ-lŭ Dumneḑeŭ! (1)

«La vorbele «*Ţinŭ-lŭ Dumneḑeŭ,*» îĭ lasă mânuţa în jos şi-lŭ gâdele frumosŭ la fóle, prin ce îĭ stârnesce rîsulŭ, şi copilulŭ sare din plictiséla, şi rîḑêndŭ ḑice: «fă, mamă!»

—Cum să facŭ, dragulŭ mamiĭ?

—Fă popa!— Că din tóte cuvintele auḑite singurŭ cuvîntulŭ *popă* i-a rĕmasŭ în memorie, căcĭ îlŭ maĭ auḑise.

«Mama rîde voiósă, că a ţinutŭ «*puiulŭ mamiĭ*» ceva în minte şi-ĭ maĭ face odată, şi iar odată, până se uresce, orĭ că o răpesce vre-o ocupaţiune.

«Dar băiatulŭ are lecţie: numaĭ ce-lŭ veḑĭ singurŭ la degete numĕrându-le:» *gâce, raţe, fîrŭ, fîrŭ!* . . . . orĭ: «*ţeĭ, ceĭ, fîrŭ, fîrŭ!*» căcĭ sfîrulŭ nu-lŭ uită, numaĭ nu-lŭ póte esprima. Orĭ că cércă câte unŭ cuvîntŭ din versurelulŭ alŭ doilea, numaĭ îlŭ veḑĭ că cu drépta îşĭ prinde pielea dosuluĭ mâneĭ stânge şi ḑice: «*popa*» . . . «*popa*» . . . apoĭ se ciudesce că nu maĭ scie ḑice, decĭ întrébă pe mama sa. Şi mama,

(1) Atâtŭ datina câtŭ şi versurile acestea sunt usitate şi 'n Bucovina.

de are timpŭ, îĭ împlinesce voia, de nu are îlŭ mângâie, că «mintenașŭ,» iar copilulŭ consolatŭ ḑice și elŭ «*naș*ŭ».

«E séră. Mama obosită de lucrulŭ de peste ḑi ar adormi, dar *puiulă mamiĭ* celŭ de doi anĭ a adormitŭ, și la ḑi luĭ nu-ĭ e somnŭ, elŭ s'ar juca. De stînge mama sa lumina, elŭ se scâncesce, cere apă, saŭ se cere jos. Decĭ biata mamă iar aprinde lumînarea, gândindu-și: cu de-a tăria nu poțĭ face pe nime să dórmă, nu mi-a fi nemică de voiŭ maĭ sta o lécă cu elŭ. Aprinde lumina, îĭ face totŭ ce scie, copilulŭ e voiosŭ, dar și somnulŭ par' că fuge dela elŭ. Biată mamă se plictisesce câtŭ a maĭ repetatŭ; *asta la viței* și *Pițigaia-gaia* . . . Dar de-odată îĭ vine o ideĕ nouă. Pe părete sunt două umbre: a eĭ și a copiluluĭ. Atrage atențiunea copiluluĭ, elŭ nu se sparie, apoĭ mama își preumblă degetele pe părete imitându mersulŭ păinginuluĭ și ḑicêndŭ:

Merge gónga pe părete
Și-apucă copilulŭ de ureche!

iar la vorbele «*de ureche*» îlŭ prinde cu degetele frumosŭ de ureche, firesce, nu să-lŭ dóră, căcĭ cum ar face mama cu voia ceva durere la «*puiulă mamiĭ?*». Iar copilulŭ năbușesce într'unŭ rîsŭ voiosŭ propriŭ etățiĭ luĭ copilărescĭ.

«Astŭ-felŭ se maĭ continuă și astă jucărie unŭ bunŭ scopotŭ, iar când vrea mama să o întrerupă, copilulŭ se scâncesce și ḑice: «fă, reche, mamă!» Face și *reche* mama, face și calŭ și *țelă* și «*popă gă*ŭ», până în urmă copilulŭ dórme dusŭ și nu se maĭ deștéptă până a doua ḑi, colo la prânḑŭ, când vorba cea dîntâĭ e . . . . «*papă mamă!*»

«Mama își ieà puișorulŭ în brațe, îlŭ sărută, îlŭ desmiardă pe brațulŭ stângŭ, îlŭ ține aprópe de inimă, iar cu mâna dréptă descopere mămăliguța de pe masă.

«Copilulŭ vĕḑênd'o ḑice rîḑêndŭ voiosŭ «*ligă*». Iar mama póte óre să nu-ĭ facă unŭ versurelŭ până-ĭ caută lăptișorulŭ,

care-i călduțu lângă focu? Nu! Ea când își aude puișorulu ḑicêndu *«ligă»*, de locu începe desmerdându-lu:

Mămăligă
Fiartă 'n glugă
Dă la slugă
Să nu fugă.

«Copiluliu rîde voiosu, ḑice și elu după mama sa:

ligă
gugă.
dă sugă
nu fugă!

Mama rîde și-lu desmiardă cu dragoste, îi dă cu linguriṭa mămăliguṭă cu lapte repeṭindu-i versurelulu, iar elu după fie-care îmbucătură repetéză, câtu putu ṭiné în minte din elu.

«De aci în colo, de câte ori vede pe mama umblându de dîra mâncării, totu-deauna îlu auḑi ḑicêndu:

Ligă
fiartă gugă,
dă sugă
să nu fugă.

«Ba adesea jucându-se prin casă numai se trezesce recitându-și versulu favoritu alu mămăligei.

«După ce se uresce, jucându-se pe jos, se cere în braṭe.

«Mama, dacă numai o lasă necazurile, îi și împlinesce cererea, îlu iea în braṭe, îi pune degetulu pe frunte și ḑice: «*aramă,*» iar copilulu repetéză «*aramă*», apoi îi pune degetulu pe masă și ḑice «*cataramă*», copilulu după ea «*ramă,*» apoi îi pune degetulu pe buza de sus și ḑice «*bumbu*»; când copilulu dă să repeteze «*bumbu*» trage degetulu peste buza din jos și astu-felu băiatulu respică «*brumbu*» și rîde că elu, voindu să ḑică *bumbu* a ḑisu *brumbu* (1).

(1) Totu așa facu și Romîncele din Bucovina.

«Micuța mamiĭ e cea d'întâĭ la părinți.

«Orĭ-ce nume să-ĭ fi pusŭ *popa*, când a botezat'o, nu-ĭ destulŭ de potrivitŭ pentru dragostea mamiĭ.

«Ea-ĭ ḑice: mică, dragă, scumpă. bună. Cu aceste nume se deșteptă micuța. Când o întrébă cine-va, colea când se apropie de anulŭ alŭ doilea, cum te chiamă, drăguță? Ea rĕspunde desmerdată: scumpă, dragă, bună.

«Mama varsă lacrimĭ de bucurie, când o aude astŭ-felŭ respunḑêndŭ, și toți aĭ caseĭ sunt voioșĭ de istețimea micuțeĭ. Iar ea fugindŭ prin casă repetéză: mică, dragă, scumpă, bună, dragă, mică, bună, scumpă!

«E séra. Toți sunt în casă. Aștéptă cina. Tata șéde pe unŭ scaunŭ orĭ pe o laviță. Micuța umblă ca o rățucă dela unulŭ la altulŭ.

«Scaunele și lavițele ómenilorŭ noștri sunt multŭ maĭ suse'n picióre, decât să ajungă celŭ ce șéde pe ele cu piciórele jos.

«Micuța s'ar urca la tată-sĕŭ în brațe, merge lângă elŭ și i se sue pe piciorŭ. Elŭ o prinde de mânuțe să nu-ĭ cadă de pe piciorŭ și o huțuță pe piciorŭ cântându-ĭ: «hinta, hinta!»

«Copilița încă cântă după tată-s'o: «hinta, hinta!» ba de o pune jos scâncesce și suindu-se iar pe piciorulŭ tatâne-sĕŭ ḑice: «face tata hinta!»

«Mama o îngână:

Face tata hinta, hinta
Copila mâncă plăcinta!

«Copila aude, uită hinta, și strigă: «mama hinta cinta!»

«Ceĭ din casă rîdŭ, iar ea repetesce: «hinta, cinta! (1)»

Așa-și cresce poporulŭ nostru copiiĭ sĕĭ: cu cântece, desmerdărĭ și diverse jucării până ce-ĭ vede marĭ!

In fine merită a fi însemnatŭ aicĭ încă și aceea, că 'n *Bu-*

(1) Gazeta Transilvaniei, an. LIV. Brașovŭ 1891. No. 32, în «Foiletonŭ.»

covina copiiĭ dela nascere şi până la unŭ anŭ se numescŭ fără deosebire de genŭ *cocă*, dem. *cocuţă*.

Cele-lalte numirĭ ale copiilorŭ sunt, şi anume pentru băieţĭ: *băiatŭ* (maĭ adesŭ băietŭ), *băieţelŭ*, şi când e maĭ mare *băietanŭ; băieţanŭ*, care e fórte usitatŭ în Bucovina şi ca nume de familie, apoĭ *băieţandru*; *copilŭ*, *copilaşŭ*, şi când e maĭ mare *copilandru; ficiorelŭ*, *ficioraşŭ*, *ficioruţŭ*, şi abia când a ajunsŭ în etate de peste 18 anĭ *ficiorŭ*, *ficiorŭ holteiŭ*, saŭ simplu *holteiŭ; june*, *junişanŭ*, *junişorŭ*, dela 18 anĭ în sus se maĭ numesce încă şi *flăcăuaşŭ*, *flăcăuandru*, şi *flăcaŭ* saŭ *flecăŭ: pruncŭ*, *pruncuţŭ*, *pruncuşorŭ*, *prunculeţŭ; fătŭ*.

Pentru copile: *băiată*, *băieţică*, se 'ntrebuinţézăă maĭ multŭ în Transilvania; *copilă*, *copiliţă*, şi după ce a crescutŭ maĭ mărişóră *copilandră; prunc*ă, *pruncuţă*, *pruncuşóră; fetiţă*, *fătuţă*, *fetişóră*, după ce a crescutŭ maĭ mare *fătuică*, *fetişcană*, iar când i-a sositŭ timpulŭ de măritatŭ *fétă*, *fétă 'n flóre*, *fétă-mare*, şi *fătocă* saŭ *fătoiŭ*, dacă e naltă şi robustă.

Româniĭ, după cum amŭ vĕdutŭ, aŭ multă dragoste pentru copiiĭ lorŭ. De aceea când unŭ copilŭ e singurŭ la casa omuluĭ, elŭ este numitŭ *unicelulŭ;* când sunt doĭ, eĭ sunt chemaţĭ *ochiĭ capuluĭ;* iar dacă móre vre-unulŭ dintre dînşiĭ, părinţiĭ ḑicŭ plângêndŭ, că *l'a îndrăgitŭ Dumneḑeŭ* (1).

---

(1) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. p. 18.

XXII.

BÓLELE COPIILORŮ.

Cele mai însemnate bóle, de carî suferŭ copiii de ţîţă, sunt după spusa poporului următórele: *Diochiulŭ, plânsorile, rĕulŭ copiilorŭ, césulŭ rĕŭ cu spăriatŭ, roşaţa* saŭ *rofiile, aripele, bubele dulcĭ, pĕrulŭ porculuĭ, giunghiulŭ, plesnele, focurile, sochotele, rastulŭ, gălbenarea* şi *babiţele.*

Dacă unŭ copilŭ a căpĕtatŭ vre-una din aceste bóle, mama sa caută tóte chipurile şi mijlócele cum l'ar puté mai de grabă vindeca şi scăpa de bóla ce l'a cuprinsŭ. In casulŭ însă când singură nu-şĭ póte da rêndŭ saŭ nu este în stare ca să-lŭ vindece, atunci chiamă pre o babă sciutóre, care după credinţa poporului, cunósce mai bine chiar şi decât orĭ-care medicŭ învĕţatŭ tóte bólele precum şi tóte erburile carĭ de ce lécŭ sunt bune. Şi dacă nicĭ aceste babe sciutóre, carĭ se pricepŭ la vindecarea orĭ-cărei bóle şi carĭ pe lângă diferite plante vindecătóre mai întrebuinţéză pentru fie-care bólă în deosebĭ încă şi câte unulŭ saŭ mai multe descântece, nu potŭ să-lŭ vindece pre celŭ bolnavŭ, atunci nimene nu mai e în stare să-lŭ vindece, fără numaĭ Dumneḑeŭ.

Așa crede poporulŭ, și dintru ale sale e greŭ a-lŭ scóte. Incă multŭ timpŭ va mai trebui să trécă la mijlocŭ până ce se va puté aduce la cunoscință și pricepere, că cele mai multe dintre mijlócele ce le întrebuințézā elŭ spre vindecarea unei saŭ altei bóle sunt basate numai pe tradițiune saŭ închipuire, nicĭ de cum însă mijlóce adevĕrate și binefăcĕtóre.

In șirele următóre noĭ vomŭ descrie fie-care dintre bólele înșirate mai sus și vom arĕta totŭ-odată și modulŭ cum se vindecă ele de cătră poporulŭ nostru. Vomŭ începe mai întâi cu

Diochiulŭ. Intre tóte bólele, câte s'aŭ înșiratŭ mai sus, *Diochiulŭ*, numitŭ altmintrelea în Bucovina încă și *diochiare* saŭ *diochiturā*, ocupă locŭlŭ primŭ.

Tóte popórele vechĭ și moderne aŭ credutŭ și credŭ că privirea ochilorŭ are o putere magică și periculósă, care nu se póte înlătura decât numai cu nisce ceremonii particulare. Acéstă superstițiune se urcă în vremile vechĭ până la *Indieni*, carĭ numescŭ diochiulŭ *drichti-docha* (1).

Ea este rĕspândită în *Scoția*, (2) *Britania*, *Francia*, *Portugalia*, *Spania*, *Polonia*, (3) și mai cu deosebire în *Italia*, unde Neapolitaniĭ punŭ celŭ mai mare credemîntŭ în *jettatura*.

Pliniu (4) ne vorbesce de vrăjitoriĭ *Iliriani* a cărorŭ privire amețea și putea să dea chiar mórtea.

Totŭ Pliniu, vorbindŭ despre diochiŭ, dice: «E de însemnatŭ că acești ómenĭ aŭ câte douĕ pupile în fie-care ochiŭ.» (5)

(1) Chesnel, Dict. des superstitions, p. 664.

(2) Migne, II. 880.

(3) W. Schmidt, op. cit., pagina 26—27. «Credința în ochiulŭ rĕŭ, ὀφθαλμὸς βασκανος Plaut. Conviv. I. Quaest. 7., «*obliquus oculus*» la Horațiu, ep. I. 14, 37; italienesce «*mal'occhio;*» portugalesce «*olho mao*»; spaniolesce «*mal elojo*»; englizesce «*evyl eye*» și polonesce «*uroki*» s'a respânditŭ peste tótă lumea.

(4) Hist. n. VII. 16.

(5) Hist. nat. l. VII. 2.

Fiindŭ-că locuitorii Pontului aveaŭ nisce ochi mari melancolici ardenți și serioși dăduse ocasiune la mai mulți fisiologi din vécului clasicității ca să se ocupe mai în adinsŭ cu erórea causelorŭ pentru cari acestŭ poporŭ era așa de renumitŭ pentru diochiare. Pliniu ne și amintesce de unŭ anumitŭ Filarchŭ, care astŭ-felŭ scrie despre ei: «după cum se scie, ei aŭ într'unŭ ochiŭ o pupilă géměnă, iar în cela-laltŭ icóna unui calŭ (1).»

Anticii credeaŭ asemenea că óre cari femei din *Sciția* puteaŭ omorî cu privirea (2).

In tótă *Abisinia* se crede și astădi în diochi, și când vre-o persónă de distincțiune vrea să bea, o slugă îi pune înaintea ochilorŭ o pânză ca să-lŭ apere de ochii rĕi (3).

In *Peloponezŭ* de abia se nasce copilulŭ și móșa îi acopere capulŭ cu unŭ vĕlŭ și pune pe frunte puținŭ noroiŭ luatŭ dintr'unŭ vasŭ, unde apa a statŭ multŭ timpŭ (4).

Arabii, Turcii și *Israeliții* (5) aŭ și ei credința diochiului.

Ba credința acésta se întinde nu numai asupra copiilorŭ celorŭ frumoși, ci chiar și asupra semĕnăturilorŭ câmpului și a animalelorŭ, cari asemenea potŭ fi diochiate.

Romanii, ca și Românii, o credeaŭ acésta, după cum prea lesne putemŭ judeca din următorulŭ versŭ alŭ lui Virgiliŭ:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

(Nu sciŭ ce ochiŭ mi-aŭ amețitŭ mieluseii.) (6)

Spaniolii însă aŭ mersŭ și mai departe. Abatele Migne

---

(1) Niculaŭ Densușianŭ, Scrutări mitologice la Români, în «Familia» an. IV, Pesta 1868, p. 223.

(2) Montaigne, I. 20.

(3) Curios. théolog. p. 147.

(4) Migne, II. 879.

(5) Laisnel, Traditions et leg. du centre dela France. I, 268.

(6) Asemenea și la Aul. Geliŭ în «Noctes Atticae». IX, 4.

ne spune că unŭ spaniolŭ avea ochĭ atâtŭ de ageri încât uitându-se fixŭ la ferestrele uneĭ case îĭ spărgea gémurile (1).

Dar să ne 'ntórcemŭ iarăşĭ la *Românĭ*. Aceştia credŭ că maĭ cu sémă unŭ copilŭ de ţîţă nicĭ uneĭ bóle nu e aşa de expusŭ ca *diochiului*. De e grăsuţŭ şi frumuşelŭ, de are ochĭ vioĭ şi *nu e scumpŭ la rîsŭ*, cum se uită cine-va lungŭ la dînsulŭ, maĭ cu sémă însă o persónă *rea de ochĭ*, saŭ una cu *ochĭ albĭ*, saŭ una *cu sprîncene îmbinate*, şi nu va ḑice îndată *«să nu-ĭ fie de diochĭ»*, stupindŭ în acelaşĭ timpŭ asupra luĭ, îndată se dióche. Asemenea dacă se miră cine-va de unŭ copilŭ, saŭ îlŭ laudă că e frumosŭ, bunŭ, isteţŭ etc. încă se dióche (2).

Şi dacă nu s'arŭ întrebuinţa immediatŭ diferite mijlóce, copilulŭ diochiatŭ lesne ar puté nu numaĭ să se bolnăvéscă, ci chiar să şi móră.

Dreptŭ aceea Româncele, sciindŭ prea bine că numaĭ copiiĭ ceĭ din cale afară urîţĭ şi schiloḑĭ nu sunt expuşĭ diochiuluĭ, pentru că la aceştia nime nu se uită uitându-se, pe când toţĭ ceĭ-lalţĭ se potŭ fórte uşorŭ diochia, întrebuinţéză din capulŭ loculuĭ, nemijlocitŭ după nascere, după cum amŭ vĕḑutŭ maĭ sus în capitolele premergĕtóre şi după cum vomŭ vedé şi maĭ la vale, diferite preservative.

Aşa fie-care mamă, când cine-va se uită prea lungŭ la copilulŭ sĕŭ. se rógă celuĭ ce se uĭtă ca să nu se mire, ci să-ĭ spue ca să nu-ĭ fie de diochĭ şi să scuipe de treĭ orĭ spre dînsulŭ (3).

Româncele din unele părţĭ ale *Transilvanieĭ*, după cum scrie W. Schmidt, voindŭ a apĕră pre copiiĭ lorŭ de influ-

---

(1) Migne, II, 879, apud Djuvara, op. cit. 250—252.
(2) Veḑĭ şi W. Schmidt, op. cit. p. 26.
(3) In Bucovina şi la Djuvara. op. cit. p. 251.

enţa diocherii saŭ a lucra contra acesteia, pe lângă întrebuinţarea mijlócelorŭ arĕtate maĭ sus, maĭ îndătinézĕ încă de a-ĭ da pe unŭ timpŭ scurtŭ uneĭ ţigance saŭ uneĭ femeĭ recunoscute ca vrăjitóre spre lăptare (1).

Alte Romînce, totŭ din Transilvania, şi anume din comuna Gârbova-de-sus, punŭ pe cine-va ca să le scrie unŭ felŭ de cărticică numită *Numĕruşŭ*, pe care copiiĭ o pórtă apoĭ ca amuletŭ la grumazŭ (2).

De multe orĭ însă nu numaĭ privirea cea rea póte fi causa diocherii, ci şi alte împrejurărĭ.

Aşa Romîncele din unele părţi ale *Munteniei* nu arată pre copiiĭ lorŭ ceĭ micĭ în oglindă până nu împlinescŭ anulŭ, căcĭ, după credinţa lorŭ, arĕtându-se, *se dióche singurŭ vĕdêndu-şĭ chipulŭ* (3).

Alte Romînce din contră nu sărută pre unŭ copilŭ micŭ, până nu împlinesce anulŭ, căcĭ şi din acéstă causă încă se dióche lesne (4). Şi iarăşĭ altele nicĭ când nu punŭ doĭ copiĭ micĭ faţă în faţă, pentru că, după credinţa lorŭ, asemenea se dióche (5).

Dacă însă cu tótă precauţiunea şi preservativele întrebuinţate copilulŭ totuşĭ *se deóche*, atuncĭ nu le rĕmâne alta nemică de făcutŭ decât să caute cât maĭ de grabă ca să-lŭ vindece.

Mijlócele celo maĭ bune şi maĭ tolositóre contra diochiu-

---

(1) Op. cit. p. 26.

(2) Familia, an. XIX. p. 64: «De deochĭ singurŭ elŭ scia să apere pe copiiĭ ómenilorŭ, prin aceea că le făcea *Numĕruşului*, la care singurŭ se pricepea în întregŭ ţinutulŭ. Numĕruşulŭ aşa se face, că se scrie maĭ întâĭ aceea ce trebue. După aceea hârtia se împăturĕ frumosŭ, se punŭ treĭ fire de tămâe şi treĭ de piperiŭ, apoĭ cosêndu-se într'unŭ peticŭ curatŭ de pânză, s'acaţă de grumaziĭ copiluluĭ, ca să-lŭ pórte cum porţĭ o salbă bună-óră. De *deochĭ* n'aĭ grijă câtŭ trăescĭ. . . »

(3) Ionénu, op. cit. p. 20.

(4) Ionénu, op. cit. p. 26. — Asemenea nu e bine să se pupe unŭ copilŭ la tălpile piciórelorŭ, *căci va face pĕducei*. Ionénu, p. 20.

(5) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

luĭ sunt, după credința poporuluĭ, maĭ întâĭ *stîngerea cărbunilorŭ*, iar după aceea *descântecele de diochĭ*.

Dreptŭ aceea nu e maĭ nicĭ o Româncă, cu atâtŭ maĭ puținŭ o móșă, care n'ar sci stînge cărbunĭ.

Decĭ orĭ-care mamă, care presupune că copilulŭ eĭ e diochiatŭ, iea îndată nouĕ cărbunĭ aprinșĭ și-ĭ stinge într'unŭ paharŭ cu apă ne'ncepută. Dacă cărbunĭĭ sfârâe și svârcolindu-se se cufundă în apă, e unŭ semnŭ că copilulŭ a fostŭ diochiatŭ. De aceea mama iea apa, în care s'aŭ stinsŭ astŭfelŭ cărbunĭĭ și care e bună de lécŭ, și o parte dintr'însa o dă copiluluĭ bolnavŭ de bĕutŭ, iar cu cea-laltă parte îlŭ spală pe têmple, pe pieptŭ și pe capŭ. Dacă copilulŭ n'a fostŭ diochiatŭ, atuncĭ cărbunĭĭ plutescŭ de asupra apeĭ. In casulŭ acesta copilulŭ trebue să fie de altă bólă bolnavŭ și prin urmare trebue să caute alte mijlóce de vindecare.

Datina de a stinge cărbunĭ se găsesce și la *Francesĭ* (1) și are asemenea obârșie păgână, ca și credința în diochere.

Euripidŭ (2) și Atheneŭ (3) ne spunŭ că *Grecĭ* făceaŭ apă lustrată (cum amŭ ḑice aiasma lorŭ), cufundându în apă ordinară de bĕutŭ unŭ tăciune luatŭ de pe rugulŭ, pe care arsese victima sacrificată ḑeilorŭ (4).

Ne ajutându-ĭ copiluluĭ bolnavŭ *stîngerea cărbunilorŭ*, cu tóte că de pe cufundarea acestora prea bine se póte sci că e diochiatŭ, atuncĭ *îĭ descântă de diochĭ* (5).

---

(1) Laisnel, I. 83. — Despre *stîngerea cărbunilorŭ* să se vadă maĭ pe largŭ *S. Fl. Marianŭ*, Descântece poporane române. Sucéva 1886, p. 249.

(2) Herc. fur. V. 928.

(3) Lib. IX, cap. 18.

(4) Djuvara, op. cit. p. 250—252.

(5) Veḑĭ și Schmidt, op. cit. p. 26—27: «Dacă însă cu tótă precauțiunea acésta totușĭ se dióche saŭ arată urmările uneĭ căutăturĭ rele, saŭ nu se cunoscŭ causele indispunereĭ sale, atuncĭ se întrebuințéză unŭ felŭ de descântece propriĭ, carĭ se rostescŭ, ținêndŭ în acelașĭ timpŭ de-asupra capuluĭ copiluluĭ cu mâna drépță unŭ cuțitŭ saŭ unŭ fórfece.»

Numĕrulŭ descânteceloru de diochĭ e fórte mare. Colecțiunĭ întregĭ s'arŭ puté face dintr'însele. Cu tóte acestea însă noĭ în șirele următóre vomŭ reproduce numaĭ treĭ și anume: unulŭ din Bucovina, iar cele-lalte douĕ din Transilvania, creḑêndŭ că pentru studiulŭ de față și acestea vorŭ fi de ajunsŭ.

Descânteculŭ din Bucovina sună precum urméză:

De-ĭ diochiată *Maria* (1)
De fată mare
Curată,
Necurată,
Cu ochiĭ de *vîrgolacŭ* (2)
Plesnéscă-ĭ țîțele,
Să-ĭ curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ ea de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De femee curată,
Necurată,
Cu ochiĭ de vîrgolacŭ,
Plesnéscă-ĭ țîțele,
Să-ĭ curgă laptele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De omŭ curatŭ,
Necuratŭ,
Cu ochĭ de vêrgolacŭ,
Plesnéscă-ĭ bóșele,
Să-ĭ curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De câmpŭ mândru înfloritŭ,
Florile să-ĭ pice,
Iarba-ĭ se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De codru mare 'nfrunḑitŭ,
Codruluĭ frunḑa să-ĭ pice,
Copaciĭ i se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De apă curată,
Necurată,
Să-ĭ scece isvórele,
Să-ĭ péră viței,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
Da Maria să rĕmâe
Curată,
Luminată,
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca Dumneḑeŭ ce-o dat'o,
Ca maică-sa ce-o făcut'o,
Ca sórele în seninŭ.
Aminŭ (3).

(1) Aicĭ se pune numele copiluluĭ diochiatŭ.

(2) In cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ ființței mitologice, despre care se crede că mănâncă luna, i se ḑice *Vêrcolacŭ* in locŭ de *Vêrgolacŭ*.

(3) Acestŭ descântecŭ e dictatŭ de Domnica Popescu, Romîncă din orășelulŭ Ciudeiŭ, din districtulŭ Storojinețuluĭ.

Románcele din unele părți ale *Transilvaniei*, cánd vĕdŭ că copiii lorŭ sunt *deochiați*, îi lingŭ de treĭ orĭ pe frunte și ḑicŭ:

Fugĭ deochĭ
Dintre ochĭ
Ca volbura peste cale
Și ca vêntulŭ preste mare!
Fugĭ deochĭ
Dintre ochĭ
Din têmplele capuluĭ.
Din fața obrazuluĭ
Și din sgârciulŭ nasuluĭ.
Din baerele inimeĭ.
Din capŭ.
De după capŭ.
Din 99 de mădulărĭ.
Din 99 de încheeturĭ.
De va fi deochiatŭ
De bărbatŭ.
Să-ĭ crepe bóșele.
Să-ĭ curgă sângele.
De va fi deochiatŭ
De nevastă cu băiatŭ.
Să-ĭ crăpe țițele.
Să-ĭ curgă laptele.
De va fi deochiatŭ
De fată mare.
Să-ĭ cadă pĕrulŭ
Ca fuiorulŭ.
De va fi deochiatŭ
De vre-unŭ băiatŭ.
Să-ĭ crepe pulpele.
Să-ĭ curgĕ sângele.
De va fi deochiatŭ
De strigoiŭ
Saŭ strigóică.
Să mănânce fierulŭ
Și oțelulŭ.
Acestŭ deochiatŭ
Să rĕmâe curatŭ
Și luminatŭ
Ca D-ḑeŭ. ce l'o lăsatŭ.
Să-ĭ fie de vorba mea
Și de graiulŭ meŭ.
Maĭ multŭ dela D-ḑeŭ!
Cum va plăti
Aceluĭ ceĭ ḑice
De cu dragŭ
Și de grabŭ.
Așa-ĭ va trece de curêndŭ! 1

Altŭ descântecŭ. totŭ din *Transilvania*. sună așa:

Deochiulŭ e iute ca vêntulŭ
Negrulŭ și greŭ ca pămîntulŭ.
Doĭ ochĭ rĕĭ că te-aŭ vĕḑutŭ.
Doĭ ochĭ rĕĭ te-aŭ deochiatŭ.

---

1 Com. de d-lŭ Rom. Simu. invĕțătorŭ in Orlatŭ. — Veḑĭ descânteculŭ acesta. cu puține abaterĭ. și la W. Schmidt. op. cit. p. 37.

Trei ochi buni ți-au ajutatu
Tatălu, Fiulu și Duchulu sfîntu.
Dela mine ești născutu
Dela mine-ți fie léculu! (1)

Plânsorile. Dacă copilulu de țîță alu unei femei atâtu diua câtu și nóptea nu póte de felu dormi, dacă plânge și se vaetă ne'ncetatu fără ca să-lu dóră ceva, se crede că cine-va din nebăgare de sémă saŭ din rĕutate, însă mai alesu că o altă femee, care asemenea are copilu micu, *i-a luatu somnulu*, saŭ i-a trimisu unu felu de morbu, care în cele mai multe părți ale *Bucovinei* și *Moldovei* se numesce *Plânsori*, sing. *plânsóre*, iar în ținutulu Dornei precum și 'n unele părți ale Transilvaniei *Plânsu rĕu* (2).

Luarea somnului, după credința poporului din Bucovina, se póte face în mai multe chipuri și anume:

Femeea, care voesce a lua somnulu, se duce la o casă unde se află unu copilu de țîță și fură o pelincă saŭ altu lucru de alu copiluluĭ aceluia, saŭ varu de sub feréstră unde scie că dórme copilulu respectivu, dicêndu:

— Eŭ nu ieaŭ copilulu, ci somnulu și odihna lui!

Rostindu cuvintele acestea apucă obiectulu furatu, se duce cu dînsulu acasă și-lu pune în légănulu copiluluĭ sĕu.

Făcêndu acésta, cugetă femeea că copilului, de unde a furatu ea obiectele sus amintite, *i-a luatu somnulu*. Iar despre copilu, din minutulu în care i s'a luatu somnulu în chipulu arĕtatu, se crede că nu pote mai multu de felu dormi, cum a dormitu mai nainte, ci *ca plânge mereu* nouĕ

(1) Com. de Rom. Sinu. — Alte descântece de deochi să se vadă la S. Fl. Marianu, Descântece.

(2) «Ungaria.» revistă socială-științifică-literară. Clușu 1892. No. 9. p. 378: «Sub *plânsu rĕu* se înțelege mai alesu morbulu copiiloru, carĭ nu dormu, ci incomodéză pe părinți cu plânsu continuu, mai alesu nóptea. Se crede și aceea, că copiii respectivi arŭ fi săgetați de nisce omeni cu ochi reĭ.»

nopți după olaltă, și dacă nu i se desface póte să și móră. Din contră copilului, pentru care s'a luatŭ somnulŭ, dórme fórte bine.

Femeea, căreia îi plânge tare copilulŭ de țîță, mai alesŭ însă serile, și voesce ca să nu mai plângă, pândesce unde se află la o casă cu copii mici séra lumină, și cum a zăritŭ lumina, ica copilulŭ în brațe și pâne și sare într'o mână, și așa se duce apoi pe furișŭ ca să n'o vadă nimeni în dreptulŭ luminei dela casa respectivă, și cum ajunge, aruncândŭ spre lumină pânea și sarea, rostesce următórele cuvinte:

Bună vremea focușorŭ
Arḑĕtorŭ,
Și 'ncălḑitorŭ!
Am venitŭ să-mĭ încălḑescŭ
Mânuțele
Și picioruțele
Fetei mele N.
(Fecioruluĭ meŭ N.);
Să icaŭ cina
Și hodina
Dela casa,
Dela masa
Luĭ N. N.
Și dela toți căseniĭ
S'o daŭ fetei mele N.
(S'o daŭ fecioruluĭ meŭ N.).

Prin rostirea acestorŭ cuvinte crede ea că a luatŭ somnulŭ dela copiiĭ, unde a arsŭ lumina (1).

De multe orĭ însă se 'ntêmplă că femeea, alŭ căreĭ copilŭ plânge, nu voesce să se ducă ea singură ca să ica somnulŭ, ci trimite pre o altă femee, mai alesŭ însă pre o babă bĕtrână, o vrăjitóre, care nu se teme a face cuĭ-va rĕŭ. Decĭ vră-

(1) Dict. de Maranda Nastasi. Romîncă din Siretiŭ.

jitórea respectivă, luându copilulu în brațe, o bucățică de mămăligă precum și trei surcele într'o mână, se duce după ce a asfințitu sórele, unde vede că arde lumina în casă și ajungându rostesce de trei ori după olaltă cuvintele:

Focule,
Focșorule!
Na-ți somnulu fiului meu,
Dă-mi somnulu fiului tĕu!

și aruncă pe rêndu, după fie-care rostire, o surcică și câte o bucățică de mămăligă spre casă.

După ce a făcutu acésta se 'ntórce cu copilulu acasă și culcându-lu se ḑice că îndată ațipesce și dórme cu multu mai bine, de cum a dormitu mai nainte. Iar despre aceia, dela carî s'a luatu somnulu, se crede și se ḑice că din momentulu acela nu potu mai multu de felu dormi saŭ numai fórte puținu și încă și atunci rĕu (1).

Din causa celoru înșirate până aicî apoi nu e nicî de cum bine, după credința Românceloru, ca séra și nóptea din casa, unde dórme unu copilu de țiță, să se vadă lumină pe feréstră saŭ pe aiurea afară, căci ómenii cei rĕutăcioși și cu deosebire vrăjitórele, cărora nu le e nimicu sfântu în lume, vĕḑêndu lumina saŭ zarea de focu, începu a vrăji pre copilu, iar copilulu vrăjitu de cătră o atare femee fără de inimă, îndată capĕtă *Plânsorî*, și atâta ce plânge până ce se bolnăvesce (2).

Dreptu aceea, cum înseréză, e bine ca să se astupe tóte ferestrele, unde e copilu de țiță în casă, că apoi nime nu póte nimicu să-i facă (3).

---

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.

(2) Dict. de M. Nastasi precum și alte Romănce din Bucovina.

(3) In Bucovina și Moldova, veḑi «Seḑĕtórea», an. I. Fălticeni 1892, p. 52: «Unde-i copilu micu în casă, trebue nóptea astupate ferestrele, ca să nu fure cine-va somnulu copilului.»

Mai departe credŭ şi spunŭ Românсele din Bucovina că din casa, unde se află unŭ copilŭ micŭ, *nu e bine să dea focŭ*, fiindŭ-că *prin acésta póte să i se fure somnulŭ*, şi dacă se şi dă, atunci să se arunce îndĕrĕptŭ peste pragŭ unŭ cărbune din partea celui ce iea focului, anume spre a înturna somnulŭ copiluluĭ noŭ-născutŭ (1).

Totŭ aşa credŭ şi spunŭ şi *Românсele din Moldova*.

«Când ieĭ focŭ dela casa cu copiĭ,— scrie d-şóra Sevastos,— daĭ apoĭ unŭ cărbune peste pragŭ, ca *să nu ieĭ somnulŭ copiilorŭ* (2).»

Iar când vine cine-va în casă, unde se află unŭ copilŭ de ţiţă, fie bărbatŭ saŭ nevastă, tînĕrŭ saŭ bĕtrânŭ, trebue numaĭ decât *să lase somnulŭ copiluluĭ*, adecă o *baeră*, saŭ orĭ şi ce dela sine. Făcêndŭ acésta, se crede că copiluluĭ nu i se 'ntêmplă nimicŭ, din contră dacă nu-ĭ lasă nimicŭ, fórte lesne póte chiar şi pe nevrute respectivulŭ să-ĭ iea somnulŭ (3).

«Când te ducĭ la o casă cu copilŭ în légănŭ,— scrie d-ra Sevastos cu privire la Românіĭ din Moldova,— îĭ daĭ somnŭ din câte-va fire de brâŭ, din blană saŭ o codiţă ceva, în sfârşitŭ din ceea ce aĭ, ţicêndŭ:

—«Să dórmă bine ca mine, să créscă mare şi grasŭ ca mine!

«Iar de eştĭ slabŭ ţicĭ:

—«Să fiĭ grasŭ, nu ca mine! (4)

Ce se atinge de *Trimiterea plânsorilorŭ*, apoĭ acésta se face astŭ-felŭ:

Femeea, alŭ căreĭ copilŭ n'are somnŭ, când vede întâiaşĭ dată unde-va lumină séra, se 'ntórce într'acolo cu copilulŭ şi ţice:

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(2) Călĕtoriĭ, p. 46.
(3) Cred. Rom. din Bucovina şi Transilvania com. de d-lŭ Rom. Simu.
(4) Călĕtoriĭ, p. 46.

Dragulŭ mamiĭ puișorŭ,
Iată colo unŭ focșorŭ!
Decĭ grăbesce
Și pornesce
De-ți încălțesce
Picioruțele
Și mânuțele
Și-ți las'acolo:
Plânsorile,
Strânsorile,
Durerile
Și tóte chinurile.
Și neodihna,
Și-ți ie de-acolo
Odihna
Și crescerea
Și te 'ntórce acasă
Sănĕtosŭ
Și voiosŭ!

După rostirea acestorŭ cuvinte aruncă de treĭ orĭ pâne și sare în partea aceea, unde a vĕțutŭ lumină! (1)

Alte Romance, precum bună óră cele din Boianŭ, dacă are vre-unŭ copilŭ *plânsóre*, adecă dacă plânge necontenitŭ și nu voesce nicĭ să sugă nicĭ să dórmă, ieaŭ pe la înserate o bucățică de pâne, iesŭ cu dînsa și cu copilulŭ bolnavŭ afară, caută în tóte părțile prin satŭ și cum zărescŭ unde-va focŭ arțêndŭ, îndată începŭ a purta bucățica cea de pâne împrejurulŭ capuluĭ și a ține:

Ionică (2), dragulŭ meŭ!
Nu fi tu așa de rĕŭ,
Mergĭ la focului celŭ de colo
Și te vîră pe feréstă
Și te du până la vatră

(1) Dict. de M. Nastasi.
(2) Adică după cum e numele copiluluĭ bolnavŭ.

Şi-ţĭ încălḑesce
Mânuţele
Şi tălpuţele,
Şi lépădă
Necina,
Nehodina,
Şi-ţĭ ie somnulŭ, ce-ţĭ lipsesce
Şi spre casă te pornesce,
Şi vin'a casă
Şi şeḑĭ la masă,
Şi *cinesce*,
Şi hodinesce,
Şi somnulŭ mi ţi-lŭ plinesce! (1)

In chipulŭ arĕtatŭ, după credinţa Romăncelorŭ din Bucovina, se *iea somnulŭ dela copiĭ* şi *li se trimite plânsorĭ*.

Dar precum în contra altorŭ bóle, aşa şi în contra plânsorilorŭ şi spre recâştigarea somnuluĭ întrebuinţézŭ diferite mijlóce şi descântece.

Aşa unele mame, voindŭ a recâştiga somnulŭ copiilorŭ sĕĭ, ieaŭ pae din bârlogulŭ unde dormŭ purceiĭ şi le punŭ în légănŭ, altele fură ceva dintre lucrurile copiluluĭ, despre a cărŭĭ mamă presupunŭ ele că ar fi luatŭ somnulŭ, şi puindu-le în légănulŭ copiilorŭ sĕĭ credŭ că aceştia încetézŭ de plânsŭ, dormŭ ca şi maĭ nainte şi se restauréză vĕḑêndŭ cu ochiĭ (2), şi iarăşĭ altele îĭ scaldă în strohŭ saŭ cu *somnorósă* (3).

Unele din contră cumpĕră o ulcică nouă, se ducŭ cu dînsa şi aducŭ apă neîncepută dela treĭ fântânĭ, maĭ cu sémă dela fântânele, carĭ aŭ ciutură, ca cu atâta scóterea apeĭ să fie

---

(1) Dict. de Maria Rabulaşca, Romăncă din Boianŭ, şi com. de d-lŭ V. Turturénu.

(2) Datina şi credinţa Românilorŭ din Bucovina.

(3) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 48: «De copilulŭ nu dórme, scaldă-lŭ cu strohŭ saŭ cu somnorósă şi-ĭ fă de *plânsorĭ*.»

mai îndămânatică și mai lesniciósă. Mergêndŭ și întorcêndu-se cu apa acésta nu vorbescŭ cu nime nicĭ unŭ cuvințelŭ, nicĭ nu se uită înapoĭ, căcĭ dacă se uită, credŭ ele, că apa aceea nu e de nicĭ unŭ folosŭ.

După ce sosescŭ cu ulcica plină de apă acasă, spală copilulŭ cu dînsa pe frunte, pe têmple, pe mânĭ etc., îĭ daŭ vr'o câte-va picăturĭ să bee, iar cu restulŭ ce rĕmâne se ducŭ mai cu sémă la o casă unde e copilŭ micŭ, pe a căruĭ mamă aŭ prepusŭ că a luatŭ somnulŭ dela copilulŭ lorŭ și aicĭ, sosindŭ în dreptulŭ uneĭ ferestĭ, unde dórme copilulŭ acesteia, aruncă apa rĕmasă în ulcică în crucișŭ asupra ferestreĭ. Se apropie apoĭ de feréstră, sgândăresce încetŭ ca să nu o audă nicĭ s'o vadă cine-va o lécă de tencuélă de pe părete ḑicêndŭ:

— Eŭ nu iaŭ copilulŭ, ci somnulŭ și odihna acestuia!

După ce a luatŭ tencuiala se 'ntórce, băgêndŭ de sémă ca să nu o vadă nime, acasă și pune tencuéla sub așternutulŭ copiluluĭ în légănŭ.

Prin acéstă procedură cugetă mama copiluluĭ că și-a ajunsŭ scopulŭ, că copilulŭ sĕŭ iar are să dórmă bine și liniștitŭ ca și maĭ nainte.

Multe femeĭ, de și aŭ prepusŭ pre cine-va că acela ar fi luatŭ somnulŭ copiilorŭ sĕĭ, saŭ le-ar fi trimesŭ plânsorĭ, totuși nu vorŭ să-lŭ iea dela copiiĭ acelora îndĕrĕptŭ, ci maĭ de grabă luândŭ copilulŭ cu plânsorĭ în brațe, iaŭ o bucățică de pâne și una de sare în mână, se 'ntorcŭ cu fața către pădure, dacă e vre-o pădure prin apropiere, de nu, apoĭ chiar și numaĭ către unŭ arbore, și ḑicŭ:

Bună vremea pădure!
Dumnia-ta aĭ fete
Și eŭ am feciorĭ,
Haĭ ne-omŭ încuscrì
Și ne-omŭ nemurì.

Iea dela feciorulŭ meŭ
Plânsorile,
Strînsorile.
Intinsorile,
Durerile
Și tóte chinurile.
Și neodihna,
Și dă odihna
Și crescerea
Copacilorŭ tĕĭ
Feciorului meŭ!

Saŭ astŭ-felŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Mamă călĕtóre!
Haĭ să ne 'ncuscrimŭ!
Să ne nemurimŭ.
Tu aĭ fată,
Eŭ feciorŭ.
Na-ți plânsorile
Și strînsorile
Și 'ntinsorile,
Pociturile
Și răhniturile,
Durerile
Și tóte chinurile
Feciorului meŭ
Cu pâne și cu sare.
Iar tu dă cina
Și hodihna
Fetei tale,
Feciorului meŭ!

Dacă copilulŭ bolnavŭ de plânsorĭ e fată, atunci ḑicŭ așa:

Tu aĭ feciorŭ
Eŭ am fată etc.

Din pânea și sarea, cu care încunjură copilulŭ când des

cântă, aruncă totu câte o bucăţică asupra pădurii saŭ asupra arboreluĭ spre care descântă (1).

Unele femeĭ în locŭ de pâne şi sare ieaŭ treĭ surcele şi o bucăţică de mămăligă într'o mână, iar copilulŭ bolnavŭ de plânsorĭ în braţe şi eşindŭ după asfinţitulŭ sóreluĭ cu dînsulŭ afară se îndréptă cu faţa spre pădure, iar cu spatele întorsŭ spre casă şi apoĭ cuvintéză:

Mama, mama pădurii!
Na-ţĭ somnulŭ fiuluĭ meŭ
Şi dă-mĭ somnulŭ fiuluĭ tĕŭ!

Aceste cuvinte le rostesce de treĭ orĭ şi la fie-care rostire aruncă câte o surcică şi câte o bucăţică de mămăligă peste capŭ spre casă. Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ capĕtă somnŭ (2).

In Stroescĭ, districtulŭ Sucevii, când are unŭ copilŭ plânsorĭ şi nu póte de felŭ dormi, *i se strigă somnulŭ de regulă dela pădure*, nicĭ când însă dela vre-o casă, căcĭ se crede a fi mare pĕcatŭ, dacă i se strigă dela casă. Iar dela pădure i se strigă astŭ-felŭ:

Mama saŭ şi altă femee descântătóre iea pre copilulŭ, ce sufere de plânsorĭ, în braţe, precum şi nouĕ cărbunĭ stinşĭ în mâna dréptă, iese apoĭ pe la sfinţitulŭ sóreluĭ, atâtŭ cu copilulŭ câtŭ şi cu cărbunii afară şi întorcêndu-se cu faţa spre pădure dice:

Hu, hu, hure,
De pădure,
Cea maĭ mare
Şi maĭ tare
Preste tóte pădurile:

(1) Dict. de M. Nastasi.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

Hu, hu, hure,
De pădure,
Na-ți plânsorile
Și 'ntinsorile,
Durerile
Și suferințele
Copiluluĭ N. în sémă.
Să se ducă plânsorile
Și întinsorile,
Durerile
Și suferințele
Copiluluĭ N.
Iar tu dă liniștea
Și hodina
Feteĭ tale
Copiluluĭ N.
Ce-ĭ de Dumnedeŭ născutŭ.
Și tăcutŭ,
Să dórmă, să hodinéscă,
Nimicŭ rĕŭ să nu gândéscă!

Pe când rostesce cuvintele acestea svêrle cărbuniĭ spre pădure.

După acésta, întorcêndu-se cu copilulŭ în casă, nu vorbesce nimicŭ. Altă femee însă, care se află în casă, cum o vede că întră în năuntru, întrébă: «Ce faceți?»; Iar ea respunde:

Ce să facŭ? ia facŭ și eŭ
Ce-a rênduitŭ Dumnedeŭ.
Să dórmă, să hodinéscă,
Nemică să nu gândéscă,
Să dórmă ușorŭ ca mielulŭ,
Să se 'ngrașe ca purcelulŭ!

După acésta, puindŭ copilulŭ în légănŭ, dicŭ amêndouĕ împreună:

Dă, Dómne, așa să fie!
Aistŭ copilŭ să se culce,
Să dórmă, să hodinéscă,
Nemicŭ rĕŭ să nu gândéscă,
Că-l născutŭ
Și făcutŭ
In piele de lupŭ învăscutŭ! (1)

Româncele din orașele Siretiŭ și împrejurime, când li-sŭ copiiĭ bolnavĭ de *plânsorĭ*, îĭ iaŭ după apunerea sóreluĭ în brațe și ducêndu-se cu dînșiĭ în grădină rostescŭ de treĭ orĭ după olaltă versurile ce urméză:

Mama câmpuluĭ!
Și tu aĭ copilŭ
Și eŭ am copilŭ.
Alŭ meŭ mereŭ plânge,
Iar alŭ tĕŭ nu plânge.
Din acéstă séră
Alŭ tĕŭ să plângă
Și alŭ meŭ să tacă!

In fine unele luându asemenea copilulŭ în brațe, iar în mână treĭ baligĭ de calŭ și întorcêndu-se cu fața spre unŭ délŭ ḑicŭ:

Sórele după délŭ,
Plânsorile
Și strînsorile,
Pocitурile
Și răhniturile
In baligă de calŭ!

In timpulŭ rostireĭ acestorŭ cuvinte învîrtescŭ cele treĭ baligĭ de calŭ împrejurulŭ capuluĭ și apoĭ le aruncă.

După acésta mergŭ, până nu sfințesce sórele, totŭ cu copilulŭ în brațe la găinărie și ḑicŭ:

---

(1) Dict. de Anița Boca și com. de d-lŭ I. Beraru, exarchŭ și parochŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
Cucoșule!
Na-ți pâne și sare
Și iea dela copilulŭ meŭ
Plânsorile,
Strînsorile,
Și 'ntinsorile,
Pociturile,
Răcniturile,
Durerile
Și tóte chinurile
Și neodihna,
Și dă odihna
Și somnulŭ
Nevestelorŭ tale
Copiluluĭ meŭ!

Rostindŭ cuvintele acestea de treĭ orĭ după olaltă și totŭ de atâtea orĭ încunjurându copilulŭ câte cu o bucățică de pâne și una de sare dela picióre la capŭ, după fie-care încunjurare le aruncă jos (1).

In *Țéra-Românéscă*, când unŭ copilŭ n'are somnŭ, mama luĭ iese afară cu vinŭ, sare și pâne, și ce casă va vedé întâĭ cu treĭ *ferestre*, aruncă cu acelŭ vinŭ, sare și pâne spre ele ḑicêndŭ:

«Nesomnulŭ și neodihna copiluluĭ meŭ C. să fie la voĭ și în casa vóstră, iar în casa nóstră și la copilulŭ meŭ C. să fie odihnă și somnŭ, și iată cu nesomnulŭ și neodihna din casa nóstră vĕ daŭ și pâne, sare și vinŭ! (2)»

In alte părțĭ, totŭ din Țéra-Românéscă, muma, alŭ căreĭ copilŭ e bolnavŭ de plânsorĭ, îlŭ iea pre acesta în brațe și o bucățică de mămăligă în mână, și apoĭ eșindŭ astŭ-

(1) Dict. de Maranda Nastasi.
(2) Ionénu, op. cit. p. 19.

felŭ în ogradă și întorcêndu-se cu fața spre pădure, ḑice de trei ori după olaltă:

Mama pădurii!
Am trimesŭ unŭ semnŭ la tine
Dela copilulŭ meŭ.
Să-ți daŭ strînsŭ
Cu plânsŭ
Și să-mi dai somnulŭ
Și hodina fetii tale.
Ca să dórmă ca butucu
Și să tacă ca chiticu.
Cum dormŭ paserile în păduri
Așa să dórmă copilulŭ la mine!

După fie-care rostire a cuvintelorŭ acestora iea câte o bucățică de mămăligă, care a fostŭ mai nainte, când a eșitŭ în ogradă, ruptă în trei părți, și o svîrle spre pădurea către a căreĭ mamă s'a adresatŭ (1).

In *Moldova*, județulŭ Sucéva, comuna Hociu, când copilulŭ plânge nóptea și nu se póte odihni, adecă când o *strînsă* și are *plânsori*, atunci o babă care descântă ori mama copiluluĭ, dacă scie, îĭ face de plânsorĭ așa: séra, când asfințesce sórele, iea copilulŭ în brațe, iese cu dînsulŭ din casă și se duce în ogradă. Acolo se prepară de treĭ baligĭ de calŭ și întorcêndu-se către asfințitŭ, iea câte una pe rêndŭ din aceste treĭ baligĭ, o învîrte de treĭ orĭ pe de-asupra capuluĭ copiluluĭ ḑicêndŭ așa:

Sórele după délŭ,
Strînsulŭ
Și plânsulŭ
Luĭ N. în baliga asta de calŭ.

(1) Lupașcu, Medicina babelorŭ, adunare de descântece, rețete de doftoriĭ și vrăjitoriĭ bătrînescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 45.

Ilŭ atinge cu dînsa peste frunte și o svîrle apoĭ cătră asfințitŭ.

Așa se face cu tóte cele treĭ baligĭ de calŭ.

Acestŭ descântecŭ se repetă în treĭ serĭ de-a rêndulŭ și copiluluĭ i se face bine, scapă de plânsorĭ. Acestŭ descântecŭ se face la sóre.

Unele femeĭ rele la inimă, carĭ nu se gândescŭ la pĕcatŭ, facŭ, tocmaĭ ca și o sémă de Romînce din Bucovina, la alte femeĭ cu copilŭ micŭ, orĭ la orĭ-ce altă casă chiar și fără de copilŭ. Astŭ-felŭ femeea, care voesce să facă rĕŭ, iea copilulŭ în brațe și treĭ boțurele de mămăligă, iese afară și se întórce cătră o casă în cotro vede lumina la feréstră, iea pe rêndŭ câte unulŭ din aceste treĭ boțușóre de mămăligă, întinde mâna cătră feréstra caseĭ cu lumină ḑicêndŭ așa:

«Cutare! (numele copiluluĭ) veḑĭ luminița aceea?» Totŭ ea rĕspunde, «o vĕdŭ, mamă!»

«Du-te acolo și-ți încălḑesce mânuțele și tălpuțele, lasă-ți strînsulŭ și plânsulŭ, iea-ți somnulŭ și hodina și vinŭ la mama și te culcă, și dormĭ ca mielulŭ la óie!»

După rostirea acestorŭ cuvinte îlŭ atinge în frunte cu boțulŭ de mămăligă asvîrlindu-lŭ cătră casa aceea.

Așa se repetă de treĭ orĭ cu fie-care din acele treĭ boțurĭ de mămăligă în treĭ serĭ de-a rêndulŭ și copiluluĭ se face bine.

Dar plânsorile fiindŭ trimise acolo la casa aceea, eĭ nu maĭ potŭ avé somnŭ și odihnă, nu potŭ dormi în nopțile acelea. De aceea femeile dela țĕră, carĭ aŭ copiĭ micĭ, cum înseréză și aprindŭ lumînarea saŭ lampa, punŭ țoluri pe ferestre ca să nu se zăréscă lumina de afară spre a nu le trimete cine-va plânsorĭ, căcĭ copilulŭ atuncĭ tótă nóptea plânge și n'are somnŭ (1).

(1) «Șeḑĕtórea,» an. I, Fălticenĭ 1892, p. 121.

Româncele din unele părți ale *Transilvaniei* întrebuințéză în contra *plânsorilorŭ* saŭ a *plânsuluĭ rĕŭ,* după cum numescŭ ele morbulŭ acesta, următorulŭ descânteculŭ:

Eșĭ duhŭ rĕŭ
Din capulŭ sĕŭ,
Din ósele sale,
Din ciolanele sale.
Ieșĭ și te du!
In munțiĭ ceĭ pustiĭ,
Unde cocoșĭ negri
Nu cântă,
Unde mâțĭ negri
Nu umblă,
Unde cânĭ negri
Nu latră,
Și omŭ pămîntenŭ nu este,
Eșĭ și te du,
Că te-oiu blăstema
Cu 99 de crucĭ,
Cu 99 de vangheliĭ.
Eșĭ și te du
Pe părĕulŭ celŭ rĕŭ,
C'acolo e lucru rĕŭ,
Acolo junghie,
Acolo prejunghie,
Acolo amețesce,
Acolo țepenesce!
N. N. să saie,
Să resaie
Ca unŭ argintŭ curatŭ.
Ca unu strecuratŭ,
Ca D-ḑeŭ ce l'o datŭ!
Dela mine descânteculŭ
Și dela Dumneḑeŭ léculŭ!

Dacă *plânsulŭ* s'a iscatŭ din causă că copilulŭ, care-lŭ are, ar fi fostŭ săgetatŭ de nisce ómenĭ cu ochiĭ rĕĭ, atuncĭ nemijlocitŭ după descânteculŭ de maĭ sus, rostescŭ ca adausŭ încă și pre celŭ următorŭ:

Eșĭ săgetătură
Te-ajunge leșinătură!
Eșĭ ciócă négră
Cu cușmă négră,
Cu N. N. n'aĭ trébă!
Dela mine descânteculŭ,
Dela Dumneḑeŭ léculŭ!

In timpulŭ descântăriĭ copilulŭ morbosŭ se atinge pe capŭ în crucișŭ cu cociorva udată în apă.

Recâștigarea odihneĭ copiluluĭ se crede a se esopera încă și prin înfundarea hornuluĭ cu haine de ale sale; la capŭ

i se pune sub perină câte o pétră. Hornulŭ se astupă, când nu e focŭ (1).

Se póte însă fórte lesne întêmpla ca unŭ copilŭ *să n'aibă somnŭ* și să plângă din altă causă, nu numaĭ din causă că unŭ bărbatŭ saŭ o femee óre-care i-ar fi luatŭ somnulŭ.

Așa cine scóte unŭ copilŭ afară din casă maĭ nainte de a se împlini 50 de ḑile dela nascerea luĭ și se va arĕta cu dînsulŭ înaintea vitelorŭ, când acestea vinŭ saŭ se ducŭ la pășiune, spunŭ și credŭ Româncele din *Ţéra-Românéscă*, că acelŭ copilŭ iea sbieretulŭ vitelorŭ și tótă nóptea nu dórme (2).

Decĭ dacă unŭ copilŭ și-a pierdutŭ în chipulŭ acesta somnulŭ și plânge nóptea, e bine ca séra să i se pună fașa de-a curmeḑișulŭ drumuluĭ, ca vitele ce vinŭ dela pășune să trécă peste ea, și astŭ-felŭ încingéndŭ copilulŭ cu ea, *nu maĭ plânge*; saŭ să se iea *somnișorŭ* după tufe și să se lege la fașă, și *atunci nu maĭ plânge* (3), saŭ să i se ţină scuteculŭ la stele, și a doua ḑi să-lŭ înfașe cu elŭ că apoĭ *îĭ va venì somnŭ* (4).

Dacă unŭ copilŭ dela nascerea luĭ plânge continuŭ o săptĕmână, e unŭ semnŭ că *îlŭ bântue duhurile cele necurate* (5); prin urmare după credința Românceloră din Ţéra-Românéscă, nu e bine ca unŭ copilŭ să se scótă din casă înainte de 40 de ḑile dela nascerea luĭ, căcĭ scoţêndu-se *se lipesce Mama-pădurĭĭ de dînsulŭ* (6).

In fine când cine-va ţine séra vre-unŭ copilŭ în brațe, să nu-lŭ *aridice* în sus maĭ multŭ decât statura celuĭ ce-lŭ

---

(1) «Ungaria,» revista cit. p. 378.
(2) Ionénu, p. 10.
(3) Ionénu, op. cit. p. 10 — 11.
(4) Ionénu, op. cit. p. 18.
(5) Ionénu, op. cit. p. 12.
(6) Ionénu, op. cit. p. 11.

ține, căci dacă îlŭ ridică mai sus, atunci nepóta va plânge multŭ (1).

Făcêndŭ cele înșirate până aice crede fie-care Româncă, că copilulŭ seŭ trebue numai decât să înceteze de plânsŭ și să dórmă cu multŭ mai ușorŭ și mai bine de cum a dormitŭ înainte de acésta.

Totŭ aicĭ credŭ că e loculŭ celŭ mai potrivitŭ de a aminti credința unorŭ Românĭ din *Bucovina* precum bunăóră a celorŭ din Siretiŭ, carĭ spunŭ că, atunci când plângŭ copiiĭ ceĭ micĭ prin somnŭ, Maica Domnuluĭ îĭ amăgesce că aŭ muritŭ mamele lorŭ, iar când rîdŭ prin somnŭ, atunci se bucură, căci Maica Domnuluĭ le spune că n'a muritŭ, ci numaĭ ĭ-a amăgitŭ.

Copiiĭ carĭ rîdŭ în somnŭ, spunŭ și credŭ Româncele din Țéra-Românéscă, că îĭ mângâe Maica Domnuluĭ (2).

Totŭ așa credŭ și Româniĭ din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*. Iată ce ne scrie în privința acésta d-lŭ Rom. Simu: «Când plânge copilulŭ micŭ prin somnŭ se crede că de aceea plânge, pentru că i se arată Maica sântă și îĭ ḑice: «*móre mama ta*», și apoĭ întórce vorba și ḑice: «*iacă mama ta!*», după carĭ vorbe copilulŭ începe a rîde.»

Ce se atinge de Româniĭ din *Macedonia*, la carĭ asemenea se află credința acésta, d-lŭ T. T. Burada ne spune următórele:

«De se întêmptă să rîḑă copilulŭ prin somnŭ, nu-ĭ bine ca mama saŭ altŭ cine-va să se uite la elŭ, căci se crede că atunci elŭ vorbesce cu îngerulŭ care îĭ spune că: i-a muritŭ tatălŭ luĭ, și elŭ îĭ rĕspunde rîḑêndŭ că: puținŭ îĭ pasă, și dacă după ce a rîsŭ se întêmplă de plânge, totŭ

(1) Ionénu, op. cit. p. 19.
(2) Ionénu, op. cit. p. 24.

prin somnŭ, atunci se crede că ângerulŭ îĭ spune că: i-a murităŭ mama luĭ, şi atunci copilulŭ se mâhnesce, căci scie că mama îlŭ iubesce cu multŭ maĭ multŭ decât tatălŭ. Şi întru adevĕrŭ femeea Macedonéncă arată o iubire cătră copiĭ, ce nu se póte descrie, în timpŭ ce tata este departe de a o ajunge (1).»

In fine Românii din unele părţi ale Transilvanieĭ spunŭ şi credŭ că copilulŭ care plânge multŭ şi e rĕŭ când e micŭ, când va fi mare va fi bunŭ, iar copilulŭ care e bunŭ când e micŭ, se crede că, când va fi mare, va fi rĕŭ (2).

In *Macedonia* noulŭ născutŭ nu se culcă cu faţa la lună până ce nu împlinesce unŭ anŭ, căci se crede că acésta îlŭ slăbesce.

Iar de se 'ntêmplă ca noulŭ născutŭ să plângă multŭ într'una, femeile ḑicŭ *că-ĭ luatŭ de lună*, şi pentru ca să nu maĭ plângă recurgŭ la următorulŭ mijlocŭ superstiţiosŭ: ieaŭ unŭ oŭ şi-lŭ spargŭ într'o strachină de lutŭ, pe care o acoperŭ cu o cămaşă de a nouluĭ născutŭ, şi o punŭ să stea astŭ-felŭ sub unŭ trandafirŭ o nópte întrégă. Dacă oulŭ dispare, îlŭ mănâncă mâţele saŭ alte dihăniĭ, femeile ḑicŭ că l'a mâncatŭ luna şi nu maĭ are nimicŭ cu noulŭ născutŭ, pe care apoĭ îlŭ îmbracă cu acea cămaşă şi încetéză de a maĭ plânge. Dacă oulŭ nu dispare, femeile îlŭ observă, şi dacă le pare cum-va că găsescŭ micĭ schimbărĭ, se consideră acésta ca o împăcare cu ea, când atunci cu toţiĭ se bucură, căci cămaşa nouluĭ născutŭ capĕtă putere de vindecare şi e bună de lécŭ.

Când muma voésce ca copilulŭ să nu maĭ fie feritŭ de lumina luneĭ, atunci îlŭ scóte în faţa eĭ şi îlŭ promite ḑicêndu-ĭ *ţi-lŭ daŭ slavŭ şi micŭ, s'mi-lŭ daĭ gione mare* = ţi-lŭ

(1) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ. în op. cit. p. 45—46.
(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

dau slabu și micu, să mi-lu dai voinicu mare; — din momentulu acela copilulu nu se mai feresce de lumina luneĭ și nicĭ se teme *că va fi luatu de ea* (1).

De și nu potu spune cu siguritate, totuși îmĭ vine a crede că în îmbinare cu credința acésta despre lună stă și următorulu fragmentu dintr'o poesie poporană din Bucovina, comuna Costâna, districtulu Sucevii, care mi l'a comunicatu profesorulu și colegulu meu d-lu V. Bumbacu:

Lună, lună,
Gărgăună,
Ce 'nserezĭ
In tóte serile.
Nu veḑĭ
Cum șede Domnulu pe patu
Și mănâncă pâne de furatu
Și se rógă rugului
Și se 'nchină cucului,
Cere calu de călărie
Să purcédă la domnie,
Ș'a auḑitu
C'a făcutu
Sora sa
Treĭ feṭe
Logofeṭe:
Una o pieritu,
Una o muritu,
Una pe munṭĭ o fugitu.
Munṭiĭ s'o cutremuratu,
Pietrile s'o despicatu,
In raiu o alergatu.
Raiulu s'o deschisu.
Maica Precista o în visu.
Dumneḑeu o rîsu.

(1) Burada. Obiceiurile la nascerea copiilorŭ. în op. cit. p. 45.

Rĕulŭ-Copiilorŭ. Sub *«rĕulŭ-copiilorŭ»*, numitŭ altmintrelea şi *«bóla»* saŭ *«rĕutatea copiilorŭ»*, înţelegŭ Românii din cele maĭ multe părţi ale *Bucovinei* acea bólă, ce constă dintr'unŭ felŭ de cârceĭ de stomachŭ, carĭ frămîntă pre copiĭ în năuntru şi-ĭ sgârcesce une-orĭ aşa de tare, până ce-ĭ facŭ ghiemŭ şi le ducŭ piciórele la gură. Alte orĭ copiiĭ, ce sunt torturaţi de acéstă bóla, facŭ spume la gură, schimbă felŭ de felŭ de feţe, ba adese-orĭ se schimosescŭ, adecă li se sucesce vre-o mână, vr'unŭ piciorŭ, se 'ncrucişéză, li se strîmbă fălcile, li se slăbescŭ tóte nervele şi rĕmânŭ apoĭ, dacă se întêmplă să nu móră, astŭ-felŭ schimosiţi pentru tótă viéţa. Insă ceĭ maĭ mulţi copiĭ nu potŭ petrece şi scăpa de acéstă bólă urîciósă, ci maĭ de grabă morŭ (1).

In *Muntenia* saŭ *Ţéra-Românéscă* morbulŭ descrisŭ maĭ sus, pe lângă *«bóla»* saŭ *«rĕulŭ-copiilorŭ»* (2), se maĭ numesce încă şi *apucatŭ*, *încleştatŭ*, *strînsŭ*, *strînsură*, *strînsătură* şi *încleştătură*.

Când vre-unŭ pruncŭ se svîrcolesce şi plânsulŭ îĭ este înăbuşitŭ de durerĭ, atuncĭ babele şi móşele din Muntenia ḑicŭ că: *«e apucatŭ de inimă saŭ de rinichĭ»* (3).

Rĕulŭ-copiilorŭ se capĕtă, după credinţa Românilorŭ din Bucovina, maĭ întâĭ şi 'ntâĭ din causa spiritului necuratŭ şi rĕutăciosŭ numitŭ *Samca* saŭ *Avestiţa*, care torturéză pre copiĭ până ce-ĭ cuprinde rĕulŭ acesta, apoĭ din spaimă mare, din lovire fără de veste peste mânĭ şi degete, prin răcnetulŭ fără de veste asupra copiilorŭ, prin bătae în somnŭ, prin sunetŭ de puşcă şi de trăsnetŭ, prin căderea dintr'unŭ locŭ

(1) Marianŭ, Descântece, p. 194—203. Totŭ acolo să se vadă maĭ multe descântece de acéstă bólă.

(2) Hasdeŭ, Dict. limb. ist. şi pop. a Rom. t. II, p. 1426.

(3) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop., p. 362 şi 363.

rĕŭ, prin opărire saŭ frigere la focŭ, prin plânsŭ îndelungatŭ precum şi când zacŭ prea multŭ de altă bólă (1).

Rômâncele din *Bucovina*, carî voescŭ a scăpa şi vindeca pre copiiî cuprinşî de acéstă bólă rĕutăciósă şi periculósă, ieaŭ treî fire de *haclmă* şi le descântă rostindŭ pentru fie-care firŭ cuvintele următóre şi împungêndu-le în acelaşi timpŭ cu unŭ cuţitŭ.

Deminéţa m'am sculatŭ,
Pe faţă că m'am spĕlătŭ,
Pe N. în braţe-am luatŭ,
Pe cale m'am mănecatŭ.
Pe cale frumósă,
Pe cărare grasă
Eŭ că m'am pornitŭ
Şi m'am întâlnitŭ
Cu leulŭ şi cu leuóia,
Cu ursulŭ şi cu ursóia,
Cu lupulŭ şi cu lupóia,
Cu *Samca* şi cu *Samcóia*
Şi cum m'am tâlnitŭ,
In locŭ m'aŭ opritŭ,
Pe N. l'aŭ smintitŭ,
Trupulŭ i-o 'ncordatŭ,
Pieptulŭ i-o 'ncleştatŭ,
Spetele i le-o fărmatŭ,
Ceasŭ de mórte că i-o datŭ...
Tu leule cu leóie,
Tu ursule cu ursóie,
Tu lupule cu lupóie,
Şi tu Samcă cu Samcóie,
Pe N. în pace-lŭ lăsaţî
Şi 'napoî vĕ înturnaţî,
N. s'adórmă
Şi să dórmă,
Să se odihnéscă,
Somnulŭ să-şî plinéscă,
Faţa să-î rumenéscă,
Mai mare să créscă,
Să fie grosŭ
Şi sănĕtosŭ
Şi voiosŭ
Ca Maica Domnuluî
Când l'o născutŭ,
Şi ca maica sa
Când l'o vĕdutŭ:
Să nu rĕmâe rĕŭ de lécŭ
Nicî câtŭ unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In Mare aruncatŭ...
Aminŭ, aminŭ, aminŭ,
Ca sórele în seninŭ!
Descânteculŭ dela mine,
Léculŭ dela Dumneḑeŭ
Şi dela Maica preacurată!

După acésta ica o lécă de untŭ, îlŭ pune într'o tigăiţă şi descântându-lŭ şi pe acesta rostesce cuvintele de mai sus

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă şi alţî Rom. din Bucovina.

asemenea de trei ori după olaltă. Apoi dumicându firele de hacimă descântate mărunțelu și punându-le în tigăița cu untu ca să se prăjéscă, cum s'au prăjitu bine, unge copilulu cu amestecătura acésta peste totu corpulu, dar mai alesu pe față și pe pieptu.

Făcându acésta crede că copiluluĭ trebue să-i înceteze durerile și să se vindice de «*rĕulŭ*» de care e cuprinsu (1).

Româncele din *Moldova* întrebuințéză spre același scopu următorulu descântecu, care se descântă de trei ori după olaltă într'o di de secu, și mai alesu Lunia până a nu rĕsări sórele:

M'am pornitu
La pădurea de fieru
Și-am găsitu
O pasĕre de fieru,
Și și-o făcutu
Cuibu de fieru
Și s'o ouatu
Ouĕ de fieru,
Și-o scosu puĭ de fieru
Cu clonțulu de fieru,
Cu aripĭ de fieru,
Cu pene de fieru,
Cu totulu de fieru.
Și-o prinsu puiĭ a cântà
Și-a se văetà:
—Vaĭ de dînșiĭ
Și de dînșiĭ:
Da eĭ ce-oru mâncà
Și ce-oru bé,
Că s'o vĕdutu toțĭ așa:
Cu clonțulu de fieru,
Cu aripĭ de fieru,
Cu pene de fieru
Cu totulu de fieru!
Da eu loru le-am dișu:
—Puiloru de fieru!
Cu clonțulu de fieru,
Cu aripĭ de fieru,
Cu pene de fieru,
Cu totulu de fieru.
Ce staț de vĕ văctați?
La N. iute alergați
Și ceasulu rĕu îĭ luați
Din pieptu
De sub pieptu,
Din spate
De sub spate,
Din inimă
De sub inimă,
Din tóte 'ncheieturile
Și din tóte ciolanele,
Că și eu voiu ajutà,
Ceasulu celu rĕu l'oiu luà
Și 'n Marea-négră vi l'oiu dà,
Elu acolo va așteptà
Cu mese 'ntinse,

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.

Cu făcliĭ aprinse,
Să vĕ vadă când îţĭ bé
Şi când îţĭ mâncà
Şi-acolo-ţĭ bé
Şi-acolo-ţĭ mâncà
Pân'veţĭ săturà,
Pe N. iară li-ţĭ lăsà
Să rĕmâe curatŭ,
Luminatŭ,
Cum e de D-ḍeŭ lăsatŭ (1).

Unele Romănce din *Muntenia*, scăldându pre copiiĭ «*apucaţĭ*» în apă caldă şi trăgêndu-ĭ pre corpŭ cu untŭ próspĕtŭ rostescŭ următorulŭ descântecŭ «*de apucatŭ.*»

Eŭ m'am sculatŭ
Şi-am plecatŭ
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare.
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ.
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
Cum am pornitŭ.
Inainte mi-aŭ eşitŭ
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ursulŭ
Cu ursóica,
Smeulŭ
Cu Smeóica.
Ginerele
Cu gineróica.
Eŭ fuga am datŭ.
După mine s'aŭ luatŭ:
Uşa am încuiatŭ
Dar pe ferést'aŭ întratŭ,
În gură m'aŭ apucatŭ:
Josŭ m'aŭ trîntitŭ,
Ósele mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele mi l'aŭ sorbitŭ.
Am plânsŭ
Şi m'am olicăitŭ.
Maica Precista m'a auḍitŭ,
La mine a venitŭ
Şi-aşa mi-a grăitŭ:
—Fiule, ce te jelescĭ
Şi ce te olicăescĭ!?
—Căcĭ m'am sculatŭ
Şi am plecatŭ
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fôntâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ,
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
Cum am pornitŭ,
Inainte mĭ-aŭ eşitŭ
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ursulŭ

(1) Dict. de Gafiţa a luĭ Nicolae Iacobŭ a Luchi, din comuna Mălinĭ, judeţulŭ Sucéva.

Cu ursóica,
Smeulŭ
Cu smeóica,
Ginerele
Cu gineróica.
Eŭ fuga am datŭ,
După mine s'aŭ luatŭ;
Eŭ uș'am încuiatŭ
Pe ferést'aŭ întratŭ,
In gură m'aŭ apucatŭ
Jos m'aŭ trîntitŭ,
Ósele mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele mi l'aŭ sorbitŭ,
—Tacĭ, fiule,
Nu te maĭ jeli,
Nu te maĭ olicăi,
Că eŭ mi te-oiŭ lecui
Și mi te-oiŭ tămădui (1).

Alte Romance, totŭ din *Muntenia*, descântă *«de încleștatŭ»* în următorulŭ chipŭ:

A plecatŭ (cutare)
Pe cale,
Pe mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să se spele,
Să se linciuréscă,
De încleștatŭ
Să se tămăduéscă.
Cum a plecatŭ,
După elŭ s'aŭ luatŭ
Ursulŭ
Cu ursóica,
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulŭ
Cu smeóica.
Elŭ fug'a datŭ
In cas'a întratŭ,
Ușele
A încuiatŭ,
Ferestrele
A astupatŭ;
Dar eĭ nu s'aŭ lăsatŭ,
Ci pe coșŭ aŭ întratŭ
Cu dinții,
Cu undrelele,
Cu măselele,
Cu zimțelele;
La elŭ s'aŭ repedițŭ,
De subțiorĭ l'aŭ smâcitŭ,
In pămîntŭ l'aŭ trântitŭ,
Ósele
I le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele
I l'aŭ sorbitŭ.
A plânsŭ și s'a olicăitŭ.
Maica Precista l'a auditŭ,
Pe scară de argintŭ
S'a scoborîtŭ,
La elŭ a venitŭ
Și astŭ-felŭ i-a grăitŭ:
— Ce plângĭ (cutare)
Ce te olicăescĭ?
— Cum să nu plângŭ,
Să nu mĕ olicăescŭ?

(1) Teodorescu, Poesiĭ pop. p. 362

Eŭ amŭ plecatŭ
Pe cale,
Pe mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ,
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
După mine s'aŭ luatŭ
Ursulŭ
Cu ursóica,
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulŭ
Cu smeóica,
Eŭ fuga am datŭ,
In cas'am întratŭ,
Uşele
Am încuiatŭ,
Ferestrele
Am astupatŭ.
Eĭ nu s'aŭ lăsatŭ,
Ci pe coşŭ aŭ întratŭ,
Cu dinţiĭ,
Cu undrelele,
Cu măselele,
Cu zimţelele
La mine s'aŭ repedităŭ,
De subsiorĭ m'aŭ smâcitŭ,
In pămîntŭ m'aŭ trântitŭ.
Ósele
Mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele
Mi l'aŭ sorbitŭ!
—Nu maĭ plânge,
Nu te maĭ olicăi,
Că eŭ te-oiŭ tămădui,
Cu mâna
Te-oiŭ desmerdà,
Cu gura
Ţi-oiŭ descântà
Ca să rămâĭ curatŭ.
Luminatŭ,
Ca 'n ţiua maica ce-a laptŭ.
Ca stéua
Din cerŭ,
Ca róua
Din pămîntŭ.
Lécŭ
Şi babeĭ colacŭ!

Descânteculŭ acesta se rostesce de treĭ orĭ după olaltă în timpulŭ scăldatuluĭ. După ce s'a scăldatŭ şi descântatŭ se oblojesce cu foĭ de *varză*, se înfaşe cu scutece calde şi apoĭ se culcă ca să se înăduşéscă, adecă să asude bine (1).

Unĭĭ Românĭ, pe lângă cele înşirate maĭ sus, îndătinézà de a pune să se cetéscă copiilorŭ dela 1—7 anĭ, carĭ aŭ *Reulă-copiilorŭ* saŭ *Samcă*, rugăciunea contra *Samceĭ*, despre care

(1) Teodorescu. Poesiĭ pop. p. 363.

am vorbitŭ în cap. IV, şi anume totŭ-d'a-una la treĭ sfârşiturĭ de lună câte de treĭ orĭ după olaltă, iar copilulŭ, căruia i se cetesce, trebue totŭ-d'a-una să fie de faţă. Înainte de a se ceti se afumă copilulŭ şi casa cu tămâe.

Pe lângă rugăciunea acésta mulţĭ punŭ ca să li se cetéscă şi *visulŭ Maicĭ Domnuluĭ* (1), iară mulţĭ totŭ spre acestŭ scopŭ punŭ sub căpĕţâiulŭ copiluluĭ micŭ, dela nascerea luĭ şi pâna la şése sĕptĕmânĭ împlinite, cartea care se numesce *Avestiţa*, saŭ maĭ bine disŭ rugăciunea în contra acesteia (2).

Ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ. Sub *«ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ»* înţelegŭ Româniĭ din *Bucovina* acea bólă, care sfarmă pre copiiĭ ceĭ mici în peptŭ şi-ĭ face să tremure, şi din causa căreia copiĭ slăbescŭ aşa de tare de gândescĭ că acuşĭ-acuşĭ aŭ să móră.

Mulţĭ copiĭ, după spusa Romăncelorŭ, se nascŭ cu acéstă bólă, şi de cum-va nu se descântă şi vindecă înainte de ce se botéză, tótă viéţa lorŭ nu se maĭ potŭ vindeca, ci aşa rĕmânŭ până ce morŭ.

Din nascere capĕtă copiiĭ bóla acésta maĭ cu sémă atuncĭ, când mamele lorŭ, câtŭ timpŭ aŭ fostŭ îngreunate, aŭ fostŭ fórte rĕŭ supĕrate şi 'nveninate, iară după ce aŭ născutŭ aŭ datŭ copiilorŭ sĕĭ ţiţă stricată de suptŭ.

După nascere însă capĕtă copiiĭ bóla acésta numaĭ atuncĭ, când cadŭ de unde-va saŭ când, după ce aŭ începutŭ acuma a pricepe, strigă cine-va fórte tare asupra lorŭ.

Unŭ astŭ-felŭ de copilŭ se numesce *schimbatŭ*, pentru că i s'a schimbatŭ şi înrĕutăţitŭ sângele.

Maĭ pe scurtŭ *«ceasulŭ rĕŭ cu spăriatŭ»* e cu alte cu-

(1) Dict. de C. Tonigariŭ, Românŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, precum şi alţĭ Românĭ din Bucovina.

(2) Hâsdeŭ, Dict. limb. rom., t. II, p. 1426.

vinte aceeași bólă, care de cătră unii se numesce «*rĕulŭ-copiilorŭ.*»

Descântătórea care voesce a vindeca pre unŭ copilŭ de acéstă bólă rea se duce într'o ḑi desdeminéță, până a nu rĕsări sórele, la unŭ părîŭ saŭ la o fôntână, unde e mai dindemână și de acolo aduce apă ne'ncepută, însă astŭfelŭ ca nime să nu o vadă saŭ s'o întâlnéscă și apoi s'o întrebe unde se duce și din cotro vine. După ce aduce apa în casă și o pune într'o ulcică, rostesce de trei saŭ de nouĕ orî următórele cuvinte:

Sub răchita răsădită
Șede-o fată despletită
Cu ochiĭ boldiță,
Cu dințiĭ rînjiță,
In spete drepte tăindŭ,
Lui N. ceasŭ reŭ trimițêndŭ,
Ceasŭ rĕŭ cu spĕriatŭ,
Ceasŭ reŭ cu duhŭ necuratŭ.
—Fată despletită,
De sub cea răchită
Nu te boldi,
Nu te rînji!
Ci te ĭe pe cale,
Pe cărare
Și du-mi-te'n mare;
Acolo să locuescĭ,
Acolo să vețuescĭ,
De N. să te despărțescĭ,
Că acolo este
O mréna galbĕnă
Cu códa gémĕnă,
C'unŭ ochiŭ de tocŭ
Și cu unulŭ de apă,
Și cu celŭ de apă
Stîngo pe celŭ de tocŭ.
Așa să se stîngă
Și ceasulŭ reŭ,
Ceasulŭ greŭ.
Ceasulŭ cu spĕriatŭ
Și cu duhŭ necuratŭ:
Din fața obrazuluĭ,
Din crieriĭ capuluĭ,
Din inimă
De sub inimă,
Din ficațiĭ
De sub ficațiĭ.
Din carne
De sub carne,
Din ciolane
De sub ciolane,
Din tóte ciolănelele
Din tóte încheieturelele.
Să nu rĕmâe rĕŭ de lécŭ
Ca unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In mare aruncatŭ.
Descânteculŭ dela mine,
Léculŭ dela Dumneḑeŭ
Și dela Maica Precista.

După ce a descântatŭ apa, iea treĭ fire de usturoiŭ și descântându-le și pre acelea pe rêndŭ, rostindŭ la fie-care firŭ câte o dată versurile de maĭ sus, le împunge cu unŭ acŭ. Piséză apoĭ firele mĕrunțelŭ și spĕlându copilulŭ pe față cu apa astŭ-felŭ descântată ĭlŭ frécă cu usturoiŭ, în care pune și o țirucă de apă, pe trupŭ, iar restulŭ apeĭ ĭlŭ varsă într'unŭ locŭ neumblatŭ, anume ca să nu calce nimene pe dînsa, ca nu cum-va să se prindă bóla și de acela.

O sémă de descântătóre icaŭ vr'o câte-va rămurele dintr'o mătură părăsită și maĭ alesŭ din una de cetină, punŭ copiluluĭ o prostire pe capŭ și afumându-lŭ cu rămurelele aprinse rostescŭ cuvintele de maĭ sus de treĭ saŭ de nouĕ orĭ (1).

Altŭ descântecŭ de «*ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ*» sună precum urméză:

O sinecatŭ
Și-o mânecatŭ
Sân-Pavelŭ și cu Sân-Petru,
Pe caĭ bunĭ o 'ncălecatŭ,
Arme bune și-o luatŭ
Și-o pornitŭ
Și s'o suitŭ
In délurĭ
Și 'n vîrvurĭ
Butucĭ a fărma,
Pietre-a rĕsturna,
Văĭ a tulbura.
Sântă-Măria mare
I-o vĕḑutŭ
Și 'nainte le-o eșitŭ
Și din gură i-o 'ntrebatŭ
Și așa li-o cuvîntatŭ:
— Sfinte Pavele
Și Sân-Petre!
Ce-aț̦ĭ încălecatŭ
Și-arme v'aț̦ĭ luatŭ,
Ce v'aț̦ĭ pornitŭ
Și v'aț̦ĭ suitŭ
In délurĭ
Și 'n vêrvurĭ
Butucĭ a fărma,
Pietre-a rĕsturna,
Văĭ a tulbura?
— Sântă-Mărie mare!
Noĭ mergemŭ
Să cercămŭ
Pe ceasŭ greŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ cu spĕriatŭ
Cu duhŭ necuratŭ
Și împeliț̦atŭ,

(1) Dict. de M. Bărbuț̦ă din Crasna.

Cu capulŭ de dracŭ,
Cu ochĭ de lupóie,
Cu gură de smeóie!
— Sfinte Pavele
Şi tu Sân-Petre!
Mergeţĭ la Tóderŭ
De-lŭ aflaţĭ
Şi-lŭ cercaţĭ
In clescele capuluĭ,
In faţa obrazuluĭ,
In vinele grumazuluĭ,
In vederea ochilorŭ,
In stupuşulŭ urechilorŭ,
In pieptŭ
Sub pieptŭ,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchĭ
Sub rărunchĭ,
In şele
Sub şele,
In genunchĭ
Sub genunchĭ,
In glesne
Sub glesne,
In unghiĭ
Sub unghiĭ,
In ciolane
Sub ciolane,
In tóte ciolănelele,
In tóte 'ncheieturelele.
Curêndŭ,
Maĭ curêndŭ
Cătaţĭ,
Cercaţĭ,
Pe ceasŭ greŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de mamă,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de tată,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de străinŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de vecinŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Prin de diochĭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu Samcă,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu rĕulŭ copiilorŭ.
Curêndŭ
Maĭ curêndŭ,
Cătaţi-lŭ,
Cercaţi-lŭ:
In clescele capuluĭ,
In faţa obrazuluĭ,
In vinele grumazuluĭ,
In lumina ochilorŭ,
In stupuşulŭ urechilorŭ,
In pieptŭ
Sub pieptŭ,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchĭ
Sub rărunchĭ,
In şele
Sub şele,
In genunchĭ
Sub genunchĭ.
In glesne
Sub glesne,
In unghiĭ
Sub unghiĭ,
In ciolane
Sub ciolane,

In tóte ciolănelele,
In tóte'ncheieturelele,
Curêndŭ,
Maĭ curêndŭ
Pe cununile unghiilorŭ
Scoteți-lŭ,
Pe rădĕcina pĕruluĭ
Măturați-lŭ!
Cu măturile-lŭ măturați,
Cu caiĭ îlŭ fărmați,
Peste mare-lŭ dați.
Acolo să locuéscă,
Acolo să vecuéscă!
Iar Tóderŭ să rĕmâe
Curatŭ,
Luminatŭ
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca Dumnedeŭ ce l'o datŭ,
Ca maica sa ce l'o făcutŭ,
Ca sórele în seninŭ,
Ca Maica Domnuluĭ, amin! (1)

In fine alŭ treilea descântecŭ de *«césŭ rĕŭ cu spĕriatŭ»* sună așa:

Ceasŭ rĕŭ cu spĕriatŭ,
Ceasŭ reŭ cu duhŭ necuratŭ!
Eŭ te descântŭ
De tóte relele,
De tóte spaimele,
Și te întorcŭ înapoĭ
Din creștetulŭ capuluĭ
Din mĕduva ciolanuluĭ,
Din crieriĭ capuluĭ,
Din fața obrazuluĭ,
Din vinele grumazuluĭ,
Din stupușulŭ urechilorŭ
Până 'n tălpile piciórelorŭ,
Din inimă
De sub inimă,
Din rărunchĭ
De sub rărunchĭ,
Din unghiĭ
De sub unghiĭ,
Din tóte ciolancle
Și din tóte încheieturile...

Descântătórea, când rostesce cuvintele acestea, afumă precelŭ bolnavŭ cu o bucățică de petică, în care s'aŭ ștersŭ ouĕle roșiĭ la Paschĭ (2).

Roșața. Sub *roșață* saŭ *rofiĭ* (sing. *rofie* rostitŭ și *rocie*) înțelegŭ Românii din Bucovina unŭ felŭ de bube roșiĭ, carĭ se facŭ numaĭ la copiiĭ ceĭ micĭ pe față și pe capŭ. Rofiile sunt de douĕ feluriĭ: *uscate* și *putrede. Uscate* se numescŭ acelea, pe carĭ se formézĕ o peliță uscată, care cade apoĭ

(1) Dict. de D. Popescu, Romăncă din Ciudeiu.
(2) Com. de Ștefanŭ Bodnărescu, stud. gimn.

în formă de solzĭ, iar *putrede* se numescŭ acelea, carĭ nu prindŭ pelițĕ de felŭ, ci ne 'ncetatŭ punoiază și curge dintr'însele unŭ felŭ de apă amestecată cu punoiŭ.

Roșiile nu dorŭ, ci numaĭ ustură, din care causă apoĭ copiiĭ devinŭ nerăbdătorĭ, și maĭ alesŭ când îsŭ mărișorĭ și când începŭ a le sgăria și prin acésta a le face să se cățeléscă și punoiază maĭ tare.

Roșiile la o sémă de copiĭ se trecŭ cu desĕvêrșire dela șése lunĭ până la unŭ anŭ, iar la alțiĭ se înoescŭ până la șépte anĭ.

Mamele, carĭ voescŭ numaĭ decât să vindece *roșața* saŭ *roșiile*, ieaŭ într'o ḍi desdeminéță, până nu rĕsare sórele, o cofă, o ólă saŭ o ulcică și ducêndu-se la o móră ieaŭ de acolo stropĭ ce cadŭ de pe roțile moriĭ, îĭ aducŭ acasă și încălḍindu-ĭ puținŭ, spală cu dînșiĭ pre copilŭ la locŭlŭ cu roșéță. După ce l'aŭ spĕlatŭ punŭ restulŭ în ulcică și-lŭ ducŭ de-lŭ aruncă iar în locŭlŭ acela, de unde aŭ luatŭ maĭ 'nainte stropiĭ. Insă atâtŭ când se ducŭ după stropĭ, câtŭ și atuncĭ când îĭ aducŭ caută ca să nu le vadă nime, căcĭ apoĭ nu sunt de nicĭ unŭ léculŭ.

Altele din contră vindecă copiiĭ de roșiĭ cu *róuă de pe iarbă*. Ieaŭ adecă copilulŭ cu roșiĭ, se ducŭ cu dînsulŭ în grădină și udându unŭ peticŭ curatŭ cu róuă, șterg cu dînsulŭ roșiile (1).

Și iarăși altele, dacă sciŭ că copiiĭ lorŭ s'aŭ umplutŭ de roșiĭ din causa uneĭ Romînce, îĭ curățescŭ și vindecă cu *florĭ din Joia mare*, cu carĭ se 'nfloréscŭ óuĕle, precum și cu petecele cu carĭ se șterg óuĕle înflorite și carĭ se păstréză anume spre acestŭ scopŭ peste totŭ anulŭ.

Florile bune pentru acestŭ scopŭ sunt: *sovêrvŭ, mĕrŭ acru* și *frunḍe de mĕrŭ acru*.

(1) Dict. de M. Bărbuță,

Pisézã o crénga de mĕrŭ acru, o fierbŭ ca la o óră, după aceea frécă 1 — 2 frunțe de sovérvŭ și 1 — 2 de frunțe de mĕrŭ acru, le punŭ pre tóte acestea în apă, le lasă ca de adĭ și până mâne, și apoĭ cu apă de acésta, punênd'o în scăldătórea copiluluĭ și anume în treĭ rênđurĭ de scaldă, și scăldându copiiĭ se curățescŭ (1).

Cu petecele, cu carĭ s'aŭ ștersŭ óuele, se afumă roșața. In același timpŭ rostescŭ următorulŭ descântecŭ:

A venitŭ omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și-a luatŭ unŭ toporŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și s'a dusŭ la pădurea roșă
Poroșă,
Cu strae roșe
Poroșe,
S'aducă lemne roșe
Poroșe,
Să facă focŭ roșŭ
Poroșŭ;
S'a dusŭ apoĭ după pesce
Omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și-a prinsŭ pesce roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a adusŭ acasă roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a curățitŭ omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a fiertŭ în borșŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a pusŭ în strachină roșă
Poroșă,

(1) Dict. de Paraschiva L. Leușténŭ.

Și-a luatŭ o lingură roșă
Poroșă,
Și-a poftitŭ roșala la masă:
— Poftimŭ roșală la masă!
Iar pe N. mi-lŭ lasă
Curatŭ,
Luminatŭ
Ca de Maica Dmnului lăsatŭ! 1

Dacă copilulŭ e umplutŭ de rofîi din causa uneĭ țigance, atunceĭ se póte curăți cu *dohotŭ de mestécănŭ*. Bubele se ungŭ cu dohotŭ de acesta (2).

Cele maĭ multe mame însă nu întrebuințézănicĭ unŭ felŭ de mijlocŭ spre vindecarea rofiilorŭ, spunêndŭ că e cu multŭ maĭ bine dacă se lasă așa ca să se trécă ele singure de sine, pe când dacă cércă să le vindece și nu sciŭ cum, lesne potŭ să se pue pe ochĭ și atunceĭ copiiĭ orbescŭ, saŭ pe crierĭ, și atunceĭ bolândescŭ.

In fine spunŭ Româncele, că toțĭ copiiĭ, carĭ aŭ rofiĭ, după ce crescŭ marĭ se 'ngrașă și capĕtă o față fórte frumósă și rumenă.

Aripele. Când unŭ copilŭ se 'ncórdă, bate din picióre și plânge fórte multŭ, credŭ Româncele din Bucovina că a căpĕtatŭ morbulŭ numitŭ «*aripĭ*». Decĭ mama, care voesce să-și vindece copilulŭ de acestŭ morbŭ, iea, după ce l'a scosŭ din scăldătóre, unŭ fórfece și cu acesta taie scăldătórea ,adecă apa în care l'a scăldatŭ, de treĭ orĭ în crucișŭ, ḍicêndŭ că-ĭ tae *aripele*. Făcêndŭ acésta crede și spune fie-care mamă că copilulŭ nu se încórdă maĭ multŭ, ci, trecêndu-ĭ morbulŭ se liniștesce, nu plânge maĭ multŭ și dórme bine (3).

După credința Românceloru din *Moldova* aripele se punŭ

(1) Com. de St. Bodnarescu. stud. gimn.
(2) Dict. de P. L. Leușténŭ.
(3) Com. de maĭ multe Romănce din Bucovina

în șele, și de aceea se 'ncordéză și plânge copilulŭ așa de tare.

Decĭ mă-sa voindŭ a i le scóte îlŭ pune cu pântecele pe palma stângă, iar cu drépta îlŭ spală și frécă pe spate cu lapte de ţîţă până ce-ĭ iesŭ din piele nisce boţurĭ ca tuleele de găină. După ce aŭ eșitŭ boţurile acestea îĭ încetéză tótă durerea (1).

Bubele dulcĭ. Sub *bube dulcĭ* înţelegŭ Româniĭ din Bucovina unŭ felŭ de bubuţe, carĭ se facŭ numaĭ pe faţa copiilorŭ celorŭ micĭ, maĭ alesŭ pe lângă gură saŭ nasŭ, dar carĭ nu dorŭ de felŭ, ci numaĭ apătoséză.

Româncele le vindecă parte prin descântece și parte prin întrebuinţarea altorŭ mijlóce.

Românca, care voesce a vindeca *bubele dulcĭ* prin descântare, tórnă vinarsŭ curatŭ într'unŭ paharŭ și mestecându-lŭ cu treĭ rămurele de mătură de mestécănŭ, rostesce următórele versurĭ:

Alesu-s'aŭ 9 fraţĭ
Din 9 taţĭ
Cu 9 fărtaţĭ
Și plecară
Din pădurea mare
Pe cale,
Pe vale,
Cu 9 sape săpândŭ,
Cu 9 cuţite tăindŭ,
Cu 9 greble adunândŭ,
Cu 9 vorbe șoptindŭ:
—Unde porniţĭ,
Unde grăbiţĭ,
Voĭ 9 fraţĭ
Din 9 taţĭ,
Cu 9 fărtaţĭ,
Cu 9 săpĭ săpândŭ,
Cu 9 cuţite tăindŭ,
Cu 9 greble adunândŭ,
Cu 9 vorbe șoptindŭ?
—Am plecatŭ la vale
La *mèrulŭ* din cale (2)

(1) Dict. de Ant. Pletosŭ din Rădășenĭ și M. Nistorŭ din Mălinĭ.

(2) ***Mèrulŭ*** din descânteculŭ acesta însemnéză *pomulŭ rieţeĭ*, la umbra căruia prosperézĭ omenĭ și vite. Ceĭ 9 fraţĭ din 9 taţĭ, însă dela aceeașĭ mamă, sunt în totŭ casulŭ fiinţe rĕutăcióse, de óre-ce eĭ neîncetatŭ se muncescŭ a tăia pomulŭ vieţiĭ. Ceĭ 9 fărtaţĭ, carĭ le staŭ mână de ajutorŭ la opera lorŭ de devastare, nu potŭ nimene alţiĭ să fie decât feluritele lorŭ puterĭ.

Rădĕcina să i-o săpămŭ,
Scórța tótă să i-o rădemŭ,
Clómbele să le-adunămŭ,
Și nouĕ vorbe să spunemŭ
Ca să putreḑéscă,
Să nu mai înfloréscă,
—Nu mergeți la vale,
Nu la mĕrulŭ din calc,
Că elŭ e umbra voinicilorŭ
Și zăcătórea vitelorŭ!
Voĭ 9 frați
Din 9 tați
Cu 9 fărtați
Inturnați!
Grăbiți la N.
La *bube dulcĭ* a luĭ N.
Și le luați
Din crierii capuluĭ,
Din fața obrazuluĭ,
Din 99 mădulărĭ
Și din 99 închecturĭ!
N. să rĕmâe curatŭ,
Luminatŭ,
Cum e de Dumneḑeŭ lasatŭ
Și de popa botezatŭ!

După rostirea acestorŭ cuvinte îmbie pre celŭ bolnavŭ de *bube dulcĭ* să guste *aĭu* (usturoiŭ) și să bea din vinarsulŭ descântatŭ. Apoĭ unge cu o alifie făcută din untură dela treĭ porcĭ și cu oțetŭ din treĭ dughene *bubele dulcĭ.*

Descântarea nicĭ când să nu se facă când se măresce luna, căcĭ în casulŭ acesta și bubele dulcĭ, în locŭ să se vindece, mai tare se mărescŭ (1).

Rômâncele din *Țéra-Românéscă,* carĭ voescŭ să vindece pre copiiĭ lorŭ de *bubele dulcĭ,* ieaŭ baligă de vacă, apoĭ pre copilulŭ ce sufere de bube dulcĭ, se ducŭ cu elŭ la vatră, unde se face foculŭ, și luândŭ câte puțină din acea baligă atingŭ peste bube de treĭ orĭ și descântă astŭ-felŭ:

S'a sculatŭ sînta Miercurĭ (2)
De diminéță
Și-a pusŭ masă
De mĕtasă,
Și pe tóte bubele le chemase,
Iar pe *bubele dulcĭ* nu le chemase,

(1) Robert Prexl-Mühlach. Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen. in Zeitschrift für Volkskunde. II. Band. I. Heft. Leipzig 1889, p. 36.
(2) Orĭ Vineri.

Și ele se mânia,
Rădĕcina li se usca
Și în vîrfŭ se pomila (ofelia).

Apoĭ baliga descântată se lipesce la coșŭ.

Alte Romance, totŭ din *Țéra-Românéscă*, când descântă de *bubele dulcĭ*, ḑicŭ așa:

Tóte bubele s'aŭ juratŭ
Că n'o mânca Miercurea (1) dulce,
Numaĭ bubele dulcĭ s'aŭ juratŭ
Și aŭ mâncatŭ.
De vîrfŭ să plece,
De rădĕcină să sece.

Acestŭ descântecŭ se face numaĭ Miercurea și Vinerea pe nespĕlate (2).

Unele Romance din *Bucovina* fierbŭ crengĭ de *mĕrŭ dulce* și cu suculŭ ce iese dintr'însele spală apoĭ *bubele dulcĭ*. Altele ieaŭ fasole negre, le punŭ pe vatră ca să arḑă, apoĭ le piséză și cu pulbere de acésta presură apoĭ *bubele dulcĭ*, carĭ în urma acésta se potolescŭ și vindecă.

Pĕrulŭ porculuĭ. Sunt o sémă de copiĭ pĕroșĭ pe spate. Intre aceștĭ perĭ, spunŭ Romancele, că se află unŭ felŭ de pĕrŭ fórte mĕrunțelŭ și ghimposŭ, care se numesce *pĕrulŭ porculuĭ* și care îĭ înghimpă pre copiĭ așa de tare, că trebue să se vaete și să plângă.

Decĭ ca să se mântuiască copilulŭ de acestŭ pĕrŭ, mama sa trebue înainte de a-lŭ scăldà să-lŭ ungă cu untŭ și să-lŭ trece c'o peticuță muiată în lapte de alŭ sĕŭ, și atuncĭ toțĭ periĭ ceĭ rĕĭ se prindŭ de petică și pre copilŭ nu-lŭ înghimpă maĭ multŭ.

---

(1) Orĭ Vinerea.

(2) Pr. Al. Popescu, Descântece, publ. în «Țéra-Nóuă», an. II. Bucurescĭ 1886, p. 687.

Junghiulŭ. De multe orĭ pătimescŭ copiiĭ ceĭ micĭ şi de *junghiurĭ*. Decĭ *Româncele din Ţera-Românéscă*, voindŭ a afla *junghiulŭ* la unŭ copilŭ, ieaŭ unŭ gălbĕnuşŭ de oŭ próspĕtŭ şi-lŭ pórtă pe totŭ corpulŭ luĭ, şi unde se sparge, acolo credŭ ele că se află junghiulŭ; iar de nu se sparge nicăirĭ, e unŭ semnŭ că n'are junghiŭ (1).

Dacă copilulŭ are junghiŭ, atuncĭ ieaŭ unŭ cuţitŭ găsitŭ, cu care se atinge copilulŭ crucişŭ peste locŭlŭ, unde este durerea şi descântă astŭ-felŭ:

Fugĭ junghiŭ,
Că te 'mpungŭ! (2)
Du-te 'n padia fără iarbă,
In rovina fără apă.
Acolo e casa ta,
Acolo e masa ta,
Junghiŭ pripitŭ,
Junghiŭ grăbitŭ,
Junghiŭ cu ţépă,
Junghiŭ cu cuţitŭ,
Junghiŭ pusŭ,
Junghiŭ prepusŭ,
Junghiulŭ *Ielelorŭ*,
Ielelorŭ-Şoimanelorŭ.
Junghiŭ dela mâna luĭ D-ḑeŭ,
Junghiŭ de 99 de felurĭ,
Ieşĭ dela (cutare)
Din osŭ în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele să pieĭ;
Căcĭ cuţitulŭ te-ajunge,
Te ajunge
Te'mpunge.
Să rĕmâe N. curatŭ,
Curatŭ strecuratŭ
Ca róua din câmpŭ,
Ca stéua din cerŭ.

După ce aŭ rostitŭ cuvintele acestea înfigŭ cuţitulŭ în pământŭ şi pre suterindŭ îlŭ mişcă puţinŭ din acelŭ locŭ (3).

Româncele din Bucovina, cum se convingŭ că unŭ copilŭ are junghiurĭ, ieaŭ îndată *aţa* (4) de cânepă de vară dintr'unŭ fuiorŭ, ce a fostŭ la crucea cu care umblă preotulŭ la Bobotéză pe la casele ómenilorŭ, şi muind'o în aghiasmă légă

(1) Ionénu, op. cit. p. 20.

(2) Aceste doŭĕ versurĭ se rostescŭ de treĭ orĭ.

(3) Pr. Al. Popescu, Descântece, publ. în «Ţéra-nóuă» an. II. Bucurescĭ 1886, p. 691.

(4) Aţa acéstă trebue să fie întorsŭ tórsă.

cu dînsa locului, unde are copilului bolnavŭ junghiurile. După ce l'aŭ legatŭ ilŭ afumă cu petica, în care s'aŭ ştersŭ óuĕle roşiĭ, şi apoĭ rostescŭ următorulŭ descântecŭ:

A eşitŭ cuconiţa
Bosconiţa.
Boĭ mândri a înjugatŭ
Şi la aratŭ a plecatŭ
Cuconiţa
Bosconiţa (1),
Şi-a aratŭ câtŭ a aratŭ
Şi cânep' a semĕnatŭ
Şi apoĭ o a grăpatŭ
Şi-a crescutŭ cânepa marc,
Cânepă mare, frumósă,
Ca mĕtasa de alésă.
Şi-a trimesŭ cuconiţa
Bosconiţa
Doué-spre-ḑece fete
Şi-aŭ culeş'o
Şi-aŭ uscat'o
Şi-aŭ adus'o
Şi-aŭ întins'o
Şi-aŭ pusŭ doué-spre-ḑece fete
Şi-o meliţat'o
Şi-o strujit'o
Şi-o răgilat'o
Şi-o pieptănat'o
Şi-o periat'o
Şi-o pus'o în furcĭ,
Şi-o tors'o
Doué-spre-ḑece fete
Cu cuconiţa
Bosconiţa
Şi-o reşchiet'o
Si-o depĕnat'o
Şi-o fĭert'o
Şi-o urzit'o
Şi-o ţesut'o
Şi-o ghilit'o
Şi-o croit'o,
Şi cămeşă o făcutŭ
Şi junghiurile o 'mbrăcatŭ
Şi apoĭ le-o blăstĕmatŭ
Şi din gur'o cuvîntatŭ:
— O voĭ junghiurĭ marĭ,
De capulŭ reilorŭ marĭ
Să rĕmâneţĭ
Şi să vĕ pĭerdeţĭ!
N. să fie curatŭ
Şi luminatŭ,
Ca de Maica Domnului lăsatŭ! (2)

Plesnele. Acestea sunt nisce bubuţe albe, carĭ se facŭ pe limba copiilorŭ şi carĭ neîncetatŭ se'nmulţescŭ şi se căţelescŭ. Copiiĭ din causa lorŭ nu potŭ nicĭ suge nicĭ mânca, şi neîncetatŭ le curgŭ balele din gură.

Plesnele, după credinţa Romăncelorŭ din *Bucovina* şi din *Moldova*, le capĕtă copiiĭ atuncĭ, când mamele lorŭ le daŭ

(1) Aceste doué cuvinte se repeţescŭ după fie-care versŭ.
(2) Com. de St. Bodnarescu, stud. gimn.

ţiţă, fiindŭ despletite. Dreptŭ aceea fie care mamă, când dă copiluluĭ sĕŭ de suptŭ, trebue să fie măcar într'o códă împletită, nicĭ când însă despletită şi buhósă, căcĭ îndată capĕtă copilulŭ *plesne*.

Maĭ capĕtă copiiĭ plesne încă şi atuncĭ, când bagă pĭeptenele în gură. Din causa acésta apoĭ nicĭ o mamă precaută nu dă copiluluĭ sĕŭ pĭeptenele de pĭeptenatŭ ca să se jóce cu dînsulŭ.

Româncele din *Ţéra-Românéscă* spunŭ că nu e bine a se lăsa copiiĭ ceĭ micĭ a se juca cu pieptenii din causă că capĕtă *limbariţă* (1).

Dacă din nebăgare de sémă saŭ din altă causă óreşĭ care a căpĕtatŭ vre-unŭ copilŭ *plesne*, atuncĭ mama sa, voindŭ a-lŭ vindeca, ia treĭ băliguţe de calŭ şi pe copilŭ în braţe şi întorcêndu-se cu faţa spre sóre dice:

Sórele-lŭ daŭ de sus de pe délŭ,
Iar plesnele luĭ N. în baligă de calŭ!

Cuvintele acestea le rostesce de treĭ orĭ, adecă pentru fie-care băliguţă şi după fie-care rostire scurge baliga şi picură câte o ţîră de sucŭ dintr'însa copiluluĭ în gură, unde are plesne (2).

O sémă de Române însă pisézĕ pétră acră până ce se face ca pulberea de mărunţică, móie apoĭ o peticuţă curată în apă, o întinge în pétră pulverisată şi frécă cu dînsa copilulŭ în gură pe unde sunt plesne. După acésta ieaŭ o lécă de miere şi ungŭ cu dînsa pe unde l'aŭ frecatŭ cu peticuţa.

Făcêndŭ acésta spunŭ că *plesnele* îndată se trecŭ.

Iar dacă unuĭ copilŭ, nu numaĭ din causa plesnelorŭ, ci

(1) Ioneănu, op. cit. p. 23.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

și așa *îi curgă bale din gură*, atunci după credința Românceloru din *România*, e bine ca balele să se taie într'o Duminecă diminéță, că apoi nu voru curge mai multu (1).

Focurile se lecuescu cu cărbune viu, pisatu pe pragulu ușei și amestecatu cu smêntână (2).

Sohotele. Dacă unu copilu a picatu în *sohote*, numite altmintrelea și *socote*, din a cărorú causă se usucă de numai pielea și ósele rémânu pe dînsulu, atunci unele Românce din *Bucovina*, precum bună óră cele din Mahala, îlu ieau într'o Sâmbătă diminéță, îlu punu într'unu sacu deșertu, îlu ducu la unu vecinu și acolo îlu bagă apoi de trei ori după olaltă pe gura cuptorașuluĭ, unde facu femeile mâncare peste vară și totu de atâtea ori îlu scotu afară pe borta unde stă ceaunulu.

Nevindecându-se în urma acesteĭ procedurĭ, îlu punu asemenea într'o Sâmbătă diminéță într'unu sacu, în care mai nainte de acésta a fostu făină, și astu-felu îlu ducu apoi în ținterimu, unde puindu-lu pe mormîntulu unuĭ copilu cunoscutu ḑicu:

Măĭ (Vasile) scumpulu meu!
Na-ți ție aicĭ saculu tĕu
Și mi-lu umple pe alu meu
Cu carne, sânge și cu seu!

E de'nsemnatu însă că atâtu când îlu ducu la ținterimu, când rostescu versurile acestea, cât și atunci când se întorcu îndĕrĕptu, nu le e iertatu să stea în drumu nicĭ să vorbéscă cu cine-va, căcĭ dacă staŭ și vorbescu cu cine-va, tótă procedura acésta nu are nicĭ unu efectu.

Neajutându-ĭ nicĭ după acésta nemicu fierbu o scăfârlie

(1) Ionénu, op. cit. p. 20.
(2) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 69.

părăsită de calŭ și-lŭ scaldă în zéma ce iese din scăfârlia respectivă.

Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ bolnavŭ trebue numaĭ decât să se vindece orĭ să móră: una din două.

Voindŭ mama celuĭ bolnavŭ numaĭ decât să scie de-ĭ va trăi orĭ muri copilulŭ, iea două ulcele deșerte și dându-le cuĭ-va să aducă apă cu una dintre dînsele ḑice: «du-te cu amêndouĕ ulcelele acestea la fântână și adă-mĭ într'una, în care veĭ voi tu, apă!»

In acelașĭ timpŭ însă le menesce pre amêndouĕ ḑicêndŭ în gândulŭ sĕŭ: «Dacă va aduce-o pe acésta plină va trăi, iar dacă va aduce-o pe asta-laltă va muri.» Deci dacă din întêmplare trimisulŭ aduce apă în ulcica cea menită pentru viéță, copilulŭ trăesce, iar dacă aduce în cea-laltă atuncĭ móre (1).

Rastulŭ. Dacă unŭ copilŭ capĕtă *rastŭ*, adecă dacă i se umflă fólele, Româncele din *Transilvania* când cocŭ pâne îndătinéză de a-lŭ pune cu spatele pe pragulŭ caseĭ și apoĭ scoțêndŭ două pânĭ din coptorŭ le rumpŭ în două și astŭfelŭ, fie acelea orĭ și cât de ferbințĭ, le punŭ peste fólele copiluluĭ (2).

In *Țéra-Românéscă*, după cum scrie d-lŭ Dim. P. Lupașcu, bóla acésta se vindecă așa:

«Să se pue nouĕ ghiocelĭ în oțetŭ tare, să se pue la căldură până se vorŭ topi și să-ĭ daĭ în tótă deminéța pe nemâncate bolnavuluĭ câte o linguriță ca să bea.

«Harbuzŭ coptŭ cu tărâțe pe petică și să-lŭ înfășĭ unde va fi rastulŭ.

«Să ieĭ jumĕtate de litru de lapte dulce, de doĭ banĭ săpunŭ (próspĕtŭ) prostŭ, să radĭ în lapte, să amestecĭ fórte bine, să-lŭ puĭ la căldură treĭ ḑile și apoĭ, înainte de a mânca,

(1) Com. de Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

să ungĭ frunḍă de tutunŭ tare şi să puĭ pe pântece câtŭ rastulŭ de treĭ şi patru orĭ; după care va porni diarea şi vĕrsătură; în urmă va fi folositŭ (1).

In *Moldova* este datină ca copiiĭ, cariĭ aŭ *rastă* (înflătură în pântece) să se pună, când se gătesce pânza, cu pântecele pe sululŭ de napoĭ şi tăindu-se firele să se ḍică:

— «Taĭ natra să se taie *rastulă* luĭ N!» (2)

Gălbenarea. De se întêmplă cum-va ca unŭ copilŭ să zacă de *gălbenare*, plur. *gălbenărĭ*, atuncĭ Româncele din *Macedonia* légă la gâtulŭ luĭ unŭ firŭ de mĕtasă galbĕnă şi unŭ altŭ firŭ de mĕtasă roşie şi după ce staŭ puţinŭ astŭfelŭ se pune pe ramura unuĭ trandafirŭ ca să stea o nópte întrégă; a doua ḍi iea firulŭ celŭ roşu şi se légă apoĭ la gâtulŭ prunculuĭ, iar celŭ galbĕnŭ se lasă pe trandafirŭ (3).

Babiţa, numită altmintrelea şi *baghiţă*, *baĭghiţă* şi *babghiţa*, pl. *babiţĭ* şi *baghiţĭ* saŭ *baighiţi*, e unŭ felŭ de morbŭ pre care îlŭ capĕtă maĭ cu sémă copiiĭ, cărora nu le-aŭ crescutŭ încă toţĭ dinţiĭ.

Copiiĭ ce pătimescŭ de acestŭ morbŭ, spunŭ Româncele, că li se umflă pântecele, capĕtă dureriĭ crâncene de stomachŭ şi pântecare mare, din care causă apoĭ îngălbinescŭ şi slăbescŭ aşa de tare, că mulţĭ şi morŭ dacă nu sunt îngrijiţĭ şi vindecaţĭ de grabă.

Morbulŭ acesta se póte vindeca, după părerea celorŭ maĭ multe Rômance, prin aşa numitulŭ «*descântecŭ de babiţĭ*».

Descântătórea, care voesce a vindeca pre copilulŭ ce pătimesce de acestŭ morbŭ, iea o ulcică nouă, tórnă într'însa apă ne'ncepută, apoĭ nouĕ petricele albe, crude, cu deosebire

(1) Medicina babelorŭ. Adunare de descàntece, reţete de doftoriĭ şi vrăjitoriĭ bătrânescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 62.

(2) «Şedătórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 153.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 44.

sarea mâțel, precum și *mălaiŭ mĕrunțelŭ* saŭ *pasatŭ*. După acésta pune ulcica, astŭ-felŭ umplută, la focŭ ca să férbă și anume: Luni diminéța înainte de rĕsăritulŭ sóreluĭ, apoĭ totŭ în acea ḑi, înainte de amédḑi precum și înainte de apusulŭ sóreluĭ.

Totŭ așa face ea Miercurĭ și Vinerĭ.

După ce a fiertŭ apa dimpreună cu pietricelele și mălaiulŭ mĕrunțelŭ din ulcică, rĕstórnă ulcica cu cele ce se află într'însa într'o strachină corespunḑĕtóre, care se ține apoĭ pe buriculŭ copiluluĭ bolnavŭ saŭ maĭ bine ḑisŭ de asupra buriculuĭ, ca acesta să nu se frigă de strachina înferbîntată.

Maĭ nainte însă de a vĕrsa cele din ulcică în strachină caută și pune ca să aibă dindemână 9 linguri nouĕ, 9 fuse nouĕ, unŭ acŭ și unŭ cuțitŭ.

Decĭ cum a rĕsturnatŭ ulcica, iea una dintre lingurile cele nouĕ, și muindu-ĭ puținŭ vîrvulŭ în apa din strachină o ține în mâna stângă cu adâncitura în sus, móie apoĭ a doua lingură în zéma cea de pietricele din strachină și o ține puțintelŭ deasupra celeĭ dîntâĭ ca să picure unŭ stropŭ de apă într'însa; și totŭ așa face ea și cu cele-lalte obiecte până ce le părêndéză pre tóte, rostindŭ în acelașĭ timpŭ la fie-care muiare și ținere a obiectelorŭ maĭ sus înșirate următórele cuvinte:

Babghiță mâncăciósă,
Babghiță puturósă,
Babghiță uriciósă,
Babghiță prin sete,
Babghiță prin fóme,
Babghiță prin arsură mare
Și prin diochiulŭ celŭ mare,
Ieșĭ din N. nu-lŭ giunghia,
Nu-lŭ cârcià,
Nu-lŭ spăriă;

Nu-lŭ îngălbini,
Nu-lŭ vrăji,
Nu mi-lŭ slăbi.
Du-te de îngălbinesce
Și spărie și-mĭ vrăjesce
La ogorulŭ cu păsatŭ,
La pârîulŭ cu pietrele,
La ţiganulŭ cu lingurile,
La ţiganulŭ cu fusele,
La ţiganulŭ cu acele,
La ţiganulŭ cu cuţitele.
Și te du de spărie
Și-mĭ vrăjesce,
Unde păsĕrile nu umblă,
Unde cocoșŭ negru nu cântă,
Unde nu dă nime «ḑiua bună».
N. să rĕmână curatŭ
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca maica cea prea curată,
Care l'a lăsatŭ.

Sfîrșindŭ de rostitŭ cuvintele acestea suflă de asupra strachineĭ în semnulŭ cruceĭ și stupesce jos.

După acésta iea apa din lingura primă, ce a ţinut'o în mâna stângă cu adâncitura în sus, care s'a strînsŭ picurândŭ de pe cele 8 linguri, 9 fuse de pe acŭ și cuţitŭ, și o tórnă copiluluĭ bolnavŭ de babiţi în gură.

In fine tustrele apele, carĭ le-a fiertŭ și descântatŭ într'o ḑi, dar carĭ nu le-a pututŭ întrebuinţa până într'unŭ stropŭ, le duce și le varsă îndată după descântătura a treia la o proptea de gardŭ.

Astŭ-felŭ cum s'a descrisŭ până aice, se repetesce descânteculŭ acesta Lunĭ, Miercurĭ și Vinerĭ din decursulŭ uneĭ săptĕmânĭ.

Dacă copilulŭ e morbosŭ de *babghiţă*, ulcica rĕsturnată cu gura în jos suge tótă apa din strachină, așa că rĕmâne pe

fundulŭ eĭ numaĭ păsatulŭ şi pietricelele cele albe, iar dacă ulcica nu suge apa, atunci e unŭ semnŭ că copilulŭ nu e bolnavŭ de babghiţă, ci de altă bólă, prin urmare trebue a-lŭ căuta de bóla aceea, de care se presupune maĭ departe că ar fi bolnavŭ (1).

Altŭ descântecŭ de *babghiţă* şi a nume din *Ţéra-Românéscă* sună astŭ-felŭ:

O purcesŭ o baghiţă căcăciósă,
O baghiţă mâncăciósă,
O baghiţă puturósă,
Venită din sete, din fóme,
Saŭ din ostenélă:
Cu şépte linguri le-oiŭ mĕsura,
Cu cuţitulŭ le-oiŭ tăia,
Cu chiatra le-oiŭ închietri,
Prin chiatra morii le-oiŭ dà
Şi le-oiŭ mântui;
Cu fusu le-oiŭ împunge
Din tóte închecturelele,
Din tóte mădulările.
Să rĕmâie bolnavulŭ
Luminatŭ, curatŭ,
Precum Dumneḑeŭ l'o lăsatŭ.

Descântătórea, care rostesce cuvintele acestea, pune într'o ólă nouă apă, puţine crupe, puţină cenuşă, farmă treĭ petricele micĭ, asemenea treĭ bucăţele marmură şi treĭ bucăţele cremene; le pune pre tóte acestea la unŭ locŭ să férbă la focŭ bine, şi apoĭ le rĕstórnă într'o strachină cu gura în jos, ţinênd'o aşa pe pântecele copiluluĭ; şi descântă cu 7 linguri, unŭ cuţitŭ, unŭ fusŭ, cu care face cruce câtŭ descântă în

(1) Acestŭ descântecŭ culesŭ din comuna Şcheia de lângă oraşulŭ Sucéva, mi l'a comunicatŭ d-lŭ P. Prelipcénu, învĕţătorŭ superiorŭ. — Altŭ descântecŭ de babiţĭ cu multŭ maĭ lungŭ şi totŭ-odată şi maĭ completŭ decât acesta să se vadă în colecţiunea mea «Descântece pop. rom.» Sucéva 1886, p. 32-39.

treĭ rînduri; repetă descânteculŭ în treĭ ḑile de secŭ, dându apă bolnavuluĭ să bea câtŭ se va ţiné pe linguri, dela fiecare lingură câte de treĭ orĭ câtŭ s'a scurge, asemenea de pe cuţitŭ şi fusŭ (1).

---

(1) Dim. P. Lupaşcu, Medicina babelorŭ. Adunare de descântece, reţete de doftoriĭ şi vrăjitoriĭ băbescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 29.

XXIII.

MASA MÓȘEI.

A treia ḑi de Bobotéză, ḑiua de optŭ Ianuarie, în fie-care anŭ, este cu mare nerăbdare aşteptată de nevestele din *Dobrogea*, române şi bulgarce.

In acéstă ḑi tóte nevestele aceleiaşĭ móşe, fără deosebire de vîrstă şi avere se adună după amiaḑă-ḑi la móşa lorŭ şi petrecŭ atâtŭ în onórea eĭ câtŭ şi într'a lorŭ până ce se întunecă bine.

Móşa în ḑiua de St. Ioanŭ cu unŭ paharŭ de sticlă cioplitŭ, în elŭ cu apă sfinţită, cu unŭ mânunchiŭ compusŭ din foĭ verḑĭ, din *indruşaimă* şi muşcată saŭ din altă flóre şi din busuiocŭ uscatŭ, legate cu unŭ firŭ de lână roşie se duce pe la tóte *nepótele* şi stropindu-le cu mănunchiulŭ muiatŭ, le învită. Pe lângă nepóte mai învită ea încă şi alte neveste, prietene şi cunoscinţe de ale eĭ să vină ca să-ĭ vaḑă serbarea. Bărbaţĭ nu învită nicĭ odată, căcĭ fiindŭ serbarea acésta esclusivŭ numaĭ pentru femeĭ, bărbaţilorŭ nu li se cade să ia parte la dînsa.

Clientele móşeĭ, cu totŭ timpulŭ celŭ rĕŭ, care nu odată

se află în acéstă ḑi în părţile Dobrogeĭ, se adună într'unŭ numĕrŭ destulŭ de mărişorŭ. Nu vorŭ s'o lase cu inima mâhnită, sciindŭ prea bine că aŭ nevoe de dînsa tocmaĭ când viaţa omenéscă e în maĭ mare primejdie.

Masa e împodobită cu totŭ ce trebue mâncărĭ, înfrumuseţată cu atâtea sticle pline cu vinişorŭ de deosebite ieţe, câte nepóte aŭ venitŭ la serbare, căcĭ fie-care din ele aduce şi câte unŭ *ploconŭ* mameĭ móşe, pe care ploconŭ îlŭ încununéză de obiceiŭ o sticlişóră de vinŭ.

Iată din ce se compune ploconulŭ nepótelorŭ móşeĭ: din câte unŭ colacŭ, de ceva carne de porcŭ orĭ *trandafirĭ* din porculŭ tăiatŭ la Crăciunŭ, şi câte o sticlă cu vinŭ maĭ mare saŭ maĭ mică, după cum dispune şi aducĕtórea. Cele cu vĭĭ în genere aducŭ câte o sticlă maĭ mare.

In mijlocŭlŭ meseĭ se află unŭ colacŭ mare, la mijlocŭ o lumînare mare neaprinsă; acesta e colaculŭ móşeĭ făcutŭ de ea. Afară de acestea se maĭ împodobesce masa de regulă şi cu o farfurie în care sunt puse o mulţime de frunḑe de *muşcată*, de *indruşaimŭ* şi de *rozetă* şi pe fie-care frunḑă se vede strălucindŭ câte o bucăţică de hârtie poliită şi lipită cu miere care însemnéză: ca móşa să fie plăcută nepótelorŭ séle ca albinelorŭ mierea dela florĭ.

Până a nu lua locŭ la masă nepótele, prietenele şi cunoscinţele învitate, fata (servitórea) móşeĭ vine şi servesce, ducêndŭ la fie-care tava cu dulcéţă şi rachiulŭ preparatŭ de ea cu spirtŭ, zaharŭ, scorţişóră şi şofranŭ.

Nepótele, prietenele şi cunoscinţele închină în sănĕtatea mameĭ móşe.

Móşa şéde în capulŭ meseĭ şi mulţămesce fie-căreia cu inima plină de emoţiune şi fericire.

Impărţindu-se dulcéţa şi rachiulŭ, mama móşa ia unŭ ciobŭ cu tămâe aprinsă, aprinde lumînarea cea neaprinsă,

din colaculŭ din mijloculŭ meseĭ, spune rugăciunea *Tatălŭ nostru* și tămâĕză pe fie-care din nepóte și cunoscințe, carĭ acum îșĭ ieaŭ loculŭ la masă, apoĭ împarte florile poleite la fie-care câte una și tóte le înfigŭ în pĕrŭ.

Preotésa, care de regulă încă iea parte la acéstă serbare, căreia i se dă loculŭ de onóre în capulŭ meseĭ, îșĭ lipesce frunda verde în frunte pentru cuvîntulŭ că preotesele fiindŭ între mirene capulŭ legiĭ, trebue să fie maĭ așezate, maĭ statornice, nu trebuescŭ să pórte florĭ la capŭ și nicĭ îmbrăcăminte cu florĭ viĭ . . . .

Se aduce apoĭ *ciorbă* și se dă întâĭ în capulŭ meseĭ, unde se află preotésa.

Până a nu începe lingurile să lucreze din capulŭ cela-laltŭ alŭ meseĭ se aude iarășĭ «*Tatălŭ nostru*» recitatŭ totŭ de mama móșă; fie-care îșĭ face cruce și începe să primescă dela ea câte o bucată din colaculŭ din mijloculŭ meseĭ, pe care puținŭ maĭ nainte de acésta îlŭ tăiase și acuma îlŭ împărțesce.

Din tóte părțile rîsete și vorbe. Unele spunŭ că le-a căḑutŭ bucata de colacŭ cu maĭ multŭ *coltucŭ* și aŭ *să nască unŭ băiatŭ*, altele că le-a venitŭ bucata de colacŭ maĭ multŭ mijlocŭ și *aŭ să facă o fată*; iar celea cărora le-a căḑutŭ numaĭ mijloculŭ, că *n'aŭ să maĭ facă copiĭ.*

Se aducŭ apoĭ maĭ multe felurĭ de bucate și pe urmă friptura, carĭ tóte se punŭ la masă, începêndŭ totŭ dela preotésă.

După friptură trebue să dea *bacșișulŭ.*

Móșa cu multă modestie și bucurie propune ca una dintre nepóte să reguleze darea bacșișuluĭ.

Una dintre nepóte și anume care e maĭ istétă și maĭ îndrăsnétă iea o farfurie pentru strîngerea bacșișuluĭ, pune într'însa unŭ paharŭ cu vinŭ, unŭ piciorŭ de gâscă saŭ și de

altă pasĕre şi anume friptŭ aprópe fără de carne, o bucată de pâne, sare, piperŭ şi ardeiŭ şi întinḑêndŭ farfuria în mijloculŭ meseĭ strigă móşeĭ:

—Să fie móşa, la primejdie, iute ca ardeiulŭ!

Preotésa aruncă cea dîntâĭ bacşişulŭ, pe urmă începŭ nepótele, fie-care câtŭ le lasă mâna.

Móşa, care şi de astă dată se află în capulŭ meseĭ, stă în picĭóre, şi la fie-care sunetŭ, ce s'aude'n farfurie, ḑice tare:

—Dă Dómne sporŭ şi berechetŭ cutăreia şi cutăreia, spuindŭ fie-căreia pe nume.

Unele dintre femeĭ, când aruncă bacşişulŭ strigă:

—Dela mine puţinŭ dela Dumneḑeŭ multŭ.

Iară altele, aruncândŭ pe rêndŭ baniĭ, spunŭ:

—Atâţia copiĭ să facŭ, câţĭ banĭ lasŭ în farfurie!

—Să-ţĭ dea Dumneḑeŭ!—rĕspunde móşa.

Sfîrşindu-se bacşişulŭ, strîngătórea presentă móşeĭ talerulŭ cu baniĭ strînşĭ.

Móşa îĭ primesce mulţămindu-ĭ, muşcă din piciorulŭ de gâscă, iea din pâne, apoĭ luândŭ paharulŭ închină în sănĕtatea nepótelorŭ, ḑicêndŭ:

—Dumneḑeŭ să vĕ dea sănĕtate la tóte, sporŭ şi berechetŭ! . . . .

—Să ajungemŭ şi la anulŭ cu bucurie şi cu inimă bună!

După acésta bea paharulŭ pe jumĕtate şi-şĭ pune baniĭ strînşĭ, legaţĭ într'unŭ colţŭ de basma, în sînŭ.

In timpulŭ meseĭ se aude din când în când îndemnulŭ móşeĭ, care ḑice:

—Luaţĭ, fetelorŭ! beţĭ, mâncaţĭ, căcĭ dóră spre acésta aţĭ venitŭ la mine!

Câte una din neveste, care e maĭ istéţă şi maĭ gluméţă, dreptŭ rĕspunsŭ la îndemnulŭ móşeĭ, spune câte ceva să facă şi pe cele-lalte să rîdă, bună-óră:

—Fa! sciți voi ce să faceți, când vě veți duce acasă? De-ți vedé pe bărbații voștri că vě zîmbescŭ, voi rîdeți mai tare; de-i vedeți supěrați, că se uită rěŭ la voi, faceți-vě și mai supěrate și băgați-vě pe după sobă, că ei aŭ să vie după voi să vě facă inimă bună și așa scăpați de a vě mai bombăni.

Din tóte părțile se audŭ rîsete, o dovadă că auditorulŭ femeescŭ admiră pe nevasta, care a spusŭ acéstă glumă.

O *Mocancă*, căci în Dobrogea sunt mocance destule, voindŭ și ea a face puțină voe bună, ḑice:

—Apoi nu sciți, acum unŭ anŭ, cândŭ mě ḑuceamŭ acasă totŭ de-aicĭ dela mama móșa, întâlniĭ pe omulŭ meŭ; eŭ cum îlŭ vĕḑuĭ începuĭ să mătănăescŭ în stânga și în drépta ca și cum n'așĭ fi pututŭ merge; elŭ începu să rîdă ḑicêndumĭ: «da bine mě femee, nevestele ḑicŭ că nu beŭ, că ele nu se'mbată, dar vĕdŭ că și ele nu se lasă de bărbați.... facŭ pasulŭ mai mare decât eĭ!...»

Dar eŭ atuncĭ mai rěŭ mě făceamŭ că-sŭ bétă.....

—Așa sunt bărbații tragŭ spuza totŭ pe turta lorŭ și bietele femeĭ totŭ rěŭ facŭ! — rěspunde una din altă parte.

După ce aŭ mâncatŭ și bĕutŭ de ajunsŭ, după ce s'a strînsŭ bacșișulŭ, mai petrecêndŭ încă puținŭ în glume și rîsete, masa se ridică, se face locŭ largŭ în casă și cu tótele se pregătescŭ pentru jocŭ, îndemnându-se unele pe altele să încépă.

Acum se póte vedé cum de o parte se prindŭ *bulgarcele* la jocŭ, de altă parte *romîncele*, și iar de altă parte românce și bulgarce la unŭ locŭ, și începŭ a juca și a cânta diferite jocurĭ și cântece fie-care în limba sa și cum o ajunge mintea, numaĭ singură preotésa stă impunătóre de o parte pe patŭ saŭ în altŭ locŭ, privindŭ cum jócă oile din turma păstorită de soțulŭ sĕŭ.

Dacă timpulŭ e nefavorabilŭ, ceea ce fórte lesne se póte întêmpla în Dobrogea, şi cimpoerulŭ chematŭ nu póte să vie la timpŭ ca să le cânte, atuncĭ jócă şi cântă şi singure, fără óre-şĭ care lăutarĭ până la unŭ timpŭ când apoĭ se despărţescŭ, ţicêndŭ ca să se vadă pe la anulŭ pe acéstă vreme cu bine, şi apoĭ se duce fie-care a casă (1).

---

(1) Zoe Creţescu, Obiceiurĭ dobrogene, publ. în «Românulŭ» an. XXXIV. Bucurescĭ 1890, No. din $^{24}/_{12}$ şi $^{26}/_{16}$ Februarie.

XXIV.

TUNDEREA PĚRULUI.

La jumĕtate de anŭ după nascerea unuĭ copilŭ, în unele părţĭ însă cu multŭ maĭ târdiŭ şi anume după ce a începutŭ acum copilulŭ a umblà, a pricepe şi a vorbì, e datină de a i se reteza saŭ tunde pĕrulŭ.

Acéstă datină, numită *Tunderea* saŭ *retezarea pĕrului*, se efectuesce în unele părţĭ ale *Bucovinei*, precum bună óră în satulŭ *Crasna* din districtulŭ Storojineţuluĭ, de regulă în ḑiua onomastică a copiluluĭ saŭ într'a tătâne-sĕŭ saŭ într'a mameĭ sale. Iar dacă nu este cu putinţă în una dintre aceste treĭ ḑile onomastice, atuncĭ şi în altă ḑi, se caută însă cu cea maĭ mare scrupulositate ca *retezarea* să se întêmple tot-deauna într'o *ḑi slobodă*, adică într'o *Luni*, *Joi* saŭ *Sâmbătă*. *Marţea* nu se retéză nicĭ într'unŭ chipŭ, pentru că ḑiua acésta după credinţa poporuluĭ *e cu năpaste*, şi copilulŭ care s'ar reteza într'acéstă ḑi, tótă viaţa luĭ ar trebui să tragă năpaste. *Miercurea* şi *Vinerea* nu e bine de retezatŭ de aceea, pentru că aceste douĕ ḑile sunt de secŭ. Decĭ părinţiĭ, voindŭ ca copiluluĭ lorŭ să-ĭ mérgă tóte *în plinŭ*,

trebue să-lŭ reteze într'o *ḑi deplină*, adică în una de fruptŭ, saŭ după cum spunŭ Transilvăneniĭ, într'o *ḑi de dulce*. Asemenea nu e bine a-lŭ reteza *Dumineca* saŭ într'altă ḑi de *sĕrbătóre*, pentru că aceste ḑile sunt legate de biserică şi de aceea e pĕcatŭ.

In ajunulŭ ḑileĭ menite pentru tunsŭ saŭ retezatŭ, tatălŭ saŭ mama copiluluĭ, care are să fie retezatŭ, se duce şi poftesce pre naşulŭ saŭ naşa sa ca să vie pe a doua ḑi să-şĭ reteze finulŭ, căcĭ eĭ singurĭ nu se cade să-lŭ reteze, pentru că dacă l'arŭ reteza, după ce va cresce mare şi se va căsători i-ar arde casa (1).

Dacă naşulŭ e împiedicatŭ de a venĭ, póte să vie şi soţia luĭ, şi din contră.

In casŭ însă când sunt amêndoĭ împĭedicaţĭ, póte venĭ şi unulŭ străinŭ ca să reteze. Acesta se numesce apoĭ *jumĕtate de naşŭ*. In casulŭ din urmă însă nânaşulŭ adevĕratŭ maĭ totŭ-deauna se supĕră pe cumetriĭ sĕĭ: de ce s'aŭ grăbitŭ aşa de tare, şi aŭ chiematŭ pre unŭ străinŭ ca să tundă finulŭ? Din causa acésta apoĭ ceĭ maĭ mulţĭ părinţĭ chiamă pre unŭ străinŭ la tunderea pĕruluĭ numaĭ atuncĭ, când naşulŭ saŭ naşa copiluluĭ aŭ muritŭ în restimpulŭ dela botezŭ şi până la tunderea acestuia.

In ḑiua tunderiĭ, părinţiĭ maĭ avuţĭ daŭ şi puţină masă, la care poftescŭ, pe lângă nânaşĭ, încă şi unele dintre némurile cele maĭ de aprópe precum şi vr'o doĭ treĭ megieşĭ.

Decĭ după ce s'aŭ adunatŭ acum toţĭ ceĭ poftiţĭ, nânaşulŭ saŭ nânaşa aşterne pieptarĭulŭ sĕŭ lângă o feréstră în dreptulŭ

---

(1) Com. de Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ din Mahala: «Se ḑice că dacă unŭ băiatŭ a crescutŭ mărişorŭ, încât e de lipsă ca să i se reteze pĕrulŭ de pe capŭ, nu se cade ca părinţiĭ să-lŭ reteze, pentru că, când va fi gospodarŭ lĭ va arde casa. Dreptŭ aceea părinţiĭ întâia óră îlŭ ducŭ la nânaşulŭ sĕŭ ca să-lŭ reteze, iar nânaşulŭ după ce-lŭ retézĕ, lĭ dăruesce o óie, mielŭ etc. Nime nu retézĕ fără ca să-ĭ dăruiască ceva.»

sóreluĭ, iea pre copilulŭ ce are să se reteze în brațe și dându-ĭ unulŭ saŭ doĭ *puișorĭ* (ruscuțe) de argintŭ în mână ca să aibă cu ce se juca, îlŭ pune să ședă pe pieptarulŭ așternutŭ. Desvĕlesce apoĭ douĕ fuióre de cânepă saŭ și de inŭ pre carĭ le-a adusŭ anume spre acestŭ scopŭ de acasă, și carĭ însemnézĕ ca să créscă pĕrulŭ copiluluĭ ca și fuiórele acelea de lungŭ și i le pune dreptŭ pe crescetulŭ capuluĭ, așa ca unŭ capĕtŭ să-ĭ spânzure pe céfă iar cela-laltŭ pe frunte, și după acésta prinde a-lŭ *reteza* în crucișĭ ca și preotulŭ după ce l'a botezatŭ și miruitŭ.

Tunderea saŭ retezarea acésta se face totŭ-d'a-una într'o ḑi luminósă, într'o ḑi cu sóre, nicĭ când însă într'o ḑi nourată, anume ca tótă viéța celuĭ ce se tunde să fie luminósă și norocósă. Dacă l'ar tunde într'o ḑi nourósă, atuncĭ viața luĭ ar fi nourósă, tulbure și nefericită.

După ce l'a retezatŭ, strînge totŭ pĕrulŭ și-lŭ dă finuluĭ sĕŭ în mână ḑicêndŭ: — Poftimŭ, fine, ține pĕrulŭ acesta ca să ne poțĭ maĭ pe urmă da sémă de ce-ĭ, și la ce veĭ voĭ și dorĭ ca să-ți mérgă maĭ bine să ne spuĭ ca să scimŭ și noĭ. Și precum nu putemŭ noĭ fără feréstră și fără sf. sóre, așa să nu pótă și ómeniĭ ceĭ de cinste și de omenie fără de dumnia-ta, și precum ni-ĭ nouĕ dragă lumina sóreluĭ, așa să fiĭ și dumnia-ta dragŭ tuturora!

După acésta mama copiluluĭ, luândŭ pĕrulŭ din mânile acestuia, îlŭ strînge într'unŭ locŭ anume ca atuncĭ, când se va *spĕria* copilulŭ saŭ va căpĕta altŭ *beteșugŭ*, să-lŭ pótă afuma cu o parte dintr'însulŭ, iar cea-laltă parte o păstrézĕ până maĭ pe urmă, adecă până ce copilulŭ cresce maĭ mărișorŭ anume ca să-lŭ întrebe: de ce felŭ de vietate e pĕrulŭ acela? Și de ce felŭ de vită spune copilulŭ, la timpulŭ sĕŭ, că e pĕrulŭ ce i-lŭ arată, de acelŭ felŭ de vită va avé maĭ mare parte și norocŭ.

Când aşéză nânaşulŭ pre finulŭ sĕŭ pe pieptarŭ îĭ pune dinainte şi o strachină cu apă curată neîncepută, în care maĭ tórnă încă şi puţină aghiasmă. Strachina acésta o cumpĕră nânaşulŭ şi o aduce anume spre acestŭ scopŭ cu sine, când vine să-şĭ tundă finulŭ. Iar după ce l'a tunsŭ, cu o parte de apă îlŭ spală, o parte i-o dă ca s'o bea, iar restulŭ îlŭ duce şi-lŭ aruncă pre unŭ pomŭ verde, anume ca *să-ĭ mérgă noroculŭ ca din apă.* Când merge să arunce apa, iea pre copilŭ în braţe iar strachina într'o mână şi aşa se duce şi o aruncă. Atâtŭ strachina acésta câtŭ şi puişoriĭ ce i-a datŭ maĭ nainte precum şi fuiórele ce i le-a pusŭ pe capŭ rĕmânŭ finuluĭ ca darŭ din partea nânaşuluĭ sĕŭ.

După ce aŭ aruncatŭ acum şi apa şi după ce s'a întorsŭ nânaşulŭ cu finulŭ sĕŭ în casă se punŭ toţĭ ceĭ adunaţĭ la masă, unde ospĕtézĕ şi cinstescŭ unŭ timpŭ óreşĭ care, însă nu multŭ şi apoĭ sculându-se, se ducŭ toţĭ, câţĭ aŭ luatŭ parte la acestŭ actŭ, pe acasă.

Dacă se 'ntêmplă să móră copilulŭ înainte de a-ĭ fi sositŭ timpulŭ ca să fie retezatŭ, atuncĭ vine nânaşulŭ când e mortŭ, şi mĕsurându-lŭ maĭ întâĭ cu o aţişóră, îlŭ retézĕ în crucişŭ, apoĭ atâtŭ pĕrulŭ retezatŭ câtŭ şi aţişóra cu care a fostŭ mĕsuratŭ, scoţêndŭ unŭ cuiŭ din părete, le bagă în locŭlŭ acestuia şi bătêndŭ cuiulŭ iar la locŭlŭ sĕŭ, rĕmânŭ apoĭ acolo pentru totŭ-d'a-una.

Acésta se face anume ca de cum-va copilulŭ a fostŭ cu norocŭ, să nu se ducă norocŭlŭ cu dînsulŭ în pămîntŭ, ci să rĕmâe în casa părintéscă.

Dacă se 'ntêmplă să móră înainte de *scălduşcă* (scăldăciune), atuncĭ nânaşulŭ, când îlŭ retézĕ îĭ pune banĭ pe pieptŭ ca şi la scălduşcă. Banĭ aceştia îĭ ieaŭ apoĭ părinţiĭ şi-ĭ întrebuinţézĕ pentru lucrurile cele trebuincióse la înmormîntare (1).

(1) Dict. de Aniţa Ursachi.

In *Fundulŭ-Moldovei* ca și 'n *Frătăuțulă vechiŭ*, copiiĭ noŭ-născuțĭ se tundŭ de regulă la jumĕtate de anŭ.

Sosindŭ ḑiua menită pentru *tunderea pĕrului*, mama copiluluĭ se duce la o femee, fie aceea nânașa copiluluĭ saŭ alta străină, totŭ una-ĭ, și după ce a ajunsŭ ĭĭ ḑice:

— Să viĭ să-mĭ tunḑĭ băiatulŭ saŭ copila!

Dacă însă din întêmplare a venitŭ tocmaĭ atunci vre-o femee la dînsa ĭĭ ḑice:

—Bine că aĭ venitŭ! . . . fiĭ bună și-mĭ tunde băiatulŭ că acuma are *ciupĭ* (sing. ciupŭ)!

—Ți l'oiŭ tunde bucurósă, de ce nu! — rĕspunde femeea.

Femeea învitată vine apoĭ într'o *Lunĭ*, *Joĭ* saŭ *Sâmbătă*, și tunde fără multă ceremonie ciupiĭ de pĕrŭ aĭ copiluluĭ, și după ce i-a tunsŭ, strîngându-ĭ într'o hârtiuță, ĭĭ duce și-ĭ îngrópă la rădĕcina unuĭ pomŭ anume ca pĕrulŭ copiluluĭ tunsŭ să créscă ca pomulŭ.

Dacă mama copiluluĭ e avută, cinstesce pre femeea ce i-a tunsŭ copilulŭ, dacă e sĕrmană atunci numaĭ ĭĭ mulțămesce, iar cât pentru cinstitŭ o cinstesce maĭ pe urmă când are cu ce.

La vr'o câte-va sĕptĕmânĭ după tundere părinții copiluluĭ dimpreună cu maĭ mulțĭ inși, némurĭ de aprópe saŭ cunoscuțĭ, se ducŭ cu colacĭ la ceĭ ce le-aŭ tunsŭ copilulŭ și-ĭ închină ca și adevĕraților nânași aĭ copiluluĭ. Dacă nu aŭ colacĭ făcuțĭ, atunci ducŭ: grâŭ, zahărŭ, rachiŭ, etc. Maĭ pe scurtŭ ducŭ colacĭ, pe carĭ ĭĭ învelescŭ de regulă cu unŭ tulpanŭ, ca și adevĕraților cumătri la *colăcime.*

Femeea saŭ bărbatulŭ, care a tunsŭ copilulŭ, dăruesce la acéstă ocasiune copiluluĭ tunsŭ o viță, o óie saŭ unŭ cârlanŭ.

Se punŭ apoĭ cu toții la masă și ospĕtézăŭ, cinstescŭ și

se veselescŭ, căcĭ gospodarulŭ de casă sciindŭ că vorŭ veni, s'a pregătitŭ şi cu puţină masă.

In fine maĭ e de însemnatŭ încă şi aceea că părinţiĭ copiluluĭ şi ceĭ ce le-aŭ tunsŭ copilulŭ se numescŭ din ḑiua tunderiĭ începêndŭ între olaltă cumătri, ca şi când ceĭ din urmă arŭ fi botezatŭ copilulŭ celorŭ d'âmtâĭ (1).

In unele părţi ale *Transilvanieĭ* tunderea părului, numită de comunŭ *tunderea* saŭ *tăerea moţuluĭ*, se întêmplă de regulă abia după împlinirea anuluĭ alŭ treilea dela nascere. Ea se sĕvêrşesce totŭ-d'a-una într'unŭ chipŭ solemnŭ în presenţa némurilorŭ şi a celorŭ maĭ de aprópe amicĭ aĭ familieĭ. Şi precum maĭ nainte, aşa şi la acéstă ocasiune móşa jócă unŭ rolŭ fórte însemnatŭ profeţindŭ din crescerea părului copiluluĭ, ce are să se tundă, viitorulŭ acestuia. Aşa spre esemplu, dacă periĭ căpuluĭ de dinainte aĭ copiluluĭ crescŭ în forma de raze, se ḑice că elŭ ar avé unŭ cuibŭ pe capŭ şi că prin urmare va fi unŭ omŭ însemnatŭ şi înţeleptŭ; dacă are unŭ pĕrŭ fórte desŭ şi mare însemnéză, după credinţa poporuluĭ, că va fi voinicŭ şi tare, avutŭ şi norocitŭ.

Cum şi-a împlinitŭ móşa oficiulŭ sĕŭ începe naşulŭ, după o cuvîntare serbătoréscă, a tunde *moţiĭ* copiluluĭ cu unŭ fórfece noŭ, rumpe apoĭ deasupra capuluĭ sĕŭ o *turtă* dreptŭ în douĕ, şi pe când singurŭ mănâncă o parte de turtă, pe atuncĭ copilulŭ trebue să mănânce cea-laltă parte.

După acésta copilulŭ capĕtă atâtŭ din partea naşuluĭ câtŭ şi din partea tuturorŭ celorŭ presenţĭ câte unŭ darŭ. Naşulŭ cam de comunŭ îĭ dă unŭ darŭ maĭ însemnatŭ, ceva care să-l rĕmâe pentru tótă viéţa, de obiceiŭ o vită de o deosebită prăsilă. Apoĭ prin unŭ ospĕţŭ veselŭ, la care nicĭ când nu trebue să lipséscă musica şi joculŭ, se închee acéstă

(1) Dict. de Par. Lchaciu — Leuşténŭ.

ḑi fórte însemnată pentru unŭ copilŭ românŭ dela satŭ, şi totŭ din acéstă ḑi se numĕră copilulŭ, căruia i s'a tunsŭ moţulŭ, la copiiĭ maĭ mărunţiĭ la ale cărorŭ jocurĭ şi alte veseliĭ póte de acuma înainte să iea parte (1).

In *Moldova* nânaşulŭi saŭ nânaşa tunde numaĭ ciupiĭ finuluĭ seŭ, pre cariĭ îĭ aruncă apoĭ în ocolulŭ viteloru anume ca să aibă norocŭ la vite. Totŭ atunciĭ îĭ dă şi unŭ darŭ óreşĭ care (2).

In *Ţéra-Românéscă*, în ḑiua în care unŭ copilŭ împlinesce anulŭ, i se rupe *turta*, adecă: se pune o doniţă în care e apă şi în ea o sticlă cu vinŭ şi banĭ de argintŭ. Copilulŭ stândŭ pe doniţă, o persónă bĕtrână îĭ rupe o turtă în capŭ, apoĭ se scotŭ baniĭ din doniţă şi se punŭ pe o tavă împreună cu buchetele de florĭ, după accea se lasă copilulŭ să se ducă singurŭ la acea tavă. De va pune mâna întâĭ pe florĭ, în viéţă îĭ va plăcé florile şi va fi iubitŭ ca ele; iar de va apuca întâĭ baniĭ, va avé mare norocŭ de banĭ.

Turta ruptă se face maĭ multe bucăţele şi se împarte pe la asistenţiĭ pentru mâncare *ca să pótă şi copilulŭ să ajungă vârsta celuĭ bĕtrânŭ.*

In unele localităţĭ din *Ţéra-Românéscă* se obicĭnuesce acésta până la treĭ anĭ (3). In alte localităţĭ însă pâne la ḑece anĭ. Şi 'n fie-care anŭ se face câte unŭ colacŭ saŭ o turtă care se rupe pe capulŭ copiluluĭ la ḑiua nascerii sale, şi care o totŭ măresce cu o mĕsură maĭ mare (4).

Totŭ în *Ţéra-Românéscă*, când se tunde unŭ copilŭ în capŭ pentru prima óră, pĕrulŭ luĭ nu se aruncă orĭ şi unde arŭ fi ca să calce cine-va pe elŭ, ci se punе într'unŭ locŭ pă-

(1) Wlislocki, op. cit. p. 13—14.—Slavici, Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukovina. Wien 1881, p. 167.

(2) Dict. de Aniţa Pletosŭ, Româncă din Rădăşenĭ, judeţulŭi Sucéva.

(3) Ionénu, op. cit. p. 22.

(4) Com. de d-lŭ G. Lateşŭ, preotŭ în Rădăşenĭ, judeţulŭi Sucéva.

zitŭ, căcĭ altĕ-felŭ, după credinţa poporuluĭ românŭ din acele părţĭ, când se va face mare va căpĕta durere de capŭ (1).

In fine totŭ în *Ţéra-Românéscă*, când copilulŭ împlinesce unŭ anŭ, i se pune în capŭ unŭ paharŭ cu vinŭ şi d'asupra o *azimă*, pre care o rupe preste paharŭ, şi din ea se dă copiluluĭ să mănânce muiată în vinulŭ din paharŭ. Acésta este semnŭ ca să ureze anĭ mulţĭ, pânea fiindŭ în fie-care anŭ nutrimentulŭ omenirii (2).

La Românii din *Macedonia* este datină, cum era în *Principate* (România) maĭ nainte la ţĕranĭ, a tăia copiilorŭ *moţulŭ* când ajungŭ într'o vîrstă de câţĭ-va anĭ. Acéstă tăiere de moţŭ se face cu óre-care ceremonie; alţiĭ în alte locurĭ frângŭ o *turtă* pe capulŭ copiilorŭ când sunt de unŭ anŭ (3).

Cea maĭ mare parte a datinelorŭ şi credinţelorŭ înşirate maĭ sus eraŭ usitate şi *la vechiĭ Romanĭ*, cu acea simplă deosebire numaĭ, că pe când la Românĭ ele se usitézĕ în timpulŭ de faţă la jumĕtate de anŭ, la unŭ anŭ saŭ şi maĭ târdiŭ, pe atuncĭ la Romanĭ eraŭ totŭ-dea-una usitate într'a opta saŭ şi a noua ḑi după nascerea unuĭ copilŭ, adecă în aceeaşĭ ḑi, în care până şi 'n ḑiua de *astădĭ* biserica nóstră ort. or. îndătinézĕ de a tunde pre copiiĭ noŭ-născuţĭ.

Într'a opta saŭ a noua ḑi după nascere, în care se lustra şi curăţia copilulŭ noŭ-născutŭ în înţelesŭ religiosŭ, şi 'n care i se da numele, în aceeaşĭ ḑi era datină de a se duce sacrificiŭ pentru ḑeiĭ de casă, a se închina şi sânţi capulŭ prunculuĭ ḑeilorŭ, şi întru acestŭ semnŭ a i se tăia apoĭ periĭ din capŭ, saŭ a se tunde de totŭ. Totŭ într'acéstă ḑi prunculŭ, care păşia acum ca persónă în lume, se recomanda

(1) Ioném, op. cit. p. 23.

(2) I. St. Negoescu, Credinţe populare în «Lumina pentru toţi». an. II Bucuresci 1888, p. 473.

(3) Dim. Bolintinénu, Călĕtoriĭ în Macedonia, p. 94.

unuĭ geniŭ şi i se făcea unŭ prognosticŭ, adecă i se cerca din semne viitorulŭ, spre care scopŭ se invocaŭ tóte ḑeităţile de sórte precum: Parcele, Fata Scribunda, Carmentes şi Fortuna (1).

Datina Românilorŭ de astăḑĭ de a-şĭ tunde ḑopiiĭ abia la jumĕtate de anŭ saŭ şi maĭ târḑiŭ, după cum s'a arĕtatŭ în şirele de maĭ sus, şi nu nemijlocitŭ după botezŭ, cum îndătinéză biserica, saŭ după lustrare, cum îndătinaŭ Romaniĭ, credŭ că vine de acolo că pĕrulŭ celorŭ maĭ mulţĭ copiĭ noŭ-născuţĭ e prea micŭ spre a se puté tunde, apoĭ şi de aceea că Româniĭ din cele maĭ multe părţĭ nu'ndătinézĕ a umbla tunşĭ, ca Romaniĭ, ci cu plete lungĭ. Decĭ din timpulŭ acela, când aŭ începutŭ a-şĭ lăsa plete, credŭ eŭ că aŭ începutŭ a tunde pre copiiĭ lorŭ cu multŭ maĭ târḑiŭ, abia după ce le cresce acum pĕrulŭ mărişorŭ, parte ca să aibă ce tunde şi parte de aceea ca după ce i-aŭ tunsŭ o dată cum se cade, să créscă maĭ desŭ şi maĭ frumosŭ.

Tunderea pĕruluĭ, care e de origine orientală, se află de altmintrelea şi la *Ruşĭ* şi maĭ alesŭ la ceĭ din părţile sudice.

Băiatulŭ rusŭ, alŭ căruĭ capŭ până în momentulŭ primeĭ tunderĭ nu l'a atinsŭ nicĭ unŭ fórfece şi póte că nicĭ unŭ stropŭ de apă, de óre-ce acésta, după credinţa Ruşilorŭ, i-arŭ fi adusŭ nu numaĭ óre-şĭ care bólă, ci chiar şi mórtea, se pune pe unŭ cojocŭ de-asupra meseĭ, şi apoĭ pe când mama sa îlŭ ţine de subsuorĭ, pe atuncĭ tatălŭ sĕŭ îĭ tunde pĕrulŭ.

Prin tunderea acésta se recunósce elŭ totŭ odată ca o fiinţă bărbătéscă, pe când maĭ nainte se numera la genulŭ amestecatŭ.

(1) Marienescu. Cultulŭ păgânŭ şi creştinŭ. t. I. p. 308—309. — Preller. Röm. Myth. t. II. p. 210.

Şi pe când tatălŭ sĕŭ ĭlŭ tunde, iar ceĭ-lalţĭ membri a familieĭ staŭ de faţă la acéstă ceremonie, pe atuncĭ moşulŭ băiatuluĭ adună într'unŭ tălgeraşŭ baniĭ, ce servescŭ spre acoperirea speselorŭ meseĭ, care e îndătinată a se da la acéstă ocasiune şi care firesce că nicĭ o dată nu póte să lipséscă (1).

Am amintitŭ maĭ sus că după *tunderea* unuĭ copilŭ mama acestuia, strîngêndu-ĭ pĕrulŭ tunsŭ, cu o parte ĭlŭ afumă când se sparie anume ca să-ĭ trécă de *spăriatŭ*, iar o parte ĭlŭ păstréză până ce a crescutŭ *măruţŭ* şi póte acuma distinge tóte lucrurile anume ca, arĕtându-i-lŭ, să vadă de ce va spune că este . . . . .

Decĭ după ce a ajunsŭ acum etatea aceea, în care póte să distingă lucrurile unuluĭ de altulŭ, mama copiluluĭ saŭ că se duce cu dînsulŭ şi cu pĕrulŭ păstratŭ la nânaşulŭ sĕŭ, saŭ că acesta vine la finulŭ sĕŭ acasă şi, arĕtându-ĭ pĕrulŭ, ĭlŭ întrébă ḑicêndŭ:

— De ce e pĕrulŭ acesta, fine?

Dacă copilulŭ rĕspunde că e de cutare saŭ de cutare vită e semnŭ bunŭ, căcĭ va avé norocŭ la vite, dacă ḑice că e de *câne*, de *mâţă* saŭ de altă vietate necurată, e semnŭ rĕŭ, căcĭ atuncĭ nu va fi gospodarŭ, iar dacă ḑice că e de omŭ, atuncĭ e unŭ semnŭ că va fi fórte cu minte şi deşteptŭ la capŭ (2).

In cele maĭ multe părţĭ atâtŭ din *Bucovina*, câtŭ şi din *Transilvania* este datina de a păstra, pe lângă pĕrŭ, încă şi *buriculŭ copiilorŭ* după ce acesta s'a uscatŭ, s'a desfăcutŭ de unde a fostŭ legatŭ şi a căḑutŭ jos, până ce crescŭ marĭ şi începŭ a pricepe, în unele localităţĭ chiar şi până după alŭ şéptelea anŭ dela ḑiua nascerĭĭ.

(1) Illustrirte Chronik der Zeit. an. XX. Stuttgard 1891. No. 20, p. 626.
(2) Cred. şi dat. Rom. din cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ.

Decî de comunŭ în aceeaşi ḑi, în care i se arată pĕrulŭ, i se dă şi buriculŭ ca să-lŭ desnóde. Şi dacă *băiatulŭ*, căruia i se dă de desnodatŭ, îlŭ póte lesne desnoda, se crede că va fi isteţŭ şi priceputŭ la orî şi ce lucru; iar dacă e *copilă* că va sci asemenea orî şi ce cóse, ţése, etc. că nimicŭ nu-î va cădé greŭ, din contră dacă nu-lŭ va puté de felŭ desnodà saŭ se va munci fórte multŭ, se crede că nu va fi prea ajunsŭ de capŭ.

Unii îndătinézà a-î întreba, ca şi despre pĕrŭ, de ce e buriculŭ? şi de ce felŭ de animalŭ spune că e, de acela va avé mai mare parte şi norocŭ în viéţă.

In unele părţi din *Transilvania* buriculŭ băeţilorŭ se pune şi se păstréză de regulă în grindă, iară alŭ copilelorŭ într'unŭ locŭ mai îndositŭ. După ce crescŭ copiii marî se iea din locŭlŭ unde a fostŭ pusŭ, se găuresce cu unŭ fusŭ atâta câtŭ să se pótă privi printr'însulŭ, apoî se dă ca să se uite prin elŭ, creḑêndu-se că celŭ alŭ cuî e buriculŭ, la ce felŭ de lucru se va uita şi-lŭ va vedé, fie acela orî şi ce va fi, îlŭ va deprinde şi învĕţa fórte uşorŭ. (1)

In alte părţi, totŭ din *Transilvania*, se crede că e bine a se da buriculŭ copiluluî, când acesta începe şi póte a se jucà anume ca, jucându-se cu dînsulŭ, să-lŭ pérdă ca să nu se scie ce s'a făcutŭ cu elŭ (2).

In *Ţéra-Românéscă* buriculŭ unuî copilŭ se păstréză până ce copilulŭ respectivŭ se face mai mare, atunci se móie în apă şi i se dă să se uite prin elŭ, anume ca să se facă îndămânaticŭ, şi să pótă face totŭ ce va vedé (3).

(1) Com. de domnii I. Georgescu, Rom. Simu şi B. Iosofŭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu şi Rom. Simu: «Dacă taie buriculŭ la copilŭ, partea ce-î taiată o pune în unŭ locŭ de păstrare şi după şépte anî îlŭ iea şi-lŭ umflă şi-lŭ dă la copilŭ saŭ fată ca să se uite prin elŭ şi apoî se nasce din a'c'ŭ pruncŭ saŭ pruncă o persónă ingeniósă.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 12.

Totŭ în *Ţéra-Românéscă* este datină ca femeea, care face celŭ d'întâi copilŭ, să se uite pe buriculŭ luĭ, şi câte noduri va vedé pe elŭ, atâţia copiĭ va maĭ face (1).

Aceeaşĭ datină şi credinţă există şi la Românii din Bucovina.

In *Banatŭ* móşa, numită altmintrelea şi «*babă de buricŭ*», după ce a tăiatŭ buriculŭ prunculuĭ noŭ-născutŭ pe unŭ bĕţŭ de cornŭ, anume ca micuţulŭ să fie mlădiosŭ şi tare ca cornulŭ, îlŭ învĕlesce într'unŭ peticŭ de pânză noŭ, curatŭ şi ne maĭ purtatŭ, apoĭ dacă atâtŭ ea câtŭ şi nepóta sa, pe care o numesce de acum înainte «*nepótă de buricŭ,*» voescŭ ca acésta din urmă să maĭ nască şi alţĭ pruncĭ, îlŭ duce şi-lŭ îngrópă la rădĕcina unuĭ mĕrŭ tênĕrŭ şi sănĕtosŭ saŭ, dacă nu se află nicĭ unŭ mĕrŭ prin apropiere, la rădĕcina unuĭ goronŭ, sorocindŭ şi bombănindŭ în acelaşĭ timpŭ la câţĭ anĭ să maĭ nască nepóta sa altŭ pruncŭ.

Dacă nepóta nu voesce să aibă de grabă saŭ chiar de felŭ alţĭ pruncĭ, atuncĭ móşa iea buriculŭ precum şi unélta cu care l'a tăiatŭ şi cămeşa, în care a născutŭ nepóta şi ducêndu-le pre tóte aceste le îngrópă la o moghilă, unde se împreună treĭ hotare, sorocindu-le ca atuncĭ să maĭ nască nepóta, când se voru desgropa aceste lucruri îngropate de dînsa (2).

In *Ungaria* din contră, dacă nepóta nu voesce să aibă de grabă pruncĭ, móşa, după ce a tăiatŭ buriculŭ copiluluĭ, îlŭ înódă în şépte locurĭ şi imediatŭ după aceea îlŭ spală cu apă rece, în credinţă că, făcêndŭ acésta, nepóta nu va maĭ nasce altŭ pruncŭ până după alŭ şéptelea anŭ, adecă până ce nu voru trece atâţia anĭ câte noduri a făcutŭ ea în buricŭ (3).

(1) Ionénu, op. cit. p. 11.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariu şi I. Popovicĭ.
(3) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

In fine de și nu se ține de materia ce o tratămŭ, totuși credŭ că aicĭ e locul să amintimŭ încă și următórea datină, anume că la *Duminica tênĕră*, adecă Duminica primă după luna nóuă, se *îngădură urechile copiilorŭ* micĭ spre a le pune cerceĭ (1).

După treĭ lunĭ i se dă prunculuĭ de bĕutŭ, maĭ alesŭ în unele părți din *Banatŭ*, pentru prima óră dela nascere, apă petrecută printr'unŭ fluerŭ saŭ clarinetă, anume ca să capete și elŭ versulŭ acestorŭ instrumente.

După șése lunĭ unele mame ducŭ pruncii lorŭ la móră și acolo apoĭ îĭ punŭ în coșulŭ unde se pune grâulŭ saŭ porumbulŭ de măcinatŭ, pentru ca și eĭ să fie liberĭ la vorbă cum e *chichirezulŭ* (2) dela móră (3).

(1) «Luminătoriulŭ» an. X. Timișóra 1889. No. 65.

(2) *Chichirezulŭ* e o unéltă dela coșŭ, care atinge pétra învirtitóre și face de pică grăunțele sub pétră.

(3) Com. de d-lŭ Ios. Olariu.

XXV.

ÎNȚĂRCAREA.

Cea mai mare parte de Românce îndătinézĕ a da copiilorŭ sĕĭ de suptŭ unŭ anŭ și jumĕtate, unele însă și mai multŭ, adecă până aprópe la doĭ anĭ, iar altele, când sunt *grăbite* de alți copiĭ, când sunt *gróse*, le daŭ după împrejurărĭ numaĭ 7—9 lunĭ, căcĭ în casulŭ acesta țița nu-ĭ bună.

In vechime Româncele din *Bucovina* daŭ de suptŭ în genere *doĭ anĭ fără o lună*, mai multŭ nu, pentru că dacă se împliniaŭ doĭ anĭ, se considera ca unŭ pĕcatŭ (1).

Dacă copiiĭ sunt de constituție slabă, iar mamele lorŭ sănĕtóse și tarĭ, atuncĭ de regulă îĭ lăptézĕ mai multŭ de unŭ anŭ, anume ca să prindă la putere, să fie voinicĭ, iar dacă mamele lorŭ sunt slăbănóge saŭ bolnăvicióse, și din causa acésta nu le vine lapte, atuncĭ se înțelege că sunt constrînse a-ĭ *înțărca* câtŭ se póte mai de grabă.

Româncele din unele părți ale *Transilvanieĭ* spunŭ că copilulŭ e bine să sugă douĕ *Parisimĭ* (2).

(1) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarcŭ.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

Cele din *Banatŭ* înţarcă pre copiii lorŭ de regulă când le vine mai bine la socotélă, unele mai nainte de a se împlini anulŭ, altele la unŭ anŭ şi jumĕtate, altele la doi ani şi iarăşi altele, din dragoste mare ce o aŭ cătră dînşii, abia după 2—5 ani. Cele mai multe însă sunt de părere că unŭ copilŭ trebue să sugă doi ani încheiaţi, căci atunci cresce mai bine şi se desvóltă regulatŭ atâtŭ în privinţa corporală câtŭ şi în cea spirituală. Sugêndŭ unŭ copilŭ numai unŭ anŭ saŭ ceva peste unŭ anŭ, se alege *merşiavŭ*, slabŭ, iar dacă se înţarcă mai de timpuriŭ se alege şi mai slabŭ. Dar şi când se înţarcă după 2—5 ani încă nu e bine, căci atunci, devenindŭ copilulŭ *iclénŭ*, mama sa nu-lŭ póte înşela cu una cu douĕ, ci multe apucături şi înşelăciuni e necesitată să întrebuinţeze, până ce-lŭ desbară şi desvaţă de ţiţă (1).

Românсele din *Transilvania*, şi anume cele din comitatulŭ Solnocŭ-Doboca, îndătinéză a înţărca pre copiii lorŭ ceî mai tarî de regulă când sunt de unŭ anŭ, iar pre ceî mai slăbiţi după unŭ anŭ şi jumĕtate (2).

Cele din Ungaria şi anume din comitatulŭ Satmareluî din contră sunt de părere că unŭ copilŭ e bine să se înţarce câtŭ mai iute, adecă cum prinde a mânca lapte, căci celŭ ce se înţarcă mai de timpuriŭ se face totŭ-deauna mai isteţŭ, mai deşteptŭ la minte, deprinde tóte celea mai de grabă şi mai uşorŭ, pe când dacă i se dă ţiţă până ce e mare, devine prostŭ, greŭ la capŭ şi nu póte nimicŭ învĕţa. Ba, ce este încă mai multŭ, astŭ-felŭ de copii adese-orî devinŭ nu numai bolânzî, ci rĕmânŭ chiar şi muţi (3).

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicî.

(2) Com. de d-lŭ Aur. Chinteanu.

(3) Com. de d-lŭ Elia Popŭ. — Totŭ aşa spunŭ şi o sĕmă de Românî din Bucovina.

Ce se atinge în specialŭ de ḑiua și modulŭ înțărcării precum și de datinele și credințele ce sunt îmbinate cu acésta, trebue să notămŭ că Romăncele din cele mai multe părți ale *Bucovinei* nu îndătinézĕ nici când a-și înțărca copiii într'o ḑi de postŭ, ci numai în una de fruptŭ; o excepțiune dela acésta regulă generală se'ntêmplă dóră numai atunci, când sunt constrînse de împrejurări (1).

Totŭ așa facŭ și Romăncele din *Banatŭ*.

Acestea încă îndătinézĕ a-și înțărca copiii numai în ḑile de fruptŭ și anume: saŭ în cășlegile Crăciunului, când îi potŭ momi câte c'unŭ dărabŭ de cărnațŭ saŭ pe la Pasci când îi potŭ momi cu óuĕ roșii, saŭ în sfîrșitŭ pe la Rusale când este lapte de ajunsŭ și felurite *pomoróge* precum: mere, pere, cireșe etc. cu cari se dedaŭ copiii și uită de țîță (2).

In unele părți ale *Transilvaniei* din contră îndătinézĕ a-i înțărca de comunŭ într'o Vineri diminéța (3), iar în *Țéra-Românéscă Lunia* (4).

Sosindŭ ḑiua menită pentru înțărcare unele mame din *Transilvania* mulgŭ totŭ laptele, câtŭ se află în țîțe și mestecándu-lŭ cu făină de grâŭ, pregătescŭ o *coca* dintr'însulŭ. Coca aceea apoi o daŭ copiluluĭ ca s'o mănânce în credință că mâncând'o, nu-și mai aduce nici când aminte de țîță. Altele taie unŭ puiŭ și ungêndu-și țîțele cu sângele acestuia amăgescŭ pre copiĭ, spuindu-le că le-a mâncatŭ cățelulŭ (5). Și iarăși altele îndătinézĕ a-și unge mai întâi țîțele cu miere și apoi a le presura cu sare saŭ a-și băgă o perie în sinŭ astŭ-felŭ că voindŭ copilulŭ să se atingă de țîță să-lŭ împungă

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță; — din Boianŭ și Vicovulŭ-de-sus, com. de d-lŭ V. Turturénu.

(2) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Ionénu, op. cit. p. 23.

(5) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

și după aceea a-lĭ îmbia ca să sugă. In casulŭ întâĭ îngreţoşându-se, iar în casulŭ ală doilea spuindu-i mama că s'ar afla lupulŭ în sînŭ și acela îlŭ muşcă, se teme a se apropia cu gurița de sînŭ, se înţelege de sine, dacă copilulŭ e acuma mărișorŭ, dacă a începutŭ a umblà și a vorbi (1).

Maĭ totŭ aşa facŭ și Româncele din *Ungaria*. Acestea când voescŭ a-şĭ înţărca copiiĭ, îşĭ ungŭ ţiţele cu funingene de pe hornŭ până ce se facŭ negre, apoĭ când copilulŭ, pre care vreaŭ să-lŭ înţarce, cere ţiţă, îşĭ desvĕlescŭ pieptulŭ și ḑicŭ:

Bibi-i hîdă ţiţa,
C'a spurcat'o mâţa!

Dacă nu se înţarcă cu acésta, apoĭ punŭ în gura *spacelului* periuţa cea de unsŭ firele pânzeĭ și ḑicŭ:

Bibi! fugĭ de aicĭ, nu umblà,
Că-i lupu și te-a mâncà!

Iar dacă nicĭ acésta nu folosesce, atuncĭ sdrobescu și presură piperŭ pe ţiţă și astŭ-felŭ i-o dă apoĭ să sugă (2).

In fine unele întorcŭ cămeșa cu gura la spate, anume ca și copilulŭ să se întórcă dela suptŭ, dela ţiţă, saŭ fierbŭ unŭ oŭ și-lŭ punŭ pe pragulŭ tinḑeĭ, apoĭ luândŭ copilulŭ și scoţêndu-lŭ peste pragŭ afară îĭ daŭ oulŭ și o bulcă în mână ḑicêndŭ că *acum e pe pânea lui*. Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ se înţarcă fórte lesne și că în curêndŭ uită ţiţa (3).

In *Ţéra-Românéscă* de Dumineca séra se pune după uşa caseĭ unŭ paharŭ cu vinŭ și cu unŭ covrigŭ. Luni diminéţa, când copilulŭ se scólă, se lasă să se ducă singurŭ să le iea de acolo, apoĭ i se dă să mănânce.

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu și I. Georgescu.
(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.
(3) Dat. și Cred. Rom. din Bucovina.

Acésta se face ca să uite țîța curêndŭ și să n'o mai dorêscă (1).

In *Moldova* fierbŭ unŭ oŭ și-lŭ punŭ după ușă și trimitŭ apoĭ copilulŭ ca să-lŭ găsêscă (2).

In *Macedonia* când muma înțarcă copilulŭ iea o nucă, o despică în două jumĕtăți și în cója eĭ pune treĭ cărbunĭ aprinși pre carĭ îĭ stinge cu laptele din sînulŭ eĭ, alăturézā apoĭ acele două jumĕtăți de formézā nuca cum a fostŭ și așa o păstrézā până ce nasce unŭ altŭ copilŭ, apoĭ a treia ḑi dela nascere pune nuca pe focŭ, pentru ca să-ĭ vie lapte în abundanță (3).

In timpulŭ înțărcăriĭ însă mama nu e bine ca să se depărteze pe mai multe ḑile de-acasă, pentru că pe de-o parte ceĭ mai mulți copiĭ tânjescŭ fórte tare după țîță și dacă ar întrerupe dintr'o dată a le da de suptŭ fórte lesne arŭ puté să se bolnăvéscă, pe de altă parte, mai alesŭ când le vine fórte multŭ lapte, póte și lorŭ fórte ușorŭ să li se *mosorască* (4), adecă să li se *bolohănésca* țîțele și din causa acésta să pătiméscă nu numai ḑile, ci chiar și sĕptĕmâni întregĭ. Deci cele mai multe mame, una ca să nu li se bolohănéscă țîțele, iar a doua ca să nu li se bolnăvéscă copiiĭ, îndătinézā a-ĭ înțărca pe 'ncetulŭ, dându-le în ḑiua dintâĭ numai de treĭ orĭ, într'a doua de două orĭ și într'a treia o dată de suptŭ și 'n chipulŭ acesta îĭ facŭ pe 'ncetulŭ să uite țîța.

Și dacă cu tóte acestea uneĭ femeĭ i se *bolohănesce pieptulŭ*, atuncĭ ca să nu i se 'ntêmple nimicŭ rĕŭ, întrebuințézā diferite mijlóce spre vindecare.

(1) Ioném, op. cit. p. 23.

(2) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 48. — Dict. de An. Pletosŭ din Rădășenĭ: «Se cóce unŭ oŭ și se pune după ușă, copilulŭ se duce și-lŭ iea.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 50.

(4) Țîța se *mosorește* (= bolohănesce) pe sub pele și se face *ghilotie* (se scóce).

Dacă nu stîrpesce de grabă ţîţa, adecă dacă totŭ îĭ maĭ vine lapte, piséză usturoiŭ şi dându-se apoĭ în dosulŭ hornuluĭ frécă cu usturoiulŭ pisatŭ câtŭ póte suferi atâtŭ ţîţele cât şi pieptulŭ, anume ca să *îndărăteze* (să stîrpéscă maĭ de grabă (1) iar laptele, ce-lŭ mulge din când în când, nu-lŭ aruncă jos, ci-lŭ îngrópă anume ca să nu-lŭ lingă mâţa orĭ cânele, că apoĭ *se spurcă ţîţa* şi nu are maĭ multŭ lapte pentru alţĭ copiĭ (2).

O sémă însă se afumă cu *putregaiŭ de răchită* asemenea ca să stîrpéscă laptele şi să nu le ardă pieptulŭ. Şi iarăşĭ o sémă înferbîntă o cremene în focŭ şi aruncând'o într'o strachină, în care se află apă, se aburescŭ cu aburiĭ ce iesŭ din apa încălţită (3).

In fine maĭ e de însemnatŭ încă şi aceea că, după credinţa poporuluĭ din tóte provinciile locuite de Românĭ, toţĭ copiiĭ ceĭ *întorşĭ*, adecă toţĭ aceĭa carĭ aŭ fostŭ odată înţărcaţĭ, dar după vr'o câte-va ţile saŭ săptĕmânĭ mamele lorŭ, vĕţêndu-ĭ că prea tare tânjescŭ, saŭ din altă causă óre-şĭ care le-aŭ datŭ iarăşĭ ţîţă de suptŭ, după ce crescŭ marĭ, sunt fórte rĕĭ de ochĭ aşa, că în tótă viaţa lorŭ orŭ la cine se vorŭ uita, fie omŭ saŭ vită, fie orĭ ce va fi, respectivulŭ îndată se dióche şi se bolnăvesce şi cu nimicŭ alta nu se póte vindeca fără numaĭ cu stîngerea de cărbunĭ şi cu descântarea de diochĭ. De aceea nu e bine nicĭ o dată a *întórce* pre unŭ copilŭ înţărcatŭ, adecă a-ĭ da încă pe unŭ restimpŭ de suptŭ, ci dacă l'a înţărcatŭ o dată, înţărcatŭ să rĕmână pentru totŭ-dea-una (4).

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénu, M. Bărbuţă şi M. Nistorŭ.

(2) Dict. de M. Nistorŭ.

(3) Dict. de M. Bărbuţă.

(4) Dict. de M. Bărbuţă şi alte Românce din Bucovina. — Com. de d-lŭ V. Turturénu: «*Ceĭ întorşĭ dela ţîţă* aŭ puterea de a diochia chiar de mórte. Dacă însă îşĭ aducŭ aminte de acéstă însuşire a lorŭ şi dicŭ scuipându: *să*

ADAUSŬ.

I.

CÂNTECE DE CUMĂTRIE.

1.

Sara bună.

(Din Lisaura, sătișorŭ în apropierea orașuluĭ Sucéva).

— Sara bună, fina mea!
— Mulțămescŭ, nânașule!
— Sara bună, nu de *tătŭ*,
Că am gândŭ să te maĭ vĕdŭ;
Sara bună, eŭ m'oiŭ duce,
Mulțămescŭ de gură dulce,
Gură dulce ca la tine
Nu-ĭ în satŭ la noĭ la nime!

2.

Cumătrița.

(Din Fundulŭ-Moldoveĭ, dict. de P. L. Leușténŭ).

— Cumătriță, haĭ la târgŭ,
Să vĕdŭ boiĭ cum se vîndŭ!
— Cumătre de lângă Runcŭ,
Pas 'nainte că te-ajungŭ;
De-ĭ vedé că zăbăvescŭ,
Fă-mĭ cu mâna că pornescŭ!

3.

Tătăișa.

(Din prejurulŭ Năsĕuduluĭ)

Tătăișă și cumătră!
Lasă ușa descuiată
Și feréstra destupată
Să ne maĭ vedemŭ odată.
Cumătră și tătăișă!
Nu-mĭ da hârbŭ cu *semachișă*,
Ci-mĭ dă hârbulŭ cu untulŭ,
C'acela mi-ĭ sufletulŭ!

4.

Lelea albă.

(Din Siretiŭ, dict. de Const. Nemeșŭ).

Lelea albă ca omĕtulŭ
Se iubesce cu cumătrulŭ,
Lelea albă cum îĭ cașulŭ
Se iubesce cu nânașulŭ,
Lelea albă ca vătrariulŭ
Se iubesce cu jindariulŭ,
Lelea albă ca ciaunulŭ
Se iubesce cu jupânulŭ.

II.

CANTECE DE LÉGĂNŬ.

1.

La unŭ băeţelŭ.

(Din Stroeşci, com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ şi exarchŭ.)

Haida a, a, a, a, a, a,
Haida nani cu mama!
C'unŭ piciorŭ te-oiŭ legănà,
Ţîţă dulce că ţi-oiŭ da
Şi din gură ţi-oiŭ cântà
Să dormĭ să te odihnescĭ,
Mare mărişorŭ să crescĭ.
Culcă-te cu mămuţa,
Ţîţă dulce ţi-oiŭ maĭ da,
Tare binc te-oiŭ cătà,
Când îĭ cresce mărişorŭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ,
Să-ĭ ducĭ plugulŭ la ogorŭ,
Şi-ĭ arà şi-ĭ semĕnà,
Mămuca s'a bucurà!

2.

La unŭ băeţelŭ.

(Din Berchişescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Culcă-te, puiuţule,
Că dormŭ *tăte* apele!
Culcă-te
Şĭ-alină-te
In legănuţŭ
De păltănuţŭ,
Faşă dalbă de mătasă,
A mămuchiĭ puiŭ de casă.
Şi-ţĭ închide ochişoriĭ
Să créscă mamiĭ feciorĭ,
Că eŭ bine te-amŭ făşatŭ,
Te-amŭ culcatŭ, te-amŭ legănatŭ,
Dóră-ĭ cresce mărişorŭ
Să-mĭ fiĭ scumpŭ şi bunişorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ!

3.

La unŭ băeţelŭ.

(Din Tişeuţŭ, satŭ în districtulŭ Sucevĭ, com. de d-lŭ G. Mleşniţă, învĕţătorŭ.)

Haĭde liliu, dragulŭ mamiĭ,
Scumpulŭ mamiĭ, bunulŭ mamiĭ,
Haĭde liuliu cu mama,
Că mama te-a legăna
Şi din gură ţĭ-a cânta,
Ţ-a cânta încetişorŭ
Dóră-ĭ cresce mărişorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ.
Dragulŭ mamiĭ copilaşŭ,
Tu eştĭ alŭ meŭ îngeraşŭ,

Cu tine mĕ zăbăvescŭ
Şi lucrulŭ nu-lŭ maĭ gătescŭ.
Dragulŭ mamiĭ dormĭ în pace
Dóră lucrulŭ mi l'oiŭ face!

4.

La o copiliţă.

(Din Şcheia, satŭ în apropierea Sucevii.)

Vine Domnulŭ cu somnulŭ
S'adórmă puişorulŭ,
Şi Dómna cu perina
Să-mĭ adórmă cocuţa
Din sfinţitŭ în rĕsăritŭ
Cocuţa mĭ-a hodinitŭ.
Mititică mĭ-am culcat'o
Mărişóră mĭ-am sculat'o,
Că Domnulŭ mĭ-a hodinit'o
Şi frumosŭ că mĭ-a crescut'o.
Maĭca sa, când a vĕdut'o
Tare s'a maĭ bucuratŭ
La dînsa că s'a plecatŭ
Şi 'n braţe că mĭ-a luat'o
Şi frumosŭ mĭ-a sărutat'o,
Pe slugnic'a mulţămit'o,
Cu mulţĭ banĭ a dăruit'o,
Şi cu blânde, dulcĭ cuvinte,
Iar mĭ-a pus'o ca să-ĭ cânte.
De lucra, de nu lucra,
Totŭ cinste slugniceĭ da.
Slugnica, când o cinstia,
Maĭ de parte-o legăna
Şĭ-alte cântece-ĭ cânta
Să trăiéscă cocuţa!

5.

La o copiliță.

(Din Fundulŭ-Moldoveĭ, dict. de P. L. Leușténŭ.)

Tiucu, tiucu puiŭ de rață,
Vină la bădiță 'n brațe.
Tiucu, tiucu puiŭ de curcă
Vină 'n brațe și te culcă.
Tiucu, tiucu, puiule,
Vină 'n tóte ḑilele
N'ascultà minciunile!

6.

La gemeni.

(Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Are mama doĭ feciorĭ,
De departe par' că-sŭ florĭ,
Iar de-aprópe-apropișorŭ
Mama are ajutorŭ.

7.

La unŭ șpuriŭ.

(Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Nani, nani cu mama,
Că mama te-a legănà,
Cu mâna te-a legănà,
Cu gura te-a blăstĕmà.
Tare nu te-a blăstĕma

Pentru că nu-ĭ vina ta,
Ci e vina altuia.
Şi-sŭ de vină maĭ multŭ cŭ,
C'am greşitŭ şi-mĭ pare rĕŭ.
Tare rĕŭ am maĭ greşitŭ,
Că cinstea mĭ-am prăpăditŭ.
Când pe tine te-am făcutŭ
Tótă cinstea s'a trecutŭ.
Să te ardă foculŭ minte,
Că nu mĭ-aĭ fostŭ maĭ nainte
Să mĕ 'nveţĭ ca unŭ părinte.
Acum eştĭ, nu-mĭ trebuescĭ,
Că nemicŭ nu-mĭ folosescĭ!

ERORI DE TIPARŬ.

Pag.	*şirulŭ:*	*in locŭ de:*	*cetesce:*
18	7 de jos	insuşĭ	insuşi
19	13	streşină	streşina
20	1 de jos	umblă şi cu	umblă cu
21	6 de jos	alvie	albie
25	2 de jos	moliftă	molitfă
34	3	sciutóre, aceea	sciutóre, şi aceea
44	16	ien	iee
46	8 de jos	da	de
54	6 de jos	zahărŭ	zăharŭ
54	2 nota 2.	femea	femeea
55	10	femea	femeea
60	4 nota 1.	secotesce	socotesce
70	14	pe-aci de vină	pe-aci să devină
82	1 nota 4.	1882	1892.
83	17	zahărul	zăharulŭ
84	2 nota 2.	Şomcuţa-mare	Şomcuta-mare
90	4	cămăşĭ	cămeşi
90	3 nota 1.	funde	funte
91	1	medalionŭ saŭ medailon	nŭ rotundŭ saŭ
92	3 nota 2.	cim	cin
96	1 nota 1.	rostirĭ	rostirĭ
97	16	saŭ pre	saŭ spre
99	6	hrană	hasnă
105	10	pentra	pentru
105	22	dintr'ună	dintr'unŭ
112	17	desprea	despre
117	7 de jos	ca	că
135	8	cumetrele	cumătrele
136	9 şi 13	zahărŭ	zăharŭ
149	4 nota 1.	primbă	primblă
153	3 de jos	saŭ	seŭ
176	15	la dinşiĭ.	la dinşii a casă.

Pag.	*şirulă;*	*în locŭ de:*	*ceteşte:*
180	1 nota 3.	173	473
188	24 col. 2	Invinsŭ	invisŭ
207	2 de jos	litura	literatura
209	4 de jos	Mihatcea	Mihalcea
211	14	Epoca romană.	Epoca română
227	7	da	de
241	18	îndemână	îndămână
243	8 de jos	cumetriile	cumătriile
249	15	co	că
252	4 nota 3.	batejune	botejune
253	3	aducŭ	aduce
255	1 nota 1.	protŭ	preotŭ
256	1 nota 1.	Calanfindescĭ	Calafindescĭ
263	8 nota 3.	pomuŭl	pomulŭ
279	1 nota 1.	Racolta	Racolţa
294	4	mătase	mĕtasă
299	3 şi urm.	oca	ocă
326	8	variată	variantă
337	2 de jos	aducŭ	aduce
346	5 de jos	masă	nasŭ
350	nota 4.	16	13
367	8	oraşele	oraşulŭ
375	20	Şi-a	Ca

CUPRINSULŬ.

	PAG.		PAG.
Precuvîntare.		XIV. Mărturiile.	213
I. Dorulŭ Romînceĭ .	1	XV. Schimbarea numeluĭ	222
II. In altă stare . . .	10	XVI. Cumătria	229
III. Sburătorulŭ	23	XVII. Scăldăciunea. . . .	255
IV. Samca saŭ Avestiţa .	26	XVIII. Scăldătórea nepóteĭ.	278
V. Nascerea	37	XIX. Inbisericirea. . . .	285
VI. Perderea	73	XX. Colăcimea.	291
VII. Scăldătórea	81	XXI. Crescerea.	308
VIII. Slobodirea caseĭ . .	121	XXII. Bólele copiilorŭ . .	349
IX. Rodiniĭ	135	XXIII. Masa móşeĭ	403
X. Lăptarea	142	XXIV. Tunderea părului. .	409
XI. Ursitórele	149	XXV. Inţărcarea	422
XII. Botezulŭ	161		
XIII. Numele de botezŭ .	199		

Adausŭ: Cânteco de cumătrie. — Cântece de légănŭ. — Erorĭ de tiparŭ.

GR
259
M33
1892
LANE
HIST